CORPUS DIPLOMATICUM

NEERLANDO-INDICUM

VERZAMELING

van Politieke contracten verdere Verdragen door Nederlanders in het Oosten gesloten, van Privilegebrieven aan hen verleend, enz.,

UITGEGEVEN EN TOEGELICHT

DOOR

Mr J. E. HEERES, Oud-hoogleeraar de Rijksuniversiteit Leiden.

TWEEDE DEEL

(1650 1675).

INHOUD

Bladzijde NI IXIV 582

Generale Nederlundsche Geoctroyeerde Oost Indischc Compugnic 1602 1800.

1. Ambon Banda 30 November 1650 5 7
2. Kust van Koromandel Maart 165[8 9
3. Molukken 2 April 1651 IO
4. Molikken Ambott 20 April 1651
5. Ambon 27 April 1651 5
6. Mei CXCIX Basra Mei Augustus 1651 30
7. Kust Koromandel, 17 Mei 1651
8. Japan 30 Juli 651
9. Perzie Tusschen September October 1651
10. QQQuinam Tsjampa Decerriber 1651
11. Molukken Ambon 31 Januari 1652
12. Perzie 22 Maart 13 April 1652
13. Japat 23 Mei 1652
14. Kust van Koromandel 28 Juli 1652

15. Arakan 22 Maart 1653 54 61
16. Molukken Ambon 28 Maart 1653
17. Bijapcer Venguria Mei 1653
18. Juli
19. Molukken Novenber 1653
20. Molukken Ambon December 1653 71-73
21. Bijapoer Venguria April 1655 73 75
22. Solor en Timor 2 Juli 1655 75-77
23. Malaka Atjeh December 1655
24. Makassar 28 December [655
25. Ceilon H Mei 1656
26. Kamnbodja Juli 1656
27. Ambon 18 November 1656 J0
28. Molakken 1657 102 104
29. Vengurla Kanara, Maart 1657 104 13
30. Kust Fan Koromandel Ceilon Februari 1658 113 115
31. Kust vanl Koromandel Ceilon, Fehruari 1658 II5
32. Kust van Koromandel Ceilon April 1658 116 117
33. Kust Koromandel Ceilon Juni 1658 117 120
34. Kap de Goede Hcop Juli 1658 121 123
35. Kust Koromandel Ceilon 23 29 Juli 1658 123 127
36. Kust vall Koromandel 15 September 1658 127 128
37. Fornosa 23 Septemher 1658 128 133
38. Amhon October 2 November 1658 133 137
39. 1658 137
40. Kust van Koromande, 24 December 1658 137 139
41. Kust vali Malabaar, Januari 1659 139 142
42. Kust Koromandel Ceilon Maart 1659 142 144
43. Kust vat Koromandel Ceilon 1659 14 149
44. Formosa Mei 1659 149 151
45. Atjeb, 20 Juni 1659 151 155
46. Bantam 10 Juli 1659 155 160
47. Kust van Koromandel Ceilor 24 April 1660 161-163
48. Sumatra Westkust Bantan Augus 1660 163-165
49. Sumatra Westkust Atjeh 16 Augus tts 1660 165 168
50. Makassar 19 Augustus 660 168 177
51. 2 December 177-179
52. Kust van Koromandel December 1660 179 181
53. Bandiermasin December [660 181 182
54. Ambon 10 Februari 1661 182 186
55. Bandjermasin 16 Mei 1661 186 188
56. Kust vJn Koromandel 25 Augustus 1661 188 189
57. Januari 1662 190 192
58. Kust Aal Malabaar 192 194
59. Formosa Februari 1662 194 198
60. Kust van Malabaar Maart 662 199 203
61. 202
62. 204 206
63. 207 208
64. Palembang 29 Juni 1662 209 212
65. Solor e Timor 27 Juli 1662 212 214
66. Rijk van de Groot Mogols 24 October 1662 215 216

67. Rijk de Groot Mogols Bengalen 29 October 1662 217 220
68. Rijk van de Groot Mogols 29 October November 1662 220 226
69. Kust van Malabaar Januari 663 226 227
70. 228
71. 228 229
72. 229 230
73. 231-232
74. 233
75. 15 Februari 233 234
76. 234-237
77. 22 26 237 239
78. Maart 239 240
79. 240 242
80. 242
81. 246 251
82. Sumatra Westkust Atjeh Juli 1663 251 255
83. Kust Koromandlel Golkonda September 1663 256
84. Kust van Malabaar 11 October 1663 257 258
85. China Formosa, 22 October 1663 258 261
86. Kust Malabaar Februari 1664 261 263
87. Kust an Malabaar Februari 164+ 26} 266
88. 267 269
89. 29 Februari Maatt 1664 270 271
90. Kanda Maart 1664 272 273
91. 273 275
92. Juli 275 277
93. Kust van Malabaar, 21-22 Juli 1661+ 277 280
94. Siat 22 Augustus 1664 280 285
95. Uandjermasin September 16644 285 287
96. Kust Malalaar 16 Juni L October 1664 287 291
97. Indragiri 28 (Jctober 1664 291 297
98. Kust Malabaar 13 December 1664 297 301
99. Kust van Koromandel 19 Januari 1665 301 302
100. Kust Malabaar 29 Januari 1665 303 304
101. Kambodja Februari 1665 304 313
102. Kust van Malabaar Februari 1665 313
103. 314
104. 314 315
105. 315 317
106. 12 Maart 317 320
107. Banda 25 Maart 1665 320 323
108. Kust Malabaar 25 April 1665 323 326
109. Kust Koromandel Golkonda Mei 1665 327 328
110. Banda 11 Juli Augustus 1665 329 333
111. 10 December 1665 333 334
112. Kust van Koromandel 23 Februari 1666 334 335
113. Malaka Siam 1666 335 336
114. Kust van Malabaar, 18 Mei [666 336 337
115. Molukken 25 Mei 1666 337 344
116. Kust van Malabaar Augustus 1666 344 346
117. Makassar Januari 1667 346 348
118. Molukken 29 Maart 1667 348 354

119. Makassar 354 355
120. Molukken 30 356 359
121. 12 April 359 363
122. Bceton 25 Juni 1667 36} 368
123. Sumatra Westkust 25 Juli 1667 369 370
124. Makassar 18 November 667 370 380
125. 9 31 Maart 1668 380 383
126. Sumatra Westkust Atjeh April 1668 383 389
127. Banda 16 Mci 1668 389 392
128. Solor en Timor 23 Mei 6 Juni 1668 392 398
129. Bangka en Billiton 22 Juni 25 Augus tus 1668 398 40+
130. Ianda 25 Juni 2 Juli 1668 404 408
131. Solor en Timor, 14 Juli 1668 409 410
132. Sumatra Westkust 1668 410-411
133. Makassar 15 Juli Juli 1669 411 419
134. Soemhawa Octoher 1669 419 426
135. Makassar, 23 Decerrber 1670 426 438
136. Kanda Maart 1671 430
137. Suatra Westkust Augustus 1671 433 435
138. 8 10 Septemher 1671 435 440
139. Makassar December 1671 441 442
140. Sumatra Westkust Atjeh, Decemher 1671 442 452
141. Makassar Januari 1672 452 453
142. Kust van Malabaar 6 11 Februari 1672 454 459
143. Sumatra Westkust Maart 459 466
144. Kaap Gocdc Hoop 19 April 466 469
145. Mei 470
146. Kust van Malabaar Juli 473 474
147. cilon 16 Juli 1672 475 480
148. Kust Malabiar, 26 27 Juli 1672 480 482
149. Sumatra s Westkust Januari 1673 482 486
150. Randa 2 Mei 1673 486 487
151. Molukken 13 Juli 1673 487 488
152. Kust van Malabaar 23 Fehruari 1674 489 492
153. Makassar Soemhawa 12 Juni 1674 492 198
154. Banida Augustus 1674 498 499
155. Soemhbawa Makassar Augustus 1674 500 501
156. Kust van Malahaar 14 Augustus 1674 501 502
157. Kust Viln Malabaar 2773 Septenler 167 4 502 505
158. Kust van Koromandel September 1674 505 513
159. Kust Van Koromatidel Golkonda September 1674 513 514
160. Kust Koromandel September 1674 514-517
161. Kust van Koromnandel Ceilon 18 Sep tenber October 1674 517 522
162. Makassar 14-13 October 1674 522 526
163. Suratte November 1674 527 528
164. Kust Koromandel Golkonda No vemlei Decenber 1674 528 529
165. Kust van Malabaar December 1674 530 532
166. Kust van Koromnandel 11 Januari 1675 532 536
167. Suratte 13 20 Januari 1675 536 540
168. Lombok 16 Maart 1675 540 541
169. Soembawa Makassar Mei 23 Juli 1675 541 550

170. Makassar 16 October 1675 550 556

KECISTER VAN GERAATPLEEGDF WERKEY

585 588

KEGISTER VAN PERSOONSNAMEN

589 606

REGISTER VAN PLAATSNAMEN

607 621

LIIST VaN VREEMDE WOORDEN UITDRUKKINGER

622 626

Een Iijst der contracte tu lokale ordc gerangschikt opgeuounell a3n Slot Cer gchccle uitgave: wordeil

INLEIDING

1907 en 1931. De tijdsruimte tusschen deel rat 1907 verscheen het thans verschenen deel van mnijn Corpus Diplomaticuin, is wel Een buitengewoon lange tijdsruimte: Toch was ik dadelijk het verschijnen he: eerste deel gonnen met het verzamelen van bouwstoffen VOOr het vervolg reeds heel Inaieraal a door mij bijeen verzameld toeu belemi meringen zich opdeden; welke mij het werk wel niet deden staken maar die toch dit bepaalden tot het blijven verzamelen van materiaal.

Welke clie belemmeringen waren In de allereerste plaats andere arbeid, gedeeltelijk liggende Op het terrein van Nederlands koloniale historie rOOT cen ander rleel gehcel daar buiten, Verder de moeilijkheid, welke steeds grooter scheen zullen worden omn het materiaal voor het schrijven der toelichtingen Vet dere aanteekeningen machtig te worden een moeilijkheid, welke bij het definitief bewerken wel veel geringer bleek dan voor dien scheen zijn (k kom hierop straks terug}, maar die mij toch wel tegen voortzetting d dlen arheid heeit doen opzien.

En eindelijk 71aar Met hetnnst, de geringe waardeering, welke mlijn arbeid in Nederlandl oncervond Aan enkele lovende bespre kiug heelt het hier niet Ontbroken Inaar overigens Door SOMT migen schouder-ophalend bezien door anderen ter zijde gelegd als monster zonder waardle, waren slechts weinig historici, wier veld op koloniaal terrein lag die mijn Contrcel Qitgave benutten althans er ToOr uitkwamen, dat zij benutten een enkele deed dit zonder vermelding der bron. Gelukkig in de allerlaatste jaren daarin een aanmerkelijke verbetering gekomen.

Wel gaf de groote belangstellinig in het buiteniand, vooral i Grout-Urittannie Europa overzce eenge vergoeding voor het ber onthaal binnenslands. Maar tch als ik zag dat hekende Wedkr landsche geschiedkundigen waat contracten Mcestem gebruiken hiu toevlucht namen tot uitgaven zeer bedenkelijke navt keurig heid, liever dan tot nijn Corpus Diplomialicum, Kut dan toch de of ficieele tekst hoe gebrekkig soms ook, de hoofdzaak vormde uan wakkerde dit alles miju Just tot vervolgen den mocizamen arbeid niet aan. En ware het niet dat een uitnoodiging orn het werk voort te zettell ran OnS Instituut tot IJij was gekomen ik vrees, dat Op den duur het materiaal ongehruikt in mijne nalatenschap zoude gevonden zijn.

Maar deze uitnoodiging, mij overgebracht een zijde Wier oordeel ik hoogen priys stel juist deze mnaterie ben ik be zweken Zeer spoedig bezweken, want het verk interesseerde mij toch wel zeer sterk en bij het verder bewerken steeds sterker. Geen oogenblik heb ik dan ook berouw gehad, het te hebben voortgezet, al viel mij het soms moeilijk, doordat mnijn goede wil dikwijls sterker geweest dan mijne krachten. Gehee de reuzenarbeid, door de mannen der 0. I C in de 17de eeuw verricht, rees weer Op Voo mijt geestesoog en ik meende het gewrochte gebouw zien in ziju volle elorie Inaar ik zeg tevens hoc er Tceds spoedig gevaar bestond dat de fundamenten hoe sterk zij scherien, het reusachtig gehouw niet zouden kunnen blijven dragen ik zag reeds de afbrokkeling van de bijgebouwen beginnen Ik zag dat reuzenwerk in mijn gedachten tevens hen, die het opbouwrien, hooger en hooger, uitgestrekter uitgestrekter Ik 226 lunne schitterendle qualiteiten, maar tevens hunne slechte karakter eigenschappen ook de niet gewore diplomatieke fijnheid van den een, de botheid den ander voelde duidelijk weder waarheic Ian eena schreef Het Nederlandsche volkskarakter heett zich daden van Veerlands zonen het Oosten vertoond in al zijn uitingen zijn kanten guede en slechte middelmatige ok al. Maar vooral Zepr bijzondere accentuatie, verscherpt dcor het milicu waarin het daar optrad verscherpt in de eerste plaats door de tegenstelling blank bruin yan Christen niet-Christen Tam Europeaan Aziaat.

Interessant was mnijn werk in hooge mate tijdroovend echter niet Inicler. Een neuwe rroeger reeds niet geringe Innatp ondlervonden moeilijkheid, waatop reeds WCCs deerl zich thans sterker voclen Toen ik deel hewerkte was ik wel niet meer aan het

oud-koloniaal archief o Rijks Algemeen Archief verbonden ik ging in 1897 Tan daar Inaar ik had gedurende den tijd, dat dit wel het geva was dle gelegenheic gehad benut, omn gtoot aantal JannCr keningen te makcn, welke konden dienen Om dle verklarende inlei dinger, de noten enz. hij de contracten samen te stellen Het grootste gedleelte daarvan liep over de periode tot ongeveer 1650. Han teekeningen over de tweede helit der 17de eeun later Leted Miet vele, al ontbraken $\frac{1}{}$ volstrekt niet geheel Dit gebrek dleec zich nL bij de bewerking Ti dleel sterker gevoelen Natuurlijk was oogenschijnlijk aan dlit lzwzar gemakkelijk tege moet te komen door Mienwe ondlerzoekingen in dle koloniale archieven. Maar dit te doer ZOu gelijk stuan met uitstel dler witgave tot St Juttemis kon daaraan niet denken Ik had hij anderen inlichtingen kunnen vragen zou echter nog tijlroovender zijn geweest. Ik moest mij daarom hijna geheel tot gedrukt materiaa heperken. Gelukkig liet mij dit zeer zelden ju dlen steek. Vooral de Dogh Registers, hoewe niet allen Vi gelijke warde hehhen mij iraaf geholpien Daarnaast echter hleek mij, dat het historisch materiaal, boekwerken tijdschriften gepubliceerd, 2045 Otc vloedig 4as da ik slechts in een tiental gevallen niet in staat hen geweest, motievel, welke geleid hebben tot het &hiten contract vast te stellen Het spreekt wel zelf dat ik er a11 gedacht heh in die gevallen althans de koloniale archieven te raadplegen. Ik deca dit echter niet Jit hebhen nagelatenatuurlijk zeer onwetenschappelijk Maar alveder dit te dloen ZOu mij te veel tijd hebbeu gekost ik ne de les der practijk gevolgd het wetenschappelijk geweten het zwijgen opgelegd, in de verwachting, dat zij, welke dit kunnen zelf de archieven wel zullen raadplegen als zij die enkele onvoldoend toegelichte documenten noodig hebben.

Lets dergelijks deed ik nog in ander geval, Zeer dlikwijls stond voor kleine groote moeilijkheden bij verklaringen van vreemde woorden plaztsnamen persconsnamen Viet het mnst b.v. bij het terecht brengen vanl inlandsche titels, verscholen in als familienamen gebruikte mengsels, zuoals herhaal delijk voorkomt cok hij slordig gecopieerde onderteekeningen. Het voor dle hand dat ik deze mnoeilijkheden zou trachten over winCM door hulp troost te zoeken bij deskundigen Ik heb dit ZOo goct als moojt gedaah mijn zondenregister aan onwetenschappelijk heid wordt wel verbazend groot, alieder omdat daaraan geen eind zou zijn te zien geweest. Wist ik een woord welken aard dan ook, niet terecht te brengen na raadpleging de mij ten duenste sande gedrukte werken en handschriftelijke aanteekeningen dan heb ik daarop in noOt opterkzaam gemaakt terwijl ikverdler dlen toekomstigen gebruiker Tan het werk laat zoeken. In de meeste gevallen zl deze beter dan ik bekend zijn net het terrein waarop het contract zich beweegt daardco gemakkelijker in staat, het woord terecht te hrengen. Intusschen houd ik mij zed aanbevolen Toot rerechtbrengingen, het cok in den VCTInI eencr terechi wijziging Een enkele maal had ik nij in deel gewazgd aan ietwat Onzekee uitleggingen sms w2s ik zeer sout eenl ander maal onjuist werd

eens terechtgewezen dit niet altijd riendelijke, coms zelfs kleirgeestige wijze. Onverbeterlijk als ik nu eenmaal hen, heh ik ook in deel II een enkele maal dergelijke verbeteringen stoutigheden beproefd, in afwachting van wat komen zal Zelis heh ik in het Aanhangsel mij sonis IOG verbeterd.

Het Contracthnek Amsterdan wa5 ook Iu weer de groridslag mijner tlgave In mijn eerste deel heh ik moeten blijven staan hij den eersten bundel daarvan En ik kon dezen hundel daarin zelfs niet in zijn geheel ojnemen dit mijn tweede dee heb k regelmatig kunnen opnemen.

Dit decd eeten deel hetrcft, vcortrefieijke wijze Donal Fcrgusot Un Croydol in en corresponderttic Juni1907 WJarin7 rerketeringen ophelderingen gaf.

het laatste gedeelte van Contracthoek (Amsterdam) I 2 het gehcele Contracthoek (Amsterdam) waarmede ben begotinen op bidz 226 van dit deel 3 een deel Van Contractbock (Atsterdarn) IIL vaan ik het eerste stuk Opnam Op bldz 426. Verder nam ik nu nog op enkele verspreide stukken uit andere bundels der contractenver zamelingeri het Rijksarchiel, Overgekowicn brieven pepiercn, uit gedrukte werken enz.

Het uiterlijk van Contractboek (Amsterdam) heb ik in deel Krenn deze uitgave beschreven Thans een woord Orer II en HI Bundel II begint met een RRegister op Contrackt Bouk alpha betisch geordend en telt 417 beschreven bladzijden. Het eerste daarin opgenomen verdrag dagteekent van 24 December 1658 het laatste Fan October 1669 Het is gehonden in Folio perkanenten band mnet het opschrift Tractaten met verscheyde Coningen, vorsten etc in Indien gemaect item firmans cauls etc door deselve verleent sedert denjare 1658 tot den jare 1669, No 2 Deze rugtitel is blijkbaar oorspronkelijk. Ook de bundel AAmsterdam III is waarschijnlijk nog gebonden in zijn oorspronkelijk perkament omhulsel. De rugtitel gelijk dien bundel II, behalve natuurlijk begin eindjaar den inhoud Deze loopt zedert den Jare 1623 tot den jare 1684. No 3. Het bevat in 635 bladzijden Register alle de Contracten verbonden en tractaten van Frede commertie met de inlandse Coningen en Prinsen etc India wegens de generale Nederlandse Comp gemaakt ende besloten edert clen Jare 1669 tot ult Xber 1684 in cluys Dit Register, WT dit cerste deel loopt over de bladzijden 453, bevat verder een opgave der Contracten husschen d’E Comp ende de Mallabarse Coningen ende Landgroten et sodaenigh deselve in desen staan geschreven (folin 458 539 loopende over de jaren 1657 1680 Dan volgt in het Register een lijst Kre Mandamienter, Requesten en contracten acn ende met de Coningen van Persien ende de Nederlandsche Oost-Indische Compagnie successivelijck verleent ge presenteert ende gesloten over 1623 1666. En eindelijk Contracter met andere Indische Vorsten 1684 1685. De eigenlijke tekst (foi 17539 begint met 1669 eindigt met 1662 (!) Dan volgen de bldz 540 626 in

kleiner folio-fornaat (Perzie) Eindelijk volgen, folio 627 635 (de eerste hiervan gemerkt No. 28) verzameling getiteld diverse contracten, verbonden met dese inlantse Koningen EIc dlesen jaare verscneyde Mi dische hier alomne gants Indien gemaeckt Deze bundel heeft cen tweetal aanteekeningen YL belang cor onse kennis van de wijze waarop deze verzaneling is tot stand gekomen unmners twee plaatsen komen verklaringen VOor van amnbtenaren die de copieen hebhen vergeleken tegens zijn principaal met dle origineelen. Dit is telkens gebeurd te Batavia en wel dlen 30 Noverber 1684 en 30 Novetber 1685. Ik kom in mijne alge meeTO Inleiding op dit helangrijk punt terug.

De gebruiker van dit deel van net Corpus Diplomaticum zal zien dat ik van meening veranderd ben ten opzichte van een onderzcek phel Lands-Archief te Latavia Wel degclijk i mij het nut ge bleken van onderzoek daar ter plaatse Ik kon in mnijn laatste tleel ook op dit punt terug. Maat nicei reeds thans Jmoctcn op metken dat ik Zuve tij dit nog mogelijk is geweest, dit is voral het geval geweest het Aanhangsel, verield heb, welke contracten e2 zich ju het Landsarchief bevinden.

Ook in ander geval heh ik ija plan niet gevolgd zooils Fet papier schijnt dit deel afgesuedel Ook laterc buulels Lome dezu Wnr Dc datuns contractel door Inij laenome zijn bijna alle die der sluiting scchts enrele Unea dler ralilucatie. Cumieen Zjn Qok (vel. deel 1 bldz. XXI Ets TET slccnt FCriiTCino so1n5 bujna I1ie! Outwartem Mocilijker Uero de pogitg tot hct verkrijgcn den juisten tekst gemaakt; doordat: vachtviekken BE dergelijke pOging bijna Gnvruchtbaai dedcir ziji Vgl, Deel bldz. XXIL Tevens Chijs, Arcluris Lavdls Irchicf tc Bolazia (Bataviz, 1882), ket , Zaakregister Ocet dc woorden1 conipetdicuse zamentrekking contiacie cat McIa Realic, hldz. 316. Over de een enkele maal gcnocmdc Verbalen % de Contracten Kr. Nederhuren en enkele anderc kleinere collecties Fo ik ook later ICur

INLEIDING

ik mij dit had gevormd [OCTI ik begon met het bewerken dlit deel Ik had n1 dit willen laten Ioopen tor ongevefr 1680. Dit kon niet . zo0 hleek mij_ wilde dleel niet te groot Lan omwvang worden_ Ik zou garne gcheel de periode van Maetsuyker (1653 1678) met een afrouding met enkele jaren, waarbinnen zijn politiek DDg gevolgd, binnen deel hresloten hebhen. Dit mij ner gelukt het derde deel met 1676, dus nog gedurende Maetsuyker tuetvol bestiulr, moeten beginnen. Of ik den tijd zal hebben het werk te voltcoien In elk geval wordt door mij zO1g gedragen, dat het reeds gecopeerde materiaal Tuot deel III beneveus mijne aanteekeningen zuo geordend dat cell eventueele voortzetter van mijn arheid zIch daarin gemakkelijk kunnen orienteeren

De wijze uitgaai deel II is gelijk deel 1} hehoudens zeer enkele wijzigingen; op welke ik den Jezer heh opetkzaani gemaakt telkens wanneer ik het noodig vond. Dankbaar heb ik SOns niet allijd, gebruik genwaakt opmerkingen mij medegedeeld naar aan) iding der bewerking van dee” oor het overige moge vrkral ook naar de Inleiding van deel verwijzen. Thans’ heb ik mij wederoni en dit i sterkere tate dan 1n deel I “} vraag mueten voorleggen #Mocht moest ook gaan schiften tusschen meer of minder helangrijk?” Dat ik mij thans deze vraag sterkere mate heh moeten voorleggen dan hewerking van deel ligt voora[a deze omstandigheid, dat thans veel Tee dan to heb maken Gehac mtet streken; welke met mCCt behooren tot het tegenwoordig deel vin het grondgehiec het Koninkrijk der Nederlanden, dat door Nederlandsch-Indie wordtgevoric Ik wijs bV kusten van Malabair Koromandel. Misschien zullen zijn, die zeggen Wat raken al die overeenkomsten geminaki met staten; DAT wij thans hijua geenerlei betrekking Mcd onderhouiden, Lt een decl zelis geheel mer Meer a/: Qa fhankelijk of semi-oa fhankelijk rijk bestaan. ja , wier

Zie daar bldz: IXI E Bidz. XIVI_ Cuntt iclem Wzartam ik alleen den mint of mcer preciezeil datuin ben wvet €u] eekomen, heb ik ook II niet Opgecineri Somnige comiraciem ontvilg ik tc laat om nog in dit decl neeh Wonden deeneen Aatharg sel opgctumen Concepteti Tucm Coli= Uracte hch ik allezn oteemomen Ij dit gewenscht voorkwam dus tiet altijd. Ik gaf danl Waaicni ik het deed 0f naliet:

namen enkele hetrett; van de wereldkaart geheel zijn verdwe nen De vraag hceft cen schijn van recht, maar ok niet meer dan een schiju. Mijne uitgave is een geschiedkundige arbeid ik ben ook nu ge hleven bij wat ik in dleel Ihieromtrent heh gezegdl :’)ik wilde heschouwd zien ,de contracten niet alleen als rechtstitels, maar ook als zoovele mijlpalen den weg, door Nederland in ontwikkeling zijner koloniale macht in net Oosten afgelegd. En als men zich op dit standpunt stelt. dan staat men ormiddellijk geheel anders tegenover de vraag, die ik mij zelf had te stellen. Dan zijn voor hen die willen hestudeeren de geschiedenis van om bij dit voorbecld te blijven Voor-Jndie deze contracten Op een lijn te stellen met die, gesloten Iet de vorster volkeren van den Oost Indischen Archipel. Im- Iner hunne publicatie heeit het groote voordeel, dat zij veel licht verspreiden Over de historie juist Ueb die landstreken; En het dan c0k niet verwonderen, dat mn de Engelsch-sprekend wereld het eerste deel vanl mijn CorPus Diplomaticuin met groote Waar dleering is ontrangen IJe bijzorderheden welke de verdragen , diir door ons gesloten geven_ zij” soms zoj merkwaardig_ dat men zal zeggen och, hadde men dlergelijke wetenswaardigheden ook VOOT sotnnge deelen vanl den Archipel. Dit alles heeft mij Cr [ue geleid, ook thans geen keuze te doen maar alles Op nemen, waarmee ik kennis maakte. Ik heb vroeger wel cens anders willen werken_ Toen over ging denken; de deelen van het bekende Dagh-Register gehouden int Castecl Batavia , welke zich op het Algemeen Rijksarchief te

Gravenhage bevinden, uit te geven in aansluiting 4an Batavizsche editie dit gebied trad ik met wijlen Mr.]. van der Chijs daarover corresnon- dlentie. Hij schreef mij Maart 1897 het volgende : Met Uwe ter loops zangegeven Zensi ijze nopens coupures kan ik mij mder order slechts gedeeltelijk vereenigen. Het Uw Dagregister buitergewoon falrijk voorkomende niets voorge vallen' had, desnoods, kunne weggelaten wordel; maar overigens zoude 1k met weten_ wat daarin gemist had kunnen worden Mijne ervaring Med dc werken de Jonge en Tiele is_ dat driemaal hunne excerpten ophielden juist daar_ Jaar voor mijn doel noodig Ter den . Met Tiele heh ik hierover der tijd gecorrespondeerd, die mij gelijk moest geven: Text-uitgaven moetei, naar mijn inzien;

behalve in 7d bijzotidere gevallen, volledig zijn, omdat men nooit kan weten, wat voor een ander belangrijk is. Van dat systeem ben ook uitgegaan bij de samenstelling van het N, Plakaatbcek, wiarin eet veel voorkomt, ik liefst had weggelaten, maar later bleek nuttig te zijn. niet Vmor mij . Inaat voor eETl ander Van der Chijs gaf ongeveer hetzelide te kennen_ wa Dr: Bakhuizen van den Brink halve cCut vroeger schreef ineen polemick met Mr: M: € Hall : De heer Van Hall Wil dlat het onbelangrijke, het al zeer bijzonderheden afdalende, worde weggelaten . Met echt-historische zin heeft Heer Groen geantwoord dat zulk tifting belangrijk en onbelangrijk voor den wetenischappelijken onderzoeker onmogelijk zonder niet alleen het vennoeden. Inar werkelijk de schuld van eenzijdigheid op zich te laden. Voor het overige meen ik naar de Inleiding deel dezer uit - gave te mogen wijzen

Alleen Wg cen woord van dank en een captatio benevolemtias . Den dank breng ik in `de eerste plaats azn het bestuur ons Instituc;, dat ook thans weder de uitgave een plaat$ onder zijne Bijdragen heelt gegeven dat ook thans weder gecluld Neen dit straks Den dank breng ik verdler prof mr. R Fruin, den Algemeenen Rijksarchivaris, toestemming gaf tothet laten copieeren der docunenten R4M rle ambtenaren Yan het Algemeen Rijks archief, die den heer Schalker; welke dit copieeren ent Too mnij Vatricat- daarbij rerschillende onderzoekingen TOct Iij deed steeds met gronte welwillendheid ter zijde stonden Mijn dank ouk aan Dr. E: C Godee Molsbergen; Landsarchivaris; die toestond. dal vOOr mij de fegisters der in het Landsarchief Katavia berustende contracten werden gecopieerd oor het overige herhaal ik, wal ik in de Inleiding van deel heh gezegd #De uamen van hen, welke nij hun hulp en bijstand gaven, allen te nceren, waartoe det dienen : misschien voor hen wel eenige voldcening; als zij zien, hoe ik van hunne voor lichting heh gebruik gemaakt. Slech:s een hen wil ik 10g nCMCI mnisschien wel ondat dit alleen magr den Uldler pseudoniem : ten wuord van Dij- zonderen dank Jan Aha Ria_ die geheel het werk ondler het drukker heeft gezien Iij menigcn wenk heett gegeven, welke mij VDOr vergissingen heeft behoed, Eu dit 6as ncetig. Ik werkte Loci] Sums onder onigunstige omstandigheden, die mij dan dwongen; den arbeid cenigen tijd

stop zetten Ook zonder twijfel schuld er #n hadden: dlat mnijn werk nog vele tekortkomingen hevat: Maar het liestuur Tal het Instituut heett mij gelukkIg niet gehaast gedurende de drie jaar, dat dle druk heeft geduurdl en alleen daa,O1) reeds 20u het ook Weci aansprank hehhen mijle erkentelijkheicl. Ik sluit nijn voarredle mnet het ierwat gewijzigd woord waarmetle Mi, Elias Iwtac net Bericht" hetwelk het cerste deel van zijn Hollonds Rijkdomn opende, besloot Dit Deel zuude Cetdet ook Wan mnder gehreklijk; Taln peTs zij" afgekomien, was ik minder bezet geweest" hezet donr Omnstandigheden Iijll Dna fhankelijk

Eokelc ik Ig Aanhangsel Vetde erc Helaas, ziju Jama duuktouten blijven sinan mettegenstaande zorgvuldige werk icncr Cnttlcror Zcket Roonil dank mijncrzijds hehhen verdicnd Lerden; MDJCCLXFX bldz. !I

Gravcwhagc . Juli December 1930

J.R HEERES_

DOCUMENTEN

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE OOST-INDISCHE COMPAGNIE

1602-1800.

CXCIIL: AMBON BANDA [2]

30 November 1650 [3]

n Novernher (1650) VefscheneIL hier Kasteel (Victoria) Goram-sche gezanten die zich den nntaen dezer maznd onder de E Maatschappij' gehoorzaamheid Dcpevcm hctken Het contict 6Azi bcmn gcmaekt, Juid aldus" {Valcntiju; Anibon, bidz . 167)_

Artijkulen ende voorwaerden welcke den opper- coopnan Sijmon Cos, provisioneell te saght voerende in ahsentie den E H' Gouverneut, ende den Racdt Amboijna wegens ende in ceni IaTc van Hoge Mogende Heeren Staten Generael der Vrije Vereenighde Nederlanden_ Zijne Hoogheijt den prince van Orangien, etc" ende Bewinthebberen der Vereenighde Oost - indische Comp Jrer een gecomen ende verdragen zijn Tet d'orangcaijen Malim, Borij en Ollebatta, gedeputeer - den ende expresse gemaghtigden eijland: ende volckeren Goram.

Eerstelijck verklaren ende bijlijden wij gemaghtighden, genen prins ofite staet subject ofite oijt subject geweest te zijn_ maer On5 aller - lijt geneerdt al: vrije volekeren; wen zonder hepalinge jmande verhondt ende contracten naer hongre met andere volckeren hebben aengegaen, tot dat ons Hu niet meer maghtigh kennende te beschermen, onze geallieerde ende volcoren onderdanen door reght der oorloge var den Nederslansen staet geworden zijnde, als ook onder dezelve _ gelijck volgende voorwaerden volcomen doer, bij dezen vrijwilligk: begeveu

Mits welcke dan beloven, met geene natien; wien ook zoude nogen Wezen voornamentlijck Europiaensche _ eegene conttactm; verbonder, als zijnde door dezell daervan versteeken; t maeken macr jemander dersellver bij Onze stranden ten dien fijne verschijnende tot dEH’ in Amboijna te bewijzen.

Met alle volckeren; daer dE. Comp” mede in vreede leefft; beloven ook vrundtschap te zullen houcden_ daermede handelen ende wandelen, gelijck Hate hondtgenoten ende ecnnfedereerde betaett:

Bij gevolge wij dlaerentegen ook weder verclaren onze vijanden wezel; wien in Oruinne tlet dE. Cotp” leeft, als zijude specialijck rooffsugltige Poupouiel; Tijdorezen ende andere _ met d’E. Comp” niet houdende_ welcke wij alle beloven te vervolgen; beschadigen ende als vijanden te tracteeren

Egene vreemdelingen wadt natien_ qualiteijten_ conditien die zijn zullen aen onzc stranden gedoogen _ veell min handell verleerien; eenelijck die geene, welcke met passedells offte vreijgeleijde brieven van den Nederslandschen staet zijn voorzien ende wien daer- van geen vertoon doen kan_ aCn vijanden acutassten ende met d’eerste gelegentheijt aen den gouverneu, allhier comende; overleveren

Naer egene plaetsen bewesstei clit Cassteell gciegen zullen Uwe varen ofite zullen allvorens daertoe speciale licentie ende schriffteliJek bescheijdt d’E gOuvernelr komen verzocken ende verwctiEH ; edlogh de Om Oosst geleegen landen als zijnde Banda; de cust van Cerai), Liasser Nossolaut etc blijven ons gelicentieerdt sonder pisse genoegen mogen bewaren waudelen gelijck vruIden betaent, daer handelen,

Eens jaers ten minste belooven onze gecommitteerden naert cassteell Victoria aet d’E H’ Gouverneur, 0m1 aen zijn E homagie te doen; te sullen zeijnden; mits z0 we daervan gebreeke blijven daervoren telkens verbeuren zullen een boete 200 8’”

Tallen tijden als door den E Gourerneur ontboden werden Zijn met de honge volgen offte om eenige andere hooffdienstigheden plegen; helovende zonder vertoeven naerc Cassteel te zullen Oucumcn

Alle slaven offte andert persoonen; hoecanigh die zoude tnogen wesen, die tot Ons uijt het gebiedt var dE. Comp ofite Ternataen - schen Co’ maer desen gelopen comen sullen strax naer haer Dter- comste. zurder cenge redenen Van hier - tot excuse aen te neten, aen tasste ende met d’eerstc gelegentheijt tot &E Heer Gouverneur aen Cassteell brengen_ mits YOOr ijder tot berghloon gerietende een zOmma van courandt, daermede onder begrepen zijn die allrede, de: niet en ueten alldaer moghten gevlught zijn: Alle welcke bovenataande artijculen beloven wij ondergeschreven Cnin voorschreven quaiiteijt deughdelijck onderhouden ende doen onderhouden becraghtigende dieshallven zellve tet onsen hoogsten vedt op den mousszhapi, Amboijra int Casteel Victoria desen laesten 9u 1650. [4]

CXCIV. KUST VAN KOROMANDEL

Maart 1651

Het Clostwanti_ opdringen Bijapoer nadeele Karnatika diens Istatcm (vgl. Cort. Difl bldz. 358, 394) had ten gevolge vcrorcren d’sterckte e d’stadt Sinsier’ (Gingi) in hct begin 1651 [5] (Oniitgegevc# (annc20 gceker Hingi7ie door de Hr. Veloiersse Ja Viiapourie Iyer dato Februarij 1651 Hspresiden Llnunes Pit gesonden Guviigegever #aGGne Hooge Reyeering Ralaaia COOMTNQIE Otto Houckgeest Wingurla” Weccber 1651) . Ook de nicuwe IEestets zagcn hc Vcordcc Vuuridvten der handelsbetrekkinger uen hadoen Ecen Deawan; die relaties door net verleenen van kauls nader te bevestigen Meuc voorrccnten ycricdncn Ook de Nederlandsche Jutariteiten Fcreloicn deze ovcrcenkomsten ntreffelijcke saecke voor de Comp vooral nct hct CK de ,diverse klceden enic witte lijwaten’ Klalden Zuijt” beter tc verkrijgen waren dan langs de haude splaatsen verler Noordelijk op. De cisch Guinees lijwact” hiet hedoelde streken kon Korden opgekocht; bedroeg bv. in 1651 - 1652 rout patria 12.,000 , Foo Indischen handc 16.000 stuks_ ertsco andere- corcemenen MACc advenant” (Onuifgegevtn Ge Jrme Jilrn Jonati 1652}.

Miersia Moerad Ili Beecq Veti eent dit <aull acnden Capiteijn Moor Vin d Hollanders .

Jck hadde gedaght; dat UE; in de zeesteder Sinsier den handell Va de Comp’ zouden vervolgen als voor desen macr is UE geerte; 0m d’arbeijisliecen _ als zijn yervers ende schillders etc, selffs werck te geven ende met haer te handelen Jngevalle UE die negotie nogh continueerde als in ouden tijden, bij Maleijas gebiet; zoude den duan meerder voordeell toebrengen ; dogh dewijle UE t’zellve alsoo niet Vconeena zijt met goedt gennegen tc: rloeh, ende Ove leggende tgenut, dat eghter die zeestelen volgende mijn landen bij den handell van de Holland” slaet te gernoeten_ zC0 zall ick dat proffijt affstaen ende UE dese naervolgende roordeelen; geene

bij UE, door den naghoda Ahdulle Geddij den sabander va Porto Novo, Miersia Mamnet Bakier, gerecomiandeert en mij van den rellven sabander bekent gemaekt verleenen ende met gvede meninge dit caull tueseniden: Alle de goederen_ die UE ’landen Wan Baer Sihabadoe ofite Sinsier incoopt ende wujtvoert, zullen op daffchepinge Voor d rede Wan Tegenepatnam 2V2 ten hondert geven, uijtgenomen dat den ’jonkan Wan Tripwapelaer haer volle gereghtigheijt zall heh- ben als Fqur dezen: Jn wadt zeeplaets dat CE, genegen zijt, woninge te hegrijpen, daer in zall [ik] UE; zooveell mogelijck hellpen_ Soo quar, Godt verhoedle het, dat eenigh schip offte schepen UE door ongeluck offte stormn Op mijn gebiedt quame stran- del; dat desellve zall ick niet laeten zenroeren, De coopmanschapper, die UE allhier aenbrengen nijtvent, daer van zall den coper de toll afigeeijst werden Dc woorden_ in dir caull begrepen, zullen vast ende zeeker onder houden worden, daerop ztere ick Godt ende zijn Heijligen Engelen, zegge dienaren, de Engelen des hemells. Daerentegen sall UE. gehonden ziju, Ons wannecr TOOt reecqeningh den duan hier cenigh schip offte schepen uijt voorschreven zeeplaetsen naer andere kussten verzenden ende des nodigh hebhende; mct man offtc FlL Uwe natie gerieven: Wij zullen dan dagelijcx in vruntschap meer en meer toeneme Arne; dlezen Meerdt Anno 1651. Was onderteekent met tceken den aet van Miersia Moerad Ali Beecq [6]:

CXCV. MOLUKKEN

April 1651

Na den dood Sultan Hamza Ternate Mandar Sjah neun (1648) opgevolgd, gestcund dour de 0. C (Corp Dipl,, bldz: 507). Dezc ccnter nict de cenige kroonpretenden 3eweest Taat zijne btide mcde-dineers evenals netcn den overleden Vonst tclicn zijnel voorginger Modafar, Marila, gesteund dui cenice rijksgrooten Kalamata dc randidaat der geestelijkhcid, haddcn het pleit tegen hem vcrloren, Ecsteund als hij was geworden door de onzetiy welke Tnn gemakkelijker nadaeeied werktuig Zwstul Cpgevoed als hij nnder oogett der Nederlandsclle Bouverncurs Ternate (Heeres, Bovzostoffen, II; bld. XXXVIII).

Zooals hekend brak spoedig da7enz (1650) strijd uit Ternale’5 tronn, sttija oucr hooid Mandar Sjah hcen IcCC gericht tegen dc 0. I, C: de hoofdreden #eret cch decl dcc} der Tcrnataansche aanzicnlijkcn cn van hun verderen aannang teget Mandarsjah tocn gelegen Laast hun zucht tot nachtsuit-Detemn? MCute onerrcuenncic over de tegemoetkominge welke Terrate’ SWTaII dCcn Jhet locsiaen confirmeren Odocrsc Fesach Couverncut Amoon voeren (vgi Corp. Ditl bldz 422, K} Oocr medc ccdcren Heijdenen Lutc LeraM Marila Wtgd tegen-sultan Ook dc aanzicnlijkcn Makian € Moti sloten zich bi; Manila < partij De

Hooge Regeering Batavia, ernsi dcn toestand inziende Tetechi Eetrcrao Ad mogelijkheid, dat d Ternataansche oniusten zldlen Orersinan Wlfh Ambon-cilanden, besloot, heslist treden stelde Arnold de Vlatning van Oudshonrn, Coc Raad:ordinaris van [ndien encc jonghst gewezen Gouvernicur der Amhoitisc lander (vgl. Corb. Dipl, 1, bldz. 533) nootc scneocn_ Locdcit CF Molukken, met Iast Om, inder Iinne net docnelyck daar zaret Tcgclcn nnict ardcrs noo: de wapenell gebruik Taen [Je Vlaming wist Iet Ontsachelijck kcijt van merte gebrachte macht als minnelijcke jnductie veci wegc (te brengcn), da: eijlant Mackjan (hct mccste Jen Gelegen sijnde) neti wederom gesubmiticert, ende den coningh Mandarsaha Weder acnecnomicn Ed- ceswccre haddeu April 1651, (Vel Valentijty; Molukse Zoaken, ucz 284, oruitgegeven Agt7ies den goxrcrteiu Molueken 24 Mei AuJ; 1659; instructie der Hooge NiJ Fur Vleming, Dsc 1650; Jenerale 19 Dec, 1651, Dererce off daghregister de V lamiina Kaaruit mderstaamai stuk: Dverneetn)

Contract heswooren door Macquianse overheijdt etceiera aen haaren Coningh Maudatsha

Wij on dergeschreven; den Singadie vanl Gnoffacquia, den Sengadie van Gnffagita, den sengadie Tahane; ende de drij(?) segadics eijland: Mothir; swceren ende beloven onS Moorse wethoek ofte Moesaphij, z00 VOO; Onze Persoonen dinge zetenen Cure anze negrijen den coningh van Ternaten Mandarsha i1j ons voorheenen verworpen Wederom Toot onzen gerechtigen coningh ende heer aentenemer, ende nem voortaen met alle ooct-moedicheijt te gehoorzamen in alle geene Zijne Maij 0ns Te water ufte te lande zal gelieven te gelasten ende opteleggen swerende ende belovende daar en tegen, alle de geene vOOr Onze vijanden te houden die desselven Coningh Mandarshas vyanden zijn daaronder ver: staanide oock die gcne, die uijt zijne gehoorzaemheijt afgeweecken a soch geen bekeringh zijn gecomen sveeren ende beloven wij midsclezen oock; ten geenen lijre denselven UISCT coningh Mandarsha zullen verlaten, ofte bij zijn leven een ander kiezen; maar ons allen dele onder d aliantie vande Nederlandtsche G’octroijeerde Compagnie ende geene andere te zullen gedragen, als vrouine ende getrouwe onderdanen van mogenden coningh Iuc-conii ende betaemt.

Aldus gedhan ende besw coren Vod huijs Gnoffacquia opt eyiandt Macquian; in presentie vanden coningh Mandarsha uverstain van van d’E admraal ende superintendent Amold de Vlamingh van Oudtshoor, cezen 2 April 1651

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602-1800

CXCVL: MOLUKKEN-AMBON:

20 April 1651.

Terwijl De Vlamingh bezig de Makiansche anrgelegenhedcu bereikte hem het bericht; dat ket verzet tegen de 0. I C overgeslagen mal Ambon-cilandcn voornaamste leidcr vcrzct stadhoucer dcn Fultan Ternate; de kimalaha Madjira, die in 1643 caartoc aJugesteld aa dcang Nederlandscke autoriteiten Amboll; die in keni ccti gewillig vriend der zagem (vgl. Heeres, Bonrestoffen, III, bldz XXVII, 129). Dobr Eim beleiju hem ucnde andere Grooten Merdcm Maart [651 cnict vcrraderse aeuslagen verschillende Nederlanitse sterckten op de Ambon-groep schielijcken over compelt erde volcr (grootendeels) schandclijcken Vermcor ende Jevet gebracht daer uder runicEM ende kinderen Omtrent inticve YCor horribel schclmstuck werd verschillend geoordeeld Som Lnigen zapC da1rI cenyaudig terupslag gebeurtetissen Ternate: Haer eijgctt voorgeven is, het zelve in werck gesteld te hebben redenelh; Wamnentlijck: odat de Cotp voorgenonicn soude Fcbben hier alteaamen dwingen het Christet gelool ael HCIIC nl omdil Aien Yoor kic, naere narclhossen uijt roeijen; Omidat Verstaem hadden; wij den conineh Mardarszhi Mer Uetaen endr mette indere rebellen den mete coningh gevoteht hadden Clae lesien MJEM Tonr had haer alle verdclgen ende uijtteroeijen olte wel al5 slavcn Vcryoeren.

Hetwcick Teraruel schrijft de Hooge Regering Bewindhcbbers, Dec; 1651 rniet dan opgeraepte ‘Ongefundeerde Lexiei sijnde, gevoclen hlijven; sij daer toe Gecu add heteecateden kebher geriat; dan haer Oude wcl bekende ongcrustichcijt, Wcr mede altin getracht hebben Maft vrijheijt Che haer Comp’ scrvituijt nn-lasten TaTTo nein Vocrt wel aenlijdinge igegeven car hebben rcbellie der (ronten Termate, met welcke sij haer licht hebben ingcbeell, Oa handcn soudcn hebber, Watter eiigentlijck den Alogende bekent

Zoodra De Vlamingh Mikian bericht TUEi tnoebeeu Ainoi kreeE, vertrok hij diarhecn (April 1651). De gouverneur Molukken, Jasper Bogaerde W1SL bij sultan Mandar Sjah hewerken dat diens @om dell sengadji Malajog, naar Ambon werd gezonden; “bij provisie” Madjira op volren El dat enderstaande Acte van Commissie’ De Vlaming erd verieend (vgl. Valentiju. Ambonsche Zaaken, bldz: 168, onuitgegeten Geerac JMiVe Des- 1651, verbuel 3a# Kloming, wiirult olderstaaude stutken orcrueem}

Commissie voor den H’ Superintendent Arnold Vlamingh Oudtshoorn doni deil coningh Ternate verleent.

Sultan Mandarsha. Coningh der ernatanen. saluijt! Bij miju ingezien zijnde de getrouwe aliance, die dit mijn rijcke met de Generale Compagnie vecle jaaren naar der anderen heeft onderhouden ende de vrundelijcke bejegeningh midsgaders broeder-lijcke assistentie mij ende mijne voorzaten oijt endle oijt vande zelve, doch voornamentlijck deze troubuleuse tijdlen onder het beleyt vanden heere Arnold dle Vlamingh Vam Oudtshoorn betoont ende bewezen daar en tegen gelet, hioc schendich dlat ik door het meeste part mijner Onderzaten verlaten ende bedrogen ben, vinde tot conservatie mijne heerlekijen inde landlen van Amboina en d eijlauden daar bij ende 0mn gelegen ondler mijue croone conserverende geraden ende dienistich, den gemelten heere Arnold Vlaningh Tan Qudtshcorn (als mij van zijne wijsheijt, capaciteijt erde bijzondere ervarenth roornoemde landen gerust vindende) imploijeren, doe bij dezen clat het zijne E gelieve de moeijte tc nemnen ende de surintendence UvCi mjne voorschrevenl landen aenvaardlen, midsgadlers ingevolge wanneer in voornoende Amboina, derwaerts zijn E reijse nu lecht, behouden (dat Godt geve} sal zijn g’arriveert, dezelve landen mijien expressen Commissaris visiteren; cnde Op alle zaacken, van hoedanigen natitr of aert die zoudle mogen zijn in onzen naime requisite ordre (naar zijn E: wel-gevallen wijzen raet) te stellen; wijders, dewijle jonghst uijt Amboina tijdinge is aengecomuen; dat aldaar den quimelaha Madliera Vafl omtrent de redoubt Louhoe de vlucht boschwaert in genomen ende tloor eenige andere hoose menschen Vall zijne aenhangh Sij tigc Hollanders schelmachtich hecit laten vermoordlen ende zich daarmede genouchsaen vijandt Va mij ende dE: Compagnie Ver claart, vergetendle godlslooslijck alle weldladen hemn door mij ende d Hollanders bewezen, vetsceckc Jk 2en gezeijden heere admiraal, dat hem gelieve, met zijn E: aldaar prezente macht, dlen selven quinelahz als openbaren vijandt te willen vervolgen ende hem Ier alle die van zijne aanhangh ziju te destrueren ende 200 lijf als gOet verbeurt te maacken ende met onze ovricheden in dat gewest, die op eenige andere wijze zich ten Oridlienste van mij ende d’E Compagnie mogen hebben vergrepen, voots zoudanich te handelen, als zijn E: wijzen raadt ende gelieven gedragen zal Zoo bevele ik derhalven aen alle Inijne bevelhebbers ende goede onclerdanen Amboina hooge ede lagen stanidt; mcer emeltten hecre aclmiraal de Vlamingh uijt crachte dezes voor UZCTL superintendent ende expressen commis satis #entenemetl, het (Rartoot t’erkennen eeren; respecteren ende gehoorsamen, CvCI als of wij zelis in persoone daer prezent waeren ende gunt hen door geduchten H” Wl otzen en mogen werden g ordonneert; van On; zelf belast en bevolen wierde te doen, op pene wie hen daar tegen ongehoorsaet comt stellen, lijf ende goet verbeuren daar af een ydler hij dezen gepreadverteert blijft Ende ten eijnde te minder: scrupule in het aennemen val zyn E persoon voornoemde qualiteijt mach erden gemaackt; z00 hebben meerdler

verzeeckeringe, dat het voorschrevcn ZCo unzcr wille[7] ende om gezagii van ons stadhouderschap in plaatse Tanden schelmsen quitnelaha Madiera te succederer, nevens zijn E derwaerts gezonden Onzen lieven getrouwen OO1l, den singadie Va7 Maleije Ende naat dien den dienst vande Compagnie wel lichtelijck requireren, dat den heere Admiraal haest uijt Amboina elders treckt; zoo hebben wij bij dezen Op den heere Willemn vanden Beeck, gedesigneert vervanger vanden meergemelten heere admiraal in het gouverro Amboina versocht; dat het zijn E. gelieve Tjar het scheijden vanden heere de Vlamingh OIte voorschreven last; in c25 van substitutie gehelijck op het te neten ende Ons bij alle gelegent-heden vande hoedanicheijt ende particuliere constitutie der landen punctuelijck t'advisercn bevelendle mijnen stadthouder den singadje Maleije, jegenwoordich derwaerts gaende ende andere mijne bevel-hebbers iti die landen geroerden heere vander Beeck ICC gelijcke eere ende dezelve macht al; vanden heere Vlamingh geschreven aentenemen etde te gehoorzamen alzoo wij alle zelve ten meesten dlienste Onzc Cnant ende maniitentie TAM goede ordres inde landen opgemelt vinden te behoren Gegeven op Macquian binnen nnzen Huijze, 20 April 1651

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

CXCVIII AMBON:

27 April 1651.

Op denzeliden dag April 1651 ricuwe gouverneur Ambon, Willem Beeck, zoodanig den eed aflegde; Superiniendent De Vlamingh alle Comp " cnderdaren; hier olri enae Casteel als langhs Cust Hitce woonenrde' aan het Kasteel komCII al: Comp: Ondercancn den getrouwicheijt ende speciale gehoorz zact' Vlamigk, unaru Zijn doen"

Eedt bij die: van landt 'van Hitoe gedaan;

Gemerckt trouweloose actitaten; dlen quimelaha Madiera ende zijnen aenhangh tegen d'E: Compagnie met het spolieren ende beroven harer goederen ende volckeren jongnst 0p verscheijde plaatgepleecht, verclaaren wij onclergeschreven, orangcaijen het andt van Hitoe ence Ihamau; dat gemete Compagnie met goede redenen; als eenige vin_onS ende de hare dloor maechschappije den anderen zeer naer bestaande; behalven dat wij oock van een ende dezelve religie te weten de Mahurnetanise, 2ijn, een naarder opzicht Iach nemen ende ons dienvolgende Op het nauwste als 21j omimers konnen aen haar verhinden, gelijck als wij ons dienvolgende dan oock onder den diersten ede die wij doen togen;

dat is Op onze mousahapiij: de hiervolgende articulen uijt onze eijgen vrijen wille acnde voornoende Compagnie naerder verhinden, als doen dezen.

Eerstelijck beloven ende sweeren wij d’E: Compagnie gehouw erde getrouw te zullen zijn ende blijven, ende dat wij dienvolgende oock met alle de gene; waar de VOOr-schreven Compagnie reets mede in vrundtschap is ofte hiernaer noch vrundtschap zoudle Iogen comen maacken mede altoos als goede endc onze eijgen bezondere vrunden zullen omgaen, leven handelen Cide wandelen 4 wijdt ende verre als Ons dat bij VOot schreven Compaguic zal werdcn accordecrt ende tocgelaten. Gelijck wij dan onck daarentegen aende andere zijde weder beloven ende sweeren vcor Onze vijandlen achten houden ende zullen houden alle de geene, waarmede d’E: Compagnie rechtevoort oorloch heeft ofte naarmacl noch zoude mogen crijger, tot z00 lange dezelve oo;loch dueren zal, zijnde specialijck daaronder gemeent ende grepen den voorgemelten snooden quimelaha Madiera metalle die welcke zijne zijde ende iactien gunstich zijn ende dezelve volgen, egene van die gereserveert ofte uijtgezondert.

Zoo beloven ende Sweeren wij noch nede met niemandt vanden quimelaha Madiera ende zijne consorten ofte andere Compagnies vijanden cenige sectete corresp ondentien oite t samenspraacke zullen houden ma1r dat W econtrarie alle degene; die wij voorschreven qwinelaha aenhangh, zonder eenige onderscheijt Tan persoonen maacken; hoe nae zij ons oock in bloede ofte den-heijlijcken: wegen zouden mogen bestaan Onte handen comen te grijpen, Op hoedanigen wijze het scive oock zoudle mogen Meen zonder eenen ommezien tijds daarmede tarderen zullen brengen ende leveren iende Waeste suppoorten vande Compagnie Val ons afgelegen; Iter oock dat wij f’allen tijden gereet ende vaerdich zullen latcn vinden, op de onthiedinge vande Compagnie den algemeijnen vijandt 2ou te #ater als te lande naar ons uijtterste vermogen te volgen ende distrueren van alle welcke poincten hetzij in gehcel oite teml deele, indien wij blijven Gebreecken, verclaren cnde be-lijclen wij ons zells liherlijek Wcze mleijn-cedige ende mer goede redenen landlt; goet ende bloet hebben verbeurt, dat alle wij mids dezen dan oock daar onder submitteren ende als pande stellen; hebbende Wij “aricn ende ijcler bijzonder crachtige Vaun zulcks MJZe hanlen, volgens Olze valers wijze in het siveeren Sebruijckelijek, gelecht mousahaphij; waerentegen hebben wij, Arnold de Vlamingh Oudtshoorn ordinaris Raadt India oudt gouv= Ctm ude directeut A Amboina elcc als nu Voor admiraal; superintendent ende expies Commissaris herwaerts gezonden ende Willem vander Beeck: extraordinaris Raidt ende regerent gouverneur ende directeur vande provintie voorschreven, in Dze respective voorschreven qualiteijten, Fuor ofte van wegen Generale Compaguie helooit ende geswooreti, als doen bij dezen hct landt van Hitoe ncvens alle de seene waeriede de Compagnie hier rechtevOort in aliantie is, lange als zij haar

nzerde voordezen beraandle articulen ende xreclecontracten oprecht ende getrouwelijek blijven comporteren allenthalven, z0o wel voor publicq al: heijmelijck gewelt; nct uijtterste vernogen te helpen ende assisterel Dat (wij] versurgen sullen, de contracten; VOOi dezen bij wijlen mijnenl heere den Generaal Antonio Dienen met die deze landen aangaande het betaleri der nagelen ende coopen Compag-nies cleden geraemt, Jen onze zijde wel, oprecht ende getrouw werden onderhouden ende rgecomen Vgl Cort. DiplL bldz T 316,

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602-1800

Ende specialijck beloven ende sweeren wij bij dezen, dat wij noijt trachten zullen ymant van het Mahumetis gevoelen afteleijder, maar zullen die vande gantsche cust van Hitoe erde wie elders meer vall dlat gevoelen zijn, Vani ons daarin ongemolesteert werden gelaten Loo zullen wij oock niet gedcogen eenige jonge lieden van het Moors gevoeler; zonder speciacl conaent Cee haare ouders ende vrunden, tiet eenige Christen dochters Touwen ende midsdien gelijck als dat dar volgen moet; Christen werden marf nemen wij zen ende beloven, d’ouders ofte momnboirs van zoodanige Onmondige kinderen daar van te laten weten ende indien zij daerinne niet willen consen-teren, dezelve weder datelijck tot hen te stieren Soo waerlijck moec ons Godt alrachtich helpen, Aldus gepasseert etde beswooren in het Casteel Victoria in Am-hoina dezen seven-en-twintichsten April 1651,

CXCVIII AMBON:

5 Mei 1651.

Volgens d’expresse Orotc hzare Ed’ Batavia’ heeft Dc Vlamingh Mei 1651 aen alle vreemdelirgen bij publicque edicte gepreidverteert; MAT dezen noijt deder hier inde landen verschljnen.

Placeaet noopende Amboina_

valcrt der vreemdelingen taar

Arnold de Vlamingh Oudtshhoorn Ordinaris Raidt van India gouverneur ende directeur dezer provintie Amboina, midsgaders admirae] ende superintendent; oock expresse commissaris der emportant: gouvernementen Moluicos Amboina ende Banda; wegen d’Hoo Mogende Heeren Staten Generaal, Zijn Hooch Willem Frederick; bij der gratie Godes prince van Orangietl; grave van Nassouw ct’ onder heleijc vanden Ed” H” Carel Reniersz, gouverneur generial Oret gants Nederiands Indienh, allen den

geenen die dezen zullen zien oite hooren lezen, saluyt; doet te weten alzoo wij geduerendt ons gouvernement deze anden tydt tot tijdt hebben aengemerckt, hoe dezelve zeer lichtelijck mnet factien invasier; Vele onrusten ende bijzonderlijcke contraminatien tegen de solemnele contracten tusschen dle Comp ende alle haare goede onderdanen als bondtgenoten aengegaen, bij continuatie vande jaarlijckse aencomende retournerende vreemdelingen uijt rerscheyde gewesten etide landen herwaerts aen hunnen particulieren handel met rijs ende scheijde minudentien[8] einlijck VOOT comnptanten (edoch slechts s00 veel on5 maar openbuar can werden} trackeren ende negotieren, verschijn [en]de (?), gestadichlyck zouden cumCI werden gehouden onseeckeren stant, waardoor Onze voorschreven inlanderen; alschoonse hut tOt deffective LRaAT daet noijt mochten comen verlovper, niet alleen geduerichlyck met aenvechttingen ende Inner=lijcken strijt, gehelijck met menschen ongematichde begeerlijck heijt accorderendle, tot alzulck een ongeoorloft ende averechts gewin aen-gedreven ende bestreden, maar cock hij dadelijcke transgressien der meergeschreven z00 heijlich geswoorne contracten, door veraliene ren Vam een eenige self d ’allerminste quantiteijt harer nagelvruchten, wat daar slechts cenigen reuck of Smaack van behoudende; orergtool peryckel, z00 wij zuicks mochten gewaar worden van iet enckelyck al geheel hun landt, sant erde alles wat ter #erelt bezitten, maar oock als meyneedige met hoochste infamie hun lyf ende bloet squden cumtn rechtveerdichlijcken verbeuren.

Zoo ist, dat wij willende onze welgemelde goede endle lieve onderdanen z0o wel van zoodanigen effectieven capitalen misdaet 2ls selfs oock vam perijckel van t’eeniger tydt door de hooge aanbiedingen, bekoor-lyckheden; als looze traductien van voornoemde vrenide onchristen negotianten, daar toe vervallen, t haren segoure gerustheijt vryderi; ende ock alzoo d’E: Compagnie in hare gerechtige possessie dezer trafficque naar onzen plicht SOo veel doeulijck asseureren ende buijten alle nadencken confirmeren, hebben met voorgehouden H munication ende approhatie van onze Ed” Hoochgeduchte H”” gebieders dlen Ed” H’ Gouverneur Generaal ende Ed” Heeren Raden van [ndia in Bat” uijt krachte van haare daertoe gegeven specialen Iast, expres selijck verboden ende g interdiceert, wij expres verbieden ende interdiceren bij dezen; alle otichristen uijtheemse volckeren ofte vreemdelinger, wat staat oite conditie die zoude mogen Tvezem oijt ten eeuuwigen dage; aile pretexten; hoeze OOCk zouden mogen genzemt zijn, uijtgeslooten; in deze landen vant Amboina, z0o wel die onder de cuveraniteijt vande E: Compagnie als onder den Terna-Taenee Coningh ende bij solenneel verdrach ende verhondt onder Mcd geschreven Compagnie zijn sorterende, mer hutne joncker, chiampans prauwen fte eeniger hande vaertuijgh; zij met ofte zonder ladinge nfte negotie, naar publicatie dezes meer verschijnen op pocne vzertuijch ende alle goederen Vocr dE: Compagnie te zullen werden vetbeurt, ende daarenboven alle menschen vOOr al haar leven inde keten gekloncken ende

geduerich slavernije gehouden te werden wanc wij zulcks tot de bloeijende rust ende vreede dezer landen ende welstandt van d’E: Compagnie alzoo bevinden te belooren. Amboina dezen Maij A” 1651. Was geteeckent Arnold Vlamingh van Oudtshoorn.

CXCIX. BASRA.

Mei-17 Augustus 1651, Fetsic Nederlanders dcor dc Perzische Folf” Yaud plaats in 1645 onder leidng Cornelis Cornelisz. Roobacker Hotz Tijdschrift van hct Koninklijk Nederlandsch Aardcijkskundig Gerootschap; ScrIC XXIV 1907, bldz V) Moeilijkheden Perzie (Hotz, LD bldz. 296, Corf. Dipl_ bldz. 370, 490 , leidden de JanknooncL betrekkingen Rast? N. B; L} gelegen br den Sjatt-el-Arab, Voleens Koudlacns Arelaes” (zic beneden) Basra Ipede lycke groote ende (op die lardtswijzen) wel V [ITeTCC stad-” . Qok de Engelschen dreten uaaron Surat uit ccn voordeeligen handel hebben Caar CYygGwoliingh Vroeger had Ec5taal ondcr gebiedlezde Ottnauns huy?’ nart Wero #dcor Haaseh 038517 abgolute enale connceicse Macnt gegouverneert” enenisee zijn Fder clcc grootvader Echter ’ gehruycken Nocn schijn gelijck ccpemdent Len Efoolen Turck; Vens nazhl tollcn roch ecvordert werden; doch geniet in mhinste Qacr nict van, als alleenelijck jacrlijcks, gelijck erkenterisst, wtynich schenckagic (Vgl hierbij Hotz, 1-0 , bldz. 394, Hartmani in Emz;#lopacdic d [slam. (Leiden, Leipzig , 1913, 701). Dcze stad wcrd bcschouwd al5 Goed

Uit het Contractbuek. Iu Over gekoscn briczn patieren QUO, 1652, kotnt ede aischift Fco dat SOnMMEC onduidelykheden omlerstaanden tekst verduidelijkt. Hcesain FJtl

GENERALE NEOEKL ANDSCHE GEOCTROYEERDR

relegeh Cci den nandel tet de Petzische, Levantsche Turksche kooplic- den; Opperhooft” van het daar toen gevestigdc kantoor werd Dirk Sarccrius_ resultaten uarcn nict geevenredigd verwachtinger waafaan net,onoordeelkundig optrecen Val Sarcerius, die in begin scucen zulen slagen allerlei voorrechten Inccht VCrwcrven; lcce schuldig IcwccsI , Toch Uero handel Bzsra vcorteczel: Zio Wetd Hccren XVII den 15 Maart 1651 de opperkoopman Elias Boudaen Suta eaT Basra Eezonden jachten Jading ongevcer 163,0C0i indigo, peper kruidnageietl TnuseaatcOlen lool (Ounitaencwen Gencrale assi7te Decerier 1651) . Ecn arudacdEtck schriftclije Feocm 29 November 1651, werd door hen bij zijn terux komst Surat Nederlandsche autoriteitcn daar uitgebrackt:

Artykulen ence replycq gepresenteert beandtwoordt by den Bassa des Erffrycx Basgura Op heden 9 May 1651.

Groodt vermogende vcrst ende genereuse Heer; den vrundeliycken ontfangh onser luyden ende brieven. die getuygenissen Uwer Vorstelycken Hoogheyts gunste en faveur wedlerom gebraght hebben, ook uyt andwoordt die UE Hoogheijt den zabandar Mamet Aga helast hadde ons aen te schryven, menen te vertrouwen Uwe Hoogheijt ditt navolgende voordragende favorabele antwonrd te verwagten; Tot onsen ooren zy gecomen de pretentien Uwer natie, waerop naerdt gebruych onzer Tnotsalen ende gelijckformigheijt Uwer vetzock AIAnn punct tot punct ter andtwourd , gelijck betamelyckheijt vereyschte, bequant, Me penne eeren gescherpt op volgende Wjse geandtwoordt

1. Eerstelijck verzoeken den vrijen tol en uijtgangh in UE Haogheijtsgebiedt zonder daarin verhinderingh orderworpen te zijn.

Rakende den eerstet eysch van vrijen uijt en ingangh myne heheerschinge segge daer , z00 wanneer ghy zulldt genegen zijn in deselve te verschynen, dat niemand weynigh %) hinder sall doen nogh cok zult ghy belet zijn, als ghy goedt vindt vredigh vertrecken z00 zult insgelycx in aller VTy zeekerheyd: miaer gelieve onder den onzen wonen mogen

Vgl de toelichting noreu den teks:. De antwoordet staan in het Cortractboek nict ondcr, Miar Ia;c de ver” zoeten U cenich(?)

OoST-INDISCHE COMPAGNIE 602

Da: otize goederen coopinanschappen, hoedanigh die ook niogh-ten zijn, uyten jncomende alle visite VIY en onschulldigh zullen blyven:

Zou sall uw lossen uwer cooprnanschappen vrij zijn en blyven m1ts dat ymandt den tollhuyse int aen laent voeren jegen-ioordigh zij naer welx ghy zulldt mnogen alle Uwe manufacturen uwer huyse voeren Tei dlen tollheer ofite ymandt unzct nisters die besightigen zall ; IaC] de speceryen offte droguen zullen door den allphandigo gevoerdt daer gewogen werden daer naer Uwe woningh contCn noeten;

Dat ook desellve vry en onverhindert zonder betalingh ofite andere gereghtigheden mogen losserl, landen en vercopen en by onverkoop desellve wederom gelycker gestallt aen boordt vervoeren welck ook Ioge stant grypen in zodanige cooptanschappen wij UE: Hoogh landen kopen Vervocreu moghten, waer toe UE- Hooght bewegen hebben d’neeringen [en] wellvaerdt die [wij| UE. landen Tuyden soeken tOe brengen_ wes Dor andere prinsen heeren zoodlanigh voordeelen genietende zyn,

dogh soo UE. Hoogh” deese tollvryheyt niet gelietide willigen, versoeken evenwell Vaml Uw Hoogh” gunste eenige considerabele preferentie den sellvert ons toevloeyen mogetr

D’tolle die ghij begeerdt in mijn ryck genieten; die Jen- gaenide segge ick nu dat ghij als andere Chrisstenen offte Moor- sche volckeren zullt gehandellt werden, zonder dat zy offte ghy dit myn reght belangende met Onderscheyt van Iinder offte meerder tractament zullen genieten,

Mitsgaders dat d’opreghtigheijt in matie ende gewighte gelijck Tol- Tolhuijs van gijtgaande Regten a voce). ccater het slot onder 17 Augustus. Laden( ) Bchardeld, Maten. ersameling der Woor-

die Win UE_ Hoogheijt geordonneerdt ingestelt is_ door UEd. gebiet by alle ende Jedle onswaert moete gehandthafft werden Zoo eenige bedriegers in coop off vercoop betight en zodanige bewesen conde werden zijn, zyn dan coopluyden ofite makelaers, sall ick die straffen, z00 zij Moren waren naer z0o die van andere natie ofite gelcoft moghten zijn, leefft die naer uwe wetten

Zoo door ontrouwe luijden offte dieven jetwes moghte ont- vrenit offte gesloten werden, dat door Uwe Hcogh authoriteijt zelve opgesoght ende wederon gegeven, ook bij gebrecke dien d’overheijt des oorts der restitutie schulldigh verden. Dewyle Ktt ietten niet toestaen_ dat Wi} ons verbinden zoudet eron aen uyt gevell dat Uw dieven moghten comen onstelen soo ist een zake waerin wij ons niet well verplighten konnen dogh wanneer ghy moghte bestolen werden_ zullen den dieff met alle diligentie traghte te vangen geene hij onvreemt heeff: doent uijtkeeren ofite zytie daer VOo aen tasstcn € 200 den dieff Uw in den goede niet konde volldoen, sall hem) naer vereijsch Van sake aen den lyve straffen

Dat by lossingh oifte ladingh onzer Eoederen noyt mogen OI vacrtuygc offte barquen VCTI cgen blyven, mer den opsiender door Uw Hoogheijts mandetent alltijt sonder obstacull preve Icntn hebbe Van barcquen soo veell ghy zullt benoodlight zijn zullen Ge duyrigh uen bevell staan;

Offt geviel dat gewenst door eenigh ongeluck der zee wateren, strOter, Klippen etc” eenigh ander schip offte schepen quame te stranden op plaetsen waer Uw Hoogh gebieden heefft en d’goederent der jnwoonderen handetl vervallent, dat die wederom gevinge zullen gehouden zijn,

Icder. Gestolen. I Prelerecren Ongewenst(?) Onzcr ,

Schipbreuk offte ander zeegevall Uwe schepen ongewenst overkonende_ wyzen onse wetten dlat geene(daervan geberght, in 3 deelen gekavellt werdt, eene Voor ander voor den verlieser,

derde voor den herger, welcx niet jegenstaende ick uwe mnijn dele geve en dan salt Uve staet Om mem dle ber= gers taecorderen:

Zoo ook in Zijn Eaelheijts gebiet zlaven van onse natie bekent wierden dat dersellver lossinge niet belet mogen werclen ook niet hy Zyn Edelheijt offte de zyne getollereerdt, dat niemandt hem dler Mahomettaensen wet van d'onse acmntmc tnaer dat wij met d*z0 danighe genegene naer nsCn wille int verzenden offte anders zullen handelen mogen. Staen wij Uw ten vollen [Ot excepto wanneer de slaven uwer natic nogh onbesneden zijn ; maer diet Mahomets geloot f ien genonen zullen hebben, zullt ulU etmogens zijn te copen

Ofit gebeurde welck Godt verliuede, [in] onminte gemant der Uwe ofite onsen beleedight, gequest; ja gedoot wierde; dat d'straffe naet gewighte des delicts zeden GvEI den zijnen zonder exceptie geschiede staet:

geheel vergunt

Dat UEd Wneam overlydenden behoorlijcke begracffplaetse zen due wysen d uijtvaerdt der lycken nzer Onse landtwyse verhindert gepleegh werde moge.

Uwe overledene begraefit naer Uw will; wet en manier, dogh tijt der Mussellmancn gralf plaetsen

Dat zonder hinder die ons willigh dienen willen en zyn

Dc zin loopt in dit artikel en het antwoord daarop niet, Mzar dc bedoclirg toch duidelijk. Jcmant. Jecden. Buiten: Hetzelfde Vercuek werd im 1622 a3n Perzie gedaan (Cor?. Ditl, bldz. 190}.

moghten, welcker natie offte gelooff die zouden togen weSen; Lw rijck Ons gebruyckt (zonder eenigh pretext daervan getur- leert offte affgeleyt} ende daarin econtinueerdt mogen werden.

Welcke dienaers ghij willt mooght shij neemen ook z00 veele, wijll ghij hier zijt, laedt Uw die well dienen mzer vertreckende doet mij die weicke met gaen wightige reden weten_ Eijndelijck ende ten

Zoo wij moghten benodight zijn eenigh lastvee, als paerden camelen muylen offte ezels :Zi O1M onse coplanschappen ende anders laden offte ook gesint wierden, desellve lastbeessten peerden verzenden te coopen_ dat Zijne Hoogheijt zullx nici zijn toestermninge gelieve te bevrijen(?) ?)

Wat paerden ende hoe vele ghy zullt willen coopen Ver gunne Ick; als ghy van mij selffs 2 sullt gehandellt hebben; Op 17" Augusty A" 1651 heef it Haszen Bassa gepermitteert, dat alle drooguen specerijen, zouder dan aliphandigo passecren, zouden mogen in s'Comp logie gebraght werden: Annuleerende zooveell desen in

den tweeden artyeull replicibe(?) tegen strijt; Ook hicr is de zin bedlorven; naar bedocling mog duidelijk, het exemplaar Uveryeroncn Orirurі Popiere” , C00 II, sluiten intwoorce Ende laestlijck iteratiff ende instaitelijcke begeeren als OIn @ne un:L pethoomen sult gij soodanige goederen al hier incoopen; versetiden elide verschecpcn mochtet, waer andere Iair ondcrt betalen’ Stuks, Drogerijen Dcn; Dc Pasja had prane 4anpeboden yoor het bouwet: kantodr. Roudacns virdː zerr noodig; dit aanbod aar te gaan, want de huizer zijn ~unitetmatel slech:” , Voorloopig zijn diar gcbleven de odomam Dirk Adrichen , de ccrsic assistent Lucas van Wacrden utwcc nuchterc matrosen’ VerrooD door specerijen Zol opicveren; EDg onzlrCr Ioudaens gelast, specerijct: zob hock prijs houden, dat zij , liet overandt naar Christetrijck’ gebracht zuden worden tet nadeele Cotp mnoiopolic;

KUST VAN KOROMANDEL

17 Mei 1651.[9]

Bhjapucr, altijd hande “onder tribuyt den Greot Mogol[10] ging Voocl tuet Iijne veroverungen (Zic hicrvibr n” CXCIV} De 0. C. ging het 008 de mogelykheid, haar handelsterrein hicr wit t breidet gretig vcorstellen in die richting door Bijapocr gedaan (Zie 4cnler staandcn brjef van 12 Fcbruari 1651 van der veltcrerstc Fani Visiapourge leger Chan” . Zij decd daarom , beserdingen”’ zoowel Maar deli grout-gouvc? nleur Gingi (zie hierroor blz dicna supperioren Chan Charna cctu Jac Visiapours koff” (onnitgegezen Gara ilon Jer. 1652}. ete erschillende bezendingen VerkiJte Cz00 spoedig op ekanoer verschillende Vonrrcchtsbricyen Bijapaer outving

Transllaet firnian door d’Visiapourse Mayesteyt aen Comp verleent ende 12” Augussty 1650 nevens cenen brieff van verzekeringh den velltheer des vOor - schreven Tyx Chan Channa per den oppercoopman Cornelis van (Juaelbergen van Arne uyt handen Moerad Ali Beeck Op Palliacatta aengebraght;

Godt boven all endc alle aerde onder hem; Hier onder stondt Zijn Maij”” siap jn ronde forne ende toen begon firman als volght: Het firman dat den Konirck van Visiapour verleent zen den Cap” vall Hollanders in Palliacatta die maghtigh hoogh genereus dapper is, wert hier onder met mijn weten ende wetes verklaert; Door den manhaf ften ende 3eer getrouwen Morad Ali Beec js aen Cham in Hamadoe mijne trouwe redt en uytvoerder van alle mijne overwinningen raatslagen. die zijn leven mijn dienst te doen

Uit het Cantractboek:

Ook te vinden in Overgckome One t 00D, 1652. II Bldz. 207 @ in Eet Contraclboek Zeeland (vgl: Cort; Dipl,, Vldz XX) Oruigeqevet Geverale muistve 16j2. Schrijffout VCOe 1651_ Het exemplaar in de Overgekomet brievcn necft hc- juiste Jaarta Khan-Khanaan (Khan der Khans) Zie Hobson-Jobson, New edition (Lon- den, Murray. [903, 479. Arni Zie hcneden exemplaar in d Overgerotc# Acioh Cham Mhamadel. Vertocdelijk die van het Contractbock de juiste. Jmiter Gingi werd vcrovering gcnocrnd Parsia Habadoe” of Bact Habadoc’ Racr Scha - hadoe,

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTVOYEEAOE

niet en verschoont ende door Zijne Hoogheijt wederom aen mij vertelt groodheijt; geluck, dliscretie, goetaerdigheijt ende waerde gunste ende eere dler Hollandtse natie ence haerlieden versoek van mn Injue landen die ick door” Godts gratie ende hullpe der dapperen hebbe geconquessteerdt; te mogen negoteeren ende haer Ed” Voor- slaght is ge eesst als volght. Dat UE mogen vryelijck in alle ende landtsteden woningen begrijpen ende uwEm handell uijt breyden; allsoc mijnen duan vermeerderen erde landt te doen floreren, uwe schepen doen aen- lander: , ofi senden, ontladen beladen, coopmanschappen vercopen ende kleden endere Waten inconet, etc. alles gelijckt in ouden tijde bij gouverno van Wardapa Neyck’ entle Kistapa Neyck, oude heeren van Sinsier , endle C hinatna Chity alias Maleyo ”) mits halven tholl betalende, Is gegach Dat bij desen alles (oestae ende UWe vergunne ende belove t’onderhouden mogen UE. Qan geen aghter dencken van qQuaet; maer in desen allen cer goeden vasst vertrouwen hebben ende wanneer wij eenige schepen nae andlere kusten zenden uijt onze havenen offte landen allhier, daarin inoeten UE ons behullp - s4em wesen_ UE: mogen hare schepen voll coopmanschappen waren Op myne plactsen laten jencomen uwe ngotic alizoo met goedt genoegen vergroten Injer UE eenige eliphanten; peerden ofite andere frayigheden: acnbrengen sullt gehouden vesen desellve aen mij memandt Anders, mtz naer behoret betalende tc vercopen cndc wan- neer dien gelycke op andere gouvernos aenbrenght, z04 dese OOk gcerie sien cope; voorleden eeuten geschiedt, dat Godt de luijden, die hem vertoornt hadde, nlel epnen coperen Mc4T rontom heef ft beset allson benatiwt datter niemnardt korde Ontcaner verderff ende zijne reghtvaerdige straffe f’ontvlieden. Allzuo vast als dese waten besloten ende dien Ineur Was geset; vast en anverbreekelijck zall dit mijn verleent firman ook bij mij werden onderhouden_ Jn de Coninckliijke Stadt e hoff Visiapour den 17” Meij 1651,

Corr- Dipl I, bldz 453, ” T bldz 391 359, 418, 425 3) T Reristet Persuonsnatrien bldz 559 Piaatsen Older zijn bewiud

UDST INDISCIE COMPAGNIE 1602 I800

Translaedt van seeker mnissive[11] Persiaens dour den H' Velltoversten Visiapourse eger Chan in dato 12 Februarij 1651 per Comp" pion[12] Ayna aCn den H' President Laurens Pith gesonden; die Op dlen Macrt daeraeivolgende op Palliacatta 4clluan

Ghij zyt een 11an7 hoogheijt. Godes punste ende alle andere rijeke deughden naer huijs Godt geve UE lange Gesontheijt, Den brief f tnet fommn van caull is mij ter goeder tijt door uwafige-sonden plon well overhandight Ick heb gelesen; verstaenl ende daarin goedlt genoegen geschept. Aengaende uucn Mclen ejjs caull, daer op zegge dit; dat, Vcn Ick Tuor descn d'sterckte en d'stadt Vzn Sinsier , genaemt Parsia Habado Sinsie, dcor hullpe van Godt geconquesteerdt hadde; ende deszelfis Neyck nevens die van Tansjouwer en Modre sigh geerne onder gehoorszemheijt ende contributie van Omsen konink willen begeven, dat ick op die tyt UE ende anderet volgens mijn authoriteijt caull hebbie verleent ende aen dat zellve zall net cen hair breedt bevonden werden mangelen ; dogh in dien UE eghter nieuw caull begeerdt, ick zall met sellve daeromn ook niet vertragen ; nmer voorschreven] formne genouden, niet well geschreven dien volgende kunnen wij den zin niet reght verstaen ende daerom zende geen maer ick heb aen Mir Ali Beeck wegens uwe negotie gebiedt Sinsie genoeghsaem geschreven ende dat hy zyu hulip veele mogelijck aen UE alldaer toet bewijsen; daeracn niet gehreeken zall aem Uwer Tdc moedt d vrundtschap met hem ook behoorlijck onderhouden werden erde allsoo zall d 'sellve met d nego dagelijcks aenwassen dat UE geliefit gedaghte te houden om dier op aght nemen Indie UE; nogh blijfft bij versoek van nieuw caull, schryf ft den zin daer van de hetnel (z00 duydlelijck als hehoordt, op dat wij t sellve klaerlijck binnen') verstaen ende zall geworden; daer op UE, sonder aghterdoght well meught verlaten enide jets mcer gebrekende waerin Onze hullpe TaT noden moghte hebben, schrijfit sulx vryelijck ende zyt van herten gegroedt,

Uit hct Contracthork Hier boonscninner Zic dezc voorsteller Pith hierachter bldza Vgl hicrvoor, bldz. 25 Tanjore Madura de Zuid-Oostkust van Voor-Indie, Cunnen(?)

Translaat niissive forme van caul geschreven door Moerad Ali Beeck, regeerder neijckschap Fan Sinsier , aand' Heer Presid' Laurens Pit Geschreven_

Naar ivhouden van tfirman dat UE bij der Ko; van Visiapour, mijnen ende Sijne Maij doorluchtige veld-heer Chan Channa dese landen Tam Sinsier is verleent; belove ick UE: alles in sijn geheel onderhouden ende Yolcomen stind te tloen grijpen want daar door met den wijtlopenden handel UE sulien mijne 7e0- steden ende lantplaatsen werden gepeupleert ende den duan Ver= meerdert, alsuo dat UE_ onverhindert sult mogen Uwe CUUDIA schappen

aanbrengen ende vercopen_ en wederom andere dingen die UE, dienerl, kopen ende uijtvoeren sonder meer als den halven thol betalen, die voor desen ten tijde van Kistapa Neijck ende Warda-pa Neijck bij Maleija sijn ingebruijck geweest, ende hierop mach UE: sijnen handel tot beternisse van onse havens ende steden groot maken, mnat als [E alhier slaven ende slavinnen koopt; sult voor jdor per- suuI betalen aanden auan seventhien ende een haive grote fanum. Ende als UE. onSE landen elephanten ofte paerden wanbrenght, dienense wel aanden heer van land eerst ghethoondt ende hemt de preterentie gegeven, aisdat_ daar Wijt nelnen gene hen diendt, mits datse naut betoren werden bethaald: UE suldt de jncomende goederen, die gepackt ofte binnen eenige packen ofte goenijs wwart sijn niet vertnogen (’openen sonder bijsijn van volck vanden duan, opdat hij sijn recht onvermnindert mach erlangen. Den thol Erivapelaer sal sijr ende cen half ten hondert, ende Op Tege- nepatan van gelijcke: goedt, dat UE aanbrenght ende verkoopt, daarvan sal den koper den thol betale:, maar gene UE nier kund vercoopen sonder ijets te betalen, mogen wederoin jngescheept, ende vervoert werden:

Uit Overgckomch Grcc UuD , 1632, IL, bldz. ,Uijt de Maratische sprake’ (Mahratha taal, Marathi) . Fanam, Inlint 711702 werd in 1691 gelykgesteld 7Vz stuiver (Uytrekening “oor gouden fverch #ICLT A qcora” #iuiem {eroinict i# Indien Middeiburg, Meertens, Drucker van Gc Oost-Indi- Compaguie, 1691, bldz, 35) , Vgl, cchter Tavernicr Crooke, 329 , Goeni-zakken. ’) Ik kan deze plaats uict ferecht brergcn;

Aan dit cul ende woorc volcomen werden Onderhouden; Ja Arnaij adij mijner sijde niet haperen, maar

Forina Wam Cauil welck den Capiteyn der Hollar- ders in Palliacatta Lourens Pitt, wegens den Singiersen cleedenhandell Vall den velltoversten Cran Channa verscekende , luijdlende als volght;

Dat de Hollandtse natie van Honorable Comp bequam huys tot haer negotie int Singierse landt, daer besst aghten, bouwen moet werden vergunt. alldaer met zoo vele volcq als tot d’negotie en atdere nodige diensten bevinden te vereysschen en haer goederen segOur hergen

Dat all arer coopmanschhappen, die daer brengen, ae0 yder Ineest biedende coopman ende die zall gelieven zullen mogcn Verculcn; zonder eenige ’jonckans, waeghgellden off andere impost, hoedang 1 die gestelt ofl genoemt zoude connen werden, subject te zijn : lijher te mogen negotieren, vercopen, comen caen, aenhrengen en weghvoeren zonder int minste van eenigen thall off ’jonckan aengesproken werden; allsoo [zij] den heer des landis der toll der cleeden int andt reede betaellt, zullx voor 2ff- schepen daervar bevrijt MotftI zijn.

Dat allen tijden haer volck door gantsche landt Tat Sinsier , daert marct proffijtelijck moghten vinden, zullen mogen senden overall_ lang begeeren, ttmOrccrel harc goederen vercopen wederom andere incopen doort lanct aff cen aenbrengen talende eenelijck van daffbrengende cleeden andere wareu den outs gewoonlijcker tholl zonder meer.

Oningeruld: [n den bundel op het A. wordt het aangetroifcn onmiddellijk achter het ferman Bijzpoer 17 Mei 1651. Uit het Contractbaek Veilig: Portugecach, ook Spainsch; SLUTo Tollcn. (Vel; Hcbson-Joksou , 473 Junkanecr) Aff zen(?) Wadt schepen, jaghterl, boots offte andere onse vaertuygen, dat ondert Singiers gebiedt door onweder, storm offte brandt moghten Conel te breeken Oifte te strandlen d'jnwoond" alle andere daer ontrent zijnde gehouden sullen Keycn daer tne alle bystant bewijsen de goederen te bergen en geberghde zij goudt, sillver, coop manschapren; scheepsgereedtschap, geschut; anckers, toulwen, zeylen; volck alles wat overblyven moghte, zijn geheell ons zall moetem weder overhandight werden zonder daervan oijt jets te mogen eijssen

Alle ende jder coopinan Kcyers en schillders van gandsche landt Sigy sullt volcomen liberteyt en consent volgens Vysiapour NC aller landen COsstume In16eren7 geven; met in alle seguriteyt handelen te copen vercopen, zonder e ymandt daer ergens gemolesteerdt off ons gediverteerdt tot werck d'Engell- SCI Portugeesen Deenen. Etc" geconstringeerdt nogh met dreijgementen off andersints gebraght mogen werden.

Fnde oplat d vervallen Singiers handell eens mogh comen t2 floreercil; sal mlen alle coopluijden desselffs met caull verseekeren, dat voortaen Tam geetge [andtregeeralers, ionckaniets Jnndlete [T720 nieuwe tollen belasst off yets anders werdt afigeparst; mier dat 107 van outs gewoonlijcke gereghtigheijt sigh d'Heer landt zall moeten vergencegen

Item allzcu well apparent is, [w1) met de Portugesen jn corten weder in oorlogh sullen comen dlaerdcor mel zegOur in &en logie off huijs in dhaven Tegenepatnam, Porto Novo etc" zouden zijn, zonder beschermingh van d'Heer des lanats zall daer mece verzekeringh gedaen weiden; zonder noghtans sigh met UISC zacken zee mogel moeijen off op eenige jnsighten ons ondler Portugeesen will der wegen moghten aendoen.

Ontvangers Niet(? der(?)

Follen;

WOSt INDISCHE COMPAGNIE 1602 IS00

CCI JAPAN:

30 Juli 1651.’)

In de jaren Ga de, ordres Decemnber 1643 (Corb. Dipl, bldz. 419 W) de toestand Nederlanders in Japan ZCcr dragelijk bleet hun handel aar belang. nietterenataarde de sterke concutenc Chineezen. Toch bleef wanitcuten tegen C bij de Japansche iutoriteiten; ten aanzien verhouding Portugal Frede 1641, En dit Ueerolam Lode zich enkele duidelijk Wctd rersterid @oor Vreie Spanje (1648). In 1649 Verd ainzienlijk gezantschap Batav na: Japan gezonden; dat m Scptcmber Japan bereikte e den 31 December Yedo. Het gelukte, d goctke Letrelkirgen herstellen daannede erencens Keschoxtc handelre laties. JDez Ioeetana bleet, ook nadat in (Juni?) 1651 de Sjogocn Iyeritsoe overiecd werd OpgcvoOlgd door zijn onmarkagen zccO Iyelsuena In dezen tijd weruen kum door gowverneur Nagasaki (vcl, Corf, Dipl bldz. 344} d2 volgcide bevelelt toegezoiden (Vgi, Nachod, Jopan 216 {fV.

Den 30sten Juli ontfingen wij dit schriftelijk bevel des Stads- voogds Eerstelijk, dat volgens voorleclene ernstige bevelen (ler Keizerlijke Majesteiten waglen hadder; tlat geen Sabbatheti andre dagen quanen veren; mnste teekenen vam dien, zij met onze kieeding, o[iets anders buitengewoons, te laten blijken, en dat voor al wel zorg te dragen hadden, dat geen Christe- lijke boeken onder Japansche oogen gebracht; veel min dat dat hen de minete opening daar af Eeraan werd, Tet tweeden, dat men veel zorg moeste dragen, dat gcen Portu- geese geestelijken onder schi;t Taa matroosen ret O7e schepen hier aan daar in land quamen Ten derder, dat wij alle ongeneugten mct den Japander vermijden en Tiemanc der zelven Inet slaan oi stooten qualijk bejegenen mnaar dat wij alles aan de Regenten bekend Anaken mnoesten; die dan bevinding van zaaken zouden handelen. Ten vierden, dat wij vcoriaan alle oprechthcit, gelijk wij bij leven der 3 vorige Keizers gedaan hadden, ook bij clezen nieuwen Keizer zouden volharden:

Valeutijn, Japan; 338. 4) Heilige (Jajun), bldz. vrije vertaling bij Nachod,

GENERALE NEDERLANUSC GcCCTOIEERVE

CCI: PERZIE

Tusschen 17 September e 16 October 1651.

Oischoon de wording van dit bevelschrift mij niet duidelijk geworden, hcb ix getneend, het volledigheidshalve mloeten nonetch; Missckien MICCWE Verdag waaryan Valentijn spreekt (deel in zijn sckrijvingen Persicm, bldz. 249,

Bevelschrift van aen Holianderen bewooningh van haer logie niet hinderlijck te sijn, [13] aldien se daer toe volgens het geestelijcke bevoegt siju, en het selve tcn dienste van Siju Maijesteijt streckende is Verleent op Thamaasp Koelie Chaan regent van Gamron; door den Coninck Abbaas twcede maendt Sjawwel des Jaers 1061 overeencomende met de maenet dles Jaers naer Christi geboorte

1. $ van den Coninck Abbaas de tweede:

Daer een gebodt van de werelt te gehoorsamen geschiet, namentlijek dit. Den toevlucht heerschappije regeerampt; densnoer WAn heerschappije en regeer ampt: Thamaasp Koelie Sulthaan regent van de gezegende zee copplaetse van Abbaas. die wete, dat de toevlucht vatl Hoogheijt en verheventheijt, de steun onder sijn gelijcken den Commandeur Sarcerius [14], Capitcijn der Hollanideren eerbiedigh bekent gemaeckt heeft, hoedat gtoote somme gegasteert heeit uell de heijsingen, dewelcke vOOi schreven zeecoopplaetse nebbcn sijnde deselve vervallen gewcesi (daernaer) met het Uerciersel van behouwingh opgehaelt houdende (althans haere residentie daarin, versoeckende also? dat niemandt eenige moeijelijckheije aen tle staidt voornoende Capiteijn daerover aen doe

Uit Overgekouen bricver papierer 1660. Translact uijt hc: Persiacns' Vgl over onzc verhoudingen mct Perzie nog Corf. Dipl bldz 496 500. Tahmasp Koeli Khan; Abbas II, 1642 1666. Schewwaal 1061 Jeopt 17 September 16 Oct. 1651 (Wusterfeld, Verglcichungs abellen Ook bij dc verdere overzetting Mokam nedaanscnc jaren meanden in onzen heb ik Wustenfeld gevolgd Dirk Sarcerius zie hicryoir.

OnsT-INDISCHE COMPAGYIE 1602_1800,

Hierop hebhcn ordonnerende bevolen dat de heerschappije, ingevalle de hewooningh Wan voOrmelte haijsingen dloor hetti VOOTE’ (Cap met het aensienelijck geestelijck recht overeen-comende dienste het dagelijcx vermeerderende Rijck streckende sij, dat dan Mt toelate dat ijmant aet de staadt van Vootmelte (Capiteiju) daerover eenige moeijelijckheijt aen doe, permitterende dat met geruster hirte voorschreven wooninge mogen resideren en vermach (hij Capiteijn) djnclinatie van de Coninckljjcke gonste versoecken Geschreven int de maerdt Sjawwaal des jaers 1061.

Achter op den dorso hoten stont:

Bij de hooge boren al verhevene mondelijcke ordotinantie:

En hier heneden van de Atemaad Datleh Chaliefach Sultaan

CCIII; QUINAM EN TSJAMPA.

December 1651.

Quinatn (Noordelijk) en Tsjampa (Zuidelijk) zullen Ie oneevcer hebben ingenomen eerste drel van Kamldja ket tegenwoordige Cochin-China Annan’ waarinede Eet Woroi vereelzelvigd. Vgl kaart in Valentijn; Tala Indicc Oricwalis Waar annid Quinin als Tsiampa Wondem aangetronten Het Tucct eiland $\frac{15}{}$ ongeveer NR Wordt 1644 gezcgd liggcn grcns Quinam, terwijl de baai Pandaran (bij Saigon) in Tsjampa ligt Vgl ook H: PN. Muller, De Oost-Laldiek Compagwie Combodja c Laos, bldz. XXXI XXXIV 75. Zie ook het Register. had reeds Kange jaren betrekkingen net Quinam poch albaus nog 1641, onafhankelijke Tsjampa trckking welke niet sleeris van “redelievendett Jato HAren Na rijandelijk Heden gedurende jarcn Gerd in 1651 Willem ersteget WFaT Quinan ge zonccn Deze ondcrztaande overeenkonst (Van Dijk; bldz YY

Itimai ud Doulet vcrtrouwde de regeering (het rijk); titel Eersten Minister. (Hotz, Cuaens, bldz 37, M 1), 382, Uit hiet Contractboek (ok Vinden Drctudeoincl brereil papie- re#CQ, 1632, folio QcU 1652, IL; 506 Van Dijk, Vecrland’ $ vroegste bewrekkingen otaro Cochin Ckina (Amster- Schelteana; 1862} virdt Mnc bldz . 354 verkortt wedergave Oucreenkanst

GEEERAEE NEDERLANDSCHE CEOCTROTFERF

Accoordt ende eeuwigh verbondt Van vreedl’ geuaakt eride gesloten bij den E Heer Willem Verstegen exua- ordinaris Raedt van India uijt chraghte ende Vat wegen Zijn Hoogheijt den prince van Orangien mitsgaders Hooghmogende Heeren Staten Generael der Vrije Ver- eenighce Nederlanden CCINC ende den Groodt-maghtige Tjondongh Coningh Tan vermaerde Rijcken Quinam endle t’ Siompo ter andere zyde jn de stadt Dinghlay den IX Decemher 1651,

Eerstelijck zall bij wederzijts van de voor desen geresene lusten ende: daer uijt ontstaende vijantlijckheden hosstiliteijt, uzer off wanneer, hoe en in wadt maniere die ook zoude mogen gepleeght off te werck gereght geworden zijn van nI voottaen allderminste Het meer gerept noghte gesproken maer alles in eerwighdwijre silencium ende vergetentheijt stellende;, zullen als VaTc ende getrouwe bondtgerioten in de vorige vrede endle vrintschap treeden ende dacrin alle opregntigheijt eeuwigh met den anderen jutractihell(?) blijven continueeren

Tot die eijnde sullen wederzijts gevangens, wic en waer die ook Solden mogen Wezen. malcanderen gerestitueerdt ende overgeleverdt werden gelijck dan voornoemnde Edele H” Ambassadeur drieendertigh s00 mans als Ftouws persooner uijt Tayovan mede brenght ende Zijn May rentregerende(de resste njer desen op Katavia offte ellders noghten vinden zijn, neemt meergemelle Heere Ambassadeur aen en beloofft desellve ingelijcx mer de eerste gelegentheijt herwaerdts aCn zullen besorgen

Jngevolge staet Zijn May’ volcoinentlijck toe dat de dienaren van

OO5T-INDISCEE COMFAGNIE 1602-1800,

Generale Vereenighde Vederlantse Oosstindische Comp’ dit Quinalse rijck weder vrij Vranck Fallen tijde frequenteeren ende hunne negotie met dlesselffs ondlercanen onnecommerdt ere cfrer mogen ten dien fijue wordt voornoemde E Heer Ambassadeur Ve gunt, beneden in de stadt Pheypho een bequame plaetse; om een logie offte woningh dlaer op te setten, uijt zoeken om de residenten die hier laten oif hier namaells senrien moghten; behoorlijck huijs- vesstingh le kunnen geven;

Zoo zall ook de voorschreven residenten alle zoranige preveligien ende vrijhigheden vergunt ende toegestaent werden. als voor desen allhier geroten hebhen, oversulx sullen clezellve doorgaens dles May gunst ende hulppe genieten; ook Vmor alle gewellt erde overlasst protecteerdt ende bescherit werden, mits desellve Nederlanders haer mede naer hehooren still en sedigh zullen hehben te gedragen ten eijnde geen Wan des May jngesetene ingelijks geen overlasst nogh ongelijck-engedaen weide

Ende gebeurde dat sigh des May” voorschreven onderdanen tegens de Nederlanderen over eenige voorcomende verschillen dadelijck moghten comnen te vergrijpen zall Zij” May gehouden Wesen deselve naer dezes landes Wijse daer over doen straffen ende corrigeeren gelijken zall ook geohserveerdt werden aen de zijde Nederlancers die jnsgelijcks hehoorlijck straffe van den Cap” offte (pperhonfft ontfangen zullen, bij alidien bevonden zullen werden de? May ondcrdlancn off [ander verongelijckt hebben:

Ofit geviell dat bij storm en onweder, welk Godt verhoede, eenige van onse schepen herwaerts aencomende offte naer andere quartieren verbij varende op lese offte Thiarpase cusst GuamctL UeT ongeluijcken enle te strander. beloofit Zijn May” de Nederlanderen alle gunstige htlpp ende biistant met het bergen der coopmanschappen als andlersints te zullen bewijsen:

Des zullen de Nederlanders gehouden wesen aen Zijn May’ onder-

NEDERLANDSCIE CEOCTROTEERDE

dlanen, die de gestrande goederen, zij coopmanschappen, provisien, scheeps gereedschap; geschut, attnonitie vali oorlogh off wadt het ook zoude mogen wesen; zullen hellpen bergen; voor hunne moeijte ende arbeijt behoorlijcke erkentenis te doen zonder dat Zijn Mayt cenige vordere actien strantsgereghtigheijt offte andersints sall hebben pretendleren.

Gelijck dan ook de Nederlanders zodanige hullpe aen des Conings jonckan offte vaertuijgen presenteeren; bij alldien descllve hunne kussten zullcken ongevali van te stranden offte breeken hier naermaells moghten OVCrcOTcM

Ende sullen schepen der voorschreven Nederlanders int gaen nOgh comen niet gevisiteerdt werden mitsgadlers egeene tollen voor hunne brengen nogh uijt te voeren goederen, gelijck tot nogh de Portugesen Chinesen en andere traffiquanten volgens deses landts cosstuyme hebben moeten doen hetalen, Maer zullen zodanige oudlet gereghtigheijt tot kenefitie Voo eeuwigh ende alltoos VT]} gekent ende quijt gescholklen werden.

Daerentegen neemt voornoemde UE: amhassadeur aen, Zijn Maij’ jaerlijcx net onse schepen cloen bezorgen zodanige goederen rariteijten als begeereni endle Op Batavia off ellders voor zijn gellt off op leverantie goede ganckbare coopmranschappen tecomen wesen zall. Dese bovenstaande artycuien belovel wij ondergeschreven in allen delen reciproce getrouwelijck en onverhreekelijck naer te comen ende t’onderhouden ; willen ook niet gedogen dat daer minste tegen geschiede t zij directelijck nogh jndirectelijck. Eghter sullx beurde; zall zellve zonder eenigh uijtstell jnder minne gerepareerdt ende op de bequumste Wijs weder geredresseert werden. Tot vestinge desen Onse peuwigen vredes verbondt. renunciere wij van alle wetten, statuyten cosstuijmen andere diergelijcke ohser vatien, die zodanige goeden werck eenighsints zoudle mogen tegenstreven offte verhinderlijck wesen. Actum supra Was geteekent Win. Verstegen, zijude ter zijden spatiu van dien deszelifs segell in roden lake gedruckt. Hier jonken.

CFNEK OOST-INDISCME CQNrAGNE 1602 18Uu.

CCIV: MOLUKKEN_ AMBON

31 Januari 1652.

Door inductie donse” beslort Sultan Mandar Sjak Vlamingh WAAT Ratavia vergezellen, toen deze “springtocht” daarheen ging doen in de aatte tmnander 1651, Van Mandar Sjah’$ verhlijf in Katavn Vaat 17 October Rinkwin Luisterrijk werd nnvanecn Marke georuik; nem tothct {ccxenen onllerstaano cantract bcwceen Mandar Sjah had hulj gevraagd tegenl Makjar; zich wel ander Karnen had, mizr waarop men geen staat Ma En wispeltuurich FIde trouloos volk synde” (Onuitgcgeven Gentrale Miissive 19 Dec. 1651} schreve (Onvitgegeven Generale Missive Frvr . 1652), dc ‚jzerlykse recognitie’ Mandar Sjah toegekend, de Comp” lastich schynt te sullet vallen’ Fnea7 dat de voordeelen contract bedonget; Qaarteeen Cpweren 266 Kree nagelen ten principale alleer maer Eewelt terwijl nagelen sodanich Korden smlaerl dat menl behoefdc Vroctcn “Cor voor 0. I € gronte productie. Trouwens andcrc bcpalingen Waem het uitcrste wicht en in belang der 0. C De Vlamingh werd met sterke vloot flinke trocpenmacht Wedft aar de Molukken geronden stot vocringe welck contract” (Vgl ook bor, Aurvonlse orioHF 1663 ; Valentijn; bldz. 291 Bokemeijer , Die Molakken (Leipzig, Brockhaus; 1888), Z00 i Bokemeijer begrijpt niet altijd het Vederladsc der door hem geraadpleegde stukken

Artykulen ende voorwaerden, Waer den groodlt magtigen Mandar Saha coninck der Ternaten, VCot hem sijne subjecten ende nlaere cotelingen ectire ende den Ed’ . H” Carell Reijnierszonn,

Gouverneur generael ende Raden Jndia nanen oiite a wegen de Generale Compagnie voOr hem ende zijne successeuren ter ander zijde geaccordeert, verdragen ende overeen gecomen zijn, als namentlijck.

Dat geconsiderverdt grote meijnedigheijt ende ongehoorde wreetheijt den quittielaha Madjera, stadthouder am zijne Coninckliicke Maijesteijt van Ternaten in anden vatl Amboijna met meest alle zijile onderdanen op en tegens de goed eren ende lieve dienaren van de Comp” gepleeght, den Coninck aemneemt eride loofft, voornoemde quimelaha met alle de gcene wie aen voorschreven fait schulicligh offte handadigh zijn geweesst, het z1j mn raedt offte [18]

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

dact, datelijck naer ziju overcomste voorschreven landen Straflen z00 dlat behoordt; Ende z00 bij alldien het Zijne Hoogheden(!) aen maght en middelen moght gebreken Om het zellve te executeren, 200 sall het dE_ Comp vrl]staen zelffs zonder eenigh misnoegen van den Coninck; met dlie middelen, welcke zij daer van God d’ Heer acn de handt heef ft; straffe daer UYd te doen op zodanige wijze als het Haer Ed. zall goedtduncken van node te wesen ende tc rererjschen, hare Pcr snonen offte goederen 200 als het zellve dan best zall gelegen comen ende d’occasien presenteeren Ende off het zike waer, dat den Koninck alle de schulldige handen bequam eride mette dootstraffe; gelijck als zulx buijtetl alle Lwijfiell inosste geschiedlen; welcke in handen hecomingh niet anders te verhopen (?) zij dan met gewelldige transportereingh ontschulldigen neent den H Generael aen met voornoemde ontschulldligen weder iader mninne vrindtschap als Toor desen te willen leven, handelen ende wandelen: Maer zall den Coningh offte zijne nasaten; gesien hebbende d’jterative trouwloosheden door de stadthouder de Comp ende ook Zijne Maij” zellve gepleeght, daer in de landen noijt weder eenen stadthouder stellen, maer die plaetse in Zijne Maij” name door den Nederlandschen gouverneur becleeden laterl, mits hij hem} daerintie regulere naer d’ordre van den Koningh met goede meningh van de Comp overecncomende Macr zall den Coningh Ucruun mindere qualiteijt bij de H’ Gouverneur ien het Cassteell mogen stellen; voorschreven gouverneur Nederlanders aer luijden cossturnen ende reghten vollen met condigh zijnde met raedt ende daet te assisteren. Zoo zullen ook die landen, Feicke reets Wal nagelen zijn ontbloodt, noijt weder met nagelen mogen beplant ende hij tijden dien alle de geene, welcke nu nogh eenige nagelen voortbrengen, daervan mede gehelijck werden

uijtgeroeijt. Jndien het de Comp` Z00 gvedt aght, zall Haer tot hare te meerdere verzekeringh zonder tegenspreeken den Coninck uije [19]

OOST-INDISCHE COMPAGFIE 1602 1800.

zijne bevredige landen mogen vorderen zo0 vele ende zodanige geij” selaers, om onder Haer E oge aen het Cassteeli [20] bij den persoon, door zijne Hoogheden als voorschreven daer te steller, te logeren, als het Haer Ej zall goedt dencken ende aghten tot behout van haren staet nodigh te wesen mits dat zij in haren gevoelen aengaende het gelove door de Comp” niet zullen geturbeerdt ende voort well ende behoorlijck getracteerdt ende gehandelt werden. Allwaer het Comp zull gocdt dencker; sall hij rermnogen vasstigherlen te leggen ende die ook weder in te trecken nzer dat haer staet ende gelegentheijt zall vereijsschen All het gerooffde van de Comp” offte haren dieraren, dat elders nogi Westn mogh werden gevonden zall zen Haer datelijck wederom werden gerestitueerdt ende Voot het gunt daer aff zall comen VeTICIts te werden, zullen de goederen ende middelen der schulidenaren z0o verde aenspreekelijck en verbonden zijll; als het zellve sall coen te bedrager, blijvende het verdere overschot tot de dissposition van den Coningh: Het welcke in voegen verhaellt zijnde besteilt, dat dat die landen door bewerckingh van den Coningh bij het middell hier voren genoemt weder tot vreede ende in ordere zullen wesen gebracht, waert haer ten langhsten binnen den tijt van 14 dagen zekere apparentien; Om geen tijt vrughteloos te laten passeeren nosfien vertonen oif dat anders de Comp desellve tor Haer E believen zall hebberi gehandellt ; z00 neemt de Comp” aen ende beloofft bij desen nogh te continueeren in het betalen van de jaerlijexe vier duijsent Spaence Realen Zijne Maij’ voor desen voOr het houden der vreemdelingen daer uijt te landen [21] beloofft [22], mer deerenboven nogh gelijcke 2iOO realen zijnde dan Lmcn 6000 VoUrT den tholl van 10 p’ 0ta Van nagelen, daer landen gegroeijt, omtrent heefft cornen bedragen Ende naerdien het zijne Hoogheden evidentelijck comt te blijcken hoe dat de moedtwilligh’ Aaeim zijne onderdanen ten principalen TcEcna anders zijnen oorspronch heefft als uijt hare groodtsheijt, die zij schijnen Op het besitten nagelen te hebben ende dat de ## OOST-INDISCHE CUAPAGNE 1602 [800]

Comp uijt de quartieren van Amboyna haren handell genoegh connendle werden gedient, die Ternaten haer weynigh oflte niet te stade kunen, behallven dat Haer E daeronime jaerlijcks grote ende sware cossten heeft dragen dewelke zoo lange de nagelen daer continueeren blijven, bezwaerlijck zullen conner werdlen vernindert; accordeerdt den Coningh ende staet bij aese tOC, dat alle nagelen, nten ofi andere specerijbomen die ellclers in zijne

landen werden gevonden; staende op plaetsen wacr djnwoonderen Op zijn wederkeeren Molucco bevonden sullen werden rogh te rebelleren, zullen orngeslagen vernielt ende daer in plzetsen noijt ceder eenige andere mogen werden aengeplant, Tmach die plaetsen, waer dat d'jnwoonderen in gehoorsiemheijt tot den Coningh zijn vollstandigh gebleven, daer zulien gene bonen werden beschadight, dan met corsent ende toestaldt van de eijgenaers dersellver, die den Coninck accordeert dat dzertoe de Comp" zullen mogen werden gedisponneerd:, Wtach hij zijne hullpe in billickheijt ook volcomentlijck is belovende; Ende wanneer dle voornoemde nagelen allerwegen gehelijck sullen wceem geraseert, neemt de Comp aen ende beloofit bij desen aen gemelte zijne Maijesteijt nogh te betalen in plaetse van voorgemelte 6000 R"12000 sleghte realen[23] jaerlijckx niet daer en boven 500 realen zijnen broeder quaycijlij Calamata 7oo lange hern fideell ende tot genoegen Fan den Coningh Comp comnj"urteeralt, eude 1500 gelijcke sleghte believen Ao Comp onder zijnl getrouwgeblevene groten verdeelen alles jaerlijcks eens Jander ecer te duijren lange als zi] hacr well ende loijalijck comporteeren zonder anger. Maer zall jaerlijckx bevorens de gedane aentellingh gezeijde geschreven alomme over landen door expresse affgesondene gecommitteerden jnspectie werden genomen, off ellders tegen dcze contracten ook eenige nagellboomen zijn staen blijven off anders nieuwel ling? aengeplant geworden, in welcken cas zij gehouden zullen zijn, alle de overgebleven datelijck Hulp, medewetking[24] mede om slaen ende de nielw aengeplanten te roijeren. Ende Wie hevonden sall werden daertegen tweemaell te hebben gepecceerdt, desellve zall van zijn bedongen appart all ende geheelijck frusteerdt blijven. Welcke uijtroeijngh van nagelen nu geschiet zijnde; sall de Compagnte vermogen tot voorcomingh van onnodige lassten hare forten ende guarnisoenen veell te lighten ende besnceijen als het haer tot welistandt van nzer staet zall aghten nodigh te wesen: Zodanigh nogitans dat ten minsten Op het eijlandt Macquan ende Maleije yrer een vestingh hct zij dan groot off cleen zall continueeren blijven. Zoo blijven pattijen aen wederzijden ook verobligeert, mallcan- deren tegen alle de geene wie een van beijden gewellt off ongelijck conien te doen voorgaande genomen kennisse van zaeken hellpen ende assisteren. Ende zall gcen 4nl beijden vertrogen, TICL eenige princen vorsten ofIte natic' eenige contracten offte verbintenissen aen te gaen dan met kennisse ende: bewilligingh van partijen respective, ver staan aengaende de Comp" in die quartieren; maer dat de Coningh ende Comnp zanien genieensclap houden als in Amhoijna Molucco, Bouton etc" Den quaijciell Saijdij, gezeijt Cap" Laout, gougoegoc quaijchill Mossa cnde houccon Tommnagola Laulata, als vcurNY aenleijders c coornoende revollte zijndle, zullen nevens alle de gene meer wie men all bereets Wcel ofite nogh Waer desen zall cotner Welen dat tle seditie merle bijzonderlijck hehhen gevavoriseerdt, noijt weder in Eenaden mogen opgenomen werden mnaer z00 lange vervolggt dat handen becomen ende Ove haer traijderic anderen tcn

excempell met de doot zullen Tescn gestrafit Ende dit alles onverminderr alle voorgaande contracten etide Ter bintenissen tusschen de Ternataensche crone ende de Comp” gemaeckt voOr z0o veell als desellve dese nict en contradiceren Aldus gecontraheerdt; verdragen ende overeen gecomen binnen het Casstecll Batavia bet eijlandt Java Ilaijor desen 31’ Januarij 1652 Ien Oteteer ende met agreatic den Singadie van Valentjju[25] - naanpart” Valentijn vermocdelijk foutiei : ‚Noessa Kaitjil, djogoegoe; hoekom zijn titels. Wa Dancn betreft, vergelijke Men het Register deel nezer uitgave cl Hceres, Bouzosioffcn, IlI, Rcgistcr.

GEYERALE NZDZRLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Malcije Tamin Amsara ende Singadie Duane tnitsgaders Janni-sopi Sowohy erde als gemaghtigde het eylandt Macquian quielaha Gener; representeerende den Singadie U Gnoffaquia, quimelaha Tawoly voor de Singadie van Gnoffagita quimelaha Mamouzou vcor die van Tahane titsgaders Tomini ende Tallaba, Singadies Voor die Motjus Van wegen den meer- gemelten Conirgh etc Van wegen de Generale Comp’ heeren Joan Maetsuijcker, Gerard Denimer, Carell Hartsinck, ende Arnolld de Vlamingh van Outshoorn ordinaris raden India, mitsgaders Cornelis Cesar ende Willem Verstegen, extraordinaris Raden. Ende hebben pertijen resspective tot becraghting dien dese yder zijn gelooifs wijse met eede zolemneell gesterckt ende zijn hier gemnaeckt vier allcensluijdende getekende ende versegellde jnstrumen ten . alle in het Nederduijts, Ternataens als Maleijts geschreven OI den Coningh cnde den Heer (Jenerael cene gehotden ende aen de Gouverneur in Amboijna ende Molucco, Om haer naer te righten mede eenl gelijcke gesonden te verden Was geteekend Carell Reij-niersz, joan Maetsuycker;, Gerard Demmer , Carell Hartsinck;, Arnolld Vlamingh Van Outshoorn, Comelis Cesar; Willem Verstegen, mitsgaders met dles Conings zegell in roden lacke druckt en hij de vordere Groten hier boven genoempt mede geteekend. Nogll lager stond: Comp zegell, mede in roden lacke gedruckt, onder sellve stondt: ordonnantie Ch gemelte haer Ed” geteeckend Andries Frisius, Secretaris.

Deze Wasdoor Mandar Sjah tot zijn stadhouder op de Ambol-icilanden aa4 gewezen, mizr tengevoige bepalingen contac hij rooit functic getreden: (Valentijn bldz. 290, vu Valentijn Dowana Valentijn : Janr Som Sowoni” vgl . Heeres, Ronwestoffen. III, 5tb Wn Sopij: Valentiju gtmagtigden Deze getagtigde noemt Valentiju niet Valentijn Tonui’ Valertijn = Motir”’ Vel Unos dezc MAMCJ hicrvoor Contract CXCV,

CCv: PERZIE_

22 Maart; 13 April 1652.

In 1651 werd het lid var dcu Raad van Indie Johan Cunacus als Gezant 1ar Perzie gczorden, ofschoon de 0. [C tocn daar Directeur’ had : wel ccn bewijs Groote gewicht; dat zij aan d betrekkingen met Perzie hechtte Hij ded” 22 Maart daar rolnende voorstellen, die ik olleem omnaat daaruit blijkt, welke de desiderata Warem der “oen detc voor stellen dont Perzische Regcering werden gcacceptecrd; leverde Cumaeus April 1652 indere bij de Pczcni conissarisseti, Velke de onderhandelingen vocrden Waarschijnlijk in Mci 1652 wucrdem volgend commandemcnten door Abbas II afgegeven (Valentijn Persicn, bldz. 249. Vgl nog het Aunkangse dit dee).

Artijculen ende poincten tnet de cruone Persia ende de Generale Oostindische Compagnie in een vasste alliantie te treeder; ingegeven(door Juan Cunas, deputeerd ten dien fijue wegens voorschreven Compagnie aen zijn koninckIijcke commissarisen den Martij 1652

Persische coonC een vasste onverbreekelijcke alliantie eude vruntschap te mogen comen ende te betonen Van Dinze zyde daer eenetael toe inclineeren sullen alle vorige pretensien ende doliancien die, vermits door verloop 4n Jaren veele dissputen debatten oniderworpen zijn aen cen zijde stellende, met vertrouwen van wegen zijre coninckIijcke Maijesteijt insgelijckx sal werden gedlaen eenige weijnige propositie, streckende tot welistandt van croone van Persia alls wellvaerdt van de Generale Nederlandt- sche Comp” tot eeuwige verbintenis van vruntschap van beijde haer voorgemelten staet voorstellen Eerstelijck dat Zijne Maij’ dlen vrijen en onbecominerden handell jn zijn rijck voor alltoos gelieve staen etde open te stellen; zonder dal bare dienaren door eenige van Zijn Maij”” zuballterne minissters int minste werdle gemolesteert, dienvolgende allc hare aen brengene coopmanschappen naer haer goedtduncken zullen mogen verhandelen. Dierentegens in Zijn Maij” gebiedt zoo vele zijde ende andere Watella hoedanigh die genoemt mogen zijn, van perticuliere te mogen cojen offte voorraet contracteeren zooveell als benodight mogen ziju desellve maer ons gvcdt duncken ende wel Ilgevallen vrijelijck te vervoeren; Daer te gens beloven ende zijn te vrede, 150 200 CIrgc [ijne zijde legia jaerlijckx tot off uijterlijck thoma[26] de carga van 36 manchia van Zijn Maij’ aen te neten, Iits dal d leverantie alhier in Espahan in Suijvere schone zijde bestaende geschiede.

Ten tweede dat wij alle Unzc brengene als wijt rutitm coopmanschappet, gene uijtgesondert; VoOT altijt exemnpellt sullen blijven, eenige jmpositien offte tholle te bethalen; ZOo well die Zijne Maij’ in Bandhaer Abassy ende andere zijne zeehavens

als ook op de wegen etde in de steden binnen zijn rijck van desselffs eijge vasgalen off andere huijtenlandtsche traffiquanten jegenwcor- digh zouden mogen vorderen zonder dat ook gehouden zullen wesen eenige Onzer goederen door Zijn Maij' thollhuijs te laten passeeren ofite tot desselffs visite eenige openinge te gedongen, nagetellt offte opgeschreven werden; anders int vercopen ende uijtleveren simpelijck de quantiteijt ende qualiteijt van die te noteren: Wij daerentegens gehoudlen blijvende, alle Comp dienaren op pene sware straffen te gebieden, dat gene de coopluijden goederen ap onse name UYCTYUCTCIE noghte aen landt sullen brengen alle froude van Conings gereghtigheijt Voor te comen,

Ten derdlen dat Zijne Maij boven de ratificatie vatl zijue Coninck- lijcke verleerde firmannen conmandamenten Zod vele desellve tot ons voordeell zijn tenderende; egens de geproponeerde articulen gene Zijne Maij' daerop' zall gelieven gonstelijck te disponeren een schrifitelijck eeuwigh duijrent en bondigh commnandament sall gelieveti te vetleenen. Ten vierden dat het commandamnent ofite commandamenten, die Zijne Maijt geallegeerde propositien te verleenen staet, dienen Inijden riet jegenwoordige hartogen sullthans gouverneurs offte bevellhebbers daer wij dezelve aen genoodtsaeckt slllen zij 1 verthoonen noghte de presente opperhooffden Nederlantsche natie, maer op alle jegenwoordige ende Toe- comende haer effect eride craght voor altoos zullen hebben.

Dat uijr craght van alle jnterdictien, commancamenten offte DU blicatien, die Zijne Maijt "ijt craght van deszelfts zouveraijne autho- riteijt jegens zijne Ouderdanen geliefft te doen uijtgaen offte publi ceeren, gene van Onze Nederlandtsche natie sij begrepen off desellve subject zijn, oifte sellve eenige Inste verhinderinge OnS present contract sall comen verooizaken ten zij met duijdelijcke woorclen CnSC TaCIT daer bij geexpresseerdt staet ende wij specialijcken daerin begrepen werden de coninckliJcke stadt Espahan den dagh als voren Was geteeckent Jan Cunius.

Nader artijculen ende poincten van verdragh; bij Juan Cuneas Gedeputteerde tot dien fijne zen zijne con missarijsen in hate vergaderingh desen 13* Aprill A 1652 1ngegeven

Nae gehoudene verscheijdene hijeencomste ende gedane Iveder zijtse debatten op de poincten artijculen van verclragh bij UEdeler vergaderingh ingegeven, UEd" geencn dleele tot bewil- ligingh voorncemde poincten willen accordeeren; mmaer desellve niet alleen gantselijck vutwciucn Tnaft daerenboven harste zijt urgerende de betalinge wegens de geleverde trcc scventigh balen zijdle, die noghtans niet anders in der dact bevinden te zijlt als op

affcortingh van affgedwonge penningen daer onse doliancic acn Sijn Maij’ over waren dpende, ons zijn Eejntregeert geworale; daer als nogh bij persisteren.

Behallven de ongehonrde eijsch wegens tollen van verlopene jaren; dat met Zijn Maij’ minder zijde (hebben gecontracteerdt, als well coopmanschappen bij ons zoudle zijn gebraght, daer noghtans ons noijt de minste jnterdictie, beletsel , jae affvorderingh van is gcrlaen, mact selve uijt chraght van firmans van Zijne Maijt” voorsaten offte harer ordre door den hertogh Eman Coulichani verleent, heh- ben geprocequeerdt ende diet voedt onhecommerlijck voord: gCae dac; egens bij affvorderingh tollet andersints Op andere midclelen zoude hebben gedaght: Verders doende tinale reiectie wegens ouce gedane presentatien om in recompence van eenige de minste tollen off raderijen[27] betalen jaerlijckx met (Zijn Maij tot de nomber van 200 balen zijde jegens thoma dle carge; jie eijndelingh UEd. a dien doen resolveeren, thoma hebhen gepresenteerdt contrac - ere; daer op UEd. repossteri zijt dlienende; als bij UE. schriff- telijck ntwoord mede zijt dloendle Zijn Maij’ aen contractie van zijde in geenen deze sigh gelegen is latende; maer desellve tot zijn contento aen zijn eijgene ingesetene en dat well tot hoger prijs can debiteren; welcke responsive bij geresumeert zijn ; ende Ter mercken, Zijn Maij met Dnze presentatie sigh geeten deele conformercn, maer Stp zijn exatie van tollen blijfit per- sisteren, Sullen aghterswegen stellende de contractie van zijde daer Ons Mne5: weijnigh aen gelegen laten als Zijn Maij schijnt te doen Tot besluijt van nader vrientschap Onvermindert onze pretentie die bij reposte Op den 2 AprIIL haer Ed is ingegeven; dlese volgende poincten Fuorstellende Eerstelijck presenteeren ende beloven mits desen wegets onsr aen t€ brengen als uijt te voeren cooprnanschappen , hoedanigh die ook zoude mogen zijn endle genoemt weten gene exempt, zijn Maij’ Band’ Abassij te betalen Iwe ten hondert. Mits alle andere tollen oiite exatien daer die ook zoude mogen zijn; mitsgaders raderijen den wegh in zijn Maij” landi:, allesints daer Imet Onsen coopmanschappen zouide mogen comer trecken sullen bevrijt endr exemt blijven. Dat wegens CnSC aen te brengen oftte uijt te voeten coopmnan- schappen de geaccorleerde toll in aenstaande sall werden voldaen prorato den VfCCO offte jncoop van dien zall zijn gedaen offte weli in trocquel coopmanschappen well gevallen: Jtem dat Onse coopmanschappen, aen te brengen offte uijt te varende; aenstonts uijt onse schepen ofite hier Wal nojene comende; zullen in Onse packhuijzen werden gebraght; @mC door Conings sabandaer offte zijne gecommitteerde alldaer werden gevisiteert;, sonder dat in d’allphandigo off sconings tollhuijs te comen subject sullen zijn. Mede dat Onse aengebraghte coopmanschappen waren welcke mnetten geen proffijt’ off genoegen niet cunen vercopen wederon scheep zullen mogen brenger; zOnder eenige tholl zij Tam aen off atfvoeren daervan pretenderen Dat offt gebeurde Conings zabandaer in Gamron niet present waer, de sullthan van Gamron zall zijn geauthoriseerdt om den geaccordeerden tholl te hetalen,

op dat door alentie d’een off d’anider geen hinder 117 de negotie en lijden. Dat Zijn Maij’ boven de ratificatie van zijn coninckl ijcke verleende Tirmannen ende commandamenten die reets geohtineerdt ende onder ons zijn berustende, als geene Op de geproponeerde jegenwoordige artijculen Zijn Maij’ gunslelijck daerop zall gelieven disponeeren, schrifitelijck eeuwigh duijrend en bondigh commandement zall gelieven te verleenen Dat het commanda ent offle contandametten die Zijn Maijt aen ons Op geallegeerde propositien te verleenen staet, behoren ende luijde niet jegenwoordige hertogen, sullthans. gouverneurs ofite kevellinebbe: 5, datr wij deselve acu genootsaekt zullen zijn [teF verthoen, noghte presente opperhoof fden offte capi- teijuen van Nederlandtsche natie Inatt alle jegenwoordige ende toecomendle haer effect erde craght voor alltoos zullen hebben. Dat uijt cragiit van alle jnterdictien; comnnandementen offt publi- catie, die Zijn Mai;’ uijt craght van desselffs zouveraijne authoriteijt jegens zijne cnderdanen zelieft doen ujtgaen offt publiceren geene onsee Nederlandsche natie zij begrepen off desellve subject zijn offte zellve cenige de ninste verhinderingh ons present con - tract zall comen t€ veroorsaken, ten zij met duijdelijcke woordlen onse naem claerbij geexpresseert staet ende wij specialijck daer in he- grepen Wofden Was geteeckent Juan Cunaus.

Bevelschrift wegens tle vrijheijt van raahdarijen tusschen Spa- han ew Gatton mits lichting en vertoningh cen acte met het segel van clen Wasier Keloanter[28] alsmede vall cen gCcOm - mitteerde des riroega Spahan; datter onder goederen Van ’E. Comp geene vall andere liedlen daer ondler Iopen, verleent op de regenten en raahdaers tusschen Spahan en Ginron door den Coninh Safie d ’eerste in de maent Zjumadie d eerste den 22 dagh derselve, des Jaers 1044 ovet cotetide met de maent des jaers nacr Christi geboorte en vernieuwingh door den Conink Abbaas de tweede in de naende Zjuimadie des jaers 1052 nter ende Mer de maent des jaars Haci Christi geboorte: LS; van den Konink Abbaas de tweede Daer cen gehodt van de werelt te gehoorsainen geschict, narnent- iijck dit: De genereuse Regenten ende Raahdiers ijder plaetse Istahaan; de wooninge van hcerschappie aff tot de gesegende coopplaetse Abbaas vconament[ycr regenten Laar Aberkoegh[29] de raahdairs aldaer, die weten dat den Capiteijn der Hollanderen bevelschrift Ad dlen prince Chakaan der plaetse vreugde dlen Konink mijn Valer (wiens religie Godt verglanste in dato van den 22 van dle maendt Zjumadlie deerste des Jaers 104| Wijtgegaan g ’exhibeert, vertoont heeft, sijnde van desen inhoude namentlijck.

Translaet uijt het Periaens

wat ladinggvederen van den cpiteijn der Hollanderen souden mogen Wesen en sij van de zelve een (soodanigh) geschrift met het zegel vam dlen Wasitr ende Keloanter als mnede van ecn gecommit- teerde des daroega van Isfahaan, de wooningh van heerschappie ; van datter gcene andcre Ondet harc goederen sijn in hare handen sijn hehhen, soo en eijsschen daervan geen

raahdarije nochte en vallen haer daer Oet moeijelijek ende sij practiseren geen contraventie tegens de innehouden van de te gehoorsame(ne) hevelschriften, de- welcke op dit stuck gepasseert sijn Ende aisoo de conlirmatic vernieuwing (daervan) op Ona den gesegenden prince; versocht hebben, hebhen dan daerop ordon- neretide bevolen, dat voorschreven bevelschrift met de confirmatie ende vermetwingh van ons; fel gesegenden prince, geconfirmeert en vernieuwrt, erkennendle wat ladinggoedleren van voorgemelten Capiteijn souden mogen Tresfu van deselve eet (soodanigh) geschrift Met het zegel van dent Wasier en Keloanter als mede van gecommitteerde des daroega van voorschreven woning der heer- schappie a dattet geene andere onder hare goederen SijIL In hare handen hebben, 800 en eiisschen daervan geen raahdarijen nochte en vallen haer daer Oter m085 ijelijck en sij en praetiseren geen con- traventie legens dinnehoutden van de te gehoorsamne bevelschriften; dewelke opdit stuck gepractiseert sijI; maer ter contrarie in dit point (het voorschreven ; als een saecke van nootsaeckelijcke achtervolging erkennende, S00 achten sigh hier aen verplicht te wesen . Gegeven in de maent Zjumadie d eerste des Jaers 10662. Achter 0p de rugseijde boven aen stont ; conform in hcogste hevel IheT nevens overeencomst het geschrevene door den toevlucht Sejjid-Wasierschap hooge fortuijn, sijn hoogh” de prince der geleerden den steun Van het huge, boven al verhevene Chahzanse rijck. Up den dorse des hevelschriit den prince Chahaan dler plaetse van vreugde, dewelke bij voOrT Capiteijn herustende is. LS van den Achtumaad Dauileh, Chalefah Sultaan.

Volgcns 1652.

door mij gevonden aanteckeing dagteckent dit stuk

Mej

het bevelschrift over de tmTa der zijde (zic heneden; nccr wonIt Eesproken van het ‚Chahanische rijck” . Olezrius , bldz. 654 vertaald dit met Rijk-Canellier’ Nog bevindt zich in Contractboek Arsterdam III bevelschriit Lit den- zelfden tijd itleus na sijde” vond niet noodig. dit tanem ## GENERALE NEDERLADSCIE GEOCTROYEERDE

Bevelschrift egens het lehoudlen van dlen buijt; dewelcke Hollanders Fortugesen hehalen_ nts onder deselve gcene goederen van de coopluijden off atdlere dacr onder loopet vera leent Herchoerdlacr Sultaan regent Hermoez, door dett Conink Safie eerste in de maendt Rahda Lawwel op den 17 dagh dersclve des aers 1045, OvCr een comeude met de #aent des Jaers naer Christi geboorte vernieuwt Op Hamlasp Koelie Sultaan, regent vin Gamron_ door den Conink Abbazs tweede jnde maent Zjumadie d eerste des jaers 1062 Aten comende miet dle maent tles jaers

naer Christi geboorte_ LS: Van dlen Conink Abbaas de tweede Daer is een gelodt verelt te gehoorsamen geschiet, namentlijck dit.

Den toevlucht van heerschzppie en regeerampt, dle volmaecktheijt heerschappie regeerampt Hamaasp koelie siltaan_ Tegent u de gesegende zeecoopplaetse van Abbaas tweede dat dlen Capiteijn der Hollanderen hevelschrift den prince Chahaan de plaetse van vreugden_ den Coninh mijn vadler (velckers religie (odt verglanse in" dato van de maetidt Rahea d eerste uijtgegaen, geexhiheert verthoont heeft; sijucle Fan desen jnhoude namentlijck Alsoo den Capiteijn der Hollanderen eerbiedigh hekent gemaeckt heef: , nnedat sonnige tle Portuigesen, Op de "ijse van toovers zee conencie dle coopluijalen alle Ianden dlen meesten tijt veelerleij schade :en doen ende natie Ia 7 Muslitaans dandere hrooven plonderen (at (tot weringe van selve) den Capiteijn voo noemt Inei de sijne Portugesesche natie strijdende haer overmnachtigende, den regent van Hormoez sich tegens deselve Hollanderen contrariere UVCI den buijt, de welcke Ta dicnatie handen crijgen, moeijende sigh daermede om part en deel daer Tan te hebben Hierom is dat wij ordonnerende hrevoolen heishen , clat dle buijt, clewelcke Hollanderen 30

COST-INDIECHE COMPAGNIE 1602 1800.

Portugese natie in handen crijgen_ mits onder deselve geene goederen van coopluijden andere rlaeronder hevonden werden hacr (Hoilanderen) eijgen toehehoorig sij sonder dat ijmant sigh daer- mede noeije Om patrt e dleel daervan hebhen Den toevluch: van regeerheerschampt Berchoerdaer sultaan; regent van Horinoez erkenne dit volgens het voorschreven geordonncerde contrariere het gebodene niet. En alsoo de confirmatie en vernieuwing daervanl op Ons (en %& segenden prince rersocht hebher; s00 hebben daer op ordonnercnale Verolen dlat den toevlucht Van heerschappije den inhou al bevelschrift de prince Chahaan der plaetse LA vreugde met confirmatie en vernieuwingh van Ons den gesegenden prince gevoegd. erkenne den huijt dlewelcke Hollanders Tan Portugesen natie in handen krijgen, mits Onder desetve geen goedleren van Coip- luijden en andere dacronder ievonden werden; dat d' selve aen her (Hoilanderen) approprieert en toebehcorig sijn_ sonder dat imant sigh dlaermedle menge En achten sigh hier aen verplicht te wesen Geschreven de maent Zjumadie d eerste des jaers 1062 Hier achter op dlen dorso bovenaen stont = Conform het hooghste hevel daer nevens overeencomst Fan het geschrevetie door den toevlucht Vilhl Sejjid Wasierschap en Hooge fortuijn; sijn Hoogh' den prince der geleerde, den steun het hoge boven al verhevene

Chahaanse rijcx op het hevelschriit de; prince Chahaan de plaetse der vreugde dewelcke ondcr voorn: Caj’ berustende En hier ’benledlen : 15 Tan den Atemaad Dawleh Chaliefah Sultaat.

CCVI: JAPAN:

23 Mei 1652_ MFUU opgetredet Sjoegoen bevestigde aanschrijving gouvercur Nagasaki it ~Ofder” welke dett 2J Mei 1652 #opperhoofd” Adriaan Rure Tero overhandiga. (Vgl. Nachod 339)- [31]

GENERALL NEDERLANDSCEE GEOCTPOTEERDE

Ordler dour Zijne Keizerlijke Majesteit tot Een regle- mena Compagnie’ Residenten terhand gesteld_

Het i5 U; Nederlanderen bekend, dat de voorgaande Keizeren van Japan altijd eene afschrik gehad hebben het Christendom _ ook deze tegenwcordige Keizer, erigenaam Van den Over - leclenen, hebhende daarvan nOg grooteretl ischrik dan zijn vader, Derhalve wordt seticus gelast, Geene Portugezen MCI Uve scheper herwaarts of in Japan te voeren; och ook eenige vriend- schap met clezelve te maken walit z00 Zijne Majesteit zulks hetzij door Chineezen eenige andere vreendelingen; kont verstaan; zulks geen Loed doen- Eenige jaren geledetl, hieeft Zijne overledene Majesteit verstaan gehad, dat cenige schepen met der Fottug ciC Ambassadeur Jakatra Batavia geweest zijn, die Uw Generaal met volk; en uuk met eenen piloot geadsisteerd heeft, hunne reize dlaarmede her waaris tnaT Japan (e doen gelijk; hier gekomen zijude, zulks zelve hehben verklaard ; Ote hetwelk de voorgaande Kapiteins (Opper - hoofden) Coijet Snoek zijn aangesproken dewelke geantwoord hebben dlat zaak z0o niet was, maar dat alleen ~uurofin het volk ain hen Foor zeker maandgeld wis verhuucc geweest, en niet uit vriendschap die voijagie naar Japan te doen dloch aangezien Zijne Majesteit (de Portugezen uit Japan vertrokken zijncle} Voorncende Kapiteins nondeling niet had kunnen tegen malkanderen confrunteren latetl, dat door geene getugen kon bevestigd worden, het waarheid was of niet; ZC0 heeft Zijne Majesteit niet verder naar die zaak villet vememen maar U hetzelve gunstelijk, en uit genade vergeven en heeft zulks gerekend, Cven het ondler de tienjarige treves of Pais geschied wis, meer, umndat Gij Nederlanders Vooi dato goede dienst aan het rijk vin Japan gedaan hebt; en nOg eenen goeden wil betuigd, Om dergelijken nOg meer te duen Derhalve staat U deze tegenwoordlige Keizer ook toe . dat Gij Itcn handel jaarlijks vrij in Japan moogt doen; mct Uwe schepen, naar uw believen; komen en vertrekker, Gelijk tot nog toe geschied is en bij de VCOI “gaande

Keizeren U is toegestaan_ Dit zult Gij U hebben te wachter, van geene Portugezen noch Roonsche Christenen; hetzij Chinezen, of cenige andere natie Tam die religie,

UOST-INMSCHE LUMTAUN 1602 ISUU

nuch iets, dat Iaa het Roomsch geloof cenig a4tizien krijgt, hetzij plaats het ok mriogen Wcech_ dat de Portugezen iets Op Japan voornemen te doen , hetzij mel te onderstaan, hier ieCt in Japan te komen; 0f iets anders_ de Japansche Overheid door U daarvan de eerste kennisse koint te krijgen, zOo zal den Keizer daar zan eene bijzondere gtoote dienst geschieden: Ambassadleur, Andries Frisius, wanneer uit Japan Ver trok, heeft Ons Foo zeker gezegd, dat geene jonken, hetzij Kambodia, Quinam, uit eenige andere plaatsen naar Japan wil- lencle, van uw volk zouden aangetast worden; hetwelk Gij mede zegt, alzoo door wen Generaal verboden te zijn. Derhalve zult Gij bij utycm Lenetan behartigen dat zulks mag achtervolgd worden aIzoo Zijne Majesteit het contrarie ZCCI kwalijk tetncn Zou zult Gij naar dit hovenstaande prompt reguleren .

CCVII: KUST VAN KOROMANDEL

28 Juli 1652. Tcrwijl Mir Jula (zie beneden; noot voortging zijnc Oveninzcn roordeele Golconda _ madetic van Karnatica, vergat Fij de cconomische aangelegenheden van het an zijce zorEcn Tcrtrcurde Mazulipatarn niet, getuige onderstaailale averbinteriis door herti gesloten: Hij vertceide toeh in ket legerkamp voor Gandikota, hij op Karnatic? Teroveren het Jaatst ‘an Augustus 1652. (Gazcticcr, XII 127)_ Verbintenis door den Heer Adriaen van der Meijde int Persiaens aen d’Heer Nabob Mier Mamet Saby verleent dcor last van dE. Heer Gouverneur van Pallia catta Laurens Pitt gegeven int leger voor Eendacotta den 28* Julij 1652, De leider van het gezantschap van 1649, Uit het Contractboek, Opperkoopman Adriaan van Meydcn diende de O,L C Tecds gerJimen tijd Op de Kust. (Vgl Corb: Dipl, bldz: 455} . Zie over het Corp. Dipl , K bldz 486 ett diir aangchaalde litteratuur ell Register vov Persoon Snamct_ Hij is in Indliz $ geschicdenis meer bekend als Mir Jumla. Later licp hij Orer naar dcn Mogol Vgl, Over ner Tavernicr Reizem von d Indicn, 0.2 II, bdz &5, V C dc uitnuntence Engelsche uitgave Ball Crooke, second editory; 133 ff, Ook in de Reisen Thevetol wordt over hem gesprokcn (Nererlandsche vertaling van Van Broek- huizen , III, bldz. 213) . Ik gebruikte voor Tavernier de Nederlandsche vertalite Glazcmaker. ” Indecote meer bekend als Gardikota, Op 14 16’ 0, Tavernier bezocht Mir Jumla hier September 1652 (Reizen,

CENETAL; NEDEKLANUSCIIE CEOCTKOYEEKUE

De cometjes, 32 coupluijden ende swarte dienaers die inMasulipatnam lijwaten ende andere dingen aen de Comp vercopen; zullen alles aen den Heer betalen twee ende halff ten hondert eens, zondler buijtendien in cenige andere tollen gehouden te zijn, WaCtit niet begrepen werden de kleden ende coopmanschappen die Conp eijgen ende op Palicoll, Petapoelij, Daetcheron ende andere plaetsen int landt gekoght zijn en nogh jngekoght zullen werden; Iaer desellve sullen van alle lasten bevrijt hlijven ende zonder eenige ver- hinderingh in Comp” logie tot Masulipatnam affgebraght worden Dogh ingevalle bevonden wordt dat de coopluijden, dienaers, comities 33 offte ook de Hollanders sellve haer eijgen goederen om dese 21/2 ten hondert niet re retalen onder die de Comp” sluijken ofite zoexen sluijcker, dat sall dcse vrijheijt VJ Inet 2V2 ten hondert volcomentlijck te kunnen bestaen dacrnede weralcn verbroken ende dler vollen tollen ence andere lassten kleden zullen moeten werden betaelle, als de maniere cuce van outs gebruijckelijck is. Van alle welcke voorstaet sall ick maken dat dE Heer Gouverneur Generael kennisse werdt gedaen

CCVIII ARAKAN.

22 Maart 1653_ Na het ferman in 1043 duor beheerscher Van Arakan aal dc 0̄. I. C verleend, (Corf Dinl bldz. 413) aijn de betrekkingeu met dit rijk niet steeds Jacentam Fchlcven; an betcekenis oor docl zijn %ij in Ectal Tict In 1649 At Lezintei Arakan Batava Dcze wrrdcn dcn opperkooptan Heijnsbroek naar hun land teruGgezonden Heijns = bruck had In last, satisfactic tc clschcn wegcns tirannicq tractement, al (der 0 1, C) dienaeren aangedaan” Dit hielp niel 1650 werd Tea Aatam gezonden CCu kleijn oorlogs-esquader valat nemeu” LOM telelis patttye Gavcn duar uilen VAant Tnei gebrek

UUST-INWISCHE OAU: [uz -IYUU.

Lauddle” De koopman David Uctdont Ucrd 1652 7pperlufd” ucma (Vgl. Valentijo; Coromonad bldz 145) Sept: 1652 besloot Ue dc 123 Fevangete 63 naar ATarit zemden #tecgcins de onse verwissclen” (Realia , , Lciden; Kolfi, 1882, bldz 52}. Dit geh eurde Iu Bij de zcnding-Goosscns Dc koopman Joan Goossens kwam 15 Januari 1653 bij Arakan an € wist na lang ondcrnandelen volgende articulen” tclusiaan krijgcn dcn jongen Coningh” , die ,s00 Hanuc nch syn rolle verstandt mCL en hccft; den duym der Frooten wordt gedraeyt; dewelcke meestal nicuwelingen e uyt

het stof, om s00 sc5gen, cpgetrock II sujnde; eijgenzinnich; hcgcerich ende arghwanign humenf E7c - dreven worden (Degh-Register 1653 bldz. 97-103 zie ook; bldz 11},

Grootinagbtigen vorst Seijnda Zudremo Raza $\frac{34}{}$ Co ninck van Arracan; keijzer van Bengala ende Heer over veell grote Coninckrijken ttc

De poincten ende artijculen welck tot volltreckingh ende uijtvoering mijner jegenwoordige legaelschap nedrigh atd UE Coninckklijcke Maijesteijt hebbe te ver soeken ende volgens ordre ende last van mijn Heeren ende principalen met UE Maijesteijt magh aen te gaen ende besluijten, zouden ten principalen bestaen int volgende:

Eerstelijck dat alle voor desen weclersijts gepasseerde actien noijt Wcet opgehaellt, Maet vergeten Lijt der Eeclaghten uijtgeroeijt werde in maniere off noijt geschiet ware

Ten anderen aenstonts le duen restitutie Onzer Nederlanderen; be Slhende in seven Ian, jorght OIntrent Qugelij d'Ganges bij Ony ersiens overrompelen van cen OMze chialoupen naer Arracan Vcrvocrd Warentegen Uwe Maij"" met den eersten zullen toeccmer

GENERALE NEDERLANDSCEL CEOCTROYEEKD

alle volck die bij Sieur Heijnsbroeck als cocquen nner Batavia vervocrdt ende nogh int leven zijn, bestaande in in nomnber 123 coppeil, z00 mans als vrouwen [en] kinderen; waervan present medebrengen_

Strickt verbot aen UE_ Maij"* armnada OISC vaertuijgen offte chaloupen ter rede Pipelij; op d'reviere Ganges off ellders rescon - trerende vrij ongemollesteerdt Iaten varen hooge straffe tegens d fauteums Vij Uwe Maij daertoe stellet ende prom ptelijck te doen executeren.

Dat ons schipp offte schepen ter comste datelijck met ervaren loots Qn d selve bitnen ende gielias Om boughsjacren gese-cuureerdt werdzn

Dat Haer Edeles brieven zen Uwe Maij' comende bij onsen Capiteijn, d'selve datelijck overhandlight mogen werden zonder weeken off eenigen tijt [in] logie nloeten bewaren als off daer nict zonderlings aen gelegen t'sellve bij Uwe Maij onaengenaen wate

Qock Wahuccr den (ap" tusschen tijce Uwe Maij"" spreeken, ijets te versueken offte Voor dragen heefft, dat d zellve gelicen - tieerdt werdle; Uwe Maij"" zulx mondelinge bekent te maeken hetzij

audien ie int openbaer offte als Uwe Maij’ geen publieque audietitie is gevende dat des-niet-mit onzen Cap om in de bimnen-pas compareeren licentie mogh becomen ende gchoor ve; leent werden, wandt sulx geneger zijn bij geschrifite aen Uwe Maij” verreghter schoon eerlijckc ende GTote schenkagie Jen UE Maij

0OST-WNDISCHE COmTACMIC 1602 ISCW):

principalen [35] ende vordere officieren als dienairen presenteret versterckell, eghter niets ten voordeele ve reghten nogh het versoeck Uwe Maij’ te vooren is comende, maer tot onzen groten nadele de schrifften aghter de hant gehouden ende verduijstert werden, gelijck voor desen 0nse residenten veelimalen wedervaren is

Dat wij in alle Uwe Maij”* landen ende plaetsen zoo in Arracan al: in Bengala water ende le lande; nergens uijtgesondert, cet vredige onbecommerde excercitie vin negotie sullen genieten alle zodanige goederen ende coopranschappen als slaven, rijs, wasch etc’ die Op ijder plaetse coten te vallen ende Ons oirbaer ziji, gcre uijtgesondlert van wadt nature d’zellve ook moghten wesen, zonder dat gehouden zijn cenige schilltwaght ofite spion omtrent d logie te gedogen _

Dat wij sullen mogen negoteeren, handelen ende corressponderen mnet allt zodanige personen, DA hoge offte lage qualiteijt, als goedtdunken zall en [C rade werden; zonder gelijck voor desen meer mnalen te tijde van Losclosij ende andere vermogende zij geschiet, Cn5 constringeren ende op te dringen_ cenige goederen erde die len diersten prijse uijt hare handen alleen naer hun wel-gevallen mceten copen, daer wij anders bij andere geneene TeTsO en martgaugh tot Ininderen prijse conden becomen; daarbij dan niet alle grote schade hebben geleden, maer ook vele quade uijtstaende schullden veronrsaeckt, behallven dat door langh lopen de schepen ter behoorlijcker tijt niet zijn gedepecheerdt Couen Werden nafr miet Gronte veraghteringh 0in? PE dienst hebben moeten tardeeren. Ook is hier “ijt ontstaen, dat veele gemene ende sobre luijden_ die onse woningh frequenteerden, het ander met handelerde offte dagelijekx behoefitigheden te coop brengende, Letr schandelijek zijn getracteerdt geworden, zommegen afiper- sende eenige gelltboeten; andere straffende aen de lijve, met geeselen met vingeren aen handen voeten afftchouwen ende met eeuwige gevanchenissen.

Niet alleen dat op alle plaetsen ende alle goederen liberlijck mogen Voornaamste ambtcnarcn. Mij niet gebleken wat hicrmede bedoeld wordt. Alleen ?

GRAERALK NEDERLWOSCIE GEOCTROYEEROE

negotieren Jnact sulx vrij ende buijten Jassten thollen; ende raderijen offte t'sionkans hoe sulx moghte genoemt werden; well van de aenbrengende gcederen ende coopnjauschappen als medle zodlanige als daer zij in Bengala offte Arracan etc ende ter wadt plaetse noe die genaent moghen wesen ende onder Uwe Maij" gebiet sorteerendle zullen conen t€ negotieren ende vervoeter gelijck voor tlesen cok well gestipuleert geaccordeert sijn geweesst, maer egter doorgaens verhinderingh in gcleden;

Dat onze schepen naer ons wellgevallen mogen [ossen en laden zonder ecnige visite offte oppassers gerloogen noghte subject te wesen; insonderheijt schepen der slaven, maer dat sellve mogen incoopen ende affschepen gelijck den jare 1638 observantie zij geweest. Daer is eenelijck; winneem de slaven ge inbarcqueerdt wierde, d'sellve zijn gevisiteerdt geworden door volck des coutow ende cen vansig aghttnas ende dat geet mancquijns off die d'jnlandsche tale spreken conden en omntrent d'7 jaer in Uwe Maij" rijck:s Feweest zijn vervoeren D zulcke vinde(nde} zijn sandercn daeghs andere in deszelfis plaets gegeven Ende niet gelijck zedert den jare 1643, dat extraordinaris visiten hebben moeten gedoogen; dat plaetse d' sellve in voortijde gelijek geseght bij volck des coutewaells ende een van siaghtmas schepen zijn gevisiteert cn le Izer oncervraeght wierde, hce langh genomen en off de Mcorsche tale conden; zCo heeftt men dcen daer nogh bij gevceght gehadt ende sicque crangs sougrij endle het volck anharij ende laten affnemen die zeijden mnae[minste

Dat OzC gellden volgens valeur in wisselingh Tan d'allhier gangbare nllie' als tegens [rocjue van coopmanschappen zouder daerop te verliezen mogen aengenomen werden_

Dat onS bequame ruijme ende well gelegen plaetse om onze logie ende packhuijsen te setten verleent werden; allwaer geen brant andere woninget daer Oiitrent subject zijn,

Dat wij wegens Cooa Voot desen gedane reghtmatigen pretentie eenighsints zij met ter handt stellingh seekere quantiteijt slaven offte cenige adlere te verlene vooraleelen maCi discretie mogen contenteert werdlen.

Dat wij mogen hij verscheijningh voor Uwe Maij' volgens OnSC gewconte dbehoorlijcke eerbiedigheijt ende reverentie doen, zonder dat door cOutewael en andere naer hun wellgevallen ende ocer groter ongewoonte vastidie in spot een jgelijck tot VOCr den throon van Uwe Maij' getrocken ende gesleurdt werden_

Dat Wanneet binnen bij Uwe Maij’ verschijnet; alltijt onse eijgen Verleentt? ucrmnk gcbretkig (Verdam Mindel-Nedertandsch nen= Jnorckooce. (s-Gravenhage; Nijhoil; 1911, sub Foce Men ziet, hoe gelik had Marten Isbrants, Taen hij waarschuwde tedell ela; cmhandel. (Cort. Dipl, bldz 413) . Degkregister 1653 , bldz 181, verkort dit aldus- dat wy Vcor onze pretensie schade, die wij VCe dlzcn gcleden hadden, behoorlijck contentement ecolc genieten’ Dit Ilct ingcwilligd COnr dcn Gorst Arakan Het artikel komt ahins voo volgende Sk Ziec tFouwens Dagk-Registcr 1653, bldz. 161 VCr3l zeide da: wij de schade; die voor ceze sijn volck geleden hadden, bchoorden vergelijcken met het gelle sijne landen nndcr-daneT naderhani door gepleegde hostiliteijten (van Compagnie’$ zijde} heblcn moeten uijtstaen” Aikeer; Vgl de korte beschrijving vennedercnde eerbetoon bij Valentijt; Ckoromandc bldz. 143.

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

taclltnal 0ff toilek dlight bij ons nogen hebben omn daertloor Uwe Maij’ tgeen willen versoeken bekent te maken_

Dat Uwc Maij’ Qu1s tot alls vooruoent verhaellde vrije onbe-conmerat negotie, z0 hier als in Bengala_ bondige en vaste firmans_ acrov OnS mogen russter, gulstelijek sult gelieven verleenen eude met eenen datelijck door ganslagh over geheele landt zellve laten vercondigen ende uijtrocpen_

Dat Uwe Maij’ mede doe ter handt stellen de kinderen; VOOr desen donr onze Nerlerlanders bij de jnlandsche vrouwen van lijt tot tijt Geprocureerdt, namentlijck t’kint van Adriaen van der Stell [36]; kint Bastiaen Jacobszoon [37]; 2 doghterkens van a3z. tlen Engelsman, Wietran d’ecne getrouwt is; cen doghterken In Claes Hariszoon Bisschop Dat alle slaven, hij Onze residenten voor descn vrijdomn gestellt Cu dacr nacr bij d’Maij’ aeh hem getrocken, niet anders wetende off Comp” slaven geweesst, werdende tot oppassers van de paerden oliphanten stallen gebruijckt, vtij liber mogen gelargeerdt werden_ Van welcke voorschreven poincten Uwe Maij’ gesint zijnde ons d’zellve in te willigen; Tereorket cen schrifftelijck contract; zodanigh gespecificeerdt, onder Uwe Maij’ zegell gelief ft passeeren ende Ons handt stellen, Op dat daermiede d’Ed” Heer Generael mogh verthoncn gunt met Uwe Maij’ geaccordeert ende besloten zij, naer welckers effect onse schepen datelyck tot in den handell zullen laten opcomen,

Arracan den 28 Februarij Goesens_ 1653, Was geteeckent Joan

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

Specificatie der poincten artijculen welcke det Koningh ran Arracan Comp’ gedane voorstell heefit toegestzen ingewillight natnentlijck:

Ten anderen restitutie onser Nederlanderen bestaande in ontrent Quglij dGanges onversiens overrorpelen Ta Onzer chalvupen naer Arracan vervoerdt; nits dat daarvan drie hier bij dogic overblijven tot dat den Maijt resterende van zijn volck zall beccmen hebben: 10.

Dat onze schepen naer ons wellgevallen mogen lossen etde aden zonder eerige visite offte Oppassers te gedloogen noghte subject Wecen insonderheijt opt schepen der slaven maer dat dezellve mogen jncopen ende afischepen gelijck tot den jare 1638 in observatie zij geweest dat eenlijck WJlineer d’slaven g imbarcqueert werden d’zellve naer gevisiteerdt zullen worden door volck des coutowaels TOOS ende ranghma_ ende dat om geen mancquijns off die jnlandt sche [ale spreken konden en omtrent de seven jaer in Uwe Maij” rijck geweesst zijn te vervoeren_ D’zulcke vindende, zullen datelijck weer’ andere in desselffs plaets gegeven werden:

Dat d’ Maij’ ons mede zall doen ter handt stellen alle de kinderen die door Ons sullen aengewesen worden Toor desen door onze Nerler- landers deze inlandtsche vrouwe van tijt tot tijt geprocureerdt Taettan voor eersi gespecificeerde staen

Int palleiijs des Coninckl: Maij Vat Arracan den 22e Maerelt 1653.

CCIX MOLUKKEN AMBON

28 Maart 1653_

den tcrugkeet Dc Vlamingh e Mandar Sjah uit Batavia werd-n krijgsverrichtingen Yoortgczet. Zoo werd de sterkte Gilolo, Wiar tcgensultans Manila Kalanata zich hcvondci door Mandar Sjah < Ilernal poYerteur Jasper “at den Bogaerdc bedreigd en den 10 Januari 1653 gaf Kalamata Glolo over; Ook Marila onderwicrp zich Mandar Sjah: aanta hunner volgelinger volgdcn voorbeeld (Bokemcijer, Molukket, S; 212, CVII, CXII ; Valentijn, Molulst Zaaken, bldz 303 ; aseen; Dc Ncderlonders dc Molukken; Utrecht; Hcijuingen; 1848 bldz. 102 vv) , Uitdrukkelijk werd gestipuleerd onderstaande atije Culen dat zij wel den sultan Termate zouden gchoorzameri ecutcm bchalve Wanncer dicns bevelen strijdett met de belangen 0.I €

Artijculen ende voorraerden waeronder alle vlughte Ternalaense overigheijt V4nl Dodingen Gilolo * allhier wederom op Ternaten opgecomen en Op de hovengetelte plaetsen zijn retorerende; welcke haer Vuor desen Inet eijgen will ofite door dwangh van den capiteijn aoudt Saijdij den goegoe quitchill Mossa hoccu Lotlata Tomagola mede in vijandtlijcke posture de vrunaltschap de E. Comp ende de gehoor saen heijt van de Koninck Mardarsaha hebben ontrocken gehadt; weder OYo door den Aouvereut Gaspar den Bogaerden ende den E. Jacob Hustaerdt onder specialen eedle in vrundtschap van de voorschreven Comp" ende gehoorsaemheijt van den gen1 Coninck Mandarsaha zijn zengenomen geworden; iders niiet) hier onder met haer gewoonlijcke handteeken beoogen staet Te weten

1. Eerstelijck bekennen ende verclaren wij te zijn ende te wescn wet - tige oriderdanen van den groodunaghtigen Mandarsha _ Coninck van Ternate_ onzen genadigen souveraijn enae overheere ende guede lieve Vtnden van de Generale Geoctroijeerde Nederlandtsche Oosst - indische Comp helovendle ence swerende den gemelte Coninck alle anse Jeve dagen als getroue onderdanen in alles te suilen hoorsanen; kem gefou erde getrouw tc zijn, mitsgders met dE_ Comp' ende hare suppoossten onderhouden een onverbreekelijcke ende broederlijcke nedrige ommegangh

2. Ten tweede belooven ende sweeren wij aen meer gemelten Coninck t'allen tijden gewillighlijck te sullen opbrengen alle zodanige lassten ende jmpositiet hij ons zall gelieven te ordomneren etde hetzij Zijue Maijt goedtdenken ende behagen zall.

3. Ten dlerdlen dat wij Zijne MJaij' gehoorsamen zullet in alle hetgene hij ons zall gelieven gebiedlen ende bevelen except cenelijck maer zodanige saeken; welcke tegens eldle In prejuditie van de E. Comp soudlen mcgen strecken ailzon wij ons specialijck bij eede verbindcn alls daer desen nier gemelte Comp" onverbreekelijcke eeuwighlijcke vrundtschap zullen continueeren; zonder dat wij dlaer off Om jmandts wille Oijt onse leve dagen sullen recederen offte opgehouden

4. Ten vierden dat wij Vom= onse vijandlen sullen houden eude blijven houalen allc: de gcene, welcke onses Coninckx ende Comp vijanden zijn ende alle desellve als ons eijgen vijanden te uijttersten, waer dat connen offte mogell, vervoigen ende hellpen beschadigen, zonder daerin eenigh aenschou vrunden ende magen, jae all was het ook tot UmSC ouders ende kinderen inclijs, te nemen ende specialijck den ca]" Jaoudt Saijdij. 'quimelaha Wadjera, den hoccom Loulato Tommagola ende voordts alle degeene wie haer wceste schelimstiicken mede hebben gevolght: ende haerlieden daerinne_ als die Zabou ende Gammacnorre_ het zij in raedt ofite daet, gedaen ende g ad- sisteerdt hebhen tragnten te dloen.

5. Ten vijlfden beloven ende sweren wij; daerentegen ook weder VOOr onse vrunden te holdlen ende zullen hoiden alle de geene waer- mede hooghgedaghten Onsen Conitck ende de Comp” in vrundtschap ende alliartie zijn levende ende mitsdien Met desellve t onderhouden zodanige 8oede correspondentien ende vrundlelijcken ommegangh, wij met Oiise eijgen natuurlijcke vrunden souden connen offte mogen doen.

6. Ter sesten beloven ende sweeren wij ook; vermits het dexpresse will ende believen Tan den meer hooggenoemden onsen Coninck is, geene uijtlanderen sonder speciaell believen VaIT de meerverhaellde Oosst-indische Comp” oijt van OnSe stranden admitteeren, maer desellve_ indien duet tegen het believen Van voorschreven Comp” Varriveeren comien met gewelit naer ons uijtterste veriogen daer te hellpett: drijven_

7. Ten sevenden dat wij hier op de landen van ernaten off Allmahera noijt eenige nagell offte notehoomen meer sullen planten_ ten sij het cns door de Comp expresselijck comt geordonneert te werden_

8. Ten aghsten; dat wij alle de geene nogh ellders in bos conicn oumoeen sonder dat het ons spccialijck sall behnoren belist werden, sullen bederven ende extirpeeren_

Alldus gedaen ende besworen eijlandt Ternaten binteti groodt Nederlandts cassteell Orangien desen 28 Martij 1653 overstaen ende int bijwesen van den groodtmaghtigen Mandar- saha Coninick Tematen den heere gouverneur Gaspar van den Bogaerden, der heer gouverneut Jacob Hustaerdt; den Capiteijn Paulus Andriesscn ende den Secretaris Barent Leuwen. Ende zijn mantem dergener welcke dese artijculen ondlerteekent hebben, Folght den Coninck Yan Gilolo, quitchill Calamatta, quitchill Duij; hoccom Molij; hoccom: Dijara, sengadia Limatouw, Hockorm, inlandsch hoofd. Diacz Sengadji (van?} Litnatahoe !

jman Duco, sengadia Calaleba, quimelaha Tomadije, quime- Jaha Tummasito quimelaha Perahe gnoffamnaniera Tabala [38]; gnof famaniera d’ Jico _ gnoffamaniera d’ Jico Heco_ gnoffamaniera Calamatta, gnoffamaniera Gnoffatahake, gnor famaniera Samma Chinij; quimelaha Toroutij, quimelaha Doij, gnof famaniera Taconij; jman Taconij, gnotfamaniera Totolire, sengadie Tugowave sengadic Tolo, sengadie ` Samasso, sengadlie Mamoija, quimelaha Siava, sengadie Sakitta, sengadie Sopie, sengadie Mira, sengadie ’t Siauw.

CCXI BIJAPOER VENGURLA

Mei 1653 [39].

December 1641 had dc O. C vergurning gekresen den rorst Bijapocr; Vergurla, Huaan zij rceds MrOCXt (1637) raunor hadden; ecn sterckte" MOKEIL bautem. Rijcklof Gocns oude} rapport October 1675 zegl Vengurla dat dil boem alle Ccat Auetraalsen Ietd uepiteen; dat hie: recht agter den Voornaan-anduaari Iept" Tevens kijk-mn-dell-pOL Maaf handelingen der Portugeezen Kust Malabaar Aa bldz. Velentijn, Matabar , bldz Zooals onderetaanoi Tertman blijki, Werdem Venguria kandeisrelatie? Onenoluen Jamd Wzarir Rajabach (Radja Bagh) ligt 'p Valentijn 3 Nicuzdc Faart Choromanidel 4nce Nidlabor, oD Fhi 178 NB ecn dcr zijtakken van den Zuidelijken hoofdtak der Kistmarivier, tcn Westen stad Bijapoer [40].

nLZc verhoiling net Vengurla cok Aalbers; Rijckiof bldz. 82, Goens,

Translaedt firman van den Visiapourssen Coninck wegens Ragiabaghsen handell in faveur van d' Coninginne in dato & Maij 1653 ende den 19 daeraenvollgende ont- zanget: Godt is Allmaghtig in hemell ende Op aerde Groot firtian vin dle Konink; welck ick gesonden hebbe aen den ccupman_ commandelr ende capiteijn vanide Hollanders Jacob Bagheragh. Int jaer nae Mahotnets geboorte 1053 ismij Vnor weijnige dagen bekert gernaekt, hoe dat den capiteijn met zijne goe - deren in de plaetsen Aetchera van Tapisallse Sigh versoght heeft, welck wij aengenaen geweesst vetstaen_ D schone coninge_ persoon van groten huijse van veell vermogen_ die hacr woonplaets heefft in paleijs des Conings, wiens camer heerlijck gestof feerdt ende net cosstelijcke behanckselen verciert is gelijck in voortijde van de Coninginne Billcaijs ende Casstijsa Sittende onder schaduwe ende schaemte, van alle en alle de werelt well bekent , VFOute vatl groote eere ende overvloedige beleef ftheijt; dat is de Coninginne Boidij Sabinij, die sellvige sall blijven_ langh de werellt staet; Nu versoekt d'Coninginne door dien de markt Ragiabagh haer tochehoordt, een firtnan van seekerheiji, dat niet hebbe connen weijgeren, mnaer miet firtnan willen begifitigen. Zoorrae UE: desen handt sall gecuinen z1jn_ blijfft mijn hardt tot Uwaerdts genegen UE: goederen off coopranschappen; die aengebracht zijn te VeTconcu. vervoerdt nae Ragiahagh_ maeckt daer een huijs en winckell en drijfit uwen handell in alle zeekerheijt; gelijck den brieff Fanl geleijde die den Coninginne Boijdij Saijbonnij met betalens tot gereghtigh' volgens gebruijck van den Ragiabaghsen marckt sall aenwijsen. Weesst gerusst ende blijfit met genegentheijt dat UE: groodt firman uijt gunste verleent is, waer naer UE. sigh sall weten te reguleren. Den & Maij 1663.

Gegeven met verloff des Coningh; die een groodt Coninck is, naer onsen stijll 1653 den 8 Meij; grocn goudt gesaijt papier int Persiaensz geschreven bovcn hoof ft met een groodt swardt zegcll gedruckt.

CCXI BIJAPOER VENGURLA

Juli 1653.

Vorst Bijapoer meende delen tijd verdere runaten 0. 1 € Jooetet Verleenen Dat hij niermede dcrgelijke beloften onael MJEi zijne zijde trachtte urcneem bij mogelijke hostiliteitcn met Portugeczen; hebben de Nedcrlanders steecs begrepen (Vgl: Dagh-Register, 1643 1641, bldz: 200. Vgl Baldacrus, Melabar CMla Choromnde , bldz 8, v) Aan de andcre zijde uerden Tethou_ dingen nict rerhcterd CET zijde gewcten ~cro ophit- singcn Portugeczen MRAT Zertr mede te wijten gcwcest den weitiigcn t2ki, Ieik = mM resdctlt Jacob Bacherach (sedert Mei 1652} in verhoudingen de inlandsche Grouten tooudc Hij verhuis le in 1653 naar Salsi - Noordcn Vengurla ander arcere Bouver - ueur staanar- poedig daarop werden de verhnrding wcder rerbeterd, zooals ondetshaang terman getuigd. (Dagh-Register 1653 , bldz. 104 ; Aalders; RijcWlof Gocis , bldz. 82- 85).

Translaedt firman des Conings van Visiapour den E Jacob Bagharagh door clen Heer Wameddelij uijt siapour in dato 28 Julij toegecomen . Godt heeft d werellt geschapen Ende dit firman is des Coninghs. Wordende gesonden groodt geslagnt, zijnde Ac uijt - netnende sterckte, die igelijck dlen wegh des geluicks ende I40 des ojcorst wcedt aen wijsen_ getrocken uijt den huijse Proij- jamber ende van den geslaghte Mortoso, wesende gettouw den huijse des Coninghs Laleman; alls mede desselffs secreten toe vertouw van groodt vermogen ten huijse des Conings, die de goede cosstuijmen doct onderhouden, uijtgesoght uijt alle Kvede vrunden, grootste onder alle geslaghten ende een nat der waerheijt, welck is Palullassen Siasahep, sittendc voort aengesight des Conings.

Alsniede van den grootsten houwelldaer onder alle houwelldaers zijnde een persoon grote authoriteijt ende vermoger , die insge- lijcx ijder den wegh des gelucks weet aen te wijsen ende voo- naemste Van7 die geene; die des Coninghs huijs veell goedts toe- Wenscnen ende groodt incomen is aenbrengende dat is den persoon Pier Armed_ sittende Foor aengesighte des Maij” - die ge sonden is als houwelldaer van Mamelogaa Pouda waer bij alle houwelldaers , tannadaers , sarsamatas ende andere mindere vellhebheren, ook alle desseijs, $\frac{41}{}$ couteaels _ paghters ende andlete dlie de tholle vorderen, sergeanten_ mnitsgaders alle de geene, opsienders vaude wegen ende tollhuijsen in gantsche rijck des Conings gestelt zijn gemandeert werden int jaer 1653. weten dat niemandt de Commandeur Hollanders Jacoh Bagheraght, zijnde een grootmoedigh persoon; Wien dit firman goede sekerheijt wordt verleent, nogh geene Hollanders incluijs, eenige tholl ofite gereghtigheijt hem sall verstouten afi te vorderen; gelijck in vorigC firmans mede gemancleert en uijtgedruckt is_ sigh niemandt sall vervordercn geseijde Holland” nogh haer volck, genoemde paghtslaven, cenige de minste onlussten aen te doen.

maer in tegendeel alle hullpe ende faveur bewijsen gerustelijck in de zeehavenen Atchera, Tapisallse te resideeren ende alldaer; alsnede in alle havenen ende quartiere vin ’Conings gebiedt, hare negotie te drijven haer eijgen wellgevallen; welken haudell door dlesen geene de minste thollen bethaelt hebben_ nogh in toecomende geene subject zijn zullen_ allsoo den Coningh sulx is gebiedende welcken eijnde dit firman wordt verleent, opdat van alle lassten ende thollen, geene uijtgesondert, bevrijt zullen zijn eride daerbij getnan- deert , niemandt meergenoemde Hollanders cen hair vin hoofit zullen krencken, nogh molestie aendoen welck den Coninck soo alle deelen des rijx gelast naer te corrien, opclat de Hollanders niet Teneron claghtigh vallen, gelijck dit groot firman des Conings Laet alles effect sorteeren Gegeven Hoff Visiapour den 6 dagh des maents Chaban nae Mahomets geboorte 1053, UmSC stijil den 6 Julij 1653 Gepasseerdt presentie des Conings Boven spaciumn stont Conings zegell in swarten jnt gedruijckt.

CCXII MOLUKKEN

November 1653_

Dc sullan Batjan ook gencel ondct den invlced der 0. [€ geraakt het kostte gecn mntite; hem @rerreden de nageicultuur (aarinEO hronnem bestaam VOOr ziju volk; aan het belang Compagnie % monopolie te oiferetL (Boketreijer, $. 217, CX_ 112 Valentijn Moueje Zaalen, hldz 306}. Ect z21- zecr gewigt Foroc Maatschappij” _ WrnL warCIl in Ue Molukkert alleen nOg Makjan Tidore , wairop nagee grocidel in cet hoeveelheid cCmn beteekenis.

Accoordt getroffen tusschen Sulltan Alij_ Coninck Batchian, eenre ende den Heer Jacob Hustaerdt, Gouverieui Directeur in Moluco wegens d’ Ver - eenighde Geoctroijeerde Oostindische Comp ter andere zijde: Den Coninck Batchian staet toe en is te vreden, dat d’E Comp’ sall mogen Omcappen, schellen ende destrueeren als nagelhoomen , staende hier in Batchian ende alle andere eijlatiden, onder gehiecit Van den Coninck voornoemt sorteerende geen uijtgesondert Wzervoor sigh den Heer Gouverneur verbint, behoeve d’eijgenaers dersellver nagellbonen datelijck nzet sluijten van dit contract tot een recognitie uijt te keeren en te hetalen aen zodanige ## OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

overigheden, als den Coninck daertoe zall committeeren sonia val vier hondert realen 51 stuijvers voorall; Ende dewijle den Coninck dcor destrueeren geseijde ragellbomen eenige zijne particuliere incomsten gereghtigheden sall comen derven wetdi geaccordeert d’E Comp” alle jaren aen Ziju Hoogh” sall voll rnen 3CEL hondert realen, Vooten ingarck nlemende dese jaren inkluijs aervOor eseijden Caninck en zijne onderdanen Ci naer eujgen domn op alle nagellboinen, staendc orider desselffs domninie, bij desen

volcomenlijck renumiteren ende zullen nier vermogen nogh namaells deswegen eenige pretentie [te] maeken jngelijcx binden sigh den Coninck voomnoett ende zijne ondersaten, dat zij nognte Tac vermelen geseijde nagellbomen geene neuwe planterije Tan desellvc specerijen sullen ondernemen offte eenige jonge homen aenqueeken: Encle zall dE Comp' vernogen alle jonge nagellbonen, die dlesen in den landen als yooren comen "ijt te spruijten te desstru eeren sonder eenige contradictie ende sullent de Batsianders gehouden zijn, alle nieuwe uijtspruijtselen d'E Comnp" aen te wijsen. Alldus gedaen ende geaccordeert Batsian Comp" logie onder fordt Barnevellt ten overstaen van quijctchill Vissado goegoe ende Jusson hoccoml, mnitsgaders den CUUVMATL Allberdt Herderweijck, Abraham Umbgrove fiscaell ende Claes Leendertsz, tolcq Cesei November 1653, Was onderteeckent Jacob Husstaert, Allberdt Herderweyck, Umbgrove ende Claes Leendertsz. Geell, hebbende zijden op spatut Comp zegell rooden Jacke gedruckt ende was het translaedt deses accoordts in Ternataens daer nevens staende den Coninck Sulltan Aly ende de presente overigheden Vissado ende Jusson nedle onderteekent ende met des Conings zegell int roodt lack op spatium opgedruckt.

CCXIIL: MOLUKKEN- AMBON

December 1653

Den LeceTruct Tetslnener Cramu Kaja $ Hatoewe; Ptole naate Kasteel; alzoo zij de zijde Madjira verlaten wilden; rergifienis Vetzocken Zi; wierden iw genadc aangenotel; deden det getrouwgkeid Trfakaeh navol gende conirac (Valentin, JmiVol bldz. 190}.

Artikelen, ende voorwaardlen op de welke de E: Heer, Willem van der Beek; Raad Extraordinaris Van Indlia Gouverneur ende Directeur over de Provincie Vn Amboina met de landen volkeren daar onder sorterende wegens ende in den name van den Nederlandsen Staat cor de Generaale Orientaalsche Compignie verdragen ende Overeem gekomen met de (rangkajen Coliba; Otik, Sewas; Motir, Samma Topi, ende Killoewe, Hoof den van Negerijen Laulatz Papoeti Hatilen, Toeles seij, Noeroebessi, Noeroelatoe, en Saleman, anders Has toewe e1 Ptolemnatta genaatnd al der zelven expresse speciale gemagtigden daar toe zijnde

Eerstelijk verklaaren wij gemagtigden zedert den schelmzen afval Tan den verraader Madjira, met den zijnen des zelfs zijde als niet beter konnende; gehouden te hebhen maar nt, bij verschijninge vin eenige der Nederlandse magt omtrent haare negorijen, Verkoren zijn, om Ohs neffens andere onderdaanen van haar Ed: Ed: Staat, volkomnen met bede van vergiffenisse, onder den zelven te onderWctnct

Vervolgens dan beloven wij, dat tet alle de geenen, waar ’nede de Compagnie vrede heeft; mel zelve ook zullen vrundschap houden, in der Mtner Ff egaan, handelen, ende wandelen; W dat tusscten geconfedereerden; ende bondgenooten betaamd:

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Gelijk wij dan daar tegen ook weder verklaren Wlzt Vijanden wezen] alle geene Mle tnet Compagnie onminne Zijni levende ende dat wij daar onder specialijk beloven als onze vijancen te vervolgen endle beledigen, wazr datze eenigszins komen die Val des verradlers Madjira’ aanhang als zijnde Macassaren Tidoreesen, ende hare onderhorenide, daar Onder de rooizugtige Papoewa’ niet uitgesloten zijn enidle voort alle andere; als voorschreven die het met Compagnie niet zijn houdende;

Dat wij geene vreerndelinger, van wit natien, qualiteiten; ofte conditien die zijn, wan OnZe stranden ofte havens handel zullen verleenen als de welke met een vrijgelijde la den Nederlandsen Staat zijn geprovideerd, ende wie daar af niet verzien ZIjII, dat die alle als vijanden zullen aantasten, ende net dlen eersten aan den Heere Gouverneur komen overleveren

Dat wij na geenige plaatzen, bewesterl; ofte beoosten dit Kasteel gelegen als eindlelijk dienende UnZC teizen herwaards zullen varen. oite zullen daar toe alvorerts speciale licentie ende schriftelijk bescheid, den Heere Gouverneur koinen overleveren

Dat wij ten minsten alle jaaren eens geconmitteerden aan den Heere Gouverneut naat het Kasteel zullen zenden; zijn Ed hom magie te doen, mits wij daar af in gebreke blijvcn, dat wij daar Voten telkens zullen Vetceurei boete 200 Rijxdailders Van agten

Dat wij t’allen tijden; als door den Heere Gouverneur ontbodet) werden, zijn Ed net de Hongi te volgen, ofte 0n eenige hoiclienstigheden te plegen, zucer vertoeven Jaar Kasteel zullen opkomnen

Dat wij alle de slaven die van elders uit gebied van de Compagnie, ofte van den Ternataanse Konink; ’t zij Banda, Amboina Rc: vluchten; ende overkomen strax I1aai haar overkomste, zonder eenige redlenen haar tot eYCusF A01 te neinen; zullen aantasten ende mnel cetste gelegenheid den Heere Gouverneur Neld Kasteel brengen, mits VOUI ider als tot bergloon, genietende een zomme van vijftien courante Rijxdaalders van agten,

Dat wij geet van allen oit in onze religie zulien werden gcturbeerd; maar daar bij ongemolesteerd, als wij die regtevoord helijden, verblijven mogen.

Alle welke bovenstaande artikelen voorwaarden hebben wij bij dezen in OlZC Vootet qualiteit Op de Moshhit, naar onze Moorse wijze, zijnde onze hoogste eed, bekrachtigd. Aldus gedaan, verdrager overeen gekornen. bezwooren ende mer signature bekrachtigd. Onderstond Amboina Kasteel Victoria Gezen 6. December 1653. Was getekend Willem Verbeek, merk gesteld hij Sewas, merk gesteld bij Coliba merk gesteld bij Otik, merk gesteld bij Cewas, merk gesteld bij Topie, merk gesteld bij Motir, merk gesteld bij Sommia, nieti vani Topie Ter zijde stond ons present. Was getekend Simon Cos Francois Gombebere Cornelis Hauw; merk gesteld bij X den Radja Soya; merk gesteld bij Jan Cambessi, Louis Gomes gnatohoedi; 42 merk gesteld bij Jan Cambessi, ter zijde Cotripagnies zegel gedrukt rooden lack Lager stond, oirkonde wa5 getekend, Jacobus Manteau, Secretaris

CCXIV. BIJAPOER VENGURLA

26 April 1655

Rijckloff Goens had 1653 1654 verschillende kantoren kust Malabaar gevisitecrd in opdrazht 6.6. & Radeti Taen hij 30 April engurla vertrok; had kij daar als opperhoaid gclaten Lcencert Jatissctt van Tongeren Van Goens gelastte de Nederiandsche tegenwoordigers trachten; Up beleren Komen Bijapocrsche Juloriteilet (Aalders; Rijcklof %on Coens, bldz: 85, “v; 104 v.v= I4 % 204 vv) Translaedt firman, door den Coninck Sulltan Mahomet Adellchia dato 26e Aprill d’Ed Joan Maetsuijker verleent

Groot firman dat alle houwelldaers, tannadaers ende alle mindere bevellhebbers onder gchiedt TaT miju croon A” 1055 versoek van Leendert Janssen coopnian hoofft over de Hollanders i Wingurla gesonden wort, waer begerende is, beurde, dat eenige schepen van d’Ed” Heer Gouverneur Generael Joan Maetsuijker, dlie op de custe passeeren omtrent de zeehavens mijner gebiedt, geen Godt verhoede; door storm, brandt als anders quatue te verongelucken off 1e stranden eegene dersellver coopmans schappen ende goederer, ICe off lande, Tont vetloren gehouden. MaCT haerluijden weder behoorlijck gejntregeerdt WCt den. Welck versoek uijt vruntschap ick volcomen toesta. Soo gelasste dan bij deze, egeenige houwelldaers ofite mindete bevellhebbers onder mijn gebiedt in alle zeplaatsen staende, sigh niet zullen VG-stouten, eenige goederen off coopmansschappen d’welke door VCt ongelucken der Hollandtsche schepen, hoedanige manier zoude mogen oecomen landt ofite in egenige de minste slaen, naer Sigh TICTICT offte voor verloren te houden. maer contra geseijde Holianders het bergen haerder goederen ccudmanschappen behulpsaemn te wesen, mitsgaders gesallveerde haer zonder eenige moleste offte offvorderinge van penningen restitueeren Wie sulx contrarieerdt, sall ten exempel van andere gestrafit werdlen Oock zijn mijn inl corte verscheijde claghte Van geseijde Hollan ders egens betalen der thollen en aenhoudetl haerder

dienae;s, waer voor desen aen [43] bevrijt zijn geweest en ongemollesteerdt haer negotie gedreven hebben, ter oren gecomer; welck tegen mijn vorige gebodt strijdende is Soo gelasste dan bij dese andermaell, clat zijlieden ongemiollesteerdt door mijn gantsche rijck hare handell on becommerdt mogen drijven, hunlieden eegene tholleu als raderijen affte vorderen offte eenige moleste doen, op dat naer dese Mahomet Adil Sjah Gouverneur-Gentraal 165] -1678. De officieele titel sopperhooft (Dach-Register 1636_1657, bldz. 146) Port entregar ovcrgevcn: [44] Van (?) geen meerdre claghten cuICI te hooren. Laet copie van dit zijn voortganck nemen en behoudt (het] principale, opdat dit groodt firman volcomen naergeconien werden:

Gegeven jnt Visiapourte hoff den 18” dag der maent Juman delacher 1055 nacr Mahomets gehoorten ende naer onsen stijll 26” Aprill 1655.

CCXV: SOLOR EN TIMOR

2 Juli 1655

Na de comitacien 1676 (Corf. DipL bldz. 460 E- 469 v”) waren de erkoudingen tamelijk instabiel gebleven G,G. & R Wren 1656 Oorde dal de quartieren Solor ende Timor vonriicn weijuich Vl doer bija Eceu sandelhout negotieren Micet Casti als profiten CT dEd, Cotnp” behalen sijn” Becommeringc afbrruk der Partugesen der doeleinden zijn in die dagen diir of diar buc krijg d67 halve vijrden aan Ordle den dap. (Dagh-Reyisler 1653 bldz Dagk-Register 1656 1657, bldz H) Toch wetd TtkCr onderstaand conitact Rc sloten dat voor tijdlang Wcder cen eind maakte aen de vijandelijke ver ktouding deel dezer eilandcn (Bokcmeijer, MolukBen, CVI) Vrede handelinge tusschen den Cappiteijn Jacob Verschheijden den Maen van onse gebiedende heeren dE Heet Joan MaerSuijcker. Gouvernetr-Gene re over Nederlants India mitsgaders Zijne E Heeren Raden ter eenre ende de groodt maghtige Coningen Op eijlandt Tijmor [45] Ammassie Sonnebayer Coromeno Ammaber ter ander zijde. Gedaen op dlen 2” dagh der maendt Julij A” 1655,

Dat J4 voortaen alle onlussten ende oirloghs actie, clie tot nogh tusschen ende d”Nederlanders geweesst, sullen opgehouden zonder aen wedezijts dlaer meer aen te gedencken:

Beloven wij beijde met onse landen ende volkeren, die onder onse gehoorsaemnheijt stacn ofite nam zoude miogen gebracht werden, d’E. Comp” getrou tot den uijtterste nooclt te willen zijn ende blijven met jmandt, hij zij dan wie het soude mogen wesen die jegens gernelte Comp in vijantschap leefft, cenige alliantie te houden maer contrarie vijantlijck te vervolgen ende dloen

vervolgen, mits dien dat d’E Comp” tegen alle vijanden die het qualijck met ons nemcu sorlanige maght als de noodt vereijscht sall gehouden zijn tot Oneer hullpe te gebruijcken

Beloven wi; zodlarige lasten, als den E Heer Gouverneur Generacl sall gelieven in alle redlelijckheijt [ons] op te dragen; te mainteneren naer comen ende bij alle onse onderdanen [te] doen alle getrouwigheijt, gelijck opreghte bondtsverwanten Aa den Neclerlandtschen staet schulldigh sijn te gehoorsarnen.

Beloven alle Comp” vijanden ons landt ende stranden Weerer desellve geen handell dat in orse landen is offte namaells soude gevonden werden als goudt; sillver, metaell; coper, wasch schillpatshoorn slaven vergunnen; mae sall dE Heer Gouverneur Generael op alle plaetsen staende onder Onse district; vermogen te houwen offte door zijrie gernaghtighde doen maeken sodanige fortificatie stercte als het zijn E. gelieve sall, zonder dat Vat on5 offte orse nacome lingen jets daer jegens sall gesproken werden, maer verbinden contrarie tot Ophouwinge dersellven alle hullp ende naerstigheijt te sullen doen acnwenden

Neten wij aen alle Nederlanders die onder de gehoorsaemh’ van d’Comp sorteeren, goedt tractement bewijsen Onec boom- enide aerdtvrughten het de wijse ende manieren OnS Jandt trocqueeren zonder hedrogh, in alle cinceerheijt VCTCODEM

Vermits dat alle stater, latiden ende volckeren door Godes Sonider lijcke bestieringe voll veranderinge zijn, zoude het connen gebeuren dat d’E. Comp eeniger tijt met den Portuigees in vreede quamen le treeden; buijten welck contract wij hegeeren te wesen erde eeuwig lijck te blijven wandt wij niet genegen en zijn die natie meer Op offte in onse landen te dullden

Ten laesten beloven wij de boven gerenoveerde artijculen, allsoo desellve opreghtelijck nae Onse meninge uijtgedruckt staan, heijlighlijk te aghtervolgen, mainteneren ende hij alle onse onderdanen als Onver breeckelijck doen onderhouden waer op de bevestinge weder zijts int drincken bloedt, ondler len ander cop ge menght, gevolght is

CCXVI: MALAKA -ATJEH

December 1655

Va het verdrag 15 Augustus (15 Decembcr} 1650 werd cmodn Perak, Viz1/3721t van Atjch; gerestabileert (Cort. Dipl: bidz . 538, W Maar d verschillendc belangen bleken nict elrander Overeen preteem voori die belangen, Wclke behartigen vielen hct Malcisclc Schiereilard. 1653 toeaiznd Atjch weer gespane Die van het kof Atchin Uarer Tcsworcert dat daer geen counissariz, volzens jaerlijcxse cosiume verleden hier (Batavia} gesonden was, maeckende dit gespuijs daer Ter praetjes Oder malckandercn; als-

nf Met 0n3t tatie Qaet gekeel Lijt SOME WES EnI cmdc dicrgelijcke; welk den resident (Philips Carel de Salengre} inders verhoopte (Dagha Register 1653, bldz. 39}. Ook in Pcrak warcn in 1651 vijandelijkheden gevallen Vonikenmi Atjeh, die in oEderstaand retdrag croea Vererato evencen: ovcricg Atjeh, fe zijn beeindigd. (Vel, Realic, bldz . 59 MI, bldz 47 Basel, Racicale Beschrying Canri Weskust (1761) oer jarcn 1649 1656).

Verdragh vatl vrede, gemaerckt ende gesloten tusschen de Sulltana Amina Todijn, den jongen Coninck Moeda Forca ende d'oranghkaijs Dato bandara Sirij Maradia basar; Syry Maradia d radia tommegon Sirimaradia lilla paducea ridia Monterij paducka tuanl Jaxemana alle anderen rangh volgende gebiedende oranghcaijs over heerschappij Fa Peragh, onderdanigh aent Koninklijcke hoff Aetchin ter eenre ende vereenighde Nederlandtsche Geoctroijeerde Generale (ostindischc Compagnie ter ander zijde

Eerstelijck geaccordeert, besloten overeengecomen da: vau huijden leSen dagh aen tusschen d'heerschappije van Pera en den Nederlandtschen staet in Jndia sall wescn opreghtighe, besten dighe nver breekelijcke vreede Imei ophoudingh alle vijandt schap, hosstiliteijt, oneenigheijt oorlogh tusschen genelte heer schappije ende den Nederlandtschen Staet, derselver volckeren ende onderdanen, mitsgaders dat wecerzijts partije sigh hier natiaels sal] onthouden vanl alle plunderinge, roverijen ende injurien lande ende ter

Item dat bij die Cag Peragh aen Nederlandtsche Oosstindische Comp" sall werden volldaen 4omma vijfitigh duijzent realen spetie, Waeryad binnen weijnigh dagen sullen betalen hondert bharen thin dertigh per haer ett ressterende met zodanige paijen termijnen als de koninginne tot Aetchin d'Ed: Heer Gouverneur Generael van Nederlants Jndia sullen overeencornen en dienvolgens die van Peragh door gemelte Vorstinne esstemie sall werden gelasst aengeschreven, sonder int minste daer tegens te banderen, macr als gehoorsame onderdanen gcbodt die Maij' in billickheijt naerconen en aghtervolgen

Itein dat contract bij der overleden Sulltan moeda Forca [46] den gcant Joan Truijtman den 15" december 4" sesthien hondert vijfi tigh in Peragh confernerende EcTTI heerschappije ende den Nederland tschen staet in Jndia gemaeckt ende besloten, inhoudende, handel} in Peragh met den Aetchinderen gemeen etde [met] uijt sluijtinge van alle andere natie mitsgaders ijder bidoor [47] voor ccn quartier reac in spetie offte den bhaer thin tot cen dertigh en een quardt,; gelijcke nier geteekeride daets nego tieren geene wijders daer bij gecomtracteerdt voortaen bij wederzijts parthijen vollcomen in alle opreghtigheijt sonder de minste tegenstreven sall werdeu onderhouden ende onverbreekelijck aghtervolght.

Item dat door de sulltana heerschappije van Peragh aen den Nederlanders sall werden gegeven voor eeutv igh vergundt sodanige campo off erii de revier kant gelegen, ongevaer een kanon schoodt revict nederwaerts van Peragh[s] hoff, die Vill Peragh bij de Nederlanders sall werden aengewesen omme daerop te bouen sodanige woon- en packhuijs van houtte stijllet en plancken Iuijren als desellve Nederlanders tot residentie en handelinge wegens de Generale Oosstindische Comp sullen goedt vindet, Onder conditie dat bij de sellve Nederlanders geen swaerder schietgeweer als MJusse quets en roers in deselve woninge sall vermogen gehraght offte gehoud werden

Item 500 cenige questie ofifte geschill tusschen d'een d'oft ander van gcmelte Farassen of fte Nederlanders comt ontsaen; des gevals ijder de zijne aen [ge]claghte ende bewijs van saeke naer merite zall straf fen, dlogh ingevalle sulcke missdaden, die den doot naer reghten soude mogen schulldigh bevonden werden, ijmandt der Nederlanders hier residerende, quane begaen, densellven boeijt naer den Heer Gouverneur op Malacca sall werden opge sonden. ommne zodanige justitie claerovet doen de begane [auten sullen vererjscheryy gelijck ook int tegendeell sellve bij die van Peragh wierde bevonden gedaen te zijn, hier bij hunne wettelijke reghtcrs hare behoorlijcke strafie zall werden toegepasst.

Item dat alle den geenen welcke aen de afflopinge der Nederlanders woninge ende mnoordadige ornbrengen derselver natie jn den Jaere sestien hondert een en vijf (tigh hier in Peragh gans Onwer telijck begaen, schulldigh vinden zijn, Jen den lijve metter daat hicr off Aetchin sullen werden gestrafit, Waer onder den Sahandaer die gesegnt Was doot te ziju contrarie vondlen mecle begrepen is

Item dat den presenten Dato bandar:, voor desen tomtagon welck bij essteme de Coningin tot Aetchin derwaerdts te roepen en Tam zijn ampt gezet worden omitteert ocr tegenwoordigh gemelt anpt continueeren zall, met expresse conditie, niet langer sall stantli grijpen als bij de gemelte Maij d'Ed" Hect Gouverneur Cenerael roecomende zall wcrden tocge estaen enal5 vuuttn de vorstinne van Aetchin, d Heerschappije van Peragh en hem; Dato bandara, sall werden gemandeert:

Item dat van nu voortaen bij de Nederlanders VuUT gereghtigheijt van den uijtvoer van thin van ijder hondert bhaer agh Item Vcot ijder schipsladingh Voot dlaetsgelt bhare Vor ankeragie een bhaer VUUI mastgelt vijffentwintigh hijdoor Toor ijder jaght off Realio . bldz- 59 , III, bldz 47 Sjahbandar, sananon Letterlijk nivenmeester In7ar praktijk hocggeplaatst aibtenaar, voorimete Rijksgrooten groote bevocgdheten alles den handel, Mileaaide rechterl het toezicht Trecmdt cheuel betrelt (Encyctopeedic, twvcdt druk; 1I,

sub Voct haualschrift (iu miju bezit) ersdiuclity fonna de ludischa Bricvch voorkomcade 1738 wordt het vertzald met cowocijncester toletau Verkortirg dito:

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800.

(regats ladingh YUOI daetsgellt dertigh, Lt anckeragie twintigh VUUT mstgellt vijf ftien bijdoor Yoor ijder gorab joncks Jadingh voor dacts gelt tien; VOCI atickeragie vijfftien en VCoI mastgelt thien bijdoor vooi ijder chaloup off tingans ladingh VCot daetsgelt thien, Voor anckeragie seven en Voot mastgellt vijff bidloor welck verstaen en voor ijder reijse, dat bij gemelte bodens, schoon d quantiteijt tot duijsent EceF duijsent addcerden, dese plaetse thin vervoerdt werdl, ten gealligeerde TouT de weghslepen sonder ineer te voildoen; zall werden betaellt

Aildus gedaen ende beslooten ter halije Van de sulltana den sevenden Decetnber sestien hondert vijff en vijfitigh; ten overstaen van det bandara Deroesalen, Monterij tondex7 palawan Monterij paducka radia serij Mali wangsa serij Sitta ucrcusid serij Nagara laut , radia Sittia Jndra bintara, serij Jndra paducca, serij Jndra. serij Sitta palawan bintara serij Amar bangsa bintarij, Tona d’radia en Sitta mnoula, bij de Maij’ van Aetchin expres dlaertoe affgesonden en excepto d ’hiervoordesen aengelande gecommitteerde Aetchinse Orangh- kaijs onder de voorschreven begrepen, geconjungeerdt met de commissaris Dirck Schouten, uijt Aetchin hier aengelant, mitsgaders presentie van de hier geordonneerde te verblijven coopluijden Gillis Sijben en Jsack Rijcken geteeckent ende gesegelt, te weten de Maleijtse met de sulltanes chiap descu als volght: Onderstondt; en was ge teeckent, Dirck Schouten ende gecassiateerdt met het zegcll van sulltanes Ter zijcen stondt ons present Gillis Syben Andle Jsack Rijcken:

Graot rocivaartuig; Kalej

Araoischen corsprong; thans LfrT Ned, Irdie in gebruik (Encyclopacdie twecte drus Aamarlllinaen Maart 1923, bldz. 113). Hollandsch-Chincesch wcord VOOr djoeng grool chineesch handels - vaartoig (Encyclofardie, ED bldz 144, 413) Javainsche Haa transportprauy, althans den Compagnie tijd (Encyclopaedic , [ij , 124),

De zin hier orduideli;k: Balai, Gebouw Vocr rechisprzak Tcnde Malcische landen . {Encyclo”acdic Gecacheteerd hooidenvergaderingen; verschil- N Tweede druk blz 106).

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

CCXVIL: MAKASSAR:

28 December 1655

Met het contract tusacken Makassar (Gowa) en de 0 I, C van juni 1637 (Corb. Dipl bldz. 303 Vv) de sijd der wede-zijdsche 6 langen beslecht. Integendeel dic sijd MFN scherpte niet ket mns tergevolg Vlamingk optreden M de Molukken; die niets ontziende uiting Compaguie monopoliegeest. Het liep ook op oorlog Makassar sloot zich steeds ncer bij de “Verzelslierled” dc Molukken 4moon 1653 werd hct oorlog Makassar steunde thans opcnlijk de vijarden der 0. (Stapel, Bongaais verdrag bldz 34 Bokeneijer, Moluekcm, 213, 221 230, 2413 de hierbij Tonrende uo cumerter dent Achangj De Regeering Batavia wilde zich gaarne bij verdrag Inet Makassal Jensaan Dtrai teti aanzien de vaart Malessne Auno Molukken, AAn daa-enteg wilde den strijd voortzeuem rlr Makassar pcgon Frede neigen. Buiten medeweten Vlamngh zond de Regeering te Batavia Wilicm van der Beek naar Makassar sleelijke FFede 0lde ntellequelle vrede Kert pesloten;

Accoordt offte vrede artijculen gesloten tusschen den coningh van Macassar eenre ende van wegen d’E Comp door d’E Heer Wiilem van der Beeck; Extra - ordinaris Raedt van Jndia ambassadeur daer [OC expres gecommitteert uijt Iee Val7 d’Ed, Heer Gouverneur Generael Joan Maetsuijcker ende d’Ed Heeren Raden Ah Jndia ander zijde:

Is besproken en veraccordeert met radia Goa ende crain Tello met dE Heer Gouverneur is(?) deze vrede, dat den Gouverneur Generael will vrede maken een groot man erde sterck ende ick; die veell cleijnder ben onmaghtigh, zoude iick geen vreede maeken wanmeer geen quadt aen OFS onderdanen doet ?

Ende dat ick mijn onderdanen die in Amboijna sijn, magh halen laten, die nogh leven.

Uit het Contractboek; Zie hierviir bldz 71 Radja Gowa Makassar, Cort . Dipl, bldz. 140) . Sultan Radja Karieng van Gowa dezen tijd Hassan Oedien (1653 -1669}. Karieng van Tello; riikie. Waaryalz geschicdenis nauw Mnct di: van Gowa verbonden: Eea Irool aanial Makassaren onder cigen hoofden hielpen Onze vijanden Atbot: (Boketrcijer, Molukkel , P) .

Dat alle Moren, dlie nel haren vrijen will naer Maccassar willen, hemn zullen toegestaen werdlen ende dlat Om dat het voor haer wegens hare religie een groodte gesonde die onder Christenen laten

Dat alle de Moren, die in Arhoijna zijn, niet sullen gestraf ft werden;

Dat den Coningh zijn schullden, dlie in Amhoijna heefft wijtstaende, zall mogen docn Jilthanen;

Dat alle de gevangene, clie Op Bataviz siju, hemr sullen weder gegeven werdell , gelijck ok alle gevangen dle Hollandlers onder [dlen] Coninigh zijnde sullen gerestitueerdt weralen, excepto dlie Moors ge werdlen zijn

Dat dle vijanden van d'E Comp des Conings vijanden niet sullen Wesen

Dat zOo den Coningh mCI dese off geene natien benedenwints in quesstie [is] , dat dE Comp. haer dhermnede niet sall mogen be moeijen.

D'H' Willhelm van der Beeck versoekt Op den Coningh datter geen Maccassaresen ofite andlere natien, onderdanen vall den Coningh, naer Amboijna Banda offte Ternaten sullen mogen varell daer Op den Coninck seght, dat hij zijn volk can inhouden maer dat hij veell vreerndelingen en coopluijden in sijn landt hadt, die hij varet

Sonde(?) Dit was prOute gevaarlijke concessic de zijde der 0. I omdat Oltler Moren" natuurlijk vielen cen deel der Ternatanen Ambonners, Evereens gevaarlijke bepaling omdat dit den Makassaren gelegenkeid bood, Aribon bezoexen daarince sokkelhaltidel drijven Alweder corccssc zijde dcr O. I C Slaat vooral op de Fortugeezen: Dit het cardinale puint groote beteekenis ziju geweest daaraan Bcch aibrek werd gedaan dacm daarop volgende: (Vel uuk Bokeineijer; Mourhen CXXXI [L)

niet verbieden nzer z00 wij desellve connen crijgen mogen vrijelijck nemen ende daerniede handelen, sulx als wij cuen S0O sall noghtans dese vrede niet verbreeken ende zall den Coningh daerom niet quat wesen

Dit is geaccordeert ende besloten dat wederzijts onverbreeckelijck sall werden onderhouden. Geschreven Op Maendagh ontrent 10 uijren in de maendt van December , 28" dagh, Jaer onses Heeren- maer Moorse reecqeninge 10666, oilite naer Onze reecq: 1655 Alle welcke artijculen sullen werden sterck onderhouden, zoowell bij desen Gene- rael Joar Mactsuijcker ende Crain Goa; die desellve met den Ambassacleur d'Heer Willhem van der Beecq heefft gemaeckt ende ook bij alle andere Generaels die nogh souden mogen comnen. Was geteeckent Willem van der Beeck, hebbende Comp wapen onder op [t] spatium in rooden lacque gedruckt:

CCXVIIL: CEILON:

11 Mei 1656. Na het verdrag Augustus 1649, door Maetsuijker Radja Sing". dcn Maharadja Kand;. zich beschouwelle als onoctnetr Ovcr Ceilo: (Corp: Dipl bldz 441 Kv SS V e de Registers) , was verkoudine tubachen hcmn wel orde Juas tochook "iet vijandig. Tocn Ociocer 1652 Dorlog Portuga deze strekeu LeEr uitbrak; utede gevolg devijar delijkheden Brazilie stono Ollze gljde en belegering Colonbo retiepude bij ccnige hulp (Aalbers; Van Goeis, bidz. 43 enz. en de dazr gencemnde Mderalut Razam da guetra Lisboa 1657 ; D Ferguson Covrestondence nciaceo Riija Sinha II %id tc Dutck, 200 , cn Lctters from Raja Siaha V Dutck (1909}- Voor kct optredlcn tcgcn dc Portugeezen in deze kwartiercn was Augustus 1655 uit Batavia Tnot 4igezonden onder bevel van denl Directeur-Gencraa Gerard Hulit Colombo Petet neur net laatst October 1655 werd het beleg Knmnc waarbij Halft in April 1656 sneuvelde cotanatndla opgcvolgd door Adriaan Meiden, Ott President Opperhaaid Ceilon: dappcre verdediging etecel stad dent 12 Mei 1656 (Vgl, ng Ferguson, Ribcwro' Account fiage 0f Colombo (1891) ,

Loopt van 31 October 1655 tot 20 Sept, 1656. De vrede werd bevestigd Februari 1656 (Stapel, Bongadis Vcrara:, bldz . 53) Contracthoek: Ook bij Baldaeus; Ceijlon , bldz. 121 126.

Caputulaties de drie gedeputeerdle der stadlt Colon - omnie mne0 dlen Heer Generael van-de Heeren Staten GeneraeL der Vereenighde Nederlanden handlelen.

Dat wij vooreerst zullen waghten 0p ons secours tot 20"" dezer maent ; welcke hinnen deser stadts hay tot die tijt comendle endle van 500 stercken mght zijnde, dat belegh voor de stadt can -uijien, SOO gecapuleerde niet gedaen, Ondertusschen ook sullen Van beijder zyjts stillatant vin wapenen houden ende egene minste hosstiliteijt gehruijcken, dlogh ner dien bedinge dat gcen cotniuni ctie noghte tusschenspraeke sall werden gehouden, als comende ende gaende persoonen: Ende daer voornenen (van heijde pertijen soudlen moeten osstagiers stellen,

Ingevalle gebeurdt, dat de stadt overgaet, sullen de kercken eude beellden Inet alle CCt ende resspect gehandellt werden religeussen ende klerquen sullen vrij onverhindert mer hen vermogen nemen alle beellden, die zoude mogen willen ende he geeren neffens dien alle relicquen; geheijlighde vaten, sillvere ampetten ende verciersells Voorts alle geene tot den godts- dienst ende aen kercke behoordt, hier onder ook begrepen roerende goederen; die elck van de religeuse persoonen besit heefit

Dat de persoonen Ae den Heer Generael Anthonio Souza Coutchinho, Franscisco de Mello de Casstro gewesen Generael eude de zoon den Heer Generacl Anthonio de Zouza Coutinho met alle respect ende cortnsie gelijck hen qualiteijten ende plaetsen

Opmerkelijk heL, dal hier tic: wardt gesproken dc G Radell Rewndlnenbers dA aucen Staten Generaal echter hencdcn, bldz. 89. Gijzclaars, Religiosos (Port,) ordesgeestelijken Clerigos (Port) gcestelijken(?) Schenkkan? Waschkom? (Verdam Middelnederlaidsck Hzbk-, voce) verbistering het Port. lampada lamp? Antonio de Sousz Coutinho; Commandant Colorbo: Francisco de Mello de Castro Zoowel deze al; Coutinho behoorden tot de aunectrezenei TCCn Portugeesche onde koningschan Irdiz (Darvcrs; Portiguese, [I_ P 319 488) . die becleet hebben, meriteeren ende dlat uijt de stadt sullen mogen vertrecken vrij met alle hare roerende goederen goudt; sillver Inet gesteente nevens alle hen dienaren ende Portugeese pagies Vam hunnen dienst, Jnsgelijckx hun vrije dienaers, lijffeijgene, slaven ende slavinnet ende zoo lange in hun huijsen verblijven woonen tot dat se schcep sullen gaem , dogh onder de bescherminge van den Heer Generael der Vrije Vereenighde Nederlanden sall genelte hier voornoemde persoonen vOOr hen gellt met lijfftoght dien geduijrende tijt als ook tot de reijse nodigh hebbende versien; ook bequame Vad tuijgen verleenen om hen persoonen ende familien in goede verzeke ringe over voeren; Gemelte vaertuijgh sall werden verzien Tan Mattosen wapen, ammonitie oorlogh, artillerije ende gene dat well tot den corlogh al: scheepsvaerdt moghten benodight zijn ende allen tijden Vaneer genielte Heer Generael gercedt zij” , Om vertrecken, sall ztllen mogen geschieden.

Jnsgelijckx sall ook werden gehandellt met dlen Capiteijn stadt, Capiteijn Moor vant vellt, oppercoopman; Sergiant Maijovr fatilie van den jonghst overleden Stadts Capiteijn; S0O voll- comentlijck als zall werden gehandellt met de personen van de Heer Generzel.

De cpiteijnen van tle infanterije en gereformeerte capiteijnen ende alle andere officieren, S00 well mindlere als meerdere, sullen met het kente kenen van het bedieninge met vliegende veendells slaende trommelen brandende londt ende coegels in de mondt ende alle hen goetie vermogen uijt trecken; neffens die hen vaertuijgen werden verieem One hun reijse naer India offte Overcusst doen ende zall den Heer Generael der Vereenighde Nederlanden hen, zoolange hier verblijven VOOr eenign gcllt den Portugaellsen Coninck zonder iets bevonden wordt, onderhoudt rijcken ende Hicr ontbreekt Iets : nsullen behandelt WetCcn oi iets dergelijks 2 Port: Capitao Port: Capitao Dl In die dagen hooidofficierstitel: De nict Teer Indienst zijude. PorL reformatos(?)

Iuidt dic ; Goa oi de overcusl Mct de Overkust Vorot bedoeld de Kust van Koronandci Zic bencden; bldz. 87. Dc zin hier alweder niet duidelijk Waarschijnlijk moet net luiden Zoo Ucr iets bevonden word

niet; tot oncossten d’E Comp neffens de vaertuijgen voor tle reijse nodigh versien vericenen ook niet toclaten dat dleselve S0O well te water als te lande cenigh lcedt aengedaen werden:

Dat ook d’Ouderlingen, Ovidor reghter ende alle officieren van de Catner , den coopran en allcalde moir ende dofficieren Conings goederen eride jusstitie deser stede de eijgenste vtij- heijt ende faveur sullen genieten, die door den Capiteijn van stadt ende Capiteijn Moor van vellt geeijscht wert:

Dat ook den Ed” Cavalieren ende voornanie horgeren, neffens dien de getrouwden ende jnwoonderen deser stat Colombo sall Tci - gunt cnde toegestaen werden; d’eijgenste gunst ende faveur, dien de stadt ende des Capiteijn toegestzen werden zall ende bij alldiender eenige de sellve Inoghten inclineren onder de gehoorsaemnheijt de Nederlantse wapenen t blijven woonen, z0o sullen deselve hun huijsen, goederen, dorpen ende geene hun toebehoord , vrij ende onbeschadight verinogen in eijgendot ende besit te houdeu: voorts getracteerdt ende gehandelt werden als naturelle Nederlandels ende aengaende hen religie, sall men haer kercke met religeusen clercq toestaerl, in de welcke dat s vrij en onverhindert hen godts - dienst sullen connen gebruijcken ende die geene; die naderhandi nac de Overcust offte Goa t’eeniger tijt soude willen vertrecken, sall werden vergunt; rcerende en onroerende goederen vrij ende onver- hindert mogen vercopen ende vervremden; ken ook vaertuijgen ende ook vrije overyocrcn hen goederen Vcrieenen ende d’in woonderen, die allhier verblijven sullen sigh zodanigh vermogen generen gelijck boven vermelt is, behallven die gene die vaertuijgen hebben sullen hen handell op alle plaetsen ende voortaen sodanigen tholl bethalen, gelijck tot nu toe gedaen hebben

Raldaeus; Ceijlon , bldz. 124 hecft dit uoord WaTTAM de bctcekenis duidelijk is, riet: Port. Ovicor autiteur-militair; vok aMbtratr Openbaar Mini- sleric Picris; Jafenomafam. (1920}, rertaz - Mct ‚judge Port Cananz Gercchtshoi. Spaansch : Icalde; stedelijke rechter ? Voor Baldaeus keeit nicr de Edelel Cavalicren, cnCC Yoomnazmstc burgers” Tckst is hict onzuiver Hicr in den zin van ; buiterdien(?}.

GLNEKALL Rk emau EERD

Dat de coopluijden ende uijtheemsche, zoowell swartc als blancke; die van verscheijden plaetsen In dleze stadt het coophandell drijven zijn gecomen, met hen vaertuijgen, roerende goederen; goudt, sillver en coopmanschappen, die se sullen hebben

jngekoght; VoUT namentlijck den caneell van den Coninck oifte de stadt, z00 well die aen boordt gehraght is als nogh gebraght te worden staet, sullen vermogen vertrecken, boven dien ook onderhout Voot hun gellt vrije passagie met Wn vaertuijgen verleenen ende zall hen; alldien zeevarent volck quanen benodight te zijn, zellve verleent werden van die uijt dese stadt zijn gevlught off in plaetsen vat desellve SOo veell Parravas to de vaertuijgen benodight zijn Ovut tC vocren.

Dat ook de swarte jnwoonderen deser stadt; well getrouwde als ijtheemsche, Lat custa zij zijn, desellve vrijheijt zullen VCTmOgCI genieten, die voor tle Portugeese getrouide en borgeren versorght werdt;

Dat de mocliliaers, araghes en lasscarijns die tot nu toe de Portugeesen hehben gcdient, zij dat se uijt den dienst van de heeren Nederlanders offte van Zijn Maijesteijt zijn bij gecomen Inet hen goederen tot wadt plaetse hen beliefft sullen verniogen Vet trecken sondler eenigh lect offte vecxatie:

Dat ook Simao Lopes de Basstoo, Portugees een wijle tijts bij de heeren Hollanders zij geweesst; zijn faullte sall werden ver = geven ende [in] conp van de heeren generaels vermiogen t& Ver - trecken.

Over dit gekerstende parelvisschersvolk van deze streken Corf-Difl bldz. 509 % De Versameling der apordtr, sub VoCE hakt den loon coor Lcgl: Parruas sijn St Tlomnas Cristcnen’ Hier in de betcekets Inaatschappclijken standen Vgi over schillende beltcekenissen dit woord (Port . rasta) onok obson, 170 (Zie ook anift Visscher, Mallabaarse briczct hldz . Modelliar, Modliar, inlandsch hoold (Hobson. Jobson, 569)-

Verbasterde rorni YOOT laskar, (Perz.), in dic dagen door de Port: gebruikt vcor inlandsch soldaat in algemcenen zin (Hobson-Jobson, 508). De Keijserlijcke Maij Ceijlon . Zie hierachter, bldz. 89.

Neffens clien s2ll den Hollanderen, die ons hebben gedient emle ONSC wapenen aenvaerdt, hen schullt niet werdlen gerekent noghte gestrafft; mhaer Vrij en lijber neffens andere zolldaten uijtgaen.

Dat alle sieken ende gewonden soldaten ende getroude wiet ook zij. int hosspitael en in hen huijsen tot dlat se genegen zij”; hen mogen laten keuren ende gesont zijrde Cn sall men haer tot kostvrije de Comp ende dien Conings wegen niet ten bessten is voor hen reijse verzien,

Bij overgeven ende stadt ende 4anneer Heeren Hollanders besit van dien nemer, sall den Heer Generael der Vereenighde Pro-vintien verhoeden; dat aen dle persoonen van de Heer Generael ende vordere persoonen voorn’ geen leedt offte disrespect gecaen

werden soldaten, getroude entde alle andere, wal qualite zij zijn; nef fens de sellve Trone ende kinderen, sullen voor alle leedt bevrijt zijn ende onder de protextie den Heer Generzel voorseijt verblijven; die hem ook verbinden, ZCU dat de Portugesen well binnen als buijten dlese stadt sullen seeker Zijn ende nen geen agra- vatie of fte molesstie van sijn Keijserlijcke Maij” volck schieden; Wis geteekent Anthonij de Sousoo Coutinho

Antwoordt ende volcomen toesiacn gedaen door den heere Gouverneur ende de gequalifiseerste dezer Nedler- landtsche legers ende name van den Keijserlijcke Maij’ Ceijlon Hoge Mogende Heeren Staten Generael der Vrije Vereenighde Nederlanden de Heeren Bewint- hebberen der Geoctroijeerde Oosstindische Comp mits- gaders den Ed. Heer Gouvernelr Generael Joan Maet - Suijker ende d Heeren Raden Jndia op het voorstell etide vet Suek der principaellste oificieren der stadt Colombo; overgeleverdlt bij Heeren gedeputeerde Aacla haren staet, nanentlijck Laurenso Francisco de Biitto, Hierornino de Lucenz ende Dijgo Leijtad de Sousa dat jndien gesint zijnde Op morgen 12” Meij voor de middagh 0ns genelte de stadt in handen over te leveren, de naer- volgende artijculls volcorentlijck sullen genieten terdlande te niet te werden gedarn;

D’religeuse ende kerckelijcke persoonen werdt vergunt ende [Oe gestaen geene den tweeden haerer artijkell versoeken, Sullende lange dat se vertrecken twee bequarne plactsen moeten verblijven, Op den 3”” artijkell antwoordt den Heer Gouverneur, dat het niet mogelijck zij voor d’Heer Generael, bij dese gelegentheijt naer Tutu- corijn offte Manaar te vertrecken uijt corsaeken die hem hier toe bewegen mnaCr dan met d’eerste voorvallende gelegentheijt naer Tutu - corijn offte Manaar gemelte plaetsen sullen wordlen gesonden offte well naer Coutchin offte Wingurla maer indien naer de Overcust willen gaen, Soo sall zijn E haer binnen 15 dagen met Comp eijgen schepen derwaerdts bestelleni, vergunnende hen voorts hunnen slaven ende slavinnen, nevens die zijn zmon Waum Cristoua de Zouza ende dies opvoedelingen, vertrouwende haer beleefitheijt, dat desellve egectne andere buijten dhare nuet hen sullen WCIVUCCIl . alle hen goederen, goudt; sillver, ringe, gesteente ende naer eijgen gellat werdt haer toegestaen met sigh te vocren sullende tot haer vertreck in hun huijsen, gelijck in geniellte arrijkell versoeken, blijven woonen. Dofficieren artijkell veriellt, sullen nact hen waerde ge- tracteerdtende voor alle leet ende lesstie beschermt blijven mct sigh uijt de stadt vutrem het goudt; zillvcr, gellt, cledingh ende gene tot hun lighaetn behoordt; maer aengaende slaven, slavinnen, daervan sullen hen mede faveur laten genieten, nae; qualiteijt van hun persoonen ende werdt het gene tot hen ligchaet gehoordt verstaen bij slaepgoedt, alcatijve, bulltsacken, dekens ende Voot hangtsells, comimailderende ook gereformeerde Capiteijn sullen nicl:

De onderteekening heeft hicr : , Fercra Port; danca vertraging, uitstel. Tapijtet; karpetten (Fobson-Jobson; 11). Gordijnen (Verdam, Middelnederlondsch Handwoordewboek , sub CCC Vorekarc” her kenteijkens vermogens uijt trecken ende naer de Cust van Cormandel gaetl , ook elck naer hen qualite getracteerdt werden sullen ook Z00 veell toeretide goederen met sigh nemen hen slaven offte vrije dienaers; die uijt discretie Van Heer Gouverneur heh gegeven worden Wlet sigh cornen slepen: De solldaten sullen met haer goetie; vliegende vaendells, brandende londt; cogells in de mondt ende roerende trommell mogen uijttrecken ende het logement van den Heer Gouverneur comen Ommc alldaer onder den stander van gemelte Heer het atenen te neder te leggen Laer dacn well getracteerdt maer Europa sullen vettrecken ende de getrouwde ende Indische kinderen suller insgelijckx naer de Cust Cormaudell gaen het vertreck hier d’E Comp onderhoudt genieten:

Dofficierer int 6” artijkell verhaellt sullen zodanigen gunste vrijheijt genieten als dandere gequalificeerde persoonen beloofft is ende werdt verstaen gelijck de persoonen des Stats Capiteijn ende Oppercoopmial

Alle degene, Soo onder gehoorsaemheijt der Hollandtsche waperen verblijven sullen met alle gunst ende [yleef ftheijt getrac teerdt werden gelijck hen persoonen mneriteren voorts hen goederen besitten blijver; maer wanneet eenig tijt van dit landt Vertrecken, verblijven alle hen vasste goederen ter disscretie den Heer Gouverneur deser plaetse.

burgeren ende getrouwde Portugeesen van qualiteijt met hare kinderen Op dit landt niet verblijver ; zullen, wanneer Nertrecken gelijck andere hooge officieren tracteerdt werden; nuer de getroude ende jnboorlingen deses eijlandts sullen ter discretie den Heer Gouverneur saen;

Alle blancke en swarte cooplieden ende uijtheetsche handelaers vin qualiteijt; die allen tijden hen coopmanschappen in deze stadt hebben verhandellt, sullen naer de Cusste vertrecken ZOU veell gunst en vrijheijt, gelijck aen de officieren is heloofft, genieten: De tnodliaers, araghes ende lasscarijus met hen dependenten sullen begunstight gelijck ons volck werden getracteerdt.

GENEKALE NEDERLANDSCIIE GEUCTKUTLLRDI

Alle sieke gequetsten, well solldaten als getrouwdc die ini hosspitaell ende in hen huijsen Oni sigh te cureren verblijven, werdt vergunt encle toegestaen geene Zij versoeken.

Alle officieren, getrouwde solldaten, ongetroude Troltn etide kinderen sullen Onder dle bescherninge Van den Heer Gouverneur zeecker Dlijven, zonder van ijmanden leedt off molestie aengedaen werden

Voorts staet den Heer Gouverneur toc , dat de vaertuijgen; die hinnen dlen tijt tot den 30 Maij met SeCULT? Toor dese stadt comen sullen , CAn het overgaen deser stadt geadvisiteerdt ende wegh te serjlen belasst werden; haer verseekerende tot buijte gesight van Colomho. Gedaen ende gemaeckt den 14 Maij 1656 Was geteeckent Adrinen Vam der Meijden, Jan van der Lacn Pieter de Bitter Eduwaerdt Ooms Isbrandt Godtsken

Adriaen van der Meijden, Gouverneur wegens des E. Cotnp staert eijlandt Ceijlon ende vordere leden des aghtelijcken Raedts aCn gesien dat d ‘Heeren gedleputeerdens hinnen den boven geliniteerden tijt de volcotnere resolutie van den Heer Generael Anthonij de Souza Coutinho ende zijn Ed. vordere raden bij ons gecomen zijn mede brengende de capuitulaties bij haer Ed. aengenomen soo beloven wij bij dese voorverhaclide artijculls volcomnentlijck e sonder de geringhste verminderingh naer tC comen bovendien haer nogh sodanigh favoriseren; als met gevoeligheijt doenlijck zall zijn. teken der waerheijt hebben wij boven Feniellte gesamentlijck met de Heeren gedeputeerde alhier onderteekent. Gedaen int Nederlandts Velitleger Vdor Colombo den 12 Maij 1656. Was ter eender zijde geteeckent Adriaen van der Meijden, Jan van der Laan, Pieter de Bitter, Eduwaerdt Ooms, Jsbrandt Godske ende Joannes Hartm”, ter ander zijde Anthonij de Souza Cotinho, Franscisco d’ Mello de Castro, Anthonij de Sillva, Gaspar de Ronga Perera Lager de gedeputeerde Laurenso Ferera Britto, Hieromino de Lucena Tafares en Dicgo Leijtas’ de Zouza;

Geadvisrerd;

OuST-IXDISCHE CORPGIE 1602 1800.

CCXIX KAMBODJA

8 Juli 1656.

Omzi betrekkingen Kambodja, Teede sedcrt jaren (1601) begonten (vel Corp. Dap. bidz. 284) onderhouden; waren aneest MTETE cieele 2ard, Toch lag vok aan deze relaties ten grordslag Vendei strek ed? politiek de zijde wering concttenten inde cmspoeld door de Zuid-Chineesctie Zee Siam $ golf. De stij gcndcinvloed net Mgedrongen Maleische Plement Wetd den @ma vijandig Rezind, terwijl de inblazingen der Portugeezen et Spanjaarder [48] de verhourling nict verheterden ; in 1637 begomnen vijandelijkheden en nietteget sinde vclerici onderhandelingen; beproefd dnof Untem KKnm nict tot vrede, In 1643 werd besloten ons Kzntoor

d7ar orerem mcat M he: daartoc kwi werd Oinze loge besprongen deel der OnzEn mooro In 164- werd erneditie elm Kambodja Onderuotnet (slag bij Pnam Penh, 12 Juli) , die cngunstig L eindigde G. G Radeu helden over naar CchI nicuwe expeditie; de Bewindhebbet; wilden onderhandelen O# tot vrede hauidel gerakel Cok de voret Kambodja welke de voordeelen dcr nandelsbetrekkingen met de @ C. miet wilde missel schecu tot verzoening genegel (VgL Dayh ~Rewisttr 1653 bldz. 27) cn jn [656 zonl nij gezanten Wt Katavia, Wien oderetaang verdrag wrcro sloten puider roornenoud Uadene bekrachtiging usultan" Kambodja (Van Dijk; bldz 318 341 . Muller , Cambodja Lon. Tissim en de daar aangchaalde uvaenounei Mteratt Valentijn, C - onid 74asim .

Verdrag vrede gemaeckt ende gesloten tusschen de gesanten AAm Sirij Sullthan Ehrahin, Coninck van Cambodia, Orangcaija Lelat de Radia ende Orangcaija Lelli Palewan cenre eude den Gouverneur Generael Joan Maetsuijker ende Raden Judia anderen zijde.

Eerstelijck is verdragen ende hesloten, dat van dese dagh voortaen tusschen d'Coninck Ja Cambodia ende Nede lantsche Comp" mitsgaders dersellver wederzijtse onderdanen erde subjecten wesen ende onderhouden zall worden een goede, opreghte ende vasste vredle ende vruntschap ende dat dienvolgende ophouden ende nagelaten sullen worden alle acten van hosstiliteijt ende vijandtschap tusschen den gemelten Conink ende d'E Comp" wjter als te lande:

Ten tweeden dat bij alldien het eghter quame te geheuren dat nae Jesen dagh dcor oncondt Van dese vredle eenigh volck, vaertuijgh offte goederen voor d'een off d'andler partije; moghte affgenomen werdlen; dat het sellve volk, vaettuijgh ende goederen sullen werclen gerestitueerdt ende wederom gegeven te weten veell daervan ter goedler trolwe sali bevonden werden in wesen te zijn endle verder net.

Voorts is verdragen erde besloter, dat de Coninck Cambodia aen de E Comp tor vergoedinge V4ll de schade, die desellve rour desen in Cambodia heefit geleden betalen sall somma van 25 duisent vier" hondert negen negentigh R, Weten 12791 wegend' uijtstzende schullden die de Comp int jaer 1644, wanneer haer volck alldaer vermoordt is, verscheijden coopluijden waren competeerende, mitsgaders nogh 12708 wegen 10 kisten Japans sillver ende 830 stuc cangans uijt de fluijt der Orangcboom gelight ende dat vordete possten Comp" pretentie geresserveerdt sullen blijven, Omn in Cambodia met den Coninck selffs geliquideert ende vergeleeken te worden, tot obrenue welcke Gemelte gesanten beloven z0o veell hullp ende bijstant te contrihueeren als in haer vernogen zli weccn

Voordts is versproken dat de gem” Comp” van nu voortacn den tijt van vijff en twintigh cerstcomende jaeren in Cambodia alleen hebben ende genieten sall negotie ende handell der coopman schappen voor Japan dienstigiy; Inet tijtsluijtinge van alle andere cooplieden, wie ende hoedanige deselve ook zouden mogen wezen, welk reght dlen Konink de Comp Itet alle nocige middelen sall gehouden wesen te Iainteneren:

Van(?). Hertevelleri, bufielshuider; roggevellen suortgelijke rtikelen

Jtem dat nu voortaen eegene Europase natie anders dan die Tan de gem Comp in Canbodia zullen toegelaetet worden te handelen wie deselve ook souden mogen Weren nienandt uijtgesondert:

Dat mede die van Cambodia iae dese tijt niet sullen mnogen Vateu naer Amnboijna, Banda offte Ternate nogh de eijlanden daer omtrent gelegen; noghte ok eenige plaetsen, met welke de Comp vijandtschap offte oorlogh zall hebben ; enide opdlat die van Camnbodia, eenige Coip’ schepen in zee bejegenende van die van Quinam ende andere vijanden van de Comp mogen onderscheijden werden S0o sullen de naghoddes [49] gehouden wesen. alleer in gaer; Comp” Cap die in Cambodia sall resideren te eijschen ende te ontfaugen vrije zeehrieff, op dat zij bij gebreeke van dien geen vergoedingh ofite betalinge en sullen hebben te pretendleeren van de schadle offte ver aghteringh Van voijagie, die zij daer door sullen cornen te lijden;

Ende allzoo Maccassar groten handel gedreven werdt door de Portugeesen, dat Comp grote vijanden zijn, SOO nemen d’gemelte ambassadeurs ook [zen] , ontrent den Coninck alle devoir haer dloenelijck aen wenden, dat vzerdt tusschen die plaets ende Cambodia mede magh werden verbodent ende gesloten:

Ende sall de-Comp daer mede dan weder hire residentie in Can bociia vermogen nemen Om1 hare negotie drijven zonder molestie offte hindernisse Vanl imandt aer sall Coninck de residenten gehouden wesen tegen ende voor alle quade menschen te beschutten ende te beschermen dat haer vin niemandt overlasst ofite ongelijck geschiede:

Bij alldien ijmandt Ae Comp residenten in Cambodia sigh quamle te absenteren ofite fugitijff te stellen zu sall de Coninck devoir laten doen, dlat de zullke opgesoght ende gerestitueerdt worden zonder dat jmandt die zali mogen aenhouden, het zij onder pretexxt religie ofite anders, hoet ook zoude mogen wesen

Jngevalle, dat Godt verhoedle imandt dersellver residenten cenigh swaer delict in Cambodia quame begaen, ende sall eghter de Coninck noghte die vall de jusstitie alldaet densellven niet mogen reghten; maer sall het aen het opperhoofit van de Comp” overgele verdt moeten werden, Om gestrafft te worden nae de

Nederlanidtsche eten erlde z00 het gemnelte opperhoofit sellve eenige grote misdaet tegen de Coninck offte het rijck van Cambodlia moghte begaen, zall de Coninck de schulldige persoon alleen in verseekeringe Iogel stellen eIde met eerste gelegentheijt van schepen nae Batavia senden, nevens bewijsen endle getuijgenissen Fanl het fzict nomen Omn den Gouverneur Generael ende de Raden Fan Jnclia gereght te Woraena Dit contract zall ondlerhoudlen ende raegecomen werden niet alleen bij den jegenwoordigen Sirij Sulithan Ebrahin, Coninck Cambodia ende de jegenwcordige Gouverneur Generael Joan Maetsuijker ende de Raden Indiz , mnaer ook bij hare respective successeurs ende nasaten Four alltijt

Jnt Casteell Katavia den 8” Julij 1656. Was geteeckent Joan Maetsuycker, ’ Carell Hartsinck, Joan Cunaus, Nicolaes Verburg; Dirck Janszn Gabriell Harpardt Sec” mitsgaders bij gesanteni orangcaija Radia Jndra Moeda, orangcaija Lelatt Radia ende orangcaija Lella Palewan mede iet haer signature he craghtight.

Tractaat

PTOU belang , Youra met het 00g Op de artikelen (mowopolie in Kanbodja ; producten voor de Japansche inarkten), (uit sluiting der Europeanen Katbodja s handel) , (verbod van de vaait der Kambodjanen Atbon Bande Tertate), art: (de mogelijkheid dergclijk verbod handel Makassar) , (uitsluiting van d relgie a/5 pretext Voor nict-ufdevcrcI Nederlandsche desertcurs} , 10 (Nederlandsche rechtsprazk oyer Nederlandsche delicten Kamhodja gepleeed) Het daarom Illet erwonderen, da: de Vonel KatbudjA nf tractaal ratificeerde, lacI Hendrik Indijck, Oartoa Cornissaris daerheen gezondell gaarom Jandrong: De schadevergcering artikel ging Art: wildle hij aanvaarded zooalc het in Steur. Gabriel Happart; , secretaris gencrale secretaric ovcrleed 23 Mei 1657 (Dagh-Register , 1656 1657, bldz, 164).

Batavia opgetnaakt, hij wilde de LJAn van vreendelinge vijandigen voct atone Kambodja Terdicdth IMAAr zich skechts verbindenl ZecI “reemdclitgen charioe rroodigen Wat art betrefl, hij wilde de Portugeczen ziju rijk de vaart Makassar nict ucroicden Iaa vilde wel eloveu dat de Kambodjanen niet zouden Varcn uaraisat Terwijl hij cindelijk Op a7. de uitzotxering Tnaki hij zelf Ondtr Zakert Tcorwanoem lands producten WLa Eu inocht zenden Flar Dijk; Cambodje, bldz 342), Zoo gewijzigd, werd het tractaat Verieideu Jamvaaro (Vgl, Muller, Cambodja, bldz 21 Dayk-Rejister 7oso 1657 , Passim) . Den 10 Maart 1657 werd dan ook onderstaand schrijven (dat ik ontleen het Dagk Register, bldz: 118, v) in Batavia ontancen

Desen brieff comt uijt een oprecht gemoed van den Coninck van Cambodia etc. brieff van dEd heer Gouverneur Generael hebbe ick wel ontvangen ende den inhout Eper wel hegrepen mitsgaders maeckte vrede aen alle mijne onderdanen bekend gemaeckt,

waercoor voortaen de Hollanders acn mijn volck gehouden sijn alle hulp ende hijstant te bewijzen; gelijck wij dan oock daerdoor wederom ver bonden blijven aen haer in alle gelegentheden tselve mede te doen ende s0 bijaldien nae dese vereeninge tsij te water of te lande door de Hollanders aen mijn volck ofte die van Cambodia aen de Neder landers eenige schade aengedaen wierde, 5no sal Sulx vergoet moeten werden door de gcne welcke de oorszecke daer gegeven hebhen. Alle coopmanschappen, welc e hier vallen in Japan verkoch: connen worden, sal d'E Compie volgens gemaeckte contract vrij staan alleen te mogen inkoopen, doch bij aldien ick in toecomende raden wierde Om een mijner vaartuiigen hier vandaan na Japan zenden sal d'E. Compagnie eenelijck hellft der vellen hehhen, maer sulcx niet geschiederide, salse die in geheel erlangen Alle andere Tarena uijigesondert de Japanse, cacrvan sal d eene helft d'EJ Compaghie vermogen in te copen ende resterende Tmot diverse negocianten dlie hier comnen overblijven Op het versoeck Van d'E heer Gowverncur Generael, sal het de Hollanders alleen van alle Christenen, doch wel insonderheijt van Portugesen, weleke haere gesworen vijanden sijn, vrij staen mijn coninckrijck te Inogen negotieren, nochtans met versoeck dat hierop verder eets nauw geleth mach werden aengesien andere Christenvolkeren mij nicts misdaen oversulcx daer toe geen redenen gegeven hebben Na Amboina Banda Ternate ofte de eijlanden daer omtrent ge icgen sal ik conform het contract geen vaartuijgen laten vertrecken noch oock senden; ingevolge eenige aldaer gerescontreert werdende mogen als vijandent overtreders aangetast werden Doch andere vaartuijgen, hier thuijshoorende mer passen van opperhoofd der Nederlandlers versiem wesende, sullen vrij en helemmert over haar negotie mogen drijven De gemaeckte vrede behaegt mij seer wel alsmede contract, dat de Japanse Waten door de Hollanders alleen voor den tijt van 26 jaeren sullen werden verkocht Vertrouwe wijders dat d'E heer Gouvernelr Generaal in mijn doen contement scheppen sal,

CCXX; AMBON: 18 November 1656_

Iu deze maand (Novemiber } quatnet die %an Keifing , Kellenoeti, Ceramn Laoel, Rarakil, Goram Kasteel, Mader vrcdigen; of de vede Too eden jazr gemaakt restigen" (Valentijt; uinouc Zaole , bldz. 207 VEL. Dagk-Register 1656 1657, bldz. 8) Artikelen ende Voorjarden welke de E Heer Jacol Hustaart, Gouverneur Directeur over de Pro vintie quartieren Fan Amboina, 50 ende zijn Ed Raaden egens, den name van de Hoog Mog Heeren Staaten Generaal, ende Bewindhebberen der Verecrigde Geoctroijeerde Oost-Indische Compagnie onder het beleid van den Heer Gouverneur Gererzal, Joan Maatzuiker, nader overeengekomen ende onder de generale vrede Van Amhoina verdragen zijn, met Orangkajen Balimbang van Ceram Laoet; Radja van Keffing, Radja

van Kellimoeli, Malim van Goram; ende Macasser Rarakit [51] , gedeputeerden ende expresse gemachtigden voornoende plaatzen:

Eerstelijk verklaren, zweretl, belijden wij gemagtigden geenen Konink; prinls, ofte Staat subject te zijn, als eenelijk dan Staat den Generaale Nederlandsche Compagnie, de landen herwaarts over, ende in derzelver nate den E Heer Gouverneur in Amboina Urenc mandateni ende bevelen wij voortaan altoos gehoorzamen ende als opregte onderdaanen van haar E. zonder eenige contradictie gter volgen zullen;

Bekennende wij, dat hare volkomen superioriteit, ende eigendOn Over onze Janden ende volkeren uit het regt van oorlog competerende:

Zulkx wij cok zweeren ende belooven dat voortaan Geene andere potentaten, Maczssaren ofte eenige andere natien, hare hevelen zullen gehoorzamen.

Gelijk wij ook beloven geene verhonden, coniracten en alliantien, te zullen aangaan, ofte houden, met eenig andere Europische volkeren; dan de E. Compagnie in deze landen heeft, Ted Inin dezelve in Onze landen te admitterer, WRaT bij paresse gronte magt, die wij niet zouden kunnen wederstaan den Heer Gouverneur terstond de wete laten dloen; zonder de minste contractie.

Zoo wij ingelijks zweeren zelfde in van andere Indiaanse natien , namentlijk Macassaaren, Boctonneesen, Javaanen Maleijers te zullen agtervoigen, ende naat lieden bij haar komste van onze stranden met alle mogelijkheid te weeren tenwaar zij met behcorlijke paspoorten Compagnie verscheenen, ende zo0 wij des niet mogens zijn te doer, daar van dadelijk aan de Heer E. Gouverneur Amboina preadventie laten toekomen; om daar in verzicr t werden:

En belooven dan ook tot de onderhandze werken &an deze Kasteele uit elke negerij z00 veel arbeidsvolk te contribueren; ende dagelijx te werk te brengen die van Leititnor, Hitoe, ende Uliassers regtevoord zijn doende, dat is elke plaatze Mau

Gelijk dan mede niet gedogen zullen dat ielanid uit de orize eenige vreende larden afvaren, ten zij hen daartoe van den Gouver a Amhomna Das-brief verleend werden:

Dog ons vaart naar Banda; Amboina altoos vrijelijk zondlet pas hrief open blijven, Dnze mede te hrengene koopwaren daa; mogen venten, ende ok niet vercler.

Met alle de wrunden van de Compagnie belooven wij ook vrund schap te zullen houden daar mede te handelen ende wandelen geconfcedereerdet toestaat, ende betaate:

- Gelijk bij gevolge wedler agten ende 1na2m 0n1ze vermogen tracteren zullen, mitsgaders voor vijanden verklaren alle zulke volkeren, waer mede de E. Compagnie oneenigheid is levende. geene uitgezonderd.

Iten, dat wij de drie voornaamiste roervinken der Cerammers, regte oorzaken der vorige Tevolten; ls daar zijn, Sinosso, Owas, Momono z00 he; eenigzins nogelijk word, conformiteit Van heloiten daar van doel ?) aan den Heer Gouverneur (zegge Ad miraal gedaan hij den kod vatten endle de E Compagnie in handen avcrleveren zullen om naar verdiensten gestralt te worden

Maar indien zulkx niet wel kunnen te wege brengen, zullen haar Onze landen nergens adinitteren; Ofte plaatze gunnen maar die als vlugrelingen verstroijen altijd vervolgen tot dat de E Com pagnie haar booscladlig cloen eens gewroken werde.

Mits welke dan ook beloven ende in onze manieren solemnelijk zweeren alle de voordezen hij Ons geroofde goederen, z00 van die Noessalaoet, als de Bandasche burgers, zullen restitueren zij in zagoe, ofte met slaven Op dat die verongelijktee luiden weder hare mogen hekomen

Eens jaar blijven wij gehouden Cm gedeputeerdlen T Kasteel in Amboina tot den Ed Heer Gouverneur af te schikken 0lll zijne Ed naar de mnaniere honage komen dloen; en zco wam meer WIj daar van in gebreke blijven, zal ijder negerij van ons ver vallen in een amende van JO Rijksdaalders, te appliceren naar dis cretie van de Ed: Heer Gouverneur; z0o wij mecle verbonder blijven ontbiedinge van zijn terstond het Kasteel komnen, op poenaliteiten voorsz.

Alle slaven; Olte andere perzoonen, hoecamg dlie zouden moge Wezen ’t zij uit de Moluccos, Anboina oite Banda gevlugt, endle onze landen aangekomet, zullen onaangezien hare excuse, die zij mogten komen institueeren; strax aangevat; en met de allereerste occasie herwaards tot den Gouverneur gezonden werden; genietende dlaar Voom hoofd voor honfd 20 Rijksdaalders coutanT zonder Tel 14at onder mnede begrepen zullen blijven die haar naar dezen daar hecnen zoude komen transporteeren

Alle welke bovenstaande artikelen beloven wij ondergesz inl onze voorsz ; qualiteit deugdelijk onderhouden endle doen onder houden hekragtigende dieshalven zelve met onzen hoogsten eed op den Moshai Onderstond Amboina, in Kasteel Victoria dezen November 1655. Was geteekend merk Orang Kaja Balimban, metk van Radja Keffing; merk van Radja Kelimoeli, merk van Malim Goram; merk van Macasser van Rarakit: Ter zijde, Jacob

Hustaard, Evert Buis Cornelis Daancn, Omb groeve Hendrik Vries ager des [’oirkonde 1J5 getekend Cornelis House Secretaris, Marcus de Roij, Secretaris

Macl zijn 1656.

CCXXL: MOLUKKEN: 1657

Ook rdorc verhouding tijd Vlamingh superintendentic wiseelend geblevcn door de zanwezigheid dcr Spanjaarden dit eiland ncg ingewikkelder Jerd Femakt Nicrtegenstaande vredestocstand tusschen de Spanjaarden Nederlanden Europz, Molukken niet bijzonder Koede rclatic Daxr Tidorc Onz inlandsche vijanden cemeene Z77k Mazkie brak in 1653 de corlog rit, welke in 1654 weder eindigde, mi7ar spocdig weder Jerd vooreecze tot in 1657 opnicuw verdra; werd gesloten Uen MICuwCi sultan, Sail Oeddin Dicns vooreanger stierf Jan, 1657 e de nieuwe Sultan CeCammt I. C behulp dcr Terratancn onder Nederlandschen invlocd sultanza verwicri; Fllentuin Molukje Zoaken, bldz. IaSsCIL Molnkkcn, bldz, 125 . Bokemeijer, Anhang Realic , III; bldz. 274 onder Novembcr 1635) .

Artijculen ende voorwaerden waerop den grootraghtigen Saifoedin, Coninck der Tijdoreesen, met sijn rijcraed voor hemi. zijne onderdanen ende naercomelingen ter eenre ende den Sijmion Cos, gouverneur wegens den Nerlerlantsen Staet over de eijlanden Molucco, Op approbatie van dE Heer Gouverneur Generael dE Heeren Raden Jndia, ter andere zijde geaccordeert endle overeen gecomen zijn, als namnentlijck:

- Dat wij, Coninck Tijdor, alle de nagelen ende notebomen egenwoordigh op eijiant Tijdore groeijende, datelijck zonder vertoeven ten bijzijn Vai die geene wien den Heer Gouverneur daer bij zall believen te ordonneerer, zillent omslaen, ruinceren verderven ende tot die geerle, welke te naer aen der vijanden sterckten zijn staende gevoeghlijcx zonder hullpe te connen werden vernietight; zullen wij zodanige weghwijzers ende volck toe contribueeren den Gouverneur willende de zijne dlaerhij doen, als eenighzints vermogen Lijt setten cumcm te vereijschen:

- De nagelen eenmaell wesende uijtgeroeijt; sullen niet gedoogen dat tie weder werden aengeplant, zij op Tijdore selffs off eenige andere onderhorige landen nacrnuaclls eenige moghten werden vonden weder uitgesproten oifte Over hoofft gesien te zijn; nenen wij die op stont te vernietegen, sullen tot dien eijnde de plaetsen waer desellve bomen gestaen hebhen off gedaght werden te konnen zijn, jaerlijckx degen visiteeren ende besoeken, ook swaerlijck straffen die geene, wier bevonden werden cenige dersellver te hebben aengehouden

- Dat wij met geenige natien; zij wier het soude mogen UieSe vruntschap zullen verbindenl dat sulx buijten bedencken blijven magh, sullen Wij genegebujtenlanders well verstaende die inet zijn onderdanen Van de Moluxe coningen, onze stranden gedoogen maer affwijsen; ter ware die expresse Nedlerlandtse pascedellen daer toe waren verleent: Ook stllen wij geensints met onze vaertuijgen buijten Moluxe district ende landen onsen crooin onderdanigh vermogen Farcn, sonder allvooren Speciaell consent schriffte den Nederlandsen Gotvernetir te hebben becomer:

- Generalijck ing geeren wij zoodanigh d'E. Comp dat wij willen zijn Vnden hare Ttunden ende vijanden W1e1 haten beoorlogen, welckers Lijtvoeringe wij beloven Te crijgsmaghten sodanigh te contribueeren als den staet ende redelijckheijt vereijssen zall. Den gouverneur beloofft aen d'andere zijde, hacr hacr religie gelooff niet te turheeren bespotten off hoon te laten doen, veell min dwingen de Christelijcke aen te nernen, uaCr hact zodanigh laten gewerden, als ijder zall enen voor zijne zaligheijt mits te zijn,

- Ende zoo lange sij dese gehoorsaemheijt conditien voorgetnelt well nactcomnen ende continueeren er anders niet; beloofft den Gouverneur aen haer te betalen jaerlijcx somme van drij duijsent realen tot 48 stuijvers ijder zonder meer, beginnende met dit jaer ende so0 vervollgende als schip off schepen van Batavia zullen zijn gearrijveerdt, ook haer te beschermen zoo veell mogelijck naer tijts gelegentheij tegen alle vijanden die haer offte hare goederen sullen traghten te bespringen en belagen.

volckeren, die de vijanden overcomen sullen hacr mogen vervaegen onder wiens gehoorsaerheijt sij willen, all ware het ook dat ze te voren onderclanen van den Tijdoresen croon off van d'E Comp waren geweesst, sonder dat naermaells daer weder Uijt getrocken zulleni mogen werden, tot welcken eijnde die bij den Nederlandsen gebieder sullen werden gehraght afigevraeght hoe danigh haerder will, onder welcke de overgelopen slaven, die hare oude meesters weder toegevoeght off de waerde daervoor betaallt zall werden; niet sullen zijn gereekent.

VOSt-INDISCHK COMPNEME 1602 I800

GENEKALE NEDERLANDSCHF GEOCTKOTEEKDE

CCXXIL VENGURLA- KANARA

Maart 1657.

Met Kanara S sUIuSA Voor-Iudie (North South-Kanara) Tdat hier niet verward #orden Kanan Carmatica aan de Oostkust (North Arcot) Ook Kanara Westkust brorstuk; overgeblcven Hindoe-ijk Wannmar Artan de Mohammedaansche aanvallen Iweken 1565 (slag bij Talikota) (vpl, Corp. Dit dilr aangchaalde litteraluur, Hunter, Gazettecr TCUr cdition, XIV 343, 356; Sewell, Forgolen Empire, P 214 Rice; Kanarese literolure , sccond edition; Dat ook dit Kanara Carhatica werd vereenzelvigd, Iioge blijken uit Dagh-Register 1656 1657 , bldz. 164. Oischoon meer dan cens pogingen Kare an e en door dct vorst Kararz handelsbetrekkingen mct dc 0 Vengurla aan te koonem dit tot nog tce Sctds mislukt. In 1657 kwam Mem verdrag conitaci korenrijk Canara’ #cen overvlnedig land van rijst (Valentijn, Ceijlou, bldz. 162, 244),

Tc Batavia Loc: Reacl lighte of 38 Hollanadscke stuijvers (Uijtreekening, bldz 3} Deze wiande is blijkbaar dit contract gevolgd. De ondcrteekening ontbreekt Uit het Contractboek: Vgl; ook Hobson-Jobson, sub vocihus Canara Catatica (pp. 152 ff Ctt 164 f).

Provisoneel Verdragh tusschen den doorlughtigen Sivapanneijck souveraijn vorst ende Heer Canarasche Rijck ende Leendert Janssen, cuuwMan ende opperhoofft wegens de Nederlantse stant des comp to1rs Wingurla besloten Allsoo Zijn Hoogheijt den Sivapaneijck eenige jaren herwaerdts seer begeerigh om de Hollandtsche natie in des landen ter residentie te mhogen genieten en tot dien eijnde As 1652 ende 1653 aen dlen E Jacob Bagheragh, gewesene opperhooftt des Nederlandts Comp torrs Wivgurla gesanten gesondent aer dewijle duor verscheijde toevallen meergenoemde gesanten onverrighter saken zijn wedergekeert; dierhaliven door gedachte Vorst naent Julij passado aen den coopman ende opperhoofft Leendert Janssen, omn met dlet anderen ten diensten van beijde natien bondigh contract te mogen beranien geschreven; waer Op naer verwisselinge Van diverse geschrifften anders eijndelijck den CUUUIIAIE Leendert Janssen voornoent det 5e Februarij dezes jaers de hoofistadt Bidreur verschenen; TMECT allsoo gedaghte Coopman Leendert Jarissen VCT-claerdt, geen volconen ordre om verscheijde

poincten finalijck met den Sivapaneijck aff handelen van den dcorlughtigen Ed. Hcer Joan Maetsuijker, Gouverneur Generael wegens den Nedlerlandschen staed: in Orienten heefft erlanght; 15765 den Helte des Heeren 1657 op den dagh der maendt tusschen Zijn Hoogheijt den Sivapaneijck ende den coopman Leendert Janssen uijt den naem ende Vall wegen sijn hooghste overheden ende dienvolgetide den Heer Generael op Batavia d volgende artijculen besloten, nits conditie dat genoetiide doorlughtige Ed. Hecr Gouverneur Generael aenschouwen deses jnstrument eenige poincten naer weligevalle sall

Sivappa Naik Zie over hem Gazctteer, XXV Jnder, 544) Dit stuk slcchts cen coicloi Leendert Janssen: Ik neem dit cok (unat het aanwijst de Wenscnen cnzcr C, Hct antwoord van} Sivappa naik volgt ni dit collicep: Misschien bchoort deze tcevallen” ook mocilijkhcden W1af;Jl Bacharach 1653 met den vorst Bijapoer geraakte zo dat cen tijdlang het kantoor engurla vcrplaatst Vcrd nzar Salsee, pliatsje met verre be- oorden Wingurla gelegen (Aalbers, Vait Loeil bldz . 82, Dagk-Register 1653 , bidz: 104) Redoeld zal zijn Salsi op 16” NB. Waarschijnlijk Bednoer bij Valentijn, Nicuttve Ecri Malabar , Mangalore ttn 0. plaats Canara Vel. Gngereer VII; 143 ca Lalle geleden de nooicetad Canaraschrijk geworden Jtoececr XIL; 329 , VCCC Ikkeri” Rice, Unorese literolure,

mogen annuileeren off alltereren Om naerder met zijn Ext’e daer over tracteren MAer dat Zijn Hoogheijt dlen Zivapaneijk sigh ondertusschen Op zijn vorstelijcken naet ende waerheijt beloofft; alle hier niCr genoemde beschreven poincten, deweleke d’Ed. Heer Generael Katavia ongealltereerdt sall comen approheeren, verbrekelijck in alle deele bij alle zijn onderdanen sall doen onder houden en gedachte vorst voor hem sellven als de princen en Totsten dien hier sullen zijn zonder dacr jegens te doen directelijck nogh indirectelijck. Nogh zall MaCT den dagn dat g’approbeerde artij kulen allhier van Batavia comer te verschijnen geenige dersellvige de substantie, omstandigheden ofite zin verandert oftte gealltereerdt, maer zen1 beijde zijde geheijlighlijek cinceerlijck ter goeder trouwe alles te onderhoudlen gesworen worden.

- Ten eersten werdt dE [Compagnie?] d vrijheijt gegeven ten dagen haerder geliefite; een huijs ter residentie in een der zeehavens gelegen int gebiedt van Sijn Hoogh den Zivapaneijck te bouwen; JCI] sellve met geschut ende ammonitie oarlogh tot diffen- Van haet vijanden als anidlere quadtwillige te verstercken, welk huijs met een stuck landt tot een timnmnerwerfi, thuiju, begravinge der doodlen als ander gehruijck zoo groodt als een mussquetsschootcogell rontom van gemelte woonplaets zijn Rijck zall nemen d’E. Comp in eijgendom van Siju Hoogh den Sivapananeijck werdt geschoncken

- Dat Zijn Hoogh’ den Zivapaneijck off anere uijt desselffs naem ELI nogh ten eeuweige dagetl buijten bewilliginge d’Ed: Heer Generae van Batavia geen vrede, trevis off verdragh met de Portugesen sullen maken, m2er gemelte Portugees mede allerwegen hellpen verswacken ende dage wanneer hier te lande eenige Europianen, dienaers van d’E Cotrip residentie nemen, sall gelijcke vorstelijcke Hoogh in zijn gehiedt allomme den oorlogh Op.nieuws tegen Portugees met verbodt geen goederen uijt dese landen derwaerts te vceren laten uijtroeijen.

- Wanneer de Vereenighde Geoctroijeerde Nederlandtsche Oost-indische Comp hullpe uijt dese landen tot affbreuck van den Mecnen Portugesen vijandt, volk; vaertuijgen amnunitie oorloge anders moghte benodight wesen, zall zijn Hooght den Sivapaneijk d’Nederlandtsche natie daer tnere assisteren mits d’oncosstetl dien door d’E Comp sali betaell werden:

- minissters van d’Comp” voorschrevet sullen in alle de zeehavens Cannaraers gehiedt d’scheper [en] vaertuijgen; die zij van de Portugese off andere Europiaense vijanden comen Vervoptei ongemolessteert mogen aenbrengen weder #ijtvoeren. Wanneer (in] Comp’ residentie meerder gevangenen als hier te lande conde bewaren moghten cumen brengen, 200 sullen de regeerders dier plaetse ten faveur W d’EJ Cotnp die gevangen in goede sekeringe mits d’E Comp” d oncosten sall betalen houden Maer indien door voorschreven Nederlanders eenge zehavenen van Caniraers gehiedt buijten haer residentieplaats veraverde schepen vaertuijgen off dongeladene goederen quamen te vercopen, sall erkentenisse aen Sijn Hoogh den Zivapaneijck den tiende penningh uijtgereijckt werden.

- Buijten hewillige van de Nederlandtsche natie sullen genige Europianen residentie deser landen verleent offte eenige goederen aen d’sellvige als andere uijcheetnsche natie, in dien d menissters van genielte Comp dlen prijs die zijlieden daervoor bieden; willen betalen, vercoght werden.

- Alle goederen en coopmanschappen dewelcke VOOr reecqeningh vanvoorschreven E Comp” in de landen staerde onder de gchoorzacmh’ van den Sivapeneijek aengebracht, gevent, ingecoght als uijgevoerdt werden geen tholl off andere beswaringe, zij hoedanigh sellve genaemt soude Inoge wesen; sullen betalen, mitsgaders dat dien volgende d jnwoonders deses landts otf andere volckeren, copers of vercopers, met d’gedeellte des tolis welck d’E Comp uijt genegenth’ Sijn Hoogheijt den Sivipaneijck is geschoncken, niet beswaerdt sullen werdeti. Tot voorcomninge van fraude, d’welcke uijt d’tollvrijheijt d’E Comp” goederen soude mogen spruijten, sall ter plaetse, daer d’E Comp dienaers in dese landen residentie houden off neer gesworen vertrouwde maekelaers gestellt

werden, met wiens kennissc alle (es Comp aenbrengendle ende uijtvcerende sall ende vercoght werden nits conditie dat mzeckelaers suffisante borge Voor penningen ende vercoop als getrouwigheijt des incoops sullen mnoeten stellen , mits dat dE Comip” VOOr alle ende vercopende goedleren cen ten hondert aen maekelaers aall betalet.

- De regeerders dle zeeplaetse sullen des noots zijnde goecle sorge dragen dat dE Comp minissters met jnlantse vaertuijgen en volck tot lossen e Jaden van haer schepen met betalinge des behoorlijcken arbeijts loon geriefft werden.

- Zoo gebeurde welk Godt genadelijck gelieve verhoeden, eenige schepen off vaertuijgen van d’E Comp op de cusst van Sijn Hoogh gehiedt quamen te verongelucken sullen alle de goederen welke d’onderdanen deses landts daervan comen Op te vissen offte bergen mer beralinge van redelijck bergloon aen ale eigenaers uijtgereijckt werden. Op sullcke condlitie blijven dinwoonders deses landt d’E Comp* dies aengaende alle assistentie bewijzen verplight

- Wanneer d’E. Comp” hier te lande eenige schepen off vaertuijgen quanie bouwen szll den Gouverncur als andere bevellhebbers dicr plaetse des noodts zijnde houdtwerck als materialen daer toe nodight, binnen dees landt palen te becomen ziju, te prijse andere volckereni daerycos betalen gehouden wesen te versorgen.

1. Indien den Ed” Heer Cenerac wegens den Nederlantschen standt Indie tot krenkinge Tan de geneene Portugeesen vijandt fortresse Onnoor ofit cleijn cassteell gelegen aen mondt de revier Basseloor genegen in possessie nenetl, dat cender genoernde fortresse niet behoorlijcke jurisdictie van rontson 1V2 Oltoc (Honavar Onore, “eL: Gazettecr, XIII, 160) Barsclore liggen bcide tcll etgurla Zie de Peart Malabar bij Valcntijn; Deze zcgt rerder (Ceijlon bldz 24441: -De Haven Basgeloor anderc datomtrent zijn var ninder belang atr de voornaamste aton in Canarz Onor Oror plaatst Valentijn Zuiden Anjediva-cilarden Raricloor zijn rivicr tusschen Anjediva (ook domi Valenitijn gercetid} Mangalore, canonschoots wijte d’E Comp” in eijgendom sall geschoncken ende ingeruijmd werden, ter wellker plaetse tolls gereghtigheijt als d uijt- ende invoerende goederen except Zijn Hoogheijt den Zivapaneijk ende dEJ Comp’ jder de helfft eijgendom sullen Fenieten,

- Soo de zeerovers Barbarout off andere; die sigh ondert gebiedt van den Zivapaneijck onthoudlen, mitsgaders door dicven lande dEj Comp aen hacr vaertuijgen ofi goederen quamen beschadigen, dat zodanige dieven opgesoght ende [met | ontfanginge haerder verdierde straffe genomene off bescharighce aCn den eijgenaers sullen vergoeden.

- Bij alldien ttisschen Sijn Hoogheijts vassalen ende des E. Comp dienaers eenigh civiell off crimineel delict moghte gecommitteert werden zall den heschulldligden bij zijn eijgen natie onder WICIS gehoorsaemheijt hij staet. gevanckenisse ende straffe gestellt werden.

- Indien eenige Comp” dienaeren haere dienst uuaniei verlaten ende sigh biunen Camaras gebiedt fugitijff stellde, sall dlie persoon off personen opgesoght ende aen menissters Fan Comp” overgeleverdlt werden, als zullen d’Sivapaneijk vassalen op pene des doots genige Comp” dienaers tot d Mahomeetsche off GGentijf fse leere mogen brengen ofite ontfangen

Translaet contract,

geere den Sivapaneijck naer zijn wellgevallen uijt voorgestellde provisioneel verdragh door den LUUWIaT opperhoof ft Leendert Janssen mcT meninge sellve aen wedlerzijde zoude geteeckent werden; getrocken heefft, contract welck den geluckigen Sivapaneijck, geboortigh Quelldij; aen d Hollanders verleent heefit, sijnde geene door den coopman S” Leendert anssen in mijn presentie gecontracteert is en luijt als volght.

Wanneer UE In de zeehaven van Ons lant cooptanschappen aCn-hrenght, S00 sall ik] plaets en licentie 0n1 huijs te bouwen, aCt UE . sall goedt duncken, verleenen en bij alldien genegen zijt gemelte huijs Op d’ cusst van Gongolij stabileeren; vergunne tot de ondlerhoorigheijt van dien d’wijte van een mussquetschoodt int ronde, waer ge naer wellgevalle groff canon sampt verdre Ene monitie oorlogh, bestaande in busscruijt; cucgells als anders Vet neught Op te planten ent tot bevorderingh van UE. negotie coopmanschappen brengen Raeckende de saeke Omn met den Portugees buijten roorwelen van UE geett contract aen te gaen; daer noghtans scllve Tan die natie Jange jaeren continueerdt heefft, bij alldien vee genoodt van UE als dcomende proffijt gevende goederen, die wij [van] haerluijden genoten, cone erlargen; zuo zall ick met die natie geen vredensverbondt sonder bewillinge vam UE; aengaen. UE. zijt versoekende tent tijde wanneer d’bhare van Goa besett dett toevoer van mnaintenentos uijt dit rijck aen dlie natie beletten; veell min eenige assistentie d’sellve te bewijsen. Bij soo verde UE andre bequame niddell tot vertier bovenigemelte mainte mentos Veft wijsen; sullen alles doen ophouden ende verbieden laten Om dat myn verders UE geadverteerdt is ofit gebeurde dat UE tot verswackinge der Portugese adsistentie LAn volck, vaettuij gen als anders moght henodight wesen, bij Vere UE gasstos Vn dien tot contentement dersellve volgens versoek geliefft talen; zall % UE tegens dhier ontrent gelegene plaetse naer MULe adsistentie bewijsen Soo wanneer UE eenige vaertuijgen dvijanden in cort veroveren conidt d’sellve in d’zeehaveni van UE residentieplaets bewaren; becomene gevangens In heghtenis doer stellen gasstus dien

uijtreijken. Zoo UE deselve oncossten dier maniere betaellt, vereijsst ordre aen de taunadaers Vam de fortresse gedaghte gevangens in verzeekeringh te stellen; d sellve weijnigh zijnde cont se in UE. huijsinge bewaren, z00 der veell zij, sall ick ordre mijn gouverneurs geven, d'overwonne vijanden binnen d'fortresse heghtenis te stellen, mits conditie UE. de gasstos dien betalen sullt: Wijders s00 buyten de zeehaven van UE residentieplaets eenige schepen off vaertuijgen moghten opgebraght en aen mijn ragiadoor gejntregeerdt wordende, sullen vaertuijgen schepen; gucrlt en coopmanschappen; wadt ook zoude mogen weset een Fart voor reecijening A 0u1ze coninckiijcke goederen ende parten Vnoi UE maniere als ick ragiadores sall COMCIL te ordonneeren aengetasst toe geeijgent worden: UE; versoekt dat aen andre natie buijten d'Hollanders in geenige quartieren mijn rijk plaets sall vergunnen. In ons land comen Fan verscheijde canten veele coopluijcen On) hare coophandell drijven; met d welcke ick in vorige tijde mede gecontracteerd hehben , Maer overmits bereght hen, UE groot mogende coopluijden ende door UE; teer proffyt sall comen te genieten, wes alle de COODAnschappen mijn rijck UE. ben toestaende Int geen UE ben toe staende en geen UE. als dan niet en begeerdt, sall aen andere gevent worden

dl'Coopmanschappen dlie UE in zijne residentieplaetsen compt copen cnde vercopen; sullen geen gereghtigh betalen hebben iaer diet coopt en weghvaerdt off vercoopt zullen gehouden blijven d'gewoonlijcke raderijen conform d'ordonnantie betalen.

UE versoekt mijn, opdat geen bedroogh in d coopmanschappen sout onderworpen zijn, een jntlandtsche mackelaers bij UE. coopman Tan node welk ick conform UE, versoek sall toestaen, Om d' cooprnanschappen van d'E. Corp' sonder zijn kennisse niet

Hicr : politicambtcnaren (Hobson__Jonson, 896) . Rasidcors land plaatsregenten op Mallebar' (Verscwscling sub vace).

Kdadi (14" NB: O,L } in Mijscre; Thans dotp; Taderetio Feweest der hooidet; welke Kanara (aan de Westkust) hebben ver WVcrd bijgedragen tol politieke Verwvarrime in de Dekkan (Guzetta, IV, 197). Op Valentijn 5 kaart Malabar ligt plaats Gangali tusschen Rarselorc Mangalore; Canara Bednoer Gerot ? erdm bldz. 201 , vcrtanltkct Middel Nederlandache Beuot tnet ,roordeel; wins: " Fort: barra ingarg hater zandbank voor haven. De Nederlandcre gebruikten dikwijls MEzen ati Bihart Goz Ingesloten nl. door d Nederlandcrs. Fort manamerde Jevenennddelcn Fart Bastoa koster copen off te vercopen, mits UE: ziju maekelaerdije volgens gebruijck sull: betalen.

Op verzoek dat met d' comste van UE. schepen eenige vaertuij gen allmadias volck[52]; mits UE haer betalende node hebt, daer toe sullen ordre aen mijn of ficieren leenen wijders anneet door gaen off comen eenige Uwer scheper Op dees residentieplaets quanie te verongelucken, dat als dan d 'goedleren niet verloren

zullen Wesen Sulx is alltijt voor zijn Conirickliicke Maij maer overmits UE; eerlijke persoonen en grote coopluijden zijt; wes UE. geseijde vrijheijt verleenen gebeurde dat jnwoonders van Jandt cenige goederen ofite coopmanschappen VaIT dlien quanen te bergen weder leverde, sall UE: gehouden blijven haer berE oon te betalen: Vorders UE. begeerende bij alldlien eenige schepen offte jaghtcn quamen te timmeren, balken e andere gereetschappen daer toe nodight zijnde de prijs betalende te mogen genieten. Als UE Vcot. schreven balken naer martsgangh geliefit te hetalen sall ick orctre aen mijn ragiadores geven. Op UE versoek; dat jet gien Cn cuncu UTCT vaertlijgen als allmadijas, door d Baberoute off andere van dit landt niet bescha tligh werden, sullen volgens well gevalle UE recommanderen Offt gebeurde dat eenigh volk Wan UE, eenige delicten quame te bedrijven sullen dco d'jusstitie Tan UE. COnpman gereght werden. Raekende ptnt bij verde eenige van d Nederlantse natie comenide in Onz lander, haer gelooff nier en sullen verliesen, wordt confori UE verzoek toegestaen; In gelijcke manfere sall UE ook geenige persoonen uijt mijn rijk Vam haer Cassta trecken ; boven qen ook geenige ossen off koebeessten vermogen dooden Op dit mijn woordt vertrouwende; Suo stabileerdt uwen coop handel, mits conditie dat geenige scheepen dit landt sullt nemer; Maer genomen zijude, sullense d'eijgenaers werden gerestitueerdt werden

Naer de Canaresche stijll in jaer Dromaghij den 28 dagh dler

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602_1800

CCXXIIL: KUST VAN KOROMANDEL CEILON

10 Februari 1658.

de vcrovcting Colombo (1656 ; zie hicrvoor, blz: verhouding tusschcn Raja Singa Kandij c de 0. wcdcr minder gunstig Feworden De Singaleesche vorst verttowde de Nederlanders niet bij den voortgang hunncr wancnen tcgcn de Portugcesen; die tot resultaat hadden, dat d 0. C hoe langcr hoe mcer Vasen VuL Krccg op Cciloll wat nen; Maharadja van het ciland, ten nadecle zov strekken iL plzals van dal dc veroveringen zoudell wordet overgeleverd: Vijandelijk heden werden tusscncr heI bcdrerem terwijl d laatste voortging Portugeezem dezen contreijen tc verdrijven: niet alleen Lit Ceiloli; maar ook uit d , OveIcust" dien taegatg tot de Kust vall Koromandel: 1657 wcrd de bekende Rijckloif van Goens naar dcze strcken gezondem mnet het bovcn omschreven doel, dat terens Crilots kalcel de 0. I. € zou doen toevlocien In Oct / Nov. 1657 kwam Vab Goens MnL de bccoclde gewcstci Vandaar ging hij in Decetber naar dc ~ovcr cust" via Colombo op Crilon: Hc: ecrst zouden 24n de bcurt zijn plzatseu die kust welkc den Portugcezen bchoordet, en daarbij werd de

Teuver' besckouwd als cen mogelijk stuk op het schaakbord bclangrijk; omdat uit zijn land de Portugeezcn tc Jafnapatnam (Ceilon) Mananr eiland 24n de N.W. kust van Ceilon (Zie beneder, bldz 115}, tccvcer allerlei betoodigdheden ontvingen Den 22 Januari 1658 werder dc Portl Ecezen uit Tuticorin (Corp. Dipl Rcgister, sub Zoce Ferjaagd. Jacob Rhee werd uaarma naar den Teurer gezonden: Het gelukte Daen Gueretatnd verdra; diert polentaat sluiten (Vgl Aalhers, Vql Goens, bldz: 36, v)

Verbondt ende geaccordeert; aengegaen ende sloten tusschen Ranganada Teuver ter eenre ende den Phalguna[53] Heer Rijckloff van Goens Raedt van India, adiraell ende opperste gebiethebher over de Nederlandsche Ilaght Op de custe India ter andere zijde

Datter voor eerst tusschen ons beijde natien respective sall zijn 1aecte vrundtschap vrede ende alliantie tot den eeuwigen dagen ende dat onse wederzijtse landen met vaertuijgen offte anders sullen frequenteren ende een ijder volldoen de geregtigheijt, die van outs de landen gewcon sijn sonder dat des Teuvers offte 's Comp coopmanschappen eenige vrijheije Tncer andere sullen hebben, maer mede moeten volldoen,

Dat d Portugesen en allen die de wapenen uijt ende met dersellver hane jegens de Hollanderen voeren, sullen sijn onzer heijde vijanden

Dat des Teuvers onderdlanen niet sullen vermogen t varen ofite handlell dcen Manaar, Jaffanapatnam, Nagapatam ofite eenige vijandts plaetsen veel min dan desellve eenige adsistentie of fte hullpe bewijsen.

Dat de Hollanderen daer entegen gehouden zullen zijn, des Teuvers stranden voort gewellt der Portugesen te hellpen defendeeren:

Ende indien den Teuver in tijde der Portugesen de vrijheijt van tonis bescheijden onder de peerlvisscherije heefft gehadt, d'sell vige bij dE Comp" mede zall zijn toegestaen. Tot bevesstinge, dat alle dese poirictert int geheell zullen nacrcumncu heefit den Teuver mnem Scferen bij zijn Heer Neijx beijde voeten zijn plight gepreesteerdt, Ende den Secret' Jacob van Rhee, maghtignde van dese zijne Edele mede voldaen Jn Ramanada Puran den dagh vall Malo Madat des jaers Euwelambij Weresan geseght 10" februarij 1658.[54]

GENERALE NEDERLANSCHE GEOCTRO YEERDE

CCXXIV . KUST VAN KOROMANDEL CEILON

24 Februari 1658.

Een der eerstvolgende punten Van Goens' prosradi veravcring het eiland Manaar Dent 19 Febr. 1658 kwam zijn Voot de Zuid- Llst korte verdedieirg erg 23 ket Portugeescke fort Aatcoura de Zuidkust e daartnede feitelijk het geheele tiland Ozcn cverpegeven (Aalbet3 Van Goen, bldz. 151 , VVa Manaat belang &n als toegangen tot Ceilon zijne producte; Vooril de parelvisscherij; veristofien, olifanten; (Valentijn, Ceijlon , bld. . 29 , 150, 172, 218, v) : oor "E Compagnic kostelijk Eijland"

Contract besloten bij den Heer Adnirael velltoverste deser armade erde den Sergiant Maijoor Joan van der Laan uijt den nane van de Hoge Mogende Heeren Staten Generael der Nederlanden en de Vereenighde Oostindi sche Comp" ter eerre erde Anthonij Rodrigo en Alousa Masias[55], als gemaghtigde van d'Cap Moor Vai7i tor Tresse Manaer Andre Veloiso, ter ander zijde:

Dat de getroude met hare Frouwen ende kinderen sullen be schernt blijven voor alle gewelt ende bij gelegentheijt naer de Cusste India sullen worden versonden well verstaende dat alleen blancke ende naturele Portugesen sijn Dat zullen uijttrecken tot ontrent 50 treden buijten fordt ende daer haer geweer overleveren aen den Sergiant Maijoor Jan ran der Laen Otn met onse schepen bij gelegentheijt nae Batavia ende van daer nae Europa werden versorden. Alldus gedaen gecontracteerdt in de kerck S'. desen 24" Febr; 1658 jn de stadt Manaar. Oriderstondt Rijckloff van Goens en Jan van der Laen

CCXXV KUST VAN KOROMANDEL CEILON

26 April 1658.[56]

Al spoedig de vcrorering Manjar Herd Mz4r Jafinapatran Ceilon' Noordkust getrokken; Portugeezen Tandaar Fere drijven. De stad Zeut viel den 18 Naart in LA nandcn miar ket kasteel Irzat geregelde belegering noodig: Een zcetocgangen kastee fort Op het eilandje Kaijs (het Hammen hiel" tusschen de eilandjes 4meterdam Leiden, Valentijn : kaart van Ccijlon). hel viel April bij verdrag JJZc ninden; (Aalbers, Vant Gocns, bldz. 158 })

Artijculen besloten tusscher: Joan Mesias d' Andrades Capiteijn Vati een comp solldaten ende Nicolao Pinte Massera Capiteijn Vanl de artillerij, gemaghtigden van Jeronimo Paiva Cint' Capiteijn

ende opper hoofft Van fordt Caijs, ter eenre ende Rijckloff van Goens , Admirael velltoverste van Nederlandtsch leger VOor Jaffenapatnam ter andere zijde

Dat se fortie Sao Francisco of fte Caijs met alle zijne juriss dictie ende onderhorigheden terstont sullen overleveren aen handen Van zodanige gecommitteerden als bij den Heer Admirael sali werden gestellt Dat den Capiteijn ende alle anderc groten cleijre officicren mnilitaijre persuonen sullen uijttrecken met vliegende vaeridels volle geweer tot vijfftigh treden strant ende alldaer sellve Jer leveren; S00 well de grote vlagge fordt als de vaendells van de juvanterij; Dat Tuee capiteijnen, Matro Cossta ende Joan Mesias An drades, Noghincola Pinto Figeredo Joncea ende pater Francisco Joal (?) de Santa Clara sullen gelargeerdt worden met seven lijffeijgens Op Sad Thomee mits passeerende expresse acten dat haer verblijif nogh Sad Thonie riogh Naga patam sullen houden Op Deene, soo desellve daer bevonden worden; 2ls nae crijgs gebruijk Dat den Capiteijn van fordt mnet zijn soonen alle andere getrouwde ende officieren sullen gelargeerdt worden bij gelegent heijt, tzij op Tutucorijn, Coutchin, Goz offte anders nae gelegentheijt ; daer nef fens toegestaen worden misticen Dat alle andere officieren erde solldaten Op UnZC schepen neffens volck zullen getracteerdt werden ende naer Europa werden ge transporteerdt, namentlijck dat geboren Europeanen zijn. Dat alle andere inlanders en {oepassen sullen staen tet disscretie van de E Heer Admirael ende Velltoverste deser Armade Alldus gedaen ende besloten int Nederlandts leger voor Caijs, desert Aprill 1658 Was geteeckent joan Mesias d’Andreses ende Nicolao Pinto Masseijra Rijckloff van Goens:

CCXXVI: KUST VAN KOROMANDEL _CEILON

Juni 1658.

Den 22 Juri ging cok hct kasteel Jafinapatat bij verdrag Jan CILZCM Over (vgi. Aalbcrs; bldz. 162 vr): Desdanich dE. Comnp door Godes besondere genade heer conitckrijck Jaffanapatram ende dommleur costelijcke cijlant Ceijlon geworden Waertad nu Cen geheclen pacpzen aenhangh niet alle nacr afgoderijet Tercreted schreef Van Goents .

Artijculen ende verdragh gemaekt tusschen Leonardo d’ Allmedia[57], fiidoor de iazendo, Diogo de Sousa, Capiteijn Moor infanterie ende Allbro Rodrig : Barallho gewescn Capiteijn Moor de Catnpo als expresse gecommitteerden ende gemaghtigde van Joan de Mello, Gouverneur Cassteel Nossa Nijlagre[58], uijt de name ende van wegen zijre Coninekl, Maij’ van Portugal ter cenre ende d’ Heer Joan van der Laad, Sergiandt Maij’ van Nederlanidtsche velltleger voor gemelte Cassteel, Allbert van Breugel, Opper coopmian, Luijcas van der Dussen, fiscael der sellver maght gemaghtigde van d’E Hcer Rijckloff Tan Goens,

Raedt ordinaris van Jndia, Superintendent; Ad mirael ende velltoverste der voorschreven Nederlandtsche might int belegh voor sellve Cassteel uijt de nane ende egen d’Hoge Mogende Heeren Staten Generael der Vreije Vereenighde Nederlanden, dEE. Heeren bewint hebberen der Geoctroijeerde Oostindische Comp ende d’Ed. Heeren Generael Raden van India zijne Heeren principalen, ander zijde

Eerstelijck dat het cassteeL Nosse 5’ Melagere, representeerende hoofft wan Coninckrijck Jafianapatan, mnet alle zijne onderhoo rige jurisdictien, eijlanden ende andere geregntigheder, mitsgaders ammonitie oorloge ende alle gunt wes tot defentie van cassteell heef ft gedient, Op morger, zijude den 23” deser nlaendt; voOrmiddagh ten uijren sullen overleveren Jen den geenen die daertoe sullen werden gecommitteerdt Op de navollgende conditien

Alle geesstelijcke persoonen sullen uijttrecken net haer clederen en kercklijck gewaedt, uijtgesondert goudt, sillver, tzij gemunt offte ongemundt, offte eenige juweelen; hoedarigh desellve ook moghten zijn ende dat Tren haer bij gelegentheij nae Goa offte benoorden sellve sall brengen

De goederen den ovetleden Portugesen Generael Anthonio d’ Ammiral verstaen de Hollanders wettigh toe te coren ende dat dien volgende desellve alle aen hare commissarissen sullen werden ter handt gestellt:

hoge offieieren als is den Gouvernetr, Capiteijn Moor, Viador {asendo tot Capiteijnen incluijs sullen met haer teijkens uijt trecken ende bij ons getracteerdt werden naer gewoonte sonder dar hun eenigh goudt, zillver, juweelen, slaven , slavinuen offte andere goederen, hoedanigh desellve ook moghten 21jn, werden toegestaen; dat allecn de geene die hun nae disscretie bij den Hollantsen vellt overste endle zijne Raedt sall werden toegevoeght dat men dan hunne persoonen sall transporteren Goa offte eenige plaetse daer be hoor den:

Alle verdere officieren ende solldaten sullen uijttrecken met haer volle geweer; vliegende vendells, slaende trom, cogells in de tondt, brandende londt tot de plaetse daer haer sall aengeweset en ge disarineerdt te werden, blijvende voorders gevangene oorloge om met onse schepen nae Europa getransporteerdt te werden zonder dat desellve eenige andere bagagien als haer cleederen werden (UC gestaer, genietende tractement mae onse gewoonte:

De constapels eride bosschieters werden begrepen onder vierde artijcel, naturelle Portugesen zijnde, ende geen andere: Soo werdt mede verstaan van de Conings coopluijden; fiscaeli die na4 Oncc gewoonte sullen getracteerdt:

Alle getrouden sullen met hun vrouwen ende kinderen vervoerdt werden nae Goz offte daer beroorden, sonider dat hun eenigh goudt, sillver , juweelen off slaven off andere goederen worden toegestaen, gene [na] disscretie bij den Hollantsche velltoverste sall toe gevoeght werden;

De zieken sullen [wij] nae Otize gewoonte goedt tractement aer doen met alle mogelijcke middelen door Godes hulipe haer gesontheijt traghten te brengen

Alle toepassen sullen staen ter disscretic vin de Hollandtse vellt overste.

Ende belooven de contractanter ter wederzijden van haer Heeren principalen ratificatie desen ter behoorlijcker tijt

Alldus gexaan geaccordeerdt int Nederlandts leger binnen staat Jaffanapahnam desen 22 Junij 1658 Aen d'eene zijde Leonar d'Allmeijra d'Allmeda , Diogo de Zouza de Casstro, Allbro Prodigo Barallha Aen Pander zijde stondt Joan van der Laen, Allbert van Breugell, Lucas van der Dussen: Jn kennisse Vafl mij Cornelis Valckend Secretaris: Vervolgende : Gesien voorstaende accoorden ende artijculen verdragh hebben gebesoigneerde bij onse gecornmnitteerden daerinne gedaen ende verhandelll, in allen deelen geapprobeerdt ende geratificeerd, sulx wij approbeeren ende ratificeeren bij desen. Gedaen int Neder landtsche leger bintien de stadt Jaffanapinam int belegh van desselfts casteel den 22 Junij 1658 Geteeckent Rijckloff van Goens Lager stondt Gostamos pellos consertos Generael concellho, esperando de Zua Grandesa maji aventejados honras Ilercees alem dlel p. noss tem prometijdo.[59] Fortalesa Nossa Sernora Milageres em 23* de Junho de 1658. Assinado Joa de Mello:

CCXXVIII KAAP DE GOEDE HOOP

5 Juli 1658.

Sedert Jan Riebeek (1652 -1662) in April 1652 de Kazp Goede Hoop gelatd; daar cen Tort vestigen Voo; 0. zijcer grootste ZUDGCM verkouding WCC naturellen groepen, Ujatt Pofe aanraking kwam, Boschjesmnanccn elotentoten Dcze zorgen beperkten zick censi Tuce aangelegenheden de vcilighcid dcr Dnzen het verkrijgen vee: Maat Kem 1657 d EGrsIC cigenlijke Nederlandscke kolonisten kwamel; spuedig cen alidere Vraas Eoc omfti rcor kten beroodigde gronden: Van Ricbcek' 5 naturellenpolitiek" het tooyrd mugelijk trachten te krijgen bchoudcn celcr goede verkouding Hij wilde dit ,door OnzFi lieitalligen omsang tcrwiji de wilde natic hct land; otaal wezende voorzichtigheid dient geprocedecrd" Maar natut ging boven Jeer licftallige OIPA[TE Wero LCCI lachent practjen" terwijl andere middelen om zijn zin tc krijgen Zbo kwam het wanl itouwen de vijandelijkheden. Het crst mct Strandloopers of Water nians

(Goringkaicona’ <) (onder Idreren Herry, wat Engclsch ketule e als tolk diende}. Hinncnkort mct de Koopmarts of Saldanja mnanel {Goringhaiqua’$} . Spoedig Lwim de opmerkirg der Hottentottcty; ndie al Duijtse (Ncderlardsche) tale hadden gcletrd” , ‘dat wij haet landt saten dar zij ons datror Ecen oecsic TTCCT verruijlen wilden; leu wij de beste weijde voor CnZ beesten innanen Het was mict Ilder haer eijgen lardt ende wilder nunde huijsjes stellen plactse daer se begcerden’ Dit ging (begin 1655) gepaard met dreige mctl fort zullen overrallen Men begon toen verdeeling weiden; Lang Juurdc Gorde verhcuding nict en de hcide Hottentotsche eamncn Werdcn ancertr rcrctortt Nadat cerstc kolonisten zich hadden gevestigd, begonnen Telcttertottcr vcrontugien mnet dicverijcn plaets Tostatin wcrden door ken de punten hacr hascgaijen gehoden’ In Juli 1658 begor het crnst worden; Door machts Tcrioom de zijde ran Vat Ricbeek bevreesd gewordety Wero V1SC Itee e att Jader alliantic’ Meydher de Kaapmans Resloten, (Vgl Dawerkual, ISII, nassim; de werken Gcorxe Mc Call Theal, “gl het Register dcr geraad leegde ierken achter in dit deel)

Dat alle gene de Caepmans ende wij haer aengedaetl hebben item oock het doodschieten van den Hottento 0p cergister , in de furie geschiet, Vooi vergeten ende vergeven gehouden wor den; alsoff sulcx niet wire geceutt ende voorsz. Hottento nenmer meer op de werelt Was geweest doch wegen den dootslach aen de Duijtsen jongen David over 5 jaren gedaen, hadde Herry Iet de sijne aff te handelen, haer dies als onschuldige niet aentreckende; ende Inet Herry niet willende te docn hebben Uit Dagverhaal Jon Riebeek, II, bldz , 440, Herrij had het TC-irouwen beide partijen Yctloren Hij werd nacr hct Robbeneiland rerbannen kleire Retal Strandloopers ging mct de stetnning der Olz E0 wone; Onder hct [ori Dat wameCT Caeptnans d’ onse ende d’onse Caepmans eenich overlast off quat coen _ elcq de sijne aensien van overicheijt oif gecommitteerde der geledeerdle offte beschadichde partije tiet advijs Vam weercanten straffen exigentie Aae delict: Dat Caepman met sijn leger aen de ccstcant van de Soute ende Verse reviere Liesbeecq sal blijven Wuunen Oloat aen dees sijde de weljder YOOT ons alleen te cleijn vallen, tensij haer cenge andre inwoonders uijt landt wilden komen beoorlogen, Wanneet sullen vermogen verbij fort na achter den Leeuwenberg comen wijcken onder Ons beschut.

Dat Caepman sal versorgen geen van sijn beesten off schapen op Compagnies off der vrijen luijden corenlanden comen weijden; off daer se door d’onsen daerop gevonden wordende, sullen mogen werden dootgeschoten ende laten leggen, sulcx bij gecommit teerde weersijden wesen beschouwt.

Dat altijt wanneer dE. Compagnie ofte vrije luijaen eenige slaven off volcq sijn ontloopen sijluijden weet gedaen sijnde, datelijcq alle uijtterste debvoiren sullen aenwenden, Omn die wederom crijgen ende bij den Commandeur inl fort te brengen, mits VOOr

elcke siaeff genietende sooveel coper ende tabacq als voor Koe heest; gelijcq sijluijden oocq belooven te doen tot becominge noch wegh sijude 10 stucx

Dat sijluijden voortaen niet meer sullen stutten eenige Saldan- hars ofte andre inwconders uijt het landt, maer deselve liever ons afinodigen, Omme met ons gerustich mogen handelen ende wandelen, ten welcken eijnde sijluijden eenich overlast van deselve vresende sullen veritiogen onder Oms beschut coten schuijlen _ conform het derde articul voorschreven_

Dat Caepman voortaen sa] versorgen vOOr elcq groot schip; dat hier coml, leveren voorcoper ende tabacq koebeesten ende 10 schapen_ voor jachten ende fluijten van elcx 5, ende voor f01t alie Sondagen koebeesten Voor des Commandeurs volcq ende 2 schapcn voor hem selffs ende d'officianten tort om slachten_ Dat daertegen altijt een van de Caepmans volcg, g 'adsisteert met den tolcq Domjan; sal mogen aen ijder schip boord Vadie ende cens genieten 2 sacken broot off rijs met stukken specq ende cen cleijn vatjen brandewijn

Alle welcqe bovenstzende articulen sijnde bedongen; vast ende bondich te onderhouden ende met handttastinge aen weercanten vOOr onverbreckelijcq beslooten_ mitsgaders daerop de ostagiers oocq largeert ende door haer segel van onderhoudinge; den Cotumandeur toegebracht 10 schoone koebeesten ende dito schapen, sonder daer ijts TOor te willen genieten, hoeseer haer daervoor coper wiert gepresenteert ende Opgedrongen, seggende niet te willen am den Commandeur scheijden bevoren dito present beloffde voor niet ende tot een sege van onverbreeckelijcke alliantie te aenvaerden, off souden hun inbeelden geen vzstc vrede geraeckt hebben, ende presentecrende licver altemalen hier in 't fort te blijven ende haer gewillich doot Jaeten slaen, aar souden sonder finael slot Vatn vreede wederom moesten gaen, darop dan besluijt Cc vreede met de Caepmans ende belofite onderhoudinge der cun- ditien met hanttastinge rondtsom aengegaen ende affgehandelt: Aldus gedaen ende besloten op de voorsae iort de Goede Hoope, ten overstaen van de voorschreven der Caapmans datum ut supra_ Was geteijekendt: Jan van Riebeeck, Roeloff de Man, Claes Bordingh Jan van Herwarden, A Grabbema, secretaris.

CCXXVII: KUST VAN KOROMANDEL CEILON 23/29 Juli 1658.

AL spoedig de verovering Jainapatam (zie hicrv6ur, bldz 117) begon Van Goens de Portugcezen de Kust van Koromandcl ernstig bestoken Het ecrsl was aan de beurt Negapatan; (10" 46' NB 79" 51' OL}- Het heeit weinig mocite gekost; deze stad in handen te krijgen_ Het Ecbeurde kortstondige blokkade zouder cet sckot tc

lossen” Dcn 23 Juli ging dc stic commandeur ende [Ma UOr de Neder - Js crijgsmacht”, Jan der Lajt orer (Aalters, Van Goens, bldz: daar gcnoeide bronncn) Negapatam Wtrd eenigen tijd Jatcr Hoofdcomptoir” OnaC bctrekkingen op de Kust:[60]

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Artijculen vin verdragh ende accoordt, gemnaeckt Le_ schen pater Mantell Carvallho van de ordre Jesus, Lovijs de Quintall Pereijra Capiteijn, Diogo Batellho, Capiteijn ende Manuell d Allmeijda, luije’ , gemaghtigde vam Casspar Affonico de Carvellho, Capiteijn Moor ende com- Mandant van de gefortificeerde stadt Nagapatnam in den naen Sijn Maij’ den Coninck van Portugal ter eenre ende d’E Heer Join van der Laen, Cotmandeur ende Maijoor van de Nederlandtsche crijgsmaght onder ge- leijt Vin den Ed” Heer Rijckloff van Goens, raedt ordinaris van India, admirael, velltoverste, superintendent, uijtgeseth, ende in dier qualite gesaght hebbende over de navale maght; jegenwoordigh voor voorschreven stadt Negapatam geanckerdt ende vollmaghtignde van Zijne opgem’ Ed” tot naervolgende_ in de name Hooge Mogeride Heeren Staten Generael der Vrije Ver- eenighde Nederlanden ende d’Ed Heer Gouverneur Generael ende Raden van India, representerende de Heeren Maijores der Vereenighde Oostindische Comp ter ander zijde:

Dat uijt den naTc cnde van wegen Zijn Maij’ van Portugael den 24* deser maendt des voormiddaghs in de taght van dE. Comp’ sall werden overgeleverat de stadt Nagapatam met sijn onderhorige jurissdictie ende gereghtigheden nevens alle het geschut; atnnonitie Aa oorloge; wapen etc” gedient ende behoordt hebbende def fentie de voorschreven stadt, niets uijtgesondert; ende dat nevens dien sall werden overgeleverdt alle de slutelen de stadt, am- monitiehuijsen_ wapencamers andere plaetsen, ’allwaer desellve soude mogen opgesloten ende bewaerdt zijn _ die U volgens aenstonts binne Iaten z0o veell gewapende persoonen Vat dE_ Cornp” lieve bij den Capiteijn Moor verstaen sall werden tot verzekeringe getnelte Comp_ te behooren Tot welk guarnisoen bij den commandeur Vdfl voorschreven stadt bequame huijsvestinge aengewesen ende ingeruijmt sall werden nitsgaders woninge voor d’officieren naer qualiteijt der persoonen.

T guarnisoen, allthans in desellve stadt leggende_ sullen met slaende tromme, brandende londt ende cogells de mondt sOo verre mogen marcheren tot de plaetse die haer bij den voornoemden commandeur der Laen sall aengewesen werden, behoudelijck dat de Capiteijn cnde andere officiers vendrigh incluijs sullen bchouden haer zijgeweer ende tekenen, Ude daermede vertrecken Nevens doverleveringe ende inruijminge vanl voorschreven stadt sall aen handen van de comnnissaren,

daertoe te cOmIitteeren, overgeleverdt werden alle ammonitie oorloge cruijt, loodt, wapenen; niet uijtgesondert, sellvs die wapenien, die onder de inge setenen weli geestelijcke als werreltlijcke_ zoude mogen berussten; Gelijck mede ten zellven tijde gerelte cointnissaren overge- levert sall werden alle de goederen, coopmanschappen en de gunt tot domeijnen van Zijn ICCT opgemelte Maij' behoorend is niet uijt- gesonidert.

Dat alle dingesetenen der voorschreven stadt, soa geestelijcke al: werrelltlijcke, getrout ende ongetroudt; vrij ende ongemollesteerdt sullen blijven besitten ende possideren alle hare goederen excepo waper, well hacr huijsen, goudt; sillver, coopmanschappen_ slaven ende slavinnen, niet uijtgesondert, tot den lessten September offte October toecomende in desen jaere 1658, Ten welcken tijde desellve Iet bequame schepen Val de Comp" versien zullen werden ende daermrede tot cossten van d'E_ Comp" alle d ingesetenen nae Goa offte benoorden vin dien vervoerdt werden; als wanneer de geestelijcke in vrijenl eijgendomn sullen vermnogen met haer nemen ende Tet vofrer alle de ornamenten van de kercket kerckengewaedt ende alle gunt tot den kerckendienst behoordt; niet uijtgesondert;, exepto clocken als mede alle onroerende goederen, die haer boven dien zoude mnogen bchooren, to: slaven ende slavinne incluijs.

Gelijck mede de werelltlijcke; well volck wapenen als getrolde ende vreemde coopluijderl, nierant uijtgesondert, Mer haer sullen netnen ende vervoeren mogen alle hare roerende goederen, gellt, goudt, sillver, cleijnodien, slaven ende slavinnen, niets uijtge: sondert selffs hare coopmanschappen, mits dat die de Maij' niet en ziju behoorende Ende voor den lesten Septemher 1658 toecomende bitnen Negapatnam eenige vaertuijgen quamen aen te lander, djngezetenen der stadt behorende _ desellve sullen bij deijgenaers d'ingeladen coopmanschappen mogen aengevoerdt vervoerdt werden nevens hare andere goederen_ weesskinderen stadt sijnde sullen mede genieten den effecte van desen contracte ende dienvolgende met haer nemen ende uijtvoeren d goederen haer toebehoorende als voren is geseijt De vaertuijgen Eesijt worden weinigh te zijn, sulien mede ver- voerdt offte vercofit mogen werden_ VOUI zooveell desellve inge_ setenen; Chrisstenen zijude; toebehooren ende anders net: 'ingesetenen der voorschreven stadt sullen geduijrende haer blijif binnet deselive van wegen dE. Comp" geindemneerdt ende bevrijt werden _ Voot z00 vccl mogelijck zail zijn _ van ale gewellt ende overlast z00 well buijten als van binnen_

D'overledene, die bij testamente eenige legaten hebben gemacckt aCn persooten buijten Nagapatnam haer onthoudende, daer van zullen de penningen voor zoo veell die nogh onvolidaen zijnde mede mogen genonen ende uijt gevoerdt werden Om aen desellve te werden volldaeni_ Beloven voordts partijen wederzijts

ratificatie Op desen van hare principale, te weten aen de zijde der Portugese natie jnjuijninge der stadt ende wegens d’E, Comp binnen 10 12 dagen naer dato desen.

Alldus gedaen, geaccordeerdt ende gesloten jnt oorloghsschip Ter Goes, geanckerdt jn de viote van ofiencie vor de stadt Nagapatnam; op den 23* Julij 1658. Was geteeckent Joan van der Laen, Manuell Carvallho Luis de Quintall Pereijra Diogo Botellho en Manoell d’Allmeijda: Ampliatic_ Naer dat desen accoordeerde eride geteijkent was, is aen de inge zetenen der stadt Negapatnan volgende nogh toegestaen- Dat de blancke Portugesen tCI dage van haer vertreck uijt de stad: zall werden gerestitueerdt haer sijtgeweer Omn met haer ver voerdt te werden_ Ende dat den Capitijn Moor Caspar Affonco de Carvallho met zijn geheele fatnilie sall vrij staen in plaetse van Goa te mogen Tet trecken daer hen1 gelieven zall. Gedaen den Julij A . 1658 ter plaets voorschreven. Was ge- teeckent Joan van der Laen: Visto estar feijto este contrato asim declarado nesstes capitulos[61] Felos Commissarios que enveije frota dos senhoras Olandeses_ Con- firmo hu(?) perpem (~ feijto 24” d’ Julljo 1658. Assinado Casspur Allfonza de Carvallho.

Gesien de hovenstaende accoorden bij dHeer Joan Yal der Laen_ Capiteijn Maijoor Onzer militie in Orize TAIe getnaeckt met Casspar Affonco de Carvallho, Capiteijn Moor van stadt Nugapatnam, approbeeren ende ratifeceren zellve in alle zijn deelen uijt de name Onzet Heeren Superioorer Jaffarapatnam den 29* Julij 1658. Was geteeckent Rijckloff van Goens_

CCXXIX KUST VAN KOROMANDEL_

15 September 1658.[62] #De Lard-Heer aldaar’ (“an het rijk; Knarhce Negapatam kad hoord) nde Naik, Grave van Tansjouwer genaatd erecs D#CC tceen Maatschappij misnoegd dorst eretolen [C. tijde dt onke Peret tot Ncgapatam quamem die atad te belegeren, willende Hecl minnelijke voorslagen luijsteren; WMl Orem Eragten ras tot Tedcn Rocde partij zijn volk nedergesabeld hadden” . (Valentijn, Chorowiandel, bldz bijna Ietterlijk overgenomcn uit Baldaeus, Mdlabar Choromandel, bldz: 155, %) Di: tot rede rcrgen bracht mccc onderstaand “contract” dal d aunisuraken Tanjore Ncgapatnain vernictigdc

Artijkulen; wzerop den gesant Chinnanna alias Maleije bij den neijk Tansjour: contract heefft aen te gaen.

Dat wij stadt: met vollen eijgendom sullen besitten met d’oniderhorige dorpen ; maer dat wij Yoor dincomster der dorpen jaerlijckx een erkentenis sullen doen ontrent z00 veeli OIIS dorpen sullen opbrengen zonder inect, Dat wij Vour tuijggaen

onzer lijwaten, rijs off andere coopmanschappen s00 well als alle indere incomsten_ coopmanschappen sullen vrij sijn ende niet subject zijn ijets te betalen directelijck off indirectelijck:

Dat alle onse inwoonderen_ onder onze jurisdictie ende dorpen hescheijden, vrij sullen wesen van alle overlasst Van des Neijcx volk ende z00 eeniger tijt sullx geschiede, wij die roveeren vermoghten doot slaen, mnaer dat die inwoonders alleen onder ons gebiedt zullen sorteeren.

Dat wij orizen handell sullen mogen drijven rriet volle vrijheijt int vercopen, coopen etc

Dat den Neijck onze ovetloope debiteurs niet sall mogen houden nogh desself fs middelen beroven maer dat sulke dehi teurs sullen werden Imet hacr goederen handen geleverdt:

Dat geen vaertuijgen offte onse onderdanen Ceijlon allhier staende_ den Neijk van deselve yets sall mogen pretendeeren.

Dat den Naijk dit alles VOUI hem en zijne nacomeE lingen eeh siffvere crull sall schrijver; z00 craghtigh met sijn naem bevestight als doenelijck zij-

Dat wij aen onse spions door des Naijx landen vrij ende vranck sullen reijsen zonder ynant oijt gemollesteerdt offte veronge- lijckt te werden; Nagapatnam 15 September A. 1658. Was geteekent Rijckloff van Goens_

CCXXX FORMOSA.

23 September 1658.

Gaandeweg hadden d Nederlanders O gcveer het midden der 174 Eei het overgruote gedeelte der Formosaarsche dorpen onder hun gezag lieten dcze dorpett dic mecstal Echecl zicn stonden dikwijls net bellxm emniam contra Omics in praktijk brachten, door Junne eigen hooiden besturcn; onaer apsigt van Nederlands politijk persoor, ten dicn fine ycer dorn omTFent soldaler gestelt” . Zij licten zich; z0oals ut onderstaande Ourcreenkomsi met de hoofden Sinkzng Tavokan blijkt, dege gelder; als dit Iet hunne inzichtcm overernkwam opzichte vercediging het ciland bestuursinrichting: (Vgl L[63])

Allsoo in all geruijmen tijt herwaercts den Ed” Heer Gouverneur Raden wegens den Nederlandtsen saf hier op Formosa onler dE Oosstindische Cotp tetl derlingen gemneenen beste der in woonderen Far de dorpen Sinkan ende bijzonderlijck Tavokan, daer getragt ende gaerne gesien hadden de bijeenwoningh gemeenischap ende gcheele vereenigingh dersellver twee gemelte

dorpen in Sinkan samen getrocken als tot een lighaern waertoe well alltoos de Sinckanneren hun eenhelligh maer de Tovokamer: nun niet 700 ZCCT genegen hebbell getoont.

Zoo eghter dat dezellve dorpsvolckeren te beijden zijden ni beter begrepen hebbende geene hun merckelijck nT ende wellvaerdt dienen zall ; Zuo well Tovokamers als Sinkanners uijt hunnen eijgen vrijen ende geheell onbedwongen off daertoe mnissleijden wille t raden ende gesint ge- werden zijn ter zellver voorgelnelte gemeenschap, vereenigingh ence hijeenwooningh in det dorp Sinkan, welken sake dan ock; gevoeghlijcke reghtmatige voorwaerden te voorderen, te hesluijten ende vast te stellen op neden 1n het dorp Sinkan voor ende bij tot dese handelinge uijtdruckelijck gemaghtigden ende herwaerts aff- gesondenen bij uijt en wegens den wellgemelten Formoschaensen rade Jacobus Valenteiju erde Thotas van Peeren_ den eersten drost ende beijde raden en leden van de regeeringh Formosa, verschenen vergadert zijn beijden zijclen #ijt den name ende van wegen nun dorpsvolk gemeen hool fden off bevellhebbers hunne medehullpers dersellver necr gemelte dorpen Sinkan ende Tavokan; hier vervolgens genaemnt; namelijck Van Sinkan hevellhebbers Tapagi T, Tounogh Takareij “) _ Tevorok, Dahalis Beide dorpen; Sinkan Tarotn Tavakan, liggen Zuidet Kastce” Zeelandia, bij Cormp” otmeslach gelcgcn” (Gratte, Archief, IV, bldz 212)_ Sinkan hid m 1639 FuT duizend ziclen (1047), avolan ICDO, Reeds onder de Fouvernelts Traudenius (1640} Cletod zan2l hewoners 11aae Sinkan met WOOT vertrokicn Ca Christelijcke Religic ondcrwescn worden Later, 1645 (16442) hadden zij getracht dorp #Nieuw Iatotall stichtel; Ijar warch hardhandige Wie Teag Sinkan teruggebracht; (Gratte; Archief, bldz. 17). Dit samen trecken” van dorpen #73 theer geschied (Lic Grotte, Arciief. III, bldz. 202} . Tavokan samengesteld uil de newocre verschillende JO[Me]L (Li bldz 196} . Eenhcllich eensterg- (Verdam Middcliedcrlandsch Hondecoordcn= boek; bldz 155) . Moct zijn Van [eperer” Vgl, Grothe, Archie}, III, bldz 183.

Vongoreij eride Tackareij Dagaloumeij mitsgaders de mede hellpers T” Dassij Pango Trovangko ende Tackareij T” Pirangh uijt Tavokan de bevellhebbers Tapunga Oupok ende Thouro thappa mct den mede hellper Tamourock logbos in welke vergade ring dan nu ook bij ende door de hoven mellde persoonen in de sellve hunne voorgemelte qualiteijt UVCr weder over aen allen zijden uijt gcheell vrijen wille, gcedt genoegen en wellbehagen met rijpen overlegh e rade in den name Godts beraemt, besloten en vast gestelt tusschen desellve twcc dorpsvolkeren Van Sinkan Tavokan derselver nacomelingen Voor altoos eeuwig eeuwigh rerbondt van gemeenschap ende vereenigingh dersellver beijder dorpsvolckeren tot een lighaetri ende volck op de navolgende wijse_ voorwaerden ende hedingen

Eerst dat het geheele volk van Tavokan Van aff binnen weijnige dagen S00 dra als mogelijck zall zijn uijt Tavokan geheell zuilen opbreeken; sellve dorp ende hutine woonplaetse alldzer ge- heell ver aten ende hun comen nederslaen ende met der woon} begeven Sinkan d'zuijt onstzijde even vercordt(?) aen selve dorp ter plaetse die zij Tavokanners selffs alldaer hier toe hebhen uijtgesien verkozeti ende hutl door de Sinkanners als wegens dE Comp off Nederlantsche regeringh goedighlijck daertoe is in- gewillight en toegestaen welke plaets allvorens door d'selve Tavo- canners met gewillige aengebodene huilp der Sinkanners van Qaer opgewasschen ruijghte ende hare oneventheijt zall opgeruijmit, schoon gemaeckt, rereffent en daer nae op fatsoenlijckst op wellbehagen der Nedlerlandltsche regeringh allhier affgesteken en tot wconpiaetsen. #traten endle wegen affgeroeijt ende verdeelit werden, ter opbou- winge dlaer der nieuwe woningen, op dersellver Sinkanners ofi Tavokarners wijse door desellve Tavokanners yder de zijue nae behooren

Dat desellve woningen alldaer ter plaetse opgemaeckt allsoo het dorp Sinkan zulien vergroten en dat desellve twee volcken Sinkan - ners et Tavokanners voortaen voor alltoos en eeuwiglijck zullen ziju gereeckent ende gehouden werden volk een dorp; Sinkan genaernt, dat voortaen alle zijne lassten ter gemeenen beste drzgen zall gelijckelijck en int gemeen sonder Onderscheijt, zijn jaghten en jaeghvellden genicen s1ll hebben behouden, allse ook voor desen Aigerooid; die vellden altoos hebben gehadt = datse ook, nanelijck de Tavokanners; hunne bouwvellden voortaeti sullen nemen bij en zen de Siukaensche; dlaerer nogh genoegh voor hun overigh ence open leggen ende allsoo voorts all haer goederen hebben hesitten ende beswaren 7) in Sinkan Tavokan gcheell verlaten als geseght:

Behoudelijck dat hun wegens dE Comp" roegestaen_ hunne jegenwoordige vellden omtrent 'Tavacan hun dus langh bebout nac dese cerst aenstaeriden oeghtsttijt ende Vam als dan off nogh voor CCII geheell rondt jaer aen hun te behouden en die te bebouwen heplanten besaeijen, mitsgaders Op den volgenden ceghst; welckers tijt dan zijn zall in off omtrent maent November in den jaere 1659, de vrughten daervan samelen en intrecken hare voordeell, nae welke insamelirgh zijlieden d sellve hurne Tavokaensche bouwvellden geheell VOOI alltoos mede sullen verlaten, sonder ook eenigh bruijck off eenigh reght ineer dan aen off Op desellve behouden in eeniger manieren; maer , OII maderhandt wegens &'E Comp off d 'Hooge Regeringe allhier ten bouwe aen allen anderen uijtgeven werden off andersints daermede gehandellt nae desssellven E. Comp wellbehagen goedvinden, sonder cenigh tegenseggen dersellver Tavokanners off Sinkanners_

Is ook uijtdruckelijek besproken bevoorwaerdt; dat de Tavo- kantache bamnboes- en brandthout-bossen des dorps gemeen omn - trent Tavokan gestaen, z0o well als alle andere hunne bamboes e

houtbossen int geberghte off ellders in diergelijcke goederen sullen zijr; voortaen den Sinkanners en Tavokanners_ als M een dorps volek gewerden zijnde in eijgendom ende ten gebruijcke geneen die der Sinkanneren, ook allsoo den Tavokanners ende Sinkanrers Ovet weder over_ sonder onclerscheijt, blijvende dle bijzondere bamboesen omtrent ’Tavokan gestaen voar yder dersellver Tavokanners d reghte eijgenaers jegenwoordigh daervan in bijsonderen eijgendom hehouden; schoon de genelte bamboes - brandthoudtbossen omtrent Tavokan gestaen voOr sellffde vereenigde volk allsoo in gemeenen eijgenidom alldaer ter plaets behouden werdl, sall het noghtans den Ed_ Heer Gouverneur off d Hooge Regeringh allhier vrij staen bij schriftelijck verloff aen Chinesen off andrer die hierma d’verlatene Tavokansche vellden ten bouwe sullen ontfangen ter gebruijck,

GENFRALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

tot maken van vellthuijser, landtwoningh off diergelijck wetk aaer landt en dagelijckschen brandt vergunner, dat se Van de sellve gemeene dorpshamboesen brandthoudt mogen kappen sonder dat het selve nu vereenighde volck off ymandt van hun daer tegens eenighsints ’onvreden zall zijn off tegenseggen hehben waerdt ok schoon dat se geene de minste vergoedingh off betalingh daarvcor ontfingen off die ook hun eenighsints toegeleght wierdt.

Deze twee volken alldus in Sinkan een volck vereenight verhondlen zijnde, sall zellve geregcert en bestiert werden well door Siukansche als Tavokansche bevellhebbers hare medehellpers die jegenwoordigh in die ampten zijn dat door ellckanderen; sOo ten zensier der bevellhebbers als de Onderdanen zoner onderscheijt Ouer weder Uven gelijck cok bij versterff off Vctloop tijt veranideringh de regeringh bestieringh vin sellve vereenighde volk zall blijven op den sellven voedt en daertoe gekosen werden well Sinkannerer als Tavokanneren dooreen; te mecsten hesten Win gemeen zonder onderscheijt:

Dat door d’E. Comp aen der gemelte Tavokanners tot versoetingh deser haerer noeijte ende arheijt int opbreeken veranderen haerer woonplaetse; verlaten harer bouwvellden als anderen kleene schade off gelangh F) goedt, dadelijck sall uijtgekeerdt ter handt gestelt werden onder hurnlieden hoofft voor hoofft gelijckelijck te VCTceelen de 20njntm B vijfftien hondert Realen tot 48 stuijvers yder, eens Voot all, sonder meer

Op alle welke voorwaerden en bedingen zijlieden vereenight zijndle nu (lan lieloven Vootaet alltoos en ceuwighlijck in onderlinge meenschap, vrede en lief fde met elckanderen te leven in wensch Visst Vertrouwen dat dese vereenigingh zall streken tot hun gemeenen ntlt, wellstandt en den zegen Godts over hun en

hunne nacomelingen eeuwighlijck: En Op dat allen dage klaer blijcken magh, soo is eenparigh goedt gevonden besloten dit verbondt alldus doen beschrijven; zou well in de Sinkansche Tavokansche als de Nederlandtsche tale, ter eeuwiger bewaringh, gedaghtenis kenmis Taijovan secretarie der Voore emelte hooge regeringh ontlerteekent zijude met Fort Zeclandia

COst INDISCHE COMPAGNIE 1602 IS00.

d'eijgene handlen aller tler bovengemelte bevellhebberen hunne medlehellpers mitsgaders de Lc opgemelte gemaghtighden en affgc sondenen uijt den Fornosaenschen Rade, het dorp Sinkan heden den September deses jaers 1658. Ende was als geseght voorschreven bevellhebheren humne medehullpers onderteeckent ende ter zijden Jacobus Valenteijn en Thomas van Jperen

CCXXXI AMBON: October 2 November 1658. Ook op Bocroc sterk Terzel tcretl C geweest in de Molukshnocneche Traeoelen Ler Vlatingh Rued FC eind mnaaktie Maar juist op dit eiiand bleef een vertetsmafun onder den Kilelana Hafi tot dagen Hustaardt; Klem het in 1638 gelukte ceel der mmters Boero' overeenkomat geraken: (Valentijn 2 Ambonscle Zaaken; blz. 211) .

Artikelen ende VCom wiarden van reconciliatie; vol-gcns welke Heer Jacoh Hustaart, Gouverneur Directeut over de Provintie van Amboina inname de Vereenigde Nederlandsche Oost-Indische Compagnie, item als Stadhouder van zijn Koninklijke Majesteit; Kaitsjili Mandarsjah, Koning van Ternate, genade wederom aangenomen heeft; na hare rebellie , Boero-neesche orang kaja' 64 Kimelaha Hafi Romohoni, setgadji Toeban orang kaja Liffiali, Papoewa _ orang kaja Iat , Oetsman Vam Loepoe , Roepoe U Ptolematta Gcer ende Soeroes ra Leliali, 65 mits-gaders de Simaus en Pati' 66 vam gansch Eiland Boero

Eerstelijk; zweerd, en verklaard de Heer Gouverneur in kwaliteit VOOISZ reguard van alle gemelte orarg kaja' 67 te ratificeeren ende gestand te doen zijn E: brieven pardon VoOr heen land van Boero afgeschikt;, volgens teneut der zelver , haar

luiden alle rebellien, misdoen, hostiliteiten die zij tegens de E: Compagnie haren wettigen konink Mandarsjah, dcor adleidinge van kimelaha Madjira, als naderhand geperpetreerd hebber; pardonnerende: Mits welke zij gemagtigde orang kaja' 68 Vootst dat o0k Voji haren wettigen konink, kaitsjili Mandarsjah; wederom aannnenem den zel en; ende deszelfs erigenanen zwerende, ende belovendle alle trouw ende gehoorzaamheid tot in de dood, belijdende, dat hem Ikomene heerschappije over hare anden ende volkeren uit S0uverainiteit competeerd. Zulx zij cok xeeren ende

beloven van M voortaan geete potenlaten zij Macassaaren; Boetomeesen; of eenige andere natiet, ook Madjira _ ofte Calamatta en hare bevelen niet t€ zullen gehoorzamen; Oor mnei vreemde volkeren geen contracten aan te gaan Gelijk zij ook zweeren ende beloven te zullen zijn en t blijven regte en waare bondgenooten van de Vereenigde Nederlandsche Oost-Iudlische Compagnie Item, geen anderen stadhouder Koninx wegen erkenen, cndle gehoorzanen als den jegenwoordigen gouverneur, Jacob Husaard en zijn E toekomende nazaten in Amboina Belovende de andere zijde den Heer Gouverneur vOOrsZ haar #norst orang kajen met de haare naar Mohamnmedaans geloove ongemolesteerd te zullen aten Endle gemerkt ten tijde Ja dit contract Vall de negerij Luciela nog nietZjul afgekomet, Aa als nOg ongezird blijven, zig onder haren konink te submitteren, verklaren zij presente orang kajen VOOISZ die vin de voorsz negerije _ ende wie vorders als nog Op het land Vanl Boero rebel neffens alle Koninx, Compagnies vijanden; van stonden azn voor hare vijanden zveerende ende belovende de zelve met geweld zullen helpen dwingen, [tem, den kimelaha Tico Radjab, ende Baijkole, bij aldien zij binnen den tijd maand naar heden geen pardon komen ver_ zoeken, ende op Boero gevorden worden 100 het eenigszins mogelijk is, bij de kop te vatten en de E: Compagnie in handen over te leveren Maar indien zulx niet wel konde te wegen brengen hebben zij beloofd, ende gezwooren, de VOOISZ rebellen Op Boero nergens le admitteren otte plaatze te gunner; Iaar die als vlugtelingen verstroijen; ende altijd vervolgen: Boven dezen allen belooven zij dan nog dezen alle negerijem, ofte het volk van dier die jegenwoordig Op Cajeli, ofte

elders 0p gansche land Boero geplaatst, etide gereconcilieerd Zijn, te zamen te congregeren onder €en begryp slechts mn Ca[WOn verdleeld metter Koon de strand van voorsz, Cajeli brengen zonder dlaar buiten ordre van de Hect Gouverneur te wijken, mits dlat aldaar ’haerer verzekeringe door de E: Compagnie een vesting met Nederlands guarnizoen bezet, zal wordlen helegt. Dog Toegis Oelo zuon vzn den sengadji Toeban; met Manipeesen die heden haar Cajeli, ofte elders Boero , hebhen onthouden, fdetom met #oui Jaai Manipa keeren, hare residentie nemen onder het campon van Toeban; ende zal eeti ider orang kaij z00 als voorzegt Is geplaatst zijnde als subaltern hoofd OVCt zijn catnpon het gezag vocren zonder dat cenig generaal commando bij kimelaha Hafi; onder den naam Va salahaccan), ofte iemand anders, op lijfstraffe, zal aangenomen nogen worden nnar Voors kimelahi Hafi Hoero oonen; privaat perzoon. Ook geenig orang kaij, particulier , of generalijk; zamen vermogel, eenige Macassaren , Maleijers of andre vreemde lingen; haat land admnitteeren maat bij pareSSe van groote magt, die zij niet zouden kunnen tegenstaar; zOo zuilen zij gehouden zijn, blijven den Heer Gouverneur daat Tan de weet doen mits welke dan Boer Oneesen Toor vijanden verklaren alle Macassaaren, ende alle adherenten Vall kitelaha Madjira. ofte Calamattz Alle Macassaaren , Maleijers Boetonders, ook Ternataanen, ende

Makjanders die van Oudls haar op Boero mogten onthourlen; zullen handen van Comnpagnie, endc van dlen Konink geleverd werdetl, dat cCne MacasseT , de andere naar Ternate werden gezonderi Ende zullen in conformiteit van het contract tusschen d’E Conp en de konirk Mandersjah aangegaan alle nagel-boomen zij klein ofte groot, die Boero nog mogten werden gevonden, Incetetl worden geruineerd Mits welken TUUrsz, orang-kaijer; dan cck zweereen ende heloven goede aanwijzinge van alle zoodlanige vrugthoomen te doen, en gene te verzwijgen; Iaar zelfs de districtie te helpen bevorderen

blijvende 0p den hals geinterdiceerd eenige nieuwe aanplantinge doer, zulx zij, orang kaijen, belooven niet bij der hand te zullen neencu: Gelijk dan mede niet gedoogt werden zal, dat imand Van VOOFSZ orang kaijen, ofte de haren tot eenige vreemde landerijen buiter dit Gouvernement afvaaren, ten zij daar gouverneur in Amboina een pas-brief verleend werden: Dog zal de vaart naar Amboina altoos vrijelijk zonder pas-brief, ten hoogsten onder cedeltjen Van Nederlands hoofd der fortressen tot Cajeli gelicentieerd blijven; Alle slaven ofte andere perzoonen; hoedanige die mogen wezer , zij uit de Moluccos, Amboina, oite Barida, gevlugt, op Boero aangekonen; zullen onaangezien haare excusen, die zij mogen komen dloen, strax aangevat, ende met de allereerste occasie herwaards tot dlen Heer Gouverneur gezonden werden genietende de Boeroneesen daarvoor, slaven zijncle, hoofd voor hooid 10 realen Alle gtof geschut, hoedanig mag wezen zonder vertoel, d’E Comp bewaring ter handgesteld moeten werden, doch ver klaren de orang kajen, dat a, Wal van dat slag hadden, door Calamatta is weggevoerd Eindelijk; ende ten laatsten, zoo hebben VOOISZ orang kaijs invoegen die van Hitoe beloofd, ende beloven mits dezen continueelijken vier perzoonen uit haarluiden met VTOUW en kinderen hier an Kasteel houden; ende te laten woonenl; de welke alle maanden door vier andere zullen mogen vervangen worder; ende nomineerd Heer Gouvetieut voor cerste die zullen hebben herwaards komen, deu broeder Van kimelaha Hafi genaamd Capitein Laoet, den sengadji van Loemaite, denorang kaij van Ilat, ende orang kaij Oetsman. Aldus gedain in Amboina, in Kasteel Victoria dezen October 1658 was geteekend Jacob Hustaart, Antoni van Voorst, Umbgrove, Pieter de Graal, Abraham Verspreet: Ter zijden kinelaha de Hali, Roemaboine sengadji Loemalte, orang kaja Towaal, Hoofd van Cajeli, Toefoelo Zon 7917 Tam sengadlji Toeban, Pathua, Orang Kaja Llifiali Papoewa Orang Kaja Ilat; Oetsman, clito van Loepoe Roepoe, orang kaja van Ptolematta, Joeri, orang kaja Loliali, Locroesan dito Simau, pati van Talissen Ter

zijdet stond 1 oirkonde 1JC geteekend, Philip du Pree, Secretaris midden stond gedrukt Compagnies zegel in rooden lacke Noc lager stond nota de volgende orang kaja’ [69] hehben accoord, hier voren geschreven; iundc stranden Cajeli onderteekend den Novenber 1658 Was geteekend : Inerk gesteld bij orang kaja

Oetsman tnerk gesteld orang kaja Bara; nerk gesteld bij pati Luciela Inerk gesteld bij Capitein Laoet, broeder van Hafi, nerk gesteld bij Pati Waijsamma.

CCXXXIL; AMBON.

1658 Onderstaand cpschrift Wcro Fevonden monunentje 77NG steencn paal cenvoudig graivormig 1658 (Sachse, tp). Insula Bonoa per Societatem Euro-indicam quisita pro Statibus Confaederati Belgii

CCXXXIII KUST VAN KOROMANDEL.

24 December 1658. Na de verovering Negapatsatto den 23 Juli 1658 (zie hiervoor, bldz 123} viel ult den airo der za3k het imder regelcn mct naik Tanjorc, die dlcze sticien siccds Tccnten pretendecrdc deze ook tegen d 0 staanac hield, nocwe TTucniclccs (zie hicrvoir. bldz. Baldaeus , Choroucde bldz. 655. Valentijn, Choromundel, bldz 4

tncestc dezer naniem zijn Winccn Valentijn Kzar- 'Amboino Vereenomen uit F. Sachsc, Toclichiingent Sttei (Tijdschrift Aardrijkskundig Genootschap; XXI; 1906) , Eldz 450. Dit is waarschijnlijk juiste Iczing kct opschrift met dc volgende vertaling Het ciland Bonoa dour de 0. C verkregen Voor Staten dcr Vereenigde Nederlanden (Sachse, L Ook op Zuidkust Kelang vindt Inchl dergelijke paal. Valentijn, Ambonscke Zaaken, bldz 204, stelt orderwerping van Boano Kelang nog onder Vlaniingh 5 tijd (1656) ncem kovenstaaud opschrift dant ok allecn volledigkeidshalve Op Contracthock IL.

Translaat caul van den grooten neijck van Tansjour a7 Vereenichde Oost Inlische Comp verleent ende dlato December 1658 Nega) pahnan ontfanget.

jaar Melembij Sarnassera maant Margaside Suda Pronomij sijnde volle maent, Ettriamatoe Atchira Visia Ragoe neijck; verleene dlit caul, nevens Sanzenon, aan den Hollantsen admirael Rijklof van Goens; waerop betrouwen mach. Dat de Hollantse Comnps de poort Negapatam tot hare negotie ende trafique geve, heeft Maleije grootelijx sijn devoir daar in gedaan, dierhalven moet U, E: oock daar negotieren, weshalven gecf ik U der Portugesen haar casteel Nagapatam, ende alle de daarin staande huijsen tot vrijdomn en liberteijc: Het dorp van den Portugesen Capeteijn nevens de ondlerhoorige 10 dorpen van de kerck ende alle de thuijnen, welcke de Portugesen hebben bezelen, die schenke mede aan U. te weten Pottr , Maton, Provicheijrzs, Antonopette; Carrivepongere, Alincimagalon, Manchiale Sangamagal lot, Nirittemangalon, Naringolij Dese voOr: 10 dorpen geve ik ook aan

U. Derselver incomen moet U, mij jaarlijx tot schenckagie ophrengen Buijten dit sal dE. Cutj vrij LTecAd den thol Ac de stad Nega patat), Y4n gene dat iik- of disbarcqueert, sij rijs maintementos, kleden, koopmanschappen off ua conde mogen WCCI Op het stranden van Comp vaartuijgen Op deze strant wil ik mede niet praetendeeren Soo eenige coopluijder , dienaers of schuldenaars van dE Comp sich miju lant quzmen verschuijlen, sal deselve in Conp handen nevens haar rijkdom selts over laten leveren DE Comp en haar coopluijden sullen mede macht en liberteijt

hebben door al mijn lant vrij en vranck te mogen negotieeren, sonder UA mijte adigaers cenigsints gemolesteert te werden: Soo sal mede nietant de moradoors de onderhoorige Negapatanise dorpen, als coopluijden derselver stad, en wat daar onder [J#0 sorteert; eenige overlast doen of ijets te seggen hebben, want ik geve U. de vrijheijt daar Otet Comp dienaars ende pions, sullen mede sonder molestie ende thol te bethalen, altoos door mijn heel lant mogen reijsen. Eude Om dit naer te COIen s00 hebbe UE dit caul voOr ceuwig- dluijrende verleent, waeraen ook het minste niet sal mancqueren, ende hebbe aan Maleije mijnen eet gedaan, daar God almagtig getuijgen is dat ik het niet breeken sal; weshalven UE Iede muet tragter, dat mijn inconien door UE vermeerdert wert; ende UE negotie nrer ende meer mag tcenemem. Onderstont Extriamata Atchita Visia Raegoe

CCXXXIV . KUST VAN MALABAAR:

Januari 1659. Na zijne cerricntingen op Ceilon Kust Koromandel, #cnde Var Gocns zich Westwairts JAT gefortificeerde Conan Geleen Op de Mallabacrse cust’ wclke plaats hij dcn Deccmber verledcn de Portugezen vechlendernan hadde afigcnometl dac Oler Hccre gelooft bleef Groot vreugdebetoon had Batavia plaats zijude (Coulan} der principaelste peperkavens Tus DatT dor vethoopt TUEtT God de Tontsic Comn alle dach de Vruchten plucken sal (Dagk - Register 1659 , bldz: 43) Ook hier hadden dc Nederlanders rckening t houden inheensche rorsten Met pfond Zelvc gelcgen Trcvancore Segnadl (Canter Visscher , Vallovaorsc bricucn. bldz: 53 Valertijn, V, AcorE Choromandel ec Malabar ; Hurter , Gezelleer , XXIV,

Articulen van accoort ende verbont tuissen de Signatise Adigaar. Balliuw, Landdrast off Gouvcrucur Orer scker district op Ceijcrsemcling Woordcn), Icts dergclijks ook 0p de Kust Koro mandel, (Vgl; Hobsor-Jobson, 5b vocel Port. Koradores pewoens Hier dus waarschijulij de Portugeczen: Port. Deao Hier boodschapper Uit Contractboek Ook opgetomen Contractboek IIL Deze veroveritg wordt door & Ievcnsheschrijvers var Van Goens zelden oi nooit gcnoend.

coninginie Iet haar Groter, ende de Conp der Hol landers, Tan wegen d’Ed” Heer Gouvcrneur Generael Joan Maatsuijcker ende dE heeten Raden van [ndiz; door haren Commissaris admiraei Rijcklof Van Goens sloten, te duijren ter eeuwigen dage, sonder Vanderinge; als met toestaan Van beijde partijen

Daar sal wesen een vaste vrede [iefde ende eendracht, waarvan beijde partijen haar sullen verseekert houden.

De stadt Coijlan; ence Portugese tuijnen, gronden huijsingen sullen voor dE. Comp vollen eijgendom blijven, sOo hinnen als huijter, desgelijx ook de tuijnen, die de Portugesen onder d inlanders verpant hebben, mits de E. Comp het daar verstrekte sal voldoen, wanneer dobligatien Tertonmm werdem, dcuge delijck sijn;

De swarte Christeren, inwoonders inboorIingen Va lant des Coningins vassalet sullen blijven wonen in hare plaatseni; behoudende hunte huijsingen blijven sodanig dienstbaar dle Comp” al5 ten tijde der Portugesen.

Geen Portugese noch eenige blancke of mistice [70] papen sullen vermogen lant wonenl noch ook daar in te comen, WAAT lijfstraffe voor altijt uijtgebannen werden; haast contract gesloten is

Vermits in vaste vruntschap siju sulien de vijandlen der E_ Comp” Canter Visscker; Mallabdarse bricve”, geschreven 1719 enz zcFt, dat ket land Signati bckoor Trevancore (hldz. 210 , 201,v} Vgl. Hunter, Gazaltecr , XXIV ieecher hesckout het als iets bijzonders, dat dit rijk door een Uroum wordi bestuurd (bldz. 159). Quilon Kollam Canter Visscher , bldz 52, zegt van kel toentalige fort Coilang Coulan, Kulam) Vulpende : Wel etr was dczclvc ecn Stad, Mder geteen Fortresje, derwijl zcturter Toor Eroot gedeelte hare muren besluit, zommige plaatsen zeli. ondergraait, Ju beslote dat men a4n dicn kant de Forttcs zal intrekken en kleiner maken Dit Fort nutlig geweld Vorsten Treva cout Signati stutten” De Mixticen zijn kinderen Hollaadscke vaders Swatie IOects Rane tnoeders Portlgeesche vaders (Valentijn; Il, Amboio , bldz. 256) , Vgl Velh; Ui Oost West, bldz. 59.

de vijanden der Signatij sijn , nienant van indere blarcke natien in dit lant mogen handelen, maar sullen beijcle partijen malcanderen bun vernxogen gelegentheijt tegen hare vijanden adsisteeren

Den Feper deses lants belooft Signatise coninginne nietant anders sullet geven, dan dE. Comp , gelijck als voor dlesen ain Portugesen gedaan hebben

Geen parres [71] of vaarluijgen sullen vetmiogen sonder passe de Capiteijn der Hollanders alhier te Viten

aldien coopluijden dleses rijx ijetwes aan d’E_ Comp schuldig quameti te werden, Sullen gehouden wesen op den bestemden tijt te letalen ende S00 sulx niel doen, blijven de Lantsgroten ver Ionden, die in te vorderen, voldoen. De gaande cornende pattamaers der Comp sullen heel versekert in dit lant Wcscm 10. Alle thollen geregtigheijt wesen sodanig coopluijden hebben toegestaan, ende in dit contract hier onder bij de selve ge conditioneerL; blijvende alle t’selve tot profijt van de Comp tc weten : Voor passen van eenige grote pare maal Jaars sullen betalen ianumns 20, cen kleene d” Inaal jaars 12 een pak tcebak van 25000 hossen 2. een Grote Pare idermaal als een pas voor d’selve gehaalt wert; hetailt d’stadt 6. een kleine eell grote pare nelij brengende M een kleine voor ijder pare of vaartuijg 800 menig reijs als doet, moet VOOr anckeragie betalen ’% ijder cattemarauw moet jaerlijckx betalen

jaarlijxe schenckagie, son T0 de coninginne Caroupoe Hariate Poeloe sal d’E. Comp gehouden “esen geven Ila gew Doni

Van dit contract sillen gemaekt werden besondere originele instrumenten eenderleij Ilhout origineel onderteeckent, Malabaers Nederduijts, en 2 in Portugees, daer van ijder partije drije sullen onder haar behouden. Aldus gedaan besloten den Januarij 659 Hof der Coninginne in lantschap Coijlan. Was geteekent Rijklof van Goens de midden de Coninginne, ter sijde ter ordonnantie van sijn Ed” gemelt, Cornelis Valckenburg, Secretarius.

CCXXXV. KUST VAN KOROMANDEL CEILON.

18 Maart] 659. ## OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 ~18C0.

Den 22 Januari 1638 hadden Van Goens cn Van der Laan d Portugezen uit het QpCIl vlek Tuticorin Tetorcvem Iaal- ook hier hadden de ouzen rckering houden Mct de inneerische Ecterlalen ende inheemische volking: Het was de naik Madura, wien Metz hier uoct had en Van Goens stelde met hetl verbinding Om toestetming verkrijgen kouwcn Tort andcrc Yoorreckten; (Aalbcrs, Van Goens, bldz. 141-148 Baldaes Choromandel , bldz. 150 , Valentiju; Ccijlon, bldz. 147) miai deze vorst zocht zIn kracht in uitrluchten en het zich vecschuilen achter zijne amntenaren;

Translaat der articulen door den lantregent Barrama- lappa; aen dEd” Heer Gouverneur Adriaan van der Meijden den 18 Maart 1659 gesonden;

jaar Ullumbij- den &* dese maant Pangoenij; ten eersten clat alle Parruas, onder des Comp” gehoorsaamheijt stllen

GENFRALE NEDERLANDSCHE GEOCTROXEERDE

ende wij de Portugese papen uijt ons gebiet verdrijven, daar Op seggen dat alle papen, te weten Portugese, sullen doen weggaan ende de Parruas haar religie exerceren, dient eenige papen getollereert; soo hebben toegestaan, dat swarte papen sullen houden ; sodanig als de Parruas te voren onder de Portugesen hebben gesubmitteert; sullende dCotnp ook gehoorsameride; hebben wij toegestaan Um des Comp ncgotie Onnecomnmer mogen Caecffifn seggen daarop dat alle onkeijlen vijanden door den Neijck sal belet ende vcorgeconen werden; dienvolgende gelieve U; E_ alle goederen hier Aan brengen, ende onbecommert regotieren; Dat een fortien ijder zijts muijr van 50 vadem hebt versogt, vorer hebben aan den Neijck daar over geschrever; waarop den Neijck had geantwoort naderhant suilen daar spreecken ; sullen sulx echter te bewerken noch I3A den Neijck toeten schrijver; Om effect te erlangen, ende bij aldien den Neijck door olas noch niet bewegen ware sal ik op het feest , in Swela Pon- toer, wanneer den Neijck aldaar comt, self mondeling spreeken, fort bewercken, ende Op een der drie plaatsen door U. EJ ver- sogt Tpar goetvinden Vz den Neijck fort seeckerlijck toestaan_ Dat genige blancke natien, sij Engelse _ Denen In Ons Jant Sullde mogen CCMCIL handelen, seggen op U. E versoek, U.E vijanden sullen hier niet comen; of U vrunden hier quamen; sal ik echter met de selve geen contracten maken, nog in ohs Iant miet roepen, ende genomen bij aanlandinge, eenge blancke natien door wierde verboden handelen daar niet tegen hebben. Nevens desch comcn OIISC geconmitteerden Caoeliappen Fulle Sacre mnodliar [72] tot U.E 0n volgens deze articuien tussen d’Comp’ Armenij Hof te sluijten. U_ gelieve sclve schriftelijck contract te verleenen als wanmeer nnse sijde sulx mede geschieden ; schenckagie wegens eliphanten

peerden, en dat wij om de beste uijt te soeken carnax [73] souder senden ; bij aldien wij de selve te koop eijster, Soo soudet nodig esen dat men deselve uijtsogt, en OITI dat wij U,E noijt gedane of aan ijniant verleende articulen tOestaen_ diene de schenckagien mede daar na te wesen. Om kalk te branden ende hout hacken_ dat U,E daar mijn hulp toe hebt versogt, S00 haast den Neijck consent OmI fort te maecken toestaet, sullert alle de dingen genoeg toestaan Alles sal U. E uijt het mondeling rapport van mijn gecommitteerde genoeg verstaan: Den nieuwen Capiteijn, die U_ hier sult laten blijven, gelieft die tot hulp der Armenij te recommandeeren, als wane neer wij den selven ook wel sullen doen. U. E, gelieve dit navolgende de Armenij toe staan de vaartuijgen, die sonder U. E_ passen van On5 lant nac Calpentijn sijn gevaren door U. E aangehaalt, gelieve U, E liefde van de Armenij weder largeeren_ om des Armenijs negotie in U. E_ lant te mnogen doen S0 vetsOECKC dat U.E Colombo ende Gale ons Op

ijder plaats een marct of huijs magt werden vergunt; dat wij onse goederen mogen aanbrengen _ ende coopmanschappen weder copen; ende vervoeren, En gene U. Wa de Armijne versoekt, en wij van dE Comp weder verscecken, sullen, nadat voor dit naal alles hebben besloten_ breder handelen

CCXXXVI: KUST VAN KOROMANDEL_ CEILON:

Ook bij de vcrdere onderhandelingen den Daik van Madura bleef deze weigerachtig, Nederlariders hetbouwen fort op zijn territoir tot Stain hoczeer Overifen5 Reneigd schecn, op verschillende dcr gcvraagde punten (Aalbcrs, Van Uosl bidz. 148 ; Baldacus Curo-JJHAC bldz 151) wille zijn. Maar dit ,contract aaCa Jacoh Hustaardt, aigetrcden @ouvcrnLuT directcur van Ceilon de Kust Malabaat Madura, zijn rapnort van 16 Meceniter 1664 aan Raden spreekt als dcfcctucus ende dien nzam1 niet dragel;

Ovem zulks diend er ander bevorderd 427r Wcor dE Compagnic Lncer autoriteij: il de zeven Havcn ` Ecdorgen wcrde anderzin; heeft onze Juriscictie aldaar Tncet den TaA [74] (Valentijn Ccijlon; blldz 192}.

Translaa: det articulen door den neijck van Madura aeni d'Ed" heer Gouverneur Adriaen Tana der Meijde vericent,

jaar Ulambij den eersten der maent Pangadnij: Ten eersten dit de Comp ende des Neijcks Janden een COIl tinueele vrede sullen continueeren; ende hijde landen wedersijts haren handel sullen mogen doen , ende dat det Neijk Comp" rijanden Portugesen, voOr sijne vijanden sal verclaren; ant- woorden, Op dit articul, dat gelijck als boven aangeroert, den Neijck met d'E Comp eeuwige vrede sal continueren; e1 nlacomen; gelijck boven gespecificeert staat: Dat dE Comp op Tutucorijn, Ponnekeijl, Caijlpatnam [75] in een der 3 plaatsen een vestinge fortgewijs sal mogen maken, segt den Neijek; Portug esen hebben 150 jaren sonder fort die plaatse beseter, eride UAFT TCT een fort soude toestaan; WaCTUl Tenti chader Branme ende Arria pulle, Pulles broeder, hadden ante vcort gebragt, de Hollanders eijssen geen groot fort, is maer alleen haar gcederen bevryden, OM haren handel des geruster te mogen drijven, dat men haer dies aangaande maer cen huijs fortgewijs soude toestaan_ ongevaar lengte Van cobidos ijder sijd, Maai den Neijck weder had geantwoort, de saken nopende fort Pullij nader ordre uijtstellen sullen echter, zgt Pulle, niet in gebreecken te blijven wanneer de schenckagie, Madura 410 den Neijk sult praesenteeren, door olaas bewercken;, fort te obtineren; ende U. sal toegestaan werden.

Dat alle Pattangattijns_ Parwaas ende andere Christenen onder Comp” gehoorsaamheijt, mits betalende de geregtigheijt aan den Neijk, als voor deser, sullen wccena s00 antwcorde daarop, dat als hoven gesegt Gemelie Christenen des Neijks geregtigheijt betalende_ onder Comp’ gehoorsaemheijt, tijden der Portugese sullen submitteren; welk den Neijk en ik [76] in allen deelen toestaen, ende approbere.

Dat alle Parruas ende andere Christenen, sO0 van Tutucorijn, Bem- paer , Bijpaar, Ponnekeije, Palleacqije, Viesamipatnam, Wannepoar [77], Tabe alle hare obedientie Tutucorijn eerst sullen comen doen en dan ijder weder na hare besittinge keren; seggen dan ten tijde der Portugesen _ veel Paruas aanging, voor ijder ZCC- haven, Wamct hieuwen Capiteijn den anderen quam lossen, alle Paruas gerelten Capiteijn eens quamen obedieeren, ende tussen tijden ijets te verrigten hebbende; mede om hare saken verrigten _ Tutucorin plaglen aen te comel; welk nu mede in dier voegen geschieden, is door mij ende den Neijck toegestaan

Dat Tner Ae de schult wegens de 31000 nopende de Paruas hare comportement soude handelen, nadat sij vroeg ofte laet soude obedieeren ; ende dat binnen ecn jaar etoveren Fan] Tutucorijn soude uijtspraek doer, ende alle: :thandelen voren 15 goetgevonden dat men schade die wij innemen Vall Tristinadour Tutucorijn etc” hebben geleden, tegens afbreken Vati Comp’ logie _ schult des Paruas etc” tegens den anderen souden rekeren, ende wedersijts vergeten blijven, sullen_ Wanneem UE de Paruas voorseeckeringh_ sodanig als dezelve eijschen_ ver gunt Tutucoriin in hare woninge dcen keren ; sulx is bij den Neijk, ende mij toegestaan_

Dat nienant in dese zeehavens van de Cabo de Commorijn tot de eijlanden Vall Rarumanakoijl sullen vermogen eenige peerlen schianeker harens [78] duijcken; sonder Comp” expresse consent, ende dat den Neijk 2 p’ naa ouder gewoonte soude werden betaalt, soo seggen daar tegens, aanigaande de Pcet] visserije sal sonder consent van den Neijk ende dE. Comp memant vermnogen eenige peerien visserl; aangaande den chianckos sal ijder, mits Lalende daartce gestelde geregtigheijt; vrij mogen duijcken, bij mij den Neijck toegestaan.

Dat genige Europiaanse natien, sij Engelse;, Denen_ Fransen_ Spaniaarts etc des Neijks lant sullen mogen bevaren, noch in des-selfs zeehavens cumcm handelen, maer dat de negotie alleen bij Comp werden gedrevetl, zelve van inbocht voor eijgenaars sullen verclaren, soo antwoorden daarop, de zeehavenen; bij aldiense van ijder rerden bevaren ende daar negotie dreven ende SOo wanneer wij sulx quatlen te weren soude onse ingesetenen verlopen, welk den Neijk alsdan niet anders als grote schade soude bijbrengen, dienvolgende viuden goet dat ijder een hier mogen comen handelen; doch sullen haer geen logie, veel min

eenig verblijf in des Neijx landen vergunnen, maar sal ijder harer haren handel drijven ende vertrecken, soo sal ook U.E Capiteijn der zeehavenen resideeren ; en sullen alle Paruas van de Seven Zeehavenen den zelven obedieren , ende hare saeken ijets doen hebbende, cunC[verrigtet, soodanig dat het oppergesag bij d'E, Comp sal blijven, suix door den Neijck ende mij toegestaan

Dat derL peperhandel door dE. Comp alleen en door gecn andere sullen werden gedreven en de Comnp OI rijs benodigt wesende, incocp sullen geprefereert sijn_ en dat de Armenij de Comp" sal behulpig sijn, daarop seggen, aangaande den peperhandel connen met verbieden, noch de vreemdelingen peper an brengen_ m42T seggen dat ijder naer sijn begeren, alle goederen mogen a0- brengen, ende vrijelijck vercopen, wanneer de Comp om rijs benodigt blijit, 800 zullen eerst den prijs sodanig, als dan sal op de marct vercogt werden; reeckeningh Menen ende afbrengen te weten.

koelij van de boijs tollen etc" daar voegen; ende overeen- comende de Conp alles helpen, door den Neijk erde mij toegestaan:

Dat de negotie, die de Comp des Neijks lant Mmfeni Vcor nemen; voOT jaren tolvrij sal wesen_ uijtgesondert den rijs; waer - van niet meer dan 2 fanums $\frac{79}{}$ VCOr last ofte candij werden betaelt, ende danr naderhant met den Neijk te handelen; zeggen daerop, dat vrij alle goederen dese Janden mOOg: aan- brengen en uijtvoeren, maar sullen in den halven tol, gelijk voteu goe: gevonden, betalen_ sulx heeit den Neijk geapprobeert

Dat niemant de cust van Seijlon sonder Comp" pas sal mogen bevaren, soo antwoorden dal alle Inivoonddie dezer landen; sonder passen niet sullen mogen varen, ijemant contrarie doende, sal UE deselve de daartoe gestelde pene afvorderen:

Dat, alle coopluijden ende inwoonderen onder Corrip gehoor- saamheijt staande, van alle overlasten sullen vrij wesen en 0m negotie des te meer te vergroten alle des Neijcks zeehavenen in pagt versoukt, seggen daar dat onse zeehavenet steden der vreerndelirigen sijnde, an Eeene andere natien pacht cunnen werden gegeven; sullen, uijtgesondert onse ingesetenen genige van U. coopluijden eenige overlast werden aangedaar, sulx heeft den Neijck ende ik toegestaan.

Dat alle Comp dieraren in des Neijx landen hare negotie vrij ende onbecommert sullen mogen drijven_ ende sOo wanneer door ongeluck eenige van Comp" scheperl, jachten; of cleijnder vaartuijgen tegens des Neijks Janden mogten comen strander, antwoorden dit alle Comp" dienaars, Corip" negotie vrij onbecommert sullen mogen drijven ende wanneer eenige schepen onse havenen Cf district quame te verangelucken_ sullen wij daarop niet te pretenderen hebben_ Iiet desen bedinge, s0o

wantieer eenige vaattuijgeri Onser ingesetenen Op de custe Seijlon onder Comp’ gebiet staen quamen te blijven; soo sullen E. insgelijx deselve vrij kenner, sulx is bij den Neijck toegestaan, dienvolgende zich na bovenstaande gelieft voegen

CCXXXVII FORMOSA.

Mei 1659. 1) Het stelsel, verschillend dorne Formosa tot ecn te verecrigen; Werd Oox in d nadagen van de Compagnie $ hcerschappij nvCr dit cilard vdori- gezel, verzocr hevolking, Matm Yalkomen instemming Nederlandscke autoritciten Dcze niocster diaryoor tocstemmming Gcen (Grothe; Archief, IV, bldz Fnz)

Provisioneell contract tusschen d ouste vin Teijvou- rangh ende Dorko opt goetvinden ende toestenmen vall Haer Ed” d’E Heer Gouverneur ende Raden vanl Formosa gedaen besloten bij de Nederlantsche opper hooffden Mattou resederende

Dent 30” Aprill A” 1659 verscheenen VUuI tij ondergeschreven en dgetuijgen naergenoemt drie Teijvorangers met namen Sakolou ende Keramell Calangh Thamill ende Lavateij Toussell, verclarende zij deposanten affgesonden zijn van beijde de capiteijns hares dorps met namer Doulinghs Lavaos en Swak T Dellio ende beijde Cap’ Dourap Lipangh ende Ourine Hamill, als cok haer gantsche dorpsvolcks, OM uijt aller gemeenen nane te spreeken net d ‘oussten ’gemeijnte vain Dorko haer vrijwillige genegentheijt aen sellve te openbaren gemelte hazer dorp Teijvoijrangh te verlaten met alle man vrou en kinderen mer alles wat zij hadden uij: het geberghde op te breeken sigh ter neder te slaen in Touvavullbulangh bij d’Mattauwers, Likogh bij de Dorkorsche ende Varevarcan Flipourangeren genoemdt; zijnde een plaetse gelegen ontrent een uijr oosstwaerts Op van Dorko reght Op d’ allderkorste passagie [80]

Baclovan naer ‘Filaossen net aensoek aen d Dorkoers Vournoenit alldzer neffens haer willen) comen wonnen tot versterckinge vergrootinge Van meuw tc makende dorp alldaer, waer Op zij, affgesondenen voornoemt, watem te rade geworden otn geseijde hare genegentheijt tot verplaetsinge occk conen openbaren mij allhier in Mattou, welck haerluijder voorstell partijculierlijck aen mij gedaen (an Val stonden aen d’ondergeschreven Duijtsche schoolin’ bij mij ontboden hebbe om voorslag voor haerluijden als getuijgen doen horer, gelijck geschiet ende dan verders d’ousten neffens den schoolm’ van Dorko daer op te ontbiedlen uijt haerluijden ook vernemen off de zake ook zodanigh lagh als ons desellve allhier wiett aengebraght

Waerop als de Dorkanners ook alihier Jvaren aengecomen z00 I5 zake bij gevolgh ende nae onderlingh gespreck eijndelijck verre gebraght dlat de bij de Teijvourangers Op Onzen gedanen VUD) - slagh is in bedenckinge genomen Om miet de oudsteti; bijlopers

gemene volk hares dorps naerder t’overwegen ende sigh daer op te beraden offt niet beter e ware dat sight met gemeender handt ter neder sloegen in het dorp Dorko selffs, om redenen dat sulx buijten twijffell allleraengena 2msi soude Juese voor sijne Ed’ den Heer Gouverneur, d’ minste moeijte Vour die Dorko etidle dat haer - luijden sellve hee’ veell daen wenden moeijte YaIl Uet_ plaetsinge niet scheen te verscheelen, off soo sulx niet vallen willde off zij dan ook iast stonden Om sigh sijnen tijt op d’voor- noemde plaetse ter neder te slaen, bij alldien de Dorkanders clie aen- namen dit sellve naerder met haer gantsche dorpsvolck te communi- ceren ende haerlieden gemeen andtwoordt daerop in te brengen, sigh aildaer ter plaetse bij haerlieden willde vervoegen_ Ende zijn beijde de partijen allsoo gescheijden rCccs Ilet be - loofite van tegens den volgenden Sondagh; die wesen soude den Maij, sigh allhier weder Mattou te laten vinden ende dat mnet volmnaght en finale uijtspraeck ijder van haerluijder principalen respec- tijff op de poincten voornoent; welk dan op heden in dier voegen is geschiet. Dat beijde Feijvourangers dle Dorkanders verklaren vrij- willigh ende volcomentlijck geregen te zijt; elck hare tot nogh toe bewootde dorpen eude woonplaetsen verlaten ende sigh alsoo ge samentlijek ter neder te slaeri Op Vare Aug(?) Likog of fte Tavull- belangh voornoemt; belovende tualcanderen volconene gemeenschap jaght jaeghvellden, bamboes ende houdthosschen voorts alles wadt dies meer nlee anders dan off zij Minti niet alleen een dorpsvolk taer €en lighaem, selifs doende dese verklaring ende verzeekeringh daerbij, nae dat ijder wederzijts dit zenstaende zuijder . mnoussou zijn gewoorilijck zaijvellden nogh cens ende data Voot laeste sall besaeijt hebben, dat als dan geseijder tijt en plaetse preparatie van nieuwe vellden tegens eerstvolgende noorder Iousson sullen beginnen te maeken, onder vaste onverbreekelijcke helof ften van met VTUUWCl kinderer; huijs en huijsraedt; padie en reijs ende wadt dies meer is, tot varkens ende rijshlocken incluijs, geheel ende all OrT te sullez ziju tegen aenstaende nietiwe jaer 1660.

Ende dit alles ter presentie inwilliginge der ousten Mattou goedtvinden ende toesterminge van sijn Ed. d Heer Gouvetneur ende desselffs aghtbaren raedt ende ten onzen overstaen als getuijgen. Alldus gedaen Mattou desen Maij 1659 en wa; dierwegens ijder met zijn gewoonlijck merck offte naem geteijekent [81], weten bij Doulingb’ avaos_ capiteijn van Taijvorangh, Ourine Hamell dlaer Op Lipangh_ Aurij Varo Spou Tava Jacoh Tarrissan Veirong Vara Vokingh Tdoukor Vara _ Lie Tsaro Taleij Tdomos, capiteijn Mattouw. Ter zijden stondt Abhams. Danie Hendricksz, Horstman ei Cornelis Jacobsz.

CCXXXVIIL ATJEH:

20 Juni 1659. Ook na het verdrag Dcccmbcr 1655 (zie hiervonr, n” CCXVI) dc moeilijkheden amtrert Perak kad getracht zijde Sieen wilde het tusscher de 0 Atjeh niet viotten: Trouwens Perak was hct nict allecty, dat reden tot verwikkelingent gif . Ook op Sumatra $ Wcst Fust hcgon steeds de hotsing tusscken Artjch neen op den voorgrond komen; waarschijnlijk ook gcvolge den maijver Engelschen clzen handel da37_ Ver der de zucht der Nederlanders ## VNET INDISCHE COMPAGNIE

GENERALE NchikT AnisrHE Geoctroyeerde

UOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800.

Om de uijtsluijtinge alle andere Europeanen uijt het Aetchince gcbied mogen hebben’ aton ver deeldheid, In 1656 wcrd Truytman ceder Taar Atjeh gezonden; HOML bij reius satistactic, havcns Perak cn Atchin besetten” , gebeurde. Maar in 1657 werdcn Nederlandsche kooplicdc” in Tikoc; Pariatan Salida (op de Westkust) FIEcn ECnonen HOTEcM hen mar Atjeh gebracht: De toenmalige Gourcrncur Malaka, Ucati Thyssen; FOma Balthasar Bort naar Atjeh om de Sultan Ovcrteuem gezanten naat Kataviz zenden Oiic alle sakel tusschen de Aetchiiders d’Hollanders aff tc handelen Den 24 Mei 1659 KWT Actchinse besendirgh” tc Bataviz werd daar luisterrijk ontvangen: Een brief sultan gaf tc kenncm; ~Tct schillen niet vecl beduijden hadden” LL spocdig bleck; dat hare Gezanten ,gants EcEI Iachl ol[Iast hebbci 0m hc minste pmnct Vcr hallelen”_

Wcrd overeemkekomnen dat van Nederlandsche zijde cen roor verdrag zolde worden opEcmAa 20 Juni geschiedde Ook omdl wij 4ct de Engelse vrienden MSachen beiyde sijn staende uenl t€ Batavia tot vrede gencigd € men besloot cmnesenrieeenenaar Atjeh te zetulen hinct volle macat wechnetninge cuoe Beslechtinge der geschil Als zaudanig Tftolfll aangewezell het lid den Raad Justitie Jacob Keyzer e de opperkoopman Bort althans cottiann orcr dc besettinge Yan Aetchinse bhare voerende” Dtze vertrokker de Atjehsche Eczantcr 2Sste Juli uit Batavia.

Inmiadels biecf de ,xsettinge’ Atjeh Toorduren Eindelijk, den Octolxr; werd de “rcC geteckend (Dagk- Register 40]d -1657 , 1659 passi, Reatic, bldz. 59, Valentijn, Sumatra, bldz 34 : Van Basel, Sumatra’ $ Westkust; bldz: 14

Conditien bij de Gouverneur Generael ende Raden Yall India voorgestellt tot besleghtinge ende accomnodatie der differenten ende geschillen tusschen croone van Aetchin ende de Nederlandtsche Comp: ontstacn, Over- gegeven aCn haer Maij' ambassadeurs Siry Bidie Indra ende Siry Nara Wangsa[82] in Batavia desen 20 Juni 1659.

Dat de Maij' Yut] Actchin[83] sall jusstitie doen over de tnoordt in Peragh 1659 aen Comp volk gepleeght ende met de dloot doen straffen lle die daer handtdadigh offte schulldigh zijn geweest eride nogh leven sullen worden bevonden, offte ten minsten cenige van de meest schulldige van desellve, als namentlijck den Dato Tamagon elcetera, dogh den Bhandhara aergaende, die staen dle Gouverneur Generael toe ende de Raden van Jndia toc; dlat de Maij' sall verniogen te excuseren Omi sijn grote affcomste wille mits dat uijt Peragh getrocken zall worden:

Dat de Maij' door die Peragh aen de Cotp" sall doen Ver gorden etlde betalen de schade die desellve bij de bovengemelte moordt ende rovcn haerer middelen als andersints heefft geleder, begroot somi? vijfitigh duijsent ende dat in zodlanige terteijnen offte paijen als HAn naders verdragen sall werden Dat den thin Peragh valende voortaen bij geen andere coopluijden genegotieerdt of fte vervoerdt sall mogen worden dan alleen bij het volk Ta Aetchin eride de Nederlaridtsche Comp" ende dat het volk van Aetchin van dlesellve zall hebben een derde pardt ende de Comp Tuep derde parten tot hare negotie, mits desellve betalende tot een dertigh ende een quart Reael de bhaet gelijck voor desen is veraccordeert geweest, Dat Gouverneur Generael ende Raden Van India sullen vermogen weder residentie in Peragh nemen ende cen hequame woninge 1n te nemer offte te maken Jen de reviercandt om de coopmanschappen ende goederen te bequamer ende affconnen schepen

Dat de Maij' van Aetchin aen de Nederlandtsche Comp sall doen vergoeden ende betalen door de panghlimas ende andere ingesetenen van de Wesstcust de schade die desellve Comp" alldaer heefft ge leden mettet aenhouden van haer volk ende goederen int jaer 1656, welke schade, uijtwijsende de hoeken de Comp' jegenwcordigh nogh is bedragende 20nia van 49518V Sco aen gelldt[84], lijwaten als pp. tot Sillida ende Priaman verbleven:

Dat de Pp.[85] op de Wesstcust vallende alleen genegotieerdt encle Wijtgevoerdt sall werden onderdanen van Aetchin ende Nederlandtse Comp met uijtstellinge van alle andere coopluijden ende natien wie desellve ook souden mogen Fesen, geene ijtgesondert, selffs met de vremde coopluijden haer negotie in Actchin woonaghtigh zijnde offte resideerende ; ende ingevalle eenige onderdlanen van desellve Cust die moghten onderstaen aen andere coopluijden ofite natie te leveren, dat den Gouverneur Generzel en Raden van India sall vrij staen, desellve sulx te

beletten met minne ofite gewellt, S00 als de noodt dan sall vereijsschen, zonder dat de vrede tusschen cronC van Aetchin daer TE gevioleerdt of fte verbrooken sall Wczei

Dat de Comp- op desellve Cust gelijck Toor dezen sall hebben thollvrij 1200 baren peper jaetlijckx, het eerste jaer in Priamtan, het tweede in Tijco, het derde jaer in Sillida; ende bij gevall dat in cenige derseilve plaetsen 200 vecli pep” niet en moghte handt Wesen dit din het gebrekende ae1 voorschreven 1200 bharen het volgendle jaer gesuppleerdt; waervan Haer Maij’ eens voor all aen ce Gouverneurs dersellver plaetsen sall asst ende ordre geven; Dat de thollen 0p de voorschreven Westcust bij d’E Comp sullen mogen betaellt worden 1et Spaensche Rz offte Inet Swaerdt[86] dat haer sall gelieven

Dat de Comp Aetchin sall mogen houden, hij begeerdt; cen parmanente residentie, haer affaijres S00 aen Hoff als in zaeken Van negotie WzCI nenen, welcke residentie, gelijck mede die in Peragh, zall mogen begrepen wordlen mitsgaders die dienaeren die jaerlijckx op de meergemelte Wesstcust sullen copen, handelen, Maij’ beloven sali als publijcke ministers val den staect vai Comp onder haer coninklijcke protextie ende bescherminge houden ende te bevrijden allen overiast, injurie ende Fewellt ende sullen de Gouverneus Generael ende de Raden Jndia van hare zijde voorcominge alle onlusten, menschelijcker wijze Sall cunTCT geschieder, sorge dragen dat tot desellve residentie ende negotie gebruijekt sulllen werden gcen andere dan geschickte ende bequate persoonen.

Dogh eghter moghte gebeuren, dat imandt sellve hern dcene offte andere tissdaet JuaMt- grijpen, sullen de onderdanen offte suballterne regenten van Maij’ daero desellven net vermogen overvallen, doot slaen Comp’ goederer, boeken pampleren aen tassten off diergelijcke Ilaer sall Haer Maij hetsellve verhieden op de allders swaerste poene. Alleen sall deselve mn cas Aan seer sware delicten ende die geen uijtstell connen lijden vrij staen, de schulldige in vcrseekeringh offt bewaringh te nemen ende aen Haer Maij’ over senden dan wijders aen den Gouverneur Generael ende de Raden India ofite aen den Gouverneur in Malacca overgelevert endle pestrafit te worelen nae de swaerheijt van de misdaet , vande Gou- Verteur Generael ende de Raden van India Geensints sullen blijven gebreeke stercker cen spiegell ende affschrick Vah anderen.

Int Casteel Batavia datum als boven etde was geteeckent Joan Maetsuijker , Carell Harsinck; Arnoutt de Vlamingh van Outs-hoorn in cols verl; Dirck Jansz . Steur:

CCXXXIX BANTAM.

10 Juli 1659.

Wederzijdsche hardelshelangcn, haddeti; niettegetstaande allerkci Onate genaamkedcn tusschen Batavia Bantan tocf geleid in 1655 ket contract van 1645 (Corp. Ditl bldz. VJ) Vermicuwem Maar het gaf rict vecl: in 1635 trad Bantam wcocr vijandelijx tcgen d 0_ I C. Vooral Tedod vaart Bantati Ambon cen struikelblokken: (Vgl: Cort Dit. bldz 457) . Een blokkade van Bantam volgde: Apcil 1658 Rramel Bantainsche gezanten Batavia; Fen arce struikelblok kwam tusschen beide Bantam gevanaen nouder Nederlander was to den Islam overgegaan decen wilde Bantam niet teruggeven De blokkade duede voon totdat door bemiddeling ECzintel YOtS Djambi de Vrece 10 Juli 1659 werd gesloten: Mactsuijcker gaf op honidpuntcn VtCes de blokkade BanAT mocilijkhcdcn Engcland zouda brcnger; hccit hem daartoe gebracht (De Jongc; Opkomst, VI, bldz LV LVIII Onutgegeven stukken' Vetit; JCzc Teede druk bldz 12, Degh-Register 1656-1657 , nassim; Register onder Bantam; 1659 , evemecu: Register, bldz. 13, 132 139, 141, 145, 146_149.)

den name van den eeuwigen allmagitigen ende barmhertigen Godt:

Artijculen Op de welcke de Gouverneur Genlerael ende de Raden Van India tot Batavia ter eenre ende Padtcca Siry Sullthan ende de Groten tot Bantham ter andere zijde, door miediatie ende tusscherspreecken Hecr kiaij damangh Dira Wanghsa ende kiaij ingabij Marta Sidana, gesanten zijn hoogheijt de pangoran Jambij, mnet malkcander over gecomnen zijh ende eeuwige vasste vrede besloten hebben Op den 10* Julij 1659.

Eerstelijck is overeengecomen ende besloten, dat alle onder danen van Batavia die Bantatn offte ellders Ouder het gebiedt Vn sullthan zijn vreije luijden als lijffeijgenen van wat nalie offte geslaght die ook sullen Wtscn die gedurende dese lesste ooriogh dlaer vorCn gevangen genomen offte ovetgelopen zijn, door de sulthan sullen los gelaten, wederom gegeven ende gerestitueerdt worden, gelijck mede door de Gouverneur CeneraeL ende de Raden van India van hare zijde alle de Bantammers die tot Batavia gevonden worden , ijtgesondert alleen dat de Sulithan de geene, die haer tot Bantham tot het Moorsche gelcoff begeven hebben ende besneden ziju, niet gehouden zall zijn te dwingen weder Batavia keren, MTACT sullen alleen haer vrije voeteri gestellt worden vertrecken ofite blijven nae dat haer zall goedt durcken zonder ymants verhinderingh, te weteti de gerie die all geruijtren tijt IInSten Vudr dry maetiden herwaerdts zullen bevondet wotder besneeden gewcest te zijn ; maer die nae dezelve tijt ofite binnen de drie Taenden herwaerts besneden zijn; sall Sullthan wederoni geven offte doen betalen eijgenaers sodanige sonnie allsce sullen getaxeerdt worden tot Batavia weerdigh I SGt te zijn ende de

geene, die staende dese onderhandelingh offte de tijt dat de heeren mediateurs Jamby de eerste maell hier tot Bantam zijn aengecomen, Moorsch geworden ende besneden zijn, sullen in allen marmeren ende sonder eerige exceptic worden Vederoni gegever, hetzij met offt tegen haer danck, sonder onderscheijt, gelijck mede alle de lijffeijgenen die tot Batavia Moorsche ingesetenen[87] sijn tpebehoorende

Dat voor de sulithan van Bantam sall doen restitueeren ende wederom gegeven alle de koebeessten ende buffels die zijn volk van den bodet Batavia weghgevoerdt hebben ende voornanden zijn,

Dat wanneer dese satisiactie zall zijn, de schepen die tot besettinge van Bantams rheede gehouden worden door den Gouverieur Generael ende de Raden van India sullen opgeroepen ende desellve rheede vrij ende open gestellt zall worden ende dlat voordt te water als lande wederzijts alle hosstilie acten afigehouden ende voor taen een eeuwigh onverbreekelijck vude tusschen Bantat ende Batavia geohserveert ende onderhouden zall worden.

Dat de Gouverneur Generael ende Raden India weder als voOr desen tot Bantam suller mogen houden een cOntinueele residenhzere saeken waer te nerien ende dat daertoe weder ingeruijmt zall worden de plaets die zij jonghst Voct ontstaan Ae de onlusten hebben beseteni zonder dat de Gouverneur Generael ende Raden A India daer YJur eenige grond ofite huijshuijr sullen betalen offte schulldigh zijn; maer sall desellve haer cens FoUr all quijt geschollden ende geremitteerdt zijn:

Ende zall de Zullthan des niettemin last geven ende zijnen coste versorgen dat desellve plaets ofite wooningh zodanigh van buijten verseekerdt werde dat de residenten daer veijligh in mogen woonen ende hij naght offte ontijde van geen quade menschen beledight werden;

Eenige onderdanen a Batavia Mac Bantam overlopende sall d Sullthan die onder geenigh pretext, het zij van gelooff offte wat het cok moghte Wesen mogen onder zijn bescherminge nernen offte aen- houden; maer gehouden zijn terstondt wederomn te zenden, soo vrije lijffeijgenen sonder onderscheijt van persoonen offte natie; gelijck de Gouverneur Generael ende de Raden van Judia hare zijde gelijcke zullen doen

Om dat voor desen van tijt tot tijt is bevonden dat veele gestoolen ende verboden goederen ende coopmanschappen van Batavia Bantam werden aengebraght; streckende tot zeer grote schade ende nadeell van de Nederlandtse Comp ende de ingeseterle van Batavia , sall het sellve Foor te comen de voorschreven residenten tot Bantam geoorlofft wesen; alle vaertuijgen, Batavia tot Bantan comende; visiteren ende te besoeken ende eenige gestolen offte

verboden goederen offte waren in desellve vindende, die mogen aen- houden etde hetn nemen, SOlder ymnants opositie mnaer Sullen de dieraren van de Sullthan gehauden wesen haer in te bieden de behulp tanie handt ende sullen voor gestolen offte verboden goederen gehouden worden alle geene dat tot Batavia met behoorlijcken Lelle offte #engegeven sall Wesen;

Voor de verversinge die de gemelte residenten sullen villen be- stellen aen de passereride schepen en sall geen tholl offte gereghtig- heijt betaellt worden gelijck van outs is in gebruijck geweesst.

Voorts is verdragen ende besloten dat de scheijdinge der limiten tusschen Kantam en Batavia sall wesen de revier Ontongh Java[88] van de zeekant aff tot in ende Over her geberghte

Ende op dat de ingesetenen wederzijts te geruster mogen wesen van alle moorderijen ende stroperijen die in de bossen ende ruijghten door quade menschen zoude cunTCI geschiedeni zoo zullen die VAI] Bantam niet vermogen te COICIE op den boden Vam Batavia noghte in eenigh revieren offte kreeken van desellve anders dan tot Batavia selffs off ten ware uijt eenige noodt noghte ook van de anderzijde die van Batavia Op den bodem van Bantam offte in eenige revieren offte kreeken desellve; anders dan tot Bantam selff off ten ware jnsgelijckx uijt noodt, off dat als vijanden sullen mogen worden aen- getast; gevanget genomeft of fte zoo haer te weer stelien dootgeslagen, sonder dat deze vreede daerdoor gevioleerdt offte verbroken zall worden: Dogh aengaende de rivier van Ontongh Java voornoemt is verstzen ende beslooten dat desellve sall mogen bevaren ende ge bruijckt worden weli bij de inwoonderen van Bantam als bij de inwoonderen van Batavia, mnits dat zij alltije sullen toeten bij hzer hebben een teeken, te weten die van Batavia Van Gouverneur Generael ende Raden India ende die Bantam den Sullthan mitsgaders ook van den Nederlantschen resident; die den Gouvemneur Generael ende de Raden van Jndia tot Bantam sullen houden 0m daerbij gekent ende de gvede van de quade onderscheijden worden;

Ende opdat dese artijculen te religeuser mogen onderhouden Ecr den s00 sullen desellve bij den Gouverneur Generael ende de Raden van India ter cenre ende bij Paducca Sirij sulthan ende zijne naeste raden Bantam ander zijde ondertekent worden,

Ende sall dese vrede onderhouden ende naergecomen worden niet alleen bij de jegenwoordige Gouverneur Generael ende Raden Vau India ende de jegenwoordige Paducca Siry sullthan ende de Groten Bantarn Tact ook bij hare resSpective Successcur ende nacomers Wellcke artijculen bij ons allhier eerst Geteekent sullen worden ten overstaen ende bijwesen van VOorschreven neeren mediateurs ende dffgezanten Bantam, present allhier zijnde ende allsdan overgesonden nae Bantam Om alldaer mnede bij den

Sullthan ende die van zijnen Raedt geteekent te worder, mitsgaders vervolgens de vreede so0 daer als allhier gepubliceerdt ende affgecondight te worden ende sullen tot dien eijnde ende Om het sellve te bevorderen nevens voorschreven Heeren Jambijse mediateurs ende affgesanten Van Bantam derwaerdts worden gesonden dE Maij' Jan der Laen[89] ende licentmneester Simon Simons mtet vordere last ende commissie OI watr onderschrijven en publiceren van vreede Zijn Hoogh int vrundelijcke sommeren ende zen te manen, dat gevolge ende nacominge voorschreven artijculen geliefft ordre te stellen; dat ons zonder uijtstell gerestitueerdt ende toegesonden worden alle iet volk dat Vatl Batavia tot Bantan ende onder her gebiedt van den Sullthan wordt gevonden SoO Nederlander: andere s0o vrije luijden als lijffeijgenen ende ZC0 well die Van tijt over gelopen als gevangen genomen zijn, Becne uijtgesondert dan alleen de gcene die bij het cerste artijcull expres uijtbedongen zijn mitsgaders van gelijcken alle de koebeessten ende buffels, die het volck van Bantam uijt de landen Vir Batavia weghgevoert hebben ende nogh voorhaniden zullen zijn, waernaer dezellve coiiniseanssen met licentie van den Sullthan ook sullen gaen inspectie hemen plaets daer onze residentie jonghst is geplaets geweest ende Zijn Hoogheijt versoeken dat desellve mogh uijtgesuijverdt ende bequam gemaeckt worder; allsoo wij voortertens zijn die melten eersten weder te laten nenien endle aengesien de sullthan voorgemelt niet heefft connen verstaen den bandt haer conscientie; voorgeren; tottet overleveren van de gene die haer tot het Moorsche gelooff begeven ende laten besnijden hebben ZOu dat wij door het instanl aenhoudeu vat de voorschreven Heeren mediateurs uijt der wame van de Pangorangh gcdaen ende 0m haer niet vrughteloos weder te later keeren dat poinct hebben moeten affstaen ende laten vallen ende wij beright zijn; dat onder desellve ongeluckige menschen veele ziju, die door menschelijcke swackheijt ende uijt vrese des doots daertoe gebraght ende gecomien zijn, hebben wij ten dienste Comp goedtgevonden; VOOr deselve afigevallen menaschen expedieeren ende uijt te geven een acte ofite placcaedt Vafl een generael pardon om onder verzekeringe van het sellve binnen den tijt van ses maenden weder tot OuS Ovcr cOInCI ende van alle delicten offte missdaden bij haer Voor desen begaen ongestrafft blijven ende sall deze resolutie de gemelte Commissarissen tot instruc tie ende hare narightinge in cOpia mlede gegeven werden

Jnt Casteel Batavia datum als voren Was geteeckent Joan Maet-suijker, Carell Hartsinck, van Outtshoorn, Nicolaas Verburgh; Dirck Jansz. Steur, Sterthemius And"" Frisius, Secretaris.

CCXL. KUST VAN KOROMANDEL CEILON

24 April 1660.

JDe E Compagtie hecit oudsher oppermagtig OVer dent Inbogt Msecnfu Ceijlon Madure, #SITiedt orer des Tcuvers Land Tansiaoe- otonslcr Veruuer Adamsbrug, Ovec alle de Eijlander; Dae in gelegen geheerscht" schrijft Van Gots October 1675 aan Raden (Valentiju; Ceijlon, bldz. 235). Maat Toluti strijd dit niet Eegaan: De Teuver had b,%. belang bij de vrije doorvaart Lsscnen de Kust Ceilon bij de arc visscherij (Valentijn, Ce;lon, bldz. 164) Ech Teschenstanot Liateln Van Goeus Jel eindpurit nocuole ondeniande Overeenkonat

Vredensverbont gemaakt ende gesloten tussen Tiron- male Chedou Padij Catta Teuver[90] heere van Ram- manacoil, eride voorder daer Onder gehoorende landen cenre; ende d'Ed. Heer Rijklof Goens Raat extriordiniris India, superintendant, admirael, velt-overste ende expresse Commissaris te de Custen VaI Tndia Chormandel, Benigale; etc " wegens d'Ed" heeren Gouverneur Generael en Raden Vin India, andere sijde, in maniere als volgt.

Eerstelijck datter sal sijn een vaste vrede, lieide, en goet Vct- trouwen tusschen de Comp" ende den Teuver; voor eeuwig; onver- brekelijk lange maan sal schijnen

Datter sal sijn cen vrije vaart tusschen wedersijts ondercanen malcandlers landen havens dat de Engte Mataer door Teuvers volk mag werden bevaren ende Engte E Ramnmanacoil bij d'onderdanen der E Comp mnits betalende yder als d usantie des ## GENERALE NEDERLANDSCHE CEOCTROYEERDE

lants mede brengt, en dat haar de coopliedlen sullen voegen d'ordre die yder werden gegeven, eude wetten der landen sullen mede brengen_

Dat nogtans d'oorlogsvaartuijgen, die geen coopmanschappen in bebben van beijde partijen sullen vrij sijn.

Dat d vruntschap te onderhouden ende alle voorvallende geschillen, Eravamina in vrunschap te vereffenen jaarlijx eens gesanten van wederzijden sullen werden gesonden, eri indien d een of 'ander Uaf= tije, nodig achtende, cenige meerdere legatie te doen; OIn ijets Vnnt dragem, sal selve vermogen te doen;

Den Teuver sal de vrijheijt van vijf thonis [91] in de peerlvisscherije genieten, evenals hij deselve, ten tijde der Portugesen, heeft gehad, genoten.

Dat aan den gemnelter Teuver ende sijne onderdanen passen sullen werdlen verleent; na alle de havens van dE Cotnp waarmede sij nu in alliantie ende geen oorlog sijn, maer anders niet. Van dese bovenstaande poincten sijn gemaekt actens alleens luijdende, in root coper [92] gesneder, waervan ccnt bij den Teuver ende ander bij den gesant Fr Montanier (als daar toe specialijck bij meer gedagte heer van Goens gecortitteert), wegens d'E. Comp' den rugge Va ijder onderteijckent beedigt: In Ramanade Puram den 24" van Sittere des jaars Saroewarij,[93] E. Strigam-madoe,[94] sijnde na onse calculatie den 24 April 1660. Alleen dient genoteert dat hooft des verdrags in Malabaars origineel hegint; met de benoerning des jaars ende Ilaents Oj harc wijse, welk Montanier (om den stijl onser landen volgen) hebbe gevoegt in slot des contracts anders is den regten sin der poincten

Jertoor bldz . 114, noot

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

daar in begrepen, ende daar mede de harideling met den Teuver geeijndigt:

CCXLI; SUMATRA'S WESTKUST_BANTAM 8 Augustus 1660

Ter herstelling den Tervalen handel vertrok Bort in 1660 (31 Juli 1660) 7 Meraz Maer Westcust sloot voorbijgaan nict hoofden Sillebar uitsluitcrd verdrag koophandel (Van Bascl Radicale beschrijving, 327, 1660; Dagk-Register 1G6l hldz 12}. Contract negotie gemaekt ende besloten tusschen Radjol Ardiwangsa, opperbevelhebber wegens den Conink Aa Bantam sijn handelplaatse_ genaamt Sillebaar-eijlant Sumatra ende den Comissaris Balthasar Bort, uijt cragte sijnen last; die hij daartoe heeit, Van den Ed" Heer Joan Maatsuijker, Gouverneur Generaal ende Heeren Raden van Iudia Batavia, biederide over alle de steder, casteelen; forten, cornptoiren schepen ende volckeren, welcke de Hollantse natie Oost-Indien hebben;, doch alles approhatie ten welgemelte Heer Gouverneur Generaa) ende Raden Cn India

Eerstelijk; hebben wij, Radjol en Ardiwangsa met d'andere bevelhebberen_ hier present op Sillebaar sijnde; verscheijde raatslagen, metten anderen gehouden, aan den commissaris Dalthasar Bort ocr tloernt, toegestaan, dat de bovengenielte

Hollantse natie hier mogen comen handeler; sij net lant residentie te nemen ofte wel die uijt de schepen te drijven; sonder dat hun daar eenige hindernis of beletse_ aangedaan werden

Aen lant willende ten voorschreven sijnde residentie nemen;

besloten dat wij haar Op een bequane plaats aan de riviercant, een wooning met een pakhuijs, in sulcker voegen als sij VOol desen gehad hebhen_ sullen laten maken, en waarvoor alle jaren den handel gedaan sijnde; spaense R” betaalt werden sullen hun ook geduijrende haar residertie aan lant; in UIISC goede hescherming nemen en voor alle overlast bevrijden, mitsgaders Oprechte justitie en straffe doen, aan de gene; welcke hun mogten comen te beledigen_

Insgelijx genegen wesende, alle den hier vallende peper alleen Op te copen_ sullen gene andere volckerer, insonderheijt Engelsen, Denen nog Fransen totten handel toegelaten, Maar door ons belet werden, en wij sulx niet nacomende; maar gedoogende, aan haar oite andere_ Jeverantie van peper geschiet, contract gehouden wetden als door 0ns verbroken, en oversulx de Hollanders daaraan niet langer verpligt te zijn

Sal de Hollanders vrij staan; nun brengen cleden; andere coopmanschappen een ijder tot so0 hoogen prijs Var- copen als sullen cunen beclingen_ den peper niet dierder betaelt werden_ dan die Voor desen ingecogt is geweest, namentlijck Spaanse R bhaar van picol ijder.

Aangaande de thollen geregtigheden, daar in sijn geaccordeert. dat mnem betalen sal, als volgt 27/8 Spaanse Toot tnol ijder bhaar peper 60 d” VUUI ankerage een schip peper vervoeretide, anders niet; elk pak; dat vercogt wert; een cleet , sacken salpeter 2 cleeties_ Iets anders plaets, een geschenk Ut waterhalen. Daar en boven op de verschijnitg vanl schip, dat coopmanschap pen aanbrengt, om hier te verhandelen _ matige vereering principaelste hevelhebbers_ esende getal:

Belangende het straffen van de misdadigers, soowel d inwoonders vin Sillebaar, ende Hollanders_ dat sal geschieden in sulcker voeger, dat ider over de sijne, na hun wetten e1 costutie, regt ende justitie doen sal, sonder cen ander daerin eenige beletsels of moeijenis aan dnen Dit is aldus beslotet bevoorwaerd; omnie selve bij den Ed” Heer Gouverieur Generael ende Heeren Raden var India boven vermelt, geapproheert werdende, wedersijts in alle opregtigheijt coniem tot welcken ejjnde dit contract bij mij Commissaris self ondlerteeckent, ende aende gencemce opperbevelhebbers overhanidigt is, gelijck sij aan Ons ook een Vatl den seiven Mlhoude Maleijts geschreven_ gedaan hebben; dat tegenwoordigheijt van d’Atchinse ambassadeurs Sibiali Incra en Siri Nara Wangsa de woonplaatse Sillebaar eijlant Sumatra dlesen Sen Augustij A 1660.

CCXLII: SUMATRA’S WESTKUST-_ATJEH. 16 Augustus 1660

Contract van negotic; welk Mattetsa,[95] Conink V4nl Indrapoura Op eijland Sumatra Inet toestemming ende goet vinding UeLa alle grotc heeren gesaghebbers sijns lants, angegaen ende hesloten heeft, metten commissaris Balthasar Bort, daartoe commissie hebbende den Ed” heer Ioan Maatsuijcker, Gouverneur Generael ende heeren Raden van India, wegens den staat der Ver eenigcle Nederlantse Geoctroijeerce Oost-Indische Comp’ Orienten.

Eerstelijk is besloten, dat de Hollanders Op Indrapoere, boven in negerijc, residentie sullen nemtien, hut handel te drijven dlaartoe haer bij voorraat sekere aangewesen huijsen Op de revier- cant ingeruijmt sullen werden, 0m cort daarna Op dleselve plaets, een bequanie logie Opgeregt, en alsdan bij hun bewoont te werden, welke logie Siju Hoogheijt of den Goedjerwan laten maken, en de Hollandlers sullen jaarlijx 60 Spaanse voor luijr betalen.

Op het stuck van de thollen en geregtigheden sijn metten anderen Vealcot deert Over een gecomer; als weten_ Op de comnste van calgasoenschij, sal eenmaal in jaar, alwaar scnoon_ datter neer dan een schip quani, tot een vereering gegeven worden, namentlijk : Aan den Coninck; s00 dEd” Heer generael selfs geen schenckagie aan hen seni el laken bafta Brootchia p” groote spiegel sijdle patool [96] d’ 5 a 7 a”) p’ sijdle stofie alcatijff, Aen den Goedjerwan laken sijde patool baita Brootchia spiegel. Aan 2 boedjangs 2 COrcons, pangloedoets ponglce cauwel baftz Broctchii ijder p” sijde patool

Aende mantries [97] tot 20 in getal sijde patool, of p” baftz elck: Voor laboang batoe of anckeragie, vOOr ijaer schiplacinge met peper dat vam hier vertreckt Vuor martries geregtigheijt van ijder schips- ladinge peper Voor Coninks geregtigheijt Voor waag en schrijigelt aan de pongloedaats corcons Voor thol an coninginne wan Atchin elcke welke met R” Padang of met provintiedaal - IO0 bhaar ders niet met coper veriengt, warneer geen Spaense R” sijn, sullen mogen voldaan werden 408

Hier tegens sal alle den peper Indrapoure, donderhorige plaatsen vallende; alleen Ai de Hollanders _ sodanigen prijs als mell sal weten te bedinger; vercogt en gelevert werden, blijvende oversulx ook alle andere natien (except naturele Atchinders), sonderheijt Engelse, Fransen, Denen en Portugesen, den handel op [ndrapoure, d onderhorige plaetsen ontseijt, en daar van eene niazl uijtgesloten sonder dat aan haar , schoon sij hier mnogten Vet- schijner, eenige peper, of andere coopmanschappen. sal

vercogt ncg gelevert werden, maer sal Sijn Hoogheijt en alle de lantsgroten selve beletten. en niet gedoogen sulx door haer ingesetenen, en ondler- danen werde gedaan:

De Hollanders sullen voortaan, hun cledlen andere coopman-schappen duer tot sulcken prijs_ vermnogen te vercoperl, als van de coopliedlen sullen weten te bedingen, sonder aan de voor dese gemaakte paijen langer gehouden of gebonden te sijn.

Sijn Hoogheijt en alle andere 98 lantsgroten sullen de Hollanders, geduijrende hair residentie Jan lant hun goede bescherming nCmen; CIl tegens cen ijgelijck voor alle overlast bevrijden, mitsgaders behoorlijck straffe en justitie doen; Jam die gene welcke hun mogten comen te beledigen, en verongelijcken.

Ider de sijne_ wanneer eenige Inisdaat mnogten comen hegaen_ na elx wetten en costune mogen straffen; sulx Sij” Hoogheijt over deszelis onderdanen, hun jegens dle Hollanders comeide t& miss-gaen, goede justitie doen sal, gelijek ok Hollants opperhooft over de sijne, een misdaat, tegens eenige van Sijn Hoogheijts volck plegen; doen sal, ofte wel, de misdaat te swaar sijnde, sulx die metter- doot verdiende gestraft te werden den delinquant aan den Ed” heer Gouverneur Generael na Batavia senden; omi aldaer gepunieert werden nae behcoren; Aldus gedaen ende besloten de negerije Indrapoure ende in geschriite gestelt, etide onderteijckent wederzijts, 0mi lacg het strant; desen 16” Augustus 1660 presentie van d’ Atchinse Am- bassadeurs Siri Jndra Siri Nara Wangsa

CCXLIII MAKASSAR

19 Augustus 1660_ De , celijke vrede 1655/1656 stelde G. G. en R; niet cerust Orntcent deu toekoniehgen loon vernoudingen Makassar. Vooral wWas De Vlating Oudshoorn; dic tot waakzaamheid ainsnooroe R. rerklaarden dan ook nog in 1656, ~qat Mpen rustel verlatet op de prae sente tellequelle Macassarae Frede TaCT insmiderleiit over proviacien Amooin7 Banda sorghruldelijck blijven waecken reeds spcedig had weer ecleu ontevredcnheid orgerustheid , vooral opzichte JAe Mekassaret Gp dc Groata Oost. Dat d 0. sterkte had aangelegd op Meliado, hetwelk de Sultal -pretedecrde der deszelfs gchoorsaemheijt tc staen” vergrootte de verwijdering. Maar 2arem1 ereu corlog op onderhandelingen bleven gaarde Deze toestand duurde

Conditionele artijculen over la surcheanche Van IA penen bij provisie. Daer is g accordleerdt onderlinge stillstant van wapenen LuS- schen Zijne Maij den coninck van Maccassar ter eenre ende den Admirael met sijne bevellhebbers van de Hollandtse vlvote enae crijgsarmada, die sigh jeegenwoordigh vint ter rheede Faor de rivier etde het cassteell Gressee ter andere zijde, namentlijck

Voor eerst is aen wederzijden bedongen ende besloten bij dese, dat ITCTL van heden aff bij provisie sall ophouden alle vijanctelijcke daden in Zijn Maij" Janden ende dier jegens observeeren ende onderlingen stillstandt van wapenen, well verstaende s0o langh dat des Conings atnbassadeurs van Maccassar zullen van hier absent ende in Batavia zijn, werwaerts heeren zij eerstdaegs staen te vertrecken om vredle te tracteeren: Ten anderen dat beijde partijen well de Macaassaersche als Hollandtse natie binnen den sellven tijt sigh wederzijts still ende Eerust Sullen houden; s0C te water als te landen; niemant dlen anderen het minste leedt off schade toevoegende, op pene van ter contrarije ijcler de zijne naer exigentie van fait te straifen; Ten derden dat beijde de vcorschreven natien zullen werden ge_ laten in hare respective possessie van Cassteell Gressee gchadt ende behouden kebben [99] ende dat 500 lange tot parthijen wederzijts zullen sijn vereenight off dat d'een d 'ander desen stillstandt van wapenen compt te zeggen, welk noghtans net ecr geschieden magh naer wedercomst vande voorgenelte gesanten vall Batavia_ Ten vierden O1l te verhoeden alle ongelucken,[100] dese stillstandt van wapenen ZOude connen worden gebroken ende geschent, A00 sullen die van de Hollantse natie het geconquessteerde cassteell z00 lange gelijck vooren geseijt in stillheijt bezitten ende sigh niet verter extendeeren het berijcken van cen canonschoot rontom het cassteell landtwaercts heenen, dat is benoorden tot aen de revier- Cant Gressee beoossten Quer het mocras ende hesuijden ter hallver wege vau d" fordt naer Crain Sernannas sterckte woonplaets, ten ware met speciaell consent Van den Com" van Maccassar ende den Hollantsen commandant van gemelte fordt: Ten vijifden, des sullen die van de Maccassaersen natie; ook z00 lange dese stillstandt duijrt; sigh mede in Tuste ende stillheijt desellve grcnsen verhouden zonder dat se sigh zullen vermogen begeven benoorden uijt de stadt over de reviere Gressee nogh binnen voorgestellden limiten soo beoossten als besuijden Ten sesster sall sigh Portugese natie; thans in Maccassaer remorerende; duijrende desen stillstandt van wapenen stidt ende havenen van Maccassaer moeten verhouden zonder vandaer, in off met eenige scheepen offte vaertuijgen hun rheede alldaer off,in zee te mogen begeven offte sullen het oorloghsavontuur aenhaelinge subject siju. Desgelijcken ziillen ook alle vremde negotianten den uijt- en inganck Mn cas de zeevaerdt zoowell mact birnen als naer buijten Macas sar moCten mnijden ende Zou lange schorsen als hier boven verhaellt zij, "ijtgeseijt die met Hollandse vrijgeleijden brieven YOOr den tijt vah de geresen oorloghsrescontre daer birnen gecomen waren, welken gevalle sulx verthoont werdende zullen mogen repasseeren_

Ten laesten dat beijde de voorschreven natien sGo lange als VCr= haellt mallcanderen allhier gelijck als vrunden sullen gedoogen tracteeren sonder noghtans binnen het Cassteel metten anderen eenige samenspraeck te houdlen off te zoeken; behoudens dat de Maccas- saerse natie z00 "u dan dien geliefft well vermogen met

eenige parranghprauwen comen voort geseijde cassteell ende aen de Hollanders te verruijlen off te vercopen eenige eethare waren jegens goede ende billicke betalinge

Tott onderhoudinge hedonigene _ heeit de Koninck aen decn zijde d'Admirael aen d'ander zijde dese artijculen g'appro- beerdt ende met het chiap respective bechraghtight:

Veraccordleerdt ende overeengeconen ende Tuor het Casteell Gressee desen Accoordt gesloten tusschen d'Heer gesant van ziju Maij Cul Maccassaar Crait Ropoe ende clesselffs bijgevoegdens eenre ende Gouverneur Generael ende Raden Van Jndia wegen Generale Oosst- indische Comp" ter anderen zijde

Eerstelijck is overeengecomen dat Coninck Aa Maccassar noghte ziju volck hacr voortaen niet en sullen bemoeijen ret Buton offte andlen ende plaetsen daeronder behorende als zijncle de eijgen landen de Coninck Mandarhaha van Ternaten:

Dat de coninck van Maccassar gelijcke renuncialie sall doen vatl Manado het wellcke de gemelte coninck Mandarhaha ook outs heefft toegecomen

Dat de hoogh gemelte coninck van Ternaten mitsgaders ook coningen van Tijdor ende Bachan met hare landen ende onderdanen dles begeerende tede in dese vrede begrepen zullen zijn.

Dat die vande regeringe tot Maccassar van nu voortaen hacr niet sullen bemoeijen offte eenigen delen aenmatigen enige saeken oftte claghten der Amboijnesen onder wadt pretext het ook zouden mogen wesen; Maer dat de Comp" ende coninck van Ternaten, als respective hare wettige souverainen zijnde_ daer met sullen laten omspringen ende gewerder ende worden onder Amboijna verstaen drie eijlanden Pulos Bouro Amblau, Manipa Quelang Bonoa, Cust van Warnoula, Hittoe_ Laij Tijmor, Oina , Honimoa Nossalout endle Groodt Ceram; S0o well langs de binnen als buijten zijde, Ceram laout, Goram ende bijgelegen eijlanden_

Dat Onderdanen offte inwoonderen Maccassar dlesellve eijlanclen offte ok die van Banda niet sullen mogen hevater, nadien de Comp het cellve aen memanden toestaet Off dat zij zullen mogen genonen_ coot geslagen off t0t lijffeijgenen gemaeckt wordlen nevens verbeurte van de vaertuijgen en goederen zonder dat die van Macrassar hen het zellve sullen aentrecken.

Ende hij alldien eenige zodanige lorrendrayers het moghten ont- cotnen ende weder Maccassar comner aen t landen , z00 sullen die vatl de Regeeringe gehouden Wrset desellve te straffen ofite de Conp" over te leveren gestrafft te worden:

Die van Maccassar en zullen genle onderdanen van de Comp offte uUk van de coningen Van Ternate, Tijdor Bachan zonder zee-brieven van de Comp varende 1n Maccassar verinogen haven offte ncgotie verleenen; macr zullen gehouden wesen ucm de Comp” over te leveren:

Dewijll d Comp” nagelem, nccmen ende foelie door de zegen Godes alleen onder haer gewellt heefft, z00 zullen dlie regeringe Maccassar niet mogen gedogen ofite toestaen. dat desellve specerijen alldaer zullen mogen aengehraght offte vercoght worden anders dlan Van de Generaele Comp alleen ende dat contraventariers rigoureuselijck sullen gestrafft wordlen_ van waer desellve die ook sullen mogen gchaellt ofite becomen hebhen:

Dat de Maccassaren hare in de quartieren van Solor ende Tijmor ende de plaetse daerom her in negotie niet verder en sullent vermogen uijt te breijden dan als sij jegenwoordigh zijn

Dat de Maccassaren in de gemelte quartieren van Solor; wzer het ouk zoude mogen wesem, de vijanden van de Comp niet zullen ver mnogen adsisteren Miet volck; schutt , cruijt, londt, vaertujgen, vivres ofite wadt het zoude mogen Wescn

Dat de Maccassaren niet suilen vermogen Martl O’ cenige plaet met welker de Coinp vijandtschap zijn offte die zij met schepen beset zall hebben_ Enle dewijll Portugese gehouden moenen werdet d’eenighste onrsaek ende aenstookers geweest zijn van alle d’onlusten ende quesstien, die sedert vele jaeren herwaerts tusschen de cronen Maccassar ende gem, Comp” zij voorgevallen, zall de conitck Maccassar desellve met hare creaturen ende aenganck van f voor alltoos zijne landen ende gebiedt ontseggen ende haer met eerste gelegentherjt offte uijtterlijck binnen maenden doen vertrecken het zij met perticuliere vaertuijger, Comp schepen offte andersints Zonder dat zij daer oijt wccler zullen mogen comen negoticeren, veell min residenlie ofite verblijiplaets nemen:

Dat de coninck van Maccassar teermalem gen” desellve Portugesen sall, duen aen de Comp” rembouseren ende weder uijtkeeren het gecne successive Ta desellve genoten ende ontfangen hebhen wegen de schepen Jan Baptista ende Nasaret, int jaer 1652 van haer genomen nadien de Comp’ het sellve geensints schulldligh geweesst nter alleen betaellt heef ft OM met Maccassar in gcere vrede te continueeren dewelke door de listige practijken all desellve raderh” niet aghtervolght offte nagecomen 15 bedragende

Dat Zijne Maij’ voornoemt door dezellve aen dE. Comp” zall doen vergoeden ende betalen de schade ende het verlies dat desellve geleden

Aenhanck Niet ingevuld. Stzpel, bldz. 4 Niet ingcvuld;,

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROFEERDE

offte gedragen heefft bij de fuge ran den adst [101]

Dat de Maij: de voorschreven Portugesen boven dient zal constringeren; Jen de Comp’ over te leveren ende te bestellen persoon voorschreven Adrighem ende de andere die nevens hem ge vlught zijn oifte z00 het zellve niet terstondt sall conten geschieden; dat 2ij aisdan 1n plaets van dien zen desellve Comp” sullen tellen ende opbrengen nogh eens een gelijcke somme van 8 duijsent onder tcesegginge dat haer desellve zullen worden gerestitueert, s0o haest zij de voorschreven Arighemn ende andere persoonen sullen hebben overgegeven offte gelevert;

Dat de coninck van Macassar aen de Comp” sall doen wederotn geven ende restitueeren alle degene die oijt offte oijt van haer ZIjI weghgelopen ende in Maccassar ofite het gebiedt [102] gevonden worden offte die nogh dese eenigen tijde in Maccassar Coinp sullen weghgelopen, Nederlanders als swarte, lijff - etjgenen vrije, uijtgesondert alleen dat de Heer gesant Crain Poepoe daeronder niet en heefft gelieven te begrijpen den geene die reede de Moorsche religie aengenomen ende hebben Iaten besnijden, maer dat het sellve voor de Koninck zoude blijven gereserveerdt

Dogh die nae desen zullen overlopen, sullen alle Inanieren wederom gegeven worden zonder jenschouw Va religie offte beenijdenisse:

Dat de koninck van Macassar zall doen strafien ofite acn Comp overleveren alle de gene die handrdadigh offte schuldigh zijn ae1 de moordt ende spoelie van den Amboinschen burger Pieter Gillissen verl eden jaer omtrent Bima om hals gebraght; bij aildien gevonden connen worden.

Adsistent: Jan Adrichetiy; [ai wa? gevlucht mct bedrag Z0.000 (Stapel, bldz: 60}. Het overige gebicd, Beroving (Lar spoliurn) . Bitnz stoiid toen cerl afharikelijke positie [epenover Makarsar;

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

Dat de Cotnp” voortaen Maccassar continueele residentie zall mogen houden 0m1 haer negotie te drijven, vrij ende onbecommert, zcnder verhinderingh offte belet van ijmandt; zOo tot Maccassar selff als op alle andere handellplaetsen van Ziju Maijt gebiede:

Dat de Comp offte hare onderdanen tot Maccassar offte ellders onder het gebiedt negotie doende Inet geen swaerder offte ander tollen offte gereghtigheden en zullen worden beswaerdt dan als voor deset bij leven van Zijn Maij”” heer vader gebruijck zijn weesi.

Dat de ministers van de Comp die in Macassar sullen resideren, voorvall Vam eenige mnissdaet ofite quesstie tusschen haer volk ofite die van de Corp’ schepen offte andere onderdanen Cotnp desellve sullen verinogen offte handelen, reghten ende te striien Ofte well nje Batavia te bewijsen dat saeke legen zall Latca zonder dat eenige reghter in Maccassar hem daer- mede zall bernoeijen.

Maer quesstie; misdaet offte zaeken voorvallende tusschen het volk Comp ende de Macassaren desellve sullen affgedaen ende hesleght worden bij Commissarissen wedersijts van Maccissaren als Nederlanders te kiezen:

Dat de coninek van Maccassar door de Portugesen sall doen Vet goeden eridle uijtkeeren cleijne schade die cenige partyculiere jonghst bi; verlaten van de logie in Maccassat geleden hebben.

Voorts verdragen ende overeengekoren dat de Maij’ Maccassar door de Portugesen aen de Comp” sall doen ophrengen ende betalen Toor de sware onkossten die desellve met de jongste uijtsettinge heefft gedaen, zodanigen somme gellts tusschen zijr gCrt Maij’ ende d” E gesanten Vat de Gouverneur Generael ende

Corf. Ditl bidz. 30 , Verwijzen.

Raden vanl India tot dien eijnde FAC Maccassar wordende ge sonden sall overeengecomen ende verdragen worden ende dat oudertusscheni in tninderingh van de sellve hicr aen de Comp handt gestelt ende gelaten zall worden het goudt oifte gellt dat Heer gesant Poepoe Tan Maccassar mede gehraght heefft:

Waer jegens var de Gouverneur Generael ende Raden van India van hare beloven, haer guarnisoen uijt de fortresse Panacoca lighten ende desellve Sijn Maij’ weder in te ruijmeti ende over Geven weten haest de bovengeroerde possten gellts door de Fortug esen getellt ende opgebraght ende desellve voordt uijt Maccasar geset zullen wesen, offte dat de Coninck voor het effct clesellve uijtsettinge der Portugesen Ondertusschen in handen

van de Comn en tot haere versekeringh Gestelt zall hebben eenige gequaliceerde ostagier5 tot genoegen van de voorschreven Nedlerlandsche gesanten

Ende hier nede zullen dan doot erde te niet gedaen wesen alle preterisien actien ofite claghten die een off d'ander partije ofit de resspective subjecten tegen mallcander zouden mogen hebben in te brengen

Ende sall van voortaen tusschen crone Macassar ende de Generae Nederlandtsche Comp" gehouden ende geobserveerdt worden een goede opreghte ende versekerde vrede ende vruntschap Ence Op dat desellve in alle de bovenslaende poincten des te reli geuser nagh onderhouden worden; sullen de voorschreven artijculen hier in Batavia bij voortnelle heer gesant Poepoe ende de personen hem bijgevveght Initsgaders bij d'Gouverneur Generael ende Raden var India ende naderhandt in Maccassar bij d'Maij' alldaer ende desselffs Raden Tne aenroepinghe van de allderheijlighste HMJC 4am den eenigen allmaghtigen ende reghtveerdigen Godt bevesstight geconfirmieerdt:

Batavia int Casteell den 19" Augustus A" 1660, Was geteeckent bij

Vgl, Stapel, bldz 67. Wcggelaten : ,zijde" Gijzelaars

den Heer gesant Poepoe mitsgaders sijn bijhebhende persoonen en Joan Maetsuijcker, Carell Hartsinck, Outshoorn, Verd. Jansz Steur.

CCXLIV . MAKASSAR

2 December 1660.

Na het Verdfam 19 Augustus 1660 waren de verhoudingen tusschen de 0. Makissar nog Tiet in het reine: Nieuwe endernandelingen vonden plaats , Welke olcrstaande "artijculen" eindigden (Stapel; Bon- Jagisch Verdras bldz_ 67, "J)

Naeder artijculen ende poincten waer henevens de artijculent die Craint Popoe Batavia met d 'Heer Goll- verneur Generael Joan Maetsuijker ende cle Raden India gemaeckt heefft, coninck van Maccasar zijnen Raedt met den Commissaris Jacob Cau fchen celwigen vrede uijt den naetn vin d'Heer Gouverneur Generael Joan Maetsuijcker en d Heer Raden India egen den staet el dE. Comp gesloten maeckt heefit

Voor cerst approbeerdt ratificeert de Maijesteijt van Maccas . Radia Sambanco Crain Tello, zijn Raedt Groten alle poincten artijculen die uijt zijnen naci Inet Crain Foepoe Batavia met den Hecr Gouverneur Generael Heeren Radlen van India op den Augustus 1660) gernaeckt, besloten en Onderteijkent 21jn ,

behoudens dat het Je artijcull spreekende wederuijte keren der Perningen het schip Sc Joan Babtista _ die door den Heer Willem Ca der Beeck in het jaer 1656 (ocg Cstucn acn den Coninck betaellt zijn sall aghterwegen zijn en blijven datter noijt mecr Vin gesproken sall werden; gelijck ook mede Zijne Maij' Vi

Ver bur g. 21 Dirk Uit net Contractboek: schijnt wel de juiste datui zijn ci) nict Dccember. (Vgl Stapcl, Bongooisch Verdrog_ bldz noot Hij Lear Makassar connissic gesteld Zarharias Wagcnaer . Wagcraer verliet Makassar weder Ccn November, (Stapel, bldz. Hij werd door oris Kewoonlijk naln Hassan Ocdien aangeduid

alle gelltpretentien op dConp teenenaell desisteerdt noijt Ineer van spreeken zall. Ten tweede beloofft en neemt zijne Maij en zijne regeringe aen hem noijt niet stzet Comp hare ondlerhorige, alsmedle met die Van Ternaten, Tijdor en Bachan sigh inee1 bemoeijen nogh desellve aen te trecken veell min die sonder pa5 comen daer te mogen dullden offte laten havenen; als op het artijcull bedongen is gelijck cok dEj Comp" beloofit; haer met die Maccassar ofite hare regeringe noijt te sullen bemoeijen Ten derden belooit nccmt Lijne Maij' voOr het aengaen het vaertuijgh den vrijburger Pieter Gillissen Bima Ver moordt; met den eersten te betalen het zij in gellt, goerleren ccop manschappet diatanten volgens hare waardije suinI: 60O0 gouce Iasc waermede dal pretentie eenemiael zall voll- dlaen, doot ende net te Wesen; Ten vierden beloof ft Zijne Maij" tnede dat hij de logie z00 haest de vrede beslolen, geteijkent, zall wesen tot zijne cossten weder zall laten opbouwen opinaeken als mede dat Ook het dack hoven op met mnet adap Iaer met pannen sail gedeckt werden, sullen pannen door Comp becostight werden ende zullen daer tul- tinueell hcevec het opperhoofit de thiende O1 Maccassar mogen verblijved Ten vijffden beloofit d'E_ Comp den prins Calamnatta Maccassar sullen laten verblijven daer niet Ineer van spreecken Ten seffenden (sic !) is overeengecomen toegestaen aen den coninck Macassar, dat alle die geene Voor maeketi van dcse contracten Muors geworden zijn, son sullen blijven ende niet aen d'E_ Comp overgeleverdlt werden

Ten sevenden beloofft de Coninck alle de Fortugesen ende hare penhangh binnen de tij van een jaer uijt zijne atiden gebiedt te sullen doen vertrecken en wijtwijsen en noijt meer laten uncomnen gelijck als op het 12 artijcull op Batavia bedongen en toegestaen is Waer en tegen beloofit ook de Comp" desellve Portugesen binnen die tijt nogh Op zijn landt nogh in zijn havens niet te sullen moles - steren off eenigen overlast aen doen gelljck desellver Portugesen

Het opnerhooid Jnan? Zie hierroor bidz 10 en Register Persooisnamcn;

binnen die tijt Maccassar er havens Jen de Hollantse natie en hare onderhorige ook niet sullen vermogen doen, dlogh wan- neet eenigh schip oifte praeuw der Portugesen Maccassar sall gecomen zijn; dewelke liet en sall weten van dese artijculen Sop sall dle coninc: Vam Macassar terstondt haer wederan dcen wegh gaen. Waermede dan alle actien en pretentien wederzijcen doot ende niet te zijt ende cenen eeuwigen vrede bovenstaende artijculen met de regeringe van Maccassar en de staet van de Cump in den name Godes gesloten en gemaeckt is Op den December Tonu Sullen het fordt Panecoca iange in handlen van de Comp ver Inlijven tot dat alle artijculen vollbraght zijn en de Portuigesen uijt Maccassar vertrocken sullen weser zijnale te vreede bevestinge van alltijt te sullen heijiiglijek op alle hovenstacnde artijculen Mfr crain Poepoe Batavia als hier gemaeckt hesloten, naergecomen en Ondlerhouden werden. Bij den Korinck en zijne Gro- als mede hij den Comnissaris Jacob Cauw wijt den naem van d'E Comp" onderteijkent en met aenroepinge van den allderheijlighsten name Godts ider Cp zijtle wijze geconfirmeert en bevesstight: Alldus gedaen gesloten in het casteel Samboupoe desen ber A' 1660 ende was als voren geseght met dles Conincx zegell met swarten inck gedruckt en bij de Grooten onderteekent: Ter zyde stont mede de handteekeninge den commissaris Jacob Cauw en daer onder deszelffs signet in roden lacke gedruckt vervolghcle nogh ter ziyden . den inhoud van dese vrede is; geen van alle artijculen te buij- ten te gzen en dat men haer niet en besware in geene daer zij geen mzght to8 en hebhen; dat is te verstaen geet Ondersaet van de Coninck Vim Maccassar dwingen om Christen worden,

CCXLV KUST VAN KOROMANDEL

December 1660. Met Gokconda had de 0 retdg linge jaren betrekkingen Ori Feheel bevredigende houding: (Zie Cort. Ditl passit €ll Regisler}. De hoop #insteevenden handel deed Over maeilijkheden hecnstapFCT , terwijl ook andere corzaken Iedewerklen, de zijde van Gnlconn d 0. ter wille ziju Zoi de verhouding van Golconda 3 vorst IOL d Engelscken (Vgl benerlen)

Translaat firman door de Golcondaschen koning Sultan Abdulla Cotupchia den Capitein der Hollanders tot Masulipatam geschreven den Master December Anno 1660 onttangen

Naar den gewoonen tijtel en groete stondt = Der Cap' der Hollanders Misulipatam bij desen WCicnl dat des Konings gunst tot U.E groot is en ook dat den Coning V1nl deszelfs dienaer Soererauw verstaen heeft; hoe met in alle vruntschap sonder verschil geweest was, ils mede dat van Uwert wegen des Konings landen veel Wnsten welvaart genoten, dat tot den Coning ten hoogsten genegen waart; welk de Maijt cok zeer wel behaegt; sig dlaar over verheugt en gevoeglijk ook gelast heeft; dat men U. vervolgens TOoi heen Ia eijgen welgevallen in stuk van negotie soudle laten continueeren ijets a3m quam t gebreeken, verder te

vereijsscher, Moet dat Wpar ian SoereraWw bekend maken die dlen Coning wel Jan2 schrijven sal, Op dat U werk met de Maij' Gunst behoorlijk sijn voortgank ncmCD mach Den Koning weijnig tijts geleden bekent gemaekt, hoe dat M' Ianson, den Cap" der Engelschen, sich tot noijt gehoorde quade saken, streckende tot nadeel van den Coning begeven heeft, nemende sijn ampt niet nae behoren waar; maer ver gaert cen Ieger volck; daar mede mijn lants ingezetenen, Onder ancler protext tot hem doet brenger, seggende datse aan1 en Onder hem verplicht sijn. In gevalle sulx waer dient U hem daer 2f te raden e voor Sulcx verder te waarschouwen dat niet meer geschiet, alsoo den Coning (en hoogsten mishaagt, en dat hij sig in de negotie voigens sijn ampt tevreden en verder stil hout, s0 niet, is seker dat hij sijn Icon daar Voo crijgen sal. U. E mcet sig altoos tot des Maij" dienst genegen toonen, omdat U.E sig van siju gunst wel versekeren mneugt; derhalven sijn bevelen ook nacomen moet.

Abdullah Qutb Shah

Vergelijk ever hcm Valentijn, Choromandcl bldz %5, Havart, Corindldcl, Fissim, zic Register - Cranke'5 c3verNicr , II 138, 128 ff, XLIII Zie Dagh-Register 1661 , bidz. 127. William Aohnson Agent" te Masulipatam; dczr decen ien "Presidency Tocr de East India Company nL, Sutal Eldet > Mazuli- Futami had eucet ondergeschikt de Presidency Sainsbury-Foster, Court Minuies, 1615–1659, XXIV, 212, 229) . Bij besluit de Cirt f Comimintecs van October 1661 werd hi; teruggeroepen VOOr ,Mistarriages a1 ahuses" 1600 10G3 , bldz 136, 171,

Geschreven den dach der maant Rabbillasamij t Jaer Mahomets 1071 ter ordlre van de Maij" gepasseert VOOT Molia Abdul Sameth, chercheijl 2) van des Maij" moeder boven aan stont des Konings zegel, met swarten inck gedruckt.

CCXLVE BANDJERMASIN

18 December 1660. Na het conraci Sep. 1635 (Corp. Dipl. blda . 270, duurde hct nict Jarp oak hicr Karcm weder poppen a3n hct dafLsen Het contrac 1635 werd nict door Bardjcrmasin bekrachtigd Nog in 1635 kegen de Engelschen vergunning factorij Op richicn; wa: dc OMzen vreesderi; Zou ingaan Terem bepaling coneract 1635 onlreut de peperlevering de 0 Daartegenover stond expeditie cndcrnam tegctt Koetei Passir, wc] cigcn belang 1at die toch bewerkte; dat de vorsten van heidc landen zich wcder underwierpcIL den schijn daarval 4amame aan Bandjermasin; aan 30 z8 zij zich hadden onttrokken: Een Hloge" flink, sterk gc-Lnuw, Wesn dcor Martapoera gebouwd. Martapocra jczon Vee wigtip ran nor worden Toch veto invloed der Engelschen stccds Grootcr Aan hct , Hol" rormde zich €en partij dic den Rocd Fezinden vorst tcgcn Ons IATTI Ecn partij, door de Engelschen door Aavanen ncicund Febrtari 1638 Wetlcm Nederlanders; wicns

opperhooid, Cocnraad Cramer, toropolie-teugel: zecr strak hield, vermdota Hij had zich Je precies leeen d’orientische prinsen gckant” Wnron gevolgde vijandelijkheden brachten Jels verder terwijl spoedg dc Bewindhebbers vrede neigcen cnnmerce Ook Bandjermasin Kenschtt voor eelen; Ycrhonden E haridel; niet Mlsgen 1660 werd Dirk Lier Daar Raldjermasin gezondetl, Teachren vrede geraken Wat gelukte: Diarvoor nazt Dalavia Ie Eenomei Bandjecmasinsche petanter SIoEn 18 Deceinber Ondersiannd verdrag: (Van Dijk; Borneo, bidz. 30 -128, Rruliu, bldz. 79) . Accoordt gemaeckt bij den Gouverneur Generael ende Raden van India met gesanten Martapoura den 18” December A” 1660. Allsoo hier tot Batavia verscheenen zijn Sara Doeta Ponbanall Las - mita Trasaell, gesanten van den Pangoran ratou van landt VJn

Martapoura, met den Gouverneur Generael ende d Raden Vull India aff te maeken het ditferent tusschen dle Comp en het Youm schreveu landlt van Martapoura open gebleven wegens de schade, die gemelte Coip cude hare onderdanen 1638 in Martapoura heliben geleden en die te Gouverneur Generael Raden India hegroodt hadden Ane S0,0in Realen 8tcn heden tusschen de gernelte Gouverneur Generael Radet India eenre de hooghgeaghte gesanten van de Pangeran ratu van Martapoura ter anderen zijde approhatie ende believen van ge melte pangeran over gecomen verdragen dat de voorschreven Comp’ ende hare onderdanen, ZOO Necierlanders als Chineezen ende andere natie, in vergoedingh van Toorcntere schade voortacn Martapoura Vot aenbrengen ende Wijtvoeren harer QUUUaM schappen ende waren Miet mneer sullen hetalen dan ten honciert eens zonder Ilcer 1nl plaets seven ten hondert dlie bij contract jonghst in Martapoura gemaeckt tusschen de gernelte Pangoran ende den Coopman Dirck van Lier bedlongen zijn geweest en daermede zali dan Fuorschteuen pretensie Van SO.0 cloot affgedaen wesen. Tot bevestingh hebben Gouverneut Generael Raden Iudia ter cenre cnde de gexle Ite gesanten Vat dcn Pangaran van Martapoura ter ander zijde dese acte met haer handen onderteeckent int Cassteell Bataviz; datum als voren Onderstont en was geteeckent Joan Maetsuijcker, Carell Hartsinck; A Outshoorn, N. Verburgh; Dirck Jansz Steur, lager Marville Secretaris.

CCXLVIL: AMBON

10 Februari 1661

In het jaar 1661 Mamen Ceramn Laret Kefiing , den norlor muede werdende eindelijk maalid van Februari aan d hand” . (Valer - lijm , bldz, 217) De redenet cat retds spoedig net contrac vani 18 November 1656 (zic hicrvoor; bldz. vv} . de oorlog elanden Wcder uitechroken; warem huoiden willen nu leveren d,drie Yoornzamste roervinken larE 11), niet Toesiaan

vastighcid Gocli Gocli [103] , Awl beguijpende, Waiom Hollanders die uaar wilden legaer; tamelijk, Vrceniet Jingen CAar wccre Taat van 2ij Inoerten Jeren taci ECucuree 1657 1658, (Valentiin, hldz, 208 216. Vgl Dagk Rewister 1661, Sldz. 130) ,

Artijculen van aecoordt ende vrede gemaeckt tusschen d'Heer Jacoh Hustaerdt, Gouverneur der provintie An- boijna nevens die van zijnen Rade uijt den name de Vereenighde Nederlandtse Oostindische Cotp" met de orangcaijen Ceram laoudt;, Goram, Keifingh ende alle de negerijen bij noorden ende bewesten Gioelij Goelij die begrepen geweest.

Eerstelijck d 'orangcaijen bidden ootmoedelijck vergiffenis Wat geen zij vorigen oorlogh bekennen tegen dE_ Comp Iniadacn hebben

Waerop Gemelte Heer Gouverneur den namc Voten Ferder bloedtstortinge te mijden haer allt zammer ctens hare onder - horige pardonneerdt

Mits zullen zij; orangcaijen endle hare onderhorige, voortaen dE Comp" haren souvereijnen heer erkenilen ende gehcorsamnen gelijck d ingesetenen van Leijtetimor, Hitoe ende Ouliassers

Ende publicatie deses sullen d inwoonders van alle de boven ge - noemde plaetsen, jegenwoordigh sigh bij den anderen tot Solotkaij onthoudende wederom Aeie4n gaen Op sorlanige plaetsen als zij voor den oorlogh hebher bewoondt, gelijck die Goram tot Gorzm, die Tam Keffingh tot Keffing voordts,

Waer dan de vestinge tot Solatkaij gesleght sall moeten worden ende niemant toegestaen alldaar te woonen ## CENTRALE REDERLANuSC4: GEOCTKOYEEROE

Ende bij alldien eenigh orangkaij off negerije jegenwoordigh in desen begrepen;,_ den inhoudt van dese a1tijculen weijgerdt nae comen; sullen de andere oranghcaijen negerijen gehouden ziju, desellve daertoe te dwingen

Aen radia Kelenoerij Capiteijn Davidt sall geen leedt gedaen moeten werden Ordat zij niet begeert hebben sigh met desen oorlogh te vermogen

Alle de orangcaijen ende negerijen jegenwoordigh in dit accoordt begrepen well als hare onderhorigen zullen niet vermiogen ellders verder de West te varen a5 Amboijna ende Banda.

Sullen ouk alle handelingh mnet Maccassarerl, Javanen, Maleijers ende andere vreemdelingen gehouden zijn aff schaffen sonder desellve hare stranden te admitteeren

Ende nae Banda; Amboijna varen willetde_ sullen die van Goranl Ceramlaut ende andere negerijen_ Om de noordt van Goele Goelij woonende daertoe schrifftelijck licentie vorderen bij den sergeandt, Goele Goelij commanderende

Zullen ook uijt Banda off Amboijna: geene specerijen mogen ver voeren van nagelen off noten Op lijfistraffe.

Ten welcker eijnde, Van daer thuijs keerende hare vaertuijgen sullen moeten laten visiteren:

In het disstrict van Amboijna sullen zij met hare vaertuijgen nergens mogen blijven leggen ais aent Casteell ende vestinge Hollandia tot Honinoa_[104]

OOS1-INDISCHE COMPAGNIE 1602 I80O.

Ende dewijle d'orargcaijen klagen dat _ mits verbodt van handelingh met vreemdelingen sij geen raedt weter met haren massoij, die haer groot schade onvercoght soude moeten hlijven, SOO neent d'Heer Gouvernellr aen d'Ed" Heer Gouvernenr Generzel Raden van India harentwegen te versoeken_ dat desellve massoij in ruijlingh van kleeden bij dE Comp sall werdlen ingecoght tot zoodanige prijse als desellve aen de vreenide lingen plaght vercoght worden.[105]

Alle slaven uijt Banda. Amhoijna Ternaten, dE. Comp" offte hare onalerdanen toebehoorende tot Ceram; Ceram loout, Goram, etc" OUA opende; sullen orangcaijen terstond aCn sCtg Goele Goelij gerestitueerdt TOCLETI wcrden:

Tot erkentenis sullen d'orangcaijen int desen gemelt jegenwoordigh aen d'EJ Comp uijtkeeren vijffentwintigh kloeke slavent ende alle jaeren de maendt Aprill 30000 atappen aent fordt to: Guele Goli leveren IVart lieden repartitie onder malcanderen sullen mogen maeken.

Ende vertnits bevonden werd:, dat sOmge Van Comp onderdanen Amboijna wegens gehorghde kleeden in handelingh van sagou vdor den oorlogh eenige schullden bij de Seratiers hebben uijtstaende, sullen oranghcaijen ordre stellen, dar aen sullke luijden betalinge Geschiede_ gelijck d'Heer Gouverneur aenneent; reght te doen aen de Cerammers die Van schulld voor de corlogh gemaeckt jets op de Amboinse ingesetenen hebben pretenderen_

Kellebon Testitutie doen gelt goedt Toor desen 1n het doot - Jaen am den Bandasen burger, Simon genaarnd,

Alldus gedaen ende geaccordleerdt int jaght Bloemendall den 10” Februari 1661 Was getekent Jacob Husstaerdt; Dideloff Verbeeck, luijt. Pietersz, Goverdt Danielsz, Steven Forang, Claes Rutgens_ Carell Louisz_ Jan Niermansz Willetn van Zijll; Secretaris marginne stondt Comp” zegell roden lacke. Op Moors geteekent Oija, hoofforangcaij van Lellebia, Mahoeda orang caija Kelleloeboe_ Kaijnean, Iman van Quais Tsili , orang caija van Keffingh, Djourradt, orangcaij van Kallewaroe ende Hirou, orarigcaij VA Daij

CCXLVIIL: BANDJERMASIN:

16 Mei 1664_

Onder rc hevolking Baldljermasin heerschte groote ontevredetheid O”cr hct contract van 18 December 1660 (zie hier681, bldz. 181), dat Fa3t , Mir het schijnt, gevoelig toi in baar peperhandel. Maar de Yotst Valth AMderias hield zich de zijde der I. C en 16 Mei 1661 wcrd door kooptan Eve Michielsz Cartasaeta Konings gerieijmcn Taed dier regecring Onct5 opstcunt Coiram gercvidccrt cenige voorgaende alteralic Vetueui geslaten’ (Daok-Rexiste? 166f, bldz. [40, 166).

Artijculen van accoordt vagte vrientschap; aengegaen tusschen de pangoran ratou Martapoura ende den Gouverneur Generael Joan Maetsuijcker ende Radlen [ndia tot Batavia. Is onder dato Junij 1661 - op foliod $\frac{106}{}$ 310 als volght.

Batavias dlagregister ingeschreven Ten Cersien geaccordeert overeengecomen dat alle dle peper, die op Bardjarmassingh valt, alleen aen de Comp zall gelevert en nergens heen anders mogen vervoerdt worden als door de gesanten der Coningen offte dat die Banjarmassingh selffs tot Batavia off tot Malacca brengen; TTen tweede isser een vabte prijs over de peper gestelt hondert taghentigh gantangs voor een teijll goudt ofite Realen off andere koopmanschappenl tot die weerdije, op deze maniere te sullet continueeren dat niet nleer verandert zall werden:

Ten derden is verdragen en toegestaen koopmanschappen te mogen drijven tot Martapoura het sij met schip offte een logie te maeker, dogh alleen tot Martapoura ende niet in Qudt Banjarmassingh offte ellders anders: Ten vierden is vast gestelt dat VCO het in- en uijtvoeren dler koopmanschappen beraelt zll wetdet ten hondert VOot toll volgens het out gehruijk zonder veranderingh Ten vijffden der ijniandt Wa ondersaten der Comtp” ergens zen schulldigh hetanden moghdte wcrden_ dat dlen Pangeran Ratce hem niet sall mugen striffen, mier dat hij die aen overhoofit, die tot Martapoura resideerd , zll moeten overleveten. Ten zesden alldien ijmandt van volk der Comp wegh lopen zall zijn_ het zij vrijlieden offte lijffeijgenen tol Martapoura ofite ellders anders_ den Pangeran Ratoe zall die den geene die hen

zall komten te krijgen niet laten volgen naer overleveren aent opperhoofft tot Martapoura. Ten zevendlen sall het opperhoofft, die tot Martapoura is_ continireele beschermingh van den Pangoran Ratoe gerastigh [107]

grvodt ofite kleijn ongemoeijt blijven, op dat allsoo de beschreven artijculen van accoorat nagecomen werden Geschreven op Dinsdagh den 18” dagh der 12 Mane;

CCXLIX KUST VAN KOROMANDEL

25 Augustus 1661. [108]

Fen dcr verdcre doclpuntcn den Commissarie superintendent AT 60cns Aeeotcren op d PortugrttZam Icnon (op ic Kust AkOromandc Madras), wizr Portugcezen cen fort hadden. stad had GOg slechts kort gcledcn nekcord gchicd Naik Tanjore, maT Gezi had hier mocten wijken Toor Vorst Lolconda poraier Mudres , Hunter, Gazetlecr, XVI, 369 ; Tarernict_ Ccoke 1831. Man Uncns Laurene Pith, omze Doucrncun Koromauidel hadden in 1661; cci tijd Iang secretelijck maikandcren Oer weder gecorrespondecrt aven het bewuste exploict op Portugese stadt St Tkone ende Men baddc gcen gedachten, ijcmand buijten nacr beijdc aldaer ccnige minste Fcnnisst hadden fekTCEcI VATET Golconda in Juli tussckcn beide Lyamo gclasttc; Adat ead Thome Zulcn hcthcn Vrede Jaten, leno hctn Iruvain ECcC nicmarg anders dat Portugeezen allen tijden, Wennett zijne Maij’ geliefde, daet uijt mosten verhuijsen’ Aall Goens Eeelool crploicl Etiker nicttcgenstaande ahsolute peremmtoirc ordre Ratalvl Thotie Tesen Maar en zond hopperhooid Mazulipatam; de opperkoopran Jacques Cailicr AAr hec Hof van Golconda, 22 gedaan kon wurden zending Caulier scneen eenis Succes getige Onderstaama verdrag Ten hebbet, Miiar Caulier kavam Me de stukken tcrur (8 September) Mazulipatam; ongeschapt zulks krachtcloos zinde (Dagh-Register 1661, bidz. 323, 3 402 Valertiju; Choromandel bldz. 73 ; Havart, Cormandel, bldz. 113}.

Van wegen de N (yasstindische Comp ende uijt der Tlaem van dEd: Heer Rijckloif van Goens ordinaris Raedt van [ndia, admrael zee; velltoverste Generaei [109]

etc mitsgaders dE. Heer Laurens Pit. raed: Extraordinaris India, Gouverneun Directeut det cusste Chormandell etc” beken ik, Jacques Caulier, Oppercoop- Iian opperhoofft des Nederlandtschen comptoirs Masulipatam mits desen, met den Gollcondaesschen Maij’ Koutopchaij gecontract’ ende verdragen hebben in Mancte ende Op conditie als volght.

Eerstelijck dat Ziju Maij” Portugesen uijt Cassteell ende de stadt sall verdrijver zonder daer oijt weder in te laten comen ende dat voornoemt Cassteell met Conings soldaten bezet moet werden_ Ten tweede dat dE. Comp” buijten Vdornoenl cassteell ende de stadt sall verdrijven(?) logie hact coophandell tedrijven zullen mogen genieten; [110] mits dat we de thollen ende gereghtigheden_ gelijck bij Portugesen betaelt is, aen den Koninck mede sullen volldoen hem daermede de behullpsame handt biedende en Sijn Maij’ geboden, Z0o veell redelijckheijt toelaet om geen klaghten hooret; zullen naercOmen: Ten derden dat we Coninghs schepen , derwaerts d’E Comp” gelicentieerdt zijn gaem, niet sullen ophouden tnaer desellvige zooveell buijten nadeell d’E Comp” geschieden kar, d’behullp- sate handt bieden ende laten vertrecken: Ten vierde sullen wij zijn Eeh” rjck geen overlast doen , wandt wij sien integendeell liever dat Zijn Maij’ koninckrijcke floreerdt; Te vijfiden wij Coonings vijandetl niet adsisteren. Ten iaesten daer Zijn Maij’ ons door zijn ouweldaer wijst, te weten huijten Cassteell ende in de stadt Malljap’ alldaer sullen wij dan een woonplaets nemen_ Gollconda dato Augustus 1661, Was geteeckent Jacques Caulier. [111]

CCL KUST VAN KOROMANDEL.

Januari 1662.

Van Goens vertrok September 1661 Pulicat Maat Ceilon, JaCt 18 September Jankwan hebbende Nagepatnamn passant aengeract (Dagk-Register 1061, bldz. 448). [udien dit kul zelf werkelijk 1os hepaaldelijk aan Van Gaens zelf verleend, het nOR van onecvecr September 1661 dagteekenen: Waarschijnlijk is het Jater dagteckcming. Iu elk geral, ik Ieb den datuutu penoinem de to vcrgig Januari 1662. Blijkbaar de maik Fan Tanjore zell begonnen tlel de onderhande lingem; wclke contract hebben geleid Ongereer Scptember schetten in Fulicat uit Tanjore .zekere oule Fooische YroUT Froctcr hair rol had gespeeld in dergelijke orderhandelingen Zij ging Ier geschenken schrijven Pith den Naik, heW Dresen tecrele hellt van de geroerde schenkagie: wlinneer Ziju Hoogheijt halve tol van alle de gcederen; bij de Comp” aldaer uijt of Yocten geliefde quijt snelcen De Naik ging daarop in (Dagh-Regis’er 16b1, bldz. 406, %)

Caull door den neijck van Tansjouwer aen de Nerler- lantsche Comp op volgendle wijze rakendle de stadt jurisdictie van Negapatnam verleent.

Int jaer Plawaen [112] Op den 13’ Wun de maent Margatirra Dagoula % heefit Achitta Risia Raghia Naijk d’Heer Rijckloff en Goens admirael Ua de Holiantschc Comnp dit Guli Verl endt. Doen UE. sijn gesant Chitanna hier Fesonde hadde, hebbe ick UE. nijn gefortificeerde stadt Nagapatnan; waerin Voor desen de

Portugesen gewoont hebien, vucomen eijgendoln overgegeven, On7 s00 well daerinne als in alle de verdere landen mij Cwenl handell drijven daervan caull verleent. Nu Geve Ick UE beneffens dat selve tot meerder eere ende proffijt UE. dit nader geloof ftschrijift van ihoude als volght Dat UE van alle de goederen , z0o coopmanschappen als mante mentos _ die vercoop, dle hallve joncan genieten etde nCmen zult; in plaets datse heeli den Juan comen sall, gelijck het tot nogh tne geschiet. 113

Dat U UE. voor alle de goederen, die landewaetts in door miju heele land: met zijn volk Fetcopen sent, tiet meer als de hallve ’jonkan betalen zulit Dat UE_ voor alle de kleeden geschillderde als andere item mantementos ende wattet ook mccr soude mogen wesen; die lantwaerts incoopt, insgelijcks voute overall niet Tuecr als de hallve ’joncan geven sullt, De 10 dorpen gcef fc tnits desen tor een ongiffte(aen UE Toot alltoos, overmits dat UE. mij daer voor jaerlijcks in redlelijckheijt tet schenkagie erkennen zullt,

Zoo vereere ik UE. bij deze mits gelijck de halve gereghtigheijt van de nunt op gout, sillver en cooper dat UE_ hier [e munten brengen moght ; eijndelijck confirmere verieuwe ik; mits desen Toora dato verieende caull, heloverde ! jellve in alle zijne dleelen te onderhouden docn ondernouden_ Maer UE. moe ook andere zijde verzorgen dat mij door de Uwen Nagapatnam geet reden tot quadt gencegen gegeven wordt:

Soo daer eenige mijner manigaers, dienaren, rovers, mitsdadigers olfte andere nlijne Onderdanen haren toevlught naer U oordt nemen_ moeten de uwer hacr daerinne niet ontfangen nogh beschermien_ maer de sellve aen mij off de mijne terstont overleveren gelijck datse de zodanigen; t’zij dat se in Uwe stadt offte daet omtrent zij”_ geensints met raad en daet sullen adsissteren; maer haer daerinte onpartijdigh houden: Tot besluijt TOcp ick mijn Godt tot getuiige, dat ick dit Gl in alle zijne dleelen promnptelijck zall doen naercomen, welke mijne besweringe UE_ Bramine Padmanaha ook kennis draeght. Dies UE. hier Op zijn vertrouwen moet steilen en UE, negotie, lange de zcnnj2 d’mane duijrer gerustelijck in dese mijne pToventie drijven 114

Nader uijtdruck voorstaande nieuwe kaull, door Padmanaba Bramine zellver Portugees getranslateerdt en uijt Tansjouwer den 5” Januarij 1662 Palcacatta gesonden_

Van alderhanide goederen die uijt Comp’ schepen gedlisbarcqueerdt en d coopluijden vercoght werden, sall de jonckan; die buijten fordt betaelt wordt, halff Foor den duan halff voor Comp WESEIl- Van allderhande cleeden mantementos, andere dingen, die uw lieden lantwaerdt in copen, Felem, die UE_ dienstigh zijn, daervan sall de joncan; zoo op de plaets daer die dingen versanelit ingecoght; item tot dat se aen fordt gebraght worden, insgelijcx de helffte voor d Comp wesen: Dit is den reghten sin van voorschreven nieuwe calll ende bij dat

woordt ,ulieden’ werdt z00 well d ‘Comp hare coopluijden verstaen; gelijek andere partijculiere persoonen van dle Comp’ In voegen deze maniere voor beste moet gehouden worden ende gcen swarigheijt gemaekt, dat de coopluijden juijst #iet Umet Int Voor- schreven Cauli gemielt worden

CCLL; KUST VAN MALABAAR

15 Januari 1662.

Terwijl Van Goens op de tcrurteis Ma Katavia, ontring Pulicat in Scptember 1661 bevel Hetren XVIL Waer Ceilou ctug keeten trachten Portugeeze de Westkust VooIndie Tetoriven uijtrrering Yan jet desseijn Op de cust Indien” Toora Cochin; Van Goens voldeed aan dezen Iast, die miet In Folcomen overeenstemming niet de vredesonderhandelingen Europa (Vel Realio , bidz. Ouk op de Est Malabar dc toestand Ztlt verward; De Portugcezen Jaten Eng mccstcr Op verschillende kustplaatsen Er beslond altijd d Keijzer Malabaer” Satudri, (door verbasterd Samorijn’ mlet niet veel meer dan cen schijngczag over de velc potentaaljes zakformaat op deze Kust: (Vgl; Corp: Dipl, bldz 30}. In dczen tija schreef WZC koopran Calccoulang residerende uijc Cochin verstacr t hekbet, dat ,den Palietter rebellen van de Cochinder;; groote capireijrcm den Samorijn, den Tekkercoerder , den Berkencocrder; Oo*die Crangator Emd alle Malabarse ragies kander als uok tret deil Portugees den Koning Cochin bevredigt zijn ;

nictwel oogmerk komt, om dat ook de stad Cochin nu zcer Versteti (Dagk-Register 1661, bldz. 448 ; Vel. bldz: 117, 286 Laicr Visscher , Mclabsarsche bric€, I7de briet, bldz VT_ Vei - schillende dce rorster onimoctcr wij in de eerstvolgende verdragen Raden mctnde, dat het best zl zijn, dat men bet werk heginnen Onineter LuCrct cacp Comorijn noordractis ende Tcora Coilar, Cochin, Crangaroor Paliport andert plactsen den vijatd, Tulcn dicnen tot subjectie gebrigt”

Accoordt Vin verdragh staende gemaeckt tegenwoordigheijt van d Heer Admirael Rijcloff van Goens commandeur Roothaes en Secretaris Van Weerden, all debatterende ove; weder contesterende tusschen den Sergeandt Maijoor der Portugesen Coellho schreven et ter zijden de groote baterije Op een schilld weerzijts onderteeckent; luijdende van woorde te woorde als volgt:

DJat de stadt Crangamoor met desselffs jurisdictie offte junkleven van dien zall gestellt werden wen den staet der Nederlandtse Vereenigde Oosstindische Comp haer Ed” WCgEn aen der- sellver veelltheer gecommitteerdens

Dat alle Portugeserl; of ficieren soldaten makende de Portugese militie, zullen uijttrecken met vliegende vaendels;, slaende trom_ cogells in de mondt, brandende londt tot voor de grote baterije en alldaer het geweer ncer leggen voor den Hollandtschen velldoverste olfte zijn gecommitteerde ende dat gedisarmeerdt zullen binren trekken tot dat d'eerste occagie sali voorcomen desellve te tans porteren dzer d'E Comp' best sal gelegen comen. Dat de tocpassen allen inboorlingen, vrije conditie geboren, zullen blijve binnen de stadt Cranganoor tot nader gelegentheijt ten minsten tot p" Julij aenstaende_

Dat alle geesstelijcke Fersoonen zullen bij deerste gelegentheijt nae Goa gesonden worden

Dat niernandt, zij hoge offte lage officieren zuller vermogen meerder met haer te nernen als hare knappsacken ende veell als haer specialijck noghte nader door den velltheer gelicentieerdt werden:

Dat alle atdere goederen geene uijtgesondert zullen overgegeven werden en gelaten handen van den Commnissaris en daertoe gestelt ten proffijte der Ed" Oosstindische Comp specialijck alle geschut, gewer van alle zoorte, ammunitie van oorlogh_ slaven; slavine ende Canarijns ende generalijck alle goederen des conings Wam Portugal; gene excempt, wadt Maen desellve zoude mogen hebben_

Dat alle getrouwde vrouwen ende doghters van vrije geboorte sullen werden getransport' nae Cochin ofite Goa

CCLIL: FORMOSA_

Februari 1662 ## OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

De Mantsjoe dywastic die in 1644 in China het kewind kwam; stelde gccn vertrovueu in Iquan (Cort. Dipl, Rcgister Persoonshaten bldz. 561 ; Philips; skort ncconhic of Dutlh trade ix Formosa 1629, 26), welke geschiedenis der 0. Zeer Exkende Chineesclie vlontvoogd Leetoorer de laatste jaren dcr Ving drnastie het aanzienlijke plaats in het gewest Fockicr had gebracht: Niettcgenstaande zijne popingen; met de Mantsjocs gocden 7oet Comeh Wgd DaaT Peking oportboden 1646 vicl hij door sluipmoordenaarshanden;

Cenareezen: (Vel. Hobso#-Jobson, 154, Canarin). Uit het Contractbock: Ook in Verreaerioosde Forinosa, I; bldz. Tcgcnover Formosa Amoij (Corp Dipl Register Plaat STatEcn; bidz. 568) dairvan der havenplaetscr;.

nicuLUC dynastic kecg aardoar Iquan’5 ZOo CTIZC geschiedenis bckerd Coxinga; bitteren tegenstandcr Deze Coxinga geboren Chineeschen vader t &n Japansche mceder trad spocdig de vermoorcing zijn vader als der piraten-hooiden Ofsckoon uiterlijk goede verhouding tusschen de 0. Ccxing1 bleef be- tnana hadden onze autoritciten op OCTEOs: reeds spoedig reden or Coxinga nict te vertoutem CL Verhoeddc dat hij cEn aanslag Op Fortiosa in den 73 had Balvia MLeM Pcrsl De toestard scheen ernstiger Yorden toen in 1658 Coxinga door de Mantsjocs van de vaste kust van China bijna gcheel verdreyen Vero Tevens KwaTEU groot aantal Chincezen (in 1660 geschat 25.0C] wecrlar mannen) ForILOsa. wiar vroezer reeds gebleken Y [0GL Elementen niet betrauwbaar waren Toch blecf e Batavia goed Js Gcheel werkcloos Den 30 April 1661 begon de Janval iort Zeelandia werd ingeslotem anderc versterkingen viclen Spoedig mn nanden des vijands Batavia’ zond hulp, Iaar t weinig in getal slecht aangevocrd gedceltelijk te Iaat. Het fort had nOg stan KurneI nouden; maan net elland was ovcrigens in Coxirga’$ handen Nederlarders dair &an de genadc Coxinga overgelererd. Den Februari 1662 Eal de gouverncur Coijet het fort ovcr En daarnede rercanioosu ottco5a Het bericht kwam te Batavia den 17 Maart 1662 Coxinga slierf Jwli 1662 In 1664 Uicto Joar Balthasar Bort Kelirg Noord-Oost” Aortn 037 heroverd (Luwdig Ricss, Geschichte Insel Formnose, 427 V.V: Davidson; Fotmioja 30 fi Camphell, Formosa under Ihe Dulch 383 Veruderloosde Foranoro passim Dagh-Register 1661, passim Realia, bldz. 411; Valentijn, Tayouat Formoso, Didz. 74 %.)

Verdragh gemaecht ende gesloten door Sijn Hoogheijt den Heer Teijbingh Tsianto Teijsiancon Koksin, legert hebbende het cassteel Zeelandia Formosa sedert Meij 1661 heden den feb; 1662 ter cenre ende wegen den Nederlandtschen Staet den Gouverneur dersellven Casteell Fred Coijet met bijgevoegde Raden andere zijde; bestaende naervolgende artijculen.

Alie vijaudtschap Vam wederzijden gepleeght zij vergeten

Het casteell Zelandia met zijn buijtenwerken, geschut, overigh krijsmaght, Inontcost; coopmanschappen gelt en alle andere goederen de Comp tcebehoorende sullen aen den Heer Coxinga werden overgeleverdt[115]

Rijs, broodt; wijn, arack; vleess speck, olij, aseijn, touwerck; zeijll-doek, pick, teer, anckers, busskruijt, kogells, Iondt wadt meer tot nootsaeckelijck behoeff VOOr al het volck deser besettingen schepen tot de reijse van hier tot Batavia nodigh is, sall voorschreven Gouverneur ende Raden van opgetnelte goederen, als nogh Comp eijgen, onverhind schepen der Vereenighde Nederlandtse Conip op dese rheede ende custe zijnde; inschepen:

Alle roerende goedererl, bijzondere luijden van den Nederlandtschen Staet bininen dit Cassteell p Formosa off in desen ooriogh eliders vervoerdt zijnde toebehoorende, zullen door gemaghtigde van d'Heer Coxinja beschouwd wesende vercordt aen opgernelte schepen bragt mogen werden

Behallven voorschreven goederen zullen ook 28 personen des Breeder Raedts elk van hun mogen uijtvoeren twee hondert R" in gellt, en 20 andere persooner buijten de militie, getroude werckbasen off wadt aensienelijcke Iuijden zijnde 7am1fin 100

De krijgsluijden zullen Inet all haer goedje gelt; gevisiteerdt zijnde, met voll geweer, vliegende vaendels brandendle londt, kogels mont aande trotnteler uijttrecken aen bcord: Varen believen.

Wie van Chinesen hier Op Formosa hoe Veci wacrover egens paghten off anders aen de Comp nogh schulidigh zijn gebleven; zali bij een extract uijt Comp boeken aen d"Heer Coxinja werder opgegeven:

Alle papieren en boeken van desen staedt zullen Batavia gevoerdt mogen werden.

mede Alle dienaeren van de Corp vrije luijderl, vrouwen; kinderen slaven, slavinnen in desen corlogh oncer het gebiedt van den Heer Coxinja geraeckt, Op Formosa nogh zijnde; sall voorschreven heere van heden binnen off 10 dagen aen opgemelte scheepen leveren ook die off [116] in China zijn, mede aen gemelte schepen bestellen. haest als doenlijck is desgelijx andere Comp volk Formosa onder sijn gebiedt niet zijnde met den eersten vrij geleijde Om den Comp schepen te comen.

Den gemelte heere Coxinja zall weder acn dE. Comp Oter leveren de vier stucx bij hetn veroverde scheepshoots met het geene tot desellve behorende wesen heefft

Zall ook zoo veell vaertuigen bestellen als d'E. Comp benodight Om haer volck en hune goederen aen hare schepen te voeren:

Aerdtvrughten runldt- en andere beessten en wadt dagelijckx voor d'E Comp volk gecuijrende haer demwesen vereijscht; door Zijn Hoogheijts onderdanen voor redelijcken prijs aent voornoemnde volk der E Cotp van heden &ff dagelijckx genoeg beschicken

Zoo lange als des E Cornp volckeren hier landt off niet aen boordt der scheepen suilen wesen; zullen gene soldlaten van den Heer Coxinja ofi andere zijne ondersaten geen dienst VOO d'E. Comnp te verrighten hebben [117], dit Cassteell off zijne buijtenwercken nader coner mogen dan zijne schanscorven off Zijn Hoogh' werken jegenwoordigh zijn af fpalende

Geen andere dan cen witte vlagge van Casteell sall waijen Voor dat des E Comp volk sall uijtgetrocken wesen

Deopsienders Van de packhuijsen sullen ofi dagen nae dat het ander volk en goederen aen boordt zullen zijn gecomen; int Casteel verblijven en dan eerst aer boordt der schepen gebraght werden met de osstagiers;

Van den heere Coxitija sullen, tot geijselaers acn een der ter reede leggende schepen dE. Comp haest dit wederzijdlen elk nae zijn andt wijse zall geteekent, besegellt en bezworen wesen, Ovet gaen derl Ilandorijn off Cap Majoor Ongkin ende Pimpauw Jamosie politique raedt en van wegen dE Comnp daertegen bij den heere Coxinia in de stadt den Heer Oetjens Tan Waveren; tweedle per soo dezes gouvernenents er 5’ Davit Harthouwer, mede lidt des seliven raedts cik ter voorgestellde plaetse blijver tot dat alles volgens den inhoudt dezes getrouwelijck zall zijn volbracht.

De gegijsellde off gevangene Vall den Heer Coxinjas volk in dit Casteell oft aen des Comp schepen hier ter reede zijnde zullen tegens de gevangene Wa OnIS onder des H” Coxinjas gcbiecit Var wijsselt en vrijgelaten werden

Mits verstanden en geen van geen groodt gelangh eghter naodt-saeckelijck vereijste in desen uijt te drucken vergeten moghte wesen, zall in der minne gebetert en wederzijden nae gedane kernisse tot wederzijts genoegen affgehandellt werden. Het hovenstaende Breeden Raedt. bestaande de oniderge- noomnde persoOnlen; goetgevonden ende geteeckent: Int Cassteell Zeelandia op Taijovan primo Febr, 1662 en waren deses nanen Vet volgens daeronder geschreven Fred. Coijet; Jan Oetjens van Waveren, Jacob Casemboot, Thomas van Iperen; Davidt Hardthouwer; Herman van Outshoorn, Daniell Six; Paulus Davidtsz de Vick; Herman Muijs[118], Barent Hermans, Roeloff van de Roer, Gerritt Gerrittsz, Lavinus Bor; Carell Lous, Jan van Amstell, Pieter Bordus Dirck Coenen; Dominicus Vorsten[119], Jan de Mere Danius Fleur, Jan Fransz Claes van Detten, Jan Ridder, Joan Esskam; Adam Heningh;[120] Pieter Staell, Christiaen Lijpah, Matthijs Benedictus en C. Hans Wolff: Nota op 17 Maerdt op Batavia aengecomen.

CONPAUNc 1602 - 1800

CCLIII; KUST VAN MALABAAR

Maart 1662. Na de verovering Quilon en Cranganu: tagtte Van Guels in Februari 1662 Cochin aan; Iaat hier Toest hij terugtrekket Spoedig daarop sloot Ouderstaata ncontract den

Satnudri (Valentijn, Malabar, bldz 31, aldaes Maiabar, bldz: 114, Dantens Portnguese, 325 fL.). Contract, tusschen den Koninck Samorijn ter cene erde de Vererigde Nederlandtse Oostindische Comp andere zijde hesloten uijt den naeni dE Heer Gou- VenCUT Generael ende Radent India bij dHeer Rijek- loft van' Goens, Ordinaris Raedt Vai India ende zijne Rade;

Daer zall wezen eeuwige vreede tusschen den Coninck Samoryt ende de Nederlandse natie in alle opreghtigheijt De Sammorijn beloofft van zijnent wege Otntrent de Nederlandt- sche krijgsmagte te iaten 200 Naijros die gecommandeert sullen werden bij hetn selfis ofite een de princen van zijn bloedt

Beloofft nogh dagelijcx te bestellen 300 coelys tot den dagelijkck- sen arbeijt:[121] Uit het Contractboek; Ock bij Valentijt; Mdlabar, bldz. Het te Batavia Goedgekeurd den 41 Juli 1662 (Realic, II, bldz 192. Rhede van der Kloot, Goluercurs Gereraal, bldz. 61). Wouter Schouten, Vayagie noeint hen Der Zamorijn Keijscr Calichut Lant der Malabaret (bidz. 224, K Tusschen dit en rolgende artikel het volgnummer Weggeva llen: Zie Valentijn; 1-8 Name of the ruling caste in Malabar the people o this denomination hy birth the trilitary tribe of Malabar cozst (Zie Hobson Jobson, P. 615, s.v Nair). Naijros soldaten t0: Couchien op Malabar, dug pretendeeren WuEEm een edele soort als hetncene Siet Tsoutraas cyuuaa: het derde off Jaatste geslagte onder Ee-eerde Kiser zijn alle Kcborc krijgsiuijden off Nairos, Siet hzer opvocding Regten Canter Visser CUOe Mallebar P. 264, de Mallebaren geven Groot op van der SClvel Ectul 3,000 @DC (Versomeling der Woorden). De Zlste Brici Canter Vissckcr' Brievcn (bldz. 264 %v.) gecft ee nauwkeurig bcrigt van de Nairos of Malla- baarsche krijgsluiden beroetEd door de vcelvuldige oorlogen des Samorijns tegen de Portugesen Ook Baldacus, Malabor, bldz: 144 zegt net andet Oh hen besluit Deze Nairos zijo de Eardste vijarden van Christeneth; eude het Chiisten gelcove, Recn voncer omdat zij vijanden licide en ncdrigheijt ricnden alle onkuijsheijdt dertelkeijdt, welke dingen klaarlijk tegens Godtsdicnst Schrift strijden Vgl ook Wouter Schouten; ayagic, Amsterdam (1676), bldz 190, 205. Samudri had ook reeds bij belce Cranganur huip aan de onzen geboden

Dat alle de peper in des Sammorijns landt vallende zall zijn blijven voor d'E Comp volgens marckt - zonder die te mnogen Ylt- voeren offte laten VervoctCI off vercopen aen eenige andere natie inlandtsche coopluijden; uijtlanders offte Europeanen, nogh ook gehouden te zijn eenigen tholl betalen lange Comp guarnisoen in Cranganor sall leggen en dat naderhandt d'E. Comp zodanigen toll zall betalen dan 21 werden geaccordeerdt ende wanneer den Sammorin begeerdt voor sijn selfis eenige peper Mekka offt ellders versender, zal sulx mnet schrifftelijck Consent opperhoofft uije Comp ee Werden toegelaten danigh de billickheijt vereijschen zall,

Aile materialen, zij timrerhoudt, clappusnooten, kalck en wadt tot defensie Wam de fortificatien nodigh zij, sall door den Samorijn bestellt werden offte toegelaten door de Hollanders te werden Versorgt met den arbeijt der coelys.

Dat de Nederlanders voor haer gelldt binen 25 dagen zall bestellt werden 20.000 vadem goede harde londt haer volk behoorlijcke spijse volgens de prijs van jandt.

Dat alle coopnanschappen in des Sammorijns landt vallende sonderheijt houdtwercken, cardamom en wasch de Comup vrijelijck sall nogen copen en vrij en vranck uijt de Cranganoorze revier anderen plaetsen uijtvoeren; langh ons guarnisoen Op Cranganot leijt:

Zoo de Comp Cochin [122] moght comet veroveren; sall Cran- ganor door den Sammorin gedemolieerdt werden cnde het Portugese veroverde geschut verdeellt volgens vorigh contract.

Dat in dit contract zullen begrepen zijn de conings Cranga- nour, Palietter ende alle Mallebaerse vorsten die in dese alliantie sullen begeeren begrepen te ziju, 10. Zoo ymandt van de coopluijden daer de Nederlanders mede han- delen quame fugutijif werden; sall den Samnorijn die eder leveren et sullen desellve coopluijden van hun niet mogen werden met andere lassten heswaerdt, iaer onder de Comp geprotegeerd mogen worden;

Zoo ymandt van de Nederlanders sigh mer een inlanider in querell quam vergrijpen, eenigh Ongeluck quam geschiede ende off ymandt der Sammorijnse sigh aende Nederlandse vergreep, sullen de schulldige aen yders respective hooffdlen geleverdt werden, daer ovel correctie te doen reghten der wederzijtse natien; Inaer alle dootslagen zullen wederzijtse met de doot gestrafit werden:

Zoo ymandt Fan de Nederlanders eeniger Lijt sigh fugitijff stellde sall de Sammorijn aen den sellven in zijn landt geen VCI blijft gever, mnaer hem met alle devoiren traghten hae te speuren om de Nederlandtse overheijt wederon in handen te stellen:

d’Comp belooff: van haer zijde te waren voor den Sammorijn offte de princen dlaertoe Gereght de staat Cranganor nae haer rer mogen erde mede Palipordt [123] ende Baijpin 5O0 doenelijck zij November aenstaende om dan nader te tracteeren

Van dit contract zullen gemaeckt werden originele instrumenten, twee in Nederiands twee M Mallebaers ende van den San- morijn ende den Nederlandsen Admirael onderteekent ende bij ressp natien onderhouden werden in alle opreghtigheijdt: Alldus geaccordeerdt beslooten int oorloghs schip den Mus- caetboom, met de Nederlandtse vloodt geanckerdt vOOr eijlandt Baipin, weijnigh benoorden de stadt Cochin, desen Maerdt 1662. Onderstonidt de gewoonlijcke handteekeningh van den coning

Sammorijn Ter zijden densellven Wa5 geteijkent Rijcklolf Goens In marginne stondt: present; Was geteeckent A Verspreet Pierre Dupon. Wadt lager in midden stont = mij present getekent Marten Huijsman, gesworen clercq-

CCLIV . KUST VAN MALABAAR

12 Maart 1662.

Onder Mallebaat Sche vorsten, welke Onder dc overcenkomst tusschen den Samudri de 0. begeeren begrepen zijn, (zie art. dic orercenkomst) benoorde Palietter, vrijheer cijlant Baijpien[124]. Op denzelicen daR stelde nij zich onder her besckeranhcerschap der O. I. C

Voornamen inhoud van de opdragt van de Palietters, vrijheer van Baijpien

Ik Palietter Comemenone vrijheer van eijlant Baypien, be-vindende mij dese ongelegenthj dat Portugezen andere omliggende vijanden mij, mijn land en onderdaenen grootelijcs be schadigt ende als haate vijanden gehandelt ende moeijlijckhijt aenge- daen hebben uit welke oirszak mij onmagtig vindende te redden ende voorschreven vijanden tegen te staan, ben ick genoodsaakt te soecken cen magtige natie die mijn lande en onderdaenen mainteneerden ende versekeren waeromme ick dese versoeck aennemend Ed Vereenigde Nederlandse Oostindische Comp VoOt mijn bescheri- heeren benevens den Ko. Sammorijn mij in tijden noot te beschermen en protegeeren tegen alle quaadwillige vijanden van mijnen stzat, desen aen deselve Ed Comp intregerende opdragende mijn persoon, land en alle onderdaenen Bij den Raad deser offensieve vloote geleth sijude op instantig begeeren en ernstig aenhouden van den Palietter Comemenone, vrij heer van Eijland Baijpin Eurioty werd denzelve op appro- batie van d'Ed heer Gouverneur Generael en Raade van India onder heschutting van de Vereenigde Nederlandse Oostindische Comp aene genomen, itiners Vou veel haer Ed magL ende gelegentheijt doot goede hulje z1l comen dragen, mits verseckerende van sijne zijde dat hij sijne wettige Euccesseute- noijt eenig contract ofte aliantie met Portugeesen zullen mogen aengaer, directelijck nog indirecteleijk; op Poene als rechten daertoe staende en specialijk onder verband van sijn land perscon, onderdaenen ende goederen gelijck hij ons apante ola daervan opdragt gedaen heeft: schip de Muskaatboomn ady XII Maart 1661 Onrlerstont approbatie van d'Ed heer Gouverneur Generaa' en d'Ed heeren Raade van India, wzs geteeckert Rijckloff van Goens Ter zijden stond Comp zegei en onder selve ordonnantie van zjn Ed. ge teeckent Marten Huijsman:

CCLV: KUST VAN MALABAAR

Maart 1662.

Quilon (Coylan, Kollam) door Nederlanders dc Portugcezcn Uctotltr dcn Decemter 1658, terwijl Iand Signati, Trevancore bchcorde, overcenkomst werd gesloten den Januari 1659, waarbij de wederzijdschc rechten verplichtingen aanzien van Aero stad werden gcregeld (Zie hicrvoor, bldz 139 KY), Quilon Wtrd ons eckter dour dc Tuwoonder; Portugcezen weder ontnomen Maar in De Cetoct IC51 weder door Van Goens veroverd zonder verdrag: Ook hier Twatid Wedec mocilijkheden inheensc le rorstem Trevarcore Segtati. (Valentijn, Moicbar, bldz. 31 Baldaeus; Mialaba, bldz 144; Sctouten Voyagie, bldz. 188 299 K,u). Nader artijcuien van acc ende verbondt gesloten tusschen den prince van Trevancor uijt den name des koninckx van Trevancor ende de coninginne Singnatie met alie hare Groten ter ecare ende dE Comp der Hollanders wegen d'Ed Heer Gouverneur Generael Joan Mactsuijker ende d'E Heeren Raden van India door haren Commissaris Admnirael Rijckloff van Goets, ordinaris Raedt van India andere zijne Otn te duijren eeuwige dagen zonder eenige veranderingh

Alie injurien, kosten schaden en ongelijcken aen wederzijts sullen Mijven vernietight ende als noijt geschiet ende dienvolgens vergeten cn vergeven.

Het oude contract gesloten den Januarij 1659 werdt bij desen vernicuwt om precicelijck onderhouden werden, Juijdende van woorde woorde als volght:

Dus verre ['oude contract ende sijt daerenboven nogh bedongen volgende artijculen.

Nae het sluiteti vanl dit contract zullen de coopluijden vrij vranck alle hare coopmanschappen aen de marcict brengen.

Nae vericop van mnaenden ende de vrundtschap well onder-houden zijnde beloofft den Admirael wegen de Comp te restitueeren alle geschut; dat uijt des Coninginnes hoff gehaellt is ende togh daerenboven een stuck Comp geschut vereeringh ende 15000 fannumis complant ende sulx alleen tot een teeken onder-houdinge YaI vrundtschap:

Van dese belofiten zali bij den Hollandtschcn Admirael gepas-seerdt werden acte in forma ende sullen borge blijven de coningh Trevancas ende den ragi Colecoulangh. Indien ymandt der wederzijtse onderdanen off lijf feijgenen quamen wegh te lopen sullen deselve nagespeurt enl hare regenten off meesters overgeleverdt werden:

Op pleijn, dat Comps wegen tot uijtsight rondomt de stadt Coijlan gemaeckt is sall niemandt eenigh huijsen gebouwt offte boomen geplant mogen werden ende de boomern, die omgehackt zijn, voor dE. Comp” blijven.

Zoo ymandt der Hollanders een inlander offte een nlander een Hollander quatne te doder, sall den dootslager weder met de doot gestrafft werden endc van wederzijden yder over zijne reght uijtspreeken

Alle mindere questien, die tusschen de onderdanen van de Coninginne offte Trevancor endc vande Comp quamen voor vallen,

De Nedcrlanders ,quamen de furie tol aa0 be: Paleiijs der Coninginne Lant Coulang die zelis oock mede gexlecht Dies kecrde de onse victorieus vrolijck wederom nac d Stadt; hebbende ramelijck vec buijt, benevens trce ijsere; Len andere kleijnder stuzkjes Canot, desc Optocht den vijant becomen” (Schouten, bldz. 195) . Coylan Fanum Ragie Rijeksdaelder, of 12 stuijvers” . (Uijreke - ning , bldz 66), Een Coilangse Fanum doet twce een balve schelling” (Canter Visscher , hldz 112) . “tetcote Kayankulat, tett Noorden van Quilon

CENERALE YEDERLAAnEChF GEOCTROYEERDR

zullen de klagten over de schulldige gehoordt werden ende sall yder zijn volk straffen nae de reght van sijn landt.

Dit contract zall geteeckent werden bij Coninginne erde alle hare Grooten initsgaders den prince Yam Trevanicor uijt den mane des conings Vall Trevancor ende Van Comp wegen door den Hollandtschen Admirae” ende zijnen Raedt;

Van contrac zullen gemaekt werden vier origineele instrumenten, twee int Mallabaars ende twee int Nederduijts, daervan yder partije twee Onder haer sullen behouden Alldus gedaen ende besloten hoff Kalare hoff Kili Veloers int lantschap Coijlan den 31 Maert 1662, in Mallabaerse charaghters bij de coninginne Signatij, det rasiadoor van Bariatta pulle, den goeripoe Voor hen ende Van egen de Coning van Trevancor den ragiadoor der Coninginne, genaernt Matane pulles.

Weijnigh besijden stont: uijt den naet van dE Heer GouverncUI Generae ende Raden van India geteeckent Rijckloff van Goens In margirne stondt: OnS present a5 Raden, geteeckent Chrisstiaen

Poolltnan Fr. Montan: Boven int hoofft in Inar - ginne stont, sellve van d ’Comp” Ondert sellve ter ordonnar- van zijn ende den Raedt geteeckent Huijsman, zworER clercq:

1. ,Rasiadoor cen Ambassadcur Mallebar. Rasidocrs land- plaats regedten aldaa-’ (Versameling) Grooten; Weike Ragiadoors nocmen” Canter Visscher, bldz. 176 189.} Goerijps zijn 3cheriumeester: Mallebar’ (ta,p.}. Zie echter Canter Visacher, olldz 202 ignati ngescheurt drie deelen; Fadr ceraic den Koning toebehoort, die daarom Signati gelcemt wort ; Eet tweede aan Pocle Bariatte, het Gerde den Goerijp Trevankour, veroorzaakt doar den erfenisse van dcie Zustet ?, Lit het huis Signati voortgecomtn Segcl”

CCLVI: KUST VAN MALABAAR:

31 Maart 1662

Steeds wcrd verger voortgegaan de versterking Compagnies invloed op de Westkust van Woor-Iedie: Wel vertrok Van Goetis begin Naart via Ceilon naar Katavia, Inaai hij liet in Adriaan Roothaes Yshrand Godsken bekwane venteaeny oordigera achter- De laalstgtroemde slcct 31 Naart het nnocktiande verdrag met Kaijankolarn (Vgl coltens oyagie , bidz 3O0)

Renovatie offte vernieuwingh des ouden contracts tusschen den overleden Coning Van Calicoulang ende Comp” in den Jare 1643 aengegaen mitsgaders nader verbintenisse tusschen den jegenwoordige Coning gemaakt ende de opgemelte Comp geaccordeert besloten bij den Commandeur Isbrandt Godsken Coopman Jacob Borghorst door d’Heer Rijcklof van Goens, ordinaris Raedt var Indix Superintendent; Admirael, Vellt - Overst expresse Conmissaris daertoe gecom’

Dat het oude contract tusschen den overleden Coningh van Calicoulan ende Comp” A” 1643 aengegaen, zall zijn blijven in volle weerde dat tot naeder verbintenisse ende verklaringh tusschen beijde dese natien nogh is hesloten geaccordt het volgende

Dat alle de peper, in des opgerelten konings landt vallende; aen niemanidt als aen de voorschreven Comp sall mogen vercoght worden ende bijzonderlijck ien geene Europiaerische natie, Engellsse, Franse, Portugesen off andere wie het soude mogen Hesen

Dat te water ofite lande nogh door ecnighe binnenwateren geen

Uit ket Contractboek Corp. Difi bldz. 392, verdere Lesttdeering Jde€ wikkelde politieke toestander Kust Malabaar Indische Cust” hebben Ij de juistheid docn Jifr mijne meening aldaar in

uitgesproken, dat met Calicoulang wordt bcdocld Kaijenkolam hct meer zuidelijk gelegen Kalikoclam Bij de visites’ b%. Compagnie’ : ge- ConnuteFrdlpm wordt stecds Calicoilang of Calicoulang geplaatst ten Noorden Quilon (b%, Dagh-Register 1663 , bldz: 577. Vel ook Schoutens oyagic , bldz. 30 _ Canter Visschcr, Bricven, hldz. 53,

GENERALE NEDFRLANDSCHE GEOCTROYEERDE

peper TC eenige plaetsen ofite residentien, daer de voorscnreven natie moght remoreren zall mogen vervoerdt werden hijsonderlijck Porca ende Cochin etc dat de Coningh voorgaende artijkell bij interdictie alle de coopluijden sulx sall verbieden ten cijnde nae be- huoren onderhouden werde;

Ende off het geviele, eetige dersellver coopluijden contrarie dit contract eenigen peper traghten uijt te Toeren cnde bij d’Comp ofite well bij den Coningh aghterhaellt wierden, zall desellve peper werden geconfisqueerdt te proffijte VAI de Coning ende d’Comp yder in de helfit

Ende werdt d’Comp mits desen vergundt toegestaen, op strant aen de reviercant een steene packhuijs te mogen bouwen, well Vere staande als sij sulx nodigh aghter; Om haer peper etc’ in alle VCT zekerheijt daerinne te mogen bergen, van sodanigen hooghte; dickte lengte als de Coningh sll verstaen.

Alldus getnaeckt; gedaet ende geaccordeerdt tusschen den opgemelte coningh van Calecoylan ter eenre ende voorschreven ge maghtighde wegens de Nederlandtsche Oostindische Comp” ter andere zijde ende zijn hiervan gemaeckt en wederzijts onderteeckent vier gelijcke geschrifften twce in de Mallebaerse tzle ende twee in Nederlandts, waer off tot nacomingh dien een Duijts ‘) een int Mallahaers des Coninghs handen sall blijven berussten erde de andere twee beij de Comp’ Int Nederlandts Comptoir Cali coulan den laesten Maerdt 1662. Was geteekent Mallebaertse carackters bij den Coningh van Calicoulan Ter zijden 435 geteeckent Ysbrant Godskes: Daer onder stondt, bij absentie den WUUUMAIE Jacob Borghorst geteekent Juriaen Hendrick Willingh:

1. Nederlandsch: Onze vertegcnwoordiger in Kajjenkolam;

CCLVIL PALEMBANG.

29 Juni 1662. Na het vcrdrar 20October 1642 (Cort. Ditl. bldz. 380 386) wilden betrekkingen jescrcn Katua Palernbang niet vlotten ; cok hier d Zucht der 0. den Paletbangschen utujer allcen harden

krijgen uitshiting Europcesche 1andscn l cugccrtcn, welke nooicoror dcr mcocilijkhedcn naatiast hebbelijk gedrag sommige Mlereeratocrs 1657 wcrdcn Tirff echeocm der 0. aigeloopcn. Morcmuer 1659 veroverden Jan Laan Johan Truijtman Palemhang, waton cerst in 1662, niet voordal nicuwe uijtsetting’ flinke navale mnack in 1661 plaats vord, onderstaacde overeenkOMSE rolede (Encycloteedie, II, bldz. 266 ; Rewliu, bldz Dugk-Register 1656/7 , bldz. 201, 1659 , Register 1661, Lldz, 170, 209 , CIZ

Overeencomste gemaekt tusschen de Gouverneur Gene- rael Jan Maetsuijker ende de Raden India ter eenre ende den gesant van den Pangeran Adepatij Wam Palem - bangh, ingabeij Ardanasadana ter ander zijde:

Wamc Godes, Amen

Eerstelijck is verdragen endle overeengecomen dat voortaen weder cen vasste en onverbreekelijcke vrede ende eendraght sall wesen ende onderhouden werden tusschen Nederlandsche Comp” ende den pangeran van Palembang: sonder dat de gepasseerde saken van d’ eene offte de andere zijde meer gedaght sullen werden

Uit het Contractbaek. Ik volg voor Icze dalcerirg de Encyclopeedic , HI, bldz. 266. Vernocd echter, dat dit icts Jatcr moet Jocgpm gesteld of in elk Beval her laatst 1657. Immers ber Dagh-Register 1656/7 dat loopt tot 31 Decetnber 1657 , meldt hiervan Nicta terwijl op 30 Juni 1657 word: geteld dat de aate Anthoni; Boetj, dic toen Paletbangsche peperlading Tu 21137 Batavia IcaT rpporteerde Aalles aldaer in vocriFCI goeden standt gevonden hadde” . Maar Palembangets ,schellen wegens sun persoon niet tc wc genoccht mits trCC Jatten Adaer de Chineese onck geromen ende dingeladen peper wecngevocrt hadde ; sulcx sijn Ttie altijts door Bocdc wacuneu Mosie eccCkerem alsoo het daerop sochten leggen bij dces of gene ocrasie hem Boei} wcder cndl helpen, gemercke hadde ende overstkck noch diman haer handen ontcoien #as. En deze Bocij was Yolien den pangeran Palembang nog niet de ergste (Vel Dugk-Register 1659 , bldz 6). vergaleringe India Octoher 1659, 3afin expeditie Odet Van der Liar Truijtman Iero besloter, #ordl gezegd; dat kct afloopcn der schepen over Tcc jaren Belcden begaan” (Dagk-Register , bldz. 210). Valentijn V, Sumatre, stelt deie gebeurteris 1658

GENERALE NEDERLANDSCHIE CEOCTROYEERDE

Ten tweede dat de gerelte Comp” des geraden vindende stadt Palembangh weder sall mogen maken een logie en packhuijsen Van sodanige grote, lenghte ende breete als den Omreslagh van hare negotie sall vereijsschen ende dat steen houdt, offte zoo zij te raden Sall werden.

Ten derden dat de Pangeran tot dien eijnde de Comp” sal] aen- wijsen ende gunnen rulijme ende bequane plaets aen de revier gelegen om de coopmanschappen ende goederen TJAT gemack te COn- fen in ende af fschepen

Ten vierdlen sall omtrent desellve logie niemant eenige huijsen ofite woningen mogen hebben op disstantie ten minsten 50 vademen, Van desellve: geen prijekell van brandt onderworpen zijn.

Ten vijffden dat de Pangeran sall aennemen ende op sijn prin - celijck woordt beloven, de Minister ende gocderen ende coopman schappen van de Comp in Palembangh te netrien e te houden onder zijn protexie ende bescherminge tegen alle de gene die haer suilen willen beschadigen offte overlast doen, geene uijtgesondert:

Ten zesden dat de Comp’ in Palembangh hare negotie sall mogen doen met yder ende ijgelijck die haet sall goedt duncken zonder dat de luijden daerin verhindert offte belet sullen werden in eeniger Manleren

Ten zevenden dat geenige Groter, wie desellve sullen mnogen wesen; de Comp Palembangh eenige kleeden, lijwaten off andere cOOp- manschappen zullen afinemen offte dwingen te vercopen fot minder prijs dan andere daervoor gevcn.

Ten aghsten dat de Comp cok niet en sall werden gedwongen, JEn ymandt eenige cleeden, lijwaten off andere coopmnanschappen te Ver- strekken offte te vieren (op leverantie peper , de moeijte ongeneughte daer voor desen dickmaell uijt zijn ontstaen:

Ten negende dat de peper in Palembangh vallende ofite uijt het geberghte comnende aen niemandt zall mogen werden vercoght offte uijt te voeren toegestaen dan alleen aen de gemelte Comp” mitsgaders hare subjecten onderdaner; om nae Batavia offte Malacca ge- voerdt te werden bij alldien ymandt moghte Onderstaen contrarie doen, Z00 zall Pangoran, dicr toe van dienaren Comp zengemaent wordende, gehouden wesen zellve te belettent endle zodanige peper doen aen de sellve overgeven dat luijden die Inet peper aen marck COICI allen tijden mogen voordtgehollpen geriefft worden zall de Comp” versorget dat allen

tijden genoeghsaen capitael comptanten, lijwaten en indere coopmanschappen tot Palembangh voorhanden zall zijn, Om haer den peper aff te nemen te betaelen.

Ten tienden dat de Comp en hare onderdanen en subjecten den peper tot Palembargh zullen coopen en betalen ten prijse van [4] picoll 1C0 catty China comptant ofite Yuut gelt, en 4V2 VOOr coopmanschappen. mits dat zij daer mede dan vrij sullen zijn van alle tollen, waeggellden en andere gereghtigheden, well van brengen als uijtvoeren Vin hare lijnwaten, coopmanschappen ende gellden; gcene uijtgesondert.

Ten elfiden de Nederlanders offte andere subjecten van de Comp' zij vrije offte lijffeijgenen, die zouden willen onderstaen van Comp' wegh te lopen en haer onder de protextie van de Pangoran offte ymandt van de Grote te begeven, zall Pargoran nogh getnelte Groten niet vermogen aen te nenen, maer gehouden wesen terstondt weder ovct te leveren gestrafft worden ende dat niet jegenstaende zij de religie van Pangoran moghten Jenge" noten hebben ende sullen volk van de Comp ani gelijcken doen mette onderdanen Sn Pangoran,

Ten twaelffden z00 moghte gebeuren dat eenig dienaer offte andere onderdanen Fan de Comp" in Palembangh eenige missdaedt moghte comen te begaen zall desellve het opperhoofit van de Comp overgeleverdt werden nae de wetten Vml de Comp" gereght te

GENERALA NEDERL ANDSCHE GEOCTROYEERDE

wordetl nlae vereijsch van de missdaet, zonder dat de Pangoran offte die de jusstitie tot Palemhangh hem het zellve zullen aentrecken

Ten dertienden het gemelte opperhoofft de Comp' tot Palen bangh zall alldaer het gehiedt ende gesagh hebhen uCt alle onder- danen ende subjecten van de Comp Palembangh handelende O1 desellve te reghten ende in hare zaken voorct te hellpen daer het nodigh zall weset

Actum int Casteell Batavia 29 Junij 1662 4as geteeckent Joan Maetsuijker, Carell Hartsinck; Nicolaes Verburg, Dirck Jansz. Steur, Rijckloff van Goens, zijnde in de Nederlandtse en Maeleijtse talen resp" geschreven

CCLVIIL: SOLOR EN TIMOR_

27 Juli 1662

Ofschoon d ainraking Nederlarders dit eiland reeds van VTOCKLT dagteckendc Dagk-Register 1653, bldz. 93), had of pretendeerde Maneteme 5cdert I656 02 hooghcidsrechten in een of annerel DOrti het ciland Roti: Iccm Foch werd gedacht, Comp' omnslag Solor allengskens Roti transportecren" (Realia, IIL; bldz 219, 2Y1) Jdaar ueenet reduit mraken omdat het geijlandeken vrucht- 1nan. pcoper bevolckL; Teet Thcercndcc door heheerscnt cude becommierige afbreuk der Portueeesen gelegen is' (Dagk-Register 1656 1657 , bldz. 11).

Dit blijkbaar tocn niet geschied (vgl. ook Valentijn; TII, 2 Solor Tim67 , bldz. 126 ; Dughe Register [656/7 hdz. 104, 227, v.) maar wel was Mer gesteld ade vrurdschap met dic Rotty" Ecm vrosschap; mct steeds odenouden (Dagk-Register 1661, bldz. 33, 133) , sune in vijandschap vcrkeerele haar Eenti Icidde cnuerataanc coniric

Contract en verbintenisse door den coopman Huijgo Culenburg vereenigenge van dle respective nege- rijen het eijlandt Rottij gemaeckt etde besloten namentlijck.

Uit het Contractboek Hlugo Culenburg sedert 1660 residcnt" Timor hcden (Dagk Register 1663, bldz 32; 1661_ bldz. 33, 217) Verzocning (Verdam; bldz. 620}. Het Contractboek plaatst dit stul Onler Tytor'

ouderEoorig -

Dat alle voorgangene quesstien, die tegen den anderen Gehadt oifte nogh zoude mogen hebben doot te niet sullen WCSCI dat van selve niet meer aen wederzijden gerept sall werden

Dat die Rottij niet en sullen vernogen eenige Solorese; Ad- danrse dese Bimase Maccassaerse veell min Portugesen andere handelaren; die zonder consent ofite vrij geleijde daer zouden mogen cOIeT, te gedoogen ende an de sellve eenige slaven VCT - copen maer sullen vrijelijck hare goedleren mogen afinemen, zunder acn de personen eenigh leedt t dloen ende zoo laten Taten excepto dat zij de Portugesen zullen largeren als die Decca op 18" Februari 1661 gedaen hebben.

Dat die van Rottij niet en sullen met haere vaertuijgen nae Solor, Amtnarassij, Ammanoebangh, Leson ofite eenige andere plaetsen, dat Comp" vijanden Z1jl, verinOgen varen ende bij alldien zij haerder vaertuijgen quamen t€ belopen, zullen desellve als lijffeijgenen voor de Comp verklaerdt werden,

Bij alldien cenige slaven In andere negerijen haer begaven ende (aer zoghten onthouden offte wconplaetse maken, zullen coningen oifte regenten In wiens negerije de gevlughte comen ijder eegene uijtgesondert gehotiden Eaen descllve den eijgenaer uvet- handigen:

Bij alldien der eenige moetwilligers Taten die hare naebouirige coningen of fte volckeren eenige buffells peerden, schapcn of fte andere quamen te tuOvEn zall dien egent; van wiens volck het zoude mogen zijn, daer aen de claghte wierde gedaen, gehouden

Bewoners Adoenare Solor- Een nandelsartikel herecreni dezc streken (zic 6. Dagk-Register 1653 , bidz Het nij tiet duidelijk; hiertrede bedueld word: Kan Decca mis- schien cen schrijiiou ziju Vo”T Dela (cp Roti)? Op Titcor .

CENERALE NEDERLANDSCHE GZOCTROYIZRDE

wesen gocdt ondersoeckt te laten nemen en den missdadiger nae be- hooren te straffen:

Zoo wanneer op deen off dander negerij op Rottij eenige per- soonen moghten comen, die uijt den naem van (let ondercoopran opperhoofit Huge Culenburg [125] eenige peerden, buffels, schapen offte ierwes anders quamen eijsschen offte valse praetjes maeken voor desen dour Kieu Termarle, Tullia Deca ende Doon Carbassa well gedaen is, zullen dle coningen; wadt negerije sodanige zoude nogen comen; in hegteniss zetten en door cen off d’ander vaertuijgh ons de Wcec laedt doen; dat sodanighe guijtsakken gevadt zijn, nerite gestrafit te wordet ende d’onheijlen, die door cenige valssche praetjes soude comen te spruijten; voOr te comen

Sall Marcareij, koningh van Bullba gehouden wesen vangene persoonen die op de verdisstrueerde vlecke Bocaeij be - comen daer nae Bullba vervoerdt ofite in een sijner negerijen berustende zijn, aen die van Bocaij restitueeren volgens contract zijn belofften Op eijlandt Rottij den 27 Julij 1662.[126]

CCLIX RIJK VAN DE GROOT MOGOLS

24 October 1662.

Met net Rijk den Groot-Mogol [127] ’had de 0. C. rccds Gedurende jaren betrckkingen ehad (Corp Ditl Register “o# Persooiiamed bida. 563, waarbij gevoegd TNorem worcn bldz. 267 276, 280} . [n Jereu tijd, vallccdc rcgcericg Aurangzib (1659 1707) , verd 6 - langrijk dcct de hetrekkingen gevocrd kantoor te Suratte Dirk

Adrichem, OnZC Directeur dit kantoor reisde ingevoige opdracht Batavia (Reatic , IL, bldz. 239} , Mei 1662 wE bover:’ Den Augustus kwam hij in d Koninglijke Stadt Dilly’ Het duurde to: midden September Foom Van Acricncm tot den Votst werd {oegelaten; terwijl Hij den November jirmanncn [128] ontving Waarnz Vertol den 13 Decetnber in Suratte (ervekwam”Vack Register 166s bldz. 294 304) . Deze tirmans oeraten rernicuwing de voorige firmannen , den vrijen hardel Bcngale quijdschelding ten I0W0 make lardije alle inkomende uijtgaende goedetett Zuratta, het welk Oiocil of 10 duijzent gulden jaer bcdracgt”

Oneijndige gunster, als teekenen Vam een behoorlijke en weerdige genegenheijd, komen toe ende behooren de eer van de Raden ende voorbeeld exempel van die regeering bedienen. Den Generael , Maetsuijker , zijnde met Koninglijke weldaden begiftigt ende acn- sienlijk Dic wetc dat de versoek brieven (die deese gelukkige tijd met een bijsondere gratie, bevalligheijd oprechtigheijd, CrCI wereld met een vermakelijk hehaeglijk wesen verciert waren) door de hand van den commandeur, Adrichern, aen het hoog - verheven aensienlijk hof gekomen en met een hoog geacht gesicht weerdigt Sijn. Door weike oprechtigheijd Wam de pilaer der Raaden aen den dorpel van wereld besittend hof niet anders als een gesteente uijt-gebloncken heeft. Ende de presenten, die 0m Waster alliantie vrundschaps wille gesonden wacren zijn aengenaem be - vallen Derhalven hebben wij uijt een toegenegen gemoed eete dle eer der Raaden een Koninglijk kleed , een ponjaard, met gesieenten bezert, ende ecn peerd tot teeken Kra onSe genegen- heijd toegesonden: Wat aengaet, het geen het vcorbeeld van Raaden eijsscht ende begeert, willen wij, dat door gantsch

GENCRALE NEDERLANDSCIE GEOCTROYEZRDE

bloeijend rijk welk God lang bewaere) de koninglijke bevelen (waermede de atgesondenen ende commissatissen cei der Raaden bescherit geholpen worden) VOOM anderen geohserveert ende onderhouden werder; zoo de commissarissen sich maer in haer officie behoorlijk draegen uijt DYE nafi haare dingen Traet- nemen; Derhalven voegt het ook; dat hij onse hooge genegenheijd met een dankbaer getoed erkenne ende den rechten weg (in welken niet dan goed gedacht werd) standvastig houde ende onse koning - lijke genegenheijc van effect ende cracht ot de saken wensch ende hoop gebeurden aensie erkenne. Datun het vijfde jaer Oner koninglijke regeering op den Hen van de maend Rabe- elawel, welck over cenkomt met den 24eh October 1662,

Onder den kant van de achterzijde des briefs stond Ten tijde ran dle Padisjah-zade Icet betoent; Van een heerlijke ende hooge familie, de glans rijk, aensienlijk afkotnst ende fortuijn; een licht

van heldere uijtstekende Mae, perel van verheven lieden; begaeft met de gaven cen gesegende natuur ende zert; Sjah-zade Muhamed Muazzin. Aen de rechter zijde van dit geschrift staet sijn zegel, vervattende sijn eijgen naem aldus Muhainmed Muazzim Alem-ghir Gazi Padisjah, dat is : De Koning Mohammed Muazzim innetner Vanl wereld en kloeken strijdler, soone Vanl Onil gevuld Dit stuk is t Batavia aangekomen begin Juli 1663 Lct ongemecne statie' ingehaald (Dagh-Register 1663, bldz, 345) . Op den omslag staat 0.3 hct zcgcl van den Vorst swarten inkr gedrukt, nantcndd het geslachte de Mogolsc Koringell vervolgetls algeleijd van Tamerlanes tot den heden daegsen Koning' bldz. 347} . De vertaling hand den bekenden Herbert de Jager dcen sedert enkele maanoen Batavia} , uijt de Persiacnse tale" (Over Herbert Jager Encycofgedte Ned. Indie , IJ, bldz 177 w) Bij ,e Jecturc oftc Jic CF inspectie deses briefs" werd ngebruykt" cent Armerier; Chodja Soletan'

CCLX RIJK VAN DE GROOT-MOGOLS BENGALEN.

29 October 1662.

In Bergalett (is} Lije Koninglijcke hoff tot Dilly eindelyck; op 15 Decembcr , bescheijd in Ougly ekomen den uijtslag Icgatie; uit Suratte dcrwaarts gcdaeri (Zie hiervior bldz. 215) namentlyck; dat de directeur , Adrichem hadde becoren ten firiat strekkende Ontckommend vervolg van Comp" handcl in Bengalc; Orixi Pattena Dit Koninclijck firman; is aldaar (Hocgli) bij den direcLeur; Brocck, ongetneene eere irgehaalt eu ontfangen oock bevonded, "COr Bengale raakt, gewensten inhoud (Dag-Register 1663_ bldz . 104).

Translaet Firman, door den grooten Mogol ien Comp' verleent in date den 29en October -1662, raeketde des Comnp negotic Bengale:

Inden naeme des allmachtigsten en bermhertigen Godt: Coninklijck geborlt door den onoverwinnelijken ovet trium-phanten Monarch; den alder doorluchtigsten Coninck, Maij" Aurengzeeb, stadthouder Gods, beschermer des Mehumetaansen ge . looff en omringer der werelt: Alle hooge overheden, vicereijs, alle regenter, vrij heeren gouverneurs, rentmeesters heveelhebbers der wegen en revieren ende alle landvoogcen, die jegenwoordig regeeringe sijn naemaals succedeeren sullen de rijcken Behaer (sijnde Pattena) - Bengala Orixa, uijt Maijts naen ende gunst (die sullen vet- hoojen de blyvende} worden vercondigt = dat mn deese dazgen vuor Onses Mayts alderheerlijksten throon, die de volckeren in ruste overschaduwt, onder andere grooten onses hors vasalen iS verschenen Dirck Adricheni; comandeur ende gesant vin den dcorluchtigsten heer

generael der Nederlandse natie, alwaer aen de voeten onser Mayesteyt syne nedrige supplicatie deser voegen hceft gedaen_ dat verhoopte en versocht; ons Koninck Iyck gebod mochte werden gegeven _ opdat sij luyden ter reede van Quglij Pipelij Bellesoor met haare scheepen arriveerelde[129], sullen vermogen te anckeren, alwaer selis willen, ende haare aenbrengende coopmanschappen, naer dat door hun den voorigen be sloten thol, gelijek Foor deesen Wesem betaclt, door de regeerders mach werden gelargeert; Om deselve goederen naer hunnen willen te Uettocter ende aen die willen vercoopen ende weder van wien dat willen, HaI begeeren incoopen ende soodaenige makelaers_ haer aenstaen sullen, in hunnen handel gebruijcken ende dat gecne regeerders al geene sy luyden van lywaet, zuyker_ zalpeter, zyde, wasch andere Warten in de bovenstaende ryken en diens onderhoorige landenr negotieeren ende in gemelte zeesteden afbrengen, selve saL vermogen tegen te wesen ofte te beletten; nochte in afvoeren haarder coopmanschappen deselve om geen oorsaacken van toll; impost 0f andere gerechtigheden vermach aen te slaen of hinder lijck te sijr, maer ter contrarie in alles de goede behuipsarne hand moelen bieden, om behoorlijcker tijd hunne aencomende scncepen met gerustheyt vreede weder te connen versenclen ; OOk niet te gedoogen, denoteerende de regeeringe, dat iemnand; wie hy Sy, haare vaartuygen sal vermogen synen dienste te arresteeren ende eyndelyck heeft den suppliant vertoont, dat deese inlandse coopluyden; vracht barcklieden, arbeyders en alle andere aen hun schuldig blyvende_ cCCi weygetig traag Synl deselve voldoen_ Op deese supplicatie e versoeken dan word ons Coninckyck gebodt uyt gegeven, dat tot aller tyd, wanneer de Nederlanderen hunne schepen de boven gemelte zeesteden doen aenlanden, alwaer zelfs willen , sullen vermogen te anckeren ende, aenbrengende coopmanschappen voorigen gestelden toll betaelt hebbende, sullen geene regenten hun vermogen te beletten die te vervoeren werwaerts sclfs willen ende aldaer vercoopen aen die geene_ die sy willen, ende wederon ccoplieden, van wien datse ocrk willen _ alles Wac willen, sullen incoopen ende soodanige makelaars, als selfs willen verkiezen, tot haere handel gebruycken ; ende nietnatid, sonder hun volcomen corisent Sich met haare negotic vermogen vermoeyen erde alle her geene van lynwaet, zuycker, zyde zalpeter, wasch en andere goederen bovengeseyde rycken diens sorteerende plaatsen cotnen te negotieeren ende in de gemelte bandels brenger, niemand vermogen hun sulx te verhinderen ende afvoeren haarder coopmanschappen om eenigen tol, itpost of andere “} Havens; pretendeerende gerechtigheeden Coninklijke gestelde schatten U _ mogen tegen te wescn; nochte aen spreken_ Iiaer ter contrarie alle kulp ende vrindschap moeten betoonen ende eenen goeden ende heuschen handel en wandel met deselve onderhouden opdat alsoo de Nederlanderen met rust vreede hunne scheepen ter behoorlycker tijd sullen connen versenden ende daernede continueeren_ Ook sal niemand vermogen hunne vaertuijgen nae sich nemen ofte arresteeren ende (denoteerende de regeering)

ook sorge dragen en bevelen, dlat geen cooplieden, vracht en harkliedeni, arbeyders en alle andere, ien hun schuldig synde, ’et de betaelinge sullen tardeeren daertoe ongewillig wesen uytstel nemen, maer (de regenten) hun behulpig sijn ende besorgen, dat nzer alle recht ende billicheyt de schulden werden voldaer, ende niet toelaaten, dat iemand wie hy sy, de gemelte hunne schuldenaren hier in soude willen voorstacn of beschermen: Ten laetsten heeft (denoteerende d’E heer Adrichem) ootmoedig versocht ende on5 aengedient, dat in de voor deesen verkregene Conincklycke firmans sy geordonneert, dat, ten tijde der negotie Tertoet der goederen, sy, TTAT hunne coopmnanschappen in des Mayts landen reysende; altyt vermogen op te leggen soo veel dagelijcks voort te reysen, als begeerer, ende dat alle de regeerders ieder in syn gebied, hun niet et vermogen in mlinste tegen te WCscn of eenig hinder acn te doen dierhalven wordt dit bevel door onses Maijesteyts gebodt als voor heenen bevestigt: Dit alles wert dan een ieder we ernstig gerecommandeert ende dat jaarlijks geen nieuw of ander Coninklijck bevel sullen vermogen vorderen: vijfde jaer unser monarchie, den Sen des mauC Rebbi dlouwel[130]. Was hooft gesegelt met rijcks grooten segel syner Mayts, OII welckers omring In Fond stonden die tien voorgaende Koningen Mier Timoer (synde den grooten Tamerlaen) , Mieran Chia Sultan Mahomet Chia_ Abbol Seyt Chia; Sigh Oumer Chia, Babber Chia, Hamajun Chia Ackber Chia_ Sjangier Chia, Chia Jahan ende Inidden was in groot gedruckt : Aurenghzeep Conink, onoverwinnelijck Omringer der werelt, Gods stadhouder ende beschermer des Mahometaansen geloofs. Op dachter zijde des firmans was tot bevestinge desselfs volgens gebruijck, geseegelt geteekent des onderkonings segel, sijnde jegenwootdig de zoon sijner Maijesteijt Mahumet Maasem, GA den stadhouder Gods, den Koninck omringer der werelt,

CCLXI: RIJK VAN DE GROOT MOGOLS 29 October November 1662.

Een der vier firmals: Wzatore volgende; naudelende over Arr; inleiding Oer

Translaet Firmanner uijt het Persiaens, door den grool machtigen Koninck; Oranghzeep, Dillij, aen dE. Comp” verleent in vijfde jaer sijner regeeringe, sijnde jaer naer de geboorte Christi 1662. De gouverneurs en andere bevelhebberen, Iandbesitters, veltheeren, verdere regeerders wachtmeesters op . wegen revieren, landheeren, de Ragias, iegenwoordig ende toekomende in de Koninglijke hoffstadt; Agra verdere Coningrijken, lantschappen van Oeda[131] Ellabad_ mitsgaders aile, die Konings gunsten beminner, sij bij desen condbaer , da: heden. ten tijde van juijchen doe de vredige UtruchfhaTTeT open toegang tot de Coning sich ider presenteerde; VUOI den voet des Koninklijken troon comt te

verschijnen Dirck Van Adrichem, commandeur, volimachtigt van den uijtgelesen generael der Nederlanders, verkiaarenide van dae , met behoorlijck eerbiedigheijt; dat sij, Nederlanders, verscheijde coopmanschappen uijt Souratta Agra Upyuren Ook Uederuni uije de opperquartieren_ te weten ; Banares, Jalaelpoer[132], Geijrabat Leckenouw Gorsia , Bijana_ Hindoon_ Bassouwer andere plaetsen meer veele coopranschappen, kleeden_ indigo_ salpetel , etc: handelen; die sij eerst nae genoemt Agra dan, mnet et geen sij alaer verder daerbij koopen, tegelijck nae Suratta 2f- brengen en, volgens des grooten Koninks beveel schriiten, van Taesgentse tollen en wegh ongelden bevrijd waren; en dzer men Wat andere copers verkoopers der indigo elk percento de - Jalij of maekelaerdije afvorderde, wiren sij, Nederlantse copers, vrij, nits dat den vetcopers een ten hondert wegens hem selts eenlijk uijtkeeren ook dat sij, Nederlanders _ hunne gekochte indigo van de vercoopers ontfingen er, solder in Konings thol of weeghuijsen herwegen of een ten hondert daer af te betalen, brachten; waer haer gocd dachte ; dies verzocken Konings toestemming vernieuwing alsulke bevelen, dat sij van alle ongelden, radereijen thollen anders die de coopluijden in Taesgent voldoer, vorder bevrijt mogten blijven, niede V4tl voorncetde percento delalij, die andere indigo coopers betaelen dat zij, Nederlanders IlU , gelijk voor desen gebruijkelijk, hunne gecochten indigo vermogen sullen, sonder Coninx tholhuijs wage te herwegen uR niets For wecgloon te betalen, naer haer welgevalle thuijswaerts en verder atvoeren aten en dat men haer in Sagers ` naer ouder wijse dierwege ook niets neme. ’t Welck de Coninck haer, Neder- Janders, toestaet cousenteert 1nl soodaniger Ianiere, dlat de gant- sche werelt niet verhinderen kal, dat de Agrase regeering van haer niet verIag eischen, geen men van andere coopluijden wegens Taesgentse thollen en ongelden volgens cOStune, gewoon 18 te vorderen_ noch ook niet de een ten hondert voor makelaerdije aengaende den incoop van de indigo mae1 wel de percento van de vercoopers, gelijck voor desen gebruijckelijck. Haer gecochlen iridigo sal ok herwegen, noch binnen brengen des Coninx weeg of tholhuijs niet subject zijn ; zij blijven ook, voor heen , van Sagentse ongelden bevrijd sullen voortaen Itnste met mccr TuT dese betalen_ Een ander versoek; zen den Koning door hun gedaen waerop de Maijts bevel vereijsschen, dat de Nederlanders indigo, cleeden, zalpeter en verdere coopmianschappen mogen handelen en coopen; waer bij wien zij goed vinden sullen; weder hunne aengebrachte goederen venten nae weigevalle door makelaers, die sij daertoe willen empioyeeren daer haer tegens danck geen andere makelaers togen toegeschickt werden; Hierop is toestemming geschiet, zoodaenig dat haer, Nederlanders niemnand geenige onlusten, noch tegenstreving hunner versoeck Ver mach toe te brengen, Een ander versoek Vomt gebracht, wacrotct sij des heijligen Coninx conseni vereijsschen datter niemand ijets tegen hebben mach, datzij veel vracht carren_ cameelen anders vervoeren hacrer goederen aennemen bevrachten als haer geraden dunckert

sal ; dat ook geenige coopluyden in betalen haerer schuld, als de ingebreke hlyvende vracht aennemers_ weder geven der restanten Suyn- achtig mistellend nogen wesen; noch dat sij haer dierwegen mmer geen borge behoeven te laeten geseggen en dat sij haer Nederlanders allerwegen_ achtervolgens gebruyck bevelschrift des grooten Koninx, rakende tollen, als raderyen, reguleeren Inoger, welck de Coning de Nederlanders toestaet, dat sonder iemands tegenzeggen sooveel vracht carren cameelen en anders nac begeeren aenncen bevrachten sullen. Men moet besorgen, dat haare schul- den sonder versuyIi haer betaelt en afgedaen werde; waeitoe haer alle hulpe door de regeering moeten toegevoegt werden en niet ge- doogen dat Inen haer met borgen payen sal, noch dat Mncn] naer de wege; noch revieren, in atieysschen van tollen en andere ongelden eenige onlusten toebrenge; Tact dat duor bevelhebbers Van d'een de andere plaetse gecorvoyeert werde. Hierop heeit ider te letten ende te Vreesen wie Coninx toestaen VETcOrt: Alle jaaren behoeft dit niet vernieuwe

Van de raderyen in den wegh. Bevelschrift; gegeven alle gouverneurs_ bevelhebbers eygen besitters hunner domeynen; veltheeren, landpachters, beyde wacht- Ineesters Op wegen revieren, Initsgaders verdere landsheeren, de Ragias onses gantschen rijks_ in Sjasianabath; Agra Amada- bath en de zeestadt; Zouratta, met haaren acnkleven:

Kennelyck yegenlyk en allen, die Coninx gunste be - minnen, hoe Op desen geluckigen dagh dat myne mildryke en clacr - schynende glans de werelt verheugde, omtrent mijnen throon scheenen is Dirck Adrichem, commandeur, vollmachtigt van den uytgelesen generael der Nederlanders_ Iaf1 syn versoeck door behulp det voomnacmnste mynes ryks TuotCI Syn gecumien; welck blykt, hoe Nederlanders proffytshalven; UYL Ver- scheyde landen hunne coopmanschappen in Hindoustan aen brengen Wecet uyt Chiasianabat, Agra en de omhe-leggende plaatsen, ook uijt Brampour, met den aanhang, Bhaderpaira, Nouwapoura mede vin Amadabath Brooda; Cambaija, Brootchia_ Ecclisser en Sindij verscheijde goederen handelen en dan vorders nae Souratta afvoeren waervan volgens des grooten Coninks hevelschrift, gerechtigheyt en radereyen voldoen derhalven ver eysscht haer onse hescherming, dat haer , noch naare coopmanschap- pen, geen leed_ noch hinder in den harde of 't geen hun in over= voeren der revijeren verletten aengedaen mag werden_ dat den Coning hun; Nederlanders, volkomen consenteert tocstael, roch tat haer mn 'tgacn of wederkeerer, in 't Op enafvoeren haerer goederen; hier sich niemand tegenstelle of verhindering toebrenge veel min haer eenige verdere thollen in de steden noch Voor radereyen in de wegen af te vorderen; sy met of tegen will, roch Op geenderley maniere hun yets afbidde, maer suit contrarie haer haere goederen van d'een nae d'ander plaatse convoyeeren alle gelegenheyt haer de hulpsame hand bieden; Op dat sy te

vreden en; haere goederen oor schade bevTyt blyvende, hunnen handel dies te grooter werde Dit syn de onwedersprekelijke bevelen des Coninx, welke alle jaaren niet vernieuwd hoeven_

Van de negotie in Souratta en Amadabath Weet et alle onse hewinthebbende onderdanen_ jegenwoordige toekomende in Souratta, die onse Koninglyke gunste vereijssche; dat heden_ der dag van mildadicheyt; VOCI onse claer glinsterende tegenwoordigheyt verscheenen is Dirck van Adrichem commandeur, volmachtigt van den uytgelesen generael der Nederlandlers, versoeck doende in aensien door huipe J throonwachters; aen den voet onses machtigen setels, OITI vernicuwing des grooten Konings beveelschrift rakende hunnen handel, vertounende voorts; dat geenen Nederlander $ Agra gotieeren nae Souratta af - voeren; wanneer aldaer aengecomen dat dan alsulke coopman schappen 10 tot 12 gecargeert werden daervan tol betaelen, die van Amadabath van 10 tot 10V2 vergrcoten zelfs in Zouratta_ Brooda elders koopende, niet beswaeren, Maer taer rechte waerdijs getaxeert en daervan tol voldoen_ Blijvende de Nederlanders vorder hevrijt van andere toller, radereyen of ongelden Op de wegen van de goederen coopmanschappen; die aenbrengen moetenl betaelen 312 ten honderL, weten: 2V2 Voor Coninx gerechtig- heijt Toot delay of makelaerdy, mitsgaders dat andere coyp- luijden maCI 2V2 percent Voor thol uytkeeren, sondet de geseyde percent VOO makelaerdije WYInu door ons gunstig hevel alle negotianten gantsche Coninckryck wegens ongelden van raderyen bevryt bleven dat wy de Nederlanders ook alsoo van ten hondert delay of makelaerdy VIyen wilde; aensien begeeren_ dat alle ccopluyden goed genoege geschiede will Coning, dat de Nederlanders sulx allerwegen genieten sullen haer de VOOTSI percento delaly liberael quytgeschonken, 7oo dat voortaen niet meer dierwegen aensprekelyk zyn ende sult haer niet MCCI noch min als gesecht afvordleren. Noch ander versoek; voorgecometl; dat de Nederlanders laekenen e andere waere in Hindoustan aenbrengen weder uijt Agra als andere Coninckliјke steden cleden; indigo, zalpeter, zyde etc negotieeren, voorders deselve TaC Brootchia Zouratta afvoeren; dat baer niet TnCET als de vuorgenoenide 2V2 houdert Tuor aigeeyscht worde e sy van verdere molestie en Onlusten beschermt hlyven mogen haere coopmanschappen onbekommert_ waeren Jen wien hun goet dunken vercoopen wederon coopen _ waer bij wien sy willen, dat sonder of door makelaers, die sy selfs goet keuren en daertoe begeeren te gebruyken, sonder dat iemand daer tegen iets contrarieondernemen mach alle welke haar Nederlanders door de Koning geconsenteert vollcomen toegestaen jae_ dat Mnen nietland van haar verongelyke. Een ander versoek gedaen, dat de heylige Koninckliyke bevele Nederlanders hevryde, dat sy haer koper niet en behceve in de munte des Konings leveren, macr vceren vercoopen; Op wat plaetse het haer goet dunken sal, ook dat de koopers van selve onbecott - mert, waer hun behaegt, daer mede handelen mogen, dat Nederlanders daer door jaerlijcx dies

Ieer koper zenbrengen . De Koninklijke toesternming hierover is zOO groot en Vast, dat de heele wereld der in minste niet mzg, noch tegen spreken can. De Neder- landers sullen met Qun coper ongemoeijt welgevallen handelen en vercoopen waer sij willen ende die selve van haer coopt; sal mell geenige onlusten toebrengen SOo salder door haar vee] koper gebracht selve goet coop werden: Een ander versoek voorgestelt, waerop Konings tocstaen Vet- eijsschen, dat sij- Nederlanders VCC genoemt, sonder eenige VATI hinderinge alle verdiende vracht penningen de coopluijclen_ hunne schuldenaers, ende vall de ingebreke blijvende carie luijden, eic. alle uijtstaeride restanen van betaelde carre vrachten nae hun be- geeren mogen innen bemachtigen, sonder dat sij haer met borgen benoeven tevreden houden; waerin haer niemand vercorten mnoeijten VCTMogen aen te doen; maer ter contrarie, allen deelen hun de behulpige hand geboeden werde_ Voorders de paarden, die de Nederlanders aenhrengen, waeronder SOO veel Voot de Conink te koopen bevallick schijnen dat die volgens marktganger wijsze door Conings regeerende onderdanen aenge- nornen ende de reste hun weder gegeven werde, On1 te behouden ofte vercoopen nae hun eijgen goed vincen_ in Souratta of elders, sonder iemands tegenspreken; veel In, dat tnen haer zoude willen YOUr - houden die binnien Souratte te moeten vercoopen_ Dat niemand belette of trachte verhinderen; dat de koop - luijden hunte goederer, coopmanschappen ende persoonelijk, J hegeeren, met Nederlandsche schepen vracht als anders nae Persiz Arabia , Kassera e cldes averroeren Sooveel vrachtcarren; camelen voordere lastbeesten Nederlanders nooxlen hebben ot begeeren, vermogen sonder eenig helett of rocrrtrd imant bij hun tot Verceren haerer goederen aengenomen werden ; dat sij hier in haer versoek begeeren, is hun toegestaen net Coninx consent, die wil, uat besorgt werde Nederlanders sonder vermindering ijets_ cidot hulpe gouverneurs en andere aen haare comen: Men sal haar met geen borgen_ Inaer door principalen doen be= talen. De paerden die bevonden worden den Conink te behagen_ sullen volgens marktgang door de regenten_ voornoett; zeng encmen ende reste de Nederlanders wecer gelevert werden OII be - houden, vercoopen_ wacr ende aen wie sij willen. Dat men haer ook geen molestie of persinge aen doe om in Zouratta deselve te markt brenigen, Op dat sij daerdoor met iouter goedle wil verwekt worde noch schoonder paerden aen te voeren; het gebeurde mien prijs coop woor Maijt niet conden overeenkomen; Men sulk paerd of paerden (door man van de Nederlanders daertoe afgericht) , met hun sjap den hals versegelt, tot den Conink op senden; waneer de Maijt dan taxeeren en de betaeling nae vereijssch selfs aen door sijne bewint hebbende onderdanen Zouratta ordonneeren en effect doen sal hebben. Nierand salder iets tegen hebben of werk te stellen, dat andere coopluijden hunne per= soonen of Goederen coopmanschappen nter Nederlandsche scheper nae Persia of elders Op vracht over transporteeren veel min hun sux beletten. Men niet tegenspreken_ noch verhinderen, dat de Nederlanders sooveel vracht carrer; czmeelen en andere

last - heester aannemen en bevrachten; als sij begeeren sullen. Op dit alles hebben Conincx onderdanen letten, dat het naer gecomen werde. Ziet t0e; dat Coninz gebodt niet gecontra- rieer: word_ hebt Vresen_ Jaerlijcx vereijscht ons bevel- schrift niet vernieuwt; also dit uw altijd Genoeg sijn sal.

CCLXII KUST VAN MALABAAR:

Januari 1663.

Van Goen; zijn reis Mzer Batavia (zie hiervbor; blz. 192) naar de Kust Malabaar teruggekecrd, Den November 1662 Kwam ~oor Cochin aan, dat ininiddels coor de Nederlanders was ingeslote u Voor het welslagen der plannen Cochin eenig belang Angiccatrial, omidal de partuerezan Cochin nalle noodldroft, zelis Zwvc raercn buskruijd ’ vandaar Ontvingen, Dit geschiedde langs ,de fevict”” open Verder heb ik de ligging van dit plaatsje niet kunren nagaan: Diar hadzijn residentic ule Cochinsen prins Godorie’ JetJi lastig element ; Foor Necerlanders Gudnt hij de Portugeezen stende, Wro Cochins Kowing dmadan hj hier en daar in diens rijk ,de mecsei speelde , Vast hoope Cochins Koring werden; indien niet lukte de stadt winncn”_ Ecu Jantz Angiecimaal gelukte de 4annangers Uit hel Contractboek Voor zuuvcr uitdrukkelijk door mij het ieaen deel is verteld Eeb ik de cerstvolgende contracten alle getlmen Lil ket Raeed ceel ContraciEocken Kater insteroam Ik kom de Inlciding hictop

DOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800.

Godortre vluchtters; ,ons in ruijmende dat vruchthare landschap; Teceti mwouilders zijnde rechbe ondcrcanen Cochins Koning, stond toevielen Godortre otvluchtte wcrd door adie Porca (zie beneden) cllder sprotectic Eenomen: (Dagh- Register 1663, bldz. 118, 126, 181, 183).

Compareerde voor mlij, ondergeschreven, Angiecaimaal, den welcken heeft gedaan protestatie ende bekentenisse te sijn ende willen verblijven en altoos eentrouwen oprechten vrunt ende dienaar der Nederlantse Oost-Indische Comp versaekende alle vruntschap ende correspondentie der Portug eserl, Godorme, Porcz ende haren verderen aanhang: ten welcken eijnde hij, voorschreven heer Angiecaitnaal, VOCI nij, daartoe geauthoriseerd, verschenen is, ende in de naam van de E homagia in alle cerbiedligheijt, gedaan heeft, ende dienvolgende mij; uijt last der hecr Adrniraels ende veltoverste Rijeklof Wam Goens, als vrunt ende bontgenoot der Cotnp aangenomen is, beloveride in der selver naamn hem, Caimaal, in sijn qualiteijt; digniteijt en eere te houden ende maintinere, in waarheijt welcke Angicaimaal

voor nem selis en ick uijt de naem der E. Comp dese geteijckent hebben in alle sincere opregtigheijt: Actum op Angiecai-maal desen 4e Januarij in jaar 1663 en uijtgewisselt aan wedersijden, Was geteekert Lucas van Waarden; raat en secretaris der expeditie Ter sijden stonden drie regels Malahaars caracters wact agter geschreven stont dits de teijckening des Palitters; getuijge Noch lager CCn Malabaars teijcken, waarbij geschreven stont dits teijckening am Poelelle Achet, ragiadoor der Angiecaimaal, Onder de teijckening den E van Waarden stont noch Malabaars teijcken, waarbij geschreven staat dits de hantteijkeninge van Palongette; rasiadoor des Angiccaimaals ede iIl tnlident Wa alle de teijckeningen stont Comp zegel, in rcot Iack gedruckt.

Indien hier niets uitgevallen, Wotot her nict net land Inaar tcgenwoordger net Jand bedveld Caitaal, dat volgens Cancer Visscher, Briczen, oak graaf beteekent; Komt Mg piaatshamen, (Zie bidz. 219)- Hier ontbreckt iets tert Hicr het weder de landstreek Zie hiervour bldz. 203.

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

CCLXIIL KUST VAN MALABAAR

Januari 1663 ? [133] Ook Poica {vgl Corpa Dipl L bldz. 405 vv}, hield bij het beleg Cuthin de zijde van dc Portugeezen; Mar Wenuer bij de aanvallen Cochin coor onzen gesIngen: (Dagk-Rcgister 10os, bldz. 119, 120, 126, 129, 178, 181).

Translaat ole van den Konink van Porca

Ter ordre Vat den Koninck werd dit verl cend USCn Heer admnirael tot bewijs dat dhavens van Konincs land door d’Ed Compagnie is geconquesteert door des Comp eijgen gebleveni Dit is geschreveri dat Arou daer de Koninck was Geschiapt met des Konings siap.

CCLXIV KUST VAN MALABAAR

Januari 663

Vour de verovering van het Portugeescke Cochin (7 Januari 1663) heeft koning van Cnchin OTz zijde Echouden: Waarschijnlijk heeft hi; in dczc trochele dagcn Nederlandscke officicren aezak bekleed landstreken hem tcebehoorende Mair [czer zijn gezzg Vertet gekoren.

Transiaat ola waerbij den provisioneel capitain Hendrick Reyns door den Koninck van Cochin gesteld werd tot ragiadoor Toot Ick geve in dese schriftelijcke ordontantie stellende in bij desen

Contractbock III. Oischoon datum deze ola niet Vrsestaat mecn i haar op Januari 1663 Morcn steller, O redlenen in de toclichting uiteengezet: Parca Porakadl, op 9” 22’ N.B. en 76” 22* OL Daardoor ? Tot’ Afol? Atol behoorde t0: de larden, die den Coning Cochin eijgen LemEm crelals porca Niet otmogelijk is deze ola afgegevet coor en Vorst Arouw, dcar- dien Porca Op last den ToiFst Cochin; Uit Contractboek III: Ook van deze ola staat de dalum nict Tzat Ik cen har Januari 1663 t OEM stellen; Teocuen toelichtng ulteen RetEl Misschien schrijffout Hendrik Recdc (Dagh-Register 1663 bldz. 120). Zie ook Biografisck W cordenbock IIT, bldz, 1011. Hierin Wuri aanstclling Van Reede geplaatst in Augustus 1663.

neren5 den Palietter Ittekomeren [134] in het ampt van ragidoor MTUO ~at binneu de uijterste landpaalen als Mampoloer zuijden en Padiloer noorden leggende aan dese officie dependerende te verrigten, zij deselve uijt te voeretl, en te besorger; gelijck schattingen en cenig schulden Foor eene ofte den anderen ingevordlert hebbende; InC-constringeren als anders de penningen daer te staande ontfangen, alles na gelegentheijt van saaken, hoorlijck pretentie te mnaecken goederen Van de overledene, interesten thollen en pagtpenningen te ontfangen, doende daer tegens oock dordinarie (en) extraordinarij gastos ende resteerende penningen Iaten af te leggen na genomene raad en informatie met die gene die tot de dagelijsce voorvallen sijn gesteld, als Naijkerwittij, Ausie Mankotte Itipanne, Toteheri, Ittij Kowenden Tholenwellij en Kakkenatta Panicol coch van alle omleggende landen guede TfR kening te laten doen; alles door d’ nu gestelde menas (schrijver) pertinente reeckening te laten ophouden om mij te sijuer tijd reekenschap daervan te komen gevet Aldus gedaen ende geordineert binnen hoff van Hekekoijl geschreven door Ittroemramen Was geteeckent met het gewoone teccken van den Cochinset Koning:

CCLXV. KUST VAN MALABAAR Januari 1663

Ook deze ongedagteckende IeCIL ik te IO4en stellen in de dagen, WcrE verovcring Cachin vuura (gingen: Ola Wat Salis iactie, die de Koninck van Repolijn

Dezelfde als Conemenore

Port. gastos uitgavcn privaatrechtelijke overeenkonst tusschet cenige koopleden Yan Cochin vond order coopluijden Coetchin’ Witte Naijko: Uit Contractbock HII Valentijry Nieuwe keart Molabar, plaatst Rijk Repelin” ten 0. Cechin. Hunters’ Gasctteet, 402 zc5: Edapalli (the Replein Dutch wnter3 situated in 10” and

76 2’ E held by Nambinlri Brahman of the highest rark; who is called the Edapalli Raja Tke Edapalli chiefship believed be the sole relic o thc ancient thcocracy of the west Coas Hct Dagk-Register 1663 bldz 188, zegt den Ragia Erpolin die om sijn hoog geslacht jeer i4, zijnde rochtans onderdaan van Cochin’

doct. wegens dood van een toepas, die hij heeft laten ombrengen in welckers plaats IU eenen sijnen naijres Inet hct geweir van den dooden aen d’Ed. Comnp heeft overgegeven

Ik sal niet geven nog gedoogen dat mijne vassalen aen eenige natie geven de peper, die in mijnen lande sal wesen, dan alleen aen d’Ed, Comp En off geviel dat eenige van mijne vassalen aen ymand eenige peper verkogter, die sullen op hoogstent gestraft werden; sCO den A Cochin d’Ed, Comp met zoodanige straffe sig sullen vermngen De peper die van de Zuijdkant in kleene manthuas en van oostkant p naer mijn land komt, volck van dEd: Comp niet ophouden Zoo de sluijkpeper, in mijne landen aengehaeld, niet willen over-geven, sal ick als mij te kennen gegeven werd mijn volck zenden opdat gezeijdle pPeper acn d’Ed. Comp overgelevert werde Wanneer met eenige peper hooft C Manhame naer Repolijn willen passeeren; so0 sullende sulx aen de wagt bekent maecken Op datse passeeren ende passeerende sonder selve bekend gemaackt te hebben zal die peper prijs gemaackt werden Insgelijcx als eenige peper ter plaatse die genaemt werd Valla calam aengehaeld werd, sal die mede prijs gemaeckt mogen werden SCO deselve niet willen overgeven (mij dat bekend maeckeride) mijn volck senden; oplat genoemde peper aen d’Ed Comp werde overgegeven: D’Ed. Comp zal haare cooplieden in mnijn landen senden o1 de bovengedagte peper te koopen, ten prijse als se die in andere landen koopt:

Vel, nog Cur dezc ,zoort Christerer welke men Tocpassen nocrt Canter Visscher, Briezen, bldz.1&, Nairs Vercoegen? Ook gespeld ,inansious (Degh-Register 1663, bkz: 120): vaartg;

CCLXVI: KUST VAN MALABAAR:

8 Januari 1663.

Den Januari verscneen nnder de vrecde vlagg leger naeren (cer Portugeezen) sergant Maroo onderhandelingen upcucl DOB denzeliden aunn werd het rerdrag cvergave geteekend vals soldaten; Waac vromeliick hadden EcqueteTL; ntacr anders als in qualiteijt van Vetyoncu Juijden’ hetwelk den Januati quOr Van Gocns Wlto bekrachtigd (Dagk-Register 1063, bldz: 12 %.

Articulen van accoorat gemaekt en beslotent tusschen den Francisco Gomes Sarmento capiteijn een Coinp Infanterie nevens Marco de Phinho, burger van Coetchin, gemagtigde van Ignatio Sermento de Carvaljo capiteijn gererael der stad Coetchin; wegens sijne Maijesteijt dlen coning van Portugaal, Ter eenre

ende d Heer Jacob Hustaart, raat extraordinaris VaT India, gemagtigde van den Veitheer Rijcklof van Goctis, raat ordinair India Adrniraal dcze custen en superintendent op Ceijlon, uijt den naan van den Nedelant-schen staat in Indiz ende d'Ed heeren Bewinthebberen van de Vereenigde Nederlantsche geoctroijeerde Oost-Indische Comp ende d'Ed, Heeren Gouverneur Gene-raal ende raden van India, ter andre sijde

Dat de stad Coutchin sal overgelevert werden met alle hare juris-dictien, oude privilegien, incomsten landerijen; met de docunienten paperen; daarvan sijnde, ende meer in,den nAam coning Portugaal is gepossideert, cederende daarvan alle comnpetentie geregtigheijt den gemelten veltheer ofte sijn E gecommitteden: Dat voort alle artillerije ammonitie, coopmanschappen, vivres roerende endc onroerende goederen, Saten wat meer in Wesen is, insgelijx overgclevert sal werden als Voren Dat alle vrije personen; wapenen gevoert hebbende sullen sweeien, jaeren tegens den Nederlantschen staat in India niet te dienen; Dat de soldaten ende alle die van de militie sijn, sullen uijttrecken

Uit het Contractboek tiju, V, 2, bldz. 35

Ook in Dagh-Register 1663, bldz. 125 ; bi;j Valen-

tnCl vliegende vaandels brandende Ionten, cogels in de mont, ende stucken geschut ter bequamer plaatsen buijten de stadt; ende selve geweer aldaar onder vaandel Van den veltheer nederleggen: Alle naturelle Portugeser die ongetrout sijn, sullen Europa vervcert worden: De getroude Portugesen misticen suilen Goa vertrecken; ende mogen mede nemen bed en bulster erde' sulx mcer als bij den veltheer ende sijuen raat sal werden toegestaan Alle vrije toepassen canarijns sullen blijven tot believen en ter discterie den veltheer. De geestelijckheijt Mudef Iede nemen hare beelden ende kerckelijcke orlementen; behalven die van gout ofte silver sijn. Alle vrye en kerckelijcke personen, die hier in lant swerven onderdanen sijn Wal den coning Ae Portugaal, sullen cOE-tract mede begrepen worden: Aldus gedaan, geaccordeert ende gesloten Nederlants velt-leger oot d'stadt Coutchin den Januari; 1663. Was getekent Jacob.Hustaart, Francisco Gomes Sarmento Marcus de Phinho de Fonceca. Lager stont; Ratefico czpitulado per assi queeren cnice Iho que MC ass138€, Cochim em 8* de Janeiro 1663. Era assimado: Ignatio Serm" de Carvalho: Ter sijden stont, gezien hebbende voorstaande contrac, approbeere ratificere selve uijt den naam van wegen d heeren principalen leger Yuu-nocint den &e Januarij 1663. Was geteekent Rijckloff van Goens:

Deze uitdrukking, gebruikt als ecn attrihuten het uittrekken garnizoen bij overgave aan den vijand net krijgserr, recds vrotucr herhaaldeljk i deze uitgare Gebrukt; Her was ecnter nict Reluxt, juiste nctccenis daatwn Terriaten, daar nietan ik mij werdde juiste

inlicitingen kon geven; Eindelijk Wecs lutt-generaal onlemans Betjuen mij cenc verklaring Bardin; Dictionnaire de Fwrmnee teate (Paris, Correard, 1841} onder het Ydotu Aballe (balles bouche Deze rerklaring luidt: uotudcict aa Tourniment qui comprenait pctit sac balles prenait, quard devait tirer, quelques-unes de Balles placait cn Tusette cans Dulcnt afin de charger plus rump tettiait; Jussi les historicns mentiounent-ils 0ins capitulations de siege Inmni conneurs Guerre [expression miche allmec; balle houch Dagh-Reyister Valeltijn: uerer”

CCLXVIL KUST VAN MALABAAR

1.

Mangati, Noorden Cochin, was “subaltern” dit rijk hoorde tot de opijlaren rijk Cochin. Het de politiek der 0. sdat Fder landschap onder sijn cijgcn erffclijck peslacht hart hlijve’ de Samoreijnse geslachter haar in de regeering Cochinse irdringen (Dogk-Register, 1663, bldz. 188 #: Den gricol vall Caijlicoijlang ende den vierden Satutorijns prins brergen vour den heere Admiraal en Gouverneur den ragie Mangattij; den weicken sich quam aanbieden als vrunt er ten dienste dler E. Comp wanr in den selven na gewoonte aangenomen gecarresseert

CCLXVIII; KUST VAN MALABAAR

15 Februari 1663.

Samudri opperkccr het door de Portugeezen overde Cranganur (Zie hiervaor, bldz: 193, La de verovering Coor dezc stad wcrd hesloten te ruijmer elde “Fdrach t dccn dc stad Cranga oer den Samudri (Dagk-Register, 1663, bldz 181, vgL. 325, 411; vel. Canter Visscher, Brieven, bldz. 210),

Hleden sijn ingoede vtuntschap S MCI vergadert den coning Sammorijn en ragie van Cranganoor voor haer selven ende den Admiraal Rijcklof van Goens, wjt n44n1 Tan d ’Gouverneur Generael ende Raden van India wegens de E Comp en geresuticeri sijnde het contract tusschen gemelte vorsten; cnde E. Comp genaekt, wert bevonden dat den Sammorijn sijne geallieerde uijt cragte

van dien jegenwoordig competeert de possessie van d’stadt Cranganoor onder sodanige conditizn als in de selve contracten te sien sijn, wert in voldoening van dien d’gemelte vestingen, ende om redenen alle het canon dat daar nog in wesen jan haar opge-dragen ende ingeruijmt, Om, Nederlantse guarnisoen daar uijt getrocken sijnde de voorschreven stadt Cranganoor socanig die iegen-woordig in wesen te aanvairden enl in besit te nemen; reserverende voor de E. Comp niet anders dan de gedrage lasten, ende de redenen ende recht, 1Jat in desen niet mogt Idaan WeSCI.

Ordonneren cnde bevelen dienvolgens 2411 den Ondercoopman Cornelis van Essen opsigt desen fortresse te ruijmen amn gernelte Vorsten als heeren des lants, sonder dat wij haar particuliere prerentien op selve bemoeijen, tenl Wait (dat God verhoede) recht ende redlen daartoe werde gegeven Gedaan ende gegeven in de stadt Coutchin 15e Feb 1663. Was geteekent Rijcklof van Goens Ter sijden stont Comp zegel, ende daaronder ordonnantie van sijn Ed' geteekent M_ Huijsman, Secretaris.

CCLXIX. KUST VAN MALABAAR

15 Februari 1663.

Na de vcrovering Cochin; Mcrd al spoedig door de Ouzen Cantanore (148 NB: 0L} opgeeischt; daarma belegerd spoedig ingenomen (Dogh-Registtr 1663, bldz. 126, 150, 178,

Artijckelen van accoort gemaakt tusschen den E heer Jacob Hustaart, rat Wan India ende out Gouverneu van de Molucas ende Veltheer over de Nederlantse Oost-Indische Militie alhier, uijt de naam ende wegen dEd" Ho: Mo: heeren Staten Generaal der Vereenigde Neder-latidenl, den Heer Gouverneur-Generaal ende de Heeren Raden van India van deene sijde ende den Capiteijn Anthorio Cardoso der fortresse Cananoor egens den doorlugtigen koning Portugaal indere sijde-

Uit hct Contracthoek

Dat Portugesen der stadt, fortresse gebiet Tam Cananoor deselve sullen overgeven wegen de May vall Portugaal aan den Nederlantsen Veltheer Jacob Hustaart in name der Ed" Oost-Indise Comp desselfs comnmissarissen me alle derselver artil-lerije, ammonitie van oorlog; koninx goederen met alle deszelis Han-behcoren, coopmanschapper, gemunt ende ongemunt gout ende silver, vaartuijgen Vivres.

Dat de Fortugesen sullen afstant doen van alie rechten geregtig-heden tollen ende andere coninckliJcke incomnpsten; oude hedendaags, daarin begrepen alle onroerende koninx particuliere goederen sonder exeptie

Ten effecten vaIl dien sullen dle Portugesen in hande geven alle geschriften, tOmben, boecken papieren, s0o den Koning ende burgerije rakende.

Alle roerende ende onroerende goederen, coopmanschappen, ge-munt geldt, ongemunt gout ende silver, slaven ende slavinnen, getroude als ongetroude, zullen de E Comp werden bestelt ende oveigegeven:

Dat den Capiteijn der fortresse sal tegestaan worden in sijn par-ticulier sodanige slaven ende bagagie als den veltheer hem sal gun-stig gelieven toe te staan:

Dat alle de Portugesen; getroude, ende inboorlingen met hare Vroutcen weduwen jonge dlochters ende kinderen sullen gesonden werden 0ar Goz ende Iet hen nemen socdanige nodigheden als den Veltheer haar sal gUnstig gelieven toe te staan

Dat alle ongetroude Portugesen, blancke, sullen door den weg Batavia Europa gesonden worden

Archieistukkcn ; kadasterregisters

Dat alle die sCoip: wapenen gedragen hebber, sullen cweren onderhouden, tegens dlen staat der Nederlantse natie geen wapenen voeren in den tijt van jaren.

Dat in dese articulen sullen besloten sijn alle personen sijnde Portugesen ende haar onder gehoordt hebbende onderdanen, die hem in lant hebben geretireert:

Dat d geestelijcke papen ende klercken sullen behoorlijk na haar qualiteijt versonden worden vermogen met hen Uneten alle kerckelijck cieraden Goa.

Dat alle de cafiers Corp sullen overgegeven worden handen der

Dat de Portugese militie ende alle die wapenen gevoert hebben ter defentie deser fortresse sulien uijttrecken in volle wapenen vlie-gende vaandel, branciende lont, kogel de mont; slaande tromtel ence hare waperen nederleggen Toor den standaert der E Comp

Ampliatie van 9 articul. Wel verstaande dat op versoek der gene, die hare vrouwen ende familien landewaart in nigten hebben deselve sullen mogen met voorgaande cormnmunicalie wederom halen ende in Cananoor brengen laten, al voren gequalie ficeerde personen tot borgen harer wederoncomste als WatCCT de selve getroude met haar vtouwenl ende familie door UnZc bodoms Goa sullen werden vervoert. Aldus gedaan ende begloten in Nederlands veltleger onder muijren Vaml Cananoor desen ISe Fcb. 1663, Was onderteekent Bras de Neves I: de Foneceas en Anthonij Borgers Dalboerherie(?), Ter sijde stont: Pierre Dupon, Lucas van Waarden: Onder -stont: OIIS present 9. Taijspil (?). Lager stont: geratificeert; ge-

Konings? Ongeloovigen (Val Hansol JJobson, Caifer, 140, f). Mochten? Ect der bckwaamstc van dc oificierer; dic onder Van Gocns diendcn: Van Wecrden;

teekent]: Hustaart, ende in Portugees stont noch lager: Por esto capitalisoins feijtos Canaroor 16e Feb. 1663 Onderteekent Anthonio Cardoso

CCLXX KUST VAN MALABAAR

22/26 Februari 1663. Voordat Van Goens in Maart 1663 Indie: Westkust WAAT Ceilon Fcrttor sloot hi; ,contracten de Malabaerse Wotaten LeteI Koningin Samoriju Cochin, mitsgaders de Radja $ orca Parou (Dagh-Register 1663, bldz. bldz 151).

Confirmatie van vruntschap gemaakt ende nietw bevestigt tusschen den Groten Sammorijn ver= eenigde Nederlantsche geoctroijeerde Oost-Indischc Comp het afscheijden vzn den Sammorijn uijt Janden des Coninx VaT Coutchin, bij den prins ende successeur selis geschreven ende aldus Neder lants vertaal:

jaar 838 den Van d'maand Cimbce de Hollant-sche stijl in jaar 1663 den 22" Februarij is dit contract getiaakt in de stadt Coutchin met den Hollantschen Admiraal. Eerstelijk dit is gemaakt tot een teeken van vrientschap tusschen den Sammorijn; Sijne princen erfgenaem van sijde ende den Hollantschen Admiraal Rijklof Goens wegens de Vereenigde Nederlantsche geoctroijeerde Oost-Indis Comp de andere Van beijde sijden op de manier VIn een gesworen cedt; en dit sal hestaan soolang als de SOr, de maan de aarde en de hemel sl sijn; volgens het contract gemaakt op schip d 'Noteboom een coopman geplaetst worden landen van den coning van Sat-

Capitulacoes. Uit het Contractboek, Ook Contractbock II Dog Register 1663, bldz 190, Vgl IOg Canter Visscher, Brieven, bldz: Dogh-Register hccft Comba Contractbock II; Comhoe. Cantcr Visscher, bldz. 435, stelt Cornbar: gelijk Februari awet Orrent Men dient 1at merken, dat CersLe hun Maardt zajang ueerc fiet 13 of 14 van olize' Deze berekening klon" Bchce] de tekst. Wanreer moriju; ende wanneer ijts awn den coning van Sammorijn overconien; hij te kennen geven aan den Hollantschen Adrniraal, ende wanneer de vijanden van de Hollanders ijets soude conen tegen haar te attenteeren, dat sij sulx insgelijx sullen te kennen geven den Sanniorijn ende dat van heijde sijden sijnde vergadert, raet sullen neinen om te doen alles na regt ende reden.

Den koning V4tl Sammorijn, ende d'E Comp sullen sijn als broeders, dat alle vijanden van de Comp" sullen ook vijauden van te Sammorijn wesen; gelijk mede de goede successem alles nogtans regt reden, sonder beijde sijden mincqueeren, volgens het contract vocorschreven gernaakt.

Hetgeen de Comp daar aan den Sammorijn belooft heeft, is van hem ontfangen dit sal geschreven worden een silvere papier Malabaar 2 maal, en Op wit papier Nederduijts 2 maal, 17rt Vin Malabaars ende in t Nederduijts bij den Sarnmorijn; ende 2 gelijcken onder de E_ Corp sal berusten.

Aldus gedaan ende geconfirineert ten dage ende jare voren ter presentie van den Commandeur Pieter dc Bitter erde Isaac de Saint Martin getuijgen Was geteekent met Mallabaers character ende daer om geschreven gestelt bij den Grooten Sammorijn.

Weijnig daar besijden Rijklof van Goens In margine stont Comp' zegel ende daar onder ordonnantie sijn Ed" den raat, geteekent M: Huijsman Secretaris.

Lager vervolgde.

Wij, Hendrick van Reede, Capiteijn en Cornelis van Essem, onder-cuupATE specialijck gecommitteert door den Heer Admiraal Velt-Overste Rijcklof f van Goens ende den rat; an den grooten Sammorijn, Om present sijn, ende te Sien onderteeckenen het Neder duijtse geschrift van confirmatie der ondergelinge (sic !) vruntschap hier boven geschreven ende als dan volgens vorige verleende acte zn den Sammorijn; ragia van Cranganoor ende hare successeuren in te ruijmen ende opdracht te doen van de stadt Cranganoor endle d'artillerije staande ter diffentie Ie de selve.

Ingevolge dien Var Goens, hecit den onderkoopman, Pieter Vertangem gcbruyckt ontdekkirg elegentheijd den Satorijts Jand ende de Satorijn hecft heru toegelacten resideeren Pananij[135].

Op den 26e dezer maant in huijs van den ragia tot Cranganoor de Sima de onderteekening voorschreven confirmatie van alliantie in onser presentie gedaan door den grooten Sammorijn in bijwesen van den gemelten Ragia ende 3 der voornaanste Sarmorijnse princen ende ten selven dage den opdragt der stadt geschiet met nver levering der sleutels #4IL den Tagia 44ll Cranganoor, staande detentie der selver 14 ijzere stukken en 12 metale bassen nemende den Ragia mct 50 neijros de possessie van dien: Aldus geraporteert den Veltheer voornoemt, in de stadt Coutchin den 28e Feb. A" 1663. Was geteekent H_ v. Reede tot Draackensteijn en Cornelis van Essen.

CCLXXI; KUST VAN MALABAAR

Maart 663.

Ook Parou, Dyarcl rijk Cockin" mdar eireu radja, sloot Van Goens vobr zijn rertrek contract" (Dagh-Register 1663, bldz. 188 Ya.

Translaat ola van vruntschap en verbont tusschen de lantregenten van Parouw ende de E. Comp’

jaar 838 den 23e der maant Combhom nae de Malabaarse reecq ende de Nederlantse stiji in jaar 1663 den le Maart is geschrift verbont vruntschap gemaakt tusschen de princes en rasia van Parouw eude desselfs prins ende Heer Admiraal Rijcklof f vanl Goens.

De risiadoors Wam Parouw _ die iegenwoordig met gemieen goet-vinden gestelt werden[136]; Le weten wegens de rainja ende wegens den Ragia sullen alles vernetnen en tot hare kennisse Iaten comen gene passeert fte gedaan wert in de provintien van Parouw ende daar Tam berigt gevet den Rasia ende den Reinja, door haar over de saken sodanige bevelen te geven; als met beijder goet vinden nodig sal Sijn, ende door de selve rasiadoors sulx laten bevorderen in alle hehoorlijckheijt etide die van de rasiadoors in dese gebreeken sal opregtelijck te handelen, sal daar over gestraft werden _ blijvende den Rasia_ de Rainja ende den Prins alsoo ijder in hare authoriteijt waardigheijt na oude gewoonte Dit is sodanig ge daan ende besloten; in presentie van den rasia van Cranganoor eride den jongen Palietter, door ordre vant den Coetchinsen Coning Moedt Adavile hier over tot getuijgen gestelt: Deze Ola w2 5 geteekent door de hant van la ramja Parouw.

CCLXXII KUST VAN MALABAAR:

14 Maart 1663

Dcn 12 Mci kwam Hustacrt te Batavia, medcbrengende ALC] prictken, rcor Van Gccrs Cochin in dato den I6cn Mecrt dheer Hustart Coilan lccucnu peper Jadtn: nae gesonden Het rient allecn geleijde het conitacl op den [kn Mcurt met Ragia Parca gesloten (Degh-Register 1663, bldz . 178, 184).

Contract, alliantie ende confoederatie tusschen Comp” der Vereenigde Nederlanden Orienten; den koning van Coetchin ende dlen ragia van Porca sloten in manier als volcht.

Bij partijen reciproque gal wesen eeuwige vrede, amnestie ende vergetentheijt van gene voorheen gepasseert is ende dienvolgens voortaan EC eeuwige liefde ende toegenegentheijt tot malcander, SO0 lang Ieel sal schijnen[137]:

Den ragia van Porca verclaart sig vijant tegens alle degeene; die rijck van Coutchin eenigsints souden willen beschadigen, sij Portugesen of andere potentaten; behefies Keiooit dienvolgens den rigia van Porca Godorme sijn lant nie: alleen “u te dcen ruijmer; mjer ook YOUI toecotriende daar buijten te houden.

Beloveride voortaan E. Comp” die getrouwight te bewijsen_ die hij oijt de Portugesen bewesen heeft.

Den ragia Porca belooit, dat hij noijt peper ofte caneel sijn lant zal doen wegen ofte uijtvoeren dan met consent detl coning van Coetchin ende d’E Comp die wetten het regt daarvan alleen cornpeteert,

DE Comp des Porcatters Jant mlogen bouwen steene pakhuijs verseeckering haar middelen ende maintenue haar regt

Den ragia van Porca belooft voortaan geen eliphanten meet in zijn lant te docn in of uijt barcqueeren;

Den ragia Tin Porca belooft Ee dE. Comp te restitueren alle fregats die de Portugesen nog in sijn lant sijn; mits dE Comp sal betalen de kosten [die] daar gedaan sijn.

Ende tot bewijs opregte vruntschap sal den ragia Vn Porcz sijn gemaakte wal gelegen tegen lant des koninx Van7 Coetchin 200 cobidas slegten_ latende overige aan believen Far dE. Comp ende den coning van Coutchin sonder de selve oijt te sullen repareren.

DE- Comp belooft de partijen reciproque te betoonen alle hulpe[138] tegens hare vijanden; S0o veel haar macht ence billickheijt sal connen lijden,

Generalijken accorderen de pattijen, dat dE Conip sal genieten alle preminertien die de Portugesen gehad hebhen

Dit sal ses maal geschreven ende wedersijts geteijekent werden, weten taal Op papier in Nederlants en maal op silvere olen Malabzers dazrvan de partijen ijder sullen behouden een mn Deijts, ende een in Malibaars, Aldus gedaan ende gecontracteert in velt voor Porca desen 14 Maart 1663 ende na Malabaars in Jaar 838 Onderstont cenige Malabaarse characters met onderschrijvinge, geteekent bij Moetadavile, coning van Coutchin ende daar nevens M Jack gedrukt gewoone zegel van den ragia van Porca; daar bij geschreven dit is gestelt bij den ragia Porca Weijnig besijden stont ons present, aanzien dezer onderteijkeningen speciale gecommitteert , sijnde sodanig gedaan als bij ijder geschreven staat. Was geteeckent H, Reede tot Draackensteijn, Saint Martin, Bartholomaeus Van Lingua. Ter sijden stont; uijt den naam van dE Comnp als geauthoriseerde van de Ed” heer Gouverneur-Generaal ende raden van India, was

onderteekent Rijckloff van Goens_ In margine stont mede in roden lack wapen van &E Comp’ ende dzaronder door Iast van sijn Edt ende den razt; getekent B van Storm_

CCLXXIII KUST VAN MALABAAR

20 Maart 1663.

Tot Cochin hccr Van Gocts Ongcttueschen onledig geweest tlel het steller behoorlijke ordre Op deeze En geene slcken (en) besig mct den Cochinse Koning Moetadaville, Tavorabe Jccon[139] acn dewelcke Gcn Mcert, publykelijk in de stadt Cochin; naer nuder gew oonic dcch voor decrste Macl van de Comp gckroont alle landshccren Koning aenecr Omcn sijude iegenwoordig in volle endle macut zijn cijgcn wensch herstelt” ma dc Jangc dlominatie der Portugeczen in zijn gebied (Dash-Register 1663 , bldz 181 , 188) verwisselirg oppeheeren

Contract ende eeuwigh verbont tusschen de Vereenigde Nedlerlantse Oost-Indische Comnp” bij den Hollantsen Adniraal Rijckloff Goens, uijt den 4wm Tan den Gouverneur Generael ende de Raden van India, ter eenre, ende den coning van Coutchin, Moctadlaville, sijne princen ter andere sijde

Daar sal wesen cen vaste ecuwigdluijrende vrede, liefde, eendragt ende vertrouwelijkheijt; Wyaanai beijde partijen haar sullen verseeckert houden:

Den coning van Coetchin cerleert het recht van deze stidt encle alle de landen ende eijlariden, daeronder volgens contract gehorende: genaamt d’ Papen eijlanden, Musquiten eijland, Bandoertij, sodanig die van de Portugeesen sijn beseten geweest; daarvan de volle opdragt zan de E Comp” ten eeuwigen dage sonder dat hij of dconingen sijne successeuren daarop oijt ijets sullen hebben pretendeeren

Den coning van Coutchin erkent van dle E Comp” herstelt te sijn in sijn coninkrijke, accepteerende dienvolgens C Comp” VuOr sijn protector.

Den coninck van Coutchin verseekert d’E Comp dat alle den peper ende wilden caneel in sijn landen;, tot Porca incluijs, ende tot Cranganoor toe vallende alleen gelevert werden aan d’E. Comip ende dat alle d’selve peper op Coutchin werden gescheept[140] Comp” schepen; sonder dat eenige natie ter werelt daaraan mogen participeren.

Den conink Vn Coutchin authoriseert d’E Comp alle Vaar tuijgen ende schepen uijtter zee met amnphioen aancomende buijten te houdlen; ende geen mntrance te verleenen dan met believen van de contractanten; Op dat d’selve in haar regt niet werden gefrusteert:

Tot maintenue van vierdle ende d ’vorige articulen beloolt den koning van Coutchin te contrubueren alle hulp ende bijstant sijn uijterste vermogen ende verscekt dat dE. Comp” gelieven wilde noch vastigheden op te regten; een verseekeringe der Cranaganoorse revier Pallipoort; cen ander verscekering der Porcase revier Op d best gelegen plaats Porca, ende een derde op Baijpin tegenover de stadt tot verseekering der revier van Coetchin ofte ook Meer plaatsen daar nodig was_

Admiraal belooft uijt den naalTl van d’E_ Comp. voor den Coning tot maintenue contract te bezetten stadt Coutchin, Castello d Sima ende nog Palipoort; Baijpin ende Porca nodig sal geoordeelt worden_

Item dat 44 den Coetchinsen coning sullen betaalt werden sodanige tollen ende geregtigheden Van outs gebruijckelijck oite namaals mogt werden geconditioneert;

Alle de Christenen, staande van outs onder dle stadt van Coetchin, ende langs strant woonende, sullen alleen blijven ter judicature endle onder de regters bij dE. Comps Coetchin, onder den Gouvernetr van Ceijlon gestelt[141]: *) 10. Soo een Heijdens onderdaan van den Coetchinsen Coninck ecn Christen onderdaan van d’E. Comp in questie quanien_ 3l een ijdler d’sijne regt doen naer sijn costuijme beijde quame te sterven ofte den den anderen dootsloeg, sal den dootslager , hij sij Christen of Heijden _ met doot gestraft werden sonder eerige genade

Het munten van fanuma sal door des Coninx muntmeester buijten d’stadt in Coninx hof getnan werden, ende oncosten aigetrocken sijnde; sal den Conink de profijten genieten, ngtans onder expresse condlitie, dat dE Comp opsiender of haren wegen tlaer ovet houder ; valsche munter ergens geatrapeert wert, s2l ce selve met doot gestrait werden; sij van geslagt of caste den zelven mogte wesen:

Het veryoeren van peper Van Coetchin te verhinderen caneel te lande beloott den conink

Het pleijn dat rontson gesuijvert[142] Wa alle de clappus boomen, bij niemant mogen beplant worderl, als met consent dE Comp

Geen Roonsgesinde religieusen sullen in de Janclen van Coetchin oite derselver Tesoti gedoogt wetden Inel speciaal consent dE. Comp ende sullen de Jesuiten alle andere Europeaanse papen insgelijckx eeuwigen dage cli hier verbanjen blijven;

Alle debiteuren van d'E Comp hoedanig die 121og siju, sullen alle plaatsen agterhaalt Feapprehendeert werden; ende SOO eenige derselver fugatijf quame te werden, sal de Conink deselve met alle devoiren laten naspeuren weder leveren, Wam gelijcken eenige Nederlanders of lijieijgenen quamen weg tc loopen.

d'Inlantse coopluijden, handelende met d'E. Comp' sullen met geen extraordinaire lasten dan met voorgaande consent van dE_ Comp mogen hezwaart werden buijten gewoonte_ maer Onder ('E: Compp geprotegeert werden:

Dit contract sal 2 maal geschreven werden op silvere olen; ende maal op papier in Malabaers endle Nederlants, ende bij partijen resp onderteekent werden_

Aldus gecontracteert ende besloten mitsgaders onderteekent hof des Coninx op Coetchin de Sita ende in de stadt Coetchin den 20" Maart 166.3. Was geteekent met eenige Malabaerse characters door Moeladaville, conink Vill Coetchin ende Rijckloff van Goens Ter sijalen SIOn)t : oniser presentie getuijgen ; wa; geteekent Cornelis Valckenburg Hendrick van Reede tot Draackensteijn: margine stont onder Comp" zegel ter ordonnantie sijn Ed" ende den Raats, was geteijekent M. Huijsman, Secretaris

CCLXXIV. KUST VAN MALABAAR:

26 Maart 1663_

De koopmat; Lucas Wecrdcn; bij Hustart aldaer (Cananore) gclalen heett dessclis vcrtrek met deu landheer €er contract gemackl, doch, het schijut, wcjjuig overleg dat de principale clausulen versuijmt ramelijck, dar nlcmano dan dc Camp" cardaman oite Dcdct MOgEn uinteoerem noco amphioen acnbrenel hetwelk nochans oogwit sij ende hem ook nict onbekend was Het 7c articul schijnt Ons nict TSEI nreemneniic Kercn dar aere ket 14 directelijk tcgen practijck gelegenheijd van la Comp Zijn E (Van Gocns) Drute Herwaerts d8vtu noodwendige verandering daerime weric gcdacd (Degh-Register 1663 bldz . 324, 325) .

Arriculen van vrede en eeuwig verbont; met den doorlugtigen prins Rarnrneterrij naaste Successeur des Coninkrijx Caranoor, uijt haatn des regerenden Coninks Colatrij, Wau welcke sijue vorstelijcke dooriugtigheijt vol-[143] magtigt is, ter eenre sijde; ende met de Illustre Nederlantse Oost-Indizche Comp ofte harent wegen uijt den mpam d'Ed Heer Gouverneur Generael Joan Maatsuijcker ende d'E E h Radet van India, door der selver plenipotentiaris, den Ed" Heer AdmiraeL Veltoverste Rijckloff Vanl Goens_ geauthoriseert hebbende daartoe den Lucas Weerden, gebieder der stadt, fortresse en Ommelanden van Cananoor, ter andere:

Ten eersten dat van dese uijre Jpni ende altoos Tnoraan Eesein tusschen ende met d'E_ Vereenigde Oost-Indische Comp" vaste vredle, vruntschap eendragt ende den heere conink Colatrij, mits gaders alle deszelis vorsten Janden, provintierl, inwoonders ende ondercanen geene uijtgesonclett; ja ook dat dese vredle duijren sal, S0O lange als son ende mane schijnen

Dat alles datter gepasseert is wedersijts in landen op Siallegat s0o wel agressie als defentie sal sijn vergeten_ vergeven ende noijt daaraan weder gedacht:

Dat daar en tegen den anderen in alle occasien sullen bewijsen alle eer , vruntschap genegentheijt.

Dat Sijne Maij' erkent, deze fortresse ende stadt Cananoor mitsgaders derselver jurisdictie, toe te behoren indisputahel eijgen te sijt aan de Nederlantsche Oost-Indische Comp" il5 een wettige Dossessie; door swaart; niet van sijne Maij maer van de Portugesen, onse vijanden, geconquesteert[144]:

Ende ingevalle hel gebetirde, dat een ofte eer d ondlerdlanen tler E_ Comp" eenig misnoegen mogte geven aan de vassalen sijner Maij' welk wij echter niet hopen willen, dat de sodanige feijt bevonden sijnde, anders bewesen werdende_ sullen gebragt werclen dese fortresse de swaerheijt ofte lichtheijt der sake van den gebiedler aldaar te werden gestraft.

T welk mogelijck geschiedende de onderdanen Sijner Maij , sullen de perpetranlen door det gebieder der vestinge de Conink werden toegesonden, om ontfangen socdanige straffe, al: tle msdzat requireren miogte.

Dat Sijne Maij' aan sijne ondlerdanen salgebieden met de Hol laudlers te handelen, copen vercopen alderhande eetwarer, ofte wat verder in den lande vallen nogte; brengende silver Op de basaar ter merct:

Dat Sijne Maij' sal met den cerstet ordre stellen, dat de nieuwe iwnutns uijtgegeven wordetl, Op datter behoorlijck reglement op munt geschiede want wij tot mnerckelijke schade ons silvergelt moeten uijtwisselen .

Dat Sijne Maij' belooft, waneer wij coelijs ofte andere amhagtsluijden mogte benodigt sijn, deselve Op ons aanschrijven sai beveelen, tot ons te comel; wamneer wy se na lantswijse lonen sullen_

Dat de cilk-ovens etide branders gebiet sijner Maij' noijt sullen werden gehindert in haar branden ofte afbrengen dles kalks aan dese fortresse.

Dat Sijne Maij sal ontseggen alle VTuntschap, die deselve ende sijie Onderdaten gehad hebben met de Portugesen die met naren aanhang verclarende voor vijanden sijnen staat deselve sijnen landle[145] ujewysende_ ende eeuwig verbannende, vooranentiijck alle papen, ppriesters_ ende klercken, alsoo die dloor hare quade inblasinge weersijts het vertrouwen van ecn goede ende vaste vrede, niet soude connen genonen worden

Dat Sijne Maij aan den gebiedler der fortresse Cananoor, walneer nodig mogte siju, tet soveel gewapende nairos sal adsisteren hij dan sal begeeren

Dat dE Comp" etlde vanl haren" wegen de gebieders der opge mnelie fortresse Cananoor Sijne Maij' adsisteren tegen sijne vijatdel, als naar gel legenth' sal willen toelaten. 14. %) Dat dE Comp' sal mainteneren de volle eere, ontsachelijkht ende gehoorsaamheijt Sijner Maijt omtrent Adersia_ wanneer hij hetn niet behoorlijck mogt cornen dragen,

Dat d'E Comp nogtans altijt tragten sal, soovee] doenlijck sij, cnde 's Coninx respect gedoogt; alle misverstarden tusschen den Conink ende Adersia in der minne te slissen ende assopieren;

Dat Sijnc Majj ofte uijt deszelfs naam sijnen volmagtige sullen ontfangen uijt handen der gener , die der E Comp" paspoorten bedeelt werden, sijnle gewoonlijck gedeelte; gelijck de selve door den Conink allen tijden bij der Portugesen regeeringe, ontfangen is, wel Ver staande even sooveel dE Comp VOOI haar gedleelte ontfangen, sonder dat het cene net auders mn minste raeke_ ende alles volgens lijste, over dewelke partijen hem nader verclaren ende vergelijcken sullen; Dat Sijne Maij' in sijn lant ontfangen ende sijnen voordeel ge

GENEXAL NEOERLARDSCL CGOCTROTEEEOE

nieten salsodanig sionckes ofte thol op sijne onderdanen, ils Sijne Maijt van Outs gewoon is te nemen ook op de zelve sijne vassalen, die eenige aangehragte goederen van dE Comp” in dese fortresse mogte gegogt hebbeu, wanneer die Coninx gebiet brengen;

Doch sal d’E Conip gccue sconkes schuldig sijn nog betalen, weer , wijl sij de goedleren coopt van Coninx onderdanen, die relts den tol alvoren betaalt hebben

Ende verpligt hen (el gebieder deser fortresse uijt naam der E. Comp- dat VOI Sijne Maij’ sal ontbieden sodanige curieus heden; als Sijne Maij’ sal gelieven Op te geven ende te beconen sullen sij”l, voor costende;

Ende dat Sijne Maijt specialijck verwagen neett van d’E Comp alle particuliere teekenen Van courtosie

Dat dese articulen belooft werden te sullen werden gehouden door den Conink; Prins Ragiadoor, en alle onderdlanen des coninx Colatrij; ende alle coningen princen, rajadores ende onderdancn deses rijx die in de volgende tijden succederen sullen:

Endle dat gelijckerwijse sal geschieden wegens dE H’ Dourluchtige Nederlantse Oost-Indische Comp

Dat dese irticulen sullen geteijckent werden eenre sijcle van wegens (le Nederlantsche Oost Indische Comp” door den gebieder der fortresse Cananoor ende vande andere; roor (len prins Ram- Ireterrij; wegens Sijne Maij’ dlie deselve daarna sal ratificeren gelijk ook dese articulen sullen geratiticeert werden wegens dE. Comp” uijt den naan Van d’Ed, Heer Gouverneur Generael Joan Maetsuijcker ende d’EE Heeren raden India; door d’E Heer Admirael ende Veltoverste Rijckloff van Goens der selver plenpotentaris

OOST-INDISCHE COMP’AGNIE 1602 1800.

Sulx echter dat oldlertusschen saeken ain weersij len sullen blijven in sodanige vredigen staat als in dit contract bedongen tot dat de bovengemelte ratificatie uijtgewisselt overgelevert sal wesen ende dan tot eeuwigen tijden continueeren

Ende sullen de solerriniteijten der publicatie deses tractaats Tan rrede bij speciale acte geschieden , nadat de voorschrevetl ratificatie ende uijtwisseling wedersijts geschiet sal sijr:

sal men hiervan maken eenluijdende instrumenten, in de Malabaarse sprake ende 3 in de Nederlantse tale, van welcke 2 dlen Coning; 2 den Heer Admirael Rijcklof van Goens, ende voor dese fortresse uijtgereijkt sullen worden. Gemaakt, geaccordleert etide cesloten vesting Canancor desen 26 Maart 1663 Onder- stont plaats gelaten Voor Comp” Fenseger daar neffens plaats gelaten Toot de ratificatie deses, te teijckenen door den Heer Rijcklof van Goens ordinaris raa: van India Admirae , Veltoverste ende superintendent: In midden stott de teijckeninge de eijgen hant des Coninx Colatrij, sijnde dle ratificatie geschreven een regel lager, Hier Onder hadde in originele geschreven den prince Ram- mneterrij; en geteijckent: Alles vervat in cofte regelties margine Was geteekent Lucas van Waarden met zegel der selve 1n rooden lacke gedruckt:

CCLXXV: SUMATRA’S WESTKUST-ATJEH.

27 Juli 1663.

Fen dueleindcn Yan Comp politiek op Sumatra $ Westkust dus van nair vertegenwoordiger diar, Jan van Groctewegel was, hchalve het drijven vn koophandel, de ,land grooten 74n dC croone van Atchim

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDA

de beschermning de Compagnie treckent (Dagi-Register 1663 bldz. 81, ook 85 135 vv) De onderhandelingen hierover, Ouk Batavia gcvoerd, nacden gevolge sluiten van volgend acccort” Indrapocra ccnige andcre plaatscn Den Juli 1663 osijn de gczanten Vande Sonky Pangouwcrs cn andcrc lardgrocten van Indra- IuuTE Tico Padang ncvcne den licentmcestcr [146], Symon Symons den koopman; Jan Groenewegen; bij sijn Ed’ (dcn Gouv:- Generaal) eewces- tngt hebben dcti amgfred OcSoet Kroon Achin fednctuaa valle Unoe Haar order de beschertning de Comp” te begcven, ondcr soodacrigc conditien articulcm; als hier navo Igende coorde woorde staen gcinsercert. (Dagh-Register 1663, bidz. 340}. Het Iccccrd werd geapprobeerd in Rade [ndie den Juli etde wycers gocdgcvorden comptoir Achin etle omtieslag Perak lichter” Van Grocnewegen vertrok 28 Juli om dc gczantcn maar cc West- kustterug htcnecn aon hcwuste accoano (de landgroolen) sluyten” . (Dagh-Register, bldz. 352, 361.)

Accoort eeuwig verbont gemaakt LUSSCIEI

den Cotnmnand” Jan Groenewegen, opperhooit wan Nederlantsche ncgotie op de Westcust van Sumatra, uijt de name ende wegen de Vereenigde Comp [titsgaders van Gouverneur Generael Raden van India _ ende op approbatie deselve, ter eenre; ence de lantsheeren Grooten lant van Indrapoura, Paijnang, Padang en Tico ter anderen sijde.

1. Lerstelijck is geaccordeert overeengecoinen dat de gerrielte Nedlerlantse Comp vourtaan in lant VuIl Indrapoura &” ende de paetsen daar Onder sorteererde; alleen sal mogen handelen in alle waeren; Idaer vallende ofte getrocken sijnde _ met uijtsluijtinge alle andere volckeu ende natien, gecne Uijigesondert. Ende sal dienvolgende niemant, groot oite cleiju; eenig volk, wie de selve ook: sullen mogen wesen, Europianen als Fn desc landen, vermnogen geven eenigen handel ofte negotie Vam War coopmanschappen ofte waren het ook sal Iriogen wezen, Op pene dat de gene, die hem hier tegen bevonden sal worden vergrepen te hebben goct; lijf en lever gestraft sal werclen nae exigentie van saeken

2. Ten 2o dlat de geneite Comp in de landen van Indrapoura Paijnang, Fadang Tico ende havens daaronder behorende

OOST-INDISCHE CONTAGNIE 1602 1800.

Wcsei tolvrij Van alle coopmanschappen ende watel; so die sij aenbrengen ende VCTCOUCTL negotieeren ende uijtvoeren sal , gecne uijtgesondert, mazr sal alleen gehouden wezen betalen de oude recognitien van roeba roeba als andere geregtigheden die de lant- groten andere SUppoSten de selve tot nog toe boven de Aatchinse tollen altijt getrocken ende genoten hebben, sonder meer

1. Ten Je is geaccordeert ende overeengecomerl dat waneer de in- gesetenen eenig gout presenteren sullen vercopen, de ministers van de Comp” hct selve, voren den prijs maeken, alle ralscheijt ende bedrog vcor te comen, sullen vermogen te proeven vier ofte Op sodanigen wijse als sij stllen goetvinden.

2. Ten 4e alsoo gemelte landhceren erde gronten van Jndra poura &” gemoveert sijnde gewordetl, door de grote vexatien welden ende onredelijkheden die sij ende nare onderdanen van tijt tot tijt van de Aatchinse regeringe te lijden hebhen te rade siju ge worden, nevens haar gebuijrvolcken dese Westcust geseten het voorschreven onverdraagelijck joch der vootschreven vteiice rege- ringe vah hatetl hals e werpen; ende de panglimas [147] ende andere ministers Vai Atchinse hof met al haren aanhang uijt sctten), sonder die oijt weder te admitteren oite in te laten

geaccor deert overeengecomen, datde voorschreven landen LA Indra poura mette plaatsen daaronder behoorende, ten eeuwigen dage staan ende blijven sal Onder protextie ende bescherminge de gemelte Nederlantse Comp ende dat de gemelte lantheeren, Groten ende onderdaren deselve Comp daarvoor sullen ekennen respecteren, gelijck dat behoort, gelijck la Comp van hare sijde dan ook belooft ende aanneemt; de voorschreven landen vau Indrapoura vooraan protegeten en te beschermen tegen alle vijanden, haer sullet willen vermneten te beledigen ofte oorlog aan docn, wel verstaan an de zeekant ende ter mait antwaart in ofte tegen het volk van gebergte en sal de getelte Cornp" niet ver obligeert ofte verbonden wesen haar adsistentie ofte bijstant te doen, verder dan hiar bequamelijck gelegen comen

3. Ten Se ijmant van volk van Comp = Nederlanders

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

andere natien, ende s0 vrije als lijfeijgene eenige misdaat begaandle tegen een ander dienaar ofte onderdaan van la Comp sal daar Wve regt gedaan ende justitie bedient worden doot het opperhooit Van de Nederlanders, die ter plaatse sal wesen, sonder dat de lant- heeren of andere rechters hen daar net sullen hebben te bemoeijen maar enig geschil ontstaande oite nisdaat begaan wordende IuS- schen ende tegen het volck de Comp" ijinant van volk Wa Indrapoura et' , 50 52 daar over gecommitteert worden een gemeenen rjat; bestaande wijt gelijk getal Nederlanders ende Indrapouresen etc bij de welcke de selve sal aigedaan etde gesententieerE WOrdetl, soo als na reden en billikheijt geoordeelt sal worden te behoren,

1. Ten 6e is versproken over Eecomen dat alle de boven specificeerde previlegien ende voorrechten van la Comp op la cust Fan Indrapoura etc" ook genoten ende gegaudeert Sullen worden bij nare onderoanen, ende alle andere die daartoe met speciale zeebrieven sullen Wesei voorsien Ljtgesondert alleen la gouthandel, die Comp alleen aan haar belout etde aan niemant anders gecommuni- Cppr worcen, cude wze dingesetenen Indrapoura etc" hevonden worden eCTig gouts aan ijmant inders din Comp vercogt ofte getransporteert te hebber, sal daar over sonder aanschouw personen gestraft worden, afschrick Vit andere.

2. Ten 7 . Eenig dienaar oite atder onderdaan la Comp hetsij vrij oite lijfeijgen; hem in dle landen van Indrapoura comiende versteeken oite schuijl te houden sal niemant Ar ce inWoon-

deretl, groot ofte kleijn, hem vermogen aan te houden otte Vet-bergen, Iaar sal ijder desulke gehouden wesen, terstont aan geven ende Comp te overhandigen op pene hoogste straffe

3. Ten tusschen die VI Indrapoura etc” ende eenig ander landt ofte volk van dese Westcust, mede van dit verbont sijnde eenig geschil oite different konerde te ontstaan, suilen deselve partijen contendenten daarover niet vertnogen tegen malcander in la wapenen te comen, ofte la een la ander eenig feijtelijck leet te dcen, Ipar sullen gehouden wesen haar questien la Comp bekent te naken 0m bij la selve is _ doenlijck ter neaer geleijt ende Ixeslegt worden ofte wel mnette andere bontgenoten, die neutrza sijn, gedeciclecrt afgedaan te worden 0a dat verstaan s2l worden te behoren; ende welcker uijtspraack deselve partijen contendlenten dan sullen ge-

OOST-INDISCIE COMPAGNIE 1602 1800.

houden wesen gehoorsarnen ende te cotien, Op Pene van cOn trarie doende Comp ch andﺭ gesamentlijcke bontgenooten gestrait te worden exigentie van la feijtelijkheijt ofte ongehoor-saamheijt die sal VtSCtl gepleegt: De bovenstaande articulen van overeencomste accoort tusschen commandeur Jan Groenewegen van wegen Generale Neder - latitse Oost-Indischc Comp’ eepre, endle lantheeren cnce Grooten Yan la landet Indrapoura, Paijnatg, Padang en Tico andere sijde, op approbatie vzn den Gouverneur-Generael Raden vatl India beraamt ende geslotert, vergadering van Rade Gelesen; ende met aandacht O det teneur derselve gelet sijnde ende daat bij geconsidereert etlde overwogen hoe gants trouweloos die V4nl croone van Atchit eenige jaren herwaarts mette gemelte Nederlantse Comp hebben gehandelt, bijcans niets presterende ofte nacomende van al gene van tijt tot tijt net haer besloten en VCT- accordeert sij niant ter contrarie deselve Comp oreral allen hindler ende ongelijk doende, die in haar vermogen is, bij haar gemelte Ed” goetgevonden gearresteert deselve articulen, sodang alsse hier boven uijtgedrukt ende geexpresscert staan approberett, ratificeren confirmeren, gelijk haar Edt die approberen, ratifi- Cerer confirmeren mitsdesen, belovende hare sijde alle selve haar teneur ende Mhout agtervolgen ende comcl ende doen agtervolgen, ende Tacumcne bij alle die onder haar gebict enide gehoorsaamheijt siju staande, sondler daartegen te doen oite te gedogen datter bij ijmant tegen gedaen werde: Ende tot be- vestinge dien hebben haar Ed” dese acte approhatie, ratifl-catie confumatie TCL rane gewone onderteijkeningen, eude het groot zegel var la Comp” gestibseribeert ende Gemunieert; Hatavia Castee] den 27 Julij 1663. Was geteekent Joan

Maatsuijcker, Carel Hartsinck; Verburgh, Dirck Steur, Joan Thijssen; Adriaan van der Meijden , Jacob Hustaardt, Rogier Heijningen Pieter Marville; Secrts

GENERALE NEDERLANDSCIIE CEOCTROYEERDE

CCLXXVL: KUST VAN KOROMANDEL_GOLKONDA.

22 September 1663.

Op Sadragapatral etn nieuwe mnanipaat in la regccring Festell zijnde cen Persiaens cunuchu: het schijut dat dese man SCn mct d2 ver Fachting van la plaatse aan la Cornp (vgl Dagh-Register 1663 , bldz 44 50) niet wel kan vergelycken, hocwcl hij deselve Voor jaar Feeit geapprobeerd, Runt wat umoragie geent ; Mzai schrijit gouverneur October) welhaast vereffert wordcn" (Dagk-Register 1663 , bldz. 484, 552}.

Ebrahim Beecq, auweld" [148] van Singhlevette geeft caul aan dew Capiteijn Moor der Hollanderen tO Paliacatta egens Sadragapatnam ende daar onder gehoorende dorpen.

U,E sal dan voor la pacht van Sadragapatnam 100 pardaus voor die van Oeleteximajaer met andere dorper gelijek 200 Toor dorpen 300 pardaus geven, carvacr een jaer voorschreven plaatsen in pacht houden doch daar onder moeten zeetollen niet gerekent worden. Alle maanden moet U, eens een derde van la pacht betalen; mits telckens daar af cen handschrift van mij nemende Geschreven in la maant Saffer OP den 18 dag tlesselfs; sijnde naar Onee stijl den 22 Septenher 1663.

Oost-INDISCHE COMPACNIE 1602 1800.

CCLXXVII: KUST VAN MALABAAR:

October 1663

Den 30 Augustuls scnteve aan Var Gocns op Ceilon; dat het contract; uct dic van Canajoor gcmackt (zie hiervoor, No. CCLXXIV) gebrekkig is Ceilon uit werd Lucas van Weerden; uldaer residetren- last gegcven, nnaeder contract" tc maken

porloopig blecf het bij la bevestiging contrac 26 Maart 1663 bij maatregelen; la overeenkomsten Adersia” gesloten dncn onderhouden (Doghe Register 1663, bldz. 4H 568) .

Ik, den Koninck Colatrij, verklaare net dit miju opentlijck schrift Voor nrj en voor alle koningen, princen, rasiadoors, naytes ende verdere onderdaanen deses mijuen koniukrijcx; totdat ick hebbe gemaakt vast, scecker ende bondig contract van vreede ende ceuwige verbord met den Nederlandsen staet in India bewerckt door la wijsheijt onsen lieve neve den prince Ramnettrij ende den Hollandset comma dant der foitresse Cananoor, Lucas Weerden geschreven den I8en dag der maand Nueme $\frac{149}{}$ jaar(?), in den jare agt hondert agt en dertig naer Mallabaersen stijl ende na den Nederlandsen Zben Marty 1663 , hetwelcke contract ses mael is uijtgeschrever, drie mialen in Mallabaars, drie maalen in la Nederlandse spraake, alle geteijkent door mijne eijgene hand enide door la hand des princen Ramnettry mitsgaders des gebieders van Weerden Toor noetnt, te werden geratificeert Op Ceylon oite op Batavia door den grooten admirael ofte den magtige viceroy tot Batavia Wacr na wij nog uijtsien Ende alsoo na en wegen dese voorschreven vreede eenige quadle ende nijdige menschen onlusten aenOns hoff hebben veroorsaecht daerdoor misverstanden tusschen 0u5 onsen heeren neve dlen prince nitsgaders den Hollandsen cOrnmnandeut ge resen zijt, waerdoor dlen vreede uijtterlijek scheen gevioleert, hehben wij ons naderhand grondiger van alles laten onderrigten ende doo: la hulpe Godes onsen goeden raad alles herstelt, gelijck WiJ inderdaad doen mits desen, verclarende hiermnede dat het voorge noemde contract ende contracten sijn genaakt door mijnen eijgenen wille, beveele rijpen raad en welbehagen, dienvolgende oock van mij

GENERALE NEDERLANDSCIE GEOCTROFEERDE

ende den prince Onderteeckent, ende dat het onverbreeckelijck in alle eeuwigheijt sal gehouden werden door mij ende mjne evende ende na mij heersende Ende omdat mij den cormandant voorgesteldl heeft dat hij hadde aengegaen Seecke contract coopmaM - schappen met Adersia etde in tcekomende buijten twijffel andere contracten met hem stond Jentegzen dog cat hi zig niet ten volle conde VetsceCketem van volbrergen der zelve contracten heeft den gemelten commandant Onz versogt, dat wij hen dan in sulcken geval ende bij gebreecke van leverantie van zoodanige goederen als Wccer mhogte la behulpsane hand willen bieden m goederen onSe thoihuijsen ende passers aen te houdet ende ket in handen te stellen mits den commandant aen la cooplieden zoodanige betalinge daer - voor doe als den marckt sal sijn. Zelve syn versoeck hebben wy hetn vergund ende volcomentlijk nader inhoude zyns versoek toegestaen; gelijck wij

sux toestaan mits desen bevelende allen onsen koninckrijke daer gehoorsaaten; WELmCCT den Hollandschen comtandani sulx hegeeren Aldus gedaan in 0n; hof tot Baliapatnam Kan in jaar 838 ende was d’ola geteeckent door den Koninck ede Prince nagts tusschen den 1Oen en len October 66.3, ingehaald ende ont- fangen den Hler October. Onder stond voor la seeckerh ende WJer heijt dese translaat teijken Was geteekent Lucas van Weerden: Ter sijden stond datum Suvia

CCLXXVIII: CHINA FORMOSA:

22 October 1663.

expeditie onder Balthasar Bort kcrovcrirg Formosa (zie hicrvoor No CCLII), Eestoral uit 12 schepen: Bort had in Iast; zichin verbinaling stellen Iet dcn onderkoting Foekien , dien Mcll 2an224 YOOr vijand Coxinga. Toen Bort in Chineesche wateren

Oost-INDISCIIE COMPAGNIE 1602 1800.

rwan; Coxinga reeds overleden. Trcuwens gcheel Cezu expeditic liep WCMIE of niels uit jem den 29 Maart 1663 kwzn geteisterde Hoct Batavia tcrug (Valentijn, Tjino, hldz. Dagh-Ragister 1663 , Daasini bldz. 94, ““) Den 2 Mci 1663 wtFd in Rade [ndic nesicel Bort opnieuw naT China zenden Hij vertrok mntet een flinke vlcot den 30 Juni ,om den wnrlog tegen uen roovel, Coxinga, oite sijnen naesaten ze zenhangcrs (vET, Degk-Registcr 1663 , bldz 610) t vervolgcn Len handei by la Tartaren hcralten Mar tevens met bEve , dat hy; incis deconantie sich tot d waperen sl kecren crdc dc Tartaren 500 wel bcocrlogen a15 Coxinders’ Ock ditmaa werd cantact gezocht mct den onde-konng Foekien Na Oder ol met dezen hoogwaardigkeids Ecklecder, stelde Bort dett 22 October la volgerde artikelen roor

Tusschen syT Hoogheyt; den heere vicerey

Singla- mongh, van la provintien Fockien, gelegen in het coning - Iy< van China, ende den Hollandsen admirael, Balthasar Bort; daar toe expres afgesonden TEd heer Joan Maetsuyker; Gouverneur Generael, en la heeren Raaden van India wegens la Nederlandse Geoctroyeerde Oost - indische Cotp resideerende Batavia syn iccor- deert besloten deese naervolgende articulen;

Eerstelyck : sal wcctm een onverbreeckelycke vriendschap, goct vertrouwen ende overeencoming tusschen onderdlaten van syne Mayt; den groot machtigen Keyser van China en artarien , ende alle Hollanders Vontet Oostindische Comp Sullen malcander

trouwelyck bystaen ende helpen tegens wyandelycke Chineesen; welcke hun noch la eylanden Ay- Quemuy; mitsgaders Formosa ende Tayouan onthouden, lange deselve sullen Actnnen ende t'onder gebracht STT; Van werlersyts vlaggen ende vaendelen sullen malcander teekenen by geschrilte overgegeven werdlen; die Tan dles vyands kurnen Onderscheyden: Den tocht den vyand sal niet vertraecht maer wedersyds daer mede gespoedigt werden; la joncken vaertuygen van ryck sullen hy la Hollandse oorlogsvioot gevoegt; in drie esquaders verdeelt en daer by Iange gehouden werden tot la comste voor Aymuy. Wanneer la ondiepst gaende scheepen der Hollanders een getrocken zullen werden, orne met la joncken van ryck binnen la haven loopen ;

Met dez€ steden Wrem zoowel la 0. I, C. als la Tartaren Op vijandigen Voe afkoring Aymuy (Amoy) Kimoi is cen cilandje N.O. AMo ## GENERALE NEDERLANDSCIE GEOCTROYEERDE

sullen Hollanders daertoe met drie Chineese pilooten versiet werden.

1. Men sal de vyand gelyckelyck aentasten t'samen landen.

De Hollanders van geseyde Oostindische Comp" sullen een Vryell, liberen en onbekommerde negotie in geheele Fyck van hina en Tartarien mitsgaders sytle Mayesteyts andere landen, voortaen hebben voOr eeuwig althoos hun coopmanschappen mogen verkoopen ende weder andere mcoopen, duch het verhandelen haer als aengebrachte goederen sal lange uytgestelt blyven Quemuy ner wedersyds samen gevoegdle machten wesen Verovert: By verovering van Ay Quemuy sullen de Hollanders (des begeerig zynde) Vat deselve eylanden ofte cen ander dacron-trent, dat hun best gelegen mocht comen_ besit mogen neien daerin garnisoen houden, hun schepen, volck en middelen daer bequaemelyck te Cuien bergen en tegen de Tootens te bescherinen_ Ay- en Quemuy verovert synde, sullen Syn Hoogheyts joncken vaertuijgen en krygsvolck met de Hollanders Tayounan en For-Eeasa overschepen en, by verovering; die plaatsen aen de Hollanders met alle de casteelen, sterckten en vastigheden en geene daCt bevonden wordt; over everen inruymen dat land Vcor heenen hesitten_

1. Syn Hooghevt sal de Hollanders miet een bequane jonck comodeeren On cerst dags met advysen nae Batavia te senden Iteni besorgen; dat dit alles by Syne Keyserlycke Mayesteyt in Peckin Ucort goedgekeurt, geapproheert geconfirmeert wert daervan by Syne Mayesteyt besegelde brieven van ratificatie aen de Hollanders werden verleent.

Onder stont: Aldus beslolcn in veld-leger Van syn Hoogheyt Singlamong, leggende by de stadt Soan chieu_ Iyck van China, in tegenwoordigheyt Van eroote mandoryns_ En hebben Haare Hoogheyt ende den Hollandsen admirael belooft voorstaende articulen a500 alle sinceriteyt oprechtigheyt nae te comnen,

mitsgaders tot dien cynde hun gewcone-lijcke segelen en signature hier onder gestelt: tweedle jaer Tan Syn Keyserlycke Mayesteyts regeering, den [4en dag der 9de mane ende jaar der Hollanderen 1663 den 22en dag van tle maent October. En was geteekent Balthasar Bort: Ter zyde onder Coto” segel in rooden lacke stont

Soa-ntsui; tcn N.O

Amov

UuST INDISCHE COMFAGNIE 1602 ISQ0.

Ter ordonnantie van den admirael ende Syt raade, (Geteekent} Hendrick Ysbrands, secretaris

CCLXXIX KUST VAN MALABAAR Februari 1664

ccopnan (Joan} Nyhoff, gccommitteert volgens project; anoyorstem de Zuijd Mallabar 7ccoord trefien wcrens Dencr wilde ancc fioetl, dewijle contaclem Mel de Ragia; aen RuznS verserert gendeg conce wesedi; heeit sich in die boodschap Kettol welijck en voorsichtig gedragen In Februari kwam hij Calicoelang ende; Tissive ran den gouvcrncur (van Ccilon Malabaar} Coning, de Marten of Carnapile; overgelevert hebbende, QLAI den aclrer comtenemne Ende, hoetxe Moren hem daerinne ZffT hinderlijk wareti; stond tc Conirg hem alles toc, behalven hc:schillen den caneel” (Dagn-Register 1664, hldz. 18L, W)

Contract eeuwig duijrendt verhont tusschen de Vereenigde Nederlantse Oost-Indische Comp’ gemaakt door den cooptnan Joan Nijhoff uijt den naam Va Jacob Hustzerdt, extraordlinaris Raat India, gouverneur van eijlant Ceijlon endle Cust Malabaar ter eenre, en de Coning d’Marten ter anderen sijde.

De onderkonirg deelde na ontvangst udeese corditien” (22 October) Bort Iede; dat bij; voor het coniac Leekemen eerige ndfte haogwaar digheidsbekleeders kad raadplegen over het 7de het &ste arikel Bort ,is daetou rade geworden de geconsenteerde ariculen aen te neircn Gatronn geschriit t’ sijricr verscckering vorderem Mac onderkoning zocht uitrluchten. In Vuveiber verjoez Rort de Coxinse Chineesen” Ainoy Ki-moi_ bare de Tartaren” (Dogh-Recister 1663 LESUMI Het eindigt midden vc-haal der Chineeschc expeditic op ZR Decemher 1663), En later Trntst Bort rapportecten : De beloften vrijen namcel hebben geen stanit gegrepen’ (Dogh-Register 1664, bldz Uit hct Comracoocr Ook Conractbock Dagk-Reguster 1654, bldz 182, Kayenkolam: Nijhoff Eceft de volgende beschrijving van het coningrijk van Marten” Hct strekt uoorwaerc aen Porra (Porakad} het Suijden

raect hct dc Indiscke Zee: Westen heeft het Coylcoilargh, Oostwaert toct ket sich Foge gebergte Ballegatte (Western Ghats) De Coring solyeryn ncant venbonden hy hecft sommige landen iet den Caylcoi-langer eeieen gclijk de meeste Trich deze racanders 4yn Tcticl men tyt sal doch hebben deseve wel Ieeret or dersckey-den" (Degk-Recister 1664, bldz. 185). Valentijn; AirE Goro tonoe kceft Rijk Van Carropali" stad dien mlat en ,t Landeken Marta Canter Visscher, bldz 203 zcgt, dat Marta of Cartapoli staat andcr den Koning Calicoilang

GENERALE NEDERLIDSCAE GLUC TXUIEEXDE

beijce partijen sal sijn vastc el eeuwige vrede vrientschap, daar sij luijden haar wedersijts mogen Op vertrouwen

Den Conink helooft; dat dlen peper wilen caneel in sijn lant vallende niemant als alleene aan dE. Comp sal mogen vercoft vertrockeert worden, specialeijck aan geen Europiaansche natie, wie het ook soude mogen sijn.

Dat te Iater noch te lant gene der voorseijcle specerijen naer eenige plaatsen_ dzar Engelse, Franse, Portugesen eenige andere Europianen mogten resideren, sal werden voert, welk den Conink uan alle sijne coopluijden belooft te verbieden

Wanneer geviel dat eenige coopluijden den peper wilden caneel quanet Vcrtoeret of 7au1 andre te vercoped; die sal bij dE. Comp' dcn Conink aangeslagen en prijs genaekt werden sal d'eene helit voor den Conink en d andere helft Toor d'E_ Comp Siju.

Soo oncerdlaan Val den Conink uf onderdaan d'E_ Comp) questie quamen te geraake_ sal ijder de sijne recht doen, rostume wijse sijn lant

Den Conink belooft dat niemant amphioen in sijn lant sal hrengen Om te verkopen of tegen peper te verruijlen dan alleen &E. Compf Xal dE Comp" als ook den Conink vrij Staan deselve over slaan prijs Mnaeren Waana Sijn Maij' de helit sal werden toegeleijt.

Alle uijtstaande schulden belouft den Coninck sijn vermogen te helpien innen_ de coopluijden tot de betalinge aan te manleti; executeren Mitsgaders tot de voldoeninge van de contracten die noch gemaekt staan werdel, dat de coopluijden den gesetten tijt prompt sullen gehouden sijn te voldoen;

Oost-INDISCHE COMPAGNIE 1602 800.

De ordinaire schenckagie sal alle jaren eens naar Ouder gewuonte werdlen gedaan voor het afschepen van den peper, en niet cer.

Aldus gedaan, geruaakt ende geaccordeett; tusschent den Opgemelte Conink de Marten ter eenre_ ende de E Comp” anderen sijde, door den cwqpnau Joan Nijhoff den ondercoopnian Jurriaan Hendrick Willing; sijn hier Van gemaekt aan wedersijden onderteekent alleens luiidende geschriften, 2 in de Malabaarse 2 in de Nederduijtse tale, waarvan een in Duijts en dinder in Malabaarsch in hauden den Conink sullen verblijven, andere 2 bij &E Comp” Carnaplij desen Februari 664 wa: geteekent Joan Nijhoff erdle Jurriaan Hend’ Willingh. Ter sijden met de hantteijkening den Conink de Manten, lager stont etc’

Tusschen 2rtikel staal zoowel exemplaar in contractbock ILI al in dat van Dagh-Register 1664 artikel luidende : De Coning versoect, dat dE Comp’ onrent Peegen = ofi elders huijs soude uijtsicn voor haren factoor, aldaer Tesderen den Epcr ontlangen ccincncn; welck wij hem op approhatic d’E heer gouvernell, Jacob Hustaert; hebben roeresleen

CCLXXX KUST VAN MALABAAR 11 Februari 1664.

De gouverneur Ccilon Malabaai, Jacob Hustaerdt; vertrol Januari 1664 van: Ceilon naar Indiz < Westkust. Na Cochin te hebben he zocht; kwam hij Februari Canatoog Uear hij, YOOr Cersi couttac negotle wet Adersia gemacct hcefl, waerbi; MncET Efel vaert Deper, circhmom atnchicen comnreleere Welk conrzct preciselijk ocen onderkow FI Voen ’ Aale als hij de nanden M nadde, 0a4 Benocy bij dett dfve Beat zondle nedimacmi Metrumcnt Uctam alle des Cnmnn corceplen den Malabaer sen kandel confunderen” (Dagh-Rcgister 1664 bldz 175).

Nederlandzch; “De plaets; dacr tc Coning Ons heeft toeeestaeli huijs bouwen; Geroemt Panderatourte, welck de Portugesen Peese Locieny cacr we_ den peper plagh gewogen [€ worden” (Dagk-Registcr 1664, bldz. 185), Peso (Port;), waag. Uit het Coutractboek: Ook Degh Rcgister 1o64, bldz. 175 Zie hicrvior; bldz 246, 257

GENERALE NEDERLANDSCII GEOCTROTEERDE

Accoort negotie ende vruntschap gemaakt etide aangegaan tusschen d’E. Jacob Hustaart, Taat exita-ordinaris India_ gouverneur en directeur des eijlants Ceijlon; ende de conquesten op d’Custe Malabaar, uijt 1773177 ende van wegen d’Vereenigde Nedlerlantse Geoctroijeerde Oost-Indische Comp ter eetire ende Adersia, heer endle opperste gebieder der Mooren in de landen van den Coning Colatrij, ter ardere sijde.

Daar sal tusschen dE Comnp” ende Adersia VOotaan vaste vredle ende vruntschap onderhouden worden, Jang son mame duijrt, sulletide dE Comip” niet gedoogen_ dlat Hj, Adersia ijtant tegens recht,onderdrukt werde.

Adersia sal vermogen sodanige plaatsen door sijn onderdanen bewaren ende frequenteren; als VOct henen plag te doen_

Mits dlat de vaartuijgen E. Comp” veel Voor paspoorten sullen betaletl, als bij de tijden der Portugesen plagt te geschieden.

Maar sullen sijne onderdanen niiet vermogen in de districten ende havens den Sammorijn cotink Vam Cochin, Porca_ Calicoilan, ende Coilan; of den Trevancotter Op te copen en te VettoCtet eenige peper of wilden caneel,

Soo ook niet vermogen uijt gemelte lanclen eenigen peper of wilden caneel door gehergte heriraart; brengen_

Sal ok niet vermogen,in de districten Vat) voorgenoemde vorsten waartnede dE. Comp contract i5 eenige atnphioen water of landen aan te brengen of vercopen

Uijt het lant van den coning Colatiij wert Adersia tueg estaan jaarlijckx te mogen vervoeren 150 candij} peper, sonder dat ook meerder sal vermogen in te kopen[150], Cananoor Candijl 500 1b” (UijtrekerinV, bidz. 65).

COST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800.

Sal ook gehouden Wesci te versorgen; dat dlen vervoerden peper hier in Jant vallende_ aan de E Corp prijs courant werde gelevert:

Ende indien d’E_ Comp” geraden vint. eenige van hare ministers landewaart 1 te seniden. de peper uijt de eerste hant te copen sal hij Adersia selve in geenderleij wijse mogen hinderen:

Selve sij ook geseijt coninkrijck sal negotieren den cardamom die d’E. Comp in dat Adersia sal jaarlijx hier mogen incopen cardaIOm; sonder IICCT.

Tertoerem candijl Soo sal hij ok uijt Suratta jaarlijx mCC sijne vaertuijgen mogen aanbrerigeri vettieren candijl amphioen sonder meer.

Hij, Adersia, sal cok versoigen, dat d’E. Comp” vercopen van den amphioen; door hare schepen hier aangebragt, niet werde gehindert:

Adersiz sal met gene Portugesen Engelsen, of andere Europiaanse natie mogen handelen_

Sal ook gehouden wesen te stratfen sodlanige sijue onderdanen; die tegens dit accoort yet hebben bestaan te doen, gelijck dE_ Comp aamneemt vin hare sijde te doer

Den cardanom_ peper ende amphioen, die meerder, als voorseijt vervoert of aangebragt wert; sal verbeurt sijn _ dle helft voor d'EJ Comp de lelit voor Adersia:

Ende indien Adersia selve hevonden wert; dit accoort contrami; Dagh-Registcr, bldz. 175 necft; ,IC'

GENERALE NEDERLANDSCHE GCUCTROTELKDL

neren; sal d'E. Comp niet verbonden sijll houden:

selve langer te undler-

Sal de Comp vrij 3taan, de aancomende of vertreckende Tae-tuijgen te doen visiteeren

Uijt geene havens, daar Adersia eeng gesag heeft, sullen eenige vaartuijgen mogen vertrecken sonder eerst met paspoort van upper-hooit op Cananoor versien Wese

En sullen socdanige paspoorten sondler kenuisse Adersia niet mogen werdlen verleent, omdat andersints eenige rovers onbekent deselve soude mogen genieten_

costen Va/l wedersijden even buijten dit casteel opgeregt werden basuar 0f nerctplaats_ duar de onderdanen Adersia ende inianders hare verversing ende andere cleijne waren eba Comnp dienaars mogen vercopen

Ende op dat daar alles fatsoenlijck mag toegaan Sal een opsiender van € omp" wegen; endle een dito Adersia wegen; werden gestelt:

Adersia belooft; het garnisoerisvolk TCI gelt eelwarel ende ver-versing te doen hebben, mits dat dE. Comp dle vercopers voor Dvet_ last der moetwillige soldlaten sal bevrijcen quaatdoenders hehoren straffer

Aldus gecontracteert ende besloten mitsgaders onderteekent mn logement van Adersia staande buijten de fortresse Cananoor en deselve tortresse Cananoor den Ile Feb 1664. Was geteekent Jacob Hustaart, Malabaars met de hantteijckening Adersia_ Ter sijdlen stont Comp zegel, gedrukt in roocien lacke, endle daar_ onder ordre vall Sijn Ed" den Raat, geteekent Cornelis Strick; Secrets.

CCLXXXL KUST VAN MALABAAR 25 Februari 1664.

Volgens Aueaeri T#tet Cochin 200 a buyten nodige besettingh aengchouden Worren nmm den Coting die noch Juvast geseten Teeen sijre vyanden nennecret Hij slont verdcr dicn Vorst Heen bordigh accoort" Deze laatstrenoende; wverstacnde, dat de eolwer- "ewI eenigszins Inistioe;t #as ptclesleerde fISt € Miet sullen coet; 3e812 Your Comp" onbehaeglijk mochte sijn" (Degh-Resisler 1664, bldz 178, 151).

Nader accoort wegens dlen tnol gcmaakt tusschen Vereenigde Nederlantse Qost-Indise Comp" endle wjt haren tlatne, dE. I' Jacob Hustaart; raat extraordinaris van India gouverneur ende directeur des eijlants Ceijlon_ dle custe Malebaar etc' gemagtigt van d'E H' Gouver-neur Generael ende dE- Heeren Raden Tan India ter eente ende den conink Cochin Mcetadavile en sijne princen ter andere sijde;

Dat de burgers de stadt wooragtig andere plaatsen (onder Comp" gehoorsaamnheijt staande) hier miet haar waren Ter schijnende aan den coninck Van Cochin geen tol sullen betalen; te weten wanneer de coopmanschappen, die sij brengen; in die stadt ver-Llijven_ of weder Over zee weg gevoert worden. Maar die lant-waart wilden brengen, sullen gehouden WCSCT]. daar van al sulcken tol te betalen; als hier onder ovet Comp" cooptanschappen ende coopluijden werden beraati. Desgelijks sullen genouden Fesen, de daartoe staande tol betalen van dte coopmanschappen dlie se uijt het lant binnen brengen except cenige kleijnigheden, en Tnnicosien tot onderhout der stads ingesetene dienende

Dat de Armeniers_ Mooren, ooden, Faruas_ swarte papen Christeten van land van de goecleren, hier aangebragt of in lant gevoert; den Conink sullen betalen cento, de Canarijns en Braminees cento inuoonders Suratta Cambaija 4Vz p" cenio; mits dat dE Comp" daarenboven 0f daar uijt soda-nigen geregtigheijt sal hebiven, als Voor desen bij Portugesen genoten Uit hct Contractboek; Ook in Dagk-Register 1664, bldz: 179,

GENERALE NEDERLAADSCIE GEUCTUIEEKDL

Itemn, dat de Tuijden hovenstaande articul Genelt, van goecleren hier opgecogt sullen betalen de helit vande genielte t0l, behoudens dat d'E_ Comp daar mn of boven haare geregtigheijt sal genieten als bij de Portugesen is geschiet:

Jn cas het mogte gebeuren dat d’Engelsen Castilianen bij d’E. Comp” wierden gedoogt hier te negotieren, sullen deselve sodanigen geregtigheijt hetalen vam outs in gebruijk is geweest; des sal dE. Comp boven haar aanpatt genieten,

Van den peper, die de inlantse coopluijden aan d’E Comp conteH te leveren sullen dezelve coopluijden aan den Conink betalen par-daus of guldens Van candijl, sonder dat deselve ijets Meer wat het Soude mogen Wczcn. sal mogen werden afgenomen des sal den Conink verpligt blijven: sorge dragen dat alle den peper aan dE Comp’ wett gelevert poene dat daaTin nalatig bevonden werdende; dit gantse articul sal te niet wezen

Van de goederen, die de ccopluijden van d’E. Comnp handelen of copen uijt de stadt voeren, sullen sij aan den Conink talen, sij wat coopmantschappen het soude mnogen wesen en Op dat alles recht mogte toegaan, coopluijden haar vertrek eell briefie van Comp” coopman gegeven werden_ daar in gespecificeerd sijt, Fat quantiteit goederen sij uijtvoeren wat prijse die gecogt hebben, behoucens dat van deselve Wjten door andere natien hier aangebragt werdende, bij de coopluijden; die deselve huijter Cerem; werden betaalt soranigen tol, als outs in gebruijk is geweest.

IJmant van de Christenell, volgens vcorschreven contract onder de judicature van d’EJ Comp” staaide: comende te overlijden den Conink comen voor de helit in de onroerende goederen, sonder neer.

Bij overlij len des Coninx sullen de Christenen_ onder ’$ Comp gehoorsaamheijt staande niet gelijck voOr dleset mogen geconstrin-geert werden, hoot verschijnen met cleijne vereering den rOLW beklagen, dog die sulx vrijwillig gelieven doet, selve vrij staan;

Dat de Cnde danen des Coninx beswaart ende gewoon sijnde te contrihueren eenige hooftgelden audere lastet, naderhand Christen werdetide, gehouden sullen WFsen deselve lasten echter (lragen

Dat de thuijnen_ in de jongste troubelen dcor des Coninx onder-sateu aun de Portugesen verpant ofte verbonder; sullen Ietden gerestitueert aan gecle die daartoe bevonden sullen werden regtigt te siju, mits betalende de uijlgeschote peringen net den intrest van dien ende de oncosten daar verder op gevaller.

Dat dE_ Comp” met Vee of weijnig en sodanige cnopluijden sal vermogen te handelen als haar sal gelieven_ sonder dat den Conink hem daarmede sal hebbeni te bemoeijen of ijmant den handel te ver bieden;

Geen peper of wilden caneel sal uijtgevoert werden als door dE Comp’ noch ook atriphioen aangebragt werden; doot haar Ministers den handel van dle andere coopmanschappen sal vrij ziju,

Aldus gecontracteert ende beslaten, mitsgaders onderteekent hof des Coninx Op Chochin de Sima ende in de stadt Cochin adij 25 Feb: 164. Was geteekent Jacob Hustaart erde met de hancteeke ning Tzn den conink Moetadavilc_ Ter sijde stond Comp” zegel gedruckt in rooden lacke, en daaronder ter ordonnantie van sijn E ende de Raat, geteekent Cornelis Strick, Secretaris

CCLXXXIL: KUST VAN MALABAAR: 29 Februari _ 2 Maart 1664

Nijhoff ging intniddels Voort Compagnie’% belangen behartigen eenige moelte. waarbij Trevancore vorstin Signati [cpcm elkarder [luesier wordem uitgespeeld, werd volgend contract” sloten (Duyk-Reyister 1664, bldz 183).

Nader conaci egens den tol der fanums ragia, het vervoeren van den peper, aanbrenget Yanl den amphicen, gemaekt tusschen de Vereenigde Nederlantse Oost-Indische Comp’ door den coopnian Joan Nijhof, gemagtigt vat Ed” Heer Jacob Hustaart; Extra ordinarije Raat van India, gouverneur direckteur eijlant Ceijlon ende de Custe Mallabaar ter cenre, Coninginne Tan Signatij, de ragiadoors; [152] Marrana-patij, Goeripoe van Trevancor Bariette Pulle, anderen sijde

Dat niemant in dese landen amphioen sal aanbrengen om te ver ruijlen oite vercopen; als alleene de E Comp en sal een ijgelijck vrij staan_ die selve over al 2an te slaan pnjs te maken, Waattan d eene helft aa0 dE Comp en dander aAn1 voornoende lant-regenten Sal verbeurt blijven: Item, dat nietnant; wie het ook soudle mogen 51jn, geen peper nog wilden caneel uijt of door haar lant sal vervoeren on elders te Ter copen ofte verruijlen als dE Comp’ op lijistraffe; en beloven lantgroten selve met alle mogelijcke middelen te beletten. Boven de ordinaire schenckagie belooft de E. Comp alle jaar de voornoerde lantregenten vereeren €en somne van fanum ragia van elcken candijl peper; die aan de E Cotnp wett gelevert,

met desen bedinge wanneen clen amphioen t peper ot wilden (aneel Weri uijt haar lant gebragt, of Fan elders door haar lant Tettocti huijten ordre van d’E Comp” dat dese Gave vereeringe alsdan sal vervallen gants niete sijn, sullen hier mede _ alle preten-sen van de fanuns thol voor elcken candlijl peper, die aan Comp” wert gelevert; andere actien Van gepretendeerde ge-regtigheijt, wat nacren die selve ok mogte hehben in der eeuwig-heijt ophouden en tot genen tijde de E. Comp off haar ministers

meer mogen gevordert worden; als de hovengenoemde 3 ianums ragia, gelijck mede de E. Comp” van de kleenigheden, die de coop-luijden aan de officieren fort plagten te betaler, mits desen aistant doet quijt schelt, Dit wert alsoo aangenomen van d bovenstaande lantregenten beloott na comen; en sijn hiervan alleens luijdende schriften, 2 in de Nederduijtse en in de Mala-baarse tale; gemaekt; €n aan wedersijden onderteekent; Taatval een in Duijts_ Malahaars bij de Comp” sijt verblever:, anderen van Gelijcken teneur sijn de Coninginne vn Signatij hant gestelt. Aldus gedaan in hof Vam de coningitne Signatij den 29e Februarij 1664. Alle dese voorstaande poincten of articulen sijn bij den meerge-melten lantregenten aangenomen vast beloolt te onderhouden_ winneet imant, wie het ook soudle mogen sijn, amphicen peper of Filden caneel sotder last de E. Comp uijt of door haar Iant elders vervoert, dlie sal als geseijt aangehaalt en verbeurt blijveri, en Tee getnelte betalinge of gave der fanuns VCor elcken candijl aa11 de lantregenten betaalt werden Onderstont: actL Callire hof der coninginne vam Signatij den 2c Martij 1664. Was geteekent met hantteijckening der coningin van Signatij Joan Nijhofl:

UUST IRLISCHE COMPAGNIE 1602 1800.

Vgl Dagk-Register 1664, bldz. 183. 2) Of Nederlandsch: In ket exetplaer in Contractboek II wordt ook Bewap gemaakt handteckening eenige, antregetten’ ## CCLXXXIII: BANDA:

Maart 1664. Den Sen Februarij is de fluijt, Laeren; chaloup Damrnr’ gesouccn; mct ordrc O Nile e passan aen doen tot verder distructie van d notchonncn [en] aiweering der Macassaren Sullende 0p alie de eijlanden ook vernicx wnrden Oude verbond submnissic; 4’Engele Vonrcmer stellende ckc placts Groote stcen met Cotp” waue encle merk, prince viagge, Hebben Seroua omgekapt Vruchtdragende uucmen Ruet getal jonge spruijten (Dogh-Regiser Jost, 402).

In den jare na ‘werelts geboren heijl den Emanuel [153] Jesus Christus 1664, op den 6e Martij, hebben wij (afgesonderie den heer Johan van Dam, Raat Extra ordinair Tan India, Gouverneur en Directeur der kostelijcke eijlanden Banda), Jacob Sas schipper ende opper-hooit, Jan der Linde; sergeant ende militaire hooft; Isbrant Petrus Ertrunt, adsistent, Martijn Claas Trouw, stierman; ende den provisioneelen sergeant Michiel Hendrix, door hoog gerrielten sijni weigegeven ordre uijt den mame d’Ed” Heer Joan Maatsuijcker, Gouver neur Generael over gunts Nederlants Orienten; van wegen den ereenigden Nederlantschen staat Oosten aan d’ eene sijde, ende d’Orangcaijs des eijlants Serouwa VoOT haat selven; hare Succcscenten ende onderdanen aan d’ander sijde, een eeuwig duijrend verbont; te samen opgeregt maniere op conditien als volgt.

Dat de orangcaijen Serouwa; ook uijt den naam hare successeuren ende onderhorige, haar selven stellen tot onderdanen atl dhonorable Nederlaritse Oost-Indische Comp” Dat sij haar selven verbinden, Geene andere natien, sij blancke ofte swarte, alleen Hollanders op hare stranden (veel min op haar eijlant) te admitteren Dat veel weijniger hare specerijen aan eenige andere volckeren dan alleen hoog gemelte E Comp stllen laten

Dat alle nulehathcomen die sij weten ofte sullen cumem weten aldair slaan Jan d Hollander: daar comende, sullen ontdekken, en in hare tegenwoordigheijt Oms Voot den geaccordeerden prijs op pene van gehouden te werden als ongehoorsame ondlerdanet verbontbrekers. Dat daar voor dE. Comp de bescherminge encle heerschappije aanneemt over haer, tegen alle een ijder, die haer eenige schade ofte leet Jandoen ofte willen als sij Serouwers sulx versoeken lovendle de hcog gemelte E Comp voorder haar met alle vruntschap bejegenen, als een goet heer sijre Onderdanen schuldlig is te doen: Deze bovenstaandle articulen worden werlersijts belooft, sonder cenige minste infrictie in alles punctuelijck navecumer agtervolgt te sullen werden, doeride de orangcaij: ende uwoonders ingevolge bij desen per hare gewoonlijcke formaliteijten, soleminelijck aan de E. Comp den eect getrouwe Onderdanigheijt, watrop aen selve een vlagge, waer in die onderdanigheijt staat Gijtgedrukt; nefiens steene “Oet, waetin hooggemelte E Coil]” wapen merk [154] uijtgehouwen, wordt behandigt, en bij hair wort nengenomien daardoor s1g selven al5 socdanig 4am alle auncu Inende volckeren verconen Aldus gedaan tgestelt op eijlant Serouwa den 6” Martij 1664 en dese onderstaande Orangcaijs geteekent: dit merck van orangcaij Saijse orangcang Monij, Orangcaij Marasij; orangcaij Ablau, Jacob Sas, Jan van der Linde, Isbrant Petrus Erntunt; Martijn Claeszoon Trouw cn Michiel Hendrix:

CCLXXXIV. BANDA

30 Maart 1664.

DJe fluit IcocnCI deed volgen: naai Ordre” Damar ook dicr net pezag nzcr C te berestigen: (Vel Cor$ Ditl bldz, 475 Vagk-Register 1664, bldz; Vt Etgelschen Beweerden spoedig diarnz dit eiland Fossessie genomen” tc neobcl; ech bericht; dat juist bleek te 204, Dnatenoner Nila betrell. #De Jceste Art der inhabi- Tnien eijlant Datiile hebben hacr vrijillig pestelt onder de pro tertic ziju Mai;’ Charles Secunds” schreven Fagclsche

Uit ket Contracibock.

Damar uit dcn I8 April 166+ Van Dam Miaki iorte micrer bracht de kewoners van bcide cilanden “og in 1664 ander de gcnaarzaamhcid onzer tCrup De leiders der Enzelsche exaeditie Kerde Wa;r Katavi? gezonden vnoraanstc onder hen Nederlan

dschen decerieut Vincent Vette, neconfincert doll uijs, daer beter Sier krijgen” Den edenniner 1664 wend Ordei Etkevei Banidasche autoriteiten, geen vasticheden op amc Saroua Nijlle leggell eA “der Nederlanders Mard; ckers’

In den jare na s’werelts gehoren Heijl (den Emanuel Jesus Christus) 1664: den 30” Martij hebben wij (afgesondene Aaa den Heer Johan van Dam, at extraordinair van India Gouverneur en Directeur over d’eijlanden BKanda), Jacob Sas schipper gecoristi tueert opperhooft, Jan van der Linde sergeant en nilitair hooft, Isbrant Petrus Ernunt, adsistent, Martijn Claes ZUu Trotw stierman ende den provis sergeant Michiel Hendrix, door hoog gemelte sijn E” wel gegeven ordres uljt den nane Van den Ed” Heer Joan Maatsuijcker, Gotiverneur-GJenleraal Over gants Nederlants Orienten van wegen de Vereenigde Nederlantse staat in Oosten, Fam de eene sijde ende de Orangcaijs des eijlants Damme, Voor naer selven, hare suicccsytutcn onderdane aen dander sijde saten eeuwig duijrend verhant Opgerigt in maniere en Op conditien hier na volgende

Dat de Orangcaijs van Damme ook uijt den name van hare sUc-cesseutem ende onderhorige, hazr selve stellen tor ondlerdlauen aat de Vereenigde Nederlantse Oost-Indische Comp’

Dat sij hact selven verbinden, geen andere natien, sij blancke of swarte, als alleen d’ Hollatiders Op hare strancen (veel nin op haer cijlant) admittercn. Dat vee] weijniger hare specerijen Jen eenige andere volckeren, cian alleen aen dhoog gemelte E. Comp” sullen laten toecomen

Dat alle muscaethoomen, die sij weten of mogen COMCI velela aldaer te staan, aan de Hollanders daar comende, sullen ontrlecken en in hare tegenwoordigheit voor den geaccordeerden prijs Omslaan. op pene van gehouden worden; als ongehoorsame onderdlanen verbontbrekers

“Mardijkers zijn vrijlijden off Heijdenen ve, Encyclo;aedic N. IL, hldz 675 en bidz. 422,

Oost” . (V ersamcling; sub Tcce ’Burgtrs”)

Dat daervOOT d’@ Comp’ de bescherminge en heerschappije Ovcr haer aenneemt tegen alle ence cen ijder die haer eenige schade of Ject aandoen willen, als sij Dammesen sulx versceken Ielovenele d’hoog gema, Comp haar met alle vruntschap te bejegenen als goch hecr 441 sijne goede oncierdanen schuldig is te dcen

Dese bovenstaande conditien articulen worden wedersijts belooft, sonder eenige de minste infractie, in alles punctuelijck nage comenende agtervolgt sullet worden, dloende d’Orangcaijs endle d’inwoonders vanl Dammen ingevolge hij desen solemnele aan dE Comp den eedt van getrouwe onderdanigheit, waarop aan de selve tottceken een vlagg watt I die onderdanigheit staat

uijtgedruct, neffens een steene vcet, wierin hooggemelte Comp” wapen ende merz iS uijtgehouweni, wort behandigt; etde hij haar aengenomncn on] dlaardoor Sig selven als sodanig aan alle aencomende volckeren te rertonen

Aldus vastgestelt en Gcdaan eijlant Danme, ten djge alsvoret OIac otdlerteekent merck des orangcaijs Kerij van Ilij Kelijwawe, des orarigcaijs Lekij van Kolouette des orangkaijs Satij negorije Beber, den capiteijn Tewarkaij ter negorije Jeij; des orangcaijs Mennique Vam negorye Kommer, Jacob Sas, Jan van der Linde, Isbrant Petrus Ermunt; Marten Claeszoun Trouw en Michiel Hendrikx

CCLXXXV: BANDA.

Juli 1664.

DAM- enle Nila is weijnig ?pparentic sav krijgcl; 3an d Engelsen hebben Nile ook Iogic gestabileert: Waet swertt roc Eugels schip stucken ointrent dic eijlanden Den Juai Werd ecnige chalolpen” Acch tropie 40 soldaten” naCr Nila zouen; bewoers, door die macht metbehulp der Damaezen

Kelie? Koclwati? Bebber.

Uit hct Contractboek.

MnmaR

RnennL

ANDSCHE Croctborierde

(destoods) uet gewelt tt “aet devair brenigen Zij”erkler Nila 4cum Engelschen de boolden van het eiland vernieuwden het verbond Nederlandsche 0, (Dask-kegister Loo bldz: 304 403. 343).

den jare na dle geboorte onzes heeren encle saligmaker Jesu Christi 1664 op den 3e Julij, hebben wij (aigesondene van den Heer Joan van Daml, raat extrordinait van Itdia gouverneur directeur dler voortreffelijcke kostelijcke eijlanden Banda,- Jan der Linde, sergeant geconstitueert opperhooft, Jacob Davidsen; provis stierinan; Christiaan Waal, provis’ adsistent; Michiel Hendrix, corporaal en Theunis Raskam, quartierm” door hoog gemelte Sijn welgegeven Ordre; uijt den name Vau de Ed” Heer Joat Maatsuijeker. Gouverneur Generael Over &nts Nederlants Orienten; wegens den Vereenigden Nederlantsen staet Oosten, eenre, orangcaijs des eijlants Nile voor haer selven, hare successeuren ell onderclanen ter ander sijdlen; nieuw eeuwig duijrend verhont sanien opgerigt; manieren en op conditien, hier onder gespeci- ficeert,

Articulet

Eerstelijck; dlat dorangcaijs van Nile; uijt clen uanie Villl hare successeurel onderhorige haer selven stellen tot Omdlerdnnen allen tijden eeuwige sullen verhlijven d’Honorable Neder lantse Oust-Indise Comp” 2. Dat sij haar selven verbinden gecne audere natien, sij Wancke of swarte als alleen d’Hollanders hare stranrlen, veel min haer eijlant; te admitteren.

Dat veel weijniger hare specerijen eenige andcre volekeren dan alleen d’hoog gexl” E Comp’ sullen laten moecumnen Dat alle musczatboonn die sij weten; sullen comen te weten aldaar te staan; a3n d Hollanders, aldaar sijude 0f namaels (laar comende; sullen ontdekken hare tegenwoordigheijt nslaan; voor den geaccordeerden prijs, Op pene van gehouden te weralen ala ongehoorsame onderdanen en bontbreeckers Dat daervoor ende daartegens d’E Comp’ de bescherminge en heerschappije aanneemt over haar tegens alle ende ijder, die haar eenige schade leet aandoen ofte willen doen Nilesen sulx versoeketl, belovende d’ hoog geti: Comp vorders haer Inet alle vruIEschap te bejegenen als daner schaldig is dcen; goct heer sijne goede Ondicr

Dese bovenstaande articulen wierdet wederzijts belooft soudet eenige de minste iniractie in allen punctuelijck nagecomen agter-volgt sullen werdetl, doende d ‘Orangcaijs en inwconders Nile inge- rolge bij desen p” hare gewoonlijcke formaliteijten solemniteijten d’E. Comp’ dlen eet van getrouwe onderdanigheijt, waeroj’ aen de selve een vlagge waer in die onderdanigheijt staat uijtgerlrukt; nei- fens steene Vort wier I1 hooggemn E. Comp wapen en Ierk is uijtgehouwen, Wort hehandigt, bij haer aengenomen, daar dour sig selven als sodanig aat alle aencomende volckeren onheschroomt vertonnen was geteekent: mnerk vanl orangcaij Romadij genaemt Malillij; merk gestelt bij d ’orangcaij van Wataijs negorije, genaant Laij merk gestelt bij orangcaij van Levelorans negorije genaamt Loijton, Inerk gestelt bij orangcaij van de nego- rije Roma Roman, genaemt Lobacq; merk gestelt bij den 30o1 van sijn vader, siekelijck en impotent, orangcaij Aan negorije Apoc genaemt den vader Lacouwen, den SOOn Bacoeta, Jan van der Linder; merk gestelt bij Jacob Davids Christiaan Waal, Michiel Hendrix, Thenis Roskam, merk gestelt bij Nicolaas de Klerk, merk Jan de Haas, merk gestelt bij Abraham Jans Plevier, merk gestelt bij Gerrit Looman, poraal, merk gestelt bij Jan Willemsz, Hans Gristoffers, Jacob Vertonger, Steven de Ia Force, Joris Janszoon Warnaer, Hendrik Hendrix, Hans Jacobszoon; Hendrik Berentszoon tnerk van Willem Cornelis; merk gestelt bij Joost Thyssen, Pieter Jegers Paulus Snijders

CCLXXXVI: KUST VAN MALABAAR: 21/22 Juli 1664

Prins Rametarij (hecft) nevens den Corinck; Colatij, Rene d'onse mondelingh geaccordeert schriftelijek bevestigt" (Dagk-Register 1664, bldz. 573). Akkoord aengaende de negotie getaackt en aengegaen tusschen den Hcer Jacob Hustaatd, raad extraordinarij Indiz, gouverneur directeur des eijland: Ceijlon ende conquisten Op de Mallabaerse cust "yt den nate ende van wegen de vereenigde Nederlandse Oostindische Comp eente, ende den prince Ramnettrij Vapr ien) uijt nanje dles Collastry ter andere zyde-

Behalven boven articulen Van vreede uijt nane der Ed, Comp "ler den Koninck Collastry ende den prince Ramnettry, den 26"" Maart 1663 reciproque aengegaen heslooten, mitsgaders dhernieuwing bevesting derzetven tusschen den]O"" H" October daeraengevolgt, welcke oprechte ende ter goecier trouwe ten wedlerzyclen sulien werdlen (clerhoudlen beloovende Zyne Majesteyt en Hcogkeyt respective nOg komen ende getrouwelycken underhoucen; doen nacr komen ende onclerhouden, ragiadoors ende alle onderdaenen deses rijx, dlie ofte namaals succedeeren ende regeeren mogter, geene uytgesonderd, d'poincten en de articulen beschreven:

Den Ko. en de Princen zullen miet toelaten dlatter eenigen pepet oite cardamon uijt dit coninckrijck landewaarr vervoerd Werdlen

Gelyck zy oock belcoven metterdaad te zullen beletten datter geen peper oite cardamon in cenige van Syn Majesteyts Zeehatens Jengebragt ofte waler vervoert werden Lell ware d' selve door d'Ed. Conp" Syn coninckryck opgekogt ende door deselve in de getelte zeehaven Mos afgescheept werden:

Zoo sullen zy oock gehouden wesen sorge te dragen dat Adrasia Sijn Majesteyts coninckrijck niet Tncer dan 150 candijien peper ende 10 candijlen cardlamon kome in kopen geijck hy sig bij contract oock acn de Ed. Comp verbonden heeft; welcke quantiteyt van peper ende cardamon oock uyt geene andere plaatse dan Cananoor sullen mogen afgescheept werden:

En zal den Ko. zorge dragen dat alle de rest van den peper in Syn coninckryck vallende gelevert zonder diatter mogen werden vercogt;

dEd. Comp ijmant anders civilen prijs werde wereld corl

Zoo zal deri ende Princen oock kragtig beletten moeten datter geenen peper, wilden caneel ofte amphioen te lande nor te water, door sijne onderdaetien als vreemnd de Zuyd ofte Noord; in Ziju Tyck aengehragt werden, enle sulx gewaer werdlende deselve

docn houden ende den comtandeur der fortresse Cananoor daer Vin ter- stond kennisse geven Omunie daermede handelen gclyck net Zyne Hoogheyt bevinden sal behooren.

Wel verstaande dat d'Ed. Comp' allenelijck amphioen ende veel sal vermogen te dragen als hem Goed duncken ende gelieven sal, ende Adrasia volgens voorengemelte contract met syrie Yaci Luygen niet meer als candiji jaerlijx; ende dat in clese bhaije, cie pock zelfs hier te water niet sullen mogen werden vervoert nog lande uyt dit ryk gebragt.

Zijne Majesteyt ende Hoogheyt belooven ook Comp dienaars, die te landewaard in tot bevorderinge haaren coophanclel mOgten gesonden werdem, alle hulpe, eere ende versogte assistentie ie doen ende; dit nodig, deselve ock eenige residentie plaatse vergunnen ten eynde sij haaren handel vredig ende sonder eenige beconmeriisse dryven mogen

Ende verbindlen hun de opgenelte Ko en de Frinice, de hovenge schreven articulen oprechtelijck ende ter goeden trouwe naer te komen ende doen acr komen onderhouden doen onderhouden

1. Ende veriits substantie dese vervat, geene cleli Prince aen den opgemelten Ed" heer gouverneur, Voor veel de tegen- wcordige opperhoofden deses casteels met het afsweren van den Ed, Cominandeur bekent verclaren sy egter niet te weten off Syne Hoogheyt yts meer den gedagten Ed" heergouverneur hebben belooft S00 synde, belooft Zyne Majesteyt selve dies ver- sogt synde met hunne handteeckeninge nader te sullen bevestigen;

Endle sullen hiervan gewaackt werden ses eensluydencle inStru Ienten drie il dle Mallahaerse tale eude drie in de Nederduytse, vall dewelcke dem Ko. den Ed. lieet gouverneur Hustaard ende VCOr de fortresse uytgedruckt sullen werden. Ondler stont gemaakt, geaccordeert geslooten de vesting Cranganoor den Febt' 1664, geteeckent ucer den 21*" 22 July 1664, W2s geteeckent caracters tet teycken van den koninck Collatry.

CCLXXXVEL SIAM:

22 Augustus 1664.

Va de Fehcurtcnissen van 1634 -1636 (Corn. Dibl, bldz. 28-+), warcn verhoudingen mct Siam anders eene cnophoudelijke worsteling Tusscnen de begeerlijkheid hebzicht der Siarsche factoors MuanderneMT onwil daaraall voldOet c het winsthejag Nederlandsche Knonenem Zoo voor 1656) kwancn strubbelinge muarr de producten voor de Jaunscne mackt de rijst; welke Siani koncc leteren ccM cedenet Aam 0.1 Siammers cnizier Siameescke rcgcering bleck op hct verblijf Vederlandera gestcld, Oecnoor

andert naticn werden begunstigd Nederlanders Gums verkeerden iw een mceilijke Fositie. In 16f13 werden rolgena besluit det Hooge Regeering Ralava 15 Mei 1663 Jul; 1663 TE kaufonen Siam gelickt: Terstond gaf Siam toc, zold gezanlen Kalata sloo: den Oaarhuc JAAC Siam Eczondeu Cnmmmeearis Pietcr de Bitter clncrshanr verdrag: (Ovcrzich: der Verer- Fuac Nederluueshc Oosandtce Combagnic Sicin Tijdschriit Mhut Indische Taal, Lande Volkenkumdc; XIII (1864), bldz, Realie bldz. 202 Degh-Registcr 166e bldz, 236, 247 521 v VU

Verdrag nader alliantie vrede gemaekt ende hesloten tusschen Syle Coninkl Maij van Siam ter" eenre; ende den E Commissaris Pieter de Bitter ter andere sijde, gemagtigde Fan d'EJ Heer Gouverneur-Generaal Mzatsuijcker ende d'E Heeren Raden India biedende uijt den naim en wegen d'Hoog Mogende Heerel Staten Generaal, der Vereenigale Nererlanden den Staat der Vereenigde Oost-Indische Comp Orienten

Eerstelijk is verdragen, & accordeert en hesloten, dat U Utaan [usschen den Konink WaI Siam d' Nederlantse Comp Initsgaders de wedersijtse onderdanen en suhjecten wezen en onder- houden sal werden een opregte onverbreekelijcke vaste sincere allian- vruntschap; ende dat van desen dag af ook uijt de memorie geroeijt ende noijt weder gedagt suilen werden sodanige questie, erschillen wijdere difierentie, als tusschent Sijn Maij' onderdanen en d'E Comp sijn comen te ontstaan mits den Conink d autheurs, wegens de affronten dE Comp' aangedaan, nae behoren terite straffe:

Ter tweeden veraccordeert; dlat Tan voortaan d'E Comp in Siam, Ligoor, Oetjang Salang alle andere plaatsen landen des Coninx; egene Wjtgesondert; een vredige onbecommerde exercitie van negotie sullen genieten, in alle sodanige goederen en coopmanschappet die op ijdlers plaetse comen vallen elide dE. Comp" oirbaar sijn, gene gereserveert, vanl nature deselve ook mogten Wesen

[teri, dat d'E Comp' sal verinogen negotieren handelen ende corresponderen met alle sodanige personell, t'sij van hope ofte lage qualiteijt, als het "aar Roet duncken ende te rade werden sal, sonder. gelijk voor deschl wel geschiet, ijmanden daar in wien het ook soude mogen esen, dlirectelijck nogte indirectelijck, verhindert nogte belet te werden

Wijders is verdragen, vetaccotdecti el overeengccomen dat dE Comp nog hier namaals Imet geen meerder tollen geregtigheden Son wel aanbrengende als versondene goederen en cOop- manschappen, in Siam, Ligoor Oetjang Salang wat plaetse selve ook mogte WEsEIL sullen bezwaart, noch in geender hande mnanieren verhoogt; maar sal volgens ouder costume gelijk de gestatueerde ordonnantie cles Coninx gestipuleert ende geaccor- dleert sij voldaan en betaalt werden.

Iten veraccordeert, dat noch hier namaals sijne Coninkl: Maij’ n0g geenige desselfs onderdlanen ingesetenen vall Iat qualiteijt hoedanigheijt d’selve solde mogen vcsch sullen TCi- mogen cenige Chinezen hare joncken, schepen, mindere vaartuijgen setten (veel min eenige dier natien daar niet trachten binnen hare lantpalen te voeren), dewelcke nae Japan Canton, Cou- chin China Tonckin; mltsgaders gene plaetsen ujtgesondert, mnede de gene welcke onder Coninx gehoorsaamheijt, als daar i5 Cuij; Ligoor, staa”, dat alsulcke joncken schepen Wautou die natie bevonden worden ende d’onse zee ont noetende, voor goede prijs aangeslagen sullen werden; sonder dat dE Comp” daarvan oijt ijetwes aan ijmanden schuldig sa]siju restitueeren:

Voorts is besprooken en veraccordeert, dat de gemelte Comp” vuor altoos sa hebhen den tijtvoer van alle dhartevellen ende koehuijdet, die inSiam coinen te vallen; Met uijtsluijtinge alle andere coop- luijden wat natie hoedanig d ‘selve ook soude mogen wezen; bij welk recht Sijne Maij’ d’E Comup mnet alle 1iddelen g” nouden esen mainteneren

Wijders het mochte comen gebeuren, dat eenige debiteuren d’E Cornp” hare letalinge weijgerde; gelijk Xcor desen micn gmaal geschiet sal Sijre Maij” dE Cotp” daarin door Oija Berckelang, voorspraek der vremdelinget, d’behulpsarne hant bieden wiell debiteuren strenge verseekeringe houden, ter tijt wijle dE Comp’ het hare sal becomen hebben ende bij S00 verre dE. Comp’ door dlien mniddel 2an1 hare rechtmatige pretentie niet en conde ge raeken; den Coning ofte Qija Berckelang gehouden sijn, selve debiteuren d’E; Comp handen te everen. Ingevalle (dat God verhoede) ijmant van Comp residenten eenig swaar delict in Siam quaine te hegaan en sal echter den Conink; noch die justitic den selven net mogen te rechtell, opperhooft d’E. Comp’ Nneten DYe gelevert, gestraft werden nner de Nederlantse Ceten ende net mogte gebeuren dat het gemelte opperhooft mede het een capitale misdaet quall vergrijpen, sal Sijn Maij vermogens sijn; d’selve binnen de logie doen verblijven tijt wijle daarvan kennisse aan d Heer Gouverrieur Generael sal gedaan hebben

Hce hart ook acnhielden ende op voegen hct wendcden; cuder [wij] zijn Maij’ tot uytzetting der Chinesen Bict brcngen ceme donze voorwerpende dat op Ratatia sells nenigte (inesen getolereerd wicroun Valentijn, HI, Siam, bldz naeMI[155] “Cuy hoaftplaats cener gelijknarnige ,provintie Siam. Op de Laj van Cambodja Greuslaiden Muiler ’$ Cambodja %iju aangegeven rivier €ti kaap Cuy; waar schijnlijk Eet Kuw mocera aarien De Phra-Klang (Corb. Dipl , bldz. 285}.

Soo is mede veraccordeert Gd gecometl dat dE Comp” Sijue Maij’ wegens het aansnoeren ende veroveren cencr sijner joncke door [luijtschip Roode Hart; jaren verleden, ontrent d’eijlanden van Maccauw[156], sal uijtkeeren endle restitueren sonna van 156 cattij Siamse InC, ofte 18720 gulden sonder meer, quiteerende ende

iistant duende wijclers alle Sijne Maij” vordere pretentie eijgendon, voor desen wegens het aanhalen van voorseijde joncke was pretendecrende

Item verdragen veraccordeert; dlat dE Comp Sijne Maij’ sal restitieren eu wederor overhandigen sodanige goederen en coop manschappen den Coninck toebehoorende; als jongat uijt der selve joncken, coiende Japan; door t fluijtie Hoogcaspel, OM - trent het eijlant Poelo Ubij gelicht siju.

Item verdragen overeengecomen dat wanneer het quame te gebeurer_ dat Sijne Maij’ resolveerden; een joncke met deszelfs natie gemant naar Japan senden, alscian d’E. Comp gehouden sijn 7000 of 1OOOG stux hartevellen (ingevalle de procure derselver vellenwercken dat jaar groot middelbaar hevonden werde) ten prijse als de selve alsdan sullen werrlen ingecogt, den Conink leveret; onder sodanigen Uul waarde_ dat Sijne Maij factoors ofte ijtant anders sullen ondernemen, eenige vellen directelijk of indirectelijk te copen_ vee Ft dnr atidere doen opsamelen:

Sco het In aanstaande mocht cumc geheuren, dat Sijne Maij’ van resolutie wiert, eenige gesanten, nlae Packin aan dlen Groten Keizer[157] Chan te demitteeren; sal den selven vermogen, Terea sijn ambassadleurs; derwaert: ie zenden; Cantonse Chinesen, in tle Tartarische spraeck ervarer weten_ Tocr lange dE. Comp met die vorst in vruntschap continueert en volhart:

Dat de joncken ofte schepen; soowel van Sijne Maij’ als dlesselfs ondersaten mnet Siammers Gemant, sullen vermiogen varen Maccauw Manilha, Canton en andere plaetsen, soo lange d’E. Comp met voorschreven plaetsen in Vrlnte bontgenootschap sij, wwertoe dan tot seguriteijt haerder voijagie passe ofte vrijgeleijhrieven sullen verleent werden.

Dat alle joncken schepen d’geallieerde vrunden dler Vereenigde Oost-Indische Comp’ van anidlere plaetsetl cumen ende her rijcke Siam tenderen door Comp” schepen in voltrecken haarder voijagie niet sullen verlet nogte verhindert werden, wel Ters taande, daar geen vijantlijcke natien vonden Wurden

Ingevalle Coxp” schepen zee eenige joncker, MC Siammers gemant, Sijne Coninkl: Maij’ desselfs onderlanen, quamen bejegenen, sullen sij deselve haerdler voijagie niet mngen vethinderen noch eenig verlet aandoen maer contra alle hehulpsaamheden (S0o den joot sulx mogte vereijsschen) hewvjsen el alsulcken verstande, wanneel geen plaetsen tenderen waur mner dE Comp” in verwijderingen en oorlog sij

Soo het in ainstaaide gebeurden (dat God verhoede). eenige des Comp schepen ende ontrent des Maij” onclerhorige landen door noQt of andersints; schipbreuk quatnen te lijden, ende sOo sulx vok des Maij ” joncken van gelijcken ontrent Comp” havens en

Jantstreken voorschreven ongeluk Oamcm bejegenen, desselis onderdanen ter plaetse daer sulx geschiet, met det bergen dler goederen salveeren Van volk de behalpsame hant bieden, mitsgaders versorgen, dat de gehergde goedleren ende het vordere (sic!) scheepsvolk, dalsulcke, wien het ook soude togen zang1an, wederom gevoegelijxt doenlijk sijnide tintrageren en overhandligen Dat d'E_ Comp niet en sa) vermogen eenige schepen ofte joncken alhier in Sian aan tasten noch aan d selve d'minste hostiliteijt te oef fenen_ maar sullen voorschreven joncken scheren, waarniede 4E. Comp in vijantschap sij, buijten, alwaar van outs costumelijk en gebruijckelijk is geweest, selve vernngen aam snoeren. alle vijantlijcke afbreuk te doen;

Dese voorschreven poincten sulien onderhouden naegecomen werden, niet alleen bij den jegenswonrdigen coning van Siatn ende den tegenwoordigen Gouveneur Generael Joan Maatsuijcker cde dE Heeren Raden An India maer onk bij hare respective Cesceurs ende naersaten; voor altije ecuwig

Aldus geclaan geaccordeerd ende besloten, in de stadt Judea coninkrijk Siam, adij 22" Augustij 1664 en 1as verzegelt met des conings trae, rode verwe, hehbende de figure een Sianschen engel oite duijvel, mitsgaders benevens dles Comp chiap_ geteekent Pieter de Bitter _

CCLXXXVIII: BANDJERMASIN_

September 1664.

Na de Foniracen 18 December 1660 en 16 Mei 1661 (zie hiervoin. hldz 181 W #ccn[158]) betrekkirgen tusschen 0-[. Bandjermasin Taande Feblcvcr zonder suriusci beteekenis Iumiddela opgetreden unicuwem DallLora Deze znn voOrcaneer Hiit ryk Resett" behulp van deel der hevolking, Het schynt dat Romingekella dcac plaatse daor remeetie Zoner afgesett Worder die het Icccistc credyt vetmoger Eeefl, lichtelyck nang *4m' maket ende 7uder dlc voet lichtet Zoc i> hier tcegegaen; Pangorjn Rator (e verstootcn vorst} ari IraM e# daertce schraepzucntik Maet Wcu pankorum (Dipatn Anon is uit het geslacht der Beadios dat siju mentsckeneters naerennoven hy ryk en sackt net vcordee Lcnccn Ende daerot hekben de Beadics hcm cerst Koning gehult Matr Legint "och eerst ende cn uoch van acclyke e ertzlteme raadslieden miet Veeten Later nsyn d sazken accorodatie ge brachi" Dc beide Vorsen syn hicrin mct malkanderen verdrager; dat de Cucc Koning tot Martapoera al Koning sal blyven crde de nicuwe Koning

Banjarmassing_ Deze heelt de peper under hetn oock de goudmyn. (Dagh-Register 1663 , bldz . 287, 481 Later zegt Un ondcrkoopman Bandjermasin; Ticons val den Kerckhoven; dat hi; verkecrd ingclicht; Qe nicuwc vorst is geen Iat var groote middeler; mnaer hetno dcn selven SYT cen kalen schrobber, die

geen Peper boven {TYeen; of hij moct ectst capiaai Uc Or v7t sercen bldz . 375, 466, Wij worden Bandjermasin vuoril door de Makassaren Javanett den hardel tegengcwcrkt_ De raadslieden zeggem; met dc Comp” FcC contract Eemack en hceft’ (bldz. 473, %) Den 25 Juli 1664 ging de koopnan Antonij Hurt naar Bandjermassing, ~betracnien d1t Ict cnntruct net oucaL panporan gemackt; Goor micuwen Daneoram Tctnicnti werde hcm gelukte: (Dagh-Reguter 1664, bldz 297, 466, 475, W)

Translaat contrac, met den Pangiran Surjanata Bangiarmasch ingegaan.

1. Ten eersten s0o heeft den Cap” Moor de Heer Gouverneur-Gene rael Joan Maatsuijcker miet den pangiran Fatoe Banziarmasch ingegaan een contract, het welcke den pangiran Surjanita, prince Banjermassing, in alle dleelen nacomen sal, en is on alles aan de Comp vercopen, sonder vermogen eenige vercopinge doen an1 eenige andere natien dan Bansjaresen, dewelke rct haar peper selver na Batavia of Malacca mogen gaan_
2. Het 2” articul, ook bij contract besloten, dat men Tnor 180 gantangs peper betalen sal een tahil gout ofte coopmanschapper; sijnde de teijl gerekent tegen 16 realen of wel coopmanschappet eenige kleeties_
3. Het 3” articul, geaccordeert te mogen negotieren in Martafoura of Banjermassing, schip cen logie, diese daar toe soude togen stigten.
4. Het articul, is geaccordeert wegens den thol, dat de Comp” gantangs ten 100 sal betalen, soo wel ais uijtvceren, soncler dat er in dit veraccordeerde ijet sal verandert werden.
5. Het 5’ articul, sonder eenige Hollanderen ijet mogten coren te msdoetl, 50 CI Sal den Coninck haar daerover niet te recht stellen straffen_ nmar Jan (e Comp” overleveren, ofte aan het opperhooft vall Banjar selver , der mogt sijn.
6. Het 6” articul, soo dcr eenig slaef of lijieijgen van de Comp naer of in Banjar of Martapoura komt weg loopen; sal den Coninck de selve; soa hij hem hecomen kan; 7jn Comp Oter leveren.
7. Het articul, en moet den Coninck het opperhooft;, dewelcke of in Bansjar, of in het lant Martapoura iogt sijn, protegeren heschermen. sonder dat wel groten als kleijnen, hen1 cenige molestie aandoen.

Den tijt Kadneei clit accoort geschreven is, is Op een Vrijdag, den 1je dag van dle maant Safar jaar Tnorscntetci

CCLXXXIX . KUST VAN MALABAAR:

16 Juni ~| October 1664

Niettepenstaande reeks contic c inde laaistc Jaren vorstel Kust Malabaar gesloten wilde hct mct doorzetting Compagnie’ monopolie unticn Ecn der Oorzaken dartan gens den Cnnverneur Hustacrdt, ‘dat het contract den Coning Cochin aeneezaan (zie hicrvoor, bldz. 242 +v[159]) JCCIL LcnaeA52MTIL VETI keringem eeeft hy dc Mindcte Conirgen Oder sorterende; oncet nouden Wotder (wuartegen} #eie Efmtieae geconcipieert is; Wcicm; rakins Waer mede noch nict Vcrhongen 8n oer het Cncmnse cuntract of 4nirt accoort nonendt den haudel amfiocn; Trnr wilden cancel te btgrypen Hendrik Reede wcrd Ict onderhandelingen bclast met Teckencoui en et Berkencour Deze rapportcerde, dat Wij vorsi Teckencour #geen quaet #f getd conten dot Mettemt vruntschap nontsakelyk is’ Hij vreest , amhinen uport monopolic Anict (te) IouEE bedingen’ Reeds 19 April schreef Hustaerdt naar Batavia, dal het Peperionopolie door Teckcncour tocgestaall Met de verdere Onderhandelingen werd later Ludoli Coulster belast , Wuic] Juni gelukte Dcu Octobcr erd bont” nog aangevuld verlangcn vorst van Teckencoln[160]

Eeuwig verbont vrede en vruntschap; aangegaan en gemaakt tusschen det ragia van Teckencour, bontgenoot des coninkrijx Coechin; ter eenre, ende wegen dE geoctroijeerde Vereenigde Nederlantse Oost-indische Comp net den Commandeur Ludolph van Coulster, order van den E Heer Jacoh Hustaardt; Raat van Iadia, admtiiaal, gouverneur en directeur des eijiants Ceijlon als de Cust Ael Malabaar andere sijde;

Eerstelijck daar sal wesen fusschen &‘E_ Comp” den ragia van Teckencour eeuwige vrede, alliantie en vruntschap; opregte liefde Eude volcome vertrouwe lange TrA dujren_ Den ragia Teckencour belooit dE Comp” , gelijck dE. Comp’ wederom gernelte ragia belooft; vijant te sullen sijn van diegeene die haar wedersijts vijanden verclaren of toonen mogte_ gelijck gemelte Tagia mede belooft, altijt vrint te sijn van den coninck en rijck Vall Cochin, daar en tegens vijant van Godortrio die van Bethette Tanoer; lang volharden in haar quaat verkeert TooT - nicmcm; So belooft den gcmelte ragia dlat dE Comp” aileen, sonder eenige natic werelt andets, den peper vallende in sijn lant, mogen copen, handelen, voeren; sonder sulx oljt aan ijmant toe te sizan; dan alleen FooT vee weijnig alsser van deszelfs bovenlantse basaars Kaenseripillij. Yratoporthaij, Irritneloer ende Ramij_ vetvoett enckelijck tegens eenige nodige lijfshehoeiten Foor Sijn Hoogheits onderdanen getrocqueert wort. Waartegens de E. Comp naar ook Wereron verbint ende belooft; alle den peper die in Sijn Ragias ant valt . aangebragt geveijlt wort. mitsgaders cok andere Warcl ende coopmnanschappen, die sij daar nu of narnaals hevinden mogte noden te hebben: te copen. ontfangen betalen . tot sodanige pryzen ende tnet sulcke manschappen conanten; Silver ofte gout , als de baszar Yelckens vereijst, ende TCE TEc de cuopluijden ot gewone handelaers sal cutnen accorderen, mits datter alomne everantie schrijven des Coninx, om de gewoonelijke jonckan van

fanunis ragia voor ijder baar sijne onderdanen te vordleren, moeten present sijn_ item, datter noijt te genige tijden eenige canneel, vallende in Siju geseijt Ragias lant, geschilt nog uijtgevoert sal worden_ dan 0p’ begeeren der E_ Comp Item; datter geen arphioen Waict ng lande sal werden ingebragt nog vercogt dan door dE. Comp” ofte hare ministers alleen, mnits hen weder verobligeerende alle lantschappen Ges noende Ragia ten genoege marckganx prijse daarvan sullen Toctsien Itet, dat den Ragia voornoemt onder sijn vrij geleijde bescher minge neemt sodanige personen goederen en coopinanschappen d’E Comp” geraden vinden plegen hare negotic senden_ en belooft mede sorge te dragen dat d’E. Comp Fallen tijden hare schuldenaren promptelijck werden voldaan, mits Comnjj” resident gehouden sal wesen; geen uijtborgte dcen dan sufficante luijden 0m die van Coninx egen verclaart off geoordleelt daar voor bekent te sijn Licentierende gemelte Ragia 14n dE. Comp den peper ende andere coopmanschappen_ ook houtwerk, te mogen gaan koopen versamelen sodanig gedeelte Sijuer lantschappen erde heerschappije; d’E_ Comp” haar afgesanten te rade werden best gelegen Cumcm mogte- Ende sullen de coopluijden, inwoonders en onderdanen van melte Ragia, met geen sware tollen of geregtigheden mogen Swaert worder dlan Tan outa gebruijklijck geweest hier vorci den peper ijts gesegt Shaanat dan d’E. Comp” wijders vrij, den selven peper of andre waren coopmanschappen sonder eenige verdere tollasten of becommeringe te mogen vervoeren, sij te water of te lande, nadat hen sulx hest gelegen sil caoten Son ook den bovengemelte ragia Teckencour dE_ Comp of (die] uijt haren naan hier verschiinen als coopiuijden; tot logiement Waam haar personen als verseekeringe goederen, door haar aangebragt of opgecoft; verschaffen bequame huijsvesting woning, tot dat dE. Comp haer eijgen packhuijzen of gelegent heden sal hebben uijtgezien gecogt of geprepareert: Gemelte Ragia belooft ook in sijn dominie noijt sullen gedogen nog hcrberg nOg passagie geven cenige Roonise papen of van dier selven aanhang, dan alleen aan die gehoorsaam sijn den Bisschop van de $t Thomese Christenen des gebergte[161], welcke d’E- Comp” ook belooft alleszins een vrint verscek des coninx van Teckencour ook gunstig te sullen wesen. Item_ dat 50 van dE, Comp” of Tan hare onderdanen eenige slaven of lijfeijgene quamen verlopen ende haar in des Ragias respectieve lantschappen te onthouden, sullen noeten werden verseekert en gerestitueert, mts d’eijgenaars Voo” betg gelt totr erkentenisse sullen betalen volgens out gebruijk Welcke restitutie prompte wederleveringe Ook moet werden verstaan van alle blancke fugitiver; soldaat of anders_ cok ciatten soxdlanige personen meer, welke A d’E Comp’ harent dienst verpligt sijn. Ende so het gebeurde dat ijmant tan de erlersijtse onderdanen in eenige querellen of hantdadigheijt hun met den anderen quamenl te vergrijpen; sullen dlie elk naer regten gewoonte ijders lant Eestrait werden, doch den dootslag mlet den doot van de schuldlige_ ook wat qualiteijt die soude mogen Wesen sonrler eenige Genaden Ende aldus beloven de partijen wederzijts

dit bovenstaande COIItract getrouw onverbreekelijck te houden, ende te strafien ijcler haer onderdanen, die sulx mogte comen te hreeken of tegen te gaan sondler Jensien van personen. Ende bij aldien het quame te geheuren dat tegens dit gemaekt tract ijmant cenige peper; caneel of amphioen quame te sluijcken: tijt of in brenger; men clie mogen verfolgen agterhalen aanslaande verbeurt makenale deszelfs gemelte gvecleren; namentlijck d'een helft Tn dle heten VoDr den Ragia ende d'andere helft FOor dE Comp"

Sullende van dit contract 2 in Duijts en 2 in Malahaers geschreven Van eete hij wedersijtse partije OuCtpegeven en bewaert worden. Aidus gedlaan ende besloten, mitsgaders wedersijts ondertekent, hooftplaetse hofhouding Meer opgemelten Ragia in Cottatte desen 16' Junio A" 1664 en na desselfs reeck" den &" dag vin de 14 maant hares jaars 4" 839, Onderstont Is nog veraccordeert emnstig aanhouden van den ragia van Teckencour datter ingeval corloge bij der wedersijtse partije mct door den anderen met volk ende ammonitie, dog vermoger sal werden geadsisteert, ten WIre stlx tegen des anderen mede Uatpligte soortgenooten quane ontstaan dan alleen 0n den selven weder tOl vruntschap te helpen vereenigen en tot reden brengen_ En was getekent met d'ordinaire hantteekeninge Van den COng van Teckencour ende Ludolph van Coulster, mitsgaders werlersijts met Conip Coninx merck rooden Iacke versegelt; Casteel Colombo prito October A' 1664

CCXC, INDRAGIRI 28 October 1664.

aauraknngen der Indrapiri dagtcckenen van minstcls 1615 Attans Feeds werd Indragiri gctrokkcn hincn den handelskrin ; der O.L C (Onitgegeven missiten -indries Sour; @ Coen; I0 Janiari 17 Juli c 27 Nov. 1616) In 1616 wcru Nicolaas Cascmbroot Koederei daarheen Tezondeu Zooals verschillende andere rijken Sumatra ston Respunel Aaem Atjch, vcorzichtigheid maard bij zijne nogingen mecrocte Janrakitgen Indragiri krijgen: Irouens cok mct Indragiri zelf Camner spoedig moeilijkheden (Ouiaa . 0egczo #ains Cu Dussen, Noz. 1622 Paijner Indrogiri Van der Dussen Febr . 1623 Kanst Carpenticr Janmari c 15 Fcbruari 1624 Vgl: TielcHceres, Bovzestoffcn II_ bllz XXIV, "VJ Tach Bleef Over gehccl verhouding van"ricndelijken aard de handel bleei Etand concurrcntic Ook met dcn Engelsman Indragri leverd pencr zandgoud" Bezantcm kwamentte Batavia brieven van den Vorst, die Amlet condene ingehark werden" (Dagh-Register 1624 Registers} Zelis werd een , comptoir in Indragiri opgericht. Vooral sedert 1663 be ginnien de Nederlandsche autoriteiten Meer aandachi vestigen Indragiri'$ bclang, nccinnen mogelijkheid OvefWegell #f siju Hoogheijt gencgcn sij in contact te treren de peper in siju land vallende, gecn andere plaats laateti ntyoetel dan Batr aite Malaccz" December Jnen mnetlug ook de ! orst Indragiri

Daartoz FSCL Henchei Den 2 Aug’ Der TuT gebed” Rade van Indie besloter, Joan van Wesenhagen @eAT Indragiri af te Taat digen tot hctsluitcn contract 402 he: stuk van den pepe-

In den name Godes Ameh, dit geschrift bij de heeren Sultan Agamath-Sagh Nasrodin Bardanlath, staat Andragirij; door de 2 gebroeders Jing de Pertuan hare gecomimitteerdens orangcaija axamana orangcaija Siane wangsa Orangcaija padoucka siri deuwa vast hesloten gecontracteert uijt opregte genegenheijt ter ecnre, de Nederlantse kinderen Mcr den Conussaris en Ambassadeur Generaal Joan Maatsuijcker 0 Katt” Jan Wesenhagen; ter anleren sijde_ Dat de Nedlerlantse kinderen in Andragirij onder opsigt ende bescherminge Van gebroeders Tang Pertuan Sullen siltcn: etide Voot alle overlasten beschernut Werde tegen ce gecne, die baar eenige schade ofte overlast soliden conen docna

Vooreerst besloten dat de Nerlerlanclers in Anlragirij sullen mogen handelen Met alle dlen genen die genegen siju wel grote als cleijue personen.

Den 21 April 1664 kwamen Malaka, enige algesondene jongen Coning Andragiry Volgens Dagh-Register 1664, bldz. 147 Aanen ook hier ouden” jongen” contne esenhagen moet nden jongen Coring, die het bestier der negotie Inand heefl Tnchst Cxreseere Het Felukte Wesehhagen; die den Ocl. Ewati negerije Ardragirij” het volgende Conttact shiten (Dagh-Register 1663 1664, passim). Her jaartal 1656 in Realic, bldz 4 Moct onjuist zijn, Jang di Pertoewan De twec sultans worden hierinede zeker berloeld (Vgl Encycofaedic, II, bldz. 178). Dagh-Regisfer heeit : den heer Gouverneur Generacl”_ D.wz dc Nederlarders_

CENERALE NEDERLANDSCIIE GEOCTROTEERDE

Noch eens is besloten der ijmant mogte willen kleden coopen Mien ook was; groot of cicijn, sal gehouden wesel, {ot ge nuegcn volgens mmarct alie te betalen; sonder daarover eenige moeijelijkhedlen aan de Nederlanders te mogen doen_

Noch cens dat de Nedlerlanders niet sullen gedwongen worden aa Jenauclen jets te tieren als met haer vrije wil, sunder tlat hail daar Otet eenige moeijelijkheden sal mogen gedaan verden.

Ts noch besloten dat alle den peper, in Andragirij vallende, donr de Nederlanders sullen mogen vercogt werden, ellde niemant aters, sij Engelse kindercn, die niet een dlaarvan saC mogen gegeven ofte vercogt werren, door Jang de Pertuan de gebroerlers, of andlere cooplijden als de Nederlanders hier voor gesegt naaI S0o der eenige Andragierisen peper wilden copen_ sullen dlie moeten Batavia of Malacca brenger, dat de

Nederlanders Ook niet tegenstaan sullen_ miaer sal in sulcken Geval eenige peper bij den CUJDIAn van de logie dlaer uijt geligt werden tot 10 12 picol van vaertuijg o17 Katavia of Malacca volgens de merct van Andragirij betaalt te werdlen_ s0o die Op Battavia of Malacca met gebragt Wtet det verhleren peper sal dan verbeurt sijn; of ten Wate dat duor storm qjuanien hlijvetl, LcaeF gemelte peper sal gerestitueert taalt werden. dog ijmant anders onderstont buijten weten den Sabandaat peper copen de Neclerlantse kincerell dat wistell, sullen de Nerlerlandlers dat aan de 2 gebroeders Jang de Pertuan bekent maken wamieer sulcken peper sal verueurt Wtsel;

Is uoch besloten, eenige Nederlanders, Chinesen, swartell slaven; haar onder de gehroeders Jang de Pertuan quamen te be geven of ouder eenige andere' grooten; over schult ot eenige misdaden, sullen desulke bij gebroedlers Jang Pertuan 4an dle Neclerlandlers weder gerestitueert Lerden eeng volk van Andragirij bij de Nederlandlers haer quamen te begeven; die sullen de Nederlanders Jang Pertuan de 2 gebroerlers van gelijcken werler geven_

1. Verticren:

Noch eens besloten eenige slaven de Nederlanders quaten weg lupen, sal aan den thuijsbrenger daarvoor gegeven werdell 2 2 maas_ dloch der eenig guet, beclragende teijl of 16 maes haer bevonden wiert; dar verbeurt sijn, doch meerder weerde van 16 maes bij haar hebbence, sal a411 dle Nederlancers gerestitueert werdlen, insgelijx sal Ook vcor (le weggelopen slaven vall Andragirij, en bij de Nedlerlanders gekregen sijnde, betaalt werden, dog dit wert verstaan Vall le weg gelopen, die op Batt" of Malacca en van die plaatsen kier mogten Aenconie Maar Wct Fan gene die midden weegs tusschen Batt" 0f Malacca e Andragirij gecregeit werden dle sulcke sullen wedersijts Voor den crijger eijgen sijn_ ver beurt blijven;

Noch eens alle de onderdanen, rlie onder de gehoorsaanheit van dle Nederlantse Comp hoorende ende Andragirij mogte comen, sullen Onae de justitie opperhooft nietnant anders wesen, maar die na opperhooft niet luijsterende; sal, SUU wanneer gemelte opperhooft Jing Pertuan de 2 gebroeders clacgt, door Inaat geassisteert werden

Noch cens wancer de Nederlanders hier Andragiri; willen blijven woonen licentieren Jang de Pertuan hr oeders haar tot het mnaken van packhuijsen woningen, dog Yall hout IneL pannen gedekt en batnboesen pagger ortizet; ende daertue ook geven ecn bequame plaets dicht aan de revier, verde andere

Twee poinctcl; namentiijck justitie over capitale delicten bescher Miinf nicre TTOVWe daer die watie seer jaloeta hebben wel mmceste tegen gchouden ; eets.e MCF t in dent beginie bij hatr hougt epgeneven ; stonocm dat ket vonnis Op Batavia

gecrecutccrd soude Wordem mnaer MIOcst sadlanigh sijt; als hct door de justitic Andragirij gevelt ; Taer als sij zagen, datdcn Commissaris dicr in geender handen mallere brengen (Van Wezenhagen deter Kat bijzon_ derljk geinstrueerd door G. Ra bldz. 365), so0 heiben dact aigc Eeet Ercnie TmrTEME scvd door natt Eczinten Batavia taer Ed” nader Uerio ken hetander hecft den Commissatis, nae daL drie dagen hadden TeCCn Fchouden, ac moelell inwilligen; O dat hij bemerckte; dat anders wellicht onverrichter saecke ZOude bebben toctcn Vcr_ trecker” (Dagh-Register 16sh bdz: 592). ,Het wel de bequaemste (plaets), die in gehccl Andragirij kan worden eronehl ; leggende int gesichte alie acomcnoe handelaers (Dagh - Register, bldz: 5921. huijsen afgesonclert, uijt reden; dle Nedlerlantse kindleren voor brant vreesen.

Noch eens ucmcI de 2 gebroetlers Jang de Pertuan a3n tot den ontfang van gout te stellen een eerlijck en hequaam persoon die Vnor Ioon van de Comp” genieten sal van ijder teijl een botson Va maas die dan voor de dleugt van gout moet instaen bevonden werdende, dat met coper vetmnengt en vervalst is den selven onttanger niet alleenig met de doot Restrft werden_ nzer daar hoven alle sijne goederen geconfisqueert Comp geven weruen.

Noch eens wanneer de Nederlantse kinderen eenige van de Andragirische vaertuijgen comnen af te lopen ofte verdestrueren en volk mocnt cumer te vermoorden hiar goederen aensloegen, sal den Heer Gouverneur Generaal daer ater justitie doen hetsij niei de doot straffen_ S0O der volk gedoot is, Loet gene Suut vernist mogen worden te doen restitueeren; vin dat schip die dat mogt gedaan hebhen ; insgelijx sullen ook die van Andragirij doen.

Noch eens Jang de Pertuan, de 2 gebroeders, eenig vaertuijg wilde senden nae Siam; Cambodia, Pattanij of Borneo het opperhooft van de logie daartoe een pas verleenen, doch verder willen, SOo sullen sij Op Batavia of Malacca een pas haalen.

Noch eens besloten, de Nederlanders haer mogte comnen Ter grijpen eenige vrouwspersonen met gewelt quame zan Listen daerover gerucht mnaekte _ ende nin; vzder , of broecler haer Op suix te dloen bevonden; sulcken geval donr cen haz; alle mogte dootgesteken werden; en sal daaT geen Fecht over gedaan werden, vee_ nin sOo de selve in actie bevonden Fiert, ende neder geleijt ; de Vruu” evenwel ver scnonende; UuV bij justitie van Jang dle Pertuan; de 2 gebroeders, gedoot werden_ usoo dit de costume van Andragirij is

Van Wesenhagen in zijne instructic (bidz 365) gelast, niet Ove zandgout” totad Fcrizen tc docu ; ~Ider dat Inten ket zelve bergluij- len ThCEe sie” krijgen’ Deze berglieden zijn bewolers Menangkabausche strcken (bldz 534). Andragirij Bouson is Vs Maes”- (Uytrekering , bldz. Vel. hiervcor; bidz. 294.

Noch eens, anneer eenige vrouspersoonel bij dage of bij nacht, sij grote staetspersonen ofte kleijne de Nederlanders sochten cnde de logie daerop geattrappeert wierdenl_ sullen geen straf (aetuve lijden hebben, Mat sal de logie in geheel daer vrij sijn_

Noch eens dler eenige slaven van Andragirij van haar meesters weg liepet, haat in de logie, en de meesters aan de Nederlanders danr nae vragende, gelogent ei opgehouden #icrt; naderhant 4aar hevonden werdende, den ophoudler van gemelte slaef ofslvinne het costende van haar lichaam dubbelt betalen nceren, nits de slaef dan aen die mar; die het betaal:; sal verblijven_ dles Jccn_ sa[haar lichaam; het gecocht voor 2 teijl, met gelijeke SOl te betalen dat het recht gebroedlers Jang de Pertuan insgelijx sullen die Vai Andragirij gehoucen WCycll aCn) dle Necler - landers te betalen.

Noch cens besloten, SCU wauncer jacht hier Tnl dle tivier compxt , voor sijn ladinge thol gever 500 aen rouba ruuua teijl of VoOr Oinic oumssan; dat iS ijder sorteringe een cleet en voor een schip 1000 10 teijl rouba rouba off 160 ctmis Uunissang gelijcke een kleet uijt ijder sortering, en daar merc sullen de Nederlanalers vrij resen van alle andere geregtig - heden; en betaalt wordlen, schip of jacht vol anders niet ; niet vol sijnide, daat over bij Jang de Perttan de broeders ende den coopman en d’assistenten Ta de logie geaccor dleert werden:

Op nieuw sullen alle cleijne saeken geschillen in dit geschriit gestelt bij Jang de Pertuan de 2 gebroeders, den cuoptan assistenten van de logie afgedaan weralen; SO0 je gedoemt wordlen gelt, sal dat bij Jang d’Pertuan de 2 gebroeders, van den coOp- KMAT ende assistenten gevordlert werden. doch andere straifen geleerst te worden of in de boeijen te sitten aen de beenen alle beijde gesloten te wesen of in de ketting te slaen; sullen de broeders Jang de Pertuan die aen1 dlen coopman ende assistenten van dle logie overgeven om dlaer gestraft te worden.

Actum il de negerije Andragirij den 28 October 1664 hebbende onder Op spatiln? dien Coninx segel swarte bij marc quement Comp” het signet den commissaris in forlen lacque gedrukt ende was onderteekenen Jan van Wesenhagen;

CCXCL KUST VAN MALABAAR: 13 December 1004.

Hct coltract Adersia’ Fcbruari 1664 (zie hieryoor bldz 257) dicnde op last van OMi” sijde stfcngelijk uijtgevcert” vordm IaaT gcze Moorse Ccecnl” Mdnn ailerlei maatregclcn; welke het vermucden opwckten; dat hij wilde contract Huceren (Dagh-Register 1664,

bldz 326, 431, 573} , Het ondcrstaand nide rerbont” de gricven ccn cind Kurnen Mrecn Zic ovcr Adersia FOg Valentijn V, Ccijlon, bldz. 185,

In de Fortresse Cananoor, Nader verbotit Om dieten tot beter verclaringe van het tegen- staande accoord tusschen dE. Comp ende den Moorsen regent Adersia, bij d Heer Rijklof f Goens; taam ordinaris India, als daartoe gemagtigt Hcet Gouverneur Generaal raden Vam India ende den Opgernelten Adersia ende d vordere hooiden ende voucname coopluijden van de dorpen Cananoor en Darmapatam gesloten om te duijren ten eeuwigen dage.

Alhoewel door verscheijde questien her eerste articul a3m xl’sijde Fan Adersiz ende sijne onderhoorige genoegsaam is gevioleert, wert het selve mit desen weder uijt enckele gratie [aveur vestigd_ onder speciael verbant als in laetste articul verclaert wort.

Fiat.

Uit het Contracthoek. Ock in Conractbock Ter zijdc stond hct contract Febr. 1664. Ik rond roodic, dit VCr nemen Deze Wz5 Junicuw gouverleur Ceilon gewordcn Novetber 1644 (Biograjisch Woordcnboek, bldz, 590 ; Vom Rhede Jer Kioot, bkdlz. 61)_ Tet Zuiden Lalnalone dadr Iij “pgenomen arlikelen 21jn aniwoorden evcnzonvelc 7ctken zijde der wederpartj, die gelijk Ware contac I1 Fcbruari 1664.

Fial, mits veel betalende als bij d’Portugesen plagt geschieden.

Oller tijclen

Dit articul wert bij Adersia ende sijie coopluijden special belooft, el1 (ljar en boven expres beclongen, clat de overtreders met de doot sullen gestrat werden:

Andermaal bevestigt

Wert andermaal bevestigt expres hedongen dal de overtreders met de doot sullen gestraft werden.

Alsoo Adersia en sijne coopluijden verclaren dese quantiteijt veel weijtg Sijn hat niet mogelijek is cumCI wert quantiteijt begroot op alle restant; dat boven de 500 candijl in de janden van Colatrij sal cunnen werden hemagtigt, welcke 500 candijl min of TnCe na de gelegentheijt destijts aan dE. Comp werden gelevert; Vuor hen Adersia ofte anders volgens het articul, na dat het &E Comp gelegen commel

Dit articu] wert gereserveert aen de verclaringe Vall

7” articul,

Dit articul wert expres gerenoveert in de vijf hondert candijl in articul verclaart:

Alle den cardamnon Wert Adersiz ende sijne onclerhorige het heele aanstaande saijsoen ingewilligt, mditl toeconende sal dE_ Conp” il haar keuse hebben de “rugten van dit articul te hegeeren of mict.

Volgens vorenstaande 10” articul sal Adersia dit saisoen de ge-heel quantiteijt mogen trecker; dog d’E Comp” die negotie weder aanvaerdende Adersia sig moeten genoegen met 15 candiji

Soo Adersia en sijne coopluijden sonder tegenstreven het visiteren der vaertuijgen gedoogt als nodig geoordeelt wert, ende goeder trouwen CL dE_ Comp handelt, werthcm plaets Van candijl; candijl of 4000 ib Hollants tocgestaan:

Nader bevestigt.

Nader bevestigt.

15, Nader bevestigt met expres beding, dat dE. Comp” gequalificeert sal sijn met de doot te straffen sodanige Mooren peper van de Zuijt haelen of amphicen derwaerts brengen volgens d’vorige articul

Wert geresolveert aan laatste articul van dit nader verbont:

Adersia belooft Foor hen ende sijne onderhorige dit articul prompt te gehoorsamen en de vaertuijgen aan [ort te laten “4cumicn ende belooit dan d’E Comp mits tlesen, als s1j sien dat Adersia ende sijne coopluijden haar getrouwelijck drager, van dese Visite te Ver- schoonen _ endle om in visiteeren alle questien VOOr comen_ Velckens als nodig is een Tan Adersias volck Aam fort comen; Ot de visite te doen, presentie van die dojr opperhooit daar toe sal werden gelast:

Wert expres bedongen.

Wert expres opnieuw gerenov

Dit articul sl tusschen het opperhooft van fort ende Adersia werden besorgt Op de beste manier die sa cumter geschieden;

Wert gerenvoijeert CE

vorige articui,

Wert gerenoveert ende gesloten aan nader goetvinden van opperhooft en Adersia_

Adersia belooft boven vorige articulen, Comp” negotie helpen bevorderen etide te vergroten; Va tegens d’EJ Comp’ sulx waerlijck bevonden wert; weder belooft hemt alle hulpe; gunst

iaveur te hewijsen, die redlelijck zijn sal, ende alle questien na alle vertnogen te vermijden belooit dE. Comp” verloop een jaar_ soo Adersia in alles sijn woort hout, dese piaets Waat met weijnig soldaten beset te laten cud deselve te maken tot een tactorije. Endle dat alles getrouwelijck werde onderhouden; verbinden Adersia ende sijue onderhorige coopluijaen voor Jaer personen goederen generalijck en speciale dat, het contract Fan haer sijde in geheel ofte ten deele gevioleett wert; dat sij ter profijte Fanl dE Comp sullen vetbeuren alle hacr geschut; bestaande metalen ijzere, geen uijtgesondert, (iar boven ec1 amende 2500 goude ducaten, ongerse Moorse ende Nedler lanitschie MunE. Tot becragtinge sullen haer Adersia ende Cartouw_ ofte de priesters het selve naer haare wijse haren Alcoran Siveerer Wij ondergeschrevenen Jan van der Laan, Marten Huijsman, Secretaris ende Gelmer Vosburg, ondercoopman, gecommitteert van d’heet Rijcklof val Goens, superintendent ende Gouvetneut des eijlants Ceijlon ende onderhorige landel. verclaren dese renovatie met Adersia ende sijne coopluijden sodlanig publijk gesloten te heb- ben ende Lesicn dat getelte Adarsia ende Cartouw, der voorhamc hoofden Kenm Cananoor etde Dermnapatan), hare manier mmet dhanden Op lijf derselver oppersten priester, Clees Portbelleij_ geleijt, ende contract sodang besworen hebber, seggencle wtj cwccrcm op Ons gelcof eide dezen priester, alles doen_ wat aengaende in desen belooft ence geschreven Gedaan velt VOOT fortresse Cananoor den Decembier 1664 Was teekent met hutine gewoonelijke mercken Adersia ende Cartouw. Jan Tn der Laan, Marten Huijsman, Gelmer Vosburg: Ter sijden stont; door vertolcking Vat mij Bartholomaeus Vaas_

Gesien boven geschreven articulen hebhen Wij met het besoigneerde der gemelte gecommitteerde vollen rade gccol = frmeert, presentie van Moesa Amet ende Conije Maijn, door Adersia ende Cartouw hiertoe gecomnitteert Jortresse Cananoor den 13 Decemher 1664. Was geteekent Rijcklof van Goens_ ter sijdlen onder Comp’ zegel aont- ter ordotnantie Vatl Siju Ed” cnde den ral; was geteekent Marten Huijsman, Secretaris.

Iu het exetplaar Contractboek I caai Owger Jgekort woard, Iis:chien, ongerepte coet dellkem

1. In Contractboek III staat hier juister nde’ Contractbock Cortractbock [II heeft, vermocdelijk iouticf, Vos’

CCCXCIL: KUST VAN KOROMANDEL.

19 Januari 1665. De Gouverteur Pulicat deelde bij missive Maart 2n G MledC dat #en couing Golconda [zijn] Verzocck om ccn Yastc residentie tot Ramuuelapa tan CeCD begriipen glad afgeslagen” hecit. Dog ziju Matj” Mccnniae egensheijt dier Dlaatac Caet corsaec DJen Rouvernelr Speeman; ccktet den Ragia visiadoor diewaet gaende OvEr Fecomc CECC wij sullen caer mcten CEtE

logie be grijpcil dB zoler Ktoot beslag’ (Dagh Rcgister 1065, bldz. 97; vel Hivart; Cordund& bldz. 51, Valentijt; Choromneide . bldz 23)

Translaat caul, door Weensiarla Nareijna _ ragie Tere leent Jacob Corbusier, dienaar de E= Comp

Rammelepatam; [162], Karlepalem ende onderhorige dorpen, dlien hebbe ik voorn bij desen uijt mijnen vrijen wille presentie getuijgen in paght aan U Edl” overgegeven, onder welke pagt hegrepen sijn de incomsten van gewzs, dle tollen van lant en de tollcn zee, WlC1I wel gene uijtgevoert als Aan gehragt, e mcer als in tegenwoordigheijt van getuijgen Je pewesen gedeclareert is, Beginnende dese pagt van presente jaat, en sal voortloopen tot 12 daat aan volgendle jaeren, en dat voor 20 Paleacatse pagoden jaers, of voor de 12 jaeren 1440, Faare van ick jegenwoordig de helft of 712 pagoden Paleacats ontfangen quitantie gepasseert hebbe, soodat U,E nu op dit myn caul sig vrijelijck verlaten na uwren handel doet ineugt, mits we letten- dat voorschreven mijne landerijen niet verslimmett mnaer Vet hetert worden iwoonders toenemein sullende alle ce pro- fijten_ die UE staende de pagt docn; eijgen blijven, Ick U defenderen voor alle overlast; bevrijen VUUT alle opspraek namaninge; die door den duan dierwegen mogt gedaan of geprae- tendeert werden Den tijt van dlese 12 jarig pgt eijnde sijnde, sal d ’Heer Gouvernieur de voorschreven landen niet langer mogen behouden; wij het niet en begeeren maer wij suillen dlan gehouden wesem alle de schulden, S0o wel die de coopluijden als dinwoonders aan Comp schuldig mogten wesen die sij selven comen belijden, te voldoen dan die landen weer naar nenen.

Doch sal de Comnp conform caul den Conink Over sijnt heele lant door vrij sijn kant WtSCT mijnen lant S0O verre mijn visite strekt; ook van tol vrij wesen _ soo wei Van gene hij coapt ofte vercoopt ; insgelijx mede heele lant door vrijelijck passeeren en repasseeren mogen Ook belaove ik geen inwoonders ran de voorschreven aan de Comp” in pagt overge geven dorper, s0o van coopluijden, smits, wassers en andere arheijts luijden MEET geen molestie aet te doen_ maer die alle ais Comp eijgen volk aansien, Voor allen overlast bevrijden: Als de 6 jaren rerstreken sijn, daar voor 720 p” bij mij ontfangen hebben quitantie gepasseert is_ sal dan voor resteerende jaeren 120 goden sonder TCC[gegever worden UE daarmede mogen vol - staan; Waatvan steets quitantie gegeven werden. Var dit alles sijn bij mij gemnekt encle gepasseert 2 eensiuijdende schriften, eene onder S” Corbusier te blijven en ander aan de Heer Gouvernett van Paleacatta gesonden dlaar bewaert werden Hier van siju getuijgen die neffens mij dlese geteekent hebben, Bawanasij Pan- toeloe Nawoloerij Nagrasij, mijne voogden_ In den jare Krotij- am Siamwatshara ende de maant Magasuda op den 3’ daE Vall dien sijnde naer orze reecq” den 19 Januario A’ 1665

Dotanc: Vgl dewau” in Hobsor-Jobsol, De Nederlandsche golvereur Pulicat: Bestuursmachy comp etentie:

CCXCIII KUST VAN MALABAAR

29 Januari 1665_

Det) Radja de Marta Carnapali;, dic okk all dickmacls duera had gelegen, hceft bondig contract mct Coip” gesloten eude Fnan nager cde zyne beschcrming geadlmittcert; oock d Moorse vacrt plat aigesla: sgtn” (Dogh-kegister 1665, bldz. 145, uit bricf Enes April 1665)

Naarder accoort ende bevestingen altoos duijrende verbont ende vruntschap gemaekt tusschen d’E_ Neder - lantse Comp van Oost-Indien ende derselver name off van wegen d’Ed” Heeren Rijckloff van Goens_ superintendent, admiraal, gouverneur over eijlant Ceij- lon Cust Mallabaar &” door den E Commandeur Ludolph Coulster ende den oppercoopran Lucas der Dussen cenTe; ende den ragia de Martha andere syde:

Het accoort ende verhont tusschen den andren vorens gemaekt 163 enale opgerigt, Wori bij desen weersijts vernieut ende bevestigt, om alle sijn deelen eeuwig duijrende onderhouden agtervolgt te Wet den, gclijk Inede sal geen nader verdragen e in de volgende articulen begrepen is_ tetl Dat geen Moorse handelaers_ S0 wC van buijten aencotende als in dese anden woonende; sullen vertiogen te handelen; of eenige LOU manschappen oite uijt te roeren ten 2”_ ## GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Dat de Comp” alle Mooren en inlantse handelaers, bevonden werrlen eenige verbode goedleren in of uijtgevoert te hebben sullen vermogen boven de verbeurte van de goederen swaerlijeck te straffen;

Die van dE_ Conip” sullen naer haer welgevallen Op de strant ende ellers vrij ende onverhindert mogen wagten leggen ende houden, om den uijtvoer ende mnvoer Vil verbode goederen toesicht houden, die den Coning helooft, docr wagten sijner naijros daer bij te voegen; bevrijen van overlast: ten gebeurde, des Comp voorschreven wagten wagters Fan ijmant wierden gemolesteert of qualijck gehandelt, dat het op dlen Coning sijn onderdanen en landen sal verhaalt worden, geen van de sijde des Coninx toegestaan ende alles daer Voten verbonden wort.

Ui: het Contractboek Ook in Contractbock III. Coutractboek IIT, hecit : Demartha” N” CCLXXIX Februari 1664.

1. Het steene pakhuijs tot hevordering van Comp” negotie; zen den Coning te vorens toegestaan en belooft; sal bij dE_ Comp op cle strant 0f elders waer sal gcet vinden gemaekt werden.

2. cooplieden deser landen; met de Comp’ hanclelende ende dier saeke schuldig sijnde sullen onder hzar macht staan die te mogen verseekeren en tot betalinge constringeeren

Ende dat alles volcomentlijck onderhouden naergecomen werden; sijn hiervan geniekt ende wedersijts onderteekent Cens- luijdende in de Nederduijtse endle 2 in de Malabaerse taele, daer- aen wedersijden in ijder der voorschreven spraeke een behouden wort. Aldus gedaan ende nadler geaccorleert in Carnaplij ten huijsen des Coninx, Op den 29 Januarij 1665. Onder stont eenige Malabaerse caracters, bij den ragia de Martha gestelt. Lager Ludolph van Coulster en Lucas van der Dussen:

CCXCIV: KAMBODJA

Februari 665

Ook de Bewindhebbers der 0. Waner zeer tevreden ILe net vredes rererag Jul: 1676 met Kambodja gesloten CCXIX) De houdingen werden sinds dien dan ook dragelijk Maar bimnenlardsche verwikkclingen beletten spoet g winsteererde COMIETCII nict allecn

mac zelis custig verbiiji der vertezenwoordizers der 0. L C i dit rijk; Fen TSamo- hrak Teeen sutan Ibrahim c zijn Maleischen aanhang dezen Worcen Ucrgreven Maar Dij deze onlusicn mnesten onzcn Kambodja Huchtter zij berciktcn via Siamn onder [ciding den opper koobmalr Picter Ketting in 1639 Batavia Daar had macu gaandcWcg elijkheid ingeziery Dcuwer #Cuning ne#r bereiken zoude ziin, CaI #ij Iu neidene l e fiet tet Mahomedanen zquden tc doe” hebben ziinde de Aourscnem Itkem de Christenct gewoonlijk kwlo gcafiectioneerd” Den 17 Juli 1664 werden Jan de Mever Pieter Ketting nlacr Kanbodja gezonden; wien net gciukte, nderstazto Cuntact” sluiteni (Van Dijk; Borneo blaz 342, Muller, Cambod;a, bidz. LL[164], Dagh-Register 1664, Dassim (Repister), 1665 bldz. 19, 46, 51,)

Vernieuwt contract vrede ende vruntschap ende koophandel, in dit mijn rijck van Cambodia Ick, Coning Nasadach Pouor Meda Firachi Boromo Bopit; met de capiteijnen Jan de Meijer en Pieter

Ketting, gcde puteert van egen den Edelen Heer Gouverneur Generaal Joan Maatsuijcker doorlugtige Heeren den Raat, voigende wijse

1. den eersten sal usschen den Coninck de Nederlantsche Comp' als ook tusschen hare officieren en onderdanen, sijn een goede vaste vrede vruntschap; beginnende van heden af, voortann vdor altcos, ende en Ecen vijantschap gemaekt worden wedersijts noch ter zee ncch lande Het heelt mnij seer verheugt, dat 4'E Coinj' heeft doen maken een vaste vrede en vrientschap met mij mlet dit mijn rijck; gelijk altoos gehouden heeft met mijn grootvader, miju vader ende mijne voorsaten,

2. Ten tweeden, sal sijn Hoogheijt geven voldoening van cle schult van den voorleden coning, dewelcke schuldig is gebleven aan Comp cassa 83.30 teijl en Wiaesen Rest van de 12808 teijl, die de VOot schreven coning schuldig was aan Comp volgens contract; geprocedeert 10 kisten silver van Japan; van 830 4Y cangans, die hij aangenomen behouden heeit het schip Orangiehoom; mitsgaders 64000 teijlen silver, dlie de Comnp verloren heeft dit Tijck, door de verwcesting der Cochinders coopmanschappen; contante pemingell encle silverwerck, dewelke waren in de logie die verbrant

De Comp' heeit doen versoeken dat ick souide betalen sekere 8330 leiji TnaSeu die de gewesell coning schuldig gebleven az01 des Comp" cz55d, daerop segge IcK, dat ick niet verplicht ben betalen dle voorseijde somme, ondat; wwnneer ick besitting genomen hebhe dlit rijck, niet adlers gevondlen hebbe als het blote Iant. Ootsare verwoesting, die claerinne deden de Cochinchinders die gerooft hebben; soncer ijets nae te laten; noch huijct noch hair. Soo wanneer ick (ten tijde als ik dit lant besitting nam) het rijck so bloeijendle hadde gevonden, gelijk het niju grootvader mijn vader gelaten hebhen met eenl overvloet van de koninckliicke schatten nijner vcorsaten dan soude ik cunen dencken dat ik Ver bonden bleef, omi betalen Bovendien mijn oo-logsgeval heeft de natien aengegaan; die in dit Cambodlia waren, wannieer het rijk: gevallen clacuien Vam Cochintchinse tovers alsoo hebben sij alle gaer schade daar bij gcleden, het welcke een ijgelijck bekent evenwel heeft tot noch toe niemand vergoeding van sijn schaden van mij gevordert ende dat gestpponeert sijnde, houde voorseker, dat de heeren van Batavia met mij sullen gebruijcken de selve rechtrnatigheije ende mij niet meer spreken 64000 teijlen die de Nederlantse Comp segt verloren te hebhen in den tijt van den inval der Cochinchinders Ook soo heeit men in andere landen, daar oorlogen verliesen sijn geweest, gelijk China Japan, Laos, Sian, Tonckin Cochinchina, noijt gehoort, dat de hecr van lant gehouden soude sijn te betalen schade der vreemdlelingen:

Eude aisoo de Coning geeerit heef alle goecleren Vim den Cunha Sirij Maharadja nae sijn overlijden, versoecken wij dat Sijn Hoogheijt gelieve te geven voldoening en te betalen aan de Comp” 4465 teijl en gallos, dlie hij reste aan de Comp” schulclig gebleven, sijndle een seer rechtveerdige en waeragtige schult,

De Comp’ pretendeert, dat ik soude betalen 40OO en veel teijl, die de Okja[165] Sirij Maharadja schuldig gebleven lad geseijde Comp Ick hebbe sijne rekenbcecken doen maesien ende vonden, waeragtig te sijn; dat hij aan de’ Corrp schuldig was wegen eenige packen die hij genomen heelt, ende alsoo ons het TuuI- schreven bock van den geseijaen Ockja blijkt, dat hij bij sijn brcedet tot Batavia een quantiteijt coopmanschappen heeft, die helast heeft te vercopen, en dat hij nu al overleden is, 300 gelieve invordering doet, geet ook redelijk is, volgens de rechten iu die vermaerde stadt gebruijckelijck

Sijn Hoogheijt te versoeken, dat hij On5 geve cen plaetse logie makerl, gelijck voor desen geweest is, aan de revier van de Hollanders gelijck ten tijde van sijn vader, en dat het gelast werdle maken, P’sij van steen 0f Van hout, gelijck Sijn Hoogheijt begeeren De Nederlantse Comp versoeke van MTIIJ gelegentheijt tot het mnaken een logie om haren coophandel te drijven Ick vergunne dat sij die maecke ter plaatse daerse VOoI desen gestaan heeft, gelijk sij sullen begeeren Raeckende de 8333 teijl maen de vorige Coning aan Comp’ schuldig is ende noch 4600 teijl, die in dit coningrijck iu den ooriog der Couchinchinders verlorer sijn, alsmede 4463 teijl gallos, die de Okja Sirij Maharaija aan de Comp schuldig gebleven, wij Joan de Meijer en Pieter Ketting antwoorden dat wij net en conilen desisteren onse pretensie, omdat wij oordeelen dat het sijn waeragtige schulden, dewelcke behoren voldaan te worden; daar de Okja Sirij Maharaija geen reden heeft tegen de Compi’ ende daerom sullen wij dese puncten gereserveert Iaten vcor de Heer Gouverneur Generaal en de Heeren van den Raat:

1. Het derde articul dient alleen om te betoonen de goerle genegentneijt van vruntschap; die de voornoemdle hecren Sijn Hoogheijt eude tit rijck van Camhodja toedragen Als die hesloten hebhen, dlit schip alleenlijk met rijs senden secoureren vasalen VJn Sijn Hoogheijt, wenschende dat Sijn Hoogheijt gelijcken gelieve te doet Ulsc nootsakelijkheijt, als dit rijk gewoon is met OnSC te handelen; ende versuecken derhalven, dat Sijn Hoogheijt in tijde ende wijle licentie geve on rijs te halen winneer wij die mogten van noden hebben Ick bedancke U.Ed. ende de Heeren den Raat Scem dat sij rijs gesonden hebben secouts Leat mijne vaSsalen ende dat mij Ook Tadl versockell dat dit rijck haar wil hesorgen; ingevalle 31j eenige leeftocht tot secours Tan die vermaerdle stadt mogten Ta noden hebben Ick ’segge dit daerom; omdat het opperhoolt van logie hier blijft die wel wetet Sal, waleer die doorluchtige starlt ijerwes sal ontbreken.

2. Het vierde articul is, dat de Comp versoekt gunst van Siju Hoogheijt, om roor de Comp alleetl te hebben octrooij van den hanclel cler vellen, die in dlit rijck gevonden worden ende ancere coopuanschappen die on5 Sullen connen dienen VOOt Japan; ence dat voor den tijt 25 agtereeti volgence jaeren; 1ngaaude val dlen dag van dit cona tract; notificeerende ende belettende alle die in rijck sijn, dlat de coopluijden, wie sij ook souden Iogen wescn de geseijde Sui- teringen uijt dit rijck niet sullen mogen Wctvuditn [enc dat de Comp" deselve vidende, sal cun fisqueeren Wactt Sijn Hoogheijt aan de Comp' sal geven 51j1 zegel. endke hare geregtigheden nT alle nodige middelen hanthaven: Oock dat Sija Hoogheijt Ons heeft gevell een volcomen privi- legie aan la Comp' dat sij hare coopmanschappen vrijelijck mag vercopen een ijgelijck; die het soude mogen ssijn, wel aen arine als aa11 rijcke elck een sijn believen; s00 bij kavelingen als in gr03 sonder dlat ijmant ons helette ofte verhindere doot eenige voor wencselen, van Onze coopmanschappen te willen copeil; gelijk gedaan heeft ce Ockja Sirij Maharaija in sijn tijt; tot groot ongenoegen van la Comp" welk oorsaeke geweest is, (lat Comp nagelaten heeft handelen in dit rijck, on S0C quade inbreuk als men nergens ueci gehoort heeft practisceren, ende alsco begeert Comp doen hare negotie vrij onverhinciett, den vercoop als 1n den HCoop der goederen, die in dlit rijck worden gevonclen; e natie het ook: soude mOgen siju; dat sij lieden wel sijn tot haar voordeel.

UEd" ende doorluchtige Raden helben mij versogt Van wegen la Comp' het inhouden der huijdlen ende andlere coopmanschappen; dewelcke gevonden worden in dit mijn rijek voor de Comp te negetieren in Japan. Nadien in dit mijn rijck noijt gehoort van cen monopolie te maken. Inaer alle soorten vull Mllantse coopmanschappen; dit rijck vallende; is altijts Geweest vrij; voor een ijgelijck #wel de liefde de oude vruntschap, die de Doorlugtige Comp gehouden heeit met dit mijn rijck; ende nu gehouden heeit met nijn grootvader en mijn vader staan ick toe alleen van de huijclen voor den tijt van Z0 achtereenvolgende beginnende van heden etide alsoo erdonnere ick, dat geen coopluijden ofte vreemdelingen mOge" uijtvoeren uijt dit mijn rijck sodanige slag Ta coopmanschappen; 24n de Comp' vergunt sijn; Om te vercopen en te copen haar wel- gevallen) ofte Aa wien het haar sal believen ;

1. Ten vijiden; de Comp versoekt gunste ende weldaat Aan Sijn Hoogheijt; dat de Lauwen mogen comen mer nare vaertuijgen ende goederen, die sij mogten aenbrenget te vercopen oplat het opper- hcoft van de Comp' mach copen de coopmanschappen die hij vall doen heeit. Boven $\frac{166}{}$ de coopmanschappen der Lauwen, segge ick, dat (sij lie den sijnde vreemdeliugen) ick haar niet dwingen, ende also' mogen

“crcut naer haer Igevallen de gene dien het haer helieven, t’sij aan opperhooft vati comptom, sij aen de Chinesen ofte Cambodiers oite den genen, die het hun hest dunckeh.

2. Ten sesten dat vatl Iil voortae” Sijn Hoogheijt niet en sal hehben consenteerer; dat eenige Europische natien; We ook souden mogen sijn, buijten Cltt Comp sullen negoticeren in dit rijck Aangaande het gene UEd. van mij verscekt; dat ick mogte weeren de Europische coopluijcen, indien sij togten comen Om te contrac- tcrcil dit myn rijck, ick antwoor P dlat dit geheel onmogelijck aangesien dat dit rijck altoos gestaan heeft mnet opene deuren Tcor alle Eurojeers

3. Ten zevenden tlat Val voortacn MCn dit rijck niet mogen Varen naer Amboina, Banda Ternaten, ofte nae cenige eijlanden daer omtrent, noch ook in eenige plaetsen, met dewelke Comp” oorlog ende ingevalle eenig schip van dit rijk [1E0 hare inboorlingen uijtgaet suijdwaerts van Cambodja sal de nachoda eijssen een pas van opperhooft Valn comptoir; die in dlit rijck sal wesen wegen de Comp tot verseeckering, incien hij hejegenen mogte eenig schip van la Comp haar tijt des vijants schepen te onderscheijden ende hij de voorschreven pas niet neemt, la Comp aansnoeren geen schult dragen ende niet geobligeert Wesen te vergoeden de schade en verliesen ende het verachteren van sijne pretensien die daer Inogen volgen: Op dit articul seg ick, dat met noijt uijt dit mijn rijk gevaren heeit na sodanige ejlanden; T7ae schepen de Suijt gaall, ter plaetsen dlaar la Comp” geen vijantschap heeft ofte oorlog, bij nemen een pas van opperhooit dle Comp die in dit rijck is.

4. Ten achtsten dat Sijn Hoogheijt sal hebben beletten aan sijne vassalen, onderdanen inwoonderen dlat sij Macassar Varen oite Macassar dlit rijck; Om negoticeren. Ich antwcorde dat men altijt gevaren heeft nae dit mijn rijk ende dit’ mijn rijk Macassar; Om te comtaciuten endc negotieeren gelijk sij deden alle de jaren, en alle de nabuijrige rijken, die net dit mijn rijck vruntschap begeeren

5. Ten negender; ende VuOr soc veel de Comp in openbaren oorlog 3iat met de Chinesen Sijn Hoogheijt niet toelaten dat men vare na de Noort Cambodia ofte wederkeere na Camnbodja dat geordonneert is aan alle de generalen capiteijnen oorlogs vlote die de Comp na de Noort gesonden heeit; O1 alle schaden verwoestingen te doen die mogelijck sullen sijn alle de delen val de Noort; s0o te water als te lande; wel aan hare lichamen als aan hare goederen om ons te wreken de onlusten ende mis- handelingen dlie aangedaan hebben endle opclat 2at werelt mag blijken dat alle de Goederen endle prijsen. die wij sullen vinden in de Chinese vaartuijger, Sullen werden geconfisqueert voOr la Comp’ sonder te onderscheijden de personen ofte natien; dlie hare

cooptnanschappen daarintie geladen sullen hebben nngte dlat Comnp consenteren ofte horen de ‘juestien pretensien in eeniger manieren die [UCi mhogen uaken over verloren cuuan-schappen ende schepen die la Comp” genomel hebhen ende sullen wij de prinsen houden als prinsen oorlooge Ick antwoorde sukx [eenetaal onmogelijk te sijn, nademael schepen van de Noord oude tijden af toe noijt nagelaten hebben dit rijk te frequenteren dnerinne handelen; ende indien Comp’ ten oorioge gnt ofte mn vijantschap St doe gene haar betaanit evenwel make ick U Ed. ende de heeren van den Raet van dese Conp bekent, dat sij vermanen amn de schippers die ter zee gaan, dat sij binner de Cincotjagas, [167] Poulo Condor P’Qubij niet en mogen netnen eenig schip, omdat sij sijn Iijne liniten ende grensen mijn rijck, ende indien het contrarie geheurt; sal ick het (laervoor houden, dat la Comp niet acht mijne vruntschap nogte Wet mijn rijck, dierwille dat Olide tijden af tot toe mijne landen sijn uijtgestreckt tot de voorseijde grensen eride palen.

Op dit punt, dat Sijn Hoogheijt seijt, dat de schepen vin la Comp” net mhogen nemen eenigh scmp niet tegenstaande ONSc vijanden sijn, bintien geseijde grensen Sincotiagas, Poulo Condor Poulo Oubi, seggen wij, Jan de Meijer en Pieter Ketting, dlat wij sodanige limiten noijt hehben hooren aanwijset; ende het schijnt niet in reden te bestaan omicat het VCTTL atgelegene quattieren Sijn; ende dat wij volgens orise gewoonte noijt nalaten prinsen te maken, wast naC1 EVEll buijten de mont van dle revier Ende om tC mijden gene hier na mogte voorva llen, versoeken wij Vam Sijn Hoogheijt dlat hij ordonnere Sijne vasalen, dat ingevalle het mogte cumcn te geheuren dat eeng schp Comp” oite die ingesetene an Batavia schipbreuk lede In dit rijck, dat Sijn Hoogheijt Ons hulxe bewijse met alle sijn vermogen; tot behoudenis so0 wel van volk als van de goederen, en clat hij Met e vermogen de goederen, die gebergt Worad naar her neten en alsoo sal d’E Comp” sijne moeijte betalen naer merite.

Ickstae dle Comp’ toe dat sij, betalende de moeijten, niet meer verobligeert sal sijn;

Alsoo la Comp” mogen tTICI hare residentie in dit rijck om hare negotie te drijven sonder eenige verhindering, en Om leven vrede Onder de goede regeering des Conings- dewelcke sal hebben te mainteren aan sijn volck van alle quzet, dat ons sal mogen Ovc-comen Ick stae het toe ende sal daer VuOm sorge dragen,

Ingevalle (dlat God verhoede) hel cont te gebeurel; dat eenige Tam residenten eenig delict beginge dit rijck ofte quaat aan den Coning ofte aan ijmant VaM dit rijck, SOO dat hij verdlient hebbe gestraft worden; sal Sijn Hoogheijt ofte eenige justitie landen niet verniogen op hem te leggen oin hen rechten Ina4 nien 52 henz overleveren handen van Opperhooit; bij den welcken hij sal gestral worden nae onse wetten ende indien her Opperhooft selve

eenig celict heginge ofte quaet tegen dlen Coning ofte ijmana Vam dit rijck, s0o dlat hij verdient gestrait te worden 500 €h sal la Coning niet anders mngen cloen dan te nemen siju persoon in Tet-sekering ende met de eerste gelegentheijt van schip nae Batavia senden met de papieren van sijn schult ofte prores, nac de welcke de Heer Gouverneur Generael en Heeren Raden sullen justitie doen Ick staf 40c, dat justitie geschiede haer manier, gelijk hruijckelijk is, indien eenig verschil oite delict voorvalt: Aldus is dit contract van vruntschap en coophandel Hol- lantse Comp besloten den eersten Februarij 1665 nae de Cambo- diase stijl Slangen jaar maan die genaamt wert Quemae [168]

Di: contract en i3 niet alleen onderhouden te worden Iij dlese coning van Camboja, Naesandachi Pouor Merla Tirach encle den Gouverneur Generaal Joan Maatsuijcker ende de heeren Raden Maer daar sal tusschen hare nakomelingen ende besitters voor altoos vrede vruntschap wesen.

CCXCV: KUST VAN MALABAAR

Februari 1665

Dcn Radja Porca hecft de hecr Van Gacns pvondcn sijn gencreuste van alle de Mallabacrsc OrsiCn, hcLhenle Ons in det oorlog tcgens Radja Carcmbalij ongemecne adsistcntic gedaan (Degh-Register 1665, Eldz. 144; vgl ook bldz. 360)

Ik ondergeschreven, ragiadoor van den koninck van Porca; helcve ende swere uijt naem ende vanwegen den voorschreven koning mijuen heer, d vijandet tegens d’Ed. Comp’ misdaen hebben, Inet onse naijros ende verdlere magt nevens die Van dEd. Comp’ te helpen onderbrengen tot dat d’Ed . Comp’ haer vollkonen sal hebhen wroken wan haer gelde en schade afironten sulx naer nijn heers uyterste vermogen In de stadt Cochin den 8 Febr. Anno 1665 Was geteeckent in caracters den naam van den ragiadoor den koninck van Porca in margine onser presentie 2ls getuijge deser nevenstaende eijgen- hands onderteeckening, bovenstaende verklaring ende wel van woordle tot woorde duijdelijk hebben aengehoort; bevestigt, ende hij: ragiadoor, sulx Mallabaerse eede, mncr vlacke hatd een nederleggende houwer vuor CCI brandende waxkaars, Geteeckent Jan van der Laen Ludolph van Coulster. Lager in kennisse van mij, Cornelis Strick, Secretaris

Conrac-boek III ## CCXCVL: KUST VAN MALABAAR

Februari 1665

Het vordcrcix adsistenIc tegen Remelte Radja (van Careinbalij) heeft gedieut middel soeren, dat Comp rende vijandet Wicrel (Dagk-Register 1665, bldz. 144).

Ik ondergeschreven gricol van den conink Calicoilan, helove ende verseeckere uyt den naam ende van egen den gezeyden koninck; mynen Heer. de vyanden; die tegens d’Ed. Comp misdlaen heboen, Mvn koninx uytterste vermnogen met myn volck en anlers nevens de magt van d’Ed. Comp oucler te brengen totdat de Edl Comip volcomen satistactie heeft, synde myn Coninx oprechte intentie dvyanden d’Ed. Comp Vall Zuyden naart Noorden, ende vant Oostemt naart Westen bestryden, soodlanig dat d’ooren Aain d’Ed Comp daerover vermaakt sullen syn ende oock ct Op houden voordat den Adiirael zeyt : boud Aldus geswooren de stadt Couchin; leggencle dle hand een blooten degen brandende waxkazrs, synde den Malabzersen eed den 8 February Anno 1665, Geteeckent Malabaars Gricol van den koninck van Calicoilan Ter zyden Ons present als getuygen, was geteekent Jan van der Laan en Ludolff van Coulster, lager Iny present, Cornelis Strick, Secretaris.

CCXCVIL: KUST VAN MALABAAR

16 Februari 1665

Den 30 April 1665 schrcef Van Goens uit Colttbo aan G 8 R. Tusscll Comp den Samori;m besloten otct levcring Intcr Cuz. (Dagk-Rcgister 1663, bldz 143).

Translaat ole door den 3” Sammorijnsen prins relk het ryk absoluyt door incapaciteyt van dlen Koninck en tweede prins regeert; den 16 Fehruary 665 aen d’Ed. Heer admirael, geteeckent birinen stadt Cochin: De derde prins van den Sammorijn beloove aen d’Ed. Comp onder tijn hanclteykening, als daertoe door den grooten Koninck gemagtigt synde, dat in ons land geen caneel geschild zal werder, en SOO der eenig caned geschild werd zal deseive aen niemant inders als aen d’Ed. Comp gelevert werden welck icq zal naconiei mmits de Ed. Cump zal gehouden werdlen jaarlycx te betaalen een hondert ducaten. Ik zal jaarlycx aen d’Ed. Comp uyt myn land yff hondert candylen peper leveren belooven geen andere Europiaense natien in miju land Qe laten, 300 oock de Engelsen als Portugeesen waer roor d’Ed. Comp gehouden hlyic paspoorten UCT- Jeeren Lee vaertuygen en Ie tavoriseeren vee mogclyk. Ende dat dit noyt overtreden off verbroocken werden, hebben Ilet eede daertoe d’Ed: Comip verbonden. Was geteekent Inet het merck van den derden prins opgesteld.

CCXCVIil: KUST VAN MALABAAR

Februari 1665.

Deradja Carembalij had vijandige Gader teren 1, dceven Acedgevonden Anent OV schelmachtig hedrijf Utijete Iicmen Felijck Sy dan oock Eclocfaicn geschiet nct ruineren verbranden huijscn Cn dwong den Wora eenigc vordclige condirien in williget (Degh-Register 1665, bldz 144).

Tractaat vreede vrundschap gemaackt ende besloten tue- schen den Hecr Rijkloff van Goens admirael veldoverate Vour Fan wegen den Jaat der Vereenigde Nederlandse Oost-indische Comp als den Koning FAT Cochim ter eenre mitsgaders den ragia van Carambalij ter indre zyde: Voor eerst Kecit transporteerd welgemelte ragia van Carambalij, cause Valt geperpetreerde Iisdaad door desselfs quade Taads lieden; syne eygen landleryen genaemt Calicaroe met aumnexe gronden, gelegen aen de zeestrand tusschen de zuydelycke grensen ran Pagodinse ende noordelyckste van Calicoylan, ondler de gehoor- saemheyt en t gehied der Ed. Comp met alle desselfs vassaleu off ondersaten; cederende daer Ua recht, d'erfienissen en sijne pos sessie ten eewwiged dage oft s0o lange zon maal za/ staan.

Ten tweede denselven ragia Carambaly tot betamelycke ressentinent VOOr dvyff gedoode off vermoorde Nedlerlanders off blancke koppen aen d'Ed. Comp uts desen ter hand stellen en overieveren vijff persoonen Wam Moorse geslagt.

Ten derden dat ynAd deselve Moorse natie noijt genigen tyden Meer sullen werdlen gedoogt ofi toegelaten in't land off eenige plaatse van gehied des meergemelteu ragia Carambalij. blijvendle FCuT eeuwig daer uytgebannen.

Ten vierdlen Geeft draagt aen d'Ed. Conp mits desen mede over de kerck en onderhoorige tuijnen van Betoemenij[169], dewelcke in vorige tydlen gepossideert beseten is by de Porttigeesen off haare roOmse padres.

Ten vyfiden sal den meer gerepeteerden ragia Tau Carambaly aen den Coxhinsen koning lot een boete vobt doodslaen twce syner naytes dloen intrageren hand stellen eenen eliphant, sullende d'Ed. Conip den gemelten ragia wamntcr dit contract prompt agter- volgt nact comnpt, als Ttund erkennen haat protexie Op aennemen, mitsgaders tydl gelegentheyt adsisteeren; sopals de recelyckheyt vereysschcn sal.

Aldus gec ain en besloten, Initsgadlers hesworen onderteeckent ontrent VouT deure der pagurdle Mecl genoeuide ragia genaemt Balicalangere, by denselven mtet de handen door d' eersten Cochinse prins als die van den Gricol over den anderen gevoegt, contract in allen deelen mct belofte prompte naerconinge gerepeteerd. Ter presentie VaM d comniandeur Ludolff van Coulster d'capitainen Joan Bar van Heerentael Jan van Amstel als geconmnitteerdle Ia d'Ed Hcer admirael Rijklolf van Goens hoven-gemeld, mitsgaders in prescntic van dtwcede ce derde vierde

princen Aan ochin als den gricol V4ll Calicoylan als mediateuren desen Februarij 1665 Lager stont merck van den ragia Van Carambaly in Mallabaerse caracters zyden, welck TY, getuijgetk; soodlanig gezien; duen onderteeckent hebben. Was geteekent Ludolff van Coulster, Joan Bar. van Heerentaels Jan van Amstel.

Dagh-Register 1665, bldz 143, spreckt IWJ lasten DeDcr schrijven 14 Sentember Van Goens adat net nanec tract Hegatie Sarminorijn emaeckt, mede utt ge?pprobeert (Degh-Register 1o65. bldz . 260). Uit Contractbock Waar dit vorstendomimnetje ligt, Tder ain2even vredestraktaat zelf geschied. Het ligt de kust wordt ten Zuiden be Krenzd door Kaijenkolam ten Noorden door Pagorlinse Uit artikel vall net traktaat blijkt; dat hij vorsl Betoetcui. (Vgl Canter Visscher, bldz. 203. Op: Valentijns Nieti: Kaart Choromndcl ligt Rijk vall Betemeni" tcn Oosten Porca)

Hier stral, boetedoening; Vel hierover Dagk-Register 1665, bldz. 144 Dezc ITMrd Fa leiding de verwikkelingen tueschen Carembalij Ecn ,pagger strant Carenibalij streckt goet excipel de iorrendraners daer houden Deze eenvoudige Omneinge uacht hectte Morenbril (Degh-Register 1665, bidz 360). Zie hiervoor, noot bldz, 315.

CCXCIX. KUST VAN MALABAAR

12 Maart 1665

Kotst Eereentocr dewelke voorhetn bclofte gcda3n had, Zijne eder Coinpagnie Wnnen zijn Iana Icrcroi ertige tijd Resolutie eranderd Toet UCto door IL 1664 de daer aanwezige esisieut gelicht; VaulS spoedig door getoendet: Vorst VpiLocI Wer buten Bbs(Ede verbintenis dE Cotnpagnic niet Gesloten blijver Hi; ode allezins Fonteuterct geven Zoo nericntte gouverncur Hustaart aan G R; in ziju rapport Wuecdei 1664 (Valentijc, Ceijlon, bldz: 157,) Hij voegde dnat nadere berichie icromtrent Cachin Batavia zoudcn bereiken; Het ondcrstaand verhond schijnt het resultaat gcwecst.

Eeuwig verhont Van vreede vruntschap gemaekt besloten tusschen dcn Hollantsen Adniraal Rijckloff el Goens egen Nederlantse Cost-Indlische Comp eenre ende cen ragia Tan Berckencour hontgenoot pijlaer dles rijx Coutchin, andere Sijde:

Ferstelijk, daer tusschen dE Comp ende den ragia Berckencour ceuwige vredle alliantie, vruntschap, opregte lieftle cide vdlconen vertrouwen; lange naar sal duijren.

Uit het Contractboek; Ook in Contractbock Daph-Register 1665, bldz 360 specckt cen sch contact; welak (uinsuijs Zocde zijn als Onzc hetwelk dooi de Engelschen ZOde zijul Opge= Inaakt, Het hiabij gaande contract zc5 s[ecifiek Compaguie 5 werk; cat 34" de echtheid tiet valt te twijfelen Het ouchinne Rijk htelt vier stetden,

welke aalgemerkt worden als Pijlaren des Rijks Deze zijn Porca c Berkenkoer ten Zuiden Cou- chunz enz_ Berkenkoer ligt mancr Couchim dat Porca (Canter Visscher, bldz, 210, 213).

Den ragia Kerckencour helooft dE Comp gelijck d'E. Comp wedler opgenelten ragia belooit; vijant te sullen sijn Fan die gene die haer wedersijts vijanlen verclaren toonen, dlan Portu- gesen ofte andlere Europianen 0f Wat natie hct ook wcSen mnogte Gclijck gemelten ragia nedle belooft; altijts een onafscheijdelijek bont- genoot en getrouw t S1j dlen coning rijck Coetchin dzer tegens vijand des Coninx vijanden sonder eenige exeptie:

Soo belooit den gemelten ragia de Comp alleen, sonder eenige natie ter werelt anders; den pepler, vallende in sijn lant, sal mogen coopen handelen vervoeren. sonder sulx oijt aen ijtant toe staan lovende van d'andere sijae de Comp geduijrig ordre sal stellen, dat den peper door haer eijgen ot inlantse coopluijden sal Genegotieert werden.

Uijtgesonderd geene nae ouder gewconte nat gebergle lant van Madura wert gevoert; hlijvende overige alle aau de Comp sonder nae des Sammorijns iant benoorden ofte eenige landen hesuijden peper laten Vervoerel

Itctl, noch belooft den ragia al Berckencour datter noijt nog ten geenigen tijclen, cenige catieel, vallende in sijn geseijde ragias lant, geschiit nog uijtgevoert sal worden, dan op begeeren van de Comp

Ook datter geen amphioen te water nog te lande sal worden inge bragt nog vercogt tlan door de Cornp olte hare genoemde coopluijden ninisters alleen mits hen weder verobligeerende Om alle de lant- schappen des geroemde ragia teu genoegen ende marctgangs prijse dlaervan te sullen voorsicn.

Iten: dat den ragia voornoemt onder sijn vrijgeleijdle en bescher ninge sodanige personen; goederen en coopmanschappen, als de Comp geraden sal vinden plegen van van haer negotie te senden belooft mede sorge te dragel; dat de Comp tent allen tijdel van hare schildenaren promptelijck werde voidaen, ofte minsten d'selve en haer over te leveren, licentierende gemelte ragia aen de Comp den peper andere coopmanschappen; hoedanig ook Iesen mogre; mogen gaen copen ende versarelen in sodanige gedeelte sijn lant- schappen en heerschappije als de Comp of hare coopluijden te rarle wercen en best gelegen comen mogte:

Aan de Zuid-Oostkust.

Ende sullen de coopluijden, inwoonders onderdanen melten ragia, TICL geen swaarder tollen ofte geregtigheit mogen be swaert werden, dan outs gebruijkelijck geweest is, staande dlan de Comp wijders vrij, den selven peper of andere waren coop-

manschappen sonder eenige verdere tollasten of becommeringe mogen vervoeren; te water of te lande; naer dat hun sulx best gelegen comel

Soo sal ook d bovengemelte ragia van Berckencour aen de Comp of die uijt hare name daar verschijuen als coopluijden Soo tot logie ment var hare personen als verseekeringe van de gccreren door haar aangebragt of opgecogt; verschaffen of aanwijzen bequamelijck huijs- vesting; pakhuijsen of eenige redelijckze gelegenheijt:

Gemelde ragia belooft mede sijn dlominie noijt sullen doogen 1og herbergen noch passagie te geven eenige Roonse papel van diergelijcke aenhang, ctan alleen aan die gehoorsaren den bisschop de St: Thoniese christenen des gebergte, dewelcke de Comp ook belooit allesints vrunt gunstig te sullen sen

Item, dat soo vin de Comp hare onderdanen eenige slaven of lijfeijgenen qjuamen te verloopen ende haer m des Ragias respective lantschappen onthouden sullen noeten werden verseekert en ge- restitueert, mits d eijgenaers Vot herggelt en tot een erkentenisse sullen betalen volgens OuL gehrtijck, Telcke restitutie prompte weclerlevering QOk Mcer wercen Tetsna van alle blancke fugitiven sij soldaten of andere ok swarten sodanige personen meer, welcke de Comp of tot haren dlienst verpligt sijn

Ende s0n het gebeurde dat ijmant de wedersijtse onderdlanen I eenige querelle of handdacligh Hwm tuer den anderen quamen Vere grijpen, sullen die elck na de regten gewoonte ijders lant gestralt werden, dog te tlootslag net de doot schuldigen, ook van wat qualiteijt die mnogen CcC sonder cenige genade

Ende aldus heloven de partijen wedlersijts dit bovenstaande Coll- tract getrouw er Onverbreekelijck onderhouden ende straffenl ijder hare Onderdanen, die sulx mogten comen breeken of tegen gaan sonder aansien personen.

Ende bij aldlien het quam gebeuren dlat tegen dit gemaakte contract ijmant eenige peper, caneel of amphioen quane te sluijcken uijt brengen, sal nen die mogen vervolgen agterhalen, aenslaende en verbeurt maekeride deszelfs gemelde goederen aneni Iijck d’eene helft voor den Ragia dandere Vcot de Comp

Sullenale van dit contrac 2 in Duijts 2 in Malabaers echreven; en vahl elx eene hij wedersijtse partijen overgegeven werden Aldus geclaen, veraccordleert, besloten ende geteekent Conink- lijck hof op Coetchin de Sima, adij 12 Maert A 665 ende daegs daeraan bij d’Heer Admirael voornoemt geapproheert ende insge- lijekx geteekent Jn de stadt Cochin overstaen Wan det Coninx Namboerij; sijnde Iae de Malabaerse stiji 1324 jaer den 6 dlag van hare maent Mutsaijre: Was geteekent Rijklof van Goens, gewonelijcke handteken des Coninx Ondler stont-present Cornelis

Valckenburg Bax van Herentaels Ter sijden stont- Ter ordre sijn Ej den raat, Cornelis Strick, Secretaris daerhoven gedrukt Comp zege roodlen wasze

Zic hicrvoor bldz. 290.

CCC. BANDA

25, 26 Maart 1665.

Mei 1665 schreci de gOuvcrcur Banda Jacob Cops, dat dic van Couufr Cnoc Keij d led cantracei tusschen de Cunn har Vrfofr Vetnit hewnen (Dagh-Rewiskcr 1665, bldz, 122).

den jare naer de geboorte Jesu Christij 1665 den 25 Maart; wij, Jacob Cops raat extraordinaris La India. gouverneur direc- teur er costelijke eijlanden Banda, onder beleijt van d'Ed:. Heer Joan Maatsuijcker, gouverneur generael Over gants Nederlants Orienten; van wegens de Honorable Wijtluchtige Vereenigde Neder lantse Oost-Indische Comp aan d'eene sijde ende d'orangcaijen van Couwer, Tadock, Mariale Maelalw VUI haat selve; hare Cesseter onderdanen dander sijde, cumcn een eeuwig verhont opgericht manieren op conditie hier naevolgende

Articulen. Dat d'orangcaijet ad Cuuwer vuors ook uijt den name van alle hare lantshijden; Gucceescuten ouiclerhorigen, haar selven stellen tot ondlerdlanen van Honorable Nederlantsche Oost-Indische Corp Leloven onderhouden gehoorsamen haar Ed ordon- nantie gehoden, als schuldige Onderdanen dloen moeten. Vonrna mentlijck verbinden sij haar selven, dat gcene indere natie Hancke oite swarte als alleen de Hollanders Op hare stranden veel min Op haar eijiant; adnitteerer; hoCh Min Inet de selvige eenig handel Va cOop, vercoop; ruijlen eenige waren. vruchten, 5oerleren, hoe die ook souden mogen sijn, sailen aangaan.

Dat alle nuschaatboomen, dlie S1j weten ofte sullen comen te Wetcn aklaar te staan, 1711 de Hollanders daar Jancomende sullen ontdecken haar tegenwoordigheijt Ole Jaan voo; den prijs, die MCI als (Iin ten tijde d'ontdeckinge accordeeren; pene van houden te Vecen als ongehoorsame onderdanen verbontbreckers;

Dat daarvoor dE Comp de bescherminge heerschappije neeint OvCr haer, even als over onse goede burgers en Mardijckers Bandla, tegen alle en een ijder haar eenige schade ofte leet andoen oite willen als sij orangcaijen voorschreven sulx ver soecken belovende dE Heer Gouverneur wegens de hooggetnelte Comp vorder; haar met alle vruntschap te bejegenen; als goede heer sijn onderdanen schulig is te doen.

Desee bovenstaande articulen worden wedersijts sonder eenige d’minste infractie in alles poinctuelijk nagecomen en agtervolgt sulien wordlen, doen de: orangczijs inwoonders Van Couwer ingevolge bij tleze hare gewoanelijcke formaliteijt solemneelijk aan d’E Comp den eet van getrouwe onderdlanigheijt, waer Op aan deselve een vlagge ner een steen wort behandligt en bij naer aengenomen OM daar dour sich selve als sodanig alle zancomende volckeren te vertoonen;

Koer (Koor, Khoor), hooideiland van de Koergroep, de westelijkste grucp der Kei (Kai-)eilanden: Couwel Waren Mddrencnmen oingehackt (Dagn-! Register 1663, bidz 303).

Aldus gedaan ende vast gestelt Op strant vat Couwer; ten dage voorschreven Onderstont: dit is merk van Tadock; dit is nierk Mariabe; dit is metk Moclauw. En lager was geteekent Cornelis Timmers Pieter de Vroede Louijs Johansz. Andries Andriesz.

CCCI: KUST VAN MALABAAR

25 April 1665

Aorst Trevaucore mocilijke elemcnicm[170] Ycur pogingen der 0. de oppermacht OP Cc Westkust var Vobr-Indie geheel hande te krijgcn (vgl. hiervoor, bldz 193, 204. 270 v”) Mnccr amdat cazronuer bekoren J7077 Lilliputsche rijkjcs (Cinter Visscher, bldz 200; Degi-Registcr 1664, blz. 185, Mct verschillendc dicr potentaatjes had de 0. gaandewce comraciei gesloten, Maai den Trevancotter NOg Mict, zcodal wegens amfictn aanhe[171]

Contract naeder verbandt van vrindtschap aenge gaen encle gemaact tussen den doorluchtigen staedt cler Vereenigde Nederlauden uijt derselver naemen d’E. Heeren Bewinthebheren cler Geoctroijeerde Oostindische Comp den Gouverneur-General ende Raeden van India, mitsgzeders dlen Gouverneur des eijlants Ceylon Malla- haer, door den Cap Hendricq Rheede, hiertoe den Heer Superintendent Rijcklof f Aan Goens Admiraal, Veltoverste ende Gouverneut der eijlanden Ceylon etc expres gecottnitteert gemagtigt ter tenrc ende den crootmogenden conincq van Trevancor ter andre sijde:

Ferstelijcq der weesen tussen d’E. Comnp eride den conitcq Trevancor een eeuwige vrede ende vrintschap solange sonne mane cal dueren; Ten Alle vijanden der E. Comp’ sullen weeser vjanden den coning van Trevancor sullen malcandiren bij noodt alle moogelijcke hulpe en hijstandt bewijsen naer dat ijders gelegentheijt sal [Oelaeteit

Ten Geenige Europiaense natien) het sij Portugesen Spanniers, Italiinen Franse Engelsen, Deensen Schweden oite andre, geenige uijt gesondert, sal den coning van Trevancor ter geenigen (laagen in siju landen gedoogen noch on te woonen noch om te handelen_

Ten Alle den peper vallende in des conincqs Trevancoors lanidet

Dagk-Register 1665, bldz 262, sprcckt Vcrnicuyon tract mct den nicuwen Trevancotsen coning" Welke Wucra comtract hicrmiede hecocld wordt, weet ik nict. Vcrmoedelijk Fier TieversiaW word: gcdceld cotnac Signati (zie hiervoor, blz. 270, Vv), geqaakt uyctSAM [revancotsen Prins (Men bierbij roora Valertiju; Ccylon, bldz. 189}. 9 Vgl OTET de plaatsing dit contrart gesloten ket Zuidelijkste rijk der Westkust Voat Indie, (vgl Dugh-Register 1664, bldz. 185, under Kust - Malabaer Cort- Dipl bidz. 392, noot 1) Ook Canter Visscher; bldz. 199, rekent Trcvarcore onder Ccze IuET Vgl. Dagh-Register 1664, bldz 186.

OOST-INDISCHE COMFAGNIE 1602 I800.

helooit den Coninq aen E Comp" alleenig Jacten leveren dock in Coilang: Ten Vuijt geet plaatse der stranden helooft dlen Coning geen peper slllen laeten uijtgaen door niemandt werelt;

1. Alle den peper, ter sluijcq niogt uijt het landlt gevoert worden ende door het volcq der E. Comp" ofte des Conincqs achterhaelt, sal verbeurt sijn, &'eene helft voor d'E. Comp" dander helft voor den Coning sullet de sluijckers die onderdanen mogte weesen des Conings, overgelevert wordet OM door den Coning straffe ont fanger.

Ten Niemandt eenig amphioen waaler vetinogens sijn het coningrijcq van Trevancor te brengen als dE. Comp ende derzelver dienaeren als boven.

1. Nu uoch ten eeuwigen daagen belooft den Coning geen wilden cannee uijt sijn landt te laeten voeren of schillen

Ten Den logie op Tengapatnam goederen ende persoonen daer alreets sijn of naemaels mooger comen, neempt den Conincq onder Sijtl bescherming bewaeringe.

1. Alie aencomende goederen coopmanschappen; die dour dE Comp sOude moogen aengebracht worden_ sullen geen thol betaelen.

2. Alle waeren, dlie door d'E. Comp mogten worden ingecocht; sullen scodlanigen thol betaelen bij vercoopers als Vanl Coilang gewent Sj" aldaer Olts gehruijcklijcq geweest

Calter Visscher bidz_ 201, geheel juist, als hij zcgt, dat Trerancore nooit gckone, het pepermonopolie a3 de 0 eucren Quilon nesi Trpcr an dc gelevert worden De Cassia (Vgl Excyclotaedie; bldz 266). Vgl Dugl-Register 1654 bldz 18. Valentijns kaart Korciandel; Vgl ook Valentiju Ccijlo%, bldz. 238,

GENERALE NEDERLANDSCHE Gictrotezrde

Ten Eenige questie onder beijdezijts onderdaenen comende. den schuldigen bij S1j1 overheijt gestraft worden eyders wijse recht en indien twe van eyders sijde malcander mogten donder, sal clen dloodslager sonder aenzien van persoonen weder gedoot werden hij zijn eijgen rechter.

1. So ijmandt van Comp’ onderdanen mogte wechloopen en haer des Conincqs landt onthoudent, den Conincq gehouden siju ende beloofde die weder in handen Tam d’E. Comp leveren

Hier sijn gemzact vier eensluijdende MJetruneniel Twe dle Hollantse twe de Mallabaarse spraacke daervan eyder twee sal behouden Aldus gedaen gesloten den Hollantse stijl Ao. 1665 den 25 April.

Aldus gedaen ende geslooten den Hollanlsen stijl a” 1665 den 27* April, IACt Mallabaeren int jaar Coylan 840 den 21 dzg dler Iaand Minumasa 1n15 koninx paleijs Atrugen, ch was teeckent Mallabaerse caracters den Ko. ende dacrmevens Hendrik van Rheede tot Draakesteijn etc’.

Hicrachter rolgt Porakad, Januari 166J: (Zic hiervoor Ndz. 228) toevdeging Colombo de: JO April 1665 Varnol- dingen tusschen Agoun UA echter in 1665 volstrekt wiet dlicn aarc, JUIst dergelijke ola noodir Toch noer ik hicrbij ppmcrken; Dagh-Rcgistcr 1665, bldz 360 spreezt van ola, der Ragia van Fora Vcticetl heeit” el dit O”s recht (legencier Ergelschen} volcomcn ccnnel RCUL thaecken” Over verwikkelingen tusschen dc Engelscher over Porakad zie men tOg Sainsbury Fisher, Copri Minutcs 1654 1667 Index; 456. Coulam of Coilam bij Canter Visscher bidz. 4J4. Minam, bldz Waarschijalijk #Atingen’ (Vgl Canter Visscher, bldz. Z00).

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

CCCIL KUST VAN KOROMANDEL_ GOLKONDA:

Mei 1665

Biinilipatam (175 54’ NB; 83” 27’ O,L} had ie 0. C en loce “Jistel cderi 1652, Pcue geen Erout belang, behawve dan K Icvering re Ceiion Rtad heneode dezen Wjal den koning Golkou da, Waa Setlaskeer het hooid het Ieger, [172] die in &e bbnt rercblijt hield Sikakol}, had daar grooten invloed Weze mmaakte liet dcr 0. 5onne zeer lastig- Hen werd dal ook geregcld ade visite gcgevem (e zulks mag IetFeel ledige handen geschieden)” (Havart, Corwiandel bldz. 8 Valentiju; Choromundel blde Dagk Regiser 1664, 1665 Register } . ‘Coeu gaandewe; Ceilon de rijst Bimilpatam niet meer behoefde c niceilijkheden Tezem pA:t selijke autoritetten Werd bedenkelijk, of de residentie vat Bimele cinau behcorde Iichten:’ Toen: {enuitvoerlegging van dit beshit Juni 1664 Batatin bekend Msru Wer do 30 Septembcr bcsloten comnuit acnat repatatie gerestabileer icerem Mracddn Vadat nacr Aantcnt- had gelicht; ,is Bimclapatnam ontvolk: gewordler; tat hct vertonderen Trouwens Gar unuortantet pucure drt ais tot Eoch geschie: zij” (hetep; ijzer) , Dcn April 1665 Werd Teve herhaald toevoeging, ~mct den Serlesker het gevoeglijckste verdragen Moet worden welke Dcvele inmiddels Fecde Wiren uitevnerd (Dugh-Register 1664 bldz Registcr 1665, bldz EMX_ Registcr). Copie van caul door Serlaskeer dezer cust Kalinge vergunt, Ter ordre den Heer Cornelis Speelman, gouverneur van Palliacatta_ coit alhier den Capiteijn Fridts van bandzar Bimil- patam en eyst een caul V71 Inl] wegens uijtstaende schulden val d’inwoonders deser landen, dat ick hem behulpsaem sal sijo conform der connUS sementen; dat die oude schulden magh becomen hovenl dlien ordre stellen Aa alle gesaghebbers mijn landt, dat hem mede behulpsaen mochten Wpcel bovendien dat geen regenten nogen gelicht werden; Waer dat een ander WAM desselfs plaets coiende regeren sal gehouden zijn voor alle uijtstaende

Uit het Contractbock Over den datur; zie het slot dit stuk: Havart, Cormaudel III, bldz. Hij wordt genoeid ~opperrereijt Sicacol” . (Dagh-Registcr 1665, bldz 157) Verseniclina CEi Serlaskier Prins risic op Cormandel” Hobso” Jobsou, 487 i. Kust Vinoromande Er zif - grootspraak Waarschijnlijk een familiare henaming Uoom rederix Bruin (Zic aa het slot). Dit geschiedde bij ongeteekende ordre Serlesker alle auwcldacrs (tc) gevell fenaemdl als volg:’ Ik neem hicruit allern dc Mat der phatseni Oter Wazi geroernde arbtemaren etfI gevcstigd, Vool Zoovcr outcijleren ziju

Visiapatnam (Visiagapal - atm| Rondenaet. Casgimnacottz, Lacy Wacromcotte, AZYicrCI Zyckel Caley, Assekapillij, Bobbclij, Ratalle Leijweel-

YEDERLAXOSC HE GCUCIRUT READP

schuden le voldoen de opt selve gouverne moeten vuldaen werden_ Voorts versocit hij; dat geen arbeijtsvolck noch coelij, wie ook soude mogen wesen in siju dienst ende sijtler coopluijden mochte ttnoinen werden, noch eenigh vaertuijgh ontlossingh der scheepen voorts 0f schip quam vervallen op deze Cust, onder mijn gebied, dat tlan gehouden siju alles te laten bergen, mits hehoorlijek coelijloon Wctt mntregeeren aen dlie Comp' waerop Ul: sullen behulpsaem sijn; als in ons vermogen staet, Oi het geviel dlat ijemant quan ende vals Op ons of onse coopluijden quam eggen_ op de minste die onder staen, of op d'schuldenaers en Onser coopluijden schuldenaers_ niet vermagh ontbieden, dat aen ons eerst laten weten, wij hem sullen intregeeren: Dit alles wat UE: versocht heeft; ben ick wel te raedlen conform alles dat geschieden sal toestaen Voor eetst stae ick toe alle tol, dat in lanclt coml ende uijt landt gact, daervan te YOOmI halven tol hebt Tal egeven, sult macr een quart gever, alles dat de Comp" door haer coopluijden coup: ende haer naeu het pock wat het Wl, En leett vreede heett voor nieniant te vreesen; Dyterchan [173] heeft UE veel overlast zengedaen, ick salt UE net doen. Bavendien moet UE niemandt; ie oock soude mnogen Wezen en Mevel geven sonder mijn weten; Als ghij mij vraeght, Sta het toe. sal UE behulpsaetu sijIl, dat weer becompt Mer sta niet goet voor. Voort s verguntie ick UE, negotie door mijn gants landt gerustelijck magh drijver_ behalven aen mijn vijanden, d'Mangaels Onderstont sijn schap gewoonelijcke handteijckeningh den 5""5 dler maeit Rawilleipol.

De zin [oont Maar duidelijk GAcg VcrmocIclijk d voorganger den tegenwoordigen, Serlaskeer' Ock hier Tenst verknoeid Deorderdancvan den Groot-Mogol: (VglDayk-Register 16o4,bldz, 451,487.) Rebi awwel? Dan net Stu dagteekeren (valgens Wistenfelds 7 abellen) 16 Sept. 1665. Ik mleet echter, dat bet stuk vrocger opgcsteld: Het koiit in nct Contractbock oor {US5CnEi April c Juli 1665 Maar er Mecr Met, Fridts" z2 waarschijnlijk ziju bedoeld de, adsistent" Frederik Bruyn. Deze Bimilapatam Olgevcer Mci Jumi Mel cen zending vertrokken; waarbij Serlesker" spel Deze vertrok later nacr Golkonda (Dagk Rcgister 1664, bidz. 486} Frits Friten" wordl ook Lenoctd In Joor nie: opgenomen schriitelijcke verbintets aantal kooplieden Binsclepatam, in compagnie" over evering rutnwarem dc onzem- Het stuk riet onbelangrijk zich zeli; Maar vcrbiltenis privai rechtelijken 17F0

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

CCCIL; BANDA:

I Juli 4 Augustus 1665_ Vc Rourerneur Banda, Cops, had (in Juni of Jali) de, provisidnele schipper Claes vall Haanstede' Iler dc Zuidoostercilarden gezonden, kruisen Makassaarschc schepen; daar vijandelijkheden pleegden; Albocwel gemist neett, dic tocht cchter nict vergecffs Aeytest alsoo gemelte schipger cenige oude contTicon vcrbonden dorangcaijen Op Makisser, Letii; Lacker en Moor [174] wecer vernicuwt Eecft" [175] Men wilde 0a daar Aotter Saven kardel geraecker" (Dagk Register 1665, udz J0J, 344}

Verbont brieff Voor den orenkaij Backer op eijlant Makisser:

Wij ondergeschreeve hebhen door ordre dE. Heer Jacob Cops, Fax extraordinaris van India gouvettieur directeur OyCt tle eijlanden vanl Banda ende den zankleven van dien uijt sijnen Ma3/71 voor Vederlandtsche Geoctroijeerde Oostindische Comp dese ondergeschreven artijculen gemaackt Met den orenkaij Backer eijlandt Makisser.

Voor erst helooft den voorloemdcn orenkaij Bicker 4an d'E Compagnie, haar gehou ende getrou te wesen; oock dat hij, oreng-kaij, niet sal gedogen dat enige Mackassaren ofte Calamattes vadr tuijgen aan sijn eijlandt sullen mogen koomen, O1n Taler oite enige hehouftigheden haalen, vee Im met haar te negotieren; niar cat hij orenkaij, alst gebeurt dat daar eenige Maccassaren ofte alamattes vaartuijgen koomen, selve sal vijandelijck aentasten clde bij veroveringh VJll dien de gevangenle houden tot daar eenige raartuijgen dE Compagnie comel ende alsdan de gevangene Maccassaren ofte Calamatteren overleveren in handen van d'E. Compagnie geraacken. Waarvoor wij ondergeschreven wedler helaven aan1 hovenstaande

Uit het Contracthoek; Mij ~nhekend Alle behoorende de Zuid-W aler-eilanden behooren than: residentie Tinor Onderhoorighedetl Makisser Kisser, 1nan_ Kisar gespeld Rodenwaldt, Mcstisen Grf Kisar. bectje aan het dwalen Zie hiervoor, bldz. 10

Mek ~aki MEDEKLANDSLMF GEUCTROTEERDE

orenkaij uijt de naem val d’E_ Compagnie, dat wij hzar Voor veel gevangen Maccassaren otte Calanattcrs, soude mogen aan de E Compagnie overleveren; contentemnent doet Taa” oordee’ ofte goetvinden van de Heet Gouvemeur in Banda

Ten twecden belooft den voorschreven orenkaij Backer; (it hij geen Engelse noch andere natie sal gedoger, aen sijn eijlant te komer: ververschen water haalen, veel nunder met haar negotieren Hea haat vooTE alst moght siju dat de selve daar uE weder doen vertrecken; sonder haat enigsints behalpsame hant te bieden.

Ten derden helooft den voorseijden orenkaij Backer, dat, wanneer aan zijn eijlant Makisser eenige vaartuigen van d’F Con- paghie coomen, haar alle gelegentheijt behulpsame nant bieden, hetsij nier verversing, water ofte andre behoeftigheden, die selve benodight soude mogen sijn, Ooc mmet hair negatieren in alle vrientschap TET sodanige coopnanschappen als op zijn eijlandt Makisser sude icgell gevonden werden, dat dE Compagnie dlienstigh mogte zijn

Ten verden verzueckt dito Orenkaij, als geheurde, dat d’E Heer Gouverneur enige vaartuijgen aan zijn eijlant Makisser sendt, dlat zijn E sal gelieven te gelasten aan de opperhoofden van sodanige vaartuijger, dat sij de ingezetenen van voornoetde eijlant geen Ovet- Jast zullen doen met beschadigen Yan haat vrugtbovnew ofte ander sints mn40 hetgeen sij vall nooden hebhen het selve t kenne geven dat haar niet ell sa] geweijgerl wordlen_ maat alles toegestaan

Deze voorschreven artijckulen heeft den orenkaij Backer nevens VIET zijner raats personen met eeden bevestight encle mnet haar handlen onderteeckenit, dat voornoende artijekuien bij haar eude haar nasaten sullen naargekomell werden. Onderstont dlit merck gesrelt dlen hooft-orenkaij Backer merck gestelt bij detl orenkaij Moubola; dit merck gestelt den orenkaij Derihama; dit nerck gestelt bij den orenkaij Waaroubo; dit merck gestelt hij Moetesera _ orenkaij: Waartegen ik ondergeschreven Cla: Haamstecle uijt tlen

Deze MncrxCll zijn in hct Contractbock zecr cenvoudigweR nageteekend

OOST-INDISCHE COMPAGXIE 1602 1800

I47n7 van d’E. Compagnie hem, orenkaij Kacker, beloven, de VCOT schreven atijckulen, Ons angzat il alle maniere Wae tc coomnen ende het selve mede net eede bevestight; presentie van dese mijne raatspersoonen_ die haar name hier Metens Iij onderteeckerit heliben. fluijtschip Loenen rhede aan dle westzijde Nal eijlant Makisser; adij 115 Julij 1665. Was geteeckent Claas van Haam- stede, Tamblinne [176], Marten Claesens Trou, Jan Dirckse Pannen

Copia verbont brieff voor den orenkaij van Toesekaij eijlant Leetij:

Deze voorschreven artijculen heeft den orenkaij Taulota Toutelraij mmet solemnelen ede bevesticht; dat bij hem ende zijn saten dese artijculen eeuwichlijck sal naargecomen #erden. In pi €- scntic dese onclergeschreven ` orenkaijs ende raatspersonen Dit merck gestelt bij den hooft orenkaij Taulota; dit merck gestelt bij den orenkaij Sauwel; dit merck gestelt bij den tolck oite jurebasse_

Waartegen ik ondergeschreven Claes Haemnstede uijt de WAn van de E. Comnpagnie hem orenkaij Veloven de voorschreven artij-culen, Wa ons aangaat, ille mnanieren (umCD ende het selve mede Iet cede bevestight in presentie van dese mijue raatinersoner die naar Mamicn hier nevens mij onderteijkent hebben

fluijcschip Loenen leggende ter rede aen de noortwestzijde van eijlant Letij; adij 19 Julij 1665. Lager stont voor de negerij Deterwewan ende was (nderieecken Claes van Haamsteede_ Jan Blinne_ Martijn Claase Trou_ Jan Dirckse Panne_

Jan Blinne i de volgeride contract ” Veth in ziju Woordenboer. HII, bldz. 1105 plaatst dorp Tuetekee de noordzijde van Leti De Oranekija Toetekee spreekt in ket verdrag #zun ejjlant Leti;” Zooals ook het gcrai de contracen ander No: CCC zijn dcze Tracien eensluidend: Ik Con dan uok ditaal niel noodig alle CrtMti maar stel Mij teuredem Intet hiet Op onder schrilt Het coutract Moa (vgl. inieiding boven dit Gner heb ik hierbij aangetrofiel, Djoerce-beha sa,

GEXERALE ~EDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

III:

Verbonthrieff Voot den orenkaij Sauwel op eijlant Letij:

Dese torechteren artijckulen heeft dlen orenkaij Sauwel mer solemnelen ede bevestigt ende met sijn hant ondertekent, nevens sijn tolck ofte jure bassa; dat de selve zullen ccuwiglijck sullen Har cunen worden. Dit teecken gestelt bij den orenkaij Sauwel Dit teeken gestelt bij de jure basse tolk, waartegen ik ondergeschreven Claas van Haamstede; uijt den naen) van d'E_ Comp" hem, orenkaij Sauwel; beloven wat Ons aangaat; voorschreven artijckulen alle Inaneren te koomel ende het selve Inede inet eeden bevestigt dese mijne raatpersonen, die hnar namen hier mede nevens mij onclerteeckent hebben; Onderstont de chaloup Javaanse houtkoper Ter rhede Letij Joor negerij Detewan; adij Julij 1665_ Erde 4as onderteeckent Claas van Haamstede, Jan Blinne, Maarten Claaszoon Trou, Jan Dircksen Panne_

Verbont brieff VUUT den orenkai; Lalolij van de negorij Urewane eijlant Sacker

Deze voorschreven artijkulen heett de urenkaij Laloelij van negorij Orewane op eijlant Sacher met soleninele ede bevestight cride onderteeckent; dat bij hemn en bij zijne naersaten dese artijkulen euwiglijk sullen naar gecomen werdlen Was geteeckent : dit teecken gestelt bij den orenkaij Laloelij; dit teecken gestelt bij den orangkaij Teneva; 4aa tegen ik ondergeschreven Claes Van Haai-stede uijt den naem d'E Comp hett, orenkaij Laloelijk, belove_ roorschreven artijckulen wat Ons aangaet alle nianiete Maci koomet en het selve mede met eede bevestigt in presentie vin dlese

Ook deze oranskaja sprcekt 'ziju cijlant Letij"' Saker . De OFangkaja Sacker s0ccrt ihct contract Yam #Ziju cijlant Sacket '

OOST-IXDISCHE COMPAGNIE 1602_]800.

mijne raetspersonen_ haa; naanen hier mevens mij ondlerteekent hebben In de chialoup den Diamant ter reecle Sacker voor de negorij Orewane adij 1664. was Onderteeckent Claes van Haamstede; Samblinne Martijn Claeszoon Trou, Jan Dirckse Pan-

Ccciv: BANDA_

10 December 1665. Het bekend, het eiland Roen geruimen tijd is Fewest terist- aCCt tusschen dc Engelschen et Nederlarders Toen it 1665 de Twcede Egelscke Zccoorlog uitbrak; Etgelsch bezit (De Jonge, Canst Haarst, Registcr, bldz Blok; Nederlundscke Volk, druk; II bldz. 38, 11G, 145, 147, 292 Dogh-Kegujter 1065 _ hldz. 28, 2417. Na het bekend voralet te Batavia Eet ulbreken den vorlog werd {ouvtineu Banda gelast; Cail Run Engclsen t emportcren”’ Dit gelukte zondcr slag of Voot den 10 Deceni - Sedert dien tijd Eleei het cilanid in ons bezit, zij hct nict korte tusschenericdt op hct cind der I8 cn het hegin dcr [92 ccuw (De Jonge; Opkons, VL; bldz: Dogh-Registcr 1665, bldz. 300, 304 vgl. Court Minntcs 1655. 1659, I66o 1663, 166+ 1067, Ander)

Alsoo $ Sijbrant Abbema, subalterne opperhooft het eijlandt Aij; ende Bartholdt Sloot; luijtenant ten casteele Revengie op selve eijlandt Aij dcor d’E_ Heer Jacoh Cohs, raad extra-ordinarij van Indlia mitsgaders gouverneur direckteur der eijlanden Banda met eenige vaartuijgen omtrent 180 soldaten, matiosen en mnwoonders gekommandeert sijnde_ het eijlandt Rhun aan tasten ende gelijck hest doenlijck zijul soude_ onder gehoorzamheijt van octroijeerde Nederlandtse (ostindische Compaghie trachten brengen, met Gemelte crijghmaght aen gedacht cijlandt aengelandt zijnde ende voort het chaloupje dle Bodle, groot omtrent lasten daags vooren van Bantam aangelant, bemagtigt hebbende, naar de fortresse gemarcheert zijnde_ heeit den Engelsen bevel - hehber Thomas Harington een sijner soldlaten_ Inet ten vreede

schrijffout Tdor AUgLstLS 1665. Vat: Haeustede had Onncr zijne bevelen d fluit oeten” de sloepen Dianant” Jawjansche houtcoper Uit hct Contractboek, En niet op 20 Novembef zoals Fisher schrijft in Calendar % Comr: Mi- des 1664 -167, Tervg ( )

FVFEAIE NEDERLANDSCHE GEOCTKC DLEn

riagge algesonden, ende haar begeren gevraaght; hebbende antwoori becomen; dat tusschen d’Engelse natie Vederlanders eenen oorlogh was ontstaan daar waren gekomen o1 het eijlant Rhun te eijsschen. wzarop gedachte Engelsche natie_ hun “iet be stant vindende met den anderen sijn ovegerekomen ende Ferac cordleert, dlat uijt den naem endle van wegens dE. Honorable Engelse Oost Indische Compagnie tenbehoere van ’neergetelte Nederland- scne Oostindische Compagnie souden ove-leveren gcdacht eijlandt Rhun, mnet alle coopmanschappen; gelt; geschut; ammonitien van oorlogen rivtes ende provisien; net selve eijlandt souden werden bevonden mits dat alle haare partijckuliere goederen souden rermogen behouden erde bij cetst vertreckende scheepen Taat Batavia ende daar naar Bantam vertrecken; Wam welck ackort Ende- conditien (ct alleens luijdlende actes sijn gemaackt, net cene hij gemelte Abbema encle iuijtenant Sloot; het ander bij Thomas Harington geteeckent Op het nieu gewonnen eijlandt Rhun. Adij [0 December 1665, ws geteeckent Th. Harington: Ter sijden stondt onS present Fr. Wil- hougbij en Forrester.

cccv. KUST VAN KOROMANDEL.

23 Februari 1666

Den 28 Juli 1665 werd Rade van Indic beslotcn Fovencur Specl schrijven, ,dat hij omtrent den Ncyck van Iansiouier Houdeu versuckem dat de dorpen Trintelavatran cuct Najocr Fichl verden gegevenl schiide-s; Adaet Udome Lon Ferhonden zijn, alleen werk elde deyolle ncndem Mede deselve VOOr oveniast dez Nerks adegaers bevrydel’ (Vacia Kegister 1665 bidz 194)

Translaet caul door de Visia Rabwa neijck van Tan- sjouwer, dE. Comp” verleent Voor den tijt van arem Waar de Ergelschen hoofdzetel dcn Archipel hadden: (Encyclo Faedie, hldz. 674) Uit het Contracthock; damni zelis het jaartal, is oeker daar Comtractbock Margine aan cekcning stzat 1666 hcet stuk zelf in het Lontrecbod geplaatst Fanr Juli Men zie echler mijn na3t Jam1 slot

stadt Trimelapatnam dlanderijer; daer Jnnct welcke genaent zijn Olouw_ Caijlpette, Pollegam Mategoerij, beginnende int jaer Ick hebbe de boven gemelte landerijen acn d’E Comp verpacht LUO den tijt drie jaeret , dat VWOr GOImM:_ van twee duijsent acht hondert pardaus_ Op welcke dagn de pacht begint, naer verloop Tan gemelte drie jaren sal de pacht ook conen te eindigen en sullen UEd oock gehouden zijul, miju terstont veerthien hondert

pardaus, voorts alle vier taenden 1/3 van een geheel jaer betaelen. UE. sul: ook niet vermogen, eenge fortificatie bij omtrent Trimelepatnam maecken_ noch geene coopmanschappen doecken aldaer in of disbarcqueren. In gevalle UE dit genegen zijt naer cumCT achtervolgen; koit mij alsdan cetster gelegentheijt daervan een ole toesender vordere sal mij Wengema UE’ Wengla mondelingh verhaelen_

CCCVI: MALAKA SIAM;

1666 (?) Mct anuer Siamsche opperhoogkeid Seaamde Oedjoeng Salaug Salanga), der tikwattieren van het Maleische Schicreiland (azn de peku Circa graden N,B }, stond d 0. Feede betrek - king, In 1643 werd darmcne een hardelsvcrdrag geslotcn (Corp, Ditl, bldz 40, 414, 7I) Ook mcr di: staatje Karen relatics wisselenden aard, In 1658 werd 0n5 Kantoom dicr ageoopcn Iaterscmuen de relatics Fersteld, Waliut 1661 Gal Yost Siam den Oija Ligor” dat evcnecn; onder Siam; opperhoorigheid stord bcve Nedcr landers ,onder zijt gcbiet stzande” eechermet Tnaat bepaalde Tesi

Ten Noorden Negapatnam Oningevuid_ Moct zijn 1666. Zij worden niet genotmd cew viertal privaatrechtclijke ovcreenkomsten duur een gruot Jamtn [Tritel-patnamscke sckilders’ Speelmtan deze Jacem gesloten Ik heh den datum 23 Februari 1666 an dit stuk gegeven Omdun dien (zg Ook carecrt “translact ole dcor Femeite neijck ain dinwconderen Trimelapatnam scschreven Tzarin ~onc medegedeeld verpachting Trimelapatnam deze toeroeging U suit lange d Tacht sal duijretl oulder kare waniere(leven haer in alles gekoorsamen’ Dit stuk gecollationeerd Nagapatnain in tegenwoordigheid Buijtcndijck; Sccre- taris De , IEcgelijkheid i: dus Wiieeslolti dat Ect kaul vrocger dag- lcekent maar ik beb hier. de ola vuufkomendell datum gencmcm Uit het Contractboek: Over den datun zic aan netslor.

dentic’ tocI gevestigd dOOr C; de handel ward redreven Raande komende schepen ook derc werd Restaakt wane Tcrcicr Tocn Cen y uitncrligden’ Dit geheurde door Sianesc auoreitch dat den handel aldacr 44 Weder Eonau volght Foroct (Vgl Dogh-Register 1661, Regislor 1655, hldz. 28 Mullcr. Asi? Gespiceeld , bidz. [50, hieryior, bldz 2B1.

Translaet vant Oedjangh Salanghse tra. Het geschriite d’H’ oja Operom Dielja Tjadie Wama Cropet - schij Trata Crommopaho aen Opra Phet Nunnethie Sie Song Craen Opra Telangh wegens d Capiteijn van Batavia heeft sijn schrijven eerhiedigheijt alhier :en gesonden Iet versoek van negotie dat men die wilde aldaer in Oedjangh Salangh, gelijck voor desen geschiet is, verleenen,

welck hen hier volcomnen toegestaen vergunt hebben. Judia Wan Achaen den 12” Maent den 10” dagh cles vodroende maenth die Meroengh ofte Slange jaer.

CCCVIL; KUST VAN MALABAAR

Mei 1666. opyolker Van Coulster trad als commandeur Malabaar Ysbratid Gosken, voortcing zijncr voorrangers Cochin aceds cet onder Compagnic anuoed bracht.

Translaat ola ofte aucthorisatic door den Ko_ Cochin aen den heer Isbrand Goske overgegeven_ Ik hebbe den PCTSOon vanl Ulatehe Hju opperste ragiadour; Wistula naijck tot generael ontfanger onder naani Kile

Dcn Oija Ligor , Opra Pel, gouverneur Oudjang salang (Dugh= Register 1661, bldz 361}. Ajocthija _ Een juiste daleering ik nict aneven Het stuk Rccf ik in de volgorde; wazrin Ect in het Contractbock voorkom:_ Het jaartal 1666 staat daar in miargine: Vel orcT de tijdrekening der Siammers nog Radcrmacher, Tijdrekrninge , Verhandelirgen Bataviaasch Gcnootschap, bldz_ Contrartbock IIL Ysbrand Godskcn commandcur Kust Malabaar Fuort 106s, als opvolgcr Ludoli van Coulster (Dagh-Register 1666 -1667, bldz. 168, 312 ; 1665 , bldz 343, 347, 369). Dezc connandeur stond nCr oudcr de be- rcien den golveticur van Ceilon. Valentijn, Malubor , hldz_ gist zich; door de aischeiding Ceilon Op 1663 stellen. tanshat Eeschrift” , Val-orcr hicrachtcr, lccs Wittula’

hatre mijnes rijcx incomsten $\frac{177}{}$ voor den tijd van 2 jaaren aenge lCiCI waerbij beloove dat, Waneer ick buijten mijre dagelyxe dis pensatien eenige perningen nogt Van noode hebben, dat ick met mijn raad sulx eerst overwogen hebbende; den voorschreven ragiadoor nevens Wittula naijck - den heer comimandeur senden zal, cmme zijn Ed” goet gevoelen daerover te rteaen mij naer sijn veige vallen eenemael reguleeren, ende Dy aldien mogt komen te ge- heuren dat dle hovenstiende persoonen eenige penningen onder hacr herustende capitael buyten weten van quamnen dispenceeren, Lan ocragie sulx ook mogte geschieden, sulx noyt omtrent mij voor goede reeckening aergenomen werden, maer alle zelve ten haren lasten komen Gegeven den 18 Mey aunO 1666 oite Mallabaerse daz- leeckening den 10” van de maand Boedar van Baypin 325 .

CCCVIIL MOLUKKEN:

Mei 1666.

Naarmnate 0. [C in de Molukken Itrerder positie Innam Daat politick Taren Ictnai Tidore; Batjan, tegcn elkander spcltr Hoogstes diende zij che werk wan (deze) noserse prisei altijd in balans (te) houden” . Zelfs trachtte zij betriddelend op Trccon bij geschillen tusschen deze Vocalen #n de Inaad Decenber 1660 ’ [usschen de Moluksc koningen verdrag gemackt Ende Waoc daer bij de Mlcn 7ders Tijk, Je[uijt dagelijk: tunse Melntt gewezcn bekent gemackt Evenwel (schrijit d Gouncrtcur valt ioci al te kaibbelen; oristaende uijt een onderlingen haet; diest bij VOlrc (celing ertei Jan Fulet licht anderet koment dewijle

XGclijk hact ziju Techt Kucdriude’J den #ouveruen hnecft gedeferccrt CDae Rccistcr 166l bldz. 37 , 159 Ue Onzcie 1666 lusechen Tnretei Ternate Tidore ~gansch TCV gorl rcrStand nacr 2ii lager gcrlxrig met mnalkandcrc orcr ncod Eccn Maatschappij het beste 238 rernit e lar de al tc Srodte “riendecan Meschc rce Iet dendc , Imcwci harc Exlelhede zomtijds gelast Aeunem Wme altijd hczorecn mnca [C: ccl apenbare schetring kwam” Het Ecvaar tc groole vricndschap meechcu Iezc rotelinatic: #crd miuder bclang, Spanjuarden in 1663 :net hut uitac Mofukken Ter-tokkcn daar Geruster Iaat politiek kondc drijrcn alentiju Voluksc %ankca, bldz 325 , 426), te nee (rir Hict allccn Trrnatc Ma7 Tidore (zie hier #&or. bldz. 1) Rcheel onder hazr iiloed stond Het bchoctt dan cok gecn verwondcring wekken, dat G_ Lre DCA7 hadden ’lat Wceenhagcn Abraham crsprect al: Icnickdleizate ootcudlcn tocn c sulta# 13/ 1 Tidlore Terzucnt Dekc waro Helnt 166, door commissie gesteld naar Makassat Taivlaar naar Molukkcn gegaan (Dagk Rcyistr Ia I67 bldz. 108 I5 ; Rokelcijcr, Volvkeen 247 I6 ; Stapel, Foaaais Vardra! hldz. [6, L Dlit Wtcrecr OnuerstaanL vrarag_ dat dc suliali Tidorc nezvlm tcekcueu otndat dencommaneur Molukken Vau @ursl liet malew wilde hebbei Toch JiCI ik Iict culicehi hier I CIc MmiktcI1 _ nGk oVdat ehind Talc in de Melkkcn uicu tijd aangeeft

Frovisioncle articulen

naerder rerdrag WOom” Koningen quitchil Mandarsaha, koninck Ternaten ccntc, #udle Saifoedin, koning Tidore ter aclere sijde WOTT evallene olusten ence kivilatien sedett hwar” jongste contract mnee clen anderen; aangegain dlato 10” Deceinher 1660 ontwornen donr dlen K Con] mssaris Jan van Wesenhage Fcr dlen opperkoepman Abraham Verspreet; als expresse geeligeerdle ahiteren heljcle oornoelialc kontingen cudle den Heer ommanl’ Antri W) oorst.

etg emerckt sijiale; dat in hel contract tusschen opgemelte vorsten enle daar onler ock hegrepen Alahoedin, koninck in Batsian, aan

gegaan enale clato 10” Decemher 1660 in presentie van dlen E_ Heer Symon Cos sal” geweest gouverneur ende alirecteur voor dE. Comp’ i# Malucco endle clie sijn Ed’ rade besegelt ende

besloten, ex- pressclijck wel ten regten gesti ppuleert, uijtgedruckt ende onder sproocken stuat; dlat deen deser Koningen over ander gech d'minste superioriteijt nebhe off pretenderen magh. Iaat ijder sijn rijck even souvrain zijn, encle daar bij etvaren werdende_ dat dle meeste oneenighedlen haarert oorspronk hier schijnen te heb- hten , wett dit poinct hierinne dan cock wedler Vnor het eersic aangeroert eurcle wel expressel lijck ondersproocken; dlat nier allcen ijder koninck hij sigh selfs endle onder den anderen dastvcor desen in allen desen estitneren sal sijn; Inaar oock dat dle selve endle ijder van haar onattent een ijder ende voornamentlijck ontrcnt hij dE Compagnie, hij deszelis respective Gouverneurs, Conmandeurs 01 andere: presente als toekomience bevclhebhers Mo= Iucco _ daar Vuur stllen moeten aengesien ende in alle gelegentheclen gehoudlen werdlen soncler dlat den Gouverneurs_ present toeko- menale_ Of} gene recden sullen vermogen; d"een Tneer als dander cnigcn voegen patrocieneren_ Voar etaan of jegens dander enige saacken geschil te mincteneren maar zal deselve gouver neurz of ronmnandleurs wel expresselijcken in alle voorvallenide saken geschil enale anders gehouden zijn. alen dlesen al: opregte Iniddlelaars encle scheitsluijden, soncler zijde te houden _ haar te ge dIragen ende te reguleren nae den teneur ende inhoude der contrack - ten ende also in alle cinseriteijt betragten enle heijveren Voor mene beste. dlat alle onstane etutle te ontstane onlaisten, sonder d'een oi d andlers cisreputatie, op het spoedigste werden bijgeleijt tusscheni rthijen contingenten (sic !) . op dat d'een sanck d'andei niet over- vallenale, de verwaringe vergrote endle is oock: nocligh dat in onder landelinge partijen gesanten van haare natien pectieve gehruijcken_ saacke dienstigh qualificeren Om t'elkens tcn overstain den Gouverneir off ijmanden door sijn E gequalificeert, dle saacke verhanclelen welck gedaente wel gelet sal dlienen (lat dle Jantel respectierelijck hier off daar niat volckelijk recht niet werden verkort; rlat occk Zij" personen digniteit vereijsch 'er sancke Ende Op dnt alles tc heter encle in gevoeglijcker maniere {negae. verbinden haar partijen gewilliglijcken mnits rlesen t'elckens op rersoeck den Gourerneur Haare Maijest" personen, 178 #Mct Eiltar afspreken; met Jemic Orereenkoncu Jenalc voorstellen" (Verdam, ~fiddel- Wederlandsch Hondzcordenboch bldz. 402)

tet desie Aal nodlige saken ien Cafme Orangje verschijnen awaar dar Ok alle mmportante znacken suillen mnoeten afgehandelt WVoIclen sonder anclere plaatse daartoe te eligeren off te verkiesed zal d een Maij' verschenen Sijucle. dl ancler sich ack met bij siecle excuscren of ijmandlen anders in sijnen naame senden mogen Lot ci-reputatie of nisnoegen !n dandler; gelijck: dlan oock veratai en, (at alle andere sanencomsten Ka exuale qualiteijten zijn mneten; Fnclc wijclers te koonicn cen "olkomen icic ffening alle openstaancle saackcn; rlie sedlert het jongste contract Onu1n mogten sijn Fvorgevallen, heilwn partijen eerstelijcken verclaart enle Fes#outen Fcrcmrer ende Sweren mnits clesem; jegens den anderen in elirige rergetenis te stellen

alle wedersijtse hostile actien: door olclersateil respective MlI toe gepleeght; stellende het eenc ‘erlies aa volck ende andere egtael, haer verhincledende naniaals daaraan met MCCT sullen gedencken [en tweden stipuleren en ondcrapreecken ook Mts desell_ dat alle avergelopene slaven endle slavinnen. Op wat Oldlerhorige plaatse zij zijn. volgens den leneu Tanl opgemelte eersie contract. zullen Werden gerestitueert; hoop tegen hoop , de doorlen niet gereeckent, en ouder den hoecum Molach begreepen; sondler IOgtans dat dle on willige sullen weralen geconstringcert; maar voldloen mogen met 50 Tealen of ander m hm;r steede_ CIcle sal ijder niet Ferler 2l5 Op’ de orergelopene personen pretenderen mnogen, de kincleren staande haat” Fuce buijten eght tusschen overgelopene etdle inlantse ver - cregcl ’iet vermogen te eijsschen; encle blijvent moeten bij hare moederen Ien Vaci vadler emde moeder anders Dter quanICM , et|a suillen cle opgemelte slaven alie sondler vertragen door de weder zijtse licecams bmnnetl dlen tijt Tul acht dagen alle werden ver samelt enle gemtregetrt jan hanclen Tam den Coitissaris Jan Wesenhage eiide den “ppercovinau Abrahal erspreel, sonder langer Mjtstel Om gereslitueert te werden nac hehoren met expres hespreck dlat geete tnten, dns opgeeite slaven roor heer; begaan laar sullen werden te laste gebracht: Ten clerrlen sullen rie Tidlorese soasievers, Tcor emige maanden

Op Terwate, zctel het Ncderlandach Qe stuur Over d: Molukken De bedoeling Hertoor mij nict duidelijk otracin inlandsch bestuurshoofd Vgl Corp. Dipl bldz. Mloot Rijksgrooten: Vel Eucsclanaedic bldz. en Corf Dipl, bldz. 211, Io

Siobblo gilales

Termlen urergegaau ele aklaar Joch huijs houdencie. met haaren geheclen eslag SOU koinen sijn V tlen gelerert FI hatden F417 opgemelde arbiteren Jan van WVesenhagen enede 4hraham erspreet , 4nnt (cler schrif- telijk pardlon cndle cuxge rergiffenis aareul Koninck: te werden gesonden, niet conditie dat dleselve ende ijder hui alsdan weder sullen aengesien ec gehouiclen werden haare dhgniteijten cile uffitien, diese gehadt heblen under Sjobio xonende . endle gcenl andere , manr sullen deselve mogen werden geplaatst of gedivideert 0p Tidore Iae wel serallen Ycn mts nogtans hwjsgesin Wnj huijsgesin blijvend ende in dier selver roegcn, sullen vock handen det gemelte arhiteren gelevert werden alle Ternatanen sedert het jongste contrac; Tan Ternaten Tidore orergegaa, manieren VoOTschrereu werden Iejegent. ~ulcx aIlc- solder rertreck: endle corts ma het herestigen Tan deset stallen uok allc huwelijeken, bij tlese Iuijclen reciproce geclaan ende aaugegaah Iami Taarcien blijren enle gehoucen werden Ten vierdet sullen Teniatanedi “ijt het iakassuuise gesant- hap Tidore overgebieret_ under pardlon overgehleven; Qiider pardon werdem gelevert DilJ handen Tm ompagnie Trijheijt versonlen te wordlenl J gevallen dler selver Cowp’ Ten vijiden wert Ahier lewsticht cide stercker geconfirmeert het poinct van hct !orige ogemelte

coitrackt, meldenle dat ‘jelers (nderhorige landlen aklaar rerinelt. buijten Coner Fa dlen eijgcu heer toor anders onlersilten met mugen gefrequenteert: Feel miuu geinfesteert ofte berouft; Ij welcken (lan uoch ondersproocken blijft dat de landlen tusschen dlen Ko Macassar ende den koninck Mandarsaha questie ctannde endle waarlijck nute onder d oude Ternataensc heerschappije gehorende oock: uiet sullen mOgell sefrequenteert, sonder expres cuct Ce Tnrete Aal apgemelte Zijne Maijest’ #ai zij met tleselve Maij” publijcken oorlogh afgevallen Warena nerdlelie alaarhij namentlijk rerstaah de drij latiden Xula, het Iaud a Gzpij; Bangaij, Ceacea; atem Tsjokho; rakoralige CCsc het eiland Tidore” eth; ordriks= Lnndio Wooracnbock , bidz 1128}. Gilala ; ranke, Jatr silelvarende roeibuut Enulecr Molukkeu gebruik:” Eacsclotaedie, Aanvullingel; 41 bldz. 113) . ertrcc uitstel aoncr Litec umecrwiild erom udz (HI’ Vel Stapel, Rongeais V crdrag, bldz Tpl Stapel Bounanis creran, bldz. Sucia-eilanden Eru Hauexu-eilaldetl. Scasea Peleng der Banggai-cilanden

de negerijen het lanct Celebes Balanta ellde de negorijen claaromtrent, dlen grooten imhogt Malalou, het eijlant Wawonlj, het eijlant Catoua, het lant Fan Pantjana_ het lant van Bouton, enige negorijen op het lant Van Solor, het eijlant Tagiha achter Macasser dinbogt van Tomini, Gorontalo ende de negorijen daer cinie , landen Va Sangij, Mangenado, Saboange, ende Xullo, gelijck seecker lijste duarvan wijders ende pertinenter melclet. Mits dat dc coningen eli Tidore ende Batchian gelijcke rrijheden genieten sullen ontrent alle hare onclerhorige aigevallene cude in qjuestie hangende latalen_ daar niet in publijcken oorlogh mlecle mogten zijn_ Ten sesten wert noch geinterpreteert Op d inleijdinge vin (lesen, dat bij overtredingh der contracten off anders_ in Czs onderling geschil; de critninele misdaat te stratfen 0F, beter te seggen; Stme tentie t€ executeren; SMr den overheer der misdadige. jr dat ter enqueste vellingh Vin scntentie naukeurigh xedaan ondersoek ende Ondervindingh dler saacke regters sullen hlijven geeligeert ence gequalificeert de koningen Maudarsaha, nef (ens dle Maij’ VeI Tidore ende den gouvernetr des casteels Orangjen dlie dlan ma dle saacke vereijscht haare hoecums respective niet noch soo veel persoucn Ml gelijcken getal nodigh wesen sal nae Maleije $\frac{179}{}$ daartoe mogen despaetcheren off selffs verschijuetl, Mlat dc siacke gewichic eGci Mach, #elcke sententien als dan. zij bij hoecums off de Maij < selis geweser, niet sab niOgen L den ofi cuen geappelleert of gealtereert, aa stracx dleselve werden execitie gedaet, liet Iant daar de mniscadigers uuderhorigh sijn, ten uverstaau uochaue gecomnmitteerde uijt ’len selven Raadt; ende hlijit ijder der koningen ende hoecums pective wel serck Ferol, ligeert, alle siuceriteijt d’onderhorige mis dladigers agtervolgen ence dcet leveren 1n1 handen Vade Jueti-

eeistc aauclgen partijen hehoorlijcker vueuen ## CENERALE TEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Ten zevenaen Ilijft den Ku. VLI Lialor verboden; wel dloen ettel, dat sijne onderhorige Papoen allenthalven wel werden eclerhoudlen in het ruoren op de anden Folckeren Ternaten E Compagnie Onderhorigh: Ten agsten dat Tnoraatn geete &esahten ambassadeurs ofte MiCL Ia Catacere imandeu rlese quartieren verschijuen mogte, eenig potentaat; Europisch off Iudisch agesonden siju net sal mogen werden geadmitteert, ten zij met expresse ende alderspoedigste uurwele etrle ketnisse dler drij Fuurnoeltde pel sonen, Mai-darsakxe. Saifvedin elice d'E Compagnie buijten welckers advijs. ootieic kennisse elidle expresse ordlennantie onttent andem gesundell mugen erdlen gehandelt, getrackteert ofte uudler-sproocken Qaar Schuon; dat de ugesondene mnochten zijn YCT emigde Frunceu eude geene onderdanen Tidore Ternateli uff d'E. Compagnie, gelijk dan ouck in cen en dlersel er vvegen gcen van hxijcle dle koningen legaatschap mogen doen off docn doen, dlirectelijck off indirectelijk.

Mits alle velcken dan deu koick Tidlore ultrent den perSUuI den Heer coininandeur Anthomij Fan1 Voorst alle onlusten vergetendle, ence OTo zarlijcke reconsilierenle, in verbant met dE Compagnie Fert aangenomci 112 el dler selver vougen encle sonder enige cxeptie als den Ko: Maticarsalsa ende het Tara-taanse rijk sij geweest; Onderwerpende sich in confornite T7J1 dic alle rerbonden endle onderspreeckingen hij het selve rijk van tijt tot gegaan, bljvende dlan ook mits desen hevesticht het opgemelte contract van dato 10 December 1660. swerende Wij ende belovende, desen nefieus dien Toor eeuwg alle sinceriteijt, neffens sulcke. uls noch tot mneerder rus dese mogtcn erdlen gemaakt, heijlig lijcken ohjerveren ende Fae duen upiservcren a comen Iten sullen speculeren ende in Waarheijt hetrachten alles Tat ondleriinge meerdlere bevesting vruntschap sal rienen In teken Felcren descl etc[180]

Aldus gedaan ende den coning ValL Tiduur vuorgedragen eijlandt Tidore ten woonhuijse gemelten Koning door d'opge nelte arbiters vergaderingh, gesterckt Mlet den ondercoopmal Jacob van Kerckhoven ende den adsistent Jan Fredrickse Zaldus tlen 25 Maij A' 1666,

CCCIX. KUST VAN MALABAAR

10 Augustus 1666

In Jaar Iouj scnrevci OsC Legerhoofdcu hier naan Edelherer (G. G. RJ dat'er bencordcn Caulanoor Sccu Christenen gevonden wierdcn; IaAE diar begimnene Caqp Cotorij ontallijkc Julenigte dat'er allecn tusschen Ceylon die Caap iang: Zcekant 43 Kerken Reteld Ferde alle mecst doac Rodmse geestelijke bediend, Aaevar de Koning Portugal geel laste tcr wereld had, t wenschen zijnde,

Cn7 Aertc Meesters (de Bewindhehbers) huline landen hier Eclt Muedt miogten Sel; onccrrinccn Hacr Edelheden sogten iu eerst dese RNOmsc geestelijken tc doen verhuisen

Comtract nader verhoud gemnaackt tusschen Nederlandse Geoctroy eerde Compagnie en uyt derselver nanC Oldte ’Ed Isbrand Goske commandeur der stat Cochin ende Custe Mallabaar, door den hoeck houder Siwer Backer Lente ende den mogenden Konirc van Trevarcoor ter andere zijde.

Wanneer dat d’Ed. Comp” deti Trevancoursen koninck[181] vrundscnap warcn is gecoutracteert de papen Vall Paulo verj gen die langs custe tusschen Coijlan cnde Caap Com-morijn woonagtig ziju en nimmnertheer daer wedler te mogen komen SOO ange d’ vrundschap tusschen d’Ed. Comp’ den Trevancor sal bestandig zyn

In dese maniere Sullen de papen verjaagt Hercen dat d’Ed. Comip’’ Coninx vissalen cooplieden paspoorter rerleenel; die tus schen de Caip Coylan zyn gesleeten Vissers net verhin-deren hare vissery

Dat d’Ed Cowp’’ net ouids 1s gebruyckelyck geweest; dat de Mocquzes Christenen handelen rrundlschap Wanneer.dle Mocqjuaes Christenen eenige papen begeerei, gebooren Indiactien dat gcen Jesuiten zyn , 300 sal d’Ed. Comp haer niet hindren zyn, contrarie alle hehoorlycke hulpe hewysen

Dat des Comnp” dlienaaren geel geweld dloen sullen aen de vasalen dic tusschen d Caap en Coylan geseten sijn in alle vrunaschap mer haer handlelen, dat geen verschil rernomen Werd.

Dat kerkelycke Wngoc Zy17 , blyven VoOI op (lese Custe CUICI slllen. papen, die wedler

Hiervan gemaackt Vier eensluydende Mstrumietiten, twee de Hollandse; Tue0 in de Mallahaerse spraacke daervan yder 2 Ijehouden Ter zyde stont : Aldus gedaan heslooten int conink: Paleys in Trewindron naet Hollanalsche styl den 10 Aug Inu[182] 1606, en na de Mallabaer-e deu 29 der iaanla Ady int jaer Coylan 341. Warer; geteykent zyde E Trevancoor ende Conin grne van Atingen eenig Mallalaarsche caracers Wt des Ed, omp n7em Siwert Backer

CCCX. MAKASSAR

Januari 1667

net cid Tuob Ean PcSHAMCMI vcrhoudingcn tueechcu dc 0. Makassar eiud,doorda: Hooge Rcgeering kesloot, dit rijk ooriog dCe Een flinke Vool onder leiding Cornelis Speclman stak dcn 24

Noveiber (zie Tegoet hicrachicr den Frcde Makassar, n” CCCXVI) Jamuari 1667 ankerde ime l bij het eilard Mocnl; Het bleek Jaat dat de stid Buctol door de Makassareil werd belcgerd, Spcelnan bond den strijd atani gaf ket Makassarschc Icgcr zch orer Nederlanders Wedem bezit het vijaridelijk kamp.

Artijculen Hal UD geaccordcert is tussehen dE Heer Cornelis Speelmian, admniraal etc Tin wegen de Hooge Regeringe Vall India Bataviz net crain Bonto Marano, adniraal Tan wegen det cuuningh ende regeringe van Mac3sar, mitsgaders radia Bima endt radlia Loubou; al: volght,

Eerstelijk hneoten bovengenoemde crain Bonto Marano radia Bita radja Loehou hun met het gantsche Macassarse leger, althans gelegen “cgerij Bougij het eulanct Bouton encle net des E. Comp’ magt belegert; te onderwerpen endle stellen in handen de E. Compagnie met alle de vaartuijgen; wavenen spijse, alle andere middeler Ta goudt, silver en juwelen, slaven cn slavinnen niets ter eerelat ijtgesoncert , tat op genade ongenade, ter discretie[183] den overwinner, die uijt pure gvetheijt haar verseeckert haar leren ende bevrijden HA alle Inishandelinge ende misbruijck navolgens de Clristelijcke manieren sedigheijt.

Ten tweeden sullen zij tot begeren van de E. Compagnie promt en sonder enig dilaij hebben afte setten haare gelastigde Iet ol sonder lilse scheeps of vaartuijgen Wagt, tut de sestig uorlogs prauwen dloor hun haarder eerste aencomste tot Bouton ondler cOmmando Val Dammaughaga uijtgesonden negerijen langs de huijten kust eijlandt Louton vcrimeesterel ende ruineren; rleselve tiES desenl als dependlent Fan leger ook onderstellende, als vooren getade ende ongenade ter cliscretie VOOr veel het haare magt Des heeft de heer Admiraal belooft de voorschreven crais Mou- Wtatanu Bilua Loubou niet weder te stellen in handen of ondert gebiet Tal den coningh van Macassar niaar TCee laatste haar eljgen andt, onder roorhaeidem Inet dE Compagnie daar OVC naacket eude en cersten Il1 het lant Fan de een dler twee VUOT-schreven Of wel bij de Bougijs ter keure van dle E Heer Admiraal, iiede ondler sodanigc conditien, der tijc ouderlingen sullen worden beraampt, behouden: dat sij of gene van de hare oijt off immernieer haar oock weder sullen mnogen begeven tot dienst of believen den coningh van Macassan, Ende tot haarkominge 1A1 gene her uorel wegens de OTC-Fnnnene belooit staat, soo blijven roorschreren drie overheeren vant leger als ostagierel; tot dat het gantsche leger ont wapent ende alle cffecten hier Foren verineld handlen vanl den overwinner ovcrgelevert sullen sijn.

Onderstont aldus gedaen gecuntracteeit mn jaght Muijsen- burgh, leggende xheede Foor de negerije Bougij eijlant Bouton ende in besertinge van her Macassarse leger, den 4e Januarij des jaars 1667 Was geteeckent Cornelis Speelman, met Macas srse charackters ale namel der bovergetoemde drie radjas: Lager stont

ten mrerstaan die oock onder eedle connen getuijgen clat dlen ihoude dleser Crains bovengeschreven wel overvloedigh In de Maleijtse tale uijtgelegt vertaelt, mitsgaders dat her Oock regte cincere verhandelinge geweest alsoo ij presen, aanhoorders van genegotieerde geweest z1j", ell noch ondertekent- Maximniliaan de Jong, de naem van Radia Bougijs in sijn tale , van der Straten, Cristiaen Poolman, nierk van Cp Joncker, Gerrit den Back in het Maleijts de uelna dien schrijver.

CCCXI. MOLUKKEN

29 Maart 1667.

Saif Oediem 1657 ,allccu docr TOccocin Maatschappij sultan Tidorc uEckozeh ccren Qude Molukse cosmnme- rijk wetten Jaarrcdt zijn oudcr broeder, Goranja' tiens rechten kad beroofd, rOrst reel rerstand Fdar volgens Aet Kregelig licht-geraakt, Ttt cen-ziliig (Vel: hiervoor , bldz, 538) . Nict verwondercll dat de 0. op gesteld houdingen scher mogelijk Tclclen Todra opcicht specerijen Oischoon reeds KTOCACI nereenedmstem netn Aanem sloten, TFn gelegenheid Jaat tcen deze EJuu cen verdra, Suatcn Haai gebaant Yerd, zijne kregeligen bete: Derorcna kinnc tennen (Valentiju; Moluiccos, bidz- 1C5, 109) Wezc gelegenheid kwam mer Spcelmat' expeditic tegcn Makassar- Van Bocton (zie hicrroor, bldz, 346) vertrok Speelman Jaar de Molukke" sloot diur ondertaard verdrag Tidore. (Stapel, bldz 96, HIR * hetwelk Tidore gehcel aan de 0. olccrtierd[184]

Articulen elide L aarden, waarop den grootmagtigen Ceijfoedijn, coning van Tidor, sijne Grooten voOr haar ende haare subjecten nacomelingen tcr cenre eh den Heere Cornelis Speelman, Superintendent den MamIC den Ed: Heer Gouverneur Generael Joan Maat Stijcker endle de Heeren Raden India renresenterende hoogste magt en authoriteijt van de Generale Neder-landsche crenigde Geoctroijeerde Oostindische Compag nie in deze landen ter andere zijdell; Toot eeuwigh en al- toa: geaccordeert; rerdragen overeergeconen zijul Waniere aly hier ondler geschreven

Gelijk als in den jaare 1657 tusschen gemelten neere Coningh stjne Groote dlen heere Gouvernelr Simon Cos ondler linge 1nonde gecontracteert eucle versproocken, zon sullen alle nagel- encle nntencmen als doen uijtgeroeijt en verdorren geworden in alle landen onder de Tidorese gehoorsaamheije staanale, hetzij ook jar die soude mogen gelegen wezen, geene uijtgesonclert; niet alleen nijtgeroeijt e rerdorven blijven; naar onk ten eeuwigen dage (ten waare het dE Compagnie selve begeerdlen) geene nieuwe aanplantinge mogen schieden, directelijk ofte indirectelijk; IJat sullen noch altoos ten overstaan sulcke Necerlandsche geconumitteerdlen als den heere President dlaartce helieve te bestellen, noch doorgaans door allen Ian den

soo veel visites noeten werden gedaan; als zijn E kompt nodigh oordelen, Om alle ouwe bconen dlic noch in wesen gebleven, ende hieuwe. uijtgebedt opgegroeijt mogten Wczc; t'elckens wegh te nemen en hederven.

Ende dat dlit geschiede nier de minste moeljte en hekomnerin gen, werden alle de onderdanen ende inwoonderen der Tidorezen clde haare territorien verhonden gelijk voorem onck verbonden sijn geworden, aanwijsinge te doen van alsulcke note ofte nagelhomen als noch ergens in de landlen mogten Sijn staan gebleven die sij luijden (maar Eedalc aahwijzinge dan oock selver moeten runeren muvellen; op peile all incien namaal- Veroide wierde hiervan hreecke wesen gebleven clen schuldige daurovCr rigoreus exempe andere sal werdlen gestraft. Hiertegen blijit de Generale Compagnie verhonden gelijck sij doen rerhonden gewordlen lange in dit gecontrackteerde geen infrac off contraventie errlen gedaan jaarlijex jan clen Coningh Grooten cor haar gemcenle ViIl Ticlorese landen, dleze onve Winge der note nagelhomen g intresseert , ten behoorlijcker tijt protpt uijt keeret en etalen eene sonma Van drie dlujsent slegte realen van 48 st" oite vier en twintigh honderd Rre" te sestigh stuij" ijdet.

Sijnde wijelers versproocken, overeengekomen ende geac-cordeert, dat hcoggemelte Coningh en sijne rijx grooten 1u noch ten eeuwigen (lagc niet sullen vermogen onder wat schijn ofte titul het soude mogen wezen enige van sijne landen gene Wijtgesondert in te lzaler ofte te admitteren; sonder vuorweten; expresse licentie. ende toestaan de Compagnie enige Europiaansche of Indi aansche natien welcke ofte hoeclanige dlie oock Mesen oite genaempt mogten werdlen. zij France Spanjaardlen Portugesen, Engelsche: Deenen Sweedler, Italianen Hoogrluijtsche ofte anclere, item Macas sren, lavanen Bantanners tchinders; Soloor- ofte Timnoresen; Moren. Binanezenl gcne uijtgesondlert, an alle welckc ongcnoemde ofte andre natien hij Heere Coningh. noch Zijne rijckex gronten. gcene Vn haare lanclen oock nict en sullen rermogen te admitteeren eenige gesanten, hesenclingen oite hrieven, dan nok oudcr wat titul. naan oite schijn het WeCCI magh m137 gehouden siju die off e naar heraarts aan Gouver-neur oite President te wijsen 011 akiaar gchoort. haar aanbrengen geexamineert 1COo nocligh is) onderlinge gecommuniccerd werden:

Indien de (oninagnie mct cenige dle selve natien in vijantschap gerogte tegen sorlanige hij Heere Coning ende sijue Groote naln oock vijand moeten verklaren en gehoudlen sijn tot afbrelck van de soclanige, als het hier 0n omtrent te dloen is. alle hulpe endc bujstant toe te hrengen sondler tfat hij salvermogen met de sulcke 2fsondlerlijck Tan "rede haudelen, ved mnin met deselve cenige alliantie sluiitcn. Vat tegen cle Compagnie oock vcrhint ende helooit; met alsulcke viatiden tot geenigh verhand van Frecle te komen; ten zij wel gecligten Koninck met alle sijnc lanclen nnderdancn daar werde hegrepen Indlien revicle, car decne off

danlre sijdle tot de gcmclte heere Coningh ende Zijne landsatcn cenige gesanten afquamen vorsten. wzarmedle de Compagnie in vijantschap waare sal hij rehoudlen zijn helooit het mits dexen, deselve gevanckelijk Compagnie Oer tc leverell, sonder de selve tC rerbergen off haar !lugten te mogen faciliteren veel Iin te conniveren

Wijders verclaren opgenoemde heere Coningh encle zijnc Gronte Fln zelve hare landlen clde onderdanen te stellen en over draagen in handlen ende oncler heschermingc generale Compagnie, zelve mnits desen erkennence Focr haare achut- scherm neer, j4 dlanig, dat of t eniger tijt quame geheuiren dlat cnige Europiaense of [ndiaense natien Inet off tegen haaren dank hegeerden ofpoogden possessie of besittinge in enigc haare landen nemiem Compagnie sondler dle allerminste contradictie Tc ijmanden clat selve er- mogen te verhinceren Fe-hieden voorkotnen; evemsco als in haar vrije eijgen landert, gecnie andre {Gehchorende. eide In welcken rallen Fij hij dlesen VerreT selve sulcken eijgenclom Compagnie Dehoren gelijk nok met vermogen magt dlie nevens cie Compagnie sodlanig beloren Reiarein Endle 0p dlat in clese goerle nverecnkomste euwighdurencl rd - wuc door den decen tusschcm de Coningh encle de generale (om jaguie opgerecht; ecnget tijt bij rersterff off andlersints geen scheuringe; breucke ofte verwijaeringe mogte opkomen.

Z00 1S Ter ~proocken encle geaccordcert, clat bij versterff van dle hoogh gemnelte Coning (die Godt de Hcere langdurig leren gurine) rijx- gronten peenen succesSeun croone cullen vermogen Fast stellen sonder toestenningh niet adlvijs van Compagnie dat te Ferstain clen genen, die egens Compaguie als dan hier presideren; also Compagnie door desen contracte wert inge Iaten cen lidt nccegenoot in de Tidlorcese rijckx regeringe Sm) het de Compagnie goetcunckt. sal hij tot haare mneerder verseeckeringe desen contractc sonder enig tegenspreecken togen vorleren socdlanige Personen aansien, Om tot ostagiers ian Casteel Iangh als nodigh geacht wert residleren als alsdlan de siack kompt vereijsschen hehoudens dat le sooclanige ilooroff aI wegen de Compagnie in haar gelovc niet geturbeert , M347 allen halven we ence hehoorlijck getracteert sullen werden

Het sai dle Compagnie vrijstaan alleriegen daar hetkomut goet vindlen, op de landen encle territorien van het Tidorees bied erucren “uke vastigheclen in tijcle c wijle vercijst mogte werden oock deselve #erler in tC trecken [A71 gelegent heijt van tijt 4 sacken Oft geheurale dat enige Europiaense off inlandse Compagnie- dienaren; vrijhurgers, mardlijckers, slaren oite andre onderdlanen Compagnie, 0111 ecnige begane mislaat ofte andre duijvelsche hoosheijt, sigh ran onder dle Compagnie onttrecken en Op dc vlugt hegeven mogte sulcke: in dien kotuen onder de Tidorese juris dictie sullen terstont Gerat ende hier aant Casteel in verseeckeringe gebragt Wetden doch son enige Tidorese contrarie rlese 500 cene ulianit rerbergen ofte te verswijgen sal

hij daar nver strafhaar zijn e” niet rerschoont mogen werden: Ook sullen geene Hollanderen oite andre dienaren Tan Compagnie tot dle Tidorese overkomende van het Christel gelooff af gaan; ende tlc “et Vil Mahonet, aen te nemen geensints mogen jangenomen verstegen geherberght ofte verschoolen: maar stonts overgelevert moeten werdlen Op peene van swaare straffen enige der Tidorese onderdanen contrarie clesen quamen cloen weder Vall Compagnies zijde:

Indien eenige dienaren oil onderdanen vatl de Compagnie door die van Tidore quam helerlight, verkort ofte andersints misdaan werden. s00 sullen des Compagnies officieren de selve vermogen dijsers te sluijten; 4an den Coningh van Tidoor dlaarvan kennis gedaan en als wanneer dloor Ziju Hoogheijt gecominitteerde gestelt sullen werden, om de saack te exanneren endle daar Ovet wel-verdiencle straffe ge feculeer werden Indien weder enige Tido- resen van Compagnies dienaren ofte onderdanen henadeelt, oite mis daan CLamt te werden; die sullen cock mogen geapprehendeert; maar voors ten eersten aan den heer Presiclent moeten overgelevert werden, als wanneer dan medle sijne welverdiende strafie naar hevindinge van de saack niet en sal ontgaan.

Om goede consideratien mede verstain ende besprooken; (at Papaouse eijlandlen TCot soveel onder de gehoorsaamheijt den coningh Tidoor sorteren, alleen door sijne onderdanen sullen bevaren worden behouders dat hij heere Coningh oock belooit aanneempt, indien de Compagnie eeniger tijt van ennder parthije slaven off jetwes anders quame begeren hij die door de zijne voor de Compagnie sl moeten laten handeleti, sonder daaraan enigh voordeel doen gelijck het de Compagnie vrijstaan, haren dienst ofte getnene saack sulcx vereijsschende. clerwaarts met haare scheepen besencinge doen; toch Miet sonder voorgaande kennis en kuntschap den Koningh vaart op Mindanauw endle aurire eijlanden, dat uijt gelegen, sal soclangh als tot noch toe sonder d cen off dander Tas gealieerde prejudiceren mogen ondlerhouden werden, lange Compagnie dlaarin Vooi hzare de gemene welstant niet dlelighs oordeelt te resideren en waarotn het oock de Compagnie sal vrijstaan, indien haar nodigh durckt en socanigh ten guedle ver stazn wert te behooren, de selve te vcrhierlen, ence te doen naarlaten:

Naar Amboia, Banda ende alle andre territorien; onder de ge hoorsaamheijt Tan de Compagnie, oock naar Bouton; Macassar, Tieta , Bienia, Javaanse Cust, Bantam etc en sullen de Tidoresen geene hesendinge doen, ofi derwaarts heene met 13362 vaartuijgen Varen mnogen; ter zij met expresse licentie Vin Cornjagnie . Waarschijolijk keteckent dit ; ~micn kant wit gelegen’ Timor. Aangesien de Papouers door haar continueel rover verscheijdc onenigheden elde tlan hebben komen te veroorsaacken; heeft vock den Koningh belooft endle aangenomen Vogr veel die onder sijne gehoorsaamheijt sorteren. laar in

sodanige urdre te stellen; clat het desen niet mneer cole geschieden zijn dle te dien eince TOOI cerst rerstaam dat nergens sullen vermiogen varen o1n de landen, miet de Compagnie ende Moluxse bontgenoten in vrintschap zijnde oock iet indien eenge daarvin weder vijand chap afvielen, ten zij ilvoren hier Castee] den Gouver Meut Presicent een acte Valn licentie komnen vorderell, Genouden hlijvende; Wanieer reijse retourneren die alhier weder te restitueren sullen alle dlegeetie Felcke desen contrarie doen vermijdlelijck met tloot moeten werden gestraft, hoven restitutie de goederen, die men zal bevindlel door haar gerooft te zijn. [185]

Aldus gecontracteert, over eengecomen ende verdragen mitsgaders op de Mahometaanse wijse besworen, int Casteel Orangje op Maleija den 29 Maart A’ 1667 bij voorschreven heere Coningh, geadsisteert iet Banouassij, Rijx hoccul, quimelaha Doaux Soasiwo Caboul, quimelaha Togohia, Sousousou, quunelaha Mare 4) ofte Pottebacken; Alie, quinelaha vall Tommewaij, Jegoene, quimelaha van Toma, Idij, segnadie quimelaha Toloa oock met eene representerencle dle presentie van den Goegoe-goe, Jan Jau Aleij, Toelol, Capitein Laut; sengnadia rijx hoecom; Sabba, quimelaha van Samaifo, Codapay, quimelaha Soko-naero, Samaeija sengnadie Talin Marieco Soatia Casjoeba, sengnarie Marieco, Soatij Doeco, quimelaha vall Tomaijdi; oors noch alle de anclere Grooten inclisnositie andre onge egentheden niet zijnde konner nerwaare Konien Ende 4ee

MAKASSAR

29 Maart 1667

Ecl der iniddeltr; Omn Makassar TAc brengcn liggende kleire eilanden VUor dle 0. rcriccereM 0.1 werd daarbij ket OOR geslagen op Mocna (Pantsiar;o wel routai Op het leelijke robinest Tibore’ de Nocrdkust, Dit werd den 29 Maart onder-werpung gebracht: (Stapel; bldz, 115, 124, Dagh-Recistcr 1666 1667, bldz: 274}

Accoortbrieff tusschen den conink Tiboor ende d’E Compagnie ende Lem dese naevolgende poincten voorgestelt door radia Pallacca endle den capiteyn Iuijtenant Davit Steijger; uijt de naam van dE Heer Cornelis Speelman; aduiaal veltoverste; mitsgadlers superintendent, commissaris over dle Moluxe eijlanden

Dat hij sl sijn geweer OTCr geven en sigh op genacle uligenadle met al die gene die bij hem siju of al wat onder hen staat nok dat selvige docn sal op de ciscretic Compagnie.

Dat hij alle Maccassaren die hij hem zijn het land vall Pantsiano daar Dlreni daar hij wvetenschap Yall had, ona hrengen dlood of levendig conink van Tiboor sig daar niet mans genocg toc vuncl, sal hij schuldig sijn, waarschouwen, dan sullen Wij dlaar in remedlie stellen:

Zal den coningh Tn Tibcor niet lijclen of toesaatl, dlatter enige Maccassaarse Vaartuijgen van andre eijlandlen. die vijantschap hebben met d'E. Compagnie of de geene die dE, Compagnie aengaet, Op het eijland van Pantsiano coinen zullen ol daar ontrent alsoo Ycel minder sal hij enig gespreck met haar houden, Maar de ge nocnde Coningh sich stracks vervoegen bij de gene dlie dF Compaguie daar of ontrent hebberi; bekent maken

Veei minder coningh Tiboor eenige brieven schenckagie Maccassaren of dlegene die vijanden sijn 'E Compagnie net vetinogen al nemen mhar stracks bekent (maecken) aan radia Palacka of de coninck van Bouton O1 de gene dlaar ontrent mogen liggen

Sal ook den coninck van Tiboor in radia Palacka overleveren dle slaver en slavinnen; dlie van het bloet der Maccassaren sijr:

Sal den cuninck van Tiboor altijd gereet sijI, sO0 hem d'E. Comtpagnie van dloen heeit, in ooriog gaan tegen de Maccassaren andere natien, die oorlog soecken tegen d'E. Compagrie: het zij naler lant

Ten laatsten sal den coninck van Tiboor sweeren sijn eedt Op dloer, dat hij of d geene die nae hem regeren sullen noyt wapen tegen d' Compagrie gebruijken sullen, maar altijt getrou zijn. ccn goet onderdaan toebehoort. Dit alles heeit de coningh van Tiboor gewilligh ingegaan sonder dwangh waarop hij oock sijn eed gedaan heeft, dese bovenigenoemde poincten altemael nae koinen getrouwel onderhoudlen, en heeft deselve met sijne handt willen oncerteijkenen Geschreven fort Tiboor den 29 Meert 1667 [186]

Hen krzssc Uitspraak:

MOLUKKEN

30 Maart 1667

Opziju tocht van Celebes al de Molukken (zie hiervoor bldz. 348) sloct Speelman den 30 Maart ook rerdrag inrt ernate (Stapel, bldz: 120), hetwelk dit rijk Gcheel onder inlaer der 0 bracht. Ampliatie confirmatie Tan alsodlanige contracten als oiju voor heenen ttsschen clen grontmagtige Sultan Mandarsaha, coning van Ternate, off zijne voorouders cle Generale Nerdleriantsche Geoctroijeerde Oostindische Com gemackt ede besloten moto bij Sijne Maijesteijt sampt dlesselfs Grooten, met d'Heer Cornelis

Speelman. suijperintendent endle admiraal etc’ Van wegen enle tjt nane Tan dEd. Heer gouverneur genc-Taal Joan Maatsuijcker ence Heeren Raden; Iecde-cencle Compagnies pperste ende hoogste magt India orersicn de gerecolleert zijnde

Ende is VOor eerst geconfirmeert alle voorgaatae gcnaackte Contracten eude vet hondlen. cleseve ten eeuwigen clage weclersijts Tai waarcie gehoudlen wordencle; TOOI veel Oudler Xa dle Jager, die alle door dent Tlesen Miet “erden eder sproncken rootts dienetce tot ampliatie. [187] Dat hoogh gemekdle heere Koningh, Rijckxgrolen etcle Taconee lingen noch ceiiwigen dlage niet sullet remnogen onder wat schiju ofte tijtul het ook mn0gt TCsC enige van Zijle landen gcene uijtgesondert; in t€ laten ofte te adnnttercn sonder voorweten expresse licentie tuestalan la Compagnic, cenige Europiaetse off Indiaense nader welcke hoedanign tlie uck moget cjtI genoemipt, (lan France, Spanjaarden, Fortugese; Engelse, Deenen, Sweeden, Italianen, Hoogduijtsche oite andete Itemn Ma-Cussate Javatlell; Lantatmers, Atchijnders. Soloor Timoresen Moretl, Binanesen gcene iijtgesondert.

Van alle welcke opgenvemde ofte audre natien hi; heere Koningh oit zijne Rijxgrooten in gere van hare landen oock niet en Sullen ver-mogen te admitteren eenige gesanten, lesendlinge oite brievcn t’zij clan aock onder wat tijtul, Iaun ofte schijn her Mtaci magh, JIRAT gehouden esen dlie off-elelc naar lerirazrts wijsen den Gouverneut oite President, aldaar gchoort haat uanbrengen; ge-examnineert; (S0O nodigh is) onderlinge geconmuniceert werden: Indien gevicle, dar Val d’een d andere zijcle getielde Heere Coningh zijue lantzaten elige gesanten afquamnen Ial Forsten dlaar alsdan Compagnie medle in vijandschap Wate sal hij gehoudlen wesem ende helonft hce mits desen de selve ge vanckelijk de Compagnic ulcr leveren, sunder die ver-bergeni ofte haar vlugten mogen fasiliteren reel nin te conniverell

Wijders verclaren opeenoemde Coning sijne Grootel lniut selve hare landen onderdlanen stellen oyer dragen hianden ende onder hescherminge Va Generale Compagnie, selve MUts descu crkeuneude VOOr haarel schuts ichermneer sudanigh, dat off eniger tijt quane gebeuren, dat enige Euro-piaense ofte [naizense natien met ofte tegen hunnen dlanck, geerden Pclen possessie off hesettinge in enige haae landen nemen, Compagnie sonder alderminste contradictie VaLI iande dat celve vermogen hinderen, verbieden uor oe Ciei nas Waar vrije eijgen lande, geene andlere toehe hiourendle, Felcken g4alle wij bij desem verciaren deselve In sulcken eijgendom dE Compaguie te hchuren gelijck wij Uock Inet Ons rermogen ccle Inagt die nevens de Cowpagnie srlanig beloven te bewaren Endle oprlat in dese gvede uvereenkonste en eeuwigcurend VcI hond door den desen tusschen den Coningh en de Generale Con-pegnic Jader rast gestelt ende hevestigt. t’cniger tijt hij versterff off indersinta geene scheuringe, breucke uff rerwijderinge nlugte konen soo i5 uock versproocken ende

geaccordleert, dat hij versterff van hooghgemelte Coning (die Godt de Heere lagcurigh leven gunne; Rijxgroten geenen successeu tot de crone sulient Ver mogen rast te stellen sonder toestemmingh ende iede advijs Tan de Compagnie dat is te verstaali Van den gene; die wegens de Coni-pagrie alsdan hier sal presideren; alsoo d ’Compagnie door den desen wert mgelaten cen inedegenoot in de Tarnataanse TVX-regeringe.

Iae Mindeuauw andere eijlander, dat uijt gelegen, sal sodanigh als tot noch toe sonder d’een off dander Ae geallieerde prejudiceereli mogen onderhouden werden, soo lange Compagnie daarin Voo haare ende geneene welstant niet nade lighs oordeelt resideren ende uarom het oock de Compagnie sal vrijstaanl, ildlien het haar nodig dunct; Cn sodanig te1u gvede verstaan Wett hehooren: deselve te verhieden ende dcen naarlaten. Naar Amboina Kanda alle aure territorien Onder dc gehor-aamheijt F1n1 Compagnie, pock naar Macasser, Timor Biema, javaalse cust, Bantam etc sullen Tarnatajlen geene besen-dinge doen off detwaarts hene Inet hare vaartuijgen raren mogen, zij met expresse licentie de Compaguie Den koninck van Ternaten met vermnogen, t’zij dicht bij ofte verre Compagnies casteelen Sercten, eenige steene ge bouwem, ronduijte olte andre fortificatiewercken te regten, als MiCI gemeen goetvinden; 31 genonien goet overlegh 14/1 de Com pagnie oock gehouden wesen die nU stzan; waneer den Gouverneur off President het nodig oordeelt, ten eerstell onder voet Iaten rucken

Ende alhoewel in de voorgaande oudle contracten gendegzaem gestipuleert ende vastgestelt, dat geene Tarnatanen uijt haar gelooff door ons tot Christendom ondancx den Coningh mogen getrocken niede geene Christenen geensints in de wet van Mahometh a0-genomen tnogen werden; zo0 wert dit poinct niet mn tor verge noege Fali den Coning in desen gerenoveert en wcdlersijts heloofd. strickte onderhouden te sullen werden

Aldus gedaar; geconfirmeert, geampliceert ende gecuntraheert op den 30 Martij 1667 int casteel Orangie op Maleije zijnde bevestinge Tail dien door hooghgemelte Coningh en zijne Groote quitchil Dinij; goegoegot Rete; capiteijn laud Tamin, hoccom Waddagiela, hocconi; Biboe guegoe Gamoe Norra, Mietpresent, noO Gamockinora, Westkust Halnahcira [188] Wait ert vervangell luor Dinij, gvegoegoe Lapita; sengnadie Gnoffagita, Sawele, gnadie Tahane Soffa, sengnadie Tahane; voorts net ialkanderen vervangende alle andre Kijx-gruoten hier present ende niet present; gewuxle eed tcn Alcoran gedaan ende met het Rijxzegel versegelt, egen de Compagnie hebben den superintendent, geadsisteert ICt 4’E president Maximiliaen de Jongh, dlen oppercoopman Danckert van der Straaten; den capitein Christiaan Poolman; haare hauttcecke ninge besijden Compagnies grootzegel hier onder edergeseth

MOLUKKEN

12 April 1667

Van Teruate ging Specinn Batjul; HeT hij 12 April tol-gende nverbintenisse tnet Coning sloot (Stapel, bidz. 122), die Batjan geheel de 0 [ouderwierp

Vader verbintenisse cuntract genaackt tusschen Alawadijn, coning van Batchian ende zijne Grooten ter ceure ende de Heer Cornelis Speclman, superintendent, admiraal etc' uijt de nane de Ed: Heer FtOverneu Generaal Joan Maatsuijcker ende de Heeren Raden India representerende Hooge Regeringe oper magt alhier ndia r4n Geuerale Verenigde Neder lantse Geoctroijeercle Oostindische Compagnie aicIre zijde.

Wert roor gued, bondi a waardenl gehouden het gecontrac-teerde ende geaccordeerde cusschen welgemelte heer Conings atge-storve broeder coning Alij her seie te1 overstuan van de Rijx-grooten, ende heer Jacoh Hustaurd Val wegen Compagnie onder dato 78 Novemnber 1653 e 18 Jauarijo. 1656 respectIve, welck bij desen wedersijden helooft wert, eeuwigh altoos heijliglijck te onderhouden

Voorts sal den Coningh zijne Rijcx-grooten niet alleen contintereij jaarlijckx alle sijne lancen neerstige visite dloen naar alle oude of nieu Wljtgewasscn nagel-bonen nemaar oock notehomen; en alle die gevonden werden totaal [uineren uijtroeijen, sonder dat cen eenige t'zij nagel- off note Doom magh blijven staan eeuwigen daage sonder believe off concent van de Compagnie aangeplant nogen werden zullende den geenen, die men Comngs onderdanen hevitid cenige hooinen geweten en vetswegen hebben, daar OTct ten hoogsten strafhaar zijn, ende niet mogen werden verschoont.

Wel gemelte Coningh en zijne Groote verhinclen I cuck u nochi euwigen dagen, in geene Fan zijne landen, die henx Di cijgen Iennen off naarnaals noch eijgen worden mogte, geene Lijtgesondert. in te laten Ie admttere, sunder expresse licentie Com-Vagnie. enige Europiaense of Indiaense natieli, hoedanig oock inogen werden genoent, France. Spanjaarden, Portugesen Engelse, Deenen Sweeden, Italianen Hoogduijtsche off undre item) Macassaren, Javanen Bantamierj Atchijnders, Solor-Tijmoresen, Moorer, Bimanesen. geene exerpt.

Van alle welcke opgenoenle oite anlre uatien. hij: Heere Koningh off sijne rijxgrooten ecene van haare landen ook iet sullen Vct-mogen te aatniteren cenige gesauten; besendingen brieven zij dan under VJ naani ofte tijtul het wesel magh nnaar genouden Wesen deselve ofi nar herwaarts te wijsen den heere Governeur of President, aldaar gehoort; haat aanhrengen geexamineert. ende, het nodigh is, onderlinge gecommuniceert ercien Indier de Compagnie met cemge de voorschreven natien vijantschap

gerogtes tegen sodanige sal hij heere Coningh ende zijne Grcote Hu oock vijand moeten verclaren gehouden zijt, tot af breuck van de soclanige als het hierOm enontreni doen is, ale hulpe en bijstant toe te hrengen; sonder dat sal vermogen; net de sulcke isonderlijck vrede te handelen, reel min met de selve ecnige aliantie te sluijten, waartegen sigh de Compagnie pock Yt-hind beloott, met aisulcke vijanden genig verhond van vrede komlen; ten zij wel gedagten Coningh met alle zijne landen Elde onderdanen daar M werde begrepen. 189 190

Indien geviele, dlat Tau dcen off dander zijue tOt de gemelte heer Coningh sijne antsatel enige gesanten aiquamel vorsten, Iat mede d'E. Compagnie in Fijand-chap waare, hij gehouden zijn belooft het mits desen, die selve gevanckelijk Compagnie UTc te leveren; sOuder de selve te verbrengen ofte haar vlugten mogen faciliteren, veel min te conniveren

Wijders verclaren opgenoemde heeren Coningh en zijue Groute. hun selve; haare landell underdanen te stellen over te dragen hanlen ende undler hescherminge de Generale (ompaguie. deselve mits desei ercemende Voo haaren schuts-scherheer, ja sodanigh dat off eniger tijt quame te gebeuren, dat enige Euro-piaanse of Incliaanse natien met off tegen hunnen danck begeerden oi poogden possessie off besittinge in elige haare landen te nenc Compagnie sonder de alderminste contradictie ijmand dlat selve sal vermogen te hinderen, verhieden vourkomen eten 115 W haare Vtye eijgen landen, gene andere toebehorende; welcken gevalle wij bij deset verclaren deselve tn sulcken eijgendomn de Comipagnie toe te behooren, gelijk wij ock mer al ons vermnogen en magt de nevens de Compagnie sodanigh beloven te Vewaren

Ende opdat deze goede overeenkomste euwigh duurent rerbond, door dei desen tusschen de Coningh de Generale C O1ll-pagnie opgerecht, t'eeniger tijt, bij versterf f andersints geen scheuringe; breucke off verwijderinge togte opkomen; S0O is Vet sproocken geaccordeert, dat rersterff Vd hog gemelte Coningh (die God Heere cen langdurig leven gunne) de Rijx-grooten geenen successeur tot croon sullen vermogen vast (e stellen soncer toestemmingh mede adrijs ran dc Compagnic, at te veistann; den geenen, die wegens de Compagnie alsdlan hier sal presideren, alsoo de Conpagnie door desen contracte werd irige-Jtell tot een lidt en nede genood in ce Latchianse rijexregetinge

Soo het dle Compagnie goerdunckt, sal hij tot haare meerder Tu-sekeringe van desen contracte sonder cenigh tegenspreeckcn mogen vordleren soodanige personen Vanl aansien; Otl) ostagiers aan Casteel, s00 lang als nodligh Kcacht wert; resideren, als alsdan de saack compt rereijsschen behoudens dat de sudanige door egen de Compagnie hare gelove niet geturheert Imaar allenthalven wel en hehoorlijk getracteert sullen werden Het sal de Conjaguie vrijstauri; allerweger, daar zij het kompt goct vinden

op de landen en territorijen van het Batchian: gebied ertruerel sulcke rastigheden als in tijde wijle vereijst mogte wurder; cok de selve weder in te treckel; naar gelegentheijt Va7 tijt en saacken;

Of: geheurde; dat euige Eurupiaense off Inlanise Compagnies dienaren; vrijburgers ardijckers, slaren ofte andre onderdanen van de Compagnie enige begane misdaad off andre duijvelsche hoosheijt sig onder de Conp_ ontrecken en de vlught be-geven mogte; suleke indien se komen onder de Batchianse jurisdictie, sullen terstont gevat hier aan Casteel verseeckeringe hracht werden doch eenige Batchiannesen contrarie desen S00 eene quame te verbergen ofte te verswijgen, sal hij daar over strif baz zijn en niet verschoont logen werden

Oock: zullen gecne Hollanderen of andlere dienaren ran Compagnie, tot de Batchiannesen overkomerde, om het Christcn ge looff af te gain em dle wet van Mahometh aan t8 nemen geensints mogen zangenomien verswegen geherberght rerschoolen Waar stonts aan overgelevert moeten werdel; pcene van Saate straffe SuO enige dler Batchianse onderdanen contririe clesen Manien doen weder Ae Compagnies zijde.

Indiet enige dienaren of onderclanen de Culpagnie our die Hnn Batchian ulamC beledigt; vercort off andersints misdaan werden, sullell des Compagnies officieren deselve vermogen ijzers te sluijten aan den coningh Batchian dlaar kennis gedaan watneer door Siju Hoogheijt gecommitteerde gestel: zullen werden; On de saack te examineren etrie datover welverdiende straffe geexecuteert werden; Indien weder enige Batchiannesen van Compagnies lienaren onderdanen benadeelt of misdaan quame te werden, die sullen occk mogen gcapprehendeert, naar voorts ten eetstel aa41 de Heer President moeten overgelevert werden; als Kanuc dan mede sijne welverdiende straffe. naar vindinge van de saack; niet en sal ontgaan

Naar Amboina Kanda en alle andre territorien ulder de gehuur saamheijt Compagnie, oock MiAT Bouton, Macasser, Timor Bima, Javaanse cust, Bantan sullen de Batchiannesen gene hesendinge doen off derwaarts heene met haare vaartuijgen vaaren mogen, ten zij net expresse licentie de Compagnie

Aldus gedaan, geconfirmeert er geaccordeert int casteel Orangie Vp Maleije den 25 Maart, dogh beswooren rersegelt; ende onder teijckent in de Iogie Op Batchian den 12 April des jaars 1667 bij wegen van de Coningh; geassisteert van Tissoda, gewesen goegvego, OinCX tni Jasop, goegcegoe Pamoessa capiteijn laud, Baula segnadie, Madiolij Taffa gnoffalnariera, Salap Toeijgie, gnotta miaiera Sambacquij; Gogare gnoffamaniera Obblje, Sawal, sabandhaar van Batchian Van Fegen de Generale Compagnie den Superintendent; ten uverstaan van den president Maximiliaen de Jong, denl oppercoopman Danckert van der Straten ende den capiteijn Christiaan Poolman:

BOETON

25 Juni 1667 Met Boelon had de 0. fecds langdurige betrekkingen Zoo sloot Apollonius Scolte reeds in 1613 me den grootmagtigen Konink eiland een contract (Corp. Dilpl, bldz. 104, Y 115 %,) Deze relaties Varen eenigszins ingewikkeld oncat in dcn loop der tijden Ternale & Makassar rechten Op dit eiland pretendeerden (Corp. Dipk 1, bldz: 105, 303, IL, Registers) ; Valentijn; Moluccos, bldz: 83 Dagk-Register 1666 1667 , bldz. 251) . In den thans Woedenden strijd tuschen de 0. Makassa; had Boetor n7u" gebracht door Makassar; de zijde der 0. gehouden; naat nier altijd het ncodige beleid betracht; Speelian'$ terugtocht de Molukken maar Aak7sajs bezocht kij ck Boctor Juni) , Laar den M Ondeestzrng verdrag Eloot (Stapel, bldz 126, 145

Den coning Bouton Lasimbatta endie sijne lanclsgrooten heeren van den Raadt, bij overstaan Vin paducca sirij sulthan Mandarsaha, coning van Ternata; den 30' Maart tusschen welhooggemelte heere Coningh ende den heere adniraal etc vin wegen dle Generale Qostindische Compagnie in den nanie Hooge Rege ringen v1n India besloten ende besworen; voorgelesen en bij Hun Hoogheden NaT degc begreepen ende klaarlijk verstaan ae sendle hebben hun daar mnede ten vollen konne geconfirmeert, verclaringe, hun daaraan sonder de alderminste afwijckinge te sullen verboniden hotden Four veel dlesen #iet anders wert sproocken; insigte eenige artijckulen moeten cenige anderinge geschieden, vernits alhier tot Bouton vil wegen d'ConFagnic sigh geen permanente residentie hcvindt, aisomh dat de ge-

Uit het Comtractboek Ook bij Valentijul [, Moluccos, bldz Op diens rcrzock bad Speclman hem tocgestaan den tocht taar Makassut IEede Taken (Stapcl, bldz. 121} . Van Ternate: Zic hiervoor, bldz. 350 Cornc krnnis (VFerdani, bldz . 303}.

CERERALE NEDERLAYDSCHE GroTruyekrdl

iegentheijt Va Buutun requireert adisie ran dese geene trafi quanten, die gtwocn bennen Metaans tOC Reeren padij trucque rall Slaaren; Ende is eerstelijk Veraiam dat i desen Vcor een artijkul ge msereert erdlen hiet accoorat tusschen dcn heere coningh Fall Bouton ende ompagnie deu Jaataten Januari 1667 ge-maackt endle beschreren; ~ulcken inhoude hier onder Folgens werdlen gelesen Door den inhoude deset geschrifte werd igelijk bekent geclaan; hoe dlat in den name de Generale Nedlerlantsche Geoctroijeerde Oostindische ompagnie bij ordte Jast Fam den Edheer Joan Maatsuijcker, gouverneur generaal elde Heeren Radlen vall Vederlants Indien, overeengekomen Peaccordeert is met paduca sirij sultan, coning Bouton. clat: dlen selven op alle dle eijlanclen Fan dc Toucabessens oncler zijne gehoorsaamheijt

staande, encle hijsonder op Caijloepa ende Wanchi Wianchi, oock voorts alle audre hoe genoempt, #hoon oock: oticler dle Toucalesjes niet gereeckent mogte werden doen omvellen uijtroeijen te overstaan Tan zulcke personen_ d ’Compagnie daartoc #al begeren te contInueren [191], alle nagel nocimuacaa tbomen die men H4 alrede weet; of cie Mcn aaI desen nog mogte komen Finden, zonder (lat eene claar sal mogen blijven Slaai oock Miet Pinonco, cellgen tljt herwaart geresorteert hebbende onder de Fehoorsaamheijt Wai den Macassar el anders geregtelijk den coning Vall Louton toebehorende; gunt off ondler de Compagnie ut wel wecler ondler zijne gehoor saamheijt na apparentie “u staat overgehracht te werden Waarvour d’Compagnie aanneempt belooft; 7jn welmeldcn Padlucz Sirij Sul’an jaariijex tot een recognitie te Vereeren een conue van hondert rijxclaaldlers; zijnde z06 reel als Ziju Hoogheijt verclaatt heeft, jaar lijcx uijt de vrugten van roorschreven eijlanalen ruijni te hehhen ge profiteert; Ianrtau het eerate Jaar expireren MCL het einde dit lojende jaat 1667 , mits dat kome te blijcken bij rapport ran de Nederlantse gecommitteerden. dlie”4 eerstdaags met det volck Fan welgemelten Coningh derwaarts staen te gaan; dat de ontvellinge

UUSI TMS(’HE COMPAGAIE I602 180

totale wijtrveijinge

VOO1 schreven hoomen alsodanigh intentie van dlesen geschrifte effective geschied is, hetgeene Zijn Hoogheijt gehouden {a1 #eset; in dier voegen jaarlijckx te laten geschieclen; op alsulcke eijlanden plaatsen dle eijlanden dair Vevonden werd dlat het nu niet gedaan is geworden_ zonder enige plantagie dle novu te mogen dloen roelaten. dat het duor ance gedaant werde_ alles goeder tTouwc sonder enig bedrog: Iu” jaght Thertolen. rhede Toc Kouton dlen lantsten Januarij 1667 Sullende oock voorts op gete andre landen van de coning van Routon_ die oder sijn gehoorsaamnheijt zijn oft noch desen claar ondler quamnen gestelt erdlen geene hlotet- of nagel- voomen mogen Wisscn. maar altoos moeten uijtgerooijt werden. dan oock HTa men die kompt tc vinden, Op Bouton sullen nogen negotie geadmitteert werden rianige inlantse natie, als hier gewoon benten te komten Ie rijs ? dre eethare waren, als te weten die Batavia Jaraanse Cust, Patanij, Johor , Palembangh etc” zoolange met de Compagnie ende de cowingh Ternate vrede hennen en anders nliet ; nogtans met dese exnresse uijtsonderinge clat geene Mackassaren schoon oock mer Compagnie in vede waaren_ en sillen vermmogen Houton of eenige andre ondlerhorige landlen ingelaten werclen, ten zij van den geen_ die Op Macassar an weget de Compagnie opperhooft pascecul vertooliel. Gesanten comngen princell hierontrent de Compag nie ende cle coningh 4an Ternaten Frede zjnde, sullen hier Kouton aaenoc IAA Miets KuE deselven hesloten Moge worden_ 11287 rargaandle conmiunicatie verkregen

goetvinden van de Compagnie cle COngh Ternata, Iten OOcy n aankomste Van sulcke gesanten het zijn, aanstonts kennisse Fedlaan Minet worden inet hericht. wat hzar versoek hegeren is (pat Macassar sullen gene hesendlinge Gesanten of- hrieven mogem Jannemeu Ecdnan onla mnet Wl Vreede Waatc Indien Compagnie iet enige natien, int voorstaanle contract genoent, in vijantschap gerogte. tegen zooclanige sal hij Heere Coningh ’nde zijne Groote hun oock rijand moten verklaren, en gehouden zijn tot afbreuk de sodanige_ als het hierom oiltrent tc doen is, alle hulpe bijstant toe brengen, SOrder dat hij sal vermogen Inet desulcke afsonderlijck Tanl Vreedle te handelen: Veei nin met deselve eenige aliantie te sluijten; waartegen de Compagnie ock ver-

GFSFRALR NEDERLASDSCHE CCOCTCOvEFADF

hind belooit. met alsulcke vijanden tot geenig bant Van vrede te komen_ ten zij wel gedagten koningh Mct alle sijne landen onderdaren daarmn werde hegr epen De gesanten van vijanden aigekomen zullen gelijck in het Con- Iract staat, gevangen off aan Compagnie moeten overgelevert worden; doch de wijle Bouton Trt Compagnies residentie wat verder is afgelegen zal de Koninck en zijne Grooten sodanige gesanten eoede verseeckeringe moeten houden tot lat gelegentheijt voorvallen die te konnen overleveren. Indien den coningh van Bouton aflivigh wierd, dan sullen rjxraden daarvan ten eersten kennisse aan den coning van Ternata ende Compagnie moeten doen, opdat van heijaler zijdle ge conmitteerde mogen werden gesonden, die met den Rijxraad een ander in des overledens plaatse sullen verkiesen, dewelcke, alvoren hevestight werden_ onderhoudinge contrackt A coning Ternata Compagnie in handen Vnorechtere gecommitteerde den eed Hand getrouwighheijt sullen doen; wanneer ock de Rijxraden aan de nieuwe coningh bij eede getrou- heijt sullen belover; zonder dat dle Rijcxraden ooijt vermogen zullen Conirgh of te stellen en wedler een ander in plaatse te kiezen. als et toestaan dle coning Ternate en de Compagnie, gelijk ook niet de coningh van Bouton en zijne Grooten den goegoegoe uite andre diergelijcke hooge officalen uijt haare bedieninge sullen rerniogen te rucken met Histel Minge van andre, Maar gehouden WeGet de clagterl, diese tegen een sodanigen hebben, aam de coninck Ternata ende Compagnie bekent te doel, Om nevens hun daar in ell Oei gedisponeert werden en is verstaan dat Sulcke hooge offi cialen, oock andere mindere Rijcxgronten_ nieu in bedieninge komen altoos de getrouwe onderhoudinge ‘an dit contract Op den Coran sillen hesweeren Maar off het geviele dlat den coning Tan Bouton tegens dit contract of andersints sich quaame t buijten te gaan, danl sal de coningh van Tarnata ende de Compagnie met dle rijcxgroten van Bouton vermogen, soodanigen coringh aff te stellen in zijn plaatse ander verkiesen zonder eenigh [egen

spreecken De koningh Bouton zal vermogen gelijck als tot noch toe sijne besendingen naar Batavia_ Amboina Ternata te doer_ oock het land der Kougijs lange onder Compagnie’$ hescher-

Bocgineezen

Qost-Intsc RE FNPICt 1o0z IR00

inge verblijven_ maar niet naar Maczssar; schoon ook met de Conupagne viecdc waaren nf ten alvnren van de Compagnie daar toe licentie hebben verkregen Zoo het de Compagnie goetdunckt, sal sij tot haare neerder rerseekeringe Fan desen contracte snndler enigh tegenspreecken mogen Fordercn sodanige personer van aansien, Om tot Ostagiers aan casteel in Tarrata of Batavia, langh als norligh geacnt wert, resideren als alsdlan de saacke koinpt veretjsschen; behoudens dat tle sodlanige door Aa egen Compagnie naar gelove “iet geturbeert, maar allenthalven wcl endle hehawrlijck getracteert sullen werden; Her de Compagnie vrijstaan aller Iegen de landen onder het Koutons gebied daar het komt goet vinden, Maacken alsulcke vastigheclen als tijt Wijle vereijst mogte werden _ waartoe dle Coningh en Grooten met het versorgen alderhandle materialen ende arbeitsvolck , alle huipe adsistentie mocter bewijset tot opbouwinge dien, hoedanige vastigheclen Compagnie ok sal vermngen weder in te trecken niai gelegent- heijt van tijt en saacken Of het geheurde dat enige Europiaense off Inlantse Comiguie dienaren: vrijburgers mardijckers. slaven ofte andere onderdaien van Compagnie Om enge begane misdaacl ofte andere duijvelsche boosieijt Sig van Ondler de Compagnie ontrecken op de vlugt hegever mogte, sulcke in den komen onder Butonse jurisdictie; sullen ter” stont Eevat verseeckeringe stelt, met de eerste gelegentheijt doot naar wedler de Com pagtie overgelevert Wcrcen Doch cenige Boutonnesen Iranie dese ccnc CDamICIL verbergen oite te verswijgen daar over strafbair zijn en niet verschoont mogen werden; 12, Oock en zullen geere Hollanderen of andere dienaren van dle Compagnie, tot de Koutonders overkbmende, het Christen geloof gaan Wet Mahometh tc neinen geensints IOgEn aangenonen verswreegen geherbergh oite verschoolen, TTRAF janstonts overgelevert moeten werden; op peie Swatc strafien; enige der Boutonnese ondlerdanen contrarie desen quanen doen_ en z00 weder Van Compagnies zijde 3. Indien eenige dienaren 0f onderdanen Compagnie dloor die van Bouton quamen beledicht, vercort ofte andersints msdaan werden, soo sullen des Compagnies officieren deselve vermogen

GEXEKAI TAURKLtSCF GEuCROYRE

in de ijsers te slijten Om az14 cem conmgh vall Bouton taar kennis gedlaan , en als anmeer door Zijn Hoogheijt gecommitteerde gestelt sulen #erden, Saack exainineren en dlaarover de wel verdiendle straiie geexecuteert werden. Indien weder enige Bou tonders door Compagrie clienaren onderdanen benadeelt ofte Misdaan quame werdlen, dlie sullent ook mogen geapprehendeert; Mr VoOrts ten cersten Compagnie mnpeten overgelevert werden, als wanneer dan mede zijne verdiende strafie mnar vindingh saack niet en sal ontgaan Aldus gecontracktcert, gedaan; geaccordeert tusschen quitchijl Lassimbatta, coningn Bouton zijne landsgrooten ECnTC cnde Cornelis Speelman, superintendlent, adniiraa] etc Innanie Hooge Regeringe India Op Batavia, representerende de opper- maght vin den Nederlantsen staat nt gemeen ende Generale Compagnie in bijsotidler , ter anclere zijde: Ten overstaan perso - nele hijwesen van paducca sirij sutan Mandarsaha, coningh Ternata met zijnen capitein laud of zee-admiraal Reti, het schip hoft 17 Zeelandt, leggende geanckert in dle Victorije baij TuQI Bouton den IXV Junij XVICLXVII: Zijude van de zijde Bouton versegelt, onderteeckent den Alcoran n237 den Mahumetaense wijse besworen _ (ioor paduca sirij sultan Lasimbatta, coningh Bouton, Jijperamba; goegoegoe; Lahassa ouden Iee- idmiraal, Touanpamanna_ hoccalt off rijx regter, Lajipalaut, cap aut, Lagoelaguntij, rijcxraadt, Manduratj; Labatdjigon, Laourij_ Lambolodij, Cakialij Lasoule, Manduratij, Lawassa, Latoecandera , Ladingo Lamoelo, Lamoessa, Labningi Laboa, Lamarija_ Lambo- lodij, Lapula, Bongaporra_ Latoeera, Lamantij, Lasseleja, Lan- cweno, Lassoelo alle Raadsheeren Ta wegen Compagnie doot den Superintendent; geadsisteert mct den oppercoopman Danckert van der Straaten; de capiteinen Christiaen Poleman e Pierre Dupon; henevens Compagnie groot zegel. Ende heeft paduca sirij sultan Manclarsaha mediateur. desen OCc selis geintre esseert, sijne rijxhesegelinge nevens de onderteijckeningh Fal den capiteijn laud Reti hier bij gevoegt, zijudle hier Wn gemaakt wee originele instrumenten, cete YOT den Coninck Bouton;_ dander voor de Compagnie item) autentijk aischrift voor hoog- gemelten coningh van ernate

Vermocdelijk Januari 1667 .

venoemd MRAI dc overwinning

de Makassar Cn

OOST-LYDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

CCCXVL SUMATRA’S WESTKUST: 25 Juli 1667

192 Dcn 10 Augustus 1666 werd in Rade van Indic bcnoemd tot #Permanent opperhooft” Sumatri= Westkust (mct residentie Padang) koop IIM Jacob Jorisse Pits, tocn Commissle Jaar Palembang, Djambi, Malaka, cnz_ Var laatstgcnocmdc plaats ging hij in begin 1667 nair Suiatra’ Westkust Abraham Vcrsprect in hct Rezag ~ertaneen Diir Westkust alle hehalvc rustig geweest, stdert dagen (1663) Jan ran Grocrewcgen; (Zie her Oot bldz. 251, Y): Hcrhaaldelijk crnstigc vijandelijkheden gekomet; waarbij Atjehers hun rol speelden Vooral in 1666 werd de toestatd Toor de onzch mocilijk Tiar erspreet dic Batzvia nair Westkus: gezonden, wis &c tocstand VcCr spoccig Mcesicr Ecn dcr blijken Onzen invloed onderstaande nOpdragt” waarbij Salida met zijn gchoopte rotid F {cer inen OIZE hundzn kwan (Dag-Regisler 1666 -1667, bldz. 131, 241, Var Basel, bldz. 20, v.v)

Translaat opdragt van negorije Sillida met, de daarOnder horende landen eijland Chinke 193 gedaan door de suitans Bajang en Indrapoura benevens den radja Trousang met sijne Bajangse ponglous aan den heer commandeur Jacob Jorisz Pits Int jaar naar Mahomets geboorte 1078, synde by ons Christenen tjaar 1667_ heeft den sulthan Bajang; Achmet Chia, sulthan Mamet Chia van Indrapoura, radja van Trousang ende gesamentiyke panglous van Bajang en Troussang de negorye Sillida met alle de daaronder sorterende plaatsen landen paatsen_ de rivier Lompo noordwaards tot Pijnen suydwaarts, benlevens eyland Chinko, den comnmandetr Jacob Jorisse Pits; anders by de Ma- leyers Bintara radja gen’ opgecragen_ soodat hij, Sulthan, benevens den sulthan Indrapoura e radja Troussang afstand doen Van alle hare verdere pretentien Op deselve landen onder voorwaarden dat sij nog niemand van de hare ofte hare rakomel lingen ten genigen dage daarop teerder sullen mogen pretenderen, en sal den comman- deur naar desen Tet vCttnOgCtS wesen gesegde landen ymand Contractioek

GNSRALI NEDERLANDSCHE GECCTROYEERDE

van de genoerde sulthars tot Bajang en van Indrapoura weder over geven naar sal gehouden sijn, deselve anden niet meer willende aan houden_ aan den Gouverneur Gererael Batavia opdragen; Dit is besloten ten eylande Chitco binnen Compagnies, den 25” dag ` der maand Toemakadu Cachiaar synde by ons in de maand July. Ter presentie YaIl volgende getuiggen den orangcaja

Panglira radja, gouverneur Torre Narra, S’ . Francois Bakker en Johannes Melman, Geschreven door catip moeda en is besegeld met het siap van den koning van Maningcabo, gcn’ Paducca Siry Sulthan Achinet Chia Ibirou Binouati Excandaar Dol Carouitie Riajat Cia Ilula Sialan:

CCCXVIL MAKASSAR: 18 Novembcr 1667

de verdragct 19 Augustus 2 December 1660 (zie hicrvoor bldz . 168, Yv) werden de verhoudingen tuaschen de 0 CE Makassar spoedig Upoer twijfelachtigen aard. Met net toegezegde vertrok der Portug” Che uit Makassar vlotte het niet Malasearer ~erslerken zich, Tooral lanr? de kust _ Kilamata bleet in Makassa stoken (cEcn de 0. I C; moeilijkkeden bleven nesin tuscnen Makissar Rccton ook Ternate CLz . En oischoon rommime dezer geschilpunten gekeel deektelijk werden uit den Cg geruimd, kon geen spreke nuur I4McT- vrcce zijn_ 1655 wcrd de tocstand Fespannen de kooptal Abrabam Ver spreet, die onze %akem da4r leidde, lichttc hct kantoor met ,den Feheelen ommeslak veior naar Batavia. Makassa, ging Vooti 4ch brcidcn; nicecc Ternate -cestano werd gaandewcg Vermoedelijk hier #cuto uitgelaten : ,logie” 2 Welke maand hier worill bedoeld, duidelijk. Dschemiidi aechcr Maar deze niane 1078 loont oreminc December 1667. Van Basel, bldz: 25, hceit nJulij” Maar di exemplaar contract hebben gebruikt: In Dagh-Register 1670-1671, bldz 398, otdt deze opdraght” gesteld p 12 Deccmber 1667, waervan originalc niet vinden is, Oycr Sulx I5 sclve weder gerenoveerl Daarentegcn wordi in de [cnovatie 1671 (vgl. hierachter) gesproke nden 23 ” dagh niacrd Augusty” (Lap” bldz 401). Siry Narra, (Dugh-Register 1670_1671, bidz. 401}. Katib, schrijver. 5} De Yurst Minargkabau coor de 0. C. tominaal hersteld in opperhoogkcid OTE Sumattz 3 Westkust vrocger naiar net schijnt door kemn bezeten Dit herstel was tiddel om depotenaaties die kus dooi middel Minangkabiu aa5 ors binden, (Van Basel, bldz. 25}. Uit het Contractboek Ook bij Valentijn, III, Aocerranricne Zagker. bidz . 160 vY bij Stapel; bldz . 237, (verkort} hct Dogk-Register Uoo J6c9 , hldz. 42,

teer krtiek October 1666 werd in Rade Indie besloten, ilinke cxpcditic ander comnano Cornclis Speelman nizr Makassar TenUcIL (zie hiervoor, Kdz 346}, welk besluit den 24 Novcmber gevolg werd Begeven Aan buord bevonden zich Boegircezcr; vour Makassar uitgeweke TL4ar Javl unocr leiding van dcn bezerdcn Aro : Palaka_ Na cen langdurigen strijd Waarin sotte In voor deui bleei, begon Speelman 29 October &e orderhandelingen; om verder blocdvergieten TcorkoME [Taa[Makassar ging hicrop tiet in Eindelijk Nove bet Eaf nel te @ na Jarge onderhandelingen kwana 18 November Boengaaisch traktaa: starc. (Stapel; bldz. 68 19] en dc Bijlagcn vooral vok aangekaalde litteratuur).

Naarder artijckulen ende poincten waarop tusschen den groot mlogenden Paducca Siri sulthan Hassan Oudijn, coninck ende vordere Regeringe Maccassar ter eenre, ende den Heere Comelis Speelman;, oud gouverneur de: cust Chormandel, superintendent en commissaris over de Oostersche provintien, admirael chrijgoverste over de scheeps ende chrijgsmaght in den MRMTC Vam den Ed, Heere Joan Maatsuijcker, Gouverneur Generaal ende de Heeren Raader van India _ representerende Hoge Regeringe en oppermagt van wegen de Generale Ver enigde Nederlantse Geoctroijeerde Oostindische Compag nie alhier in India ter andere zijde, is gemaackt, gesloten ende vastgestelt een eeuwig duurende, vaste ende goede vrede; vrientschap en bontgenootschap:

Worden geconfirmeert voor gcet; vast ende van waarden houden de contracten in dato 19 Augusto 1660 op Batavia Casteel, tusschen den coninck van Poepoe, volmagtige van hoogge- melte reg eringe Makassar , en de heer Gouverneur Generaal ende dle heeren Raaden van India; item in dato 2 Decernber 660 tusschen de voorseijde regeringe en Jacob Cau als Commissaris van gedagte hun Ed” gemaackt ende gesloter, sullende de selve alle haare deelen en poincten sodanigh naar gevolgt werden, voor veel die II desen niet en werden wedersproocken_

Sonder eenig uijtstel sullen aan handen van den Admiraal overge- geven getransporteert werden alle Europiaense dienaren onderdanen van de Compagnie, die haar present op off ontrent Macassar bevinden; S0O nieulijcx sijn overgelopen die noch van voortijde hier iogten gevonden werderl, gerle uijtgesondert

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Dat handen Van Compagnie Sullen overgelevert ende ge- restitueert werden alle scheepsgereetschappen, canonnen, contanten en andere goederen; gene uijtgesoridert, welck uijt het schip de Wal- visch Zaleijer ende jaght Leeuinne op poulo Don Doango verongeluckt, gebergt ende tot noch toe aan de Compagnie bevonden cotpt te werden nier weder gegeven te wesen blijvende niet te min eijge aan hoogstgemelte regeringe Tan Macassar s00 - danige acht stucken iser canon; als van de Walvisch hier berusten indien blijcken dat de Compagnie daarvan Inet 4000 R [en jongstent aanwesen van den Cotimissaris Cau voldaan.

Dat al: noch sal geschieden prompte ende regtveerdige justitie, Janschou ende overstaan den Nederlantsche Resident, ouet danige personet, als Tncn bevinden schuldigh noch in leven wesen aan verscheijde moorden, aen diverse Nederlanders diversche

plaatse gedaan, ende de welcke door de hoogstgemelte Regeringe met alle neerstigheijt sullen moeten werden opgesogt tot afschrick Vat sodanige boosdaders in toekomende;

De koninck en verdre Groote van Macrassar sullen besorgen, dat ten eersten des Compagnies debiteuren komen te voldoen ende betalen alle geene aan Comnpagnie schuldigh zijn Fen agteren staan, ende Voor ve daar aan mogte komen te ont- breecker, dat selve opregtelijck zan dE Compagnie te vergoeden niet dit saijsoen dan ter langsten nzestkomende, sonder enig verder dilai; of uijtstel, URAT toe hun hoogstgemelte regeringe door den desen specialijk verbint: Sullen als noch doen vertrecken in contormiteijt van de laast ge maackte contracten; alle Portugesen Ifet haaren aenhangh; geene uijtgesordert, 4aat die onder de regeringe van Maczssar weroen gevonden ende wijle Engelse gehouden moeten worden Toor graote aanstcokers veroorsaackeren hct breecken Voor schreven contracten SC0 de Regeringe die met al haaren aenhangh met de alderecrste occasie mede van onder haar jurisdictie doen wegh gaar, sonder dat ymnant van de roorschreven natien ofte haare creatuuren Oijt of oijt naar desen in enige plaatse onder der Maccassaren gebiet weder ter negotie off anders geadrnitteert sullen mogen werden oock nu niet langer mogen verblijven als uijtterlijck tot Ult” toe: Soo hoogstgemelde Regeringe oock nimmer meer ergens onder haar gebiet off nalt desen ter negotie off anders mogen inlaaten, adtnitteren of vergonnen eenige andere Europiaense natie of ytant harent wegen zij wie oock zijn; off hoese mogte genoemt werden, geen uijtgesondert.

OOST-INDISCHE IEbAEC AGNIE 1602 18C0.

wert de Compagnie alleen met uijtsluijtinge alle andre vcorschreven Europiaensche natien onder Gehiet van Maccassar overgegeven vrije handel negotie; sonder dat oock cenige andere Indiaensche natien, Mooren Javanen Maleijers, Aetchinders, Siammers geen uijtgesondert, hier merckt cfte coop sullen mogen brengen enige Chormandeese, Suratse Persiaense Bengaelse cleden off cooptnanschappen, noch oock geen Chinese wacren; daarvan het aenbrengen Compignie alleen word tocge- Jaten soo bevonden wierder dat contrarie dese egter quamen geschieden, dan sullen sulcke cleden en Uaren ten prof fijte Compagnie geconfisqueert cnde overtreders daar boven straft worden, waar onder nogtans niet sijn begrepen soodanige slegte cleden als op de Oostkust van Java selis werden geweven;

De Compagnie wert bij desen vrijgekent ende ontslagen Tam alle tollen en geregtigheden, {00 van de goederen, diese compt aan brengen of weg vcere geene uijtgesondert, De regeringe onderdanen Tan Maccassar e sullen naer desen haare VierLeT

nergers anders tlogen maackeni als %p Balij, Javaense kust, Jaccatra, Bantam, Jambij, Palembang, Johor, Borneo houden esen daartoe de Commandant; van wegen de Compag- nie hier residerende vorderen pascedullen, Op pene dat wie sonder deselve in zee off elders comen te vinden, Voor vijanden aangesien 194 wegnomen sullen, sonder dat voOrHan Biema Soloor Timoor etc’ etlige vaartuijgen senident off oock beoosten den hoeck van Lassen , sijnde oostkant van straadt Zaleijer, comnen mogen, oock niet a3n d andere zijde benoorden of beoosten Bornco naer Mingdanau of de eijlanden daaromtrent, Op verbeurte Waln lijff goct der gener, daar elders comt gevonden te werden

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

1. Ende dewijle alle de fortiticatien langs de zee Dever C Mac cissar Ieest reflecteren OITI te dienen tot versterckinge tegen Compagnie, 500 1S geaccordeert, dat deselve in alle promptitude sullen gesleght ende weggenomen werden, als Borrambon; Pannekoeke; Gresse, Marisson, Borrebos off andere sullende alleent mogen staan blijven grcote fort Samboupo Todt de Coninck, sonder dat daarnaar desen enige nieuwe daar ter plaatse off elders weder mogen gemaackt werden; ten ware niet gemeen goetvinden Compagnie Tnoorder fort genaampt d Joupandam sal stouts naar de solem- nele eedinge van desen contracten van Maccassers guarnisoen werden geledicht ende aan de Compagnie in bequame en behoorlijk ordre ovet gegeven Om door haar guarnisoen beset werden blijvende het dorp er lant daar onder behorende gelijck voor desenl, sonder dat de regeringe Maccassar sich met de inwoonders van dien sal hebben te bemocijen ; des sullen de coopluijden oU haare negotie aan d Coning soodanige tol ence geregtigh betalen als tus schen hoogstgemelte regeringe ende Comipagnie noch bedongen staan werder, mzar en sal de Compagnie onder voorschreven resort niet vermogen aen te nemen of te admitteren eenige misdadigers of soodanige als aan de Coninck ofte Groote eenigh gelt schuldig zijn ten waare als voorens voldeden en sal Compagnie’s logie oock ten eersten in sodanige ordre als die is gelaten door den coopran Ver- spreet, binnen off buijten fort, ter keuze van de Compagnie weder werden opgeregt:

Hollantse munte, sodanigh als die p Batavia in rijcxdae ders, schellingen, dubbele stuijvers pitjes gangbaar hier 195 Maccassar in eijgener waarde mede cours hebben, Wnni sooveel mogte bevonden werden dat het de gemeente tegenstont, neempt de Regeringe aan, met alle vermogen deselve munte onder het gemene volck op de basaar mede aangenaam te maacken:

Tot een breucke Wat laast verbroockene vrede beloven Coninck ende Grooten aan de Compagnie brengen duijsent slaven slavinnen; jonge gesonide volwassche tenschen, houdens dat haar vrij sal stazn de betalinge 0: Iet slaven selve of mel canon goud, off silver, te doen, werdende in conformiteijt Va de Maccassaarse gewoonte in sulcken geval gereeckent Op twee een halff teijl ofte 40 Maccassaarse goude masen ijder , Its dat hiervan ten minste de helite met de doene besendinge in Junij anstaande naar Batavia ende de gansche reste ten langsten vol - gende saisoen voldaan werde.

Dat de coningh en Grcote van Maccassar voortaan hun niet sullen mogen te bernoeijen mel lant Biema resort, mazr Compagnie daar met laate gewerden naar hun welgevallen sonder de selve nu of oijt na deserl, Op deen of d’ander WijsC , directelijck of indirectelijck met raadt off daat te hulpe comen tegens de Compagnie

De hoogstgemelde regeringe bekent gedaan wesende de grouwelijcke mdort groote schelmstuck, waaraan sich koninck Va Biema, sijn schoonzoon CA Dottipo radja Tamborra radja San - garre Jun volgers, sterck te sumen personen; meest Biema - neset hare fugie tegens Compagnie hebben vergreepen EInET aan den selven rarja Biema veel sijn consoorten alsser gevonden werden, handen de Compagnie nver leverer regtveerdige straffe ontfangen insgelijckx crain Montemarano [196], opdat hij zijne misdaat in alle ootmoedig ver- giffenis versoecke:

Sullen aw1 den Coninck vatl Bouton CII eersten vergoeden restitueren alle sodanige menschen als met den laesten in een over- der Macczssaren dat lant gerooft en weggevoert sijn, voor soovce de selve noch int leven werden bevonden; gene uijtgesondert, en sullen oock aan den coninck UAm Bouton uijtkeeren ket gelt ont fangen voor sodanige Boutonders als sedert den vercoop gestorven 20jn, dienvolgende niet weder gegeven connen werden, sonder nu off oijt nimmermeer naal desen te houden off te hebben eenige de alderminste pretentie Op eenige van de landen Da Bouton, daar Van bij desen wel expres renuncierende:

Ook zullen den coninck van Ternate restitueren, ir eijgener wijse als int voorstaeride 16 poinct, de geroofde menschen Xulas daar benevens 10 stucken ijzer canon, tnetale prince stucken en 3 hassen; sij met de selve die van daar gehaalt sijn off andere in de plaatse, verklarende op deselve eijlanden enige pretentie hebben ofte houden, nevens die opregtelijck renuncierende ten hoeve gemelte Coninck van alle gepretenteerde eijgendom Op de eijlanden Saleijer Pantsiano als mede Op de gantsche Oost- kust van Celebes reeckenen Manado aff tot a40 Pansiato Loe , d’eijlanden Bangaij en Gapij als andere Op de selve custen gelegen daar onder mede begreepen ; iem tusschen Mandhaer Manado de landen van Langagij, Caijdiepa Bool, Tolij; Dam-

pellas, Balaijssangh, Silensa [197] outs de croone van Ternate in eijgendom cotnpeterende welcke de hoogge melte Regeringe van Macassar opregtelijk afstaat, belovende nimmer- Ineer naar desen de coninck van Terzale daarinne te turheren.

Voorts rentincieert de hooggemelte Regeringe alle heerschappije, over de lande der Bougijs Loewoe [198], deselve lantheeren erkennende voor vrij geborene coningsprinceti ende heeren, daar hij geen de aldertninste pretentie op hebbende bellovende mits dien sonder enig uijtstel den ouden corling van Sophing met alle zijne landen, vrouwen, kinderen, huijsgenoten, goederen, niets uijtgeson [199] dert, in volle vrijdom te stellen at0 ONSC handen over gevenl, benevens oock sodanige andere hecrcn Bougijs als elders onder het Maccassaars gebiet in gevangenis en ballingschap p heden mog- ten zijn, item alle vrouwen ende kinderen der Bougijs, welcke noch onder de magt van hooggedagte Maijesteijt togten gevonden worder, geere uijtgesondert, opdat @S00 gront gelegt werde tot een opregte vreede ende vrintschap:

Soo verclaren [zij] oock; de coningen van Laijo Bancala met het gantsche lant van Turata ende Padjingh en al Wam daa onder hoort, staande den onrlogh tot de Compagnie overgekomen, erken- nCn voOr vrije soningen, Heeretl €n landen, daarse niet ter weerelt op en hebben noch en houden te pretenderen, de selve ontslaande van alle voorgaande heerschappije en gebied, altoos

Alle landen door de Compagnie en haare bontgenoten staande den ooriogh verwonnen en verovert, gereeckent van Boclce-Boeloe aff, tot n de landen Turata toe, voorts weder ginder tot hier aen Bonaija, sullen sijn en blijven als eijgen vrij gewonnen landen Hn de Compagnie en haar bontgenotet, volgens reght van oorloge waarop mitsdien de Coningh niet meer behoud enigh regt off eijgendom, noch oock niet inwoonderen Tam dien blijvende alleen ter dispositic van de Compagnie Omme daar met te handelen naat welgevallen sullende bij overkomste van de koningen van Panna Backa konnen aangewezen werden, Wat ons in kragte UcorecirefiaT] hennntdtt Maccassar competerende

De landen van Wadjo Boeloe-Boeloe en Mandhaer, als zijnde misdadigh aan de Compagnie ende haare bontgenoten, vcrkliart de hooggemelte regeringe te abandonneren ende ons daar met te laaten gewerden, sonder de selve directelijck off indirectelijk; nu off oijt nae desen te sullen secunderen met volck; wapenen, kruijt, Joot , spijse, raad, daet of andersints, hoe het ock genoempt mnogte werden gceder trouwe Hier wordt dit gebruikt in mcer algemeenen zin; In de nabijheid Taeratea volgens Stapel , bldz. 170. Valenlijn - Turata Badjang’ Turata Toeralca de Zuid-West= kst Celcbes . Baka (in Mandar) .

Sijnde onderlingh verstaan erde overeergecomen; dat de Bougys Tourateren, die Maccassaerse weder Maccassaren die Kougijs of Touratse vrouwen hebben elck de zijne sal vermogen na sich te nemen; zijnen believen gelijck als dat betaampt, ende voorts dat “U voortaan de Maccassaren, sig begevende order de Bougijs Toura ters, oock weder de Bougijs en Touraters onder de Maccassaren, niet sullen vermogen aengehouden off ingelaten werden al5 Inet toesten minge ende licentie Yanl ijgelijcx wettigh heer en coning; en sonder die mnoeten werden afgewezen weder naar huijs Gesonden.

De hoogst gemelte Regeringe $\frac{200}{}$ belooft in conformiteijt van seste artijkul haare landen vcor alle anderen natien gesloten houden, en in cas enige van deselve tegens hunncr darck dwar in sich be- geerden neder t€ slaan, deselve met alle vermogen magt te sullen afweren volgens haare gehoudenisse cragt dese contracte doch ingevalle sij daartoe niet vermogens M LtCm onder hant swack vielen, als dan de Compagnie als haaren schut-scherm- heer tot adsistentie soude versoecken, alsoo wij verclaren, deselve Comnpagnie dier qualiteit te erkennen des suillen sij oock gehouden wesen daartoe geroeper wesende; de E. Compagnie te adsisteren met alle vertogen tegen sodanige vijandcn als hun hier bij of omtrent Macassar tegen de Compagnie mogten Operibaren Ici verbintenisse dat sij In geen onderhandelinge vreede off andersints treden zulien met enige natie dazr met de Compagnie is in oorlogh

Op alle weleke voorgeciteerde contrackte ede new geraemde poincten tusschen hooggedagte coning en Groote van Maccassar, besloten getnaackt een altoos duurende vreede, Vriend- en bont - genootschap welcke ook werde begrepen de grontmogende Coningen var Tarnata Tidor, Batchian Bouton; de coningen Van Bougijs, Sopingh, Loeboe, Tourata Laaijo, Badjingh met alle haare larden en onderdanen Item oock Biema, ende noch sodanige andere laudheere en vorsten als naar desen sullen versoecken mede in dit bontgenootschap te mogen treeden

Off het geviele dat tusschen bontgenoten ende respective coningen door het ceh off ander misverstant eenige differentie quamle ontstaen sullen parthijen niet stracx malkanderen daaton eenigh ongemack off oorloge aandoen, maar hazr questie de capitain der Hollanders bekent maacken, Mnacnnt et mogelijck is door bemiddelinge deselve, de oneenigheden uijt weg te leggen enide goede broederschap conserverell, Iaar indien een van de partije Iaar geen bemiddelinge luijsteren ende hartneckig blijven wilde sonder sich na de rede tc voeger; als dan sullen de gemeene bondgenoten arideie naar vereijsch ende regt vat Saake hulpe kornen:

Wanneer Il vrcede-verbont ondertecckent, beeedigt Ver segelt sal wesen, sal de coning Groote van Maccasser gehouden zijen nevens den Admiraal naar Bataviz te committeren [wce VuuI neme

coningen uijt het midden val den Raat; ’tzij crain Tello, Linques, Poppoe; Cronron, Gresse, Cattapan off ten minste twee uijt deselver keuze van hooggemelte Regeringe om dese con - tractie van vreede aen de Ed” Heer Gouverneur Generaal etide de heeren Raaden van India te presenterer; hun Ed” agreatie daarop versoecken, onder verseeckeringe dat gemelte Heeren me conten tement weder sullen naar huijs trecken doch sal het de heer Gene- raal vrijstaan, Kanted het netn goetdunkt, twee vporcmC Coninckx zoone te vorderen, UITMC lange als ostagieren resideren; als zijn E Ineint nodig te zijn, doch oock weder de corinck van Maccassar zijne believe, bij langer verblijff van een jaar, deselve door andere mogen doen vervangen; ende de Comnpagnie gehouden zijn, sodanige princen te conserveren in comnpatibel respect ede sonder ymatt de aldermninste ovcrlast lijden.

27 . Tot ampliatie selve artijkul wert vergunt, dat de Compagnie de Engelsen ende haare goederen alhier vermogen te lichten haat Batavia te voereni, sonder dat het de Koninck sal vermogen tegen tc staan:

Item tot ampliatie van *15 artijcul belooft, dat indien Coningen van Biemna cn Montetnarano levende of doot in 10 dagen [201] niet werdert gevorderl; alsdan tot borge in handen van de Compagnie te stellen zullen de zoone van Biema ende de sone van Montemarano

De regeringe belooft aan de Compagnie uijt te keeren in vergoe dinge van haare oncosten oorloge 250.000 Rr invijff moussons, naest aan een volgende *t zij in canon zij in coopmanschappen, zij in gout, silver, off juwelen, elk na sijn waarde:

Ende opdat alle de bovenstaande poiricten des te religieuser mogen worden onderhouder; s0o sijn selve door den coniak van Ma- Casser en sijne hier onder geschreven Grooten en bij wegen van dc Compagnie door den Admiraal, nevens oockalle coningen princen in dit verbont begrepen; naar aanrocpinge var des Heeren Heijligen naame beeedicht, geteeckent verzegelt; elck op zijne wijse, in een velttent, op Vrijdagh den 18”= November 1667 ontrent Bozrombon op Compagnies eijgen gront:

CCCXVIII: MAKASSAR; 9,31 Maart 1668.

Onder hen welke in den strijd tegen d 0. 1 € Makassars zijde waren blijvcn Louccn WarCm radja Tello karacne Linques [202] Naeder contrackten gemaakt mct radia Tello crain Linques den en 13’ Maart A 1668

Ick, paducca siri sultan Haroumra Chijt, coningh Tello, laast gemaackte vrede met Macassar gewerden zijnde Compagnies vrunt en bontgenoot; gelijk daarvan het gemaackte ende door ons beeedige contrackt in ’t breede spreeckt, mij erinnerende de getrouheijt en vaderlijcke zorge, waar met de Compagnie dcorgaans en altoos is aangedaan over haare verbonde vrunden en bontgenoten, verklare door den desen, naar ingenomen advijs Van mijne lants - heeren, broeders en onderdanen; te raade te zijn gewerden, mij ende mijne, oock nevens dien mijn gantsche rijcke en jurisdictie, noch nader en int bijsonder met deselve Cotpagnie verbinden; en tevers t€ versoecken dat ik niet alleene haare bescherminge particulierlijck aengenomen ncen nr oock mijne kinderen, Soo bij mijn leeven naar mijn doot, met mij aangesien mogten werden ware vrunden verwanten van de E Compagnie; die se hout en neempt in haare vaderlijcke bewaringe, opdat ons niemande ter werclt eerigh lect of onrecht mogte overcomen gunt den Hecr Cornelis Speelman admiraal van Compagnies magten alhier , representerende door craght an zijne commissie de booge overheijt van den Gou- verneut Generaal en Raaden van India Batavia mijnen geeren door paducca sirij sultan Mandarsaha, Coningh van Ternaten ende Manaliang, coningh Linques, Toot gedraagen en te kernen gegeven wezende heeit het gccdertierentlijcken en In opregte herte believen aan te netnen; mits welcken ick mij, mijre kinderen, broeders susters voorts alle mijne rijcxheeren onderdanen verbinde tot alle opregte getrouheijt; ons gehelijck overgeveride de goede voorsorge Hen Compagnie, alsoo dat haare vijanden Frunden d mijne onse, wij altijt bereit zullen wesen mci nevens hazr, daarse ons comen roepen oorlogh te trecken gelijck dan oock mijne kinderer kintskinderen in cas mijn overlijden sullen staan en blijven onder haare vaderlijcke voogdije so der op mijn afsterven Geen bij leven waaren of dat sijluijden stervende; geene naarlieten, sullen mijne lantsheeren broeders vrunden Eecnert coninck in mijner plaatse mogen verkiesen als ten overstaan en met goetvinden van de Compagnie: Ja, ingevalle oock sulcke mnijne kinderen haar niet naar behooren quaamen te gedragen, sal de Com- pagnie ten goede Tatl miju landt onderdanen oock ymant anders de naaste in hare plaatse mogen stellen, geene ik alles uijt opregte herte de Cornpagnie toevertrouwe Ende opdat hiervan vcor gantsche werelt blijcken meuge heb ik desent door mijn Rijcx- segel versegelt, ende door dain Mangappa mijn broeder, Carre Motulle met galleran Care Pato laten oniderteijckener oock getrouwe onderhoudinge van dien op den Alcoran naer onse wijse ten bijwesen van Monsieurs Danckert van der Straaten. opper coopmnan, Pierre Dupon capiteijn Abrahatn Gabbema, [iscaal, besworen , sullende als het des admirael: begeeren en goetvinden sal wesen desen mijn stadt en plaatse dcor openbare gomsiagh VET- kondigt: Aldus gedaan; besworen en versegelt in mijn fort genaempt Tello op den 25 van de maant Ramelan des jaars 1078, sijnde volgens de Nederlantse stijl den 9 Maart 1668, wesende hier over tot getuiige beroepet den hoogstgeboorenen groot

mogenden Mandarsaha, coningh van Ternata mijnen bloetverwant Mama - lijanij, coningh Linques die tor betijckeninge dien tede haar zegel hier onder gestelt hebben:

Wij, zijnde geweest expres gecommitteert door den Heere admiraal Cornelis Speelman, verclaaren dat in Ofie presentie ter plaatse voornoempt alsodanig desen contractc is solerizeliik self oock door Coning getuijgen den Alcoran beeedicht en verseegelt, het selve al te voren duijdelijck begreepen grondelijck verstaan, gelijck wij het dan oock welgemelde sijn E. in dier voegen gerappor- teert hebben, oversulcx g ordonneert, zij Compagnies zegel hier nevens te stellen, mer onderschrijvinge den Secretaris ten dage jare als booven. castee Rotterdam op Maccassar Was ge teijkent : Danckert van der Straaten, Pierre Dupon, Gabbema: Ter zijde stondt Compagnies zegel gedruckt rooden lacke wdai- onder geschreven stont : ter ordonnantie den Heer Admiraal voornoemt, ten dage plaatse gemelt, Was geteijckent Hendrick Louli, Secretaris.

Ick Mamalijanij, erf fconingh van Chinrana Linques vrijheer coninckrijck van Maccassar, met rijpe aandagt wel ter degen opgemerckt; gelesen begrepen hebbende het geannexeerde contract;, waar met te mijnen eijgen overstaan mijren broeder, den coning [203] van Tello, sich zen de Compagnie heeft verbonder, verclare voor mij en alle mijne soonen en dogteren, huijsgenoter, landen ende volcken mij niet alleene mede sodanigh verbinden, Inaar oock in geheel te stellen Onder de gehoorsaamheijt ende de bescherminge van TE Compagnie, die ick belave in alle haare beveelens, diensten en ordonnantien nu altoos in der eeuwigheijt gehou getrou te weser_ oversulcx t0t beteijckinge waaragtige waarheijt en mijne sincere goede meijninge, hebbe ik desen, houdende het contract van Tello uuT hier in geinsereert, met mijnen sone genaampt Tahara Crani van Pateena in handen van den admiraal beswooren, versegelt en onderteijckent, mede ten bijwesen Van Danckert Va der Straaten, oppercoopirian, Pierre Dupor; capitaijn, Abraham Gabbema_ fiscaal sijnde hier over getuijge alle bontgenoten, coningen wiens wegen haer zegels hantteeckeningen hier onder gestelt hebben ; den groot magtigen coning Ternata, de coning van Pallaca en prince Calamatta, ende den koningh van Laijo_ den 13* van de maent Maert 1668, zijnde naar onse reeckeninge” den 29* van maent Ramelan des jaers 1078 int casteel Rotterdam op Macassar, Onderstonden de zegels van de coringen vani Ternata en Pallacca in rooden lack gedtuct. ager stont nota dese besegelinge onderteeckeninge van bovenstaande eerst in vollen Rade den 31” Maart geschiet, Was geteijkent Danckert van der Straaten, Pierre Dupon Abraham Gabbema In margine stont Corpagriies zegel in rooden lack gedruckt: Daar Onder stont Ter ordonnantie van E Heer Admiraal ten dage plaatse voornoempt en was geteijckent Hendrick Louff; Secretaris_

CCCXIX SUMATRA’S WESTKUST-ATJEH 29 April 1668.

Pits maakte Vnoe deelig gebruik de opdracht der vorst Minarigkabau aan ner gegeven duen op Sumatra’5 Westkus: Jr-tegenwoardigen, waardoor hij was geworden dicns Gemachtighde oprechte- Ivcrer 4an der gantschen zeekant Ende daerom s0o draeght hij oock teijckenen van mijn Froodthcijt” schrijlt den Yorsl Mitangkabal &an

Raraeng ? Valentijn hecit Crati” e nict = -Crair” . [204] Uit ket Contractboek, Ook in onuteegeren Ovcrgckomen briczcm popicrer 1669.

GENERALE NEDERLANDSCHK GEOCTROYEERDE

den Gouverncur Gencrazl [205] zijnde ccn wittc quitasol endc gact pieck ; ook vervarght hij den Gouvcrncur-Gencrzal acn dcn kant” Onderstaard accoord Jerstc Dl1zus Baros gold, ook zijde Pits geslotcm, Stadhoudcr der Maning Cabonsen Coninckx” vertcecnwoordigcr (Dagh Register 1668 1669 , bldz. 276 Van Basel , bldz. 26 ; Mac LFou Oost-Indische Compagnie Sumalra, Irdische Gids , 1904, II. bldz 1280) .

Accoort eeuwigh vetbont, gemaackt tusschen den bouckhouder Joannis Moltnan als gecommitteerde contrahente voor dE. Compagnie ende wegens [niantse Regeringe de Padangse pongolous Rende de Radja Radja de Ilheet _ daartoe gequalificeert sijnde van den Jacob Jorisse Pits; cOOpmlan ence opperhooft deser Westkust etc stadthouder des Maning Cabousen conincx; met desselfs raadt, onder de gunstige approbatie onse Heeren hoge gebieders tot Batavia d’Ed’Heer Jozn Maatsuijcker; gouverneur generaal van India ende zijn Ed” Hceren Raden, uijt den naam ende van wegen d’Verenigde Nederlantse Oostindise Compagnie ende des Maningcabousen conincx ~ente ende lantsheren ende Grooten van geheele lant ~an Baros ende d’andere volcken die daaronder sorteren, ter andere zijde:

Eerstelijck g accordeert ende overeengekomel, alsoo gemelte lantheeren en Grooten nu cen geruijmen tijt herwaarts, nevens het gelieele gros deser Westcust volckeren gescten hebben onder onwettige ende onbetamelijeke heerschappij der Aatchinse regeringe, waarvan zij lieden vele vexatien, gewelden erde onfatsoenelijckheden, van tijt tijt door derselver panglimas lijden hebben gehadt, eenemaal geresolveert ende te rade sijn geworderl, ncycms haar ge buiervolcken _ Jangs dese Westkust geseten (dic alle het onverdraeglijcke Aetchinse jock ende volck afgeworpen; ende deselve crone der eeuwigheijt hebben

afgeswooren; cl nloch tcn eeuwigen dagen geene panglimas of andere Aetchinse ministers_ cock gcen Atchinders_ wie die Vesen mogen, dan die gene; die hier geboren, gehuijsvest, getrout ende bloet mer MA3 vermaegtschapt ende die preStt MCC haar in dit verbont begrepen sijn, noijt andere ondert Baros destrict en gebiet te sullen dulden, laten aankomen, veel min eenige domicilie ildaar te houden, maar deselve ende het geheele Aatchinse rijk in der eeuwigheijt voor haere dootvijanden te houden Ende in plaats van dien geaccordeert ende overeengecomen dat het Voot-schreven lant van Baros met de plaatsen, daaronder sorterende Voor: taar ende ten euwigen dagen stazn ende blijven staen onder haaren wettigen beheerscher, den Maningcabousen coninck, ende onder protexie van desselts authoriseerde stadthouder, den E Jacob Pits_ coopman ende opperhooft langs dese Westkust wegen de Generale Nederlantse Oostindische Compagnie ; ende gemelte lantsheeren Grooten ende onderdanen, met hazre successeurs, sullen gemelte Maijesteijt Maningcabou haaren souvereijnen coninck ende hooit erkernen ende dE. Compagnie als haare verlossets, beschermer: ende gebieders_ als daartce Vin haren coninck gequalificeert sijnde, respecterenl, gehoorsamen_ houden ende doen houden _ gelijk dat behoort, ende getrouwe bontgenoten ende onderdanen schuldigh zijn. Waarop dan gemnelte Compagnie uijt den name ende wegen den Maninghcabousen coninck, souvereijnen deser strantlanden, oock belooit ende aanneempt, het voorschreven landt Baros ende haare ingesetenen voortaan protigerer; helpen erde te beschermen tegen alle vijanden, die sich willen vermeten hazr te beledigen Oite eenige oorlogh aan te doen, verstaande aan de zekan: ende ter zee “et onse scheepen ende minder vaartuijgen; VQo invasie van eenige af te comere Aetchinse ofte andere inlantse magten, soo veel doenelijk wesen sal, tot welcken eijnde; meerder gerustheid ende verseeckering deses, wij altijt onse cruijssers sullen ordonneren, voor omtrent Baros, Poulo Telapis alias Verwaijs eijlant gen” ende verder Noortwaarts tot Chinkel toe de wacht t€ houden ende s00 daar in te doen, als enigsints mogelijck esen Sal. Maar of egter gebeurde; datter enige Aetchinders quamen eschapperen hare havens rivieren rendevous MRMCI sullen gemelte lantsgrooten gehouden zijn, onse cruijsers met een expres vaartuijg daarvan advis te doen_ die dan haarder hulpe sullen bereijt zijn, opdatse haa: mnet dese

COST-INOISCHE COXPAGNIK 1602 1800.

gantsche Cust van dit gedrochte mogen suijveren;, bevrijt houden ; tiaar verre van strant of lantwaardt il, ofte tegen het volck het gebergte (de Batas genaempt) sal dE Compagnie niet verobligeert zijn ofte verconden wesen, Halt adsistentie ofte bijstant doen_ occk niet vorder als Ons met Onse schepen ende minder Vit tuijgen sal gelegen coomen Ten tweeden alsoo de

negotie deser plaets eenelijck bestaat uijt campher en benjuin, accordeert, dat nietant anders voortzun lant van Baros ende cle plaatsen daar onder gelegen vermogen te handelen dan &’E Compagnie ende die gene, die als Mane bontgenoten , vrunden etide onderdanen des Manicabousen conincx ende van de E Compagnie de Westkust zijn, ende voorts alle andere, daartoe met speciale zeebrieven_ SOo door haar Ed: tot Batvia ofte elders, ofte oock hier door dent Jacob Pits, opperhooft enstathouder deser strantlanden, sullen wesen voorsietl, sonder ain ijinanden anders, wie deselve oock mogen Wecen Europianen als dese landen, vermogen te geven cenigeh handel ofte nlegotie; voorschreven waaren daar vallende; met uijtsluijtingh alle volcken en natie, gene uijtgesondert, Op pene dat die gene die hem hier tegen sal bevonden werden vergrepen te hebben, aan goet, lijff ende leven gestrat s2l werden naer bevinding saacken Ten derden is versproocken, alsoo d’EJ Compagnie noch niet gelegen compt, daar vaste logie te stabileren ofte oock den handel uijt de schepen Uvat nemen Voor onse bontgenoten, Chinesenl Maleijers_ detl selven open stellen, also die liedens met dese volckeren weten O1n te gaar, mits de selve gehouden zijn, haaren inccop cleeden ende andre waren Compagnies comptonen deser Westkust doen ende altijt met zeepassen moeten VdOt- sien sijo; ende wie van de ingeseteren, SOo hier of elders desen contrarie bevonden wert gedaen hebben, daar over sonder 4272 schou personen, niet alleen sijn goet vaartuig verbeurt hebben, Maar schrick van anderen arbitralijck gestraft werden: Ten vierden is toegestaan, dat de gemelte Compagnie int districkt ende gcheele lant Baros etide de havens daaronder behoorende, Sal #cscn tolvrij alle coopmanschappen ende waren, S00 (bij aldien sij daar selts mogten comen te handelen} die sij daar brengen ende verkopen als negotietren uijtvoeren sullen, geene Qijtgesondert; Tnar alle andere vreenide negotianten sullen gchouden wesen betalen de oude costumale gerechtigheden, die de lantgroten eride andere suppoosten deselve tot noch toe altijt getrocken ende genoten hebben, sonder meer.

WOST INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

Ten vijfden overeengekorrler, dat den ingesetenen Yall Baros gelicentieert sijn, met haare coopmanschappen en vaartuigen naar Cottatenga Padangh andere plaatsen neveme haar gebuier- volcken te ogen WatfI wel verstaande daar Zuijdwaarts ende oude West naar eijlant Nijas, gemerct Voorn eijlant de princi- Pile spijscamer is voor Baros ende de plaatse daar bij gelegen_ die bij onthouding ende exclusie van die vaert niet soude bestaan mogen, sondet verder Maar niet Omn Noort naar Chinckel, Labou Aetche Wpar een ander eijlant; Tat hier Noortwaarts geleger; opdat onder sulcken pretext ende schijn d’eene of d andere niet naar Aetche oversteeckerl mogte_ doch blijit gereserveert; dat alle vaartuijgen,

die in zee van Baros comnende ofte derwaarts tenderende door onlse cruijsers gesien; achtervolgt ende versproocken werden; altijt gedogen sullen onse %dcene visite, Omn te sien off sijliedens oock waren en cooprnanschappen van Aetche of elders mede voeren, die haar suspect ende hzar correndrzijerije den den dach brengen sullen: Ten sesden is g accordeert; dat eenige ingesetenen, sijnde van Atchinse extractie doch op Baros geboren, opgebracht ende altoos geremoreert; ende nu onder ’t algemein verbont includeert, nu noch ten eeuwigen dagen in de alderminste regeringe off administratie sullen gedult ende getollereert, noch veel min otn met eijgen of andere vaartuijgen buijtens lants mogen varem negotieren tce= gestaan werden inaar sullen haar als geinene onderdancn, buijten d2 aldertinste bedieningh, generen, ende ingevalle deselve Ininste ongehoorsaamheijt jegens haare overheden_ dese lantsgrooten, be- thonen mochten, sullenze dezelve licentierent straiien_ naar recden ende billickheijt geoordeelt werden behooren. Ten zevenden is versproocketl, dat alle vaartuijgen, hier op Baros thuijs horende; die naar Nijas, Poulo Moras ende naar Aetche (toebehorende orangkaija Balee derde pougoulou) uijt geseth ende vettrocken; vrij ende liber mogen weder kccren, sonder dat geseijde volckeren haare goederen ’minste ontvreempt werden_ met sulcken verstande; ingeval deselve bij aenhalingh ende ontmoetinge onse cruissers niet soecken te ontvlugten oite wel, gelijck het IreTA gebeurt, vaartuig tegens de stranden jagen ende hair zelifs salveren_ welcken voorval het onse cruijssers onmogelijck is weter;, wicn de vaartuijgen ende goederen roecomen behoren_ waardoor seer licht iigenaars van dien enige chade ende verlies, sonder sulcx te weten, souder te lijden hebben Wes din geresolveert blijft, dat dese lantsgroten, alle sulcke Inter- vallen te precaveren, alle hare ingesetenen, op Nijas, ofte elders anders in handelingh leggende; TcruccrC endc haar de nu gereet leggende Nijas vaartuijgen schriftelijk adviseren zuller , dat ze ontmoeting Hollantse schepen ende vaartuijgen geensints soecken ontvlugten; m1aa1 deselve aan boort comen erde sich de te doene visite gewillich onderwerpen, daar sij Oeseti contrarie doende subject zijn, bij aanhaling alles verliesen ende over desc contraventie arbijtralijcken gestraft werden _

GENEEALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Ten agsten, enigh dienaar oite onderdaan Aea de E. Compagnie oite derselver bontgenoter, hetzij vrij oite lijifeijgen, hem in lant Baros comende versteecken ofte schuijl houden, niemant de inwoonderen, groot off cleen hem vermogen aan houden oite verbergen WaaT een ijder desulcke gehouden Tcer terstont aan geven, ende aam d’E. Comnpagnie oite eijge naars dien / overhandigen Op pene van de hoogste straffe_ Ten negenstet tusschen die van Baros ende cenige andere buierige volcket van

dese Westcust, mede van verbont sijnde, eenich verschil ofte difierent comenide te Ontstaan, sullen deselve partijet contejldenten daar over niet vermogen wapenen comet, oite d’ven dander feijtelijck leet doen; maar sullen houden wesen haar questien d’E Compagnie ende den stathouder des Maningcabousen conincx bekent te maaken, bij deselve der minne (I5 doenlijk) ter neer geleijt; ofte wel met andere bont- gezoten, die neutraal sijn, sullen gedecideert ende afgedaan werden Trar dat verstaan sal werden te behoren ende welcker uijtspraack deselve partijen dan sullen gehouden wesen te gehoorsanen ende nazr te comen; Op peene van contrarie doende van de E Compagnie ende dandere gesamentlijcke bontgenoten gestrait werden naar exigentie van Saacken of ongehoorsaamheijt, die sal wesen gepleecht. Ten thiende beloven ende verbiriden voorncemde lantsheren

OOST-INDISCHE COMTAGNIE 602 1800

ende Grooren Ue Baros_ alle haare vrunder, subjecten ende onder- danen_ die jongst [aa Aetche genavigeert sijn ende haar onder Aetchinders onthouden; MCl den eersten over Nijas de aldaar negotie leggende Aetchinse vaartuijgen t huijs te roepen_ ende cas Uem weijgeringh ende tardance van seven maanden tijts, datse haar voorts eeuwigen dagen voor vijanden ende partubateurs van de gemene ruste bij aanhalingh sullen gehouden ende verclaart worden _ sonder dat haar in nnste de naen ende haar geboortplaats an Barcs comen te verschonen. Alle welcke bovenstaande gecontracteerde vrede-artijckulen sij, lantsheren Grooten van Baros, beloven ende sweeren heijliglijk te sullen naarkoren, ende doen naarkomen sonder de minste inbreucke te dulden, ten welcken einde sij, Grooter, dese tot meerder certifi- catie ende confirmatie hebben Onderschreven ende met haare namen geteijckent, Eelijlc ook hovengenoemde contrahenten uijt den Manie Van den Maninghcabousen corinck ende dE. Compagnie haare zijde mede net seive mel hare signatuiera ende hantteijcken (op’ approbatie VA1l haar welgemelte Ed” voorn ordre Van den Pits onderteeckent ende met aanroeping van den alderheiligsten narne Godts; yder Op zijne wijse; geconfirmeert ende bevestight Aldus gedaan ende besloten op Baros strant besiiden de rivier ende geschreven in jacht Ulpendam, desen 29e April 1668 Was geteeckent Radja d’Oulou, Radja dllheer, orangkaij Balee; Maradja Inoeda Radja Siltia Lilla lantsregeerders op Baros_ Hier onder stonden de’eijgen hantteijckeninghs van d” lantsgrooten: Ter zijden stont Joannis Melman als contrahent voor de E. Compagrie Rene de Radja d’ Ilheer van de inlantsche regeringh op Padangh:

cccXX: BANDA:

16 Mei 1668_ In Juli Angustus 1665 6} Ureu contacter gesloten ccrige Zuidwester-cilanden Oischoon mnij Lecd voldocrde gegevens denste 07ai zekerheid tc zcggeny blijtt Lit het cmmra zeli wel 1} Besuiiden? Hocloc? Ilir? Uit het Contractboek;’ In margine staat diir foutief : , Solor [imor”_ Zie hiervcor; blda. 329 %l:

CENERAE NEDEELANDSCHI

voldoende, dat d gouverneur Banda Cops de onveiligheid, welkc de cilandbewoners bloot stotlen door aanvallen buiten af, gchruik Eeef: gemaakl, Eet Nederlandsche 2eza8 daar hechter grondslagen Vestlecn Yooral [eeenovci buitenlandscke natien,

In den jaare naar Cristij geboorte 1668 den 16” Maij hebben wij ondergeschrever, afgesanter van den E_ Heer Jacob Cops_ Rait extraordinarij India, gouverneur directeur over d’eijlanden Banda etc. met bevel van hoogh getelte uijt de naatn van den Ed. heer Joan Maatsuijcker gouverneur generaal over gants Nederlants Orienten wegen de Honorable ende Uijtlugtige ereenigde Oostindische Compagnie aen de eene; ende den orangkaij Backer voor hem selven, sijne successeuren onderdanen de ander zijde het ver bont det Julij 1665 tusschen gemelte Compagnie ende nemn Orangkaij opgerecht; niet alleen wederzijts verniett, Maat oock noch daar boven het selve in manieren als volght voor ceuwigh duierent vast gestelt: Te weten

Articulen.

Dat hij orangkaij Backer als opperste van de vordere orangkaijs Makisser, hier onder gencempt, oock uijt den naam haar successeuren en ondercaneh dat hun selven onmagtich bevinden, hun lant vcor enige vijanden te beschermen, uijt eijgen onbedwongen vrije wille ende versoeck ten principalen tot teecken danck- haarheijt VOOT hurne door verloste ende hun overgeleverde drij hondert ses twintigh ingeborene sielen d welcke enige Toters Van Larentouche triet hunne konsoorten met gcwelt samerhant haar ontrooft Letij gevoert hadden Oock vordere ontallijeke faveuren ende weldaden hun van d’E. Compagnie genoten_ haar selven verclaren_ swverer belijder; geenen coninck, prins ofte staat subject te sijn, als eenelijck de staght Vam Generale Nederlantsche Oostindische Compagnie en in derselver name den Heer Gouverneur in Banda, wicns mandaten beveelen voortaan altoos gehoorsamen en als opregte onderdanen van haar E sonder eenige contradictie achtervolgen zullen:

Bekenren wij oock dat Haar E de volkomene superioriteijt ende eijgendom Over Once landen ende volcken uijt regt van onse voor schreven motiven vrijwillige submissie is competerende_

CCST INDSCIA COMPAGNIE 1602 1800.

Beloven sweeren wij oock, dai voorlaan egcne andere potentaten _ Engel France, Portugezen Maccassaren ofte eenige andere natien, in hare bevelen sullen gehoorsamen

Gelijck wij oock beloven, gene verhonden, contracten en alliantien sullen Jangazn Oite houden mer eenige andere Europiaense volckeren, buijten dE. Compagnie vee tin cenige derselver in onse landen te admitterem, maar bij parresse van grootte magt; die wij niet souden connen wederstaan aen d'E Gouverneur voornoent stont wete Iaaten doen sonder de minste contradictie.

Sweeren insgelijcx, selve ca5 VaM andere Indiaatise natien, namentlijck Maccassaren, Boutonneser ; Javanen, Maleijeren etc: sullen agtervolgen ende haarlieden de comste Onnse stranden ne5 alleen mlet alle mogelijckheijt wceren, Tpar Oock mogelijk d'selve gevangen neTCT ende aa Compagnie over te leveren; Len ware met behoorlijcke paspoorten van de E. Compagnie Ve scheenen. Ende soo wij des onvermogens zijn doen, daar vaI alsvcoret datelijck pread vertentie aan den E_ heer gouverneur in Banda t laaten toecomet Om daar in versien te werden; Om alzoo de negotie van dese plaats allenigh aan d'EJ Compagnie te verblijven, sonder ijmant neer_

Dat daaivoor d'E. Compagnie de bescherminge ende heerschappije over haar aenneemt, tegen alle een ijder, die haar enige schade_ ofte leet aandoen willen; gelijck se dan tot dien eijnde met bevel Tam dE_ Heer gouverneur hier boven genoempt tot hunne bescherminge ter Diaetse daer het best geraden zal zijn_ sullen Op regten een fortie met punten, en selve besetten met een seigiant, korporaler; 16 soldaten bosschieters; cock selve met amonitie van oorlog provisien soodanig versien_ datse tot de Diasi besen- ding uijt Banda van alles geen1 gebreck sullen hebben te lijden Deze vocrenstaande conditien en artijckulen werden wedersijts be looit; [sonder F eenige de minste jnfractie naergecomen en agtetvolgt te sullei werden; welck naar dat geseijde organkaij Backer ende

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTKOYEERDE

vordere orangkaijen voor baar, hare successeuten onderdanen, paaten eedt van getrouwigheijt 4an hooggerelte E Compagnie heh- ben gedaan, hun Vi ons cen nieuwe princevlagge vereert zij wederzijts met onse gewoonlijcke hantteeckeninge becrachtigt. Actumn in de fluijt Loenen_ leggende g anckert aen de W : zijde Makisser; adij 16 Maij A . 1668 Onder stont : dit gemerckt bij orang- kraij Backer, gemerkt bij orangkaij Memoetij; gerrierckt bij orangkaij Bouron, gemerckt bij orangkaij Leeijrij, getnerckt bij

oratgkaij Noerij; Marten Roos, gemerckt bij Gillis Leendertse Duijmeijer. Jan Bline, Christiaen Jurriacnszoon; Abraham Nameur, Alexan- der Cras, Jan Panne; Davit van Zon Joris Maes:

CCCXXI: SOLOR EN TIMOR;

23 Mei 6 Juni 1668_

In 1655 (zic hiervour, bldz. 75, T) 1662 (bldz. 212, VV)bad de 0. [het noodig gevonden, hare betrekkinget met Titror omliggendc cilanden renserkem waarbij steeds de vree: meesprak, dat andcre niticn Iroora Eold dit nog altijd de Portugeezen hun inlandschcn aanhang tt de Eugelschen) daar nned kregcnof Jnvncd dcn zVj tcels hadden_ Vencererden (Dagh-Registev 1653 , bldz. 26, 33, 495 vY. 1664 , bldz. 33 271, 347 v; 1665, bldz. 160, Op eer bezending, in 166; dooi dcn luitewant Jacob Karper ondertomen totten handcl sandelhout , Tasc Mloord Oostkust Tiror' latcr 4IUE Oostelijcker geseijlt plactsct Ade Mantoeta "}, bleek; dat deze plaatsen"ctoutrush Werici cor Matansne Karaeng Tello; die rechten 0P deel Titor preter deerde. (Dagk-Regisier 1665 , Gldz. 59) #opatoi vertocatei hunne radji $ TSECI errstig, dat de Comp' dicr Dosses woile LMEM nemem Op Adc leijt koper jn van merckeliike considcrasic" (bldz: 282).

Cont en kennelijck zij ein ijgelijck dies aangaande, dat wij afge santen , gesonden uijt den naam van de Heer Jacob Cops_ Raet extra ## GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDT

ordinaris van India, gouverneur en directeur der eijlanden Banda; onder het beleijt wan den Heer Joan Maatsuijcker, gouverncur generaal over gants Nederlints Orienten, representerende den staat Wam Nederlantsche Geoctroyeerde Oostindische Compagnie ende Malleas radja negerij Mannatoetoe gelegen Qp eijiandt Timor ter andere zijde cen ceuwig duurent verbont hebben opgerecht, in manieren als volgt:

Eerstelijk belooft hij, radja Malleas nevens sijni ondersatetl, haar te stellen tot getrouwe onderdanent van de Ed Nederlantsche Oostindise Compagnie die te erkennen en te respecterer alleen voor haar heer mcester, onder wiens gebict protexic (naest Godt) sij haar sijn begeveride:

Ten tweeden; dat alle coopmanschappen, zij slaven, wasch, sandelhout etc, d'E. Compagnie gadingh zijnde onder haar gebiet te becottien zijnde deselvc aan dE Comnpagnie Vooi een redelijcke prijs suller verhandelen

Ten derden dat met geen andere blancke natien gelijck als Engelse; Portugesen France; Mackassaren, Maleijers, Javaneni Cerammers of enige andere vreemde natien (die in oorlog Inet de E Compagnie soude Inogen Sijn ofte coomen) sullen handelen, dan alleen met gemelte Nederlantse Oostindische Compagnie,

maar integendeel haar van hun landt strant aff Le wijsen, contre haar bij onse absentie doenclijck sal wesen totter tijt den Heer gouverneur in Banda daar kennisse sullen gedain hebben, OIn daar in te mogen versien, ten Ware dat ijmant met cen behoorlijck pascedul van dE. Compagnie arriveerde

Ten vierden belooft d'E Compagnie in tegendecl, bij aldicn hij, radja Malleas nevens sijne ondersaten de drie VCOT verhaalde articulen poinctuelijck macncunict beschertinge Ovar haar aen nemel, etl tegens alle hare vijanden de behulpsare hand te bieden en getrouwelijk bijstant bethonen.

Tot dien einde Soo hebben hem radia Maleas, tot teecken van regte vastc genegentheijt zijnwaarts, een Compagnie vlagge verectt om deselve bij verschijninge Onse Hollantse natien aldaar op deszelfs strant te laten waijen; Alle welcke voorschreven stzat belaven wij aan wederzijts sullen naarkomen; Oorkonde deses hebben dese met onse gewone lijcke eetvestinge wederzijts bevestigt, Actum de fluijt Loenen ancker Voot regorij Ady, desen 23 Maij A 1658. Ouderstont gemerckt bij radja Malleas, gemerckt bij orangkaij Mollolou, ende Marten Roos; gerrerckt bij Gillis Duynmeyer, Jan Blinne, Christiaan Jurgens, Alexander Cras en Jan Panne

Hoe komt; algesanter Randa gcuverneicent dczc com- Ltacicn sluiten; mij nict bckend; Op het fort Corcordia bij Koepang rerdcerde in deze jaren een Opperhooft Comps; omrics 48n Timor Sedert 1667 Jacob Karper (zie boven). Een Raad stond hem ter zijde correipndecrocn direct Concordiz, giren tlirect MTIIC instructies; rondeh dircc Batatid schcpen Maai Timor. (Dagk-Rcgiater 1663 enz. passit, 1665, Lldz: 12, 282; 1666 1667, bidz. 76,)

1. Cont ende kennelijk zij een ijgelijk dies aangaande, die wij aigesanten, gesonden uijt den naam van d'E Heer Jacob Cops, raad extraordinaris Van India Pouvermeur directeur deser eijlanden Banda ter eenre; ende den orangkaij van de negorij Lettemomme alias Adij, gelegen op eijlant Timot, genaampt Amagalij; ter ander zijde een euwig duerent verbont hebben opgeregt; in manieren als volgt:

Tot dien einde hebben hern orangkaij Amagalij, nevens sijne ondersaten; tot teecken opregte ende vaste geriegenheit sujr waarts een Compagnie vlagge vereert, deselve bij verschijninge van onse Hollantse natien daar op deszelfs strant te laten waaijen Alle welcke voorschreven stzal; beloven wij aan wedersijts sullen maarcomen Oorconde deses hebhen dese mner onse gewone lijcke eetsweeringe wedersijts bevestight Actum itl de fluijt Loenen, garckert voor de negorij Adij voort eijlandt Timor. Adij; desen 23

1. Cont en kennelijck sij een ijgelijck dies aangaande, dat wij aige santen gesonden uijt den mpai van den E. Heer Jacob Cops,

Razt eytia ordinaris van India, gouverneur directeur der eijlatden Banda ter CCmTC den orangkaij Lili Sappi, residerende negrij Weijmassoij alizs Adij, gelegen op eijlant Timor, ter ander zijde het verbont Op 31 October A 1667 met hem Opge- recht, niet alleen mits desen vernieuwen, maar oock in manieren als volght VOot eeuwigduirent oprechten vaststellen.

Tot affirmatie van voorschreven beloven ende sweeren wij aan wedersijts, volcomen naar te coomen en onderhouden tot welcken eijnde wij desctl met Oner gewoonlijcke hantteeckeninge beijdersijts hebben bevestight; met conditie dat meergemelte Eilisappa sijnde voor desen ontfangen Compagnie vlagge bij paresse Tan onse Hol- lantse natie; altijt belooft te aten 17r ijen, desen brieff desnoct sijnde verthonen. Actun in de fluijt Loenen, Fanckert voor de regorij Adij, VCo eijlant Tijmor Adij, den 25 Meij 1668. (Inderstont : Gemerckt bij orangkaij Amagalij, gemerckt bij orangkaij Lilisappa. Ter zijden de voorschreven mercken stont NB dese tueer orangkaijs als geboorne broeders hebben Qunne particuliere questie te jamen afgedroncken en belooit te samen geen oorlogh te voeren maar malkanderen tegen alle Compagnies vijanden getrouwelijck bij te staan onder eede: Lager stont Marten Roos, gemerckt bij Gillis Duijnmeijer, Jan Blinne en Jan Panne

Wij ondergeschreven afgesanten van den Ed heere Jacob Cops; raar extraordinaris van India gouverneur directeur over provintie Banda resorten dien onder % beleijt den Ed Heer Joan Maatsuijcker, Gouverneur Generaal over gants Neder landts Indien wegens den staat der Nederlantse Vereenigde Oost-indische Compagnie ter eenre, en den orangkaij Amrosie als expresse afgesante Ta17 de koninginne Bealou ende radja Amalakou; gesa mnentlijk van negorije Era, antrent drie Inijlen boven Manne toetoe gelegen, ter ander zijde, hebhen te canien eeuwighduierent verhont, in manieren als volgt, opgerecht:

Eerstelijck dat sij geen koninck of andere overigheijt; zij blancke ofte swarten, sullen gehoorsaam zijn, dan alleen dE Corrpagnie VOOF onder welcker bescherminge hun als oock haare ondersaten, als getrouwe onderdanen sijn stellende; OIII dc selve t allen tijden als hunnen Heer nieesie Te erkennen;

Ten tweden dat zij met geen andere natien sullen negotieren ofte hunne coopmanschappen wasch, slaven, sandelhout etc Portugesen, Engel sen; Maccassaren, Javaner ; Maleijers ofte anders, blancke als swarte natie, verkopen ofte verruilen, Ilaar llana handelinge met de E Compagnie doer; en dat ille vordre natien hunne negerijs sullen afwijsen, ten ware zij niet vermogens WRatCn, hun konnen [egenstazn; in welcken gevalle daaran kennisse sullen doen Onse guarnisoenhouders op Kisser.

Ten derden; S00 wanneer voorschreven koninginne Bealou en koninck Amalakou net Ambrosie, voorschreven poincten getrouwelijck naarkomen; s00 belooit de Compagnie ofte wij des- selfs naam integendeel; de heerschappije over haarlieden haar- lieder onderdanen te nemen en deselve, naast Godes hulpe, alles beschertnen getrouwelijck bij te stzan gelijck dat een overigh betaampt. Tot teijcken van waarheijt en onser getrouwe genegenh’ Ucot noerde orangkaij Amrosie, gecomtnitteerde van de koninginne Bealou radja Amalahou, deser beijderzijts met onse hant- teijckens bevestigt ende met eede gesterckt, haar Compagnies vlagge vereert, Omn deselve bij verschijninge van Compagnies Tjat tuijgen ofte volckeren te laten waaijen, Actum Mannetoetoe oite de have van Reseboeij; desen 28 Meij A 1668. Onderstont dit merck is bij Amrosie, afgesante de koninginne Bealou, dit is gestelt bij rad;a Amalakou, Maarten Roos Jan Blinne Joris Maas

1. Cont ende kennelijk sij een ijgelijck, dies aangainde, dat wij, af gesanten gesonden uijt den [fiI den Heer Jacoh Cops, rit extraordinaris van India, gouverneur drecteur der eijlanden Banda ter eenre ende de orangkaijs Atnmassado Anuna toucko, beijde woonagtigh in de negorije Wakou Waijma, gelegen eijlandt Timor; ter andere zijde, een eeuwigh duirent rerbont hebberide opgerecht in manieren als volght:

Tot dien cinde SOO hebben kun orangcaijen beijdegaar tot teecken van oprechte ende vaste genegentheijt zijnwaarts een Compagnies vlagge vetcett, om deselve bij verschijninge van onse Hollandtsche natie daar Op derselver strant laten waaijen Alle welcke voorschreven staat beloven wij aan wederzijts sullen maatconGM Oirconde deser hebben dese met onse gewoon- lijcke eetvestinge wederzijts bevestight. Actum 1n de chialoup Walinge, g anckert leggeride Op dese rheede Tdor Waijma desen 3 Junij 1668. Ende was onderteeckent M: Roos, Jan Blinne, Davit van Zor, Pieter Adriaense: Onder stont mn Mar- gine gemerckt bij orangkaij Ammassodo, gemerckt bij orangkaij Amasouka:

1. Cont ende kennelijck sij een iigelijck dies aangaande dat wij afgesanten, gesonden uijt den naatu van den Heer Jacob Cops; raad extraordinaris van India gouverneur en directeur der eijlanden Banda eenre ende den orangkaij Mettelorij, regerende negerij Leijwejj eijlant Timor gelegen ter andere zijde, een eeuwigh duierent verbont hebbent Opgerecht in manieren als volght

Alle welcke vcorschreven staan beloven wij zan wedersijts sullen nl4comen Oirkonde deses hebben dese met onse gewoonelijcke eetvestinge wedersijts becragticht. Actum in de chaloup Walinge anckert leggende Op de rhede Vcot Leijweij desen Junij 1658 Was

onderteijckent M: Roos, Jen Blinne Davit van Son;, Pieter Adriaenge Onderstont gemerckt bij orangkaij Matteloor, gemerckt bij den zoon uoorcemde orang kaij, genoempt Racomitte

CCCXXIL BANGKA EN BILLITON

Juni 25 Augustus 1668 De aanrakingen de 0. I € met Bangka (ne1 Billiton) hielden in Ccrsi tijden (sedert 1616) verband mct dic Ict Palembang Jtke TOtS zich Vots Tonde JUFI Barcka (Corb. Dil, bidz 347, 381). neelt WlET gedacht, Bangka ,tot rerde?-tous maren. (De Jonge, Otrons, bldz. LXV ; bldz. 217) . Ook som5 tamclijk druk handelsverkcer tusschcn Batavia Bangka (Tielc; Boxestoffen, MI Lldz, XXV) It latcr tijden weigerde Rargka de Oddct hoogheid Palembang crkennen OI9Choon 1658 deze zich rechtem op hct clard tockcnde. (Dagk-Register 1668-1669 bldz 69), dczcr tijd werd het eiland van alle zijden lastig gevallen (zie beneden) kiahi Sampiroe gehieder oite Radja oret kiet gerelte eijland eude oock Iet eijlant Blytton kwam Atu Waris vaertuijgh Bataviz, sijnde volgens sijn voorgeven hier Getachenen Comp te versocken tot heschcrmhecr Over sijne voornoemde Jauden cnde onderdaten (Dagk-Registcr 1668 1669 , bldz . 83, 1U6) . De Raad Indic kesloot het iluitje de Zandlooper ea Bingka Zenceu LoM degen nEIE[L koe sigt de saecken aldaer tocdrocgen (bldz. 107). Intussckcn werd 10 Juli zijn verzoek voldaan, waantze radja den 12 Juli naar Bangka vertrok vcrgezeld de Zandlooper GnOCr onderkoopman Jan Harde, die de hardel diende bcprocven poolshoogtc jemen de toestander: op Bangka Billiton, vooral arcr dc rechtcn der radja WlAT die eilanden. (Vgl cok Dc Jongc; Opkomt , bldz. 110) .

Aen den Edelen Heer Joan Maatsuijcker, gouverneur generaal wegens den stant der Verenigde Nederlantsche Geoctroyeerde Oostindische Compagnie in Orienten ende Heeren Raden India

Geeft te kennen erde retonstreert kiaij Samparoe, opperhooft ende gebieder op d’ eijlanden Banca ende Bliton, hoe dat hij Temon-strant alhier is koomen aan te landen Op het aanschrijven van Thomas Engelse, inwoonder deser stede Nietjegenstaande dat hij Temon-strant aengesocht is geweest VatI de Coningen van Jambij Johoor ende Bantam; etide dat met diverse besendingen ende schenckagie, omh sich selven onder haare bescherminge begeven, doch is bij hem remonstrant alle de bovengenoemde koningen haare versoecken afge- slagen ende geweijgert ende gemerckt hij remonstant evenwel nu genegen 15 Om eenbescherineer Metnen Wjar onder remonstrant ende zijn onderdanen trogen schuijlen tegens alle voorvallende vijanden, hebbende remrionstrant ende zijn volck jegenwoordigh anders geen [206] als die van Palimbang ende die van Lampo Hebbende die van Palirbangh tor sodanige vijantschap geen andere motiven ofte redenen, als eenelijck Omt dat hij; remon- straridt, den

Palimbangsen coninck niet aenneten wil, om den zelven te erkennen Foor ziju , remonstrants schutsheer Eu wat de vijantschap die Lompo belangt, geschict nergens anders cene lijck hzar roverijen versadigen Soo ist dat hij rerrionstrant, verclaart dat eenelijck bewogen is geworden door het aanschrijvens voorinemm alhier te koomnen, Om ax haar Ed te versoecken, gelijck hij, remonstrant; dcet bij desen, dat sijn Ed mijne E Heer den Gouverneur Generaal ende de Heeren Raaden van India gelieven willen hem remonstrant; ende zijne onderhorige onderdanen soo op het eijlandt Bancka als op het eijlant Bluton aan te nemen onder haar Ed beschuttingh ende bescherming, alsoo hij, remonstrant, ende (de] sijne volkomen geresolveert sijtl ende genegen, om dE. Compagnie aan te nemen Voot sijn remonstrants, ende zijne onder- canen naar schuts- ende schermheer, mitsgaders d'E Compagnie eeuwiglijck daarvoor te erkennen ende oock gehou ende getrou te sijn en blijven .

Oock sal geen andre natie voorschreven eijlanden InogeIl wooner off negotierem, dan de geene die Compagnie sal willen toestaen ende bij haare Ed aenneminge sijns remonstrant, ge- mentioneert versoeck, SOO presenteert hij remonstrant; &n d'E Cori- pagnie allenigh open stellen alle sodanige waaren ende cooprran- schappen als op de twee bovengenoemde eijlanden is vallende, gelijck wasch, kaijo garoe [207] ijser, schilpatshoorn, wilte vogelsnessies henevens alle andere waeren die noch namaals soude miogen geopen- baart werden presenteert wijders aan d'E. Compagnie allenig te laten eijgen sijn het recht van mn ofte aenvoeren alderhande sorteringe van Cust Bengaalse, Suratse ende Persiaanse kleeden op beijde de genoemde eijlanden:

Ende Op dat haar Ed soude mogen verseeckert zijn, wat cnde hoe - danige goederen geseijde twce eijlanden vallende ofte groeijende, verscceckt hij, remonstrant, dat haar Ed willen gelieven Inet hem remonstrant NAE Banca ende Bliton senden seeckete WCTSUOI die hij, remonstrant; genegen hair Ed te noomnen Aa relcke persoon hij, remonstrant, presenteert openbaren d'ge heele gelegenheijt ende staat beijde d'eijlanden; soo dat den selven DCT SUOI Oaar Ed eerst behoorlijcke openinge ende rapport sout connen dceml, wiens als dan doene openingh ende rapport hij: remonstrant; belooft voor hemn ende [de] sijne sich gewilligh te houden ende gedragen ence 0 alsdan voorts iet dE. Compagnie regten ende te sluijten een goede vast ende hondich contrackt etc

Het bover getnentioneert versoeck van aanneminge onder beschut- tinge ende bescherminge en geschiet niet met intensij om dE, Com- piguie lastigh ofte schadelijck vallen, om den remonstrant ende sijne te adsisteren mlet maght volck, schepen, chaloupen oitc andere vzartuigen maar specteert eenelyck daarop, dat den [emUI- strant ende zijne onderhorige onderdanen tot afschrick alle de geerie, die haa vijandelijck sourle willen aantasten gerust ende vredelijk sullen cunCI leven, tner 4tI te

togen dragen erde roeren; dat de Compagnie haare schutts ende bescherinheer I5 en dat d'E. Compagnie wil gelieven hen, remonstrant, mits hetalinge tegens een redelijcke prijs, te adsisterer met sodanige ammonitie van oorlogh nooden sullen hebben

Op het schriftelijcke vertoogh ende versoeck door de radja Sam-Poerz gebieder V4n de eijlanden Banca ende Biliton , in Rade India overgegeven ende hier voor onder 22 Junij jongstleden gere-gistreert ende bij hem onderteeckent, heden tusschen heer gouverrieur generaal Joan Maatsuijcker ende Raaden van den staat der Nederlantsche Oostindische Compagnie ter eenre ende de hooggedachte radja voor hemn ende sijne nasaten ter andre zijde, nae enige gehoude conferentie, gemaackt enlde opgerecht een Onderlingh verbont ende alliantie in maniere als volgt:

Eerstelijck sc0 beloven de heer Gouverneur Generaal en Raaden haare zijde, den hooggedachten radja Sampoere met zijn Voor schreven eijlanden ende volckeren te nemen ende te houden onder de protextie ende bescherminge van la Compagnie tegen alle vijanden, die hem ofte sijne onderdanen sullen willen beledigen ofte ongelijck doen, in de wijse als bij het geciteert geschrift is gestelt: Waartegen dan d hooggedachte radja van zijne sijde Voot hem ende nasaten, gebiedlers de voorschreven eijlanden, belooft ende aannectpt. de gerelte Compagnie U voortaan houden ende erkennen our sijn wettige schut-beschermheer , langh als de son ende aaall aen heme sullen schijnen, mitsgzders deselve gehou ende getrouw te blijven, als sodanige nau geallieerde betaampt ende dat hij dienvolgens oock gCen andre natie ofte volcken admitteren in de landen onder sijn gebiet staande te handelen oite woonen dan alleen d onderdanien van den gerelte Compagnie of die deselve sulckx sal vergunnen ende toestaan

Ende belooft oock, wanneer weder thuijs gekomen sal sijo bewercken te Wege te brergen dat dit contrackt van verbont ende alliantie bij de Grooten Op de voorschreven eijlanden sal worden ge cOnfirmeert crde bevesticht, erde dat daarvan acte gemaakt ende overgesonden zal werden Aldus Gedaan ende gecontrackteert in de groote raadtcamer des Casteels Batavia, ende hebben partijen contractanten kennisse waarheijt dit met hzare respective hantteijckeninge bevesticht. Desen 10 Julij des Jaars 1669.

Hct fluitje dc Zandlooper met den orderkoopman Jan d Hardc kwam den 15 Septetnber Batavia terug: Van het tct OI-Ineressane Lag register is ,de instantie corte opgenomen in het Degi Register 1668 1669 (bldz: 155 159) , De handelgvooruitzichte 1 bleken niet KOO Iang ; ook werd den Nederlanders Iedegedeeld, 0p Bangka ,niet wiste , Jaer Jnder minerae als yser vinden Op Biliton ,hielt cen regent Palimhangh; Rerene Eweede Censoo cesidentie Kiahi Samproc, die zich Batavia radja Banca ncct lacter

noemen MtEr nede gehicdcr op Rarcz, LaoT Palimbangers verjaegt sedert op Bilitongk badde gewcolt Hij niet Iieer als gebieder Orer plaetse Fvier Coloor De mede regenten eruoe ende gebieders Tnstem niets Samparoe 9 ris nae Batavia, Adog d Orersiaende vercherdeu zy alle Senle C0 zyn OMIL Cup L haren bescieriineer neinen Ook de bcvolking cer gcnegen Corn gchoorsamen Den 25 Augustus Mcrd doot Harde het hier volgende con tac swOrCL ingestelt geteken:

Op het schriftelyk vertoogh cnde versceck van den Radja Samprou, gebieder vall land Banca, in Rade van India Batavia overgegeven ende onder 22 Junij jongstleden bij hem onderteeckent, wegens ## GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROIEERDE

dE Paccaur van Coloor, Pabawan Bobob Pamantra van Perlangh Batinpangoan Rangkat; Palampack van Jambou; Padjarin Kajuara Posoan Pangobotan, Ongoroupi Papoulol Panoulock Perlangh; Padayen Vat Pajatonte, Pamalack van Pinangh, Pajabat van Pajabongcou; mnedegebieders van eylandt voornoemt; 15 heden tusschen Jan de Harde, ondercoopman in dienst der Vereenigde Nederlandse Oost-indische Compagnie, van wegen de Ed” heeren Joan Maetsuyker, gouverneur generael, ende d’E heeren Raeden van India hier toe gecommitteert, Omnl nader bewys en seeckerheydt te mogen hebbett van gedane versoeck by voorschreven Radja Samprou; ter eenre, ende de gemelte heeren gebieders voor haer ende haere naesten ter andere syde, eenige gehouden conferentien een nader onderlingh verbont ende alliantie gemaeckt ende opgeregt in maniere als volgt Eerstelyk, beloven de Gouverneur generael en de Raedenl van haere syde de gerelte gebieders met haeren voorschreven eylandt volckeren te TlCMCI ende te houden Onlder haere protextie ende de beschermінge van de Compagnie tegen alle vyander; die haer ofte haere onderdanen sullen willen beledigen ofte ongelyck doen, in der wyse als by het geciteerde geschriit is gestelt.

Waertegen dan de welgetelte gebieders voor haer ende hzere nasaten; gebieders van het voorschreven eylandt, belooven ende aannehmen gemelte Comnpagnie vati voortaen te houden ende te erkennen voor haeren wettiger schut- ende beschermnheer, langh ende maen aen den hemel sullen schynen, mnitsgaders deselve gehou ende getrou te blyven, als soodanige nauw geallieerdens betaemt, en dat zy dienvolgens oock geen ardere natien ofte volcken sullen admitteren in de landen, onder haer gebiet staende te handelen Ofte te woonen; dan alleet de onderdanen van de Compagnie of die deselve vergunnen ende tcestaen Wyders belooven ook de gemelte gebieders meergeseyde Compagnie voor haer aengenomen protextie een eerlyke recognitie jaerlycx Op te brerigen uyt de vrugterl, die die landen syn uytgevende

Aldus gedaen ende gecontracteert by Oosten Banca aen de riviere Coloor hebhen partyen contrahenten kenniisse van wzerheyd

Dagh Register, bldz. 157.

Djeboes Kajac Arang? onder-district Toboali:

miet haere respective handteekeningen bevestigt desen 25en Augustus 1668 Fas geteeckent by de regenten oite gebieders, hier bovengemelt, ende den ondercoopman Jan de Harde

CCCXXIII BANDA:

25 Juni Juli 1668. De fluit ccnfm de sloep Walingen gingen voort volgens de instructic Zouvtineur Banda Lons de verkoedgen te regelen Zuidwaarts gelegen Eauder Zuidwester-eilanden Leti; Moa arat[208]. Onderlinge oneenigheden van de hoofden dier eilanden maaktent omder ee[regeling der verhoudingen noodg

Cort ende kennelijk sij een ijgelijk, dies aangaande dat wij; afgeranten Gesonden uijt den MEAT den Heer Jacop Cops raad extraordinaris van India gouvernieur directeur der eijlanden Banda aancleven Van dien, onder het beleijt Van den Ed” Heer Joan Maatsuijcker, gouverneur generazl over gants Nederlants Orienten, representerende den staat vani de Verenigde Nederlantsche Oostindische Compagnie; cenre, ende de orangcaijs op eijlant Letij, gen Mesmourij van de negrij Battommea Toulota negrij Touttekaij ende Soweleekij Fan de negrij Lovelullij; nevens hunne onderhorige ter andere sijde, het verbont van den 7e September 1662 29e Julij IOe Decenber 1665 tusschen gemelte Compagrie ende hun orangkaijs opgerecht, niet alleen wederzijts vernieut maar oock rloch daarenboven het selve in manieren als volgt MeT eeuwig duierent vastgestelt, te weten Eerstelijck dat zij, orangcaijs, als opperste van alle vordere orangcaijs van Letij; oock uijt den mauti A hare successeurenl onderdanen beloven, d’E Compagnie gehou getrou te wesen, en dat sij niet sullen gedogen, dat erige Engelse Portugesen, Macassaren ofte enige andere vaartuijgen, dewelcke met dE Com pagnie in oorlog zijn aan dit hair eijlandt sullen mogen comCT bij aldien eenige sodanige vaartuigen quamen, deselve sullen vijandelijk aantasten ende bij veroveringe vin dien deselve gevangen houden totter tijt enige vaartuigen van d’E Comnpagnie cotneM, als dan de gevangenet, [209] zij Portugesen of Macassaren; overleveren om in handen van de E. Compagnie te geraacken

Waarvoor wij ondergeschreven weder bcloven, uan bovengenoemde orangkaijs Mismourij; Toulota Sawelekij uijt den pel Va de E. Compagnie dat wij haarlieden voor scovee gevangene als sij aan d’E Compagnie soude mogen overleveren, sullen te vrede stellen TeT sodanige vereringe als bij den Heer Gouverneur in Banda sal

geoordeelt werden te hehoren; voorschreven orangkaijs beloven oock, datse alle vaartuijgen Compagnie alhier Op haar rhede comende; in alle gelegent heden behulpsame hant sullen bieden hetzij mnet verversinge water ofte andere behoeftigheden die deselve benodigt mogte zijn vooruamentlijck met haar negotieren alle vruntschap met sodanige coopmanschappen, als op hun eijlant d'EJ Compagnie dienstigh en aldaar sullen mogen bevonden werden:

Ten aatsten voornamentlijck beloven de voornoemide Orangkaijs, bijsonder orangkaij Sowelekij welckers negrij den orangkaij Backer noch een hondert negen dertigh Makisseresen Onse aznkomiste gevonden heeit en mn die van orangkaij Mesmnourij thicn d" datse niet alleen deselve, maar noch alle die na desen noch sullen op haar lant gevonden werden dewelcke jongst door Portugesen van Larrentoucke alhier ontjaacht ziju1, treck van hier aan den orangkaij Backer getrouwelijck tot den laatsten mar toC sullen weder overleveren 0m also op haar eijgen lant; van VAAT sij gerooft zijn, weder gebragt miogen werden:

In tegendeel helooft dE Compagnie; bij aldien ij orangkaijs, ncvens Iate: ondersater de voorverhaalde artijculen poinctuelijck konem bescherminge Ovei haar aan te nemen, tegens alle haare vijanden de behulpsame hant te bieden ende getrouwelijk bijstant bethoonen. Tot dien einde hebben zij, orangkays, ons mnet gewoonlijcke eet- sweringe dit wederzijts bevestigt en hebhen den orangkaij Sawelekij omdat zijn vlagge C d'E Compagnie door de Larentoukse an roort 15 wederom cen nlleuwe 1n de plaatse vereert, OM nevens andre bij verschijninge van on5e natie te laten waaijen; Actum de fiuijt Loenern g'anckert leggende voor Letij op de rhede negrij Toutekaij, desen 25" Junij 1668. Onderstont ; gestelt bij orangkaij Taulata, gestelt bij orangkaij Sawelckij: Was getekent Maarten Roos, gestelt bij Gillis Duijnmeijer, Jan Blinne Jan Panne.

Cort erde kennelijk sij een ijgelijk, dies aangaande, dat wij; afge- sinten gesoniden uijt den naam van den Heer Jacob Cops, Raat extraordinaris van India, Gouverneur Directeur der eijlanden Banda onder het beleijt van den Ed. heer Joan Maatsuijcker, gouverneur generaal over gants Nederlants Orienten, representerende dcn staat van de gantsche Nederlantsche Geoctroijeerde Oostindische Compagnie ter ccnre; der orangkaij van de negrij Pattij; ge- naampt Tettij, residerende op eijlant Moa, nevemc zijn onderhorige ter andere zijde, het verbont tusschen hem en dE. Compagnie opge- recht in dato 6" December 1665 niet alleen bij desen wederot vermeue, maar oock voor eeuwig duierent in manieren als volgt heb: ben vastgestel::

Eerstelijck belooft hij, orangkaij Tettij; nevens zijue ondlersaten haar te stllen tot getrouwe onderdanen van de Ed” Nederlantse Oostindise Compagnie, die erkentien alleen Foor haar heer tneeslet onder wiens gebiet protexie (naest Godt) sij haar zijn begevende

Ten tweede dat alle coopmanschappen L’zij slaven, wisch schil-patshoorn ofte yets anders, d’E Compagnie gading zijnde; de selve aan dE Compagnie voor een redelijcke prijs te sullen verhandelen:

Ten derden dat trlet geen, hetsij blancke ofte swarte; natie; gelijck Erigelse, Portugesen, Maccassaren Maleijers, Javanen Ce-famniners ofte enige andere vreetide natie, die in oorlogh met d’E Compagnie mogte sijn, ofte hier naniaals comen sullen handelen; dan alleen met hooggemelte Nederlantsche Oostindische Compagnie, maar integendeeL van hun lant en strant 2f te Wijsen, s00 veel haar bij ozse absentie doenelijck sal wesen

Daarentegen ten vierden, soO helooft dE. Compagnie indien hij, orangkaij Tettij, en sijn Onderhorige de drie voorschreven artij” kulen nacomen; tegens alle haare vijanden de behulpsame hant bieden ende trouwelijck bijstant te bethonen; Tot dien eijnde heeft hij orangkaij, voor desen Cotnpagnie stcen vlagge ontfangem, deselve bij verschijninge Mee Hollantsche natie te thonen en tc laaten waaijen dit beijdersijts maargekomen werden; hebben desen niet onse gewoonlijke ectsweeringe aan wedersijts hevestigt. In de fluijt Loenen g anickert leggenide vcor eijlandt Mowa negerij Jesette den 29” Junij 1608. Was getijckent = gemerckt bij orangkaij Tettij; eemcrk bij orangkaij Malpe, gestelt bij orang kaij Rautouta, gemerckt bij orangkaij Rakau, Marten Roos, gestelt bij Gillis Duijnmeijer, Jan Blinne en Jan Panne

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602-1800

III

Cont en kennelijck sij een ijgelijk; dies aengaende dat wij; afgesan ten uijt den naam van den E Heer Jacob Cops, Raat Extraordinaris vat India mitsgaders gouverneur directeur der eijlanden Banda onder het beleijt van den Ed” heer Joan Maatsuijcker, gouverneur generaal Over gants Nederlants Orienten, representerende den staat Nederlantsche cctroyeerde Oostjindische Compagnie eenre, ende orangkays Roijwacka, Loisive Jorlijt Vat negrij Nanoulij eijlandt Laccar, ncrens hunne onderhorige ter andere zijde, het verbont tusschen d’E Compagnie en hun in dato Aug: 1665 opgerecht, bij desen wederom vernieuwen Vooi eeuwigh duirende oprechten in manieren als volght;

Ten eersten beloven sij orangkaijs, nevenis haare ondersater haar te stellen tot getrouwe onderdanen van d’E Nederlantsche Oostindi sche Compagnie, die te erkennen voOr haar heer en meesters, onder welckers gebiet = protexie (naest Godt) sij haar sijn begevende:

Ten tweeden dat alle coopmanschappen, het sij slaven ofte Vat onder haar Gehiet d’E Compagnie dienstigh zijnde te bekomen, Sij d’selve d’E Compagnie voor een redelijeke prijs te sullen YCt-handelen:

Ten derden dat met geen andere natie, gelijck Engelse, Portugesen, Macassaren, Cerammers, ofte enige andere, die met d’E Compagmile in oorlogh souden mogen sijn, ofte hier namaals cumen sullen han- delen, dan alleen met gemelte Nederlanitsche Oostindische Compagnie, maar In tegendeel haar hun lant en strant afwijzen en haar alle verversinge, water en andere behceftigheden ontseggen weder dcen vertrecken; sonder haar enigsints de behulpsame hant te bieden. En bij aldien eenige Portugesen ofte Macassaren etc: tegens hun danck wil- den landen, sullen deselve s00 mogelijk trachten te vermeesteren en ge vangen Tt MCT tottertijt Onlse natie arriveert, aan welcke zijde sijluij- den d’selve sullen overleveren tegens soodanige vereeringe als den Heer gouverneur in Banda daattoc sal ordineren

Ten vierden :00 belooft de E Compagnie in tegendeel, indien sij Lackeresen de drie voorschreven artijckulen poinctuelijck naarcomen, de bescherminge over haar aan te nemen tegens alle haar vijanden de behulpsate hant te bieden: Toirconde desen hebben wij weder wedersijts dit verbont met anse gewoonelijcke eetsweringe bevestigt In de chialoup Walingen, leg - gende geanckert voor de negrij Orwane eijiant Lacker desen 2* Juiij 1668. Was geteeckent M Roos, Davit van Zon; Pieter Adriaensen Gestelt bij orangkaij Loisive, gestelt bij orangkaij Jor- seijt:

Ecn ncgerij Nanloeli ligt op Leti: (Veth, II; bldz. 547). Lakor. Zic hiervoir, bldz. 332, Zic bldz. 332,

CCCXXIV SOLOR EN TIMOR

14 Juli 1668.[210]

Ook nu wcer strekte de gouverneur %an Banda zijne zorgen ook uit Oyer ket eiland Timor zeli. De sloep Walingen bezocht ook ditmaa weder dit ciland, Eclegen buiten het hes-uursressor rouvcrncus Cops (vgl, hicr- voor, bldz, 393, oot

Cont eride kennelijk si; een ygelijk; dies aengaande; dat wij, afge-santen gesonden uijt den naam den Ed” Heer Jacob Cops Raat extraordinatis India, gouverneur directeur der eijlandett Banda, onder het heleijt Van Ed” Heer Joan Maatsuijcker gou verneur

generaal cver gants Nederlants Orienten, representerende det staat van de Nederlantse Geoctroijeerde Oostindische Compagnie eenre ende den orangkaij Pere, residerende negrij Maijlij, gelegen op eijlandt Tijmoor ter andere zijde, een eeuwig duurent verbont hebbende opgerecht, ianieren als volgt.

Eerstelijk belooft hij, orangkaij Pere, nevens sijne Ondersaten haar te stellen tot getrouwe onderdanen Vdil de Ed” Nederlantsche Oost- indische Compagnie die te erkennen en te respecteren alleen voOr haar heer mcestet onder wiens gebiet protexie (maest Godt) haar sijn begevende

Ten tweeden; dat alle coopnianschappen slaven. sandelhout; als andre Laren etc’ dE Compagnie gading zijnde onder haar gebict bekorrien zijnde. deselve aan de E Compagnie voor redelijcke prijs sullen verhandelen.

Ten derden dat mct gcen andere blancke natie, gelijck als Engelse; Portugesen France, Macassaren, Maleijers, Javanen, Choraminers, ofte enige andre vreenide natie, die logh met dE. Compagnie soude sijn ofte komen sullen handelen, dan alleen met gemelte Neder - lantsche Oostindise Compagnie maar tegendeel haar Vail hun Jandt &f wijsen; S0O veel hzar bij onse ihsentie doenelijck sal wesen, totter tijt den Ej Heer gouverneur Banda daar Fah ken- nisse sullen gedaan hebben om daar in te mogen versien, ten ware dat ynant met een behoorlijcke pascedulle d’E Compagnie arriveerde

Ten vierden belooft dE Compagnie in tegendeel, bij aldier hij, orangkaij Pere nevens sijne Ondersaten de drie voorverhaalde arti- culcn poinctuelijck nacomen bescherminge Oter haar aan Hemc tegens alle hare vijanden de behulpsame hant te bieden getrouwelijck bijstant te bethonen. Tot dien einde soo hebben hem, orangkaij Pere, teecken van oprechte en vaste genegentheijt t’zijnwaarts, een Compagnie’$ vlagge veree t, OM deselve, bij verschijninge van OnZC Hollandse natie, daar op desselfs strant laten waaijen

Alle welcke voorschreven staat; beloven wij wederzijts sullen nakomeni. Toirconde deses hebben dese met OnSC gewoonlijcke eetvestirge wedersijts bevestigt. Actum chialoup Walingen, g anckert leggende op de rhede Maijlij desen 14” Julij 1668. Was geteeckent : geterckt bij den Organkaij Pere; gemerckt bij Laromoko, tolcq, M: Roos, Jan Blinne; , Davlt van Zon en Pieter Adriaenszoon

CCCXXV SUMATRA’S WESTKUST

1.

Men sloot ok die van Korintiz verdrig; waarbij zij be- looiden al hun Goud Majutta zullet leveren” (Van Basel; 4D bldz. vgl, Mac Lcod, Smw” ra Indiscke Gids, 1904, bidz. 1281).

Contrackt gemaackt door den radja Adil op Majutten int bijwesen den tommagon uijt den name en wegen dE, Compagnie ende des Maningcabousen Coninx ter eenre, met de 12 depaus off outsten van Corincien tet lantwaart Majutta.

Int jaar Haaseraat; een duijsent ses en seventigh, Op den 12 dagh der maant Siauwal[211], Op den dagh Senaijan, beloven ende cveeret de 12 outsten Wal Corencien in bijwescn radja Adil ende 18 mentris van Majutta, aen den tomtagon Katip Mocda, dlienaer volmagtige van den E Jacob Pits, opperhooft dezer cust, datse nooijt voortaan meer Tam haare negerije Iaar Jambij met haar gout ter marckt sullen gaan, manr selve op Majutta ter marckt brengen welcke zij beloven, lange zij en haare comelingen leven ceuwig altoos sullen onderhoudeni als hebbende daar uijt den name van den Commandeur, uijt handen van den tommagon baaijties ontfangen Tot {eecken dat contrackt niet sal ge- broocken werden senden Sc aan de Commaideur taijlent Corin- cies gOlt, tot en ceuwige onderhouding van geduierende vrint- schap ende alliantie.

CCCXXVI MAKASSAR

15 Juli-27 Juli 1669.[212]

Zooals boven reeds bleek gaf het Boengaaisch tractiat Fcen stendige vrede: Reeds den J April schrcef Spcelman aan Rade hoe door troulooshcyt der Maccassaarse rcgeringh de jongst gemaeckte ~rcedc WeoCr tct runture Fecomen ennc Op 13 April in cen openbaren Logh vcratdert Toreet Goua Tello schreven tet Kativia, reder Dner yeder nncens gewordcn zin, komt den 1dminil schcn I/00 groote lasten opgelcyt afgevordert heeft, geene contnact vrede ict besloten Onder oen setrouw Wuaren gebleven; WceM Kalunata radja’ Tello Linques Latln duurde deze Bunstige stemmning nict : Fceds Mei Vieler bovengenoenide TWCc radja 5 Compagnie herin spoedig gevolgd door radja van LoCwot dic in Decetaber Ijar Bantamn vluchtte Speelman voerde van zijn kant met kracht den hernienden krije Wetn dnor Batavia mct Irachi gestcund ; daor Etuate terwiji hij der Boegineezen Xon ekencm hebbende Tusscnen est alles de colc gelegt, den randt voor quam Door dit alles Wuetocn de Macassacrse vyanden oucr dorise sccr beniuwt ende urterste noat gebragt”

Dcn Juni schreef Speelman; da: Lc saccken door Godts hulp Vettr Waerem gebraght, dat onder Godes Hulpe aet cen goede uytkomst riet wien getwyffel, terwijl den 21 Juli Misshtc Juli Batavia rim MEcede heerlycke victorie Waarmede Hecre COp” wapenen

hadde gelicve te 5egenen in de cverwiminge van het groote, coningklycke hoff castcc: Samboupo den 24” Juny jongstleden aul andwacr in gevlucht; hun :daer ten principalen onthoudetde het casteel Goz, maer hadt alles gebreck soodat niet wiert getwyf-Jelt; zij souden ecrlangh hiere hertreckigheyt moetcn afleggen endt Fredt Ohneleen HL bericht Jerd GTOO[C fecstelijkheden Batavia gevierd, TSUU met het branden pecktometi, het drincken van verschcyce roemers op ket Wetaeren vaderlandt”

Spoedig daarop Augustus wcrden Batavia Ontvanger Madete cutracer den Coningh cnde de grooten van Macassar gemaeckt” terwijl Speel - Ma den 16 October der Hooge Regeering berichtte; koc dat Zijn E Micl groote Aecp Coningen ende uere eroarer binnen daegen Batavia slonct te rolgen Ikomcndc dese alle (onzeveer 700 mannen Vouwcn ae- Umot zijn Ed” den Jer eouYcrnCLI gencrae] cncc Racden van Irdia te verootmoedigen endc agrcatic de gemaeckte conttactC versoecken Wecemher awat Spcelman stcede 26 had dc reroctmoedigirg plaats in Vcrcanering den Raad van Indie cvens aggreatie van de co ltracten” Hoe swaer bitter hart deae diepe vernederinge MOC Revallen hebben; Annc7 nconrcecen degecne ennizsc hebben hatr hoogmacdigh hartneckig naturti (Dagn-Reyister 1665 16so, passin; rooal bldz 480 vv.) .

Nader poincten 1669, waarop den coningh ende galerans, voorts de gehecle regeeringe van Tello, item oock crain Linques naar voorgaande verootmcedinge weder waarde bontgenoten van Gererale Compagnie en van wegen de zelve, uijt de naam van d’Ed Heer Joan Maatsuijcker, gouveroeur generaal ende heeren Raaden India, aangenomen ende ingelaten zijn door de Heer Cornelis Speelman; superintendent commissaris over de Oosterse proventien, admirael en crijgsoverste over de scheeps krijgsmagt, hier Op en Ontrent Macassar

Ten cersten Dat welgemelten heeren coningen ende de gantsche regeringe heijliglijk onderhouden ende getrouwelijk naatcnmein sullen, altoos eeuwiglijck en onveranderlijk; het contrackt en euwig verbont tussen de regeringe van Maccasser ende de Generale Nederlantsche Compagnie gemaackt, wedersijts versegelt en soletneel beeedicht op 18 November 1667 tot Bonaije, item naetder cune tract, tusschen den coning ende regeringe van Tello en crain Linques met welgemelte Compagnie aangegaen besloten verzegelt ende beeedicht op den 9 Maart des zanvolgende jaar 1668, $\frac{213}{}$ verclarende dat het aftreden van het selve door quaden en verkeerden raadt; haar w2s ten hoogsten leed, derhalven, datse hun kenden grotelijex verplicht; van daar Over Getterale Compagnie haare oot moedige bede genade te hebben ontfangen de welckes gucder-tierentheijt sij htn mitsdien int geheel overgaven onder versoeck dat int reguard van de geltsomnmnen, bij het Bonaeijse verbont sproocker, voor s00 veel daar in hare quota aenging; niet boven haare macht beswaart mogten werden, protesterende grotelijcx, OnTVCTITU gens te

wesen tot het voldoen van dien. Sulex is hun oock verseeckert; dat se ongetwijffelt 0p hunne verthoninge door de hooge regeringe India desen aangaande met alle billijcke en betatelijcke civiliteijt getracteert souden werden:

Hebben sij verclaert vour groote gunste weldaad aen nemen dat de Compagnie haar beliefde te laten behouden Aar mneine handgeweijre en musquetten en dat ten Opsigten sij haar van de vorder regeringe van Macassar afgebroocken hadden ende eerste uijtquamen haar te veruotmoedigen; met beloften dat se sonder eenige verschuijlingh souden aanwijsen ende aanstorits overgeven alle sodanigh licht tom bassen (swaer canon haddense niet meer) als de coningh endle le regeringe Tello Cralt Linques noch toebehoorden, dan dat het als berustende in Tello, in Goa, Sadrebone [214] of elders sonder daar Toot pretenderen, taar hedancten de welgemelte Compagnie grotelijcx; dat se hetselide beliefde nemen afminderirge Tam opgcmelte schult Toot wazrde:

1. Beloven wij tot repetitie en te meerrer bevestinge van Bonaeijse cotltract, SOO haast het de Compagnie sal believen te Ordonneren wallen van Tello rondotn neder te werpen noit andre fortificatien

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

te maacken als nzar VCOF gaande toestetnminge en bewilliginge van de Cornpagnie directelijck noch indirectelijck

1. Ingevalle de coningh ende regeringe Goa haar Op de overgesonde acte perdon nliet mede quamen aen de Compagnie te verootmoedigen dat sij alsdan als getrouwe ende goede bontgenoten Compagnie Mevens de vordere geallieerde vrienden deselve souden houden voor haare openbare vijanden en mitsdien de selve naar vermogen helpen doen alle mnogelijcke schade ende afbreucke: Doch Zo also schone den Coningh Goz wederhorig bleeff, sullen daer andere coningen coninghskinderen Maccassar noch oock geene cn d’onderdanen die haar verootmoedigen genade versoecken, niet aigewesen Tdat aangenomen verden, mits dat coningh regeringe van Tello voornementiijk geene lujden van Staal conditie sullen aten; sonder daarvan telckens prompte advertentie te lateni doen

Dat in gevalle Cronron [215] als puure oorsaacke het verbroocken Bonaijse verbont, sich in bijsonder niet eenemael ongewapent vernedereti bidden Om genade, sich stellende ter volle dis-positie van de Hooge Regeringe Batavia (onder verseeckeringe, dlog ongevergt, dat den sclvcn aan lijff en leven onbeschadigt blijver), dat sij hem alsdan sulcken gevalle sullen helpen Ver Volgen,

vangen off dooden, naar gelegentheijt alle goederen, welcke hem geattrappeert lvcrdcn stellen handen wan Compagnie tot aicortinge van gene aan de Compagnie volgens contrackt voorschreven, betaalt moet werden

Dat den hoogstgemelten coningh [216] ter begeerte van de Compagnie sal getouden zijn tot verseeckeringe dese nieuwe vereniginge of selve of ymand van sijne Groren, welcke de Compagnie compt te yorderen het zij dan voor altijt of Tuur enigen tijt; bij en onder ons bequame plaatse zal comien wonCn

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602-1800

1. Ten laatsten belooit de hoogstgemelte regeringe en crain Linques, om alle quade bedenckingen diffidentien en misvertrouwen wegh te Hemen datse naarvolgens de costumen; onder de Nederlanders allerwegen gebruijckelijck, noijt binnen Compagnies vastigheden sullen comet, met weinigh geselschap, doch deselve ongewapent; moetende de verdere swite buijten blijven, ten Ware besonidere voorvallende redenen anders wierde toegelaten. Tot solemnele bevestinge van dit alles soo hebben daijen Mangappa halve broeder van den coningh van Tello, de galerans of rijxraaden van wegen hoogstgenelte coningh vermogens haren credentiael [217], aen desen originele geanexeert, item crain Linques voor sich selven, wederome boven genoerde daijen Mangappa rijxraden Manchielove ende Depatto ijder voor sich selver; desen op den Alcoran solemneel besworen ende tot de meerder bekragtinge dien noch gedroncken het waater over Iaare crissen gegoten, beteeckenende deses lands wijse, dat indien het verbont quamen te verbreecken, sij alsdan door hare eijge geweeren nceten vernielt werden. Aldus gedaan erde beswooreti, int quartier Jaccatra on den COM vest veroverde casteel Samboupo, presentie van nevenstaande bontgenoten, die desen versegelt hebben onderteekent hebben, wel als de geene, welcke als leden Ue den Raedt [bij] dese negotiatie sijn tegenwoordigh geweest, op de 15 Julij Ao 1669 binnen het logiement van den Admiraal.

De bovenstaande naerdere poincten sijn geschreven d’eene zijde int Nederlants ende Ca andere zijde Maleijts,

wazren geteijckent ondert Nederlants bij Maximiliaen de Jongh, Picter Coopman; Joan van Oppijnen, Joannis Francen, Leendert Rus; onder Maleijts hetzegel van crain Linques met de TaCIn daarbij, voorts dang Mangappa, galeran Mantsiloe, galeran Carre Pano en daing Telolo: [218] Volgende sijn bontgenoten die present Faren zegel Van den coningh van Ternaten, Faronder staat

Majuda, jurotullus zegel var den coning van Pcping en zijn Meeaa daarbij radja Palacca, irou Voocque Passa Poja, radja Cajo palimpa dangh Sitakc; arou pite Toulawa arou pite Laompa.

Den coning Tello, op heden ter selver plaatse verschenen vergeselschapt zijnde met crain Linques daijen Mangappa, galeran de Patto, daijen Telolo en andere, soo heeft Zijn Hoogheijt ook in eijgener persone den eed op den Alcoran solemneel gepresteert, en vervolgens meerder bevestinge sijn zegel hier onder doen drucken, benevens ook dat van crain Linques, ende hanittekening Vam de vordere Grooten op den 21 Julij daaraanvolgende, presentie vall de nevenstaande bontgenoten: Hebbende oock in gevolge dien tot vergenoegen de coning Tello Sijn Excellentie Cala-Iatta wegens sijnen broeder, den coningh Tarnata, item Zijn Hoogheijt den coning Tn Pallacca insgelijcx op den Alcoran recoleert den voorgzande gedanen eed het vreedeverbant Bonaije. Was in Nederlants geteijckent bij Maximiliaen de Jongh; Pieter Coopman, Joannes Francen, eender Rus en int Maleijts zegel vanl den coning van Tello met ziyn naem daarbij, dajang Mergappa geleran Manfilce galeran cirre de Pano, daing Telolo Volgende sijn de bontgenoten die present Waren zegel den Couing van Tarnatenl, waar Onder staat Majudz, jurotuleus zegel van crain Linques zijn naam daarhij; zegel den coning Soping; radja Palacca passa Poja, radja Caja palimpce darij Sitake, arou pite Toulowa ineo pite Laompa.

heden vet schenen wederomme daijen Macoule, sabandaar, crain Mamoet crain Rapahuij; geadsisteert met daijen Mangaliquij, daijen Talolo, nog vijff sourouans met namcn carra Ikesa genaempt Imama, carre Tecca Ijewa, carre Telolo Imnanto, de tolcken Gtte Roepa Ilatou catre Gappa Ijono den schrijver Amien, vertorende Opgernelte drie persoragies een halfvel schoon papier, daar met Maccassaarse letteren Op geschreven stinde door de hand des Conings hare namen, met bijvoeginge Vin grote zegel dienende voor credentiael. en tot te meerder bekragtinge wierdt oock bij hun overlegt des Conings zegel zelve; verclarende door de sieckte des Coninx gesonden Wesen alhier sijnen eijgenen persone te representeren an wegen desclve gewapent te bidden om genade aan de Cornpagnie met ootmoedige versoeck, dat soodanigh als deni coning van Tello mochten acn- genomen tot Compagnies bontgenoten herstelt werden mits welcken gemelte verbintenisse, haar luijden vooren gelesen, tot de naarder verclaringe in de Macassaarse tale over gesegt wesende, hebbense deselve soo in sijn geheel geaccepteert, sonder de alderminste tegenspraake, en speciaal ook het contrackt op den 9e Maart 1668 int besonder met den coninck van Tello gemaackt zijnde, voorts geamipliceert Eerstelijk, dat gelijck hier vooren gesegt is van Tello, ook nu door de comngen en volck Goa en Sadrebone ter cerster begeerte d’E Compagnie sullen nedergeworpen gesloopt worden alle de wallen muren en fortificatien de steeden Goa Sadrebone, sonder deseive nochte oock erige andere weder te mogen opmaackert els met wille van

de Compagnie Itent dat de Coningen sich niet sullen mogen bemoeijen met de Maleijers, Moren of enige andere uijtlanderen hoe sij oock Genaampt bennen, welcke heden Tello Goa of Sadrebone of noch elders onder de jurisdictie mogten gevonden werden; maar daar mede de Compagnie aaten begaan naar haar welgevallen speciael Mapulle; sorder oock Jaer desen weder enige die of diergelijcke natien in haare negerije te mogen datcicn als met wille begeerte de Compagnie Sulcx oock de Compagnie vrijstaan, soo tot Tello, Goa als Sadrebone, mogen houden leggen sooveel volck Haar gelieve toesigteren, sonder dat de revieren van Tello, Sadrebone oock alle andre tusschen die beijde in gelegen soo se de Compagnie quame af te staanl, cenige vaartuijgen gehavent [219] of ontfangen mogen uijtgelet als alleen: sulcke welcke pascedulle de Compagnie conner verthconen Wazrop de voorenstaande gedeputeerde eerst voor van wegen haar coning; en daar uaar voor hun selven geprenteert hebben den ccd van getrouwe bontgenootschap, soo Op den Alcoran als met het drincke van het erissc waler, eren met deselve solemniteijten bet Teliose verbant staani uijtgedruckt: Ter presentie Van ondervolgende bontgenoten ordonnaire Raden [220] Admiraal ter voorschreve plaatse, en Op den 27 de maant Julij 1669 Was int Nederlants geteijckent bij Danckert van der Straaten, Pieter Coopman, Joannis Francen, Joan van Oppijnen, Leendert Rus Maleijts daijng Macule sabander, Manoudijngan crain Mamow, crain Rapoutchine als bontgenoot radia Palacca: Meer bontgenoten sijnder niet present geweest

Op heden compareren ter voorengemelte plaetse in het logiement den Admiraal den ouden coning van Goa, zijnde den jongen coning Mapasamha sieck; crain Crongron, crain Oedjong; crain Rapochunij, crain Pompo Ballng, carre Maemoer, crain Baboen daijen Mangeliqui hebben in eigener personen oock op den Alcoran gepresenteert den eed, vervolgens tot de meerder beves-tinge dit alles hare zegels hier op gedruct, met handteeckenirge oock alle vordere presente Groten, mede ten Oversaan de nevenistaande bontgenioten Raatspersoonen. Int Nederlants geteeckent bij Maximiliaen de Jongh; Danckert Vin der Straaten, Leendert Rus Onder Maleijts stondt zegel van d”oude coningh van Goa en daar bij geschreven crain Richoa voorts Abdul Hamij; crain Cronron; daing Mamou crain Hudjou; crain Rapoutchine Tjmalijongan, crain Tampobollang, daing Menawing, crain Bobohan, catre Mamou, Menou De Jongang daing Menalikij; bontgerioten zegel var de conngh Ternaten, daar neffens geschreven Majuda, jerotullus, quitsil Calamatta, zegel van de coningh van Sopingh, daar zijn naem bij staat radjz Palacca zegel van de coning van Tello en door hemn daar bij schreven crainti Tello

CCCXXVII: SOEMBAWA October 1669

eiland Sumbawa heeit mcn verscheide Koningen die cenigszins vasallen Macassar OLGC tijden plagten tc zijn ; doch die Onder dE Maatschappij behooren (Valentijn II;, b, Marassor , bIdz. 133, 141, 180) . nezc verhouding Soembawareesche Yoraten tot Makassar kad zijn invlocd ook docn gevoelen oorlogen tusschen d recds sedert 1605 mct dit ciland aanrakingen had verkregen; Makassar :

Zynde halve procuer Crain Patingaloz sulcx germyn Tello cn Crongroct; nogh wel gcen absolute bcdieningh vethecr micr grootste valliante van gansck Macassar, allentkalven getoont hcbberde ctn obversaagh: soldaet te wezen zijcde to: drietalen doodelijck gequecht; Onzc handCr otit snapt (Dagh-Register , Gldz: 481). Valentijn Himalegongan Uit kc: Contractbock; Ook in Contracthock hulp Socmbzwa uit bcreikze bijwijlen het ors vijardige Makassar (Zic hiervoor, bidz . 375), Ook in Iaatsic trochelen; dic gcleid hebben tot de verdragcn 1669, speelde Bima zijn aan OiatM vijandige rol, die uitlicp dc rol des OrtTU MeEM Den 16 October schreef Speelman dat, e gezanten Bira Water Makass2I weller hts gekeert; hebbende Avoreme cntact Comp 4uiatati (Dagh-Register 1668_1669 , bidz. 445 ; Encyclopaedie, bldz 307, 634; IV, bldz: 3; Tiele . Herees, Boustofer; II; bldz: XXIII; LXXI; 281).

Artijculen waarop tussen den heere Cornelis Spechman, oudgouverneur Coromandel, super intendent ende commissaris Jve Oosterse provintien admiraal en crijgsoverste over scheeps- en crijgs-machten Voor p Macasser, in den name en van wegen d’Ed Heer Joan Maatsuijcker, gouverneur gereraal ende E. E Heeren Raden van India, representerende de Hoge Regeringe ende oppermacht Van wegen Generale Nederlantsche Geoctroijeerde Oostindise Compagnie al hier in India cente, ende Jenelimonta; genaampt Abdul Wachier; Zenelijwdo, geraampt Beriboumij, Sara Boodjo, genaampt Somba, van wegen Mahomet; den coning ende Regeringe van Biema; item Tourilia Oehou; genaamnpt Bellou [221] vam wegen de Koninck van DOmpo, als te beijde representeerende de gantsche macht dat gehele ant, vermogens hare schriftelijcke ende versegelde credentiael, naar voorgaande verootmoedinge Budete zijde is gemaakt, vastgesteld ebeslote een vaste eeuwighduurende vrede; vruntschap bontgenootschap naniere volght; sijrde originele hrieff credentie voorschreve aen desen originelijck geannex

Eerstelijk verclaarden de opgemelte gesanten, dat haare beijde Heeren, de coningen in eijgener personen niet souden sijn rugh gebleven; selve te compareren, SOO liet OI gewigtige redenet, in de credentie vermelt, hadden moeten thuijs biijven, uaroter sij luijden dan ge eligeert teffen; versien Vaten niet alleen met de voorschreven schriftelijcke volmacht, nenanr oock hovendien

mondelinge ordre alat het overgeven haar crissen, ontbloot Wam geweer versoucken dat den Adriraal dit Taat terugh blijven niet wilde qualijck duijden, mitsgaders dat hij haar oock woude vergeven alle het quade dat oijt off oijt en speciael in dit oorlogh tegen Macassar hadden bedreven en beg;an; tot nadeel en schade van Compagnie hoedanig sij oock Vontt voor de gantsche regeringe voor haar selven versogten te mogen geperdonneert

Waarop, voorschreven genegotieert gehandelt wesende; verstaan, overeengecomer besloten, dat voortaan tusschen de Generale Compagnie ende het gantsche landt Biema, Dompo etc soo verte het sich nu uijtstreckt of nzar desen noch verder mocht comen uijt te strecken, sal onderhouden werden een goede vaste vreede; vruntschap en bontgerootschap, ten ceuwigen dagen toe in alle cincereteijt, oprechtigheijt er getrouwigheijt:

Ende opdat dit contrackt te bestendiger mach blijven, soo hebben hoogg emelte coningen alleen vergunt ende overgegeven Compagnie frequentatie van alle naar lande, met seciusie van alle andere Europaeanse natie off ymant van harentwegen sonder onderscheijt ofte niemandt uijtgesondert; wie het oock zijn mogte, sullende noch ymant Van deselve tcr negotie andcrsints vermogen admitteren; sonder toestemminge ofte consent den genen die van wegen de Compagnie sich alsdan tot Biema coire te bevinden sonder wiens voorweten sij oock geene sodanige natie, oock van geene andere natic hier in India vermogen aan te nemen cenige gesanter; brieven off besendingen, onder welcke schijn het oock mogte zijn

Spesialijck sal tusschen Bima voortaan alle frequentatie corespondentie Macassar sijn blijven geextirpeert ten Die Tederen naacon volgens den credentiebricf, dat wij (de Koninger) allccn de getre zijn in de landcr van Bicma cn Dompo, daar het volck sich aan gelcgen Indien wij dat laca;7t Ovcrquamen zoude kct ge-hcele volck vestroijen; want het landt thuijnvolck, orgemaniert doni onvcrstandigh dic Rccn rcden Detanan Hoeverre dit ,etc zich uitstrckt; mij nier bekend: Zie echter den can- dit contract art, 15 eeuwigen dagc Loc , mel iteratief versoek der gesanten, datse mogten slen nct te voctom haare kinderen bloetverwanten, die hier conien vinden dat dan voirt de Macassaren nooijt vergont mochte werden, tnet haare ptalici de landen Biema te varen ofte aan te comen.

Ende wert de Compagnie alleen met uijtsluijtinge van alle andere voorschreven Europaeanse natie onder gantsche gebiet Vann hoogst gemelte coningen overgegeven de vrije handel ende negotie, sonder dat oock enige andere Indiaense natie, zij Mooren, Javaten, Maleijers, Atchinders, Chiamners etc geene uijtgesondert, daar oock eenige waren oite coopmanschappen sullen vermogen aan te brengen, Seite met hare vaartuijgen aancomen, sonder pascedulle toe latinge Ta de Cornpagnie

Insgelijckx sullen geene van alle voorschreven natien, soo Europaeanse als Indiaense, uijt het gebiet en jurisdictie van hoogst- gemelte Coningen mogent Vervuctem eenige de aldermninste coopmat- schappen, dat deselve daar int landt vallen off buijten toegestaan werden te mogen aanbrengen, door de onderdanen van hoogst tgemelde koningen off andere naar bij woonende vtdcllij la- delingen, alsoo datselve de Compagnie alleen is toegestaan spetie het sappanhout, cassilingua, schilpatshoorn wax etc den Tijs daa VUOr neetipt de Compagnie aemt, bij alle extraordinaire tijden dierte, gelijck op Maccassar; wanneer sij deselve met Vout- deel cunMCTI TcTTuten, aen de regeringe van Biera betalen voor een Bietaas cooijan 80 maten; ydler Van 54 pond ; doch bij gemene tijden sal de Corpagnie niet mccr betalen als Inerckt- ganck Tnaar soo de Compagnie niet genegen is den rijs Op te koopem, dan sal het vrijstaan alie andere negotianten, die met passe van Compagnie daar verschijnen, opdat evenwel het volck Van Biema haar gewin moget maacken:

Om alle onderlinge moeijelijckheden voor te comen over den COuIS van gelden; soo is geaccordeert, dat alle Nederlantse silvere spetie op Biema gangbaar sullen gemaackt werden Mits dat net int reguard var paijement wal sagtelijek miet langsaamheijt ge schiede, om den minsten aanstoot aan gemene volck te geven, sullenide de hoogstgernelde coningen Maccassaarse goude munten oock sagjens intrecken vettnogers wesen, ecn andere eijgen muncto van siiver gout slaan. die Cornpagnie sonder schade voor haare coopmanschappen ontfangen vervoeren kan: Indien eniger tijt enige Nederlanders off andere Christenen, sij dat het sijn dienaren of onderdanen van de Compagnie of oock selis geen onderdanen_ soo het Christenen zijn _ hun tot d hoogstgemelde coningen quamen te begeven toonden genegen Lurge het Mahumettaans geloove am ncemen, sullen de sodanige geensints angenomen maar datelijk in goede verseeckeringe handen de Compagnie moeten overgelevert worden _ mitsgaders oock alle sulcke die albereijt noch ergens onder de jurisdictie van hoogstgemelde Coningen mochten schuijlen; insgelijcx en sal cock de Compagnie gcene onderdanen Coningen tot het Christengelove trecken; tegen danck wil Hunne Hoogheden:

Soo cenigh schip of scheepen van de Compagnie bij ongeluck off andcrs ontrent Biema off stranden van Biema off Dompo etc’ selve te blijven Quamen, son sullen de Coningen houden wesen_ naar vermogen de Compagnie bij te staan met Uaat tuijgen en volck, om de menschen goederen te bergen trachten voort te komen alle verminderinige dien; daerom oock weder de Compagnie dat volck, die hier toe te hulp comen eerlijck beloonen, 10. hoogstgemelde koningen en sullen nu naar desen van Compagnie over het in en uijtvoeren W goederen, aancomen van scheepen off andersints

niet vermogen te vorderen eenige thollen off gerechtigheden, onder tijtul kct oock Wacen mnach_ alsoo Compagnie dat alles vrij gegeven wert:

Het sal de Compagnie vrijstaan, tot Bierra Dorpo en vOOrts Hier in d belekenis “gangbarc munt’ (Vcrdam, bldz. 456). Aibereits alrctde, alreets (Verdam, bldz, 33) door geheele landt daar naar gelieft, en Op sodanigen plaats als daartoc komen uijt t keuren_ eene logie op te ricnten; waartoe dan oock Haare Hoogheden zullen doen bestellen de materialen naar slants wijse. Doch begeert de Compagnie haar logie steenen Ilet panne dack te maacken; daartce sullen deselve materialen moeten versorgen off ten ware gedient conde zijn van de bergsteen_ die daar valt, Kaar ATI Compagnie de aanbrengers dan behoorlijk sullen loonen.

Alle het groff canon bassen, dat onder het vermogen van hoogstgemelde coningen Voor jegenwoordigh cotnpt bevonden werdcn; dat sullen hoogstgemelte conitgen gehouden wesen, d’eerste aanmaninge aan handen de Compagnie over te leveren_ nier uijtgesondert of sonder daar Van te verbergen; Des wil oock de Compagtie uijt puiere goedertierentheijt gcene restitutie vorderen over het aflopen der chialoupe den Doradus noch Oock geene breucke Ovet dat selve feijt andre misdrijven_ onme het volck van Bierna niet le beswaren, maar noch ymatdt int leven moght gevonden werden; die schuldig zijn het Vermoorden van het volck der voorschreven chialoupe, die zullen Hun Hoogheden zonder eenige genade straffen ten overstaan den Resident deselve wel verseeckert overieveren. Insgelijckx sullen oock Haare Hoogheden weder restitueren; 5OO het hegeert wert, al soodanige gewecr en amonitie _ als uijt het verongeluckte jacht de Geijt deen ander hebben gecogt; mits dat de Compagnie dan weder uijtkecren, geete sij daar voor hebben betaalt:

Ende Op dat dit verbont te onverbreeckelijcker zi;; sullen hoogstgemelde coningen allen halven zijn vijanden van Compagnies vijanden en vrunden van Compagnies vrunden oock gehouden wesen veel hulpe te contribuerer, daart vereijscht; als in haar vermogen staat maar Compagnie haarlieden ergens buijtens lants ter oorlog voeren, oite ten uate sij selve hun daartoe presen: teerden en vrijwillich waren om mede te gaan.

Gecne forten off sterckens, sullen de hoogstgemelde coningen in Mij onhckcnd[222] eenige van haar landen off jurisdictien veritiogen maacken als met kennisse, tcestaan en voorheten vafl de Compagnie off van den resident; die Wat wegen de Cotrpagnie daar sal resideren,; gebeurt dat de Compagnie tot verseeckeringe Hun Hoogheden ergens nodigh oordeelt, vastigheyt leggen, sal de Compagnie stofferen net canon maer wanneer Aan geacht wert, dat een sodanige sterckte met mcci vereijst, zullen Haar Hoogheden op aanzeggen Latl den Resident die weder moeten nederwerpen,

CEEERALU NEDERLANDSCHE GZOCTROYEERDE

COST-INDISCEE COMFAGNIE 1602–1800

Soo den coninck tan Sambouwa contract niet soodanigh mede compt aan te netnen; sOO belooven Haar Hoogheden denselven, WanccI het de Compagnie begeert, voor vijant verclaaren hem naar alle vermogen allen afbreuckk te doen, tot so0 lange hij sich aan1 de Compagnie tot Batavia ga verootmnoediger;

Wanneer d'Ed" Heer Gouverneur Generaal en Hecren Raden Van India tot pantsluijden van contract ymandt begeerde vorderen Om op Batavia te WOOIICIl soo zullen Hun Hoogheden ge houden wesen; dartoe een off twee haare gequalificeerste bloetverwanten te cormitteren, madt oock VETIIOgEI den sodanige ten eijnde vaIl jaar door een anlder van geen minder aansien en qualiteijt te laaten vervargen, gelijck oock de Heer Generael de selve pantsiuijden sal houden in hehoorlijcke respeckt en aensien, over een comende met haare geboorte_

Voorts verclaaren de gesanten dat haare Heeren hair selve, hare landen onderdanen int geheel overgeven onder de bescherminge WIL Compagnie _ die altoos wil sal erkennen vcOr haren schut-scherniheer_ gelijck oock Compagnie deselve sodanich aan-necmpt belooft, naar verrnogen tegen alle, wie haar zoude geeren overlast te doen te protegerer, mits dat sij oock in sulcken naat tot haare delentie soodanigh comporteren, haar door Compagnies gesachvoerders dan comt te werden aenbevolen:

Hunne Hoogheden sullen gehouden wesen _ met den aldereersten seive in hare eijgen persone voor dEd' Heeren Generaal en Raden van India t~compareren aldaar versoecker aggreatie vall

dit contrackt: Doch of geviele dat den conirick van Bieta selve niet wcl uijt lant vertrecken nochte, dan sal hij Turialia Campo in desselis plaar; met den coninck Dompo mogen committeren:

Eijndelijck op dat alle de bovenstaande poincten des te religieuser mogen werden onderhouden_ sijn deselve door voornoemde Heeren gesanten eerst van wegen hooggemelde coningen, daarnaar voor haar selven nevens noch negen anderen uijt haar gevolgh coninckIijcken bloede op den Alcoran beswooren_ die oock met hun contrackt hebben onderteeckent tot meerder bekragtinge ge droncke t'krissen water sijnde oude lantwijse noch jegenwoordigh het hoogste verhant; T2at met haar conneri ver-binden, hebbende wegen Compagnie den Admiraal dit oock onderteeckent, geadsisteert van Joan van Opijnen, aanstaande

opper- hooft; ende den capitein Jan Francen: Alles ten overstaan coningen van Palacca, en Laaijo, den jongen Marouangen, daijen Maleeuwa Godia Ebrehem er Mapulle, int logiement van den Admiraal den eersten October Anno 1669, binnen castecl Rotterdam op Macassar.

CCCXXVIII: MAKASSAR

23 December 1670.

Bij art; 21 van het Boengaaisch tractaat mocst de sultan Makassar hdlloycn, sdc landen van Wadio, Bocloc-Boelce Mandhacr, als zijrdc mis- dadigh de Compagnic ende naate Wonternolen ihanconneren cde uaa7 Maien gewerden: (Zie hicrvobr, bldz 377). Wadjo hccft nog ccnigcn Lijd den ongelijker strijd tegcn de Compagnic volgehou- den misschicn daor aanhitsing kraeng Karocrgroeng_ Den len Oc- tober 1670 kwam Balavia met AEEh borgers vacrtuygh van Macassar gonder bricvcn; doch mondelirge_ goede tijdingh nanentlijck; dat die van

Wadjo, de macht ou52 bontgenootcn niet hebbende conncn Kcdcrstaan hacr yoor ccscvt hadden veroctinoedig:. Het bericht bleek voorbarig October Kawnti ciicieele heecbcden Septembcr, Wazrt bleck; Wadjo zich nog nict had onderworpen_ maar dat radja Palaka Iet bondgenoo- en FAAT Wadjo opgctrokkety dar umecst alle de-ncgerijer hadde vernielt; Dcn lbden October Men uit Makassar melden Towadjo door radjz Palacca soodanigh honaunart wacren; datsc hact hacst colcon moeten ovcgevcn of mct de vlucht socckcn salrcrcn Den 2Jen ecrrobt volgde de OvCrLavC nacat radja Palaka hoofdstad had ve-brari Thaer Coniccq allc hacrc grcate nersoncn gcbraght Vcor president (van het Kastcel Rotterdam; dat de zcto geworden jestut den Zuid-Westhock Cclehes), wIen1 hie zclven op genade off ongcnadc overeivcn versoeck Om cepardonneert moper Worron (Dagh-Register 1670 1671 bldz. 72, 85, 123, 327).[223]

huijden den December des jaars 1670 den koning van Tosorta_ cerste koning Van7 het landschap Wadjo Lapalili; arou Matowaaij[224] Gen' nevens Lapadapij, hooft van de Geele stan-daard, Lappa Rita Badja_ hoott Vin Orangie standaard ende Lapang Ambon; hooft van de Vevolen ofF veelverwigen standaard tet haar drien Tellolimpoija gen' en alle te samen representeeren-de de mindere koninsckens gem' landschap Wadjo, door Sijti hoogheijt Palacca _ koning Bonthain, vergeselschapt met radja Soping, radja Tanete verschijde andre groote ende konings-kinderen binnen desen kasteele Rotterdam de groote saale Lre_ sende geintroduceert, hebben deselve hun met toovergeven Vinl hare crissen in handen van den president Maximiliaan de Jong, ten bywesen van den gehelen raad alsmeede den prinse Calmatta

ende den Boutonsen cap laut. voor de Comp behooren verootmoedigt ende op den Alcoran onder he: drinken van water over hare criissen

gegoten, navolgerde poincten, 500 VOOI haar selven nakomelingen solemneel, besweren als :

Dat bekenden verklaardlen, dat haar landschap Towadjo na tregt den corloge volgens costume deses lands geheel ende Teene maal is vervallen wan de Comp:, weshalven sij het VUT seer groote weldaat agteden ende aannamen dat sij hetselve landschap leen vaIl Corp mogen blijven besitten, waaromme dan ook beloven haar voortaan als goede ende trouwe onderdanen de Comp_ sullen blijven gedragen, geheel ende tenernaal den coning van Macasser afswerende; sulx dat sij, ofschoon het mogte komen te gebeuren_ dat den coning van Macassar off ijmnand van de bondgenoten haar tegen de Comp komen te stellen, endewel sijnde blijven sullen getrouwe onderdanige vrindern van de Comp-, onder alle bereytwilligheyt van telken en tallen tijden believe de Comp: met alle haar magt te sullen uijttrekken te helpen vervolgen tonderbrengen alle sodanige volkeren_ haarlich ointrent medenstreydende ende vyanden mogten komen aen te stellen ende de gemene ruste willen ontroeren, gelykse ook wederom integendeel Geen ooriog en sullen maken tegen ymand met de Comp in vrintschap zijnde in verschil en oneenigheyt geraakttert, sal hetselve komen tot mnedatie van de Comp.

Wanneer den koning Tosarra hooftkoning van Towadjo komt te overlyden, SC0 sullende Tello Limpayas nog het volk Towadja geen andere koning Syn plaatse mogen kiesen stellen dan te1 overstaan; mee goedvindinge toestetntning van de Comp, dewelke het ook vrij saan Sa, indien eenig koning hem na behoren niet quame te dragen, deselve ten goede Wan hct landschap onderdanen van Towadjo af te setten encie te verwerpen weder - om een anderen koning in syn plaatse te verkiesen,

Dat alle vastigheede ende versterkte plaatsen het landschap Towadjo tmet den aldereersten door haar selis sullen aigebroken cn egene andre of nieuwe wederom gemaekt worder; dan met believen Tati de Corp:

Soo sullen die V4M Wadjo niet vermogen in haar te admitteren cenige Europiaense of Indiaense natie Engel Franse Deenen; Hoogduytse, Spaanse, Italiaanse_ Portugese, Mooren, Maleyers wie se syn of hoe ook mogten genaamt werden; geene uytgesondert, gelyk ook van deselve niet en sullen vermogen aen nemen eenige gesanten off besendinger; onder wat schyn her wesen moge

Aengaande de vaard, sullen de van Towadjo niet vermogen ergens anders te varen Op Baly en voors langs de Javaansche cust tot op Batavia ook op Borreo gehouden wesen daartoe van den presid’ _ wegen de Comp binnen esen casteele Rotterdam resi- derende;

vorderen cen passadulle; op poene dat; wie sonder deselve see elders buyten bavenen gevonden werd, Voor vyand aengehaeld en wegenomen sullen worden sonder dat die van Towadjo voortaan Op Biema, Solor;, Timor off verder derwaars uyt de Zuijdoost nog ok besuyden of beoosten de hoek Lassemn of aend' andre zyde Celebes benoorden off beoosten Borneo Mindananto off eijhanden daar omtrent gelegen haer Vaatt sullen mogen naken_ mcede Op de verbeurte van lyt en goet dergener die daar elders komt gevonden werden

aldien cenige Europiaanse dienaren off ondersaten Jen Comp mogten komen weg te loper; cenige misdaat off andersints wille, deselve sullen by die van Towadjo niet aen- gehouden versteken nog weggeholjen_ Macr aengevad Iet den aldereersten Jen handen van het opperhooft van Comp. in het casteel Rotterdan overgelevert worden die Van Terwadjo ook niet en sullen vermogen aentehouden; versteken, verbergen off weg te helpen sodanige inlander of inlanderen, als tegen de Comp soude komen te mizdoen en by de Comp_ vervolgt werden, soowel die qualiteyt syn als gemeene luyden, sonder onderscheyt van personen niemand uijtgesondert, maar sullende sulke almeede aenvatten ende als vooren overleveren moeten,

Verder blyven die vin Towadjo mede verbonden en verpligt alle geene Waln toe die van Macasser, SO0 voor als ma het veroveren van Sarbasso, door het Bonaayse COntract als de nadere poincter, int hooftquartier Jacatra aengegaan ende bevestigt, verbonden verpligt zyn oot sooveel ais het haar eenigsints aplicabel

Die Towadja sullende LuCc vyftig duysent ryX dewelke Sijn Hoogheyt Palacca op het veroveren van de hooftstat Tosarra haar opgeleyt te betalen tot vergoedinge Comp onkosten mn descn oorlog, voldoen in vier moussOris[225], als een quart nu met een alder- eersten ende soovoort de volgende ITUUSSOMCM acr den anderen tot de volle betalinge toe sy in goud, silver of juweelen elk naar zijn waerdije

Tot solemnele bevestinge van alle geene voorschreven staat, s00 hebben den koning van Tosarra met de Tellolimupaijas in den hoofde deses alles genomineert, ider voor sig selven gesamenlijk voor het gehele volk van Towadjo desen onder het drinken van water, over azte crissen egoten, op den Alcoran besworen presentie de nevenstaande bontgenoten ende raadspersonen, die deesen meede versegelt ondertekent hebben_ casteel Rotterdai Macasser ady December 1670 ende Ondertek' den 10 Januarij 1671 Onderstond Cotnp zeegel in rood ack ncTcnS eenige Maleytse caracets: zager wzs getekent Maximiliaan de Jongh: Ter zijden was nog geteijkent Davit Harthouwer, Jan Franco, Johannes Mulder en Harman Hop-

CCCXXIX: BANDA: 22 Maart 1671,

Dc oprolger Jacob Cops couyvcrrcg Bandz, Antonie Hurdt, volgdc de politick van zijn vooreanger trachttc de eilandengroepen

scken Banda INMoc recos Inccr ondCr dc suprcinatic brengen Hct onderstaand, “verbond” pocloc Babar tcqultatcr.

Verbond opgerigt tusschen onderge” atgesonden van de Ed_ Anthonio Hurt, gouverneur directeur over de eylanden van Banda en aenkleve derselve onder beleyt vall de Ed” Heer Joan Maatsuyker, gouverneur generael Over gants Nederlants Orienten wegens de Vereenigde Nederlantse Oostindise Comp aen d’eene 0fncyem eyland Babber, Kerry Likarij, Liermot, hcofden over de negoryen Egirly, Likriar ? Letilij, Liechob, Soamo- [en, Pallior _ Lelehor_ Elianahob, Mesbalij, Imilauloud, Letresij_ gelegen op de Z.0 en O.2.O kant: Item orankaijen [van] Lodey, Tohang, Kokomey _ Rindala_ leggende de Oost en NO_ syde van d . eyland. Op Wetang orankayen Payliery, Lutya, Nassuwawalij, Toedoedeley, Woetely, Salouwa Vafl negorye Socky, Tenwotte; Romelewan_ Nocceatta_ Woesijlij, Potto, 2) rondsom geheele landt gelegen op Wassello[226], orangkayen Tiereky, Epiap, Massella Suyhera, Maypocla, Kekin, Heyok over de negoryen Liny, Mesepaly, ’) Palliou Namoly Sekertay, Biblewan, Sekily, leggende alle op Wetang; gantsche land door verspreyt, vOOrtS voor haarselven, hunne sucles-lutl en onder- danen_ d’andre zijde; te weten

Dat de orangkayen voorIn hun selven met haare successeuren gantschelyk overgeven ien de gehoorsaamheyt Van Nederlantse Oostindische Comp, haar stellende als onderdanen derselve; in welker voegen Sy voOrts Onveranderlyk beloven, wel ger Comp. alleen. mel “ytsluijtinge alle andere natien_ blanke swarte, haare strandeu en landen te sullen openstelle ende geensints toestaen, dat ijmant anders daarop geadmitteert, veel wijniger met deselve eenige contracten_ beloften ofte verbintenissen aengegaen werden #u nog mimmermeer. Erde ten eijnde van derselver goede meyning opregtigheijt te meer mogen versekert blyven, SOO ist dat de Comp: by desen wert vrygestelt, om nu, off wanneer haar sulx sal gelegen komen, aldaar eenig volck, logie of fortres te leggen, in welk geval de orangkayen

beloven, het volk in alles de behulpsare hant te bieden_ indien hct nodig voorts de logie off fortress_ die de Comp- mogt resol - VCUICII daar te leggen, te helpent opmaken. Hiervoor verbind Comp-, versogte bescherming OVCr haar nemen, everals over de goede burgers Mardijkers Banda, tegens alle en yder die deselve cenige schaade ofte leet tnogen aendoen ofte willen aendoen, als sulkx komen bekert maken en slaeken Het sal de getn orankayen vrij staan, jaarlycs oite soo dikwils het hun gelegen komt; met of sonder haare coopmanschappen Banda te verschynen ofte haar volk derwaarts te laten vaaren alwzar sy dan wel en naar behoren

als vrinden en goede Onderdanen sullen werden ontiangen getracteert. Welke bovenstaande articulen wy gesamentlyck vcor ons0 onderdanen nakornelingen, beloven sonder eenige de minste fractie in alles promptelyck naar te komen ende agtervoigen, doende tot becragting dien by wedersytse gewonelyke solemniteyten cen eed vangetrouwigh ert de gemelte orankayen daar een vlagge behandigt, om met deselve acn alle aencomende volkeren Iyetonen, dat syn bondtgenoten orderdanen van de Cornp. Aldus gecontracteert eride beswocren in de hoeker Einkhoorn leggende geankert voor het eyland Wetang, ady 22 Maert 1671_ Was getekent Nicolaas de Jamblinne, Michiel Ruijter, Mr: Witte; Ierc < gesielt by orangkay Sikaredj van de negory Ergili op Babber, dit merck van de orankay Liermot van de negory Likriar, dit beij de orankaij Kerry, Orankay de selve gesarnentlijk van de negoryen Letijly, Liechob; Illamanoe Pallior, Letelor, Mesbaly, Imilaulona, Letreh_ Elmaclob, dit merck gestelt by den orangkaye Lodey van de negory Wetoky; dit merck gestelt bij de orankaij Tolang van de negory Bibleuwan; dit merck gestelt bij de orankay Kokowig van de negory Noray, dit gestelt by de orankay Hariack vzn de negorij Tineale, dit merck gestelt bij de opperste orankaij van Wetang; gen Payliery, van ’de negory Soycko; dit merk gestelt by de orangkay Tintya CcLa de negory Tenewotto, dit merk gestelt bij de orankaij Natsuwawaly vall Rommelawan; dit merk gestelt by de orankaij Toedaedelij van Noccatte, dit merk gestelt

bij de orancaij Woetely van de negorij Woerseyly, dit merk gestelt by de orankay Salouwa van de negory Potto __ dit merk gestelt bey de orankay Tierlehy van de negory Lieray, merk gestelt bij orankay Epiap van de negory Nissipaly, dit gestelt by de orangkay Massella van de nlegory Pallior, merk gestelt de orankay Teulera van de negory Momoly, dit merck gestelt by de orankay Maypoela van de negory Sehetay, dit merk gestelt by de orankaya Eyok van de negorij Lekily:

CCCXXX: SUMATRA’S WESTKUST

Augustus 1671.[227] Ook hicr Sumatra’ 5 Westkust wend eeregeld voortgegam: zaken t stabileeren hietgczag C Lit breiden;waarbij Yots Menangkabaoe Padang al: stroopoppen cer’cen welke laatste plaats zich daardvor in gezagsuitbreidire ~versterking mocht heugen (Dagk-Register 1670_1671, bldz: 399, Vgl Mac Lcod Sumtra Indische Gids, Augustus 1904, bldz. 1281, v.v.) De bclooning Todr 0.1.C in tinanciedle voordeelen bleef nict de inkomerde Fechten; Wtocser bate Atjch EehCvciz uerder overgcdragcn; Dic Padang deden dit gaarne omdal net geschikt middel was; Vour ben schadelijkcn import-snokkelnandel in katoenties Icgen Eua Vrywillige opdragt, gedaan de algemeene regenten Padang aen d’Ed. Comp nopende de 10 perc’ thol, van uitheemse negotianten ligten Compareerende YOOr Inj, Joarnes

Metman, [228] ondercopian fiscaal, mitsgaders gequalificeert secretaris in lands saaken langs dese Westkust Sumatra, ter presentie van de naargen' tuijger, parglima Radja ende d'algereyne regenten tot Padang; dewelke verklaren hce datse uyt eygen beweging ende besondere inclinatie acn de Comp in recompens VOOI eeuwig altoos Tnat haar Cn alle haare nakomelingen schenken ende overgeven al sulken thol ende geregtigheyt, dic alhier ten tyde der Aetchinse regering de Javanen Chinesen en uijtlandse Maleyers van haar aenge bragte cargo pro is ingevoert ende ontfangen gewesen, redenen dat de Comp haar tot verschijden maalen geadsisteert ende hulpe bewesen hebben tegens haate quatgunstige benijders vijanden, om die off tot geseglykheyt te brengen, off anders legentheyt gegeven verdestrueeren voorbehoudens de voorhenen beraande ende vastgestelde geregtigheden der soudvaartuygen elke vadem breete hunner vaartuygen een tail off 16 r" betalen, dat hun regenten als een steunsel hunner sustentie is toegelegt en ingevolge VAIl dien competeerende uijt dier oorsake sij ons iteratieve aen den Commandeur versogt hebber, dat denselven gelieven dese opdragt tol een teken van ware vergelding aen de Gouv Generaal uyt haar Iler naam doen ende ordre versceken; dat ged extra ordinaary thollet als gesegt 10 percento in voegen als voren wedermogten ingevoert; ende ten profyte vanl de Ed, Comp versamelt werden, gelyk Sy, regenten, bespeuren dat hazt Ed: Grootagtb welgem deselve uyt cragte opdragt geordoneert hebben voor de Comp te collecteren en versamelen: Enlde opdat dan dier aengaande by haar ende haare nakomelingen geen revocatie ofte protestatie mogte geschieden, beloven Sy, comnparanteni, eenperig; in desen tot genigen tijde eenige veranderinge wat manicren Sulx geschieden mogte te doen ofte doen doen directelijck off indirectelijck, miaar nenen int reguard dese ontiang ent genodt der Ed. Comp volkomen contentement, als zynde dese opdragt by herilieden te samen gedaar, Versoeke ook wijders, dat den Commandeur gclieve ordre te stellen, da de aeng ebragte arack aen een permanerite Chinees verpagtet mogte werder, alle ongelegentheden onlusten t€ weeren die by uytsoeteling deses dranks tussen Onse nitie en Maleyers ter cause van dronkenschap daeruijt ontstaan mogten, voor alsulke prys ten meesten nut re dEd. Comp ende hunnes volks gerustheyt conveniabel practicabel sal syn, dat te behertigen ende de mneeste voordeele voor d'Ed. Comp te bejagen, den Ed heer comnmmande voorielt gedefereert laten renuncierende by desen van alle exeptien, diesaengaande Inleede mogten voorkomen geproduceert werder; begerende dat hier van gemaakt werden die eensluijdende actes gemeyne forina in Nederduyts en Maleyts geschreven

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROXEERDE

OOST-NDISCHF COMPAGNIE 1602 1800.

ende ondertekent, gelyk het behoort, alles als na regten, sonder arg oite list: Onderstond aldus gedaan ende opgedragen, ten comptoire Padang Op Sumatras Westkust, desen eersten Augustus A” 1671 mitsgaders met gewone hanttekeninge becragtigt den 1O” daaraenvolgende ter presence van Mess’ Anthonio Stuurman enide Abraham Opdam [229], ondercoopluyden ende administrateurs Op geseyde compt, die dese acte van transport nleffens de cornparanten en my secretario, hebben ondergetekent:

CCCXXXI: SUMATRA’S WESTKUST:

8 -10 September 1671. [230] sonmige SretCn Sumatra $ Westkust alles behalve cormaal Zoo kwam Kota-targah 1670 WuT in verzet legen de 0. waarschijnlijx dcor woclen Atjehsche partij KusL. Omdat Zken zich C7ir crnstig lieten Janzicn; Zond maetl Batavia Juni 1670 aar Westkust redelijke krijgsmach: het Gind Juli uTren stdt Cotatenga tarc ondcrhoorige staten Vaemcestert werd nct Frond gelijk Fenaakt, VOIFCS verklaringh {getrouwe} inlandsche Terenten alles herstelt geredresseert; uijtgesondert ccnige weijnige huijzen, die noch brini urcren ~elerera vernielinge Oock urdrc gegeven Het vijandige decl der bevolking vluchtte, Maar iran spoedip onderwerping. Den 10 Septernber 1671 Terd overleg Balavia comirac gesloten nverbond adoptic’ (Mac Leod Sumatre bldz . 1281 , Van Basel, Sumatra’ $ Westkust, bldz. 27 , Dagk-Register 1670 1671, bldz. 45, 69, 138).

Tractaat van verbond en adoptie tusschen d’Ed. Comp ende de verderen volkeren op Cotatenga gerenoveert [231] ende wat dies aen gaande ten besten van het gemene welwesen is gesloten Naardien de verdrevene ende ondergebragte Cottatengers over haare sevenvoudige meyneedigh ende bontbreuk in a” passado door Comp regtvaerdige wapenen socterre sijn verneert geworder;

GESERALE YEDERI ANDSCIIE GEOCTROYEERDE

datse in haare hallingschap seer hebben gewenst, dat by d’Ed: Comp over haare gepleegde misdryven aival gunstig mogten gepardo nieert ende int algetneijne bontgenootschap deser

strandtvolkeren wederom ingelyft werden, Soo dat wij, Op verschijden ontfangen instanties dier volkeren saak behertigende ons erininert hebben hoeveel nootsakelykh’ van desc adoptie ten besten van ge mene weiesen gelegen zy; cgter niet hebben kunnen goetvinden, daarover ten principalen te disponeren NOg dese volkeren in gratie ende verbond anderinael aun te ncrnen, sonder duarop avoren Haar Ed. H’ gouverneur generaal ende dEd. heeren raden India behagen te hebben verstaan ende onser narigtinge order becomen hadden wat in dese saak worden soude ondernomen ende gehandelt werden Synde ons daarop tot regulement sub dato 2 Juni pass. Ed” misive absoluijt aenbevolen, dat men de genoemde pongoulous met de haare, die Tccs mct oogluykirge langs de rivier provisioneele woninger hadden opgerigt, sal aenemen en de resterende off rebel lige provisie en tot nader preuve vergunnen, haare woningen ter voorgenoemde plaatse, alwaar se verdestrueerts Syn, Op te bouwel, rederen die pondureus consideratyf schynen ende die ook ge regtelyck te bewiesen stonden; dat de vlammen Fn onlusten tusschen desperate ende nagebuuren, rakende de ontveylinge der wegen tot Padangs ruine en gene daaraan dependeert in korte moge komen UyL te bersten; egter opdat die vlammen met gemeyn advoyement en hulpe mogte werden uytgeblust; eer dat deselve meer naastby gelegene rebellige en wispelturige bontgenotert door haar vergift komen iniecterent ende aen te steken hebben TaCr becoming deser narigtinge Op de iteratieve gedane instanties dier verjaagde ende by gevoegde intercessies vaI Otlse geconfedereerde bovenlandsche regen ten niet willen stilstaan; Mjar uyt aengeboren genegenth’ wenschen ja tragten dat Comp bontgenoten ende afvallige weder geconfede reerde en in rust vreede mer malkanderen leven mochten, cok hier toe van herten geneygt zynde dat de algemeyne inlandse scheurirgen moge geheelt ende alles in syn vorige luyster moge herstelt ende ge postuleert werden; hebhen tot dien eijnde de afvallige Cotatengers haar veelmaal gedaan versoek verschoning gedaan, dat aldien haar uyT opregte mening wilde verdemoedigen ende hertelijck leetwesen vin begane schelmstukken toonen; ook OM genade smeken dat de vorenstaande bedingen versoecken haer Zie hicrvoor, bldz 383, K 437. Pondercus, zwazrwichtig.

OO5T-IXDISCHE COMPAGNIE 1602 1800.

sullen ingewilligt worden, ende de alliantie by becomen prcuve van trouwe tusschen d’Ed. Comp baar, ende sy met de verdere ge [rouw synde bondgenoten, nog kragtiger ende met stercker banden vastgelegt werden, waardoor veele Y’ontstaane beroerten souden ter nedergelegt ende naarer gemeen welvaren welstant soovee eerder betragt werden, vooral indien se tot dese saake als voren gesegt haare MaaTe genegentheijt toonlen om gesamentlyck in het aigevallen verbond te treden ende haar eygen als gemeyne nuttigheyt behertigen; ten welken fine dan heeden de voorraamste regenten (als door Ons geassecureert [232] synde) hier

Padang verschenen Syn, die OM Renade vergifienis versoeken; hacr verdemoedigende haar voorgaande misdrij f leetwesen te betonen, WC deselve niet t eene Inael buyten hoope van genade te stellen eene eynde van de vresende beroerten macken, Soo hebben middelen gedagt, die nut eerlyk sijn, om dese volkeren daer docr aen de Ed: Comp Ver binden enlde goct geoordeelt wegen het gemene welvaren by middel van aenneminge van het geabdiceerde ende gedesigneerde verbond eenige articulen te poseren, manieren ende conditien als volgt. Eerstelyk verklaarden sij, pongoulous, dat sy in eygener DerSUon gecompareert warer OI) vergiffenis te versoeken van d'Ed, Comp ende haar verlate bontgenoter, de Padangse regenter, en datse dien volgende, ontbloot van geweer versogten dat wy haar uyt den nate dEd: Comp wilden vergeven al het quaat dat sij oijt ende speciaal in de jongste gevcerde oorlog tegens d'Ed. Comp hadden bedreven begaan, waarvatl versogten VuOT haar ende haare nakomelingen mogen gepardonneert eeuwige vergifienis erlangen Ten tweeden opdat dit versoek en betoonde leetwesen hutmes mis drijis te beter blyken moge, beloven sij, pongoulous dat sij tot den breuke aent d'Ed. Comip sullen betalen en opbrengen Een somma van vier hondert Id' welke somiina sal voldzen werden; aleer den eet sal afgelegd 2y71, oif sullen daar TcOT suf ficante cautie stellen ende hypoteeke aen ons overgeven; in confirmiteyt van dese landsgewoonte in sulken geval schuldig: Ten derden werden geconfirtneert roor gved Tast waerden Gehouden, de contracten in dato Novemher 1666 cp Cottaterga tusschcn haar ende den heer cOmnthandeur er commissaris Abraham Verspreet gem tem de renovatie desselven contracts tusschen voors

CEEERALE NEDERLANDSCHE GECCTROYTERDR

regeringe .ende den commandeur stadhouder des Manicabousen konings ende dEd. Comp Jacob Pits dato 24 July 1667 renoveert ende successive geamplieert; sullende deselve in alle haare delen en poincten sodanig naargevolgt werden; besonderlijck in desen, dat ae nakomelingen van den gemassacreerden sulthan basaar, orang cay Moulja van de versonde I4 Mejudra ende andre meer, vah daar Batavia gerelegeert, noyt regering sullen geadmittcett, maar daar eln tot int derde vierde lid geexcludeert blyven. Waerop ten vierden voorts is gehandelt ende getracteert, dat Op deese regeeringe hzar instantig versoeke nachoda Poetij [233] tot haar gouvercu: off panglima Siri Radja Oulebalang haar tonge voordrager CTI cerste pongoulon Wesen sal, Ende opdat dit contract te bestendiger mag blyyen ende te religieuser mogt Vetoem onderhouden, ist selve door haat pongoulous Op den Alcoran besworen ende met d 'ygen signature ondertekent, ende tot meerder becragtiginge daerby gevoegt, aldien voortaan wederom mogten afvallen eride desen eed abandoneren, dat haar God met alle hzare nakomelingen tenemael mogte verdelgen en

uytroeijen: Sijnde dit contract van wegen d’Ed. Comp en den heer Commandeur de gecommitteerdens, de onderccopluijden Anthonij Stuurnan, Frans Backer den boekhouder Anthony Colornby [234], ten overstaan VaTI Panglima radja ende de Fadangse regenten, Onderstond logie tot Fadang op den agsten September 1671, ondertekend ende bevestigt Laager stord Iny present en was getekent Joannes Melman; secretaris. Dese vorenstaende verbintenisse nopende de voldoening Van breuke die de Cotatengse pongoulous tot cen boete haars afvals loven, uijteynde Tam de aenstaande mzand October t voldcen ende promt te betalen, is ten overstaan van OnIS ondergeschreven ge passeert, belooft onderickent desen September 1671 tekenen bestaan in hcgt crits erde een saluyt Onder stond mij present en was getekent Johannes Melman, secrelaris. Ter syden stond en Fas getekent Anthony Stuurman; Frans Backer en Johannes Colombij: Wy onderges gecommitteerders uyt midden deses Raads

UUS JhSCk COL? AGNIE 1602 1800.

ten comptoire Padang Op de westcust Sunatra certificeren en claren bij desen, de opregte en de cincere waerheyt te syil, dat op de instancies van de pongoulous op Cotatenga [235] die den 9r” [236] deser audientie becomende eenen gunstig pardon van haaren afval versogt ende naar verscheyden wedersydse debatten vercregen hebben, onder anderen ook begeerden dat den gouvertleur nachoda Poety wederom hzren pangl Wrese mogte; dog haer liedens tegemoet gevoert synde wat be denkelyke onlasten daer reets uyt oistzan verders nog ontstaan mogten, ook, hoe sericus ende vaderlyk den Commandeur hacr liedens 1669 had zengemaand, wanneer sij deselfs confirmatie bij verschyden instanties versogten, datse b; quaatwillige genegentheyt van Siri Radjz Oulobalang een ander uijt de regte sticcessie-linie der regenten plzats desen vryen coopman eligeren mogten, siende daaruyt veele gevolgde onlusten te Gemoed, die ook naderhand een openbare corlogsvlamime syn komen uijt te blakeren, Soo datze in plaatse van schuldige gehoorsaamheyt, die onder solemnisatie van eede belooit hadde, den selven verjagen, syn huys verbranden alle syre goederen Tuot goeden prince aenslaen; daarop dan ook rolgde; dat d’Ed. Comp bedugt zijnde voor haar barbarische Wreet heyt, door schaarsheyt M vereyschend’ guarnisoenhouders de logie uldaar mlosten verlaten, die dan, desert bevindende nede sonder regt en reden, onaengesien een schriftelyk protest in gewone taale ges geaffigeert wzs meede den brand geset ende vcorts met oftencive oorlogs acties d’onse en onse bontgerioten syn ter keer Ee gaan welke onlydelyke acties [volgens :] de natuurlyke wet van defen revengie gewroken blyverl, waarover sy dus lange de smerte in gedurige ballingschap swervende hebbett smaken moeten; uyt welken alle sonnenklaar blijkt, wat VOO trouwhertigheyt aen dEd. Com pagnie ende haaren gouverneur in haren boesetn ten goeden sij huys restende, dat dan ook bewogen heeft haar af te vragen. wat: de IoYitenen

zijn, dlatse voor de derde reys ende na vecl ge pleegde trouwloosheden aen haeren gouverneur waervan %y nOg geen vergiffenis versogt nog erlangt hebben, denselven voor haaren gou verncur ligeren ende nomineren en waerom sy Siri Radja Oulebalang die se voor den oorlog Ge leroi gouverneur hadden ingeroeper daartoe niet begeren daarop antwoorden sij, datse cenparig met mal kanderen verstonden ende goetvonder, datse in dit vzrsock haaren welstand: behertigden vertrouwende dat hare negorye (die se ander mael versdeken wederom te mogen possideren) dazrdcor mogte In haar vorige luijster ende termines herstelt worden; mits dat Sire Radja

GEAZBALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Oulobalang als voorhenen, aleer haer ook de pongoulou den titel van gouverneur aangenomen ende aen hem gedefereert bleef, den titcl van commutitia voeren ende in aile voorvallen de verdere pongou lous haar tonge voordrager syn, warop wy haar uyt den name vatt d’Ed. Comp opdat se in aenstaande geen ignorantie mogten pretenderen; haar hebben geinsitueert, dat ons buyten dese begeerte seer lief was te vernemen, datse hoope haddent door desetl gouverneur (die S0O schijnd dese regering ongemeen inclineerde) haare plaats, die nu desert is, in bloeijenide welvaart te transformerer, maer dat sy, speculerende de vorige voorregten ende voordeelen Comp geregtigheyt door de aldaar exercleren negotie te sullen genieten, daerop hadden sij Toorcetsi nog geen staat te maken voor aleer ons haare geregtigheijt ende trouwe volstandiget moge blijken ende redenen erlangen mogten door hare goede comportementet, die mosteu blijke, de hervorming eerer logie Foor haar wederom by Onse overigheyt tot Batavia versoeken, moste d” gouverneur verse kert sijn, dat d’Ed Comp niet wil gehouden zijn; hem quaatwilligheyt deser volkeren ende bij nieuwe opstant te maincte neren maar aldien se de noro haaren gepresteerden eed door verbreking komen te abardoneren, datse dan vervlcekte van aartrijk, sod door de goddelyke wraake als menschelyke wapen, sonder twyfel 4[zin verdlelget te worden Daarop dienden zij, onaergesien haar die wegen etde middelen den vorigen luijster geraken togten ontbreken begeerden sy egter den geseijden Poety tot haren gouverneur ende beloven haar te sullen dragen trouwe hondgenooten betaamt, d’Ed, Cotnp voortaan beter gevcelen hact te doen hebben Onderstond aldus gedaan gepasseert inlands vergaderinge tot Padang ten overstaani Ol: oncierge schreven, gecommitteerdens ende Padangse landregenten, desen 10” September 1671 was getekent als gecommitteerders Anthonio Stuurman, Frans Backer en Joannes Colombij: Lager stond mij present en was getekent Joannes Melman, secretaris.

CCCXXXII: MAKASSAR December 1671_

Het airondingsproces Compagnie’ oppcrmacht Ovcr de Makas saatscho Ronischc landetrckon ging ook OnoOr Maximiliacn De Jongh Voatt Aucrscnicnde landschappcn Oostkust Schicrciland volgde hc: voorbceld nuncor hurcn onderwicrpen 2ich de oppcr hoogkcid dcr Compagnic.

Op huijden den December des jaars 1671 compareerde binnen dese castele Rotterdam Op Macasser in de groote saale, Ongewapend sonder crissen, arou Matampa dain Wandre regenten negory Chindrana [237], item Tapaoule ende Toroega, raden negory Siamba [238], representerende haare koninginne item Toljeon conink Molansasa [239], als mede Tolattey, gesant van den koning Bengo door siekte self niet hadde kotnent afkomen ende hebben dese alle te Samen haar voor dEd. Comnp behoorlijck veroot moedigt en om vergeving hare misdaden gebeden, Ook vcor henselven als haare nakomelingen de onderstaande poincten voortaen opregtelijk te sullen nakomen, heyliglijck onder het drinken van crissen water Op den Alcoran na hare landwijse besworen als verstaen datse renuntierende ende versakende alle superioriteyt des connx van Goa die sijlieden aen denselven uyt eijgen vrijen wille hadden toegestaan in hem duslange erkent; voortaan de Comp alleen Toot haar opperheer aennemen, onder heloften Van derselver geboden !allen tijden gewilliglijck opregtelijck te komen, als Inede dergener welke dEd. Comp als regent over haar lieden stellen sa), sij crain Linques off ymard anders goedvinden Ten tweeden datse Sullen sijn cn blyven vrinden van Konings vrinden, vyanden van Komp vyanden, alswaar het ook dat den koning van Goa selfs sig tegen de Comp wederom kwame op te stellen. Ten derden datse aen handen van de Korrp met den aldereersten

GENERALE NEDERLANDSCHE CCOCTROYCERDT

sullen overleveren sodanige drie stukken tetaal geschut als door den koning Goa omtrent het sluijten van de laatste vrede in de negorij Chindrana verburgen Cll ter schuyl gebragt zijn. Ten vierden datse sullen hoidienst Voor de Comp doen sullen gelyk alse voorhenen alle tyd voor den koning Macasser gedaan hebben Ten vijfden datse wyders in geheel sullen aanneten ende komen contracten tussen d’Ed Comp ende de koninggen Goa ende Tello succesive voor als na het Tctuteren van Sam bopo gemaekt, sonder eenige exeptie voor sooveel deselve maar eenig sints op haar aplicabel Syn Ten sesden dat se sullen VQur boete de Komp

betalen. soo haast alse weder huys gekomen sullen wesen vier en dertig slaven; t wcten de negorij Chindrana thiet, de negory Chimba cok thiet de negory Malainoa ook thien ende negory Bengo vier, omdat se kleijnder [dan] dandre drie negorijen Aldus gecontracteert; belooft en besworen Len daage, maand jaare als boven in hooft deses gesegt presentie van Togawa crain Linques, den noflamaniera Malito, den capitain Saffigo, hevens den Raad deses Asifek die deses Jetens aron Matampa dam Mandre, Tapoule, Toerooga Tolicon Tolattey vCOrn hebben ondertekent ende Ilet haar gewoonlijke signature gesubsing neerd Was getek Maximiliaen de Jong, Davidt Harthouwer, Jan Frunnsen en Harman Hop: Ter syden stond Corp zegel foden lacke, waeronder ordonnantie van den Presid Lac Letck Willem Basting:

CCCXXXIJL SUMATRA’S WESTKUST - ATJEH; 6 December 1671, [240]

Den 20 Septemker 1672 kwam ket jacht De Stomnneus dircct Makas Bataviz medcbrcngerde metalen bassen (klein scheepsgeschut) hare cancrs ezn dcer het geschut dice voor dele0 dour De regeeringk op Tcinrana wareh bewaringh gcgeven naderhant door dlc van ’T cinrana en president (De Jongh) overgelevert, ongetaxeert (Dagk-Register 4672, bidz. 249).

OosT-INDISCHE COM PAGNIE 1602 I8C0.

acherpcn; Z6o mct Pariamnan cinliggende streken (Van Bacel, hldz, V hetwelk plaats Tond Ook dcor tocdoen rcecmen Padangh Sillida: dic mct dit docl TPariamar hadden bezoch: (Degn . Register 1670 1671 _ hldz. 202, V; 399). Nader articulen en poincten waerop tusschen de heere commandeur Jacob Pits in den name van d’Ed. heer Jozn Mzetsuijker, gouverneur-generael ende d’Ed. raaden van India representerende de hooge regerende opperbestiers vanwegen Generale Nederlandse Vereenigde Geoctrojeerde Oostindische Comp alhier in India, ter eenre ende de landtheren erde verdere regering gchele lant van Priaman ende andre volkeren, die daaronder ressorteren andre zijde, is gemaekt, gesloten ende vastgestelt een eeuwigduureride veede vrintschap ende bontgenootschap Eerstelijk worden geconfirmeert voor goed, vast van wazrden gehouden dle contracten ende accoorden gemaeckt tusschen den commandeur Jacob Cauw ende Joan van Groenewegen in dato 10 October 1664, als volmagt hebbende van d’Ed. heer Joan Maatsuyker ende d’Ed. heeren raaden van India item dato October 1670. tusschen de voorseyde regering en den Ed. heer commandeur Jacob Pits ende schipper commandeur Pieter Coopman gemaakt ende gesloten sullende deselve in alle haare delen en poincten sodanig naergevolgt werden, Voor veel in desen niet en werden wedersproken ende sullen dienvolgende niemand, ervot of klein

eeng volk wie deselve ook sullen mogen wesen; SOO Europianen als van dese lande, verogen te vergonnen nog toe te staen eenigen handel of negotie wat coopmanschappen ofte waaren het soude mogen wescn, poene dat degeene, die hem hier tegen sa) bevonden werden vergrepen te hebben zen goet, lyf en leven gestraft sal werden naer bevindinge saken.

Ten tweedent is geaccordeert ende overeergekomnen alsoo gern lantsheren en Grooten eenen gertijme tijt herwaars nevens [241] het gehele gros deser Westenst volkeren geseten hebben onder cen onwettige regeringe der Aetchinse heerschappye; waarvan sij luijden veele vexatien Gewcl Iden ende dwinglandyen tyt tot tydt door dcnsclver panglimas te lijden hebben gehadt, eijrdelijck int TuCr- leden jazr tenemael geresolveert ende te raade sijn geworden nevens haare gebuurvolkeren, ges jock af werpen ende onwettelyken croone in der eeuwigheyt hebben afgesworen nog ten eeuwigen daage geere panglimas of andre Aetchinse ministers ook geen Actchinders, wie die wesen mogen onder haar gebied te sullen dulden, latcn aenkomen, vee min eenige domicilie aldaar sullen houden, Iaer deselve en het gchele Aetchinse rijk in den ecuwigheyt ToOr haare dootvyanden te houden; ende inplaats Van dien is overeenge komen dat dit Priamans resort, met de plaatsen daaronder begrepen, voortaan en ten eeuwiger dage sal blijven staan sal onder haren wettigen beheerscher, Minangcabousen koning ende onder protexie de Comp onder bestier derselver geauthoriseerden stadthouder, den voorn Jacob Pits, commandeur opperbevelhebber langs dese cust van wegen opged Nederlants Comp gem landsheeren, Groten ende onderdanen met haare successeuren; sullen gem’ majesteyt van Minangcabo als haren souvereinen koning ende booit erkenren ende d’Ed. Comp’ als haren verlossers, beschermers ende gebieders, daartce haaren coning gequalificeert synde respecteren gehoorsamen houden doen houden, gelyk dat beboort en als getrouwe onderdanen ende bondgenoten schuldig syn, Maatod gem’ Comp’ dan oock belooft ende aenneemt; het voors land van Priaman en hare ingesetenen voortaen te protegeren, te helpen ende te beschermen tegens alle vyanden die sig willen vermeten haer sonder redenen beleedigen ofte eenigen oorlog ter zee 2en doen, wel verstaande aen de zeekant ende ter zee, met onse schepen en mindere vaartuygen voor invasie van cenige af te komen Aetchinse ofte andre buytenlandse mnagten, sooveei doenlyk Hesen sal, ende soo Jange sy, regenten, volgens cincere beloften ende gepresteerden ede vrijwillig aengenomcn bondgenoodschap niet abandoneeren nog de minste infractie dcen nemen Ilar Vettc van strand ende landwaerd in tegen het volck van gebergte en sal d’Ed Comp niet verobligeeren nogte verbonden wesen, haar ymand van dcse bondgenoten adsistentie of bystand te doet, Ook niet verder ter zee als tan met Onse schepen en minder vaartuijgen sal gelegen komet

Ten derden, gemerkt Priaman in oude tyden is geweest de VoCT-naainste bandaarplaatse van dese gantsche cust, wian dat Aetchinse regeringe de gout-als peper-negotie van groot belang ende consideratie schynt geweest te Syn, ende de regenten op hare gedane ootmoedige supplicaties by haar Ed” Groot Agtb” Op Batavia gunstelyk geobtineerd hebber; dat by provisie daar ter plaatse een proper coophuyssie gestabileerd wert, ondernemen wat apparentie negotie daar soude gevenl, SOO is sulx ru Op dit beding en voorrar de sooverre geef fectueert, mitsgaders een mnoderaat carguasoene Vaml Padang aengebragt om te sien dese negotieplaats wederom voegen voorhenen cousiderabel vallen mogten door accresce vanl deselve handel bewogen te worden parmanente logie aldaar te stabileren en die plaats prestanter en aensienlyker te maken welken fine dan mer den anderen versproken, dat de gemelte Comp destriet in de gehele land van Priaman sal hebben thol- vrij ende exemt alle oude imposten Fan alle coopmanschappen; die daar sullen aengebragt ende uytgevoert werden, geere uijtgesondert; voorbehoudens ordinare geregtigheyt [242], die alomme op alle handelplaatsen langs dese strandtlanden den regenten syn toegevoegt daardoor gealimenteert te werden die bestaat in een rd’ te weten qur rd’ Foor yder tail gout, rd’ op yder bhaar peper sonder meer, die neffens gelyke somma van den inlander off zenbrenger der coopmanschappen by den Resident successive gecollec- teert ende onder de twaali naargenoemde landregenten gelykratig alle jaaren tweemalen 0f meer gedistribueert werden sytide de regenten genzemt ende volgen in rang na den anderen Orancaya maradja Nenda cerstc porgoulou: Radja d’Ilheer, pongoulou en volmagt [243] syn Ed. de heer hoe mandeur. Orangcaya Touwa Beginda Ratou. Data besaar of radja Lilla Wangsa Siry Narra Maradja Radja Irdra Wangsa Maradja Sittia Radja Ebrahim Radja Amat. Radja Indra Poetz Radja Sittia Phaloan Edog opdat radja Illeer buyten syne pongoulous aenpart voOr syn volmagtschap eenige mninste recognitie moge genieten, ver- staan, dat telkens wanneer distributie geschied, den heere aene deur vermogens Syn sal, uyt de generale collecte van geregtigheyt ecn moderate portie nemen ende OP gedagte sijn volmagt adcn Erf-Hccer Nenda

voegen, 0m al soc iets tot een erkentenis ende tot ophouding sijnes staats tot solaas van sijne te dcene collecten te genieten Ten vierden Orndat bespeuren de sobre constitutie der gerestabi leerde negorye Priaman die nOg ten grootsten gedeelte bewoond

ende onbebouwt gelaten werd, vermits de ondersaten door swackgelovigh miet hebben willen YcnTudUtTI dat de Ed_ Comp' haer resort met een coophuysie bij provisie soude gebenificeert heb- ber, is verstaan dat yder landregend gehouden wesen, alle sijne vermaagschapte vrinden boven naar beneden in de oude cota woon :f te brengen wanneer sonder swarigheyt de verdere gemeynte aicomen kunnen geconstringeert werden welke pongoulou hierinne nalatig bevondena werd, als cen verturbateur getiene ruste geirusteert werden; Ende Op dat aetstaande door den veelhoo- idige opperregering geen verdere onlusten rusten onder dese teere landvolkeren mogt gevoert werden; waerdoor veeltyts de gemoederen in haaren gerusten toestand van de goede devotie ontrukt ende tot quade gangen verleyd worden, is versiaan dat landregenten, in aenstaande zen Panglima Radja geen homagie off reden hare regering sullen hebhen te geven Masr sullen vcortaan alleen neer comimandeu ofte desselfs substitueerde hebben bekent te maken den goeden of quaden Inestant hunner plaats. Gemerckt sen regenten verclaarden datse a" 1666 bij eede belcoft en gesolemniseert hadden radja Amhon [244] in Priamans ende radja Palacca, Bougiis Oulaekanse resort Tour hare panglimas aen te nemen ende deselve daar voor te erkenneni invoegen soo als sulx op voordragen ende begeren den heer comnmandeur Abrahan Verspreet doenmaals ook was geschiet, edog dewyl gedagte personen iet hare titulnamen(vertrocken sijn enin den dienst van d'Ed. Comp verders gebruijkt werden, versoeken sij in den name d'Ed. Comp' voor haren panglima den h" commandeur Jacob Pits, dese [CIl allen tijde daar Foor sullen erkennen, respecteren ende gehoorsamen, ook syne bevelen getrouwelyck agter volgen invoegen soo als hetaamt, mitsgaders desselfs volragt; radja Illeer, Vmot desselfs inspecteur erde waeke houden, ende geen sake ter werelt ondernemen datt met desselfs voorweten kennis alle quade gangen tegen gaen ende de usurpateurs en infracteurs van dit bontgenootschap aen syn Ed_ voorn intyds bekent tc mnaken, opdat alle quade gevolgen van nieuwe Onlusten intyts mogen geresi- neert ende geweert werden, Ende opdat int aenstaande de justitie mogen geadministreert ende een ygelyck der porgoulous niet mogen toegestaan blijven naar be- comen advertentie begane me SSUsen den een 0f ander deser ingesetenen naar believen ende goeddunken vonnissen ende pecuniele amende mulcteren gelyk dese quade gewoonte by staande oneenigheyt een schadelyke kanker is ingeslopen blyft goetgevonden de conforme Olde costumen ende regten alle saken de justitie concernerende sullen gebragt werden ter ardinarij baleew [245] ende voor de gequalificeerde regters als daar sijn radja d Illeer ende orancaya Touwa die dan ook geordoneert syn sOo vedl andre mede- pougoulous tot haar nemen als naar bevindinge van saken Tah mlentrys pongoulous oulabaiang ncdig gerequireert werden. Viet te min blytt gereserveert, dat de vervallen boeten generalyk onder hooftregenten sullet gereparteert ende uytgereyat werden:

Ten vyiden is mlet dese landregenten besloten, datse meede, voegen sooals op Padang en Sillida geschiet, jaarlyx tweemalen haar salinire gelt sullen genieten onder repartitie als hier volgt weten Den Peisten pongoulon, Maradja Nonda, sal voor salimon nicten volgende : swatee fyne bafta brootchia zijde chindos de asta flessie; rosewater Radja Illeer orancaya Touwa elk swaare gemene bafta brootchia zyde chindos de asta flessies rosewater de resterende pongoulous sullen telkers ontfangen elk zyde chindos de asta flessie rosewater, soncer meer waermede ten emael cesseten ende ophouden alle rouba rouba aiarang als anders sooals Ken’ in vorige tydet obser- vantie is geweest, onder beding datse preuve van hare comporte- menten mnoeten geven, dat door haar beleijd de Eout peper-negotie accrescent gemnaekt ende de handelaars tot haren bandaar aengelockt werden; dog in desen manqueren sullen ‘tenemnaal van opged” recog- nitie gefrusteert blyven. Ende gem” de regenten insisteren datse tot aenlokkinge Van gout peperhandelaar altemet wel eenige setniwen [246] benodigen mogten dese nagebuuren volgens lands costume naar gedaan be soek ende nadere confederatie met deselve eenige kleene handgiften op te offeren om hazr alsoo te bet onder deselve aengenaatn en be- mind te maken, is deselve toegestaan by voorvallende necessiteyt den Resident aentespreken ende Op hare schilt(?) hypotheek; synde de rek” van geregtigheyt, eenige kleden en coopmanschappen te ontfangen waertoe den Resident dan gequalificeert blyft, haar dan dese nes sesaire verstrekkinge te mogeti doen, dog niet verder dan dat sij te goed kebben, ten waare den Residerd daar LT selfs wilde redon- nabel sijn en selve Op syn eygen risico doen d’ Adviso : niet min moet den Resident verdagt blyven, aen niemand van de pangou- lous appart verstrekking te doen rek” Fam geregtigheyt ten deselve compleet ende collegialiter vergadert zijn erlde een algereyne consent en adveijs tot den ont[ang dragen, of anders sal den Resident VuOr de verstrekkinge responsabel zijn ten ware dat het schriftelyke ordonnantie van de h’ comiandeur wierd tocgebragt, alsoo verhceden dat den eet als anderen inkomsten niet consumeert door sinistre financies aen sig trekke: Edog op dat dese landregenten wetent mogen, wat ordinarie gereg- tigheden sy van de a brengen coopranschappeni Staen te genieten ende die den Resident; ten Overstaan van den Maleytsen schryver; die gequalificeert worden mogen stellen van yder mrioet ontfangen, soo sullen wij die hier Orider benamen ende aenwijsen wat Fin yder soorte van coopmanschappen geprocedeert werd, als : Roeba-roeba is ankeragegeld. havengeld:

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

bhaar peper van buyten komende betaelt den acn- brenger Id’ tail goud als boven acngeb” werdende waarde cattoen als boven betaelt d” waarde cocusoly of ander oly bhaar benjuin,

middelsoort en pce(?) betaalt catty caphur Baros zoutvaertuygen 16 vcor yder vaam breete Ryst en pady blyven vooreerst nOg geexcuseert te betalen, omdat de negaryen des saats meer behoeven als aengebragt wert; Ten sesten, tusschen die Priamnan ende ecnig ander land volkeren van gebergte of langs dese strandlanden, meede Vatl verbond zynde; eenig verschi] of different komen ontstaan sullen de contendenten parthyen daar over niet vermogen in de wapenen te komten of deen den anderen feytelyk aen Le tasten, Maar sullen gchouden wesen haar questien den commandeur voorn bekent maken by deselve, doenlyk, neergeleijdt of wel met de andre bontgenoten, die neuteraal 28n, gedecideerd en aigedaen werden Iluai dat verstaan sal werden tc beloven en welker uytspracke ceselve partyen, contendenten sijnde, dan sulien gehoorsamen, Vam de Comp” dandre gesamentlyke bondgenoten gestrait werden naar exigentie van saken of ongehoorsaamheyt die sal sijn gepleegt Iaer een algeteijne vyand opstaende en voors” plaatsen trzgt infesteren sal ter zee dEd. Conp’ verre het doenlyk zij ende de andre bontgenoten te lande haar adsisteren ende de kosten gemeyn dragen, maer particulieren oorlog die sy toor quaade mnid- delen oorsaken selis gesogt ende daartoe redenen gegeven hebben, sullen LeL niemand geadsisteert werden; CEA cok daartce ge- houden synde, kostcn alleen te dragen ende den uytslag op haar eygen risico afwagten, sullende in dier vocgen ook alleen dragen noeten de kosten, die se komen te doen aen de vrende goud- peperhandelaars af te ocken, als sijnde de accresie der negotie sub- ject om een opulenten Oogst van incomste te mogen Eauderen:

Ten sevende beloven dese Priamantse landregentet; datse teene- Tae den {oevner inlantse cattoen sullen soeken te stutten ende dat gespin bij alle Inogelijke pracktijken uytroeijen ende den inlander van sulken luijen arbeyt tot de peperculture te reduceren, mitsgaders den vertier van dat gewas niet alleen Toc de Comp’ aensienlyker, maar voornamentlijk den aftrek van Comp’ schepen op en langs dese kust daardoor van meerder importantie te maken, nemende Sy, regenten, aen, daarin naar vermogen te voorsien ende de barrang barrangs [247] volkeren te ordonneren dat val niemand anders cenig cattcen sullen opkopen, aen den bergsman venduceren dan gene dat by henlieden uijt de logie Comp wol gehandelt werd. Ende opdat daarop voortaan nauw regard mnag worder genomen is is vist- gestelt, dat twee pongoulous maraals ende sabatd - daarvan d’eerste pongoulou, orancaya Maradja Nenda van elk een qualificeren mag ende de resterende tuct sullen dependeren radja Illeer, gemagtigt synde d’Ed: heer corandeur on) navwe toesigt te teitien, off de incomende ende vertreckeride vaartuygen etde bar- rangsvolkeren Op dat poinct in volle rigeur moge geobserveert ende Comp” prerogativer, principalijken goudnegotie, door schandelijke lorredrayers niet mogte ter sluijk ontvoert werden: Ins- gelijx sullen beijde algemeyne pongoulous gehouden werder; twee pongoulon couwels d’ cene Foor negorye d andre voOr logie

ende barrang by nagt en dag Le visiteren ende sorge dragen, dat Comp’ Jogie door eenige quaadwillige niet bestole off door brand beschadigt werde, toesiende dat in opgern! barrang geen andre volkeren komne te huijsvesten dan die men sekerlijk vind, daar versekerde hypoteek van woning ende vaartuygen hebben; erde al sulke quaade onbekende daar bevinder, opstonde daar Gnen vertrekken, opdat d’Ed. Comp’ door of ander mniddel geen schaade tnoge toegebragt werden; welke ministers [248] regenten JETIEIICl uyt haar inkomen naar so (-) te sustenteren ende te gagierer, gelyk op Fadang en elders in observantie is iar vooral is deselve gerecommandeert; crocou of schryver [249] te qualifi- ciren, Omn alle dagen in de logie present syn wanneer by den Resid’ goud off peper werd ontfangen; Oml de quantiteyt daarvan registreren aile quade presumpties, naderhand Dy slappe negotie (dat consequent sobere inkornsten causeert) Op den Resident moge genomen werden, van in dessen ontrouw gehandelt te hebben, preveneren uyt de weg te nemen:

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Ten agsten is hun regenten toeg estaan, van Priamin om de Noort Ajerbangi en tot eyland Batoe: toe, Omn peper, clappus en d’olie te negotieren te mnogen Tatem verder niet en on de Zuijd, soo VCC als Comp’ regt in handen strekken; blyvende den Resident gequalificeert om aen vertrekkende verTe passen ende zcC brieven verlenen tet te doene interdictie penaal, dat, by aldien ymand bevonden werd, sijne passe te overtreden buyten district Fan gelimiteerde plaatsen t vaaren, dat deselve met vaartuygen goederen sullen confiscabel Syn, gelyk ook sullen verklaard werden alle die goud en andere cleere coopmanschappen hier off elders sullen ter markt brengen, dan de gene die by d’Ed. Comp’ ordinarie werden verkoft; on eenmael van de schadelyke lorredraeijeren, die in desen tot nog toe tot ons leetwesen gepleegt werder, sooveel mogelyk tegen gaen ende weren, opdat dEd, Conp eenmae alleen genieten moge de vrugten htner exessive gedane kosten ende aengewenden irbeyts

Ten negeriden beloven Sy, de regenten, sooveel doenlyck te sullen bewerken dat de panglimas Passeman Bettopangan, ?) die aldaar voorals nog aldaat off elders in de woeste wildernisse deti- netem ende sustentereri, bewogen worden off naar Aetole Tet trekken oif Pandang onder ons oog Jad[gepresteerden ced getrouwigh- komen LUncT aangesien de gerugten ende TateD deser personen dese strandvolkeren meerder ontsag aenbrengen; als haar ScCn gering vermogen we kont te benodigen.

Ten thiende; de Jandregenten op Priaman sullen besorgen dat nu ten eersten Comp Groenewegens debiteuren komen voldoen erde te betalen geene een yder aen d’Ed; Comp” als Groenewegen

roorn schuldig syn en ten agteren stazn, voorsooveel zij verclaren, dat debiteuren nog leven sijn ende nog iets van vermogen bennen, ist niet dit saysoen dan ten langsten naestkomende welke inmaning specialyck radja d Ilheer gerecommandeert blijft; om daeraen naer pligt niets werelt Jalen ontbreken; opdat d'Ed Comp' eenma haare schultboeken, daarvan Synlde, suijveren ende afieggen moge. Sullen ook duen vertrekken alsulke Aetchinese extractis geene uijtgesondert, die sig als nog in dit tertitoir onthouden synde grote aunstoxets veroorsakers van het breken der voofs contracen belhamels van de gemneynte, OM die geduurig in groote oncusten conserverem ende continueren.

Alle welke bovenstaande gecontracteerde poincte en articulen sij landheren en Grooten van Prianin, beloven en sweren heyliglyk te sullen nakonen ende doennakonen, sonder de minste inbreuke te dulden, ten welken synde sij, Groten, dese tot Ineerder certificatie cn conformalie hebben onderge ende mer haare "anen ondertekent, gelyk cok tot meerder becragtinge sulx door dEd. commandeur geschied, geadsisteert met Joannes Molman, Ondercoopman en fis- caal; ende drie Padangse pongoulous als dato Gaspo, Rone de Radja Paducca Magat expres gecommnitteert:

Aldus gedaan in gestabileerde coophuys de mond der rivier van de Priananse stranden den Xher 1671 Was getekent Jacob Pits, orancaja Maradja Nenda, radja dIlheer, Orangcaya toewa Beginda ratou, Dato bassaar, Sire Narra Maradja, radja Iudra Wangsa maradja Sittia Phaloan Ter syden stond ons present al5 getuygen en regenten van Padang Colatenga; getekent Poety Dato. Radja Paducca Magath, Johannes Molmnan en catib Maeda als secretaris landssaken

CCCXXXIV. MAKASSAR;

18 Januari 1672. nicre anders dan ainvalling % Decerbe: 1671 (Zie hieryeor, bldz. 441).

De order staande CCd TTCU orderwerping Tjenrana van

Op huyden den 18 Januarij dese jaers verschijnen binnen den castcele Rotterdamn onder geleyde van crain Linques de onder-Aistammelingen Atjener s, de 2,g. #Atjehscke partij" bldz . 1281 Uit ket Contractboek: Mac Lod; staande Grooten ende koninxkinderen van de negorijen Sindrana, Siamba, Melalauwa ende Bongo als narnentlyk = negorye Sindrana crain Pisie craln Parang crain Benteng crain Matadiang crain Banjo ctam Bcenrong crain Manoodjo crain Lanitsy crain Layja crain Tolronganbadjo CrJI Bicray crain Bilalang CIA1 Tibon crain Gantarang en crain Matianre crain Caloukce van de negorije Siamba arou Patiero arol Gantarang aroe Toroega arou Aralouwe aroe Bong? arou Oudjong van de negorije Melauwa arou Rea arou Pongasora a1ou

Matadjang arou Melauwa irou Maranpa aFou Pouloladjang WeLa negorij Bengo : radja Macatouwa cTain Bontepono galeran Fengo: ende hebben alle deselve haar, mede ontwapend, VOOI de Comp behoorlijken verootmcedigt; Iitsgaders onder het drinken van crissen - water den Alcoran den eed van getrouwigheyt aen de Comp gedaatl, ten (terciai Tam prince Callamatta ende den galeran Tonsawa presentie den raad des casteels Rotterdam; Was getekent Maximiliaan de Jonge, Davidt Harthouwer, Jan Francen Harman Lap; iten niet eenige Maleijtse caracters Tjamba. ## CENERALE NEDERLANDSCHE CTOCTROYKKRDK

CCCXXXV. KUST VAN MALABAAR:

6 11 Februari 1672.

samudri Kalikcet, machtigstc der vorsten de West - IVet Wdor Indie, kon zich niet schikken in d overmachi der 0. 1 € hlccf haar vijardig Meleeensaande 0r juist ten gevoige mct kr Feslotcn verdrageri (zie hiervoor} In 1667 dreigde kct weder Op een oorlog Wuesdhen Hirr Inachten uit te Hoonen waartoc dc concurrentie der Ergelschen c de zcht Samudri de Ianden van Coctchin dringen" hebben medegewerkt Wat dreipde werd Werkelijkheid In 1678 cindelyk wetd de gewcnschte victorie tegen den Samoryn bevochten" . tijar de vijandelijthedcn hicider niet op WFto Cranganore door dcn vijard lastig gevallen (Dugn-Registtr L665 , bidz. 360, Jobo 1667 , hldz. 263 ; 76 l -1671 , bldz . 101, 13) ; Valertijo, Malwnar , bldz 41 ; Canter Visscher, hldz 207, %)

Contract vah vreede en vrundschap geraackt uyt naamn ende van wegen d'Fd. Comp der Hollandsche natie India ter eenre enlde den grooten sammoryn Ko. van Calicoet, andere zyde, mitsgaders een stilstand van wapenen tusschen genelten Ko: en den ko van Cochin:

Daer sal wesen tusschen den Ko van Sammorijn en d'Ed. Comp der Hollandsche natie in Inrlia een eeuwige vaste vrecde vrundschap wedersyds.

Allc schade vetlies ongelyck , die yder derselven in desen verledeni oorlog geleder, mitsgaders alle pretentien, die den een op den anderen ter saake deses oorlogs gchadt heeft; Sullen zoodanig syn cn blyven, als waren deselve royt voorgevallen Vour eeuwig Verpeven vergeten

Dat de Ko van Sammoryn en dEd. Comp Inalcanderen ni YCrmogen, in noot zynde, stllen helpen en bystaen:

Dat z00 cenig Europeaan ofte Indische vorsten landheeren[250] bcvindcn zich daarin twcc bijna gelijkluidcnde dEd. Comp op de Custe van Mallabaer gem Ed.Comp. beIooit te helpen en by te staer:

Dat dEd. Comp de Ko; Sammoryn belooft te helpen na haer rermogen soo eenige Europese natien, ryanden synde var dEd. Comnp’ gerrielte Ko Sumnmoryn mogten komen te beoorloogen:

Dat de Ed. Corp de Ro Sammoryn Cnc gelycke belooft te Felpen haer vermogen soo eenig Europeen, oock vrund Synde van dEd. Comp de Ko. en Sarmoryn mogt komen te becorloogen en in nood brengen ‘t %y dan als middelaer off door andere wegen om geen andere reden @at Ko. Sammoryn Comp’ vfund geworden is

Dat Ko Sammoryn belooft met geen Christen, blancken Europeen zynde; te handelen, nog deselve in sijn landen te doogen, lange d’Ed, Comp’ Sytic landen Sal WounCM handel willen drijven

Dat de E4 , Comp in den lande vryen onbecotriierden handel gevallen. den Ko Sammorijn tnogen drijven haer wel-

Dat Lot dien eynde den Ko: Sammorijn aen d’Ed. Comp wooningen logimenten, bequaem voor brand rooff, off Pattany off Calicoet off wel Op beyce plaatsen tegelyck zal doen maecken t0t herberg verseeckering haarer dicraaren coopman schappen

Dat de Ed Comp belooit; de landen Wat de Ko. den Sammoryn soodanige goederen e coopmanschappen aen brengen als desselis inwconderen sullen noode hebben en genegen dese aan dEd Corp te handelen

Volgens 7ndCr excmplaar in het Contractboek dienen hicr volgen cewoorden ,mogten komen bcoorlogcm, den Koning den Sammorijt” Ander exemplaar beter Pananoy’ (Por#oni), tcn Zuiden v1n Kalikoe:.

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Dat vin alle soodanige goederen en coopmanschappen die dEd. Comp” in de landen de Ko. den Sammoryn sullen werden in off uytgevoerd, by dEd, Comp geen thol werden betaelt; Mad sulx te doen (na de wyse des lands) by de gecilc die zoodanige goederen sullen hebben gekogt en vercogt:

Soo belooft dEd. Comp” in de landen van de Ko den Santnoryn leggen haare residenten, door deselve d onderdanen van de Ko; t2 verlecmen passen vrye zeebrieven, namentlyk aen die den Ko zal believen.

Dat de getrelte onderdaenlen mret haer eygen vaertuygen alle zoo danige waren ett coopranschappen sullen na de Ncord mogen Tcrvoeren als de eijgen Janden Van den Ko. den Sammorijn wonnen gemaakt zyn

Dat gem” onderdaenen uyt het Noorden wederom sullen Vermogen Zen t€ brengen zcodanige coopmanschappen wharen, haer sal gelegen komen in de landen van den Sammoryn te slijten

Dat gemn ’ onderdaencn bezuyden Cranganoors gebied op Mallahaer geen peper zullen mogen uytvoeren off amphioen aenbrengen, ende anders dan gestraft sullen werden of by d’Ed. Comp den Koninck:

1. Dat alle misdaden der onderdaeren de Ko. den Sammoryn en d’Ed. Comp’ gestraft geoordeelt sullen werden na de rechten wetten des schuldigen, dog alle moord en dcodslagen met de dood;

Dat eenige scheepen off vaertuygen, toebehoorende een der beyde onderdaenen origeluck Op de stranden der landen van den Sammory”l off dEd. Comp mogten komen te blijven ende te VetgaCn, alles wat van soodanige Scheepen nOg mogt behouden werden aen de eijgenaer der zelven weder sal werden uytgekeert; mits bc talende de onkosten het bergen derselven goederen voorgevallen:.

Ander excinplaar ; die arlers doci” .

COST-INDISCHE COMYAGNIE 1602–1800.

1. Dat geen wederspannige onderdaenen Ko. den Sammoryn [of | de Ed. Comp misdaat off ongehoorsaemheyt vlugtende, sullen aengehouden Irlaer ijders Here ter straffe weder overgegeven werden

Dat het landschap Padenjate Surrovan off anders Cranganoor Suna sal blijven onder syn eygen heer, den Ko van Cranganoor , onder jurisdictie schut van d ’Ed; Comp”

1. Dat, synde de Ed, Conp’ schutheer van den Ko; Cochin, oock getragt hecit denselven van Cochin met de Ko. den Sammorijn dit verbond vin vreede en vrundschap te begrijpen SatCiI te voeger, Ier daer toe den tyd te kort synde en dat dEd Comp den Koninck den Sammoryn evenwel hebben willen vrunden wesen, werd nu by desen tusschen den Ko; van Ccchin den Sam-noryn vastgesteld beslooten een stilstand van wapenen die wedersyds duuren sal den tyd Vat vier agtereenvolgende jaaren:

Dat dEd: Comp” als middelaer tusschen den ko: Vall Cochin de de Ko. den Sammoryn dese stilstand van wapenen bedongen heeft by beyde de Koningen oock belooit; dat geduurende de slilstand ~an wapenen den dertigsten der Mallabaerse maand Magaram off den

deser maand February alle de wagten den Sammoryn ende den ko. Cochin nie stercker garnisoon off krygslieden sullen beset blyven dlan ten getale Ae wyf twintig

Dat alle geschillen pretentien, die tusschen de gescyde koningen van Cochin den Sammoryn nog openstaen, sullen ge steld worden handen Vall guede onpartijdige bondgenooten Oinnc deselve ten overstaen van d'Ed: Comp ten genaege van beyde Koningen in der minne by te leggen en tot vrecde te brengenl:

Ander exemiplaar Parcnsaltt Surrovan of anders Crangenoor de Suna"" Ook nict ingevuld in hct ander crcmnzar Volgens Canter Visscher, bld= 435, brgint ,Magaram January" 13 of 14 Januari, klopt echter nic: dc tijdsbepalirg het slot:

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDIS

Dat sao binnen den gestelden vierjarigen stilstand van wapenen den ko Vam Cochin iets vyandelykheyt togte Oridernemen tegen Syne gedaene beloften in desen vermeld ende te dier oorsake de Ko: den Sammoryn off syn onderdanen kwam beledigen, zal d'Ed. Comnp door alle minnelijcheyt tragten voldceninge te verkrygen en sulx niet comende te wegebrengen haar dadelycke hulpe by den Ko den Sammoryn roegen.

Dat z0o de Ko: den Sammoryn tegen zyn gegeve wott lelofte vant geseyde vierjarig bestant yt vyandelycx tegen den Ko Cochin off derselfs onderdaenen kwam werck stellen derselven daer door te beledigen, s00 zal dEd Comp" daer over minnelycker wyse verbeetering versoecken, welck in dien niet Cn wierd volbragt, het d'Ed Comp vry staen; den ko ViIl Cochin helpen, syn valdoening geweldelyck te erlangen; ja al wast saecke daer in met de Ko; den Sammoryn in verwydering te komen:

Dat so0 binnen den gestelden tijd des meergemelten vierjaarigen bestands eenige landsheeren of bondgenooten den Cochin off d Ko. den Sammoryn den anderen geweldelyk mogten komen beledigen zullen gedagte koningen haer die saecken niet geweldelyk mogen aentrecken, maer dcor den weg der minne off authoriteyt de soodanige yder zne stilstand reden brengen.

Dat de Ed. Comp ende Ko den Sammorijn, Inaeckende de ceuwige vreede onder haer beslooten den van Cochin met de Ko. den Satnmoryn raeckenide het vierjarig bestant oni geenderhande redenen off oorsaecken wereld, die d'een den anderen soude komen mogen geven dese vreede en bestant sullen moget breecken nog haer toevlugt tot de wapenen off corlog nemen,

zonder alvoorens te hebben versogt behoorl” satisfactie voldoening Van onge Lycken geleden er nadat haere dezelve sal wesen geweiigert:

Alle welcke poincten articullen van vreede tusschen d’Ed. Comp ende den Ko. den Sammorijn; hier bovenvermelt en uytge druckt, belooft Ko. den Sammorijn voor her, vcor desselfs princen, zijne erfgenament oniderdaenen naer te komen en doen naerkonen; gelyck van de zyde der Hollanders uyt name der Ed. Comp ende de geheele natie oock belooft naer te komen ende te doen naerkomen den commandeur der cuiste Mallabaer Henid’ van Rheede tot Draakesteijn, gelyck op deselfde wyse den commandeut voorn” als schutsheer, borge volmagt van Cochin mitsgaders den TNCCI gCti Ko den Samioryti mnalcanderert OOVCI , alles doen en naet te komen wat wegens dese stilstand Fan wapenen * geduurende den Lyd van vier Jaaren beslooten belooit: Oin van welck verbond Van vreede ook de nakomelingen kennisse te doen hebben zyn hier van gemaakt vier eensluydende instrumetten, 2 in de Mallabaerse en in de Hollandse taele, geteeckent by groote Ko den Sammoryn in Synl paleys op Baqueur zynde naer Mallahaerse styl in jier van Coylan 847 den 29” dag van haare maand Magaram, en naer Hollandse styl den 6”” Februari A” 1672, mitsgaders by opgem’ cotutnandeur VatI Mallabaer name van de’Ed Comp’ op Mandurty , Ons Noordwyck; naer Mallabaetse stijl in’ jaer voorsz. den 4” dag der maend Conbam; e na d’Hollandse styl den Februari A” 1672, Lager stond het merck van den grooten Satmoryn in Mallabaerse caracters daer Onder was geteeckent H van Rheede tot Draakesteljn:

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 _1800

CCCXXXVL: SUMATRA’S WESTKUST

Maart 1672. Hel Geral onter bondgenooteit ucrg Jaar 1672 vergraot dcor Sinkol, welker gezantel} Mairt Padang verdrag neine alleszins aros overecnstcmmcnd, Omtrent erkennen Maningkabo 5 Koning neer de Maatschappij T6r ZunE Stecehourlcr, 7anzcn hun Fcronaem Giari Noord ” (Van Basel, bldz. 30.)

GENEEAEE NEDEREAEDSCHE GKOCTBOYEEEDE

Articulen verbond, gesloten ende gemaakt tusschen de Gene rale Nederlandse Geoctrojeerde Oostindische Comp’ eride regenten pongolous Vinl Chinkel; door den heer Jacob Pits, COIMIED- deur opperlandvoogd langs dese Sumatrase Westcust strandlanden;

stadhouider Vati den Manicabosen koning d’Ed Cotp’ in den nane van d’Ed. heer Joan Maatsuyker , gouverneur generael dEd heeren raden Van India, representerende de hooge regeringe oppergebied van wegen opgerelte Comp ter eenre ende de gesanten Badi Deseman anders gen Posimpan; en Terra Madin off Pamanis ter andre zijde als volmagt hebbende van gerneltc Cinkelse regeringe, Om Op Eadang “yt haaren nlate te be sluyten ende vast te maken een eeuwigdurende vaste en goede vreede vrindschap en bondgencodschap met opged” Komp. haare Iuuren Eerstelyk is met dese gesanten geaccordeert en overeengekomen , alsoo gem landsheren ende onderdanen eene geruijmen tyt her- waarts nevens het gehele gros deser Westcust-volkeren ende haare nagebuuren geseten hebben onder eenen wettige ende onbetamelyke heerschappije der Aetchinse dwingelandij; aatrat hedet veele vexaties, geweld onfatsoenelykheden van tot tyd lyden hebben gehad, teenemae] geresolveerd ende te Tade sijn geworden nevers haare gehuuren de Baloreese die voor jaaren eerder dit onverdraaglyken jock hebben afgeworpen; ende deselve crone in der ceuwigheyt kebben fgesworen; nu nog ten eeuwigen dage gccn Aetchineers off derselver ministers wiert die ook wesen mogen, onder Cinkelse destrict gebied te sullen dulden mct hare vaartuygen oif over hzar land laten aenkomen; veel min eenige dotnicilie aldaar te lande Op laten houden, met deselve ende met het gehele Aetchinse ryk onder eeuwigheyt Toc hare doodvijanden te houden ende plaats van dienl is geaccordeerd ende overeengekomen het vcors land van Cinkel, nct de plaatsen daaronder sorterende voortaan ende ten eeuwigen dage staan ende hlyven staan sal onder haaren wettigen beschcrinen . den Manlicabosen, dEd: Corp” onder derselver ge- qualificeerde voimagt den Ed heer commandeur opperhooft langs dese cust; Jacob Pits; van wegen Generale Nederlandse Ge- Octoye cerde Oostindische Comp. ende cie ger landsgrooten ende onderdanen Idet harc Suiccesseuren sullen gem Ma esteyt van

Singkil, thans Arjch Ondcrhoorizheden Schrijfiout voor Barosccsen; iets dergelijks Unironore Baros).

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 -1800.

Minangcabou als haaren souverainen koning en hooft erkennen, ende Konp hare beschertrers ertde gebieders, daartoe van haaren wettigen koning gequalificeert zynde, respecteren gehoor - samen, houden ende doen houden gelyk dat behoord, ende als ge trouwe bondgenoten ende onderdanen schuldig zyn, wzarop din gem Comp uyt den name ende wegcn den Manicabosen koning, als souverainen deser strandlanden, ook belooft ende aCd- necmt, hct VOOrS Jand erde TIviCTC van Cinkel ende haare inge- setenen voortaan te protegeren; te helpen ende te beschermen tegen alle

vyanden, die willen vermeten off ondlerstaan, haar ledigen ofte eenigen oorlog doen; wel verstzan zeekant zee mel WMSC schepen chaloupen ende minder We7i tuygen VCO] ecnige invasie Yan aftekoren Aetchinse olte andre inlandse magten; sooveel doenlyk wesen zal, tot welken eynde; mneerder gerustheyt ende versekering deses altyt onse kruysers sullen ordonneren VaOr omtrent Cinkel Poulo Doa toc;, alsoo verre het Cinkelse district strekt, de wagt te houden eride soo Feel daar iurile te doen eenigsints mriogelycx wesen sal; Iaar indien gebeurde, datter eenige Aetchinders off andre vyanden quamen eschapperen daar elders in hare havenen rivierel, sonder onse kennisse meren rendevous nenen S0O sullen gCIIl landsgroten gehouden wesen OnISC cruijssers met expres vaartuyg daervan adveys te geven, die dan tot haaren hulpe sullen bereijt zijn op datse hare met dese gantsche Custe van dit gedrogt mogen suijveren ende bevrijd houden mnaar vette van zeestrand of landewaard, daur Ien mnet schepen of Ininder vaartuygen niet kan bykomen tegen opged” Aetchinders of andre Batta” vyanden VaTi het gebergte, d’Ed. Comp niet verobligeert verbonden zijl; haar adsistentie off bystand t€ doen, ook niet verder dier voegen als gesegt met onse schepen minder vaartuygent sal gelegen komen

Ten tweede: alsoo negotie deser plaats bestaand uyt camphur, witte middelbare ben juiti, harpuys, camphur, houte planken, carphurolij, caijololacka sappanhout, wax etc is geaccordeert; dat nietnand anders voortaan it land van Cinkel de plaatsen daaronder gelegen vermogen handelen dan de Ed. Comp ende diegene; die als waare vrinden ende onderd-nen des Maning-[251] cabosen koningx ende Van de Ed. Comp’ dese Westcust zyn, erde voords alle andre net speciale zeebrieven daartoe, 500 door haar Ed. tot Batavia ofte elders ofr ook nier door d’Ed. heer com- Iandeur sullen wesen voorsien sonder aen ymand anders _ wie de- selve ook wesen SOu mogen, S0o Europianen van dese landen; vermogen te geven eenigen handel off negotie in VOOrS whaaren daar vallende; tcn ware haar pas oft by cen expres gesignaliseerde Maleytse brief hun negotianten , wiert toegestaan; in d’een of andre wnaren handel dryven ; dog vcoral blyft alle camphur, witte henjuin, camphuroly VOOi d’Ed, Comp tot nader ordte Vt haar Ed. tot Batavia gereserveert, met uytsluyting van alle volkeren ende natier; gene uytgesondert; Op peerle dat diegene; die hem hict legens 5I bevonden werden vetgtepen te hebben de regenten aldaar aan Eolt, leven gestrafd ende by bevindinge Fan suike waren geconfisqueert werden na exigentie van saken

Ten derde is versproken, alsoo dEd, Comp niet gelegen komt op de instanties van nieuwe geconfederende daar een vaste en per- napnente logie te staluleren ende daaruyt handel, daar vallende, Vaar nemen; dat die vcoreerst vyt een chaloup, die aldaar begeren vin dese regeringe de mond Van riviere diende Geleg ,

geexerceert ende waargenomen werden; door sulke kundige personen als daartoe den Ed, Commandeur synet) ’aad sullen geligeert geordonneerd werden

Ten vierden is toegestaan, dat de Eem Comip dlestrikt erde gehele land Cinkel ende zeehavens dlaar onder begrepen wesen tholvrij van alle coopmanschappen wharen, die sij mogten aenbrengen verkoper, als negotieren uytvoeren sullen, gene uijtgesond naar alle andre negotianten sullen gehouden wesen betalen de oude costumele geregtigheden, die die andre landgroten ende suppoosten van deselve tot nogtoe getrocken en altijd genoten hebben; met dien verstande; dat braldien vreinde handelaars daar verschynende voorgaven datse VJn Batavia off van elders quarrien geen zeebrief verthonen konden ook datse by admissie handel andre Kleden dan die van d’Ed. Comp’ marxt bragten, sullen deselve daarover sonder aanschouw van personen niet alleen hare goederen vazrtuygen verbeurt hebben, Mjar aen d’Ed. Comp” overgelevert werdende, andre lorredrayers tot een schrike arbitralyck gestraft werden

Ten vylden is overcengekoten, dat de ingesetenen Tan Cinkel gelicentieert Sfn met haar eygen vaartuygen coopmanschappen Baros off wel verder zuydwaard naar Comp residenties te mogen varen; wel verstaande datse op Baros de gewilde 4esoreretnen hun - ner coopmanschappen aen de Residenter verkopen sullen, dog den PFys niet kunnende accorderen, blyven vermogens pas te TCrsoeken OI na herwaarts te komen mits sij gehouden blijven de visite hunner vaartuygen gedogen, opdat Op gem pas geexpresscert werde; wat quantiteyt en qualiteyt van coopmanschappen sylieden Yan daar VerVOcTen hoeveel haar daarvoor geboden dat onderweegs in’t afsacken herwaarts dEd. Corrp 1n hare voCr regten Ecen infractie geschiede maar integendeel wert hzar Ver- boden niet verder de Noord als haar ressort strekt, dat is by eylanden Doz mogen varen oprlat onder geen pretext naar Labou Aetche niet komen te vervallen off Ouer steken, dog blyft gereserveert dat alle vaartuygen, in zee van Cinkel elders henen tenderende, oif derwaarts de wil hebben door onse kruys sers gesien, agtervolgt ende verspreken werden, altijt gedogen sullen onse te ccene visite , om te sien oif sylieden ook whaten coop- manschappen S contrabanda off die hier voren by expresse pene geinterdiceert zynl, medevoeren; dierwaarts creaturen hzar 5uS- pect tnaken hare lorredraijerijen zen den dag brengen sullen, welke bevondell worder, buyten Iorne van verdere proceduuren VOOF goeden prijse sullen aengeslagen gehouden werden:

Ten sesden is geaccord’_ dat alle ingesetenen van Cinkel; synde van Aetchinse extractie ende die over schuld als lijfeijgenen getaxeert worden, daar verinogen te blijven remoreren ende worden mits desen in’t algemene verbond mede geincludeert, met beding dat deselve ru nog tCn ecuwigen dage alderminst regeringe off gesag sullen getollereert, nog veel min om met

cygen off andre vaartuygen huyten lands te nogen varen negotieren , toegestaan werden, maar sullen haar, invoegen als gesegt, cff anders als gemeyne onderdanen buijten alderminste bediening Generen etide geval deselve dalderminste ongehoorsaamheyt tegens hare overheden dese land- groter; tonen mogten, sullen deselve als gemerie rustverstoor ders sententieren ende straffen, s00 als na reden erde billikheyt' ge- oordeelt sal werden tc behoren

Ten sevende; eenig dienaar ofte onderdaan van d'Ed Comp' off derselver bondgenoten, hetzy vry ofte lyfeygene, hem in't larid Van Cinkel komende te versteken olte schuijl te houden; en sal niemand ran de inwoonders; groot ofte kleen hem vermogen aen te houden[252]

GENERALk NEDERLANDSLHK GEOCTRCYEERDE

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

ofte verbergen, maar sal yder dersulke gehouden wesen terstond aen te geven ende d'Ed. Comp ofte eygenaars van dien overhandigen op peene Val hoogste strafie;

in gelyken geval sullen ook alle harc onderdanen, die hier of elders onder Comp' jurisdicties domicilie houden en des begeert wordende wederot tot haar eygenaars keret, ten ware de besitters wettig tot de aanhouding val deselve gequalificeert waren, in welk geval den toedragt ende schapentheyt der sake by de regters nauwer gepondureert ende dat yder Se saak regt moge erlangen scherpelyck geexamineert werden:

Ten agsten, tussen die van Cinkel en eenige andre naburige volken dese Kust;

mnede verbond zynde; eenige verschil different komende te ontstaan_ en sullen deselve parthyen en contententen daarover niet vermogen in de wapenen komen ,

off d een off dander seyten leet te doen maar sullen gehouden wesen, haare questies dEd. Comp dersclver stadthouder den Manicabosen conink bekent maken, O1n by derselve der mninne doenlyck ter nedergeleyt te werden, ofte wel met andrc bontgenoten die neuteraal syTl;

Sullen gedecideert afgedaan werden naar dat ver Staan te beloven, ende welker uytspraak deselve parthyen:

dan sullen gehouden wesen te gehoorsamen ende naar te komen Op pene contrarie doende, van dEd. Comp en anare bondgenoten gestraft werden_ naar exigentie WaM saken off ongehoorsaamheyt die sal wesen Ecple leegt

Ten negenden beloven ende verbinden sig voorn landsheren vin Cinkel, datse alle haare vrinden, subjecten onderdanen die langst en jongst van Cinkel nzar Aetche, Johoor, Oosteustwerts ge navigeert sijn en aldaar eenige jaaren hebben onthouden, met den eersten thuys doen revocceren ende in kas van weygering ende dance te rekenen Van een jaar dato deses te rekenen, datse haar voorts eeuwigen dage voor vyanden ende perturbateurs van de gemene ruste by aenhalinge sullen gehotden ende verklaard werden sonder dat haar in ninst de nam haar geboorteplaats Cinkel komien verschonen ;

dog binnen jaar retoutneretide sullen de onderdanen Sinkel de verklaringe der Pongelous met hare goederen gelargeert ende Aetchinders andre lorrendrayers; die daaronder Inet hare coopmanschappen schuylen mogen, sullen aengesiaget ende Voot goede buyt verclaard werden;

Ten thienden; soo sullen de inwoonderen van Cinkel deselve prijs Duitsch : Beschafenheit" kleden subject syI; invoegen als die van Baros ;

itern sullen ook genieten deselve regten, vtyheden exemtien haare handelingen binnen Komp negotieplaatsen; Padang off elders, deselve Padangers ende andere bondgenoten binnen haare rivier geteten, sonder meer. mits verdagt zyn , dEd. Comp' geen goud ontvoeret, aergesien selve hazr naar luyt der contractet alleen zy competerend, ook geer andre cooptanschappen in retour weder mede te varen, dan diese hier uyt Comp' packhuysen getroqueert ende ontfangen hebben.

Ende die bevonden sal worden_ hier tegens handelen, 0721 bevindinge gestraft dit goud aengehaald Enge- confisqueert werden_

Op gelyke wyse sal men handelen met diegene; die alhier op Padang ofte elders zen vremde handelaars_ tsij Chinesen, Javanen en Maleydse off wel de ingesetenen hier of op andre plaatsen, witte benjuin camphur, doly, verkopen:

Ten elfden op versoek van de gecommitteerdens is de regenten van CinkeL toegestaan, cen vaartuyg nlaar Poulo Banjank [253] senden die eylanders disponeren_ datse met haare clappus-oly rnar off ook op Baros ter markt brengen, gemerkt necessiteyt diese net ontberet kunnen, kunnende Poulo Banjark dese twce piaatsen naar gencegsaamheyt sustenteren;

dog sullen de regenten gequalificeert zijn, dese als andre strandhandelaars, die in haare rivier komen havenen, de ordinare geregtigheyt te ontiangen_

Ten twaaliden sullen Sy, regenten, besorgen, ja ook beijveren, dat d'Ed. Comp" alle daar vallende koopnanschappen CC preuve werde toegebrag , ook dat gocde quautiteyt camphur, wilde benjuit, camphuroly; ende tot sodanigen prijs als daarin, 't s0 zy werde ingesatrielt, wiartoe de gemeente noet gehouden ende aengemaend werden, opdat dEd: Corp' een opulente negotie ende ingesetenen meerder gerustheyt door bescherminge roor vyanden uyt langen mogen_

Eijndelyk op dat alle bovenstaande poincten mogen werden onderhouden syn deselve der voors' gesanten eerst Wr wegen hare landregenten ende daamnaar Toor haar selvet wetboek sworen hebbende Vat 'egcu d'Ed. Comp' den heer Commandeur dit ook ondertekent;

nadat ten overstaan van Panglima Radja ende Padangse Dato Randhara dese vorenstaande articulen tussen hun Eesanten ende gecommiteerde Joannes Melman, fiscaal sabandaar, Jacob Kiewit; onderkoopmian administrateur der negotie tot Padang, mitsgaders David Davidse, schipper jagt de Schelvis, waren hesloten, die ook hun en ons geadsisteert dit contract, op aprobatie van haar Ed; Groot Agtb: here Batavia hebben ondertekent:

Onder stond in't Nederlands corptoir Padang; Op den 19* Maard 1672 ter algemeyne baley op Suatras West - Cust, $\frac{254}{}$ getekent Jacob Pits.

Onderstond dit bovenstaand Come tract hebben sy gesanten gesamentl_ uyt den namn hare ponge lous, genaamt: Radjalessa Sittie_ Radja Indramoela _ Massurat Radja, Radja Sittia Capu; pongoulou Cotta Baroe , pongoulou Busing- pongoulou Perbenthien_ pongelou Limoes, pongoulau Rantouw Panjang, pongoulou Babatoe, alle te samen op Cinkel regenten synde, hebben ondertekent.

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

CCCXXXVII KAAP DE GOEDE HOOP

19 April 1672.

Na de overcenkomst Juli 1658 (zie hicrvoar, bldz. 121, 7) CILZC vestiging 330 de Kaap de Gocde Hoop aanmerkelijk in kracht locenomen _

Toch ontbrak 10g veel definiticvc ordcnirg Zaken verhouding naturcicd bleef ccn sterk dortnneerende maeilijkheid; Vtora wat betreit de occupalie der gronden dc molestecring Kolo - Distcn dotr Holentoler

Den 25 Mairt 1672 KVJTTI Kaap comttaatis Artiolt Overbcke; cormandant cetouylcsl die het Kaapsche gouvernement, LocTL geleid door den nsecunde' Albcrt YAn Breugcl; nad Vstecren;

Hij wilde de disputen oncenigncccn rgocd uit den WCg trachten ruimcn door het land om de Kaap gclegcn de Hottentottcnhooftcn tc {jodcn

Dit gelukte hern VOOr gedeek:e reeds spoedig bij onderstaande oretccil Konst April Het alleen doen omn rechtsgrondslag geren ictwat wederrcchtclijken tocstand: nimcrs practijk V7rct nuverkochte strcken recds gedurende langcren tijd in het bezit der 0. I. C (McCall Theal, History ethnography of Africe south thc Zambesi, II, 198 ff).

Accord by den Heer Commnissaris Arnout Overbeeke den Raadt den 255 Cabo boa Esperance wegens de Generale Nederlantsche Geoctroyeerde Oost - indische Coip. tusschen deselve den Hottentosen Prins Manckragou alias Schagher , erffheer Yall den lande de Cabo de boa Esperance

den eersten belooft gemelde Prince Schacher Voor hem ende syne CrVCI nacomelinger vollen eygendom eeuwig erfflyck over te geven; te ruijmen en te vercoopen; gelyck hij overgeeft vercoopt Iits desen; aen de gemelde Comp_ het geheele district d'Cabo de boa Esperarce, beginnende Va den Leeuwen - bergh rordsor aen den soorn der Tafelbay met d'Hout- Saldanhiabaeij incluys, nevens alle landeryen rivieren; inhamen) _ boschagien c velden, daarinne gelegen begrecper, met den Jem- cleven van dien Omie Selve overal togen bebouwen et posse- deeren_ sOnider ymants contradictie of turberingh;

met dien Terstzande nochtans_ dat nevens syne craclen kudden bestiaal, vryelyck ongemolesteert sal mogen comen omtrent uyterste plaatsen Mrn vooischreven district, alwaer dE, Comp' noch vryluyden haer bestiaal niet el wijden, so0 dat hij met geweld sonder redenen door onse natie daer V3 daen [niet ?] mogen werden gedreven.

Ten tweeden dat hy nochte de syne nimmer meer eenigen overlast, injurie offencien; schadenl verlies sal en sullen doet, nochte dat sulcxs door andre gedaan werde, directelyck noch indirectelyk, acn dE Comp. derselver ondersaten ofte dienaren; hunne huysen, houwlanden, thuynen, vee oite hoedanich het

soude mogen genaamt weroen maer dat d’ onderdancn gemelde Comp’ vryelyck vreedelyck sonder eenige de minste molestie niet alleenelyck door voorschreven Caapse district, maer cock zyne andre vrye landen, sullen mogen passeeren repasseerer,; werwaerts hunre reise soude mnogen tenideere, daarin trafficqeeren laten doen, den staat mochte comen t2 vereysen sonder de minste vexatie

Ten derden dat hy, Prince Schacher, alle andre vremde Europeese natier, die hun in tyden en wyle op ’t voorschreven district souden mogen COTTCT ten neder te Slaen; met zijn macht sal daervan trachten dryven verjagen niet gedoogende dat deselve elders mochten komen timmeren, bouwen possederen, onder wat schyn pretext zulcks oock Goudet mogen geschieden, vee] nin dat eenige Hottentotse, buijten dese ligre zynde; selve off diergelycks doen zouden mogen practisceren;

Ten vierden dat hy syne nakomelingen ten eeuwigen dage sullen wcsc blyven Comp gocde vthden nabueren, mitsgaders vyariden van alle d’genen, nemant exempt; die deselve hunne onderdanen off derselver goederen eenignsints souden mogen ledigen, beschadigen of fenceren; alle desulcke werende; resistererde er afbreuke doende, veel en wzer SV sullen cunnen vermiogen helpenide [en] adsisteerertde d’E Comp nevens haare diemaeren onderdanen tegens alle vyandelycke aggresser, Outrages_ overlasten gewelden, die deselve van eenige uytheemnse natien oyt souden mogen aargedaan werden.

Daartegen belooft dE. Cotp aan d andre zyde TuuT getrelden Prince Schacher vOOr dese inruymingh en vercoopingte van dachte Caapse district te geven ende vereererl, gelyck nem geeft vetee mits desen, eens sonder meer, 50mma van VICt duysent Teaelen van 8” aen verscheyde waeren coopmanschappen_ desselfs contentement op dato deses gelevert;

Ten nveeden dat sy ofte derselvcr dieraren, uyt haeren nEl alhier residerende, den meergemelden Prince Schacher syne ondersaten sullen laten genieten Cen vrcdige besittinge var syne andre landen; oock hem en zyn volck vrylich ongemolesteert Jaten passecrett repasseren door gebict van dE. Comp; Weruaels mochten genegen syn mits sulcks niet er strecke tot haere of harer dienaren prejudice schade off ongemack

Ende off het geviel dat de voorschreven Prince Schacher Inet Syne bondgenooten in syne vrye landen van andere Hotteritose natier desselfs vyander, soude mogen werden beoorlooght ende daaruyt verjaacht, dat hy met syn macht e volk tot in het district en landt van d’E_ Comp vryelyck zal mogen affcomen, wanneer hem deselve darin bystant doen, hem beschermen desselfs vyanden resisteeren zal, cnde irn cas dattcr onder dc Hottentose bontgenoten eenige questie gaan te reysen sal d’ decissie door dE Comp mcuren affgedaen werden_

Daartegens alle jaaren eens, weten d comste Aa d’oranghammen ofte d’retourschepen, zynle protecteurs, d’E Comp eenige schenckagie V4ll bestiaal tot recognitie moeren doen, daer Foor hem dan Comp wegen wederan reyael toegevoecht verden.

Alle welcke voorschreven poincten Van accoord, den Hottentosen Prince Manckagon by vertolcking voorgelesen synde, verclaren daarin nenen contentemeni ende belooide, dat deselve vast orverbreeckelyck by hem ende syne ciyem nacomelingen ten CEd= igen dage soude werden gehouden gemnainteneert; bekennende oock te gelyck van veraccordeerde cooppenningen 4000 rcaclen achten je1 verscheyde wiren gencegen ontfangen te zyn_

Des :’oirconde is desen wedersyts met hanttastingh bevestight en onderteekent; mitsgaders met Comp” zeegel gecacheteert, Onder - stont Gedaan in d fortresse d Goedle hope; desen 19 Aprillis A” 1672, wis by den prins Schachcr voorschreven, Jetens SyTI tweede per Suol genaamt T. Tachou Op hare wyse geteeckent:

Ten syden stont Amnout van Overbeeke, van Breugel, Coenraad van Breutenbach, Coon: Ncch Jager stont my present H. Crudop, en stont noch ter zydle Comp signet in roden lacke Accordeert H, Crudop:

CCCXXXVIII KAAP DE GOEDE HOOP

3 Mei 1672. [256]

Hottentots-Holland werd den Mei 1672 bij soortgelijke ovcrecnkomst als dal van 19 April aan d 0. avekoche (Mc Call Thezl, 200 [)_

Accordt by den Heer Albert Ta Breugel, coopman secunde_ mitsgaders den Raadt d4n Cabo d’boa Esperance, wegens Vrije Verenigde Nederlantsche octroyeerde Oostindische Comp ter eenre en den Hot tentosen overste Dackkay (alias Cuyper), stadthouder en vooght van den minderjarigen prince Dhouww, erfheer Tan de landen, by ons genaamt Hottentoos Hollandt; mnet den aencleve van dien mitsgaders den Capiteyn Oyth” Key, Raat gevolmaghtigde voorschreven prince, ter ander sijde aangegaan;

den eersten; SCC belooven gerelte stadthouder gevolgmag . tigde_ uyt den naan ende van wegen voorschreven prince Dhouw ende d’verdere landtstanden 2ls by haar hiertoe gedeputeert, VOOT henv, synen ende haarlieder Ctvcm nacomlelinghen in vollen eygen- domt eeuwiglijck en erffelyck over te geven_ in te ruymen ver coopen, gelyck ovcrgeven, inruymen vercopen mts desen, d’gemelte E Oostindische Comnp: het geheele district de landen; genaamt Hottentoos Hollandt; beginnende van het Caapse district; rontom zen den soon der sce d’Caap Falso_ A dbaay Falso

en Ysselsteyn incluys, 257 nevens alle landeryen, rivieredl, inhatmen, boschagien daarinne gelegen ende begrepen Iict den verderen JCIl - Cleve van dien , Uehener selve overal mogen bebouwen en possideren, sonder ymants contradictie ofte turberingh

met dien verstaande nog tans dat zy ofte hij met hunne negeryen en kudden bestiael vryelyck ongemolesteert sullen mogen COmen omtrent soodanige plaatsen d'voorschreven ingeruymde Jandct, met den aercleve YdIL dien, alwaar dE. Comp. nog vryluyden in hoeden etl weyden Fan haar bestiael, cite bebouwen van landeryen , niet mogen strecken derselver schade prejudicie, waartoe hun by desen licentie gegeven is

Ten tweeden, dat hy ende d'syne nogte eerige andere onder syn gebied sorterende; nitnmnermeer eenighen overlast; injurie, offensien, schade verlies, sullen doen nogte Iyden, dat sulckx gedaan werde directelijck "och indirectelyck dE Comp-, derselver ondersaten oite dienaren, hunte huysen, bouwlanden, thuyner, vee ctc' otte hoedlanig het soude mogen genaamt werden, maar dat d'onderdanen van d 'gemelte Comp vryelyck vreedigh sonder eenige d minste molestatie, niet alleeniglijck door voorschreven district, maar ock syne vrije andere landen, sullen mogen passaram en repasseren, werwaarts hunne reyse soude mogen tenderen, daar in traffiqueren laten doen, 2l; den staat mogte comen te vere eysschen; sonder d minste vexatie

Ten derden dat Sy, gedeputeerde, ende gevolghlyck den prinse Dhouww, alle andere vreemde Europeesche natien_ die hun tyden wylen op voorschreven district souden mogen comen ter neder slaan, met haar mach: daarvan sullen trachten te delogieren verjagen, niet gedogende dat deselve elders mochten CotticM te timmeren, bouwen en possessie te neren, onder wat scheijn en pretext sulckx oock soude mogen geschieden veel mn dat eenige andere Hottentotse natien, buyten dese ligue [ligne ? | synde, selve off Jiergelyckx doen soude mnogen practisererl_

Ten vierden dal syte nacomelingen ten ecuwigen dazge sullen WESCIl en blyven Comp" goede vrinden en nabueren; mits-gaders vijanden van alle d geene niemant exemt, die deselve en haare onderdanen off derselver Goederen eenighsints soude mogen beledigen beschadigen offenseren_ alle d sulcke weererid _ resisterende en aff- breuck doende cnovee Waat suller cunten vertnogen, helpende en adsistererde d'E_ Corrip. nevcns haare dienaren onderdanen tegers alle vyaritlycke agressen; outrages gewelden_ die deselve van cenighe uytheemsche natien oyt souden mogen Aae gedaan werden.

Daartegen belooit dE Cotnp 411 d'andere syde VOor gernelte prinse Douww ofte uyt desselfs naame voorn gedeputeerdens voor d"inruyminge en verkopinge Vatl gedagte heele district Hottentoos Hollant, met den aencleve dien , geven ende vereeren,

gelyck hij hun geeft, Fereert mits desen; eens sonder meer , een somma vanl vier duysent realen van 8” aen verscheyde waren ent coopmanschap- pen_ tot desselis hun contentencnt dato Oct” (?) gelevert.

Ten tweeden dat hy ofite derselver dienaren_ uyt haaren naam alhier residereride, den mcc” gemelten prince Dhourw Syte onder- saten, sullen laten genieten cen vredige besittinge van SyIlC andere landen buyten het meermalen genoemde verkochte district gelegen ; oock hem ende d’syne wylig ongemolesteert laaten passeren repasscren door gebiet vatt d’E. Cotrp, werwaerts zij moghten neghen zyn_ mits sulx niet en strecke tot hare ofte hare dienaren prejudice, schade off ongemack

Ende off het geviel, dat d voorschreven prince Dhouww met eenige bontgenoten in sijne vrije landen van andere Hottentosen, desselfs vyanden soude mogen werden beoorloogt, ende daar uyt verjaagt, dat hy ofte d zyne met haar macht en vee tot in mcer gerepeteerde district vryelyck sullen mogen affcomen; wanncer hct d’selve daarin bystant doen, bescherzen desselfs vyanden resisteren sal:

Ende in cas datter onder d’Hottentose bondtgenoten eenige questie quam rysen , d decisie door dE_ Comp mocten aigedaan werden:

Daar tegens hij; Prince, alle jaaren eens, te weten op d’comste van d’orangflammen ofte de retourschepen “yt India aan syne protec’ teurs, dE. Comp” eenighe tegenschenckagie Fin bestiael tot recog- nitic sal moeten doen, daar Voot hem van Cornp wegen wederom cen rcyael sal toegevoeght werden:

Alle welcke poincten van accordt den voorschreven jonghen prince Dhouww d’andere twce gedeputeerdens by vertolkingh voorgelesen zynde _ verclaardt daarin nemen contertement ende beloofden dat deselve vast en onverbrekelyk by hem en haaren erven nacome- lingen ten ceuwigen daage soude worden gehouden en gemainteneert; bekennende oock te gelyck de veraccoordeerde cooppenninghen, be - groot op 40OO Realen van verscheyde waren tot genoeghen ontfangent te hebben, daarvoor betaalt te zyn.

Des oirconde is desen wedersyts met handtastingh bevestight en onderteykent, mits- gaders met Cotnp’ cachet g subsigneert: Onderstont gedaan int fort.d’Goede Hoope dese 3” may 1672 44s den jonghe prirce Dhouww nevens desselfs stadthouder Dackkeij en overste Theytrye, in hooft gemelt, op harer maniere gernerkt.

Ter syden stont Albert van Breugel Coenraet van Bredenbach: Lager stond my present en was ge- teijkent Crudop; secretatis_ en was ter syden Comp” cacher rooden lacque spatium gedruckt.

Gecollationeert, accordeert II. Crudop; secr

CCCXXXIX. KUST VAN MALABAAR

17 Juli 1672.

Het verschijilen Yar pranschc vloot West-Azic in hct laats: 1671 en de geruchten mogelijker uorlog_ Ict Engeland (Dagh- Registetr 1672 passim} zullen de onzen hebben gebracht; de Yechol- dirgert tusscucn de vorsten Op de Kust van Malabaar, op Ccilon enz, bevcstigcn;

Neder accoord bevestinge van altoosduurend ver- bond ende vrindschap gemaakt tussen Nederlandse Oostindische Komp' derselver name bij of wegen de Ed, hecr Hendrik van Rhecde tot Drakesteyn, commnandeur mat] Mallabaar Canara ; etc" door den koopian hooft der Mallabaarse zuydercomptoiren Matheus Berkman ter eenre en den radja of koning van Carambalij andre zyde etc'

Alle contracten verbonden voormaals mer dEd. Nederlandse Comp'* gemaakt, dese wedersyds vernieuwt ende bevestigt, Om allen desen eeuwigduurend Onder- houden en agtervolgt te werden gelijck mede s2l gene naderhand verdragen in de volgende articulen be- grepen sijn.

Eerstelijck, den koning belooft; dat al den peper en wilde caneel in sijn land vallende aen niemand als aen de Nederiardse Comp' mogen verkoft werden en besonderiyk gene Europianse natie, Engelse, France, Portugesen off andre; wie het soude mogen wesen Dat te water off te lande nog door eenige binnewateren geen peper na eenige plaatsen of residentie, daar de voorschreven natie mogten , remoreren; sal mnogen vervoerd werden, bysonderlijck na Porca Cochin.

Dat de Koning voorgaande articul by interdictie alle de koop: luyden sulx sal verbieden ten eynde selve ua bchoren onderhouden werden.

Ende off geviel eenige derselver coopluijden contrarie dit con- tract eenige peper tragten uyt te voeren ende bij d'Ed. Comp' ofte- den Koning agterhaelt wierden, sal denselven peper geconfis- queert ten profyte detl Koning ent: d'Ed, Comp yder de helft:

Dat geene Moorse handelaars_ s0o van buijten aencomenide als in dese landen wonende, sullen vermogen te handelen off eenige coop manschappen off uyt te voeren Dat d'Ed. Comp alle Moren

inlandse handelaars, die bevonden werden eenige verhoden goederen uijtgevoerd te hebben; sullen VCI mogen boven de verbeurte van goederen swaarlijck te straffen

Zoo cen onderdacn van den Koning off een onderdaan van d Ed Comp questie quamen raken; sal yder de sijne regt doen naar de costute en wyse Yal land. Ende opdat ailes volkomen onderhouden naergekomen werd, is hiervan gemaakt twee olas Mallahaarse taale, by den Kouing met caracters en d'Ed, Comp' door Mattheus Berkinan ondertekent: Catigepalle den 17 July 1672.

De kedocling zijn, dat dc Tcpcr nict mag Korden Echracht AAT plaat - welke bezocht worocn coor dc Engclschcn Tazr moct worden bracht bcpaaldclijk FaFT Porakad Cochim De ligging mij onbekcnd.

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602-1800

CCCXL CEILON:

19 Juli [672. In 1670 reeds had koring van Frankrijk vloot Toor hct Oosten bestemd daEt utrusten cn geplaatst onder dc bevclen #eenen mons' Lahaye" , beler bekerd als admiraal De Ia Haye; terens nct dcn tcl onderkoning versierd terwijl in onze koloniale peschiedenis hekende Francois Caror; oud directelr ~gencraal, thans in Frenschen dienst, zich Mcco hoord bevonl; In het midden van 1672 kwat &e vloot voor Ceilon; iL dc bzai Trincomali (Oostzijde van Ceilon}, en den 12 Juli besloten k R. Rijklof van Goens, toen Rouvertetr Ceilon (1664 . 1675} , last Leven indicn deselve natie Malabaar of Ceylon HdaEm tasten of dcn corlogh an dcen, mnCnsc uracutelt soovecl mogelyck, mede alle afbrcuk cocm hacr schepen dctrucc_ Tevens werd aan hct verzoek van Var Gocrs versterking achepen cn trocpcn voldamn; Reeds voor deze last hem bereiktc; had Van Goens daar- voldaan Order Francen gedoente" behoort ook de hezitting het e lardt, by haar Renjenit Id ucre de Wegh" in de baai van Trincomali: Toen de overige tatichr schcnen uY encel_ gebrek" warem vertrokken; wcrd dii eiland den 19 Juli Wucor a3n de Ghze u OYCr- gegevcm Dit alles geschiedde, Tootoat uhct oorlozh tusschen crunle Vrankryck cn Ongen staal etlective codcn door te breecker' voor- dat de Fransche oorlogsrerklaring (6 April 1672) in Indie bekend gcworden: (Dagh-Registcr 1672, passim, bldz. 261, 265, 272, 365; Lauts, Geschiedenis, II, bldz. 94, "J

Articulen ende eysch gedaan in de capitulatie die wij, de hr. Baurij, comtnandant; den CCiT, vadcr Maurisse_ minnebroeder; intendent ende Wam officieren VaIl eyland Son, die gedwongen ZIjIl gewcest docn aen den heer Ryklof Vin Goens; admirael generaal de Hollanders in Oostindia

1. Dat alle de scheepen met hare equipagie soldaten als matrosen die genOmen eride gearresteert sijn door de voorn heeren Hollanders Oostindien ons herstelt sullen werden, in de tijt van 8 dagen met hare munitie oorlog vivtes.

2. Dat schip de St: Jean van de Koninklyke Comp' Vrankryk genomen ende gedwongen_ sedert 24 uuren ons Inag weder werden ter hand gestelt als een gevoeglyke sake van desen onsen eysch[258]

3. Dat alle de officieren ende soldaten, en dandre, die ons weggenomen syn (dwingende onse wagten), Ons mogen wederomn herstelt werden vcorn" schip de St; Jean; ende niet dat men hun versekere over te brengent naar Vrankryk in de tyd maandc van desen dag af te rekenen.

4. Dat alle orse weggelopen, S00 matrooset als soldatet, ons wedetcm herstelt int voorn" schip de St: Jean

5. Dat onse uyttrek van cleyne eijland de Zon geschiede mct slaande trommel brandende lonte, cogels de tond, nevens alle wapenen ende geschut, munitie_ vin oariog als montkost, onS bagagie in't generanl wat ons kan tcebehoren_

6. Dat wY mogen een maand tijd hebben tot ons uyttrekke en datter gedureride de geh- maand geen Hollanders, swarte off andre per- soncn die hun toebehoren, niet en sullen op VOOrT eyland komen, dan njar ons vertrek selve.

7. Dat aan geen personen mnag toegestaan werden_ ons volk eenigen overlast doen gedurende onsc gescijden aftrek Vatl vcorS eylandt, watredencn dat soude Ilogen wesetL, laar Geval by eenige troetwilligheyt van onsesyde den commatidant waarschouwenl, die daarover intyds regt sal doen

8. Dat de vlagge, die op voors" eijland staat, indien weggenomen werden dan naat ons vertrek uyt de bay van Trinquemale:

9. Dat de voorn heren Hollanders Ons in alle sekerheyt sullen gaan na Goa of Zuratte om daar te arriveren ten langsten den 20"= Vati dle aenstzande maand F"[259]

Te meer dat de voornoemde heren Hollanders ons sullen laten versien met nodige verversinge voorgeschreven eyland, mits betalende of 500 liever hebbende Voor die van Cormandel, te weten VOUC St: Thome of Madrahpatnam

Ten opsigte der swarte die ons door den koning A Ceylon ge sonde sijn, mogen in 24 uuren gestelt werden op land Cotjar, Inet deseive sekerheyd als wy voOr ons selve begeren: 12. Dat mogen medenemen alle toebehoren ende handgereetschap, welk resteerd scheepie d Indiane _ overeenkomende met het consuinptie e j Ouriae van Coninx schrijver der geseijden vervallen schuijt

Dat ons sal gegeven werden een waardig passepoort tot OrIse seker - heyt van hier na Vrankryk; ten opsigte van de Hollandse schepen, ende ingevalle vin wederrceping otte niet doende van voorschre- vene paspoort, dat heeren Hollanders sullen verantwcorden schade en toevalle die hun soude mogen overkomet

Dat alle de officieren soldaten ende matrosen die tegenwoordig in t FOOrS eyland zyn, sullen in een ende selve schip overgeset werden. Alle welke articulen begeren, O1l5 mogen toegestaan werden door myn h’ Ryklof, admiraal generael de Hollanders, een seer regtvaardige saak, van welke nier anders kan vOOrt- komen dan gevolg van eendragt ende goede overeenkominge tussen Holland en Vrankrijk: Op eijland de Son den 19 = July 1672_ was getekent Bonar de Revzut; Villadocr Rcquette; le pere Maurice, Lepre, Laborde, Naleile Lebories. Onder stond uyt Francois ’ Duyds getranslateert, door mij onderge ‘Coninx’) cyland den 19 July 1672. Was getekent Davidt Butler:[260]

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Articulen _ beraamd ende vastgestelt by ons onderge schrevene Rijklof van Goens_ ordinaris raad van India, superintend admirael ende veldoverste Over saken Min oorloge water te lande by d’Ed: Gouver - IeuI generael Joan Maatsuyker ende dEd. Heeren raden van India tot bescherminge des eylands Ceylon, de custe Wan Madura, Cormandel, Mallabaar etc expres geautho- riseert, mitsgaders den Raad der vloot van diffentie ende naast aengrensende comitandeurs deses eylands en suIx op de voorgestelde poinicten var de messiers de les Baury, commandant den cerw. vader Maurice, intendant, voords alle officieren_ residerende op sComp” eyland Dwars in den weg; gelegen in de mond hare ordinary winter bayen, expres sorterende onder fott onderhorig ter- ritoir van Trinquonomale, geaccordeert selve eyland ende bayen weder herstellen 0uder d Oostindische Comp

der Vereenigde Nederlanden, wdatvan Onwet tig en geweldiglyk door de France generael Mons de la Haye aigenomen ende geusurpeert was.

1. Dat dit wert gelaten a1 de heren Onse souveraine in't vaderland off de gouverneur generael raden Fan India tot Batavia.

2. Als idem.

3. Dat wy haar beloven met de vorige gearresteerde met de aldereerste Occasie Ouet Batavia naar Hollandt te bestellen OI Van daar mct believen vanl de heren Onse souveriner verder transport te erlargen_ [261]

Werd gelaten aen de Heeren onse souverainen.

Dat haar besondere redenen werd toegestaan, uyt te trekken met vliegende vaandels_ slaande trom; kogels in de Inond ende haar eygen particuliere bagagie sonder mee5 latende alle overige aen de dispositie Tati de Heren onse souverainen ofte de h" gouverneur generael ende raclen van India Batavia_

Dat sy sonder uytstel voor morgen avond het eyland sullenover-geven aen de commissarissen die daartoe sullen worden gecommit teert; sonder ymand Drct mogen blyven dan twee commissarissen wegens den alderchristelyksten Koning, om alle goederen, niet uyt gesondert, mler behoorlijcken inventaris Oer leveren AeT Onse gern` Commissarissen daartoe gestelt dan voort Inede Vertrekken

Werd geaccordeert;

Dit articul werd gerenvoyeert aen onse protesten den here viceroy la Haije tcegesonden_

Volgens articul sonder meer

Dat wY haar een yder na siju qualiteijt na onse gelegentheyt vermogen s0o wel als on;e eygen officieren soldaten sullen Ui - teren vorders volgens articul voorn

Deselve swarte sullen blyven tot onse dispositie

goeddunke:

Sal onder ons onder inventaris verblyven tot nader dispositie der hcren onse souverraine int vaderlandt off onsen gouverneur generael raden van India. [262]

Werd versekert

vrijgeleyde voor onse natie

Sullen sodanig geaccomodeert werden onse scheper, onse gelegentheijt eride billikheyt sal toelaten: Aldus gedaan_ gcresol Iveerd geaccordeerd Comp” cyland den 19 July 1672. Was getekent Rijklof van Goens Laurens Pyl; Pieter de Grauwe; Here Sijmons van Waarden, Jan Roclants: Inargine confirmatie Marten Huysman p” , ‘) Maartens Wiltvang; Jan Frederica en Jan Herd’ Boon_

CCCXLL: KUST VAN MALABAAR

27 Juli 1672.[263]

Ook op verlargen hernicuwing cer verdragen met van Marta’ (Valentijn; Malaber , bldz. 7} oorlog Engeland iVned hekhen uitgeoetend landeten Frankrijk

Nader accoord bevesting van althoosduyrend verbond en vrundschap, gemaeckt tusschen dEd. Nederlandse Oostindische Compagnie en uyt den selven name by offte Van wegend &’Ed, Heer Hendrick Rheede Drakesteyn, commandeur Wan Mallabaer Canara door de coopman Mattheus Berckman; hooft der Mallab” zuyder comptorien, eenre ende den Ko. D’Martha ter andre zijde Alle acccorden en verbonden tussen d’Ed. Nederlandse Comp Vooten gemaakt en opgerecht, werd by desen wederzyds vernieuwt ende bevestigt om in alle zyne deele eeuwig duyrende ende onderhouden agtervolgt te werden, gelyck Inede zal geen fu nader verdragen en in de volgende articulen begrepen is_

1. Eerst dat geen Moorse handelaers, zoowe van buyten komende als dese landen woonende, sullen vermogen handelen of eenige coopmanschappen incl, peper uytvoeren.

2. Dit d’Ed, Conp’ alle Moorse en inlandse handelaers, die be- vonden werden eenige verboode goederen in off uijtgevoerd te heb- ben_ zullen vermogen boven de verbeurte van goederen swaarlyck te straffer_

3. Die V4n dEd. Comp’ sullen na haer welgevallen op de strand en elders vrij onverhindert mogen wagten leggen ende houdcn OIN] Op den uyt ende invoer van de verboode goederen toesigt te houden den Ro; belooft, door iwagten sijner nayros daer by voegen_ te bevryden Vtut Ductasm

4. Of geheurde des Comp’ voorschrevene wagten off wagters ymand werde gemolesteerd off veragtelyk gehandeld, dat het op den Ko Syn onderdaenen en landen gal verhaeld werden, geen zyde des Koninx toegestaen ende alles daervooren verbonden werdl.

5. Het steene packhuys tot bevordering van Comp’ negotie aent den Ko. te vooren toegestaen ende belooft; bij d’Ed. Cornp’ de strand off elders waer zal goet vinden gemaackt werden:[264]

De cooplieden deser landen, met d’Ed Comp’ bandelend ende ter dier zaecke schuldig zynde, sullen onder haer magt staen om die mogen ver seeckeren ende tot betalinge constringeren

Ende opdat alles volcomentlyck onderhouden ende naargecomen werden, syn hiervan gemaackt eensluydende olas de Mallz - bacrse taale, cen vin dCn Ko_ met caracters ende cen van wegens d’Ed. Comp” door den coopman Mattheus Berckman onderteeckent; Cattigapalle, den 26 July 1672.

CCCXLIL: SUMATRA’S WESTKUST _ Januari 1673_

De gronte mocilijkheden; welke de 0. I, C in Ceze dagen ontmacttc Sumatra’ Westkusl, werden veroorzaakt doar de ingewikkelde tocgtanoeu I de inlandsche gemecnschap Deze leidde onderlingen strijd, #OTS ook tot onderlinge salrenwerking, dikwijls onderlinge intrigues [tLC olzen Daarnaas aond wonadn hooiden Taayt @INE tegenwcordigers stem In kapittel kicbben. begin Januari trachtte mleL dupr onderstaand contract cctigc mccrderc orde t scheppen (van Basel, bldz. 31. Mac Lrod Indische Gids, Janlari 1905, bidz V)

Naerder byvoegsel tot het vorenstaende contract, be staende in eenige weynige pointen, die ten versocke Fan de regeringe op Baros volgende manier sijn besloten ende Op de gunstige #pprobatie UALT] d’Ed, heer conman deur Jacob Pits vastgestelt:

In den jare 0aai de geboorte niises Heren Saligmakers Jesu Christi 1673 den dap der maand January, Synde jaar Ma- homets geboorte 1082,[265] den 17” dag de Poasse mnaand_ eenen Donderdag, is ter haleeuw binnen Komp” logie Op Baros met de regenten radja Doulou radja Disheer tenl overstaan van alle de vordere pongelous door den ondercoopman fiscaal Joannes Melgecommitteerde volmagt Co d’Ed heer commandeur Jacobs Pits den Raad deser Westcust; navolgerde gearresteert ende besloten, als;

1. Eersteiyek, aangesien sedert de renovatie der contracte met dese regering gemaekt den eersten &““1 1670 vele onlusten oneenig- heden sake wantrouwenissen [tusschen ?] dEd. Comp ende dese radjas Doulou en Ilheer syn ontstaan ende voorgekomer, die eenelyck zijn spruytende uyt de ligtgelovigheyt van eenige valsche agterclappinge en die door ecnige wangunstige ingesetenen SOO nu ende dan tusschen dese regenten ende onse residenten van tyt tot tyt syn voortgebragt, verstaan dat van voortzan tussen de hooftmni-

nisters van d ‘Ed_ Comp’ resort ende tusschen dese radjas sal wesen een onderlinge volstandige harmonie ende eendragt: Ende wanneer door cenige questieuse menschen Jend’ d’andre zyde tot nadeel off schade van d’ecn off d’ander yets werd aenge- braght ende uytgebragt, datden alutnnateur off agterclapper stonts SO lange sal gedetineert en aengehoude werden tot tyd en #yle dat de intressenten daar tegens geconfronteert sijn, de beschul: diginge aengehoord ende die met suflicante debatten verandwoord hebben otn alsoo eerrnaal uyt den drang der onlusten gereddet ende de regenten met d’Ed. Comp wedersyds welvaren vrede ende eendragt leven mogen.

2. Ende ingevolge van sulx is ten tweeden tusschen d’radjas Doulou Illeer belooft ende hesworen datse de vrede ende eendragt onder- linge sulle behartigerl, vergeteride ende vergevende malkandren van harten alles Lantdont Vont dato onlusten ende oneenigh tusscher biar beyde gekomen ende gesproten 2y1l, sullende alsnu voOrLaan eenstemmig blyven in alle voorkomende handelings, die SOO wei buyten als binnen dese negory Baros onder een ijders resort sullen vcorcomen en vallen; sonder vermogens zyn talderminste apart ende secreet ondernemen _ tenzy alvorens des anderen advijs advoyement daarop gegeven ontfangen hebber, geenige Batos volkeren te dcen convoceren dan met wedersijds vooneten ende gedragen consent; maintinerende deen des anders authoriteyt ende respect , behoord Ende by aldien tot welstand van ge - mCCI mogte geoordeeld worden Tama: of elders wagt- plaats te stellen , sal suix net Ondernomen werden dan Ie voor weten ende kennis van beijde radjas. Ook sullen niet vermnogets sijn, secrete hesendings otte gesantschappen by aparte brieven vremde regerings af te senden ende aldaar homagie doen maar die eenparig afsenden naar Padang aan de Heer Commnandeur of des - selfs successeur; die volmagtige stadhouder van d’Ed. Comp ende des konings Maningcabo Ende wie hevonden sal worden hiertegens te misdoen; YCOr cen openbaar vyand en verstoorder der algemeijne rust aangesien en erkend werden; en verder gestraft naa1 bevindinge of wigtigheyt des feyts.[266]

3. Ten derde is tweede articul nader gesolemniseerde contract van 1670 in desen hevestigt, doordien sij, regenten, dagelijx gewaar worden, dat niet alleen haare ingeseterien maar ok publique vyanden tersluyx uijt dese rivier niet off sonder consent van den Resident (diese weten abuseren ende te misleyden) naar d’een of d ander Haby off verre afgelegen plaatsen navigeren sonder dat zij, regenten wzaronder dese marchianten sorteren_ daer minste ketnis hebben vercopende alsoo Onder pretext vele slaver; gecondemneerde off andre_ over schult als andre delicten aensprekelyke personen; dat Hate authoriteyt onider gemcen dcclmecrt ende Om sulx sooveel dloenlyk te verhoedlen, bovengem articul in desen

gerenoveert ende besloten, 1esident aenstaande zen nicmand van dese ingesetenen mag verlenen consent off passe uyt dese rivier met vaartuygen te vertrekken, tensi] de vertrekkende aleerst getoond gebragt hebben ecn teken van een der voorn' radjas wajronder zij wonen alsoo verhoeden alle heymelyke vlugtinge Vam viienden off vyanden ende dat haar respect int aenstaande daardoor by mneen geensints kome gekrenkt te werden Waartegens 5Y , regenten, wederomn beloveti ende STETC, indien over cen landweg vyanden van bondgenootschap ende dEd. Comp boedjang, clagger; andre quaadwillige bondbrekers Barcs mogten komen verschynen, datse deselve gcen entrance sullen gevcn in hare negorye, maar deselve zenvatten ende derselver overkomste aen den Resid' off hooit deser besetting bekent maken, Indien ymancl Tn dese ingesetenen alsulke vyanden eerder dan de regenten mogten ontwaar werden en verspreken, die sullen gehouden syn deselve aen deselve opstonds te defereren ende bekend te maken ende wie bevonden werden dese nalatig Syn ende dese vyanden herbergen verswygen ende schuyl te houden deselve sal off sullen als vyanden beoorlogt ende getracteert werden_[267]

4. Ten vierden is vastgestelt, dat voran den Resid' off noofden deser besetting niets vermogers syn sullen, yets aen dese negrys toestand_ bedryf der regenten, aenwas off vermindering der negotie oite eenige andre quade gerugten by hare brieven d'Ed, commandeur tot Fadang te adviseren ten zy sake datse " selve eerst aen radjas d'Oulou ende Ilheer gecommuniceert ende bekend maekt hebben, oprlat Syn Ed: niet mogte geabuseert en Sy, regenten; onder wat schyn ook Veser mogte, niet komen gesuspecteert werden_ llende sy lieden selve_ ende WaTEF by de hare schryven Ook den Resideut ent hooft deser besetting medegedeelt ende bekent gemaakt worden.

5. Ten vyfden en laatsen beloven sij, regenten, datse hare pongolous invoegen, sooals deselve bij vorige contract benaamt staan_ elk in sijn bedieninge, sullen erkennen ende naar oud gebruyk hare functies mainteneren en respecteren, ook alle openstaende differenten onderling in der minne verenigen bylegger, oprat daardoor van tyd tot tyd de negotie floreren erde alle ingesetene welvaren triogen Alle geene hier Voren punctelyk geaccordeert staad, sal door de intressanten, regenten en residenten, in alles heylig oriderhoudlen werder; hebben yder voor sIg scve met eygen gewone handtekeninge nader approbatie van den Ed. commandeur Igen' hevestigt, Onderstond aldus nader beslotcn ten komptoire Baros op Comp' balouw desen 5' January 1673 in de maand Poassa op Doniderdag: ten overstaan van de voltnagt voorn als present synde, ende verdere pongoulous als orangcaya Bale, Maradja Moeda_ Tom- magon eride Radja Bandara, die dese hebben ondertekend_ Was getekerit Frans Backer, in Maleytse

caracters getekent radja d Olou, David Davids ende by radja dllheer, in Maleytse caracters Ter zyden stond present ende getekend Joannes Melman; ende wyders in Maleytse caracters getekend by de porgelous orang- caja Balee; Maradja Moeda, radja Sittia moeda, radja Sittia Fessa, Bhandara moeda , Tommagon, Radja bandhara[268]

CCCXLIIL: BANDA.

Mei 1673.

In April 1672 nam Willem Maetsuyker het gouverneurschap Banda" orer Anthony Hurdt (Dagh-Register 1672, bldz. Register) . Ook onder zijn bcwind continuitcit dc verhoudingen eilanden den otntre ; cuefos Mecroere daarrzin Jerden onder opperhvvrigneid de 0. 1 gebracht Specialist in manuscripts and OCR repair. Transform noisy OCR text into clean, well-structured Markdown.

1. Delete artefacts (stray characters, isolated editorial lines).
2. Normalize whitespace (single spaces, trim lines).
3. Fix line breaks (concatenate lines without terminal punctuation, remove hyphenated line-breaks, preserve genuine internal hyphens).
4. Preserve original spelling and historic glyphs (no modernization).
5. Deduplicate paragraphs/headings.
6. Headings: ALL CAPS $\rightarrow$ `## ` (level 2). Sub-sections $\rightarrow$ `### ` (level 3).
7. Lists: Roman numerals $\rightarrow$ ordered list (`1.`), Bullets $\rightarrow$ unordered list (`- `).
8. Footnotes: Symbols $\rightarrow$ `[^n]`. Collect definitions at the end. Omit definitions if only the marker exists.
9. Ellipsis-style placeholders: Delete parentheticals starting with `...` or containing `(tekst vervolgt …)`, `(continue…)`, etc.
10. Editorial "Let op:" notes: Remove entirely.
11. Trailing "..." (not in parentheses): Keep as original textual ellipses.
12. Truncated words at end: Remove trailing hyphen, keep fragment.
13. Paragraph separation: One blank line between paragraphs and headings.
14. No preamble/post-script/code fences.
15. Return only cleaned Markdown.

*   *Fragment 1:* "Verbondbrieff opgerigt tusschen ons aigesonden van dEd, Heer Willem Maatsuyker...". This looks like a legal document (Verbondsbrief).
*   *Fragment 2:* "Uit het Contracthock...". This looks like a commentator's note or a summary.
*   *Fragment 3:* "This content duwnloided trom...". Metadata/Watermark. **DELETE**.
*   *Fragment 4:* "OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602_ 1800." and "487".

Header/Page number. **DELETE** (these are running headers).
*   *Fragment 5:* "Daarentegens belooft dEd. Comp' haarlieden...". Continuation of the first document.
*   *Fragment 6:* "CCCLIV. MOLUKKEN: 13 Juli 1673...". This looks like a section heading (numbered).
*   *Fragment 7:* "Contract tussen Iny; Cornelis Francx...". Another document.
*   *Fragment 8:* "Jan Blitime? Zie hiervbor...". Commentator's note.
*   *Fragment 9:* "Tmis ccntent duwnlo:ded...". Metadata. **DELETE**.
*   *Fragment 10:* "488", "CENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE". Page number/Running header. **DELETE**.
*   *Fragment 11:* "Ik, Cotnelis Francx, president en opperbevelhebber...". Official document.
*   *Fragment 12:* "namen luiden in tweede cxemnizir verschillend...". Commentator's note.
*   *Fragment 13:* "Het slot luidt in het tweede cxemplaar...". Commentator's note.
*   *Fragment 14:* "CCCXLV_ KUST VAN MALABAAR 23 Februari 1674...". Section heading.
*   *Fragment 15:* "Op huyden den drie twintigsten February 1674...". Official document.
*   *Fragment 16:* "het Contractboek Hct stuk Fom hierin...". Commentator's note.
*   *Fragment 17:* "ende de landschappen van' Cochim...". Continuation of document.
*   *Fragment 18:* "Conditien beraamt en solemnelyk 'besloten...". Official document.
*   *Fragment 19:* "Mij anbckend...". Commentator's note.
*   *Fragment 20:* "warma, waarop denselven...". Continuation of document.
*   *Fragment 21:* "drukte: Misschich dit een cclceot...". Commentator's note.
*   *Fragment 22:* "Dat d'Europiaanse papen...". Continuation of document.
*   *Fragment 23:* "CCCXLVL MAKASSAR_SOEMBAWA. 12 Juni 1674...". Section heading.
*   *Fragment 24:* "10 July (1674}...". Document/Narrative.
*   *Fragment 25:* "Uit Dogh Register 1674...". Commentator's note.
*   *Fragment 26:* "expresse gesanten den president Makassar...". Continuation.
*   *Fragment 27:* "Op huyden den 1Zen juny des jaars 1674...". Official document.
*   *Fragment 28:* "Aan de Ncordkust...". Commentator's note.
*   *Fragment 29:* "Comp de frequentatie van SYI geheel land...". Continuation.
*   *Fragment 30:* "Vgl Uytrekcning, bldz: (Bima)". Footnote/Note.
*   *Fragment 31:* "ieder van 54 Ib...". Continuation.
*   *Fragment 32:* "Indien teeniger tyd eenige Nederlanders...". Continuation.
*   *Fragment 33:* "Het sal de Comp "TY staan tot Suibawa...". Continuation.
*   *Fragment 34:* "GENERALE NEDERLANDSCHE CEOCTROYEERDE". Running

header. **DELETE**.

*   *Verbondsbrief:*
    *   Merge lines: "Verbondbrieff opgerigt tusschen ons aigesonden van dEd, Heer Willem Maatsuyker, gouverneur in Banda ende orangcayas van eyland Daij; 2) te weten ; Wari Javar van negorij Etvalij, Mayha van de negorij Wedan Toeroe Jatekeny nCgOry Ceorodsoe, Paskih eun de negory Hewtra:"
    *   "Eerstelyck overgeven Sig de orancayas tnet haar volk er succes - seurs" -> "successeurs".
    *   "Vrywillig onder de gehoorsaatnk van de Komp' beloven liaar allen tyden gehouw en getrouw te sullen zyn_" -> "gehoorsaatnk van de Komp' beloven liaar allen tyden gehouw en getrouw te sullen zyn."
    *   "Ten tweedent beloven... Portu- gesen" -> "Portugesen".
    *   "versinge te doer_" -> "versinge te doer;".
    *   Footnotes: "Daij; 2)" -> `Daij; [^295]`. The text "Uit het Contracthock..." seems to be the explanation for these references.

*   *Section CCCLIV:*
    *   Heading: `## CCCLIV. MOLUKKEN: 13 Juli 1673`
    *   Merge text: "Cornelis Francx, het middcn van 1672 oppetredcn als 'president in Terhaten 'man; die vecl jarcn de landen benedcnswints oock voor dcese in dc landen van Ternaten € Op Maccassar de Comp' gedient heel?, bekent in de Maleytse tale ervare int den otrmegangh dcr Moluxe volken' Wat hem Eocd pas zal ziju gekoren bij het oycrwimnen mocilykheden mict de Spanjaarden Yeruano met de inlandsche Doich = taatjes in zakformaat in dic straken, waar zij nOg invloed uitoeienden; nadat zij de Molukken crgtrer zin in 1653 hadden ucriiten {v5l. hiervoor, bldz: 338 Boketreijer, 5. 257}."
    *   Fix: "Doich = taatjes" -> "Doich-taatjes".
    *   Continue: "26b bleven zij van de Philippijnen uit Tog stellirg nlEMCTL Siad, waror ook b sultan Ternate echtem uretenideerdt Hier groeiden nog kruidnagelen; het ciland bedreiging VOC[Om monopoliepolitiek. (Vel ok Valentijn Ionccor Wdz 57, K Onderhandelingen mer den radja Siao, Onder voorspicgeling nan zoude bevrijden van het juk der Spanjaarden, ninddn Kcenc definitiel resultaat gehad, Integendeel Oen moeilijkheden; Waarval de beide Europetsche machtcn de achuld Laven den radja var hel eiland_ (Boketreijer; 258 #. Godee Mols - bezget , MinoRofso bldz. 30, V) , Ecn wapenstilstand werd gesolen_"

*   *Contract Francx:*
    *   "Contract tussen Iny; Cornelis Francx, presid' etc den cap" etc " Andreas Seranos, mitsgaders de eerw. pater Francisco Meijdes onz aen beyde kanten vee_ onlusten te verhoeden_"
    *   Commentary: "Jan Blitime? Zie hiervbor bldz. 406 Register."
    *   Commentary: "Uit het Contractlek: Ook zanwezig ket Latdsarckie Batavia. Hierop volgt ket Contractboek cumWaat dit contract; dat uitging Seraro: Blijkbaar bet origineel het hicr afgedrukte stuk nestemd TcOc Spaansche autoriteiter; het andere Vooc de Nede-landers, Ik vord nict novdig; Lrede exemplair hier nemert Ik nccm slechts enkele janvullingen Lit ovcr."

*   *Official Letter (Francx):*
    *   "Ik, Cotnelis Francx, president en opperbevelhebber der provintien Moluccos_ ben gekorren tot verdrag mnet den manhaften cap" Andreas Seranos den eet pater Francisco Meydes wegens de diffe- rente..." -> "diffarente".
    *   "...dcor des konings van Chiauws tenigmalen gegeven oorsaake sijn Ontstaan, alwaar ook veelligt nog mecr onlusten harde verbitteringe uyt soude komen resulterer, :00 ben ik; Cornelis Francx, met den kip pater voorn wedersyds verdragen en cens geworden om de Vet- bitteringe te stillen, de wapenen lange een kant te stellen tot der tyd dat die saken aen de Hoge Overheyt in Batavia bekent ge- maekt sal sijn; beloverde nogtans van onsentwegen voor te komen en te verhoedlen, dat tusschen ges bontgenoten en ges koning weder- syds geen questien onheylen sullen komet geschieden zen welke beloften niet sullen manqueren in gebreke blijven_ Onderstond gesz. op Manangihabo in de fortresse Amsterdam den 13 July 1673. Was getekent Cornelis Francx:"

*   *Section CCCXLV:*
    *   Heading: `## CCCXLV. KUST VAN MALABAAR 23 Februari 1674`
    *   Text: "Ecn groole tloeilijkheden... Rijklof Gaens Maakt zijn verbliji in deze streken als suner- inienlden Oycr Ceilon de Kustcn Kercmandcl Malabaar gebruik; TTcfr regelatige totstanden scheppen:"
    *   Document: "Op huyden den drie twintigsten February 1674 verschynen binnen de stadt Cochim TOQc den Ed" heer admiraal super- intendent Rijklof Goens...".
    *   "resipro - que" -> "resiproque".
    *   "vnyf wettige stamhuysen, waarvan tegenwoordig maar twee wesen syn t€ weten dat Moctedatile en van Chaloer. %)" -> Footnote marker `%)`.
    *   Commentary: "het Contractboek Hct stuk Fom hierin Tcor TWCC exemiplarel O6k in Batavia...".

*   *Continuation (Cochim):*
    *   "ende de landschappen van' Cochim onder dato 15 December verleden jaars aengegzan belovende nogmaal malkanderen tegen alle vyart - den VATI binnen als buyten lands te helpen beschermen voorts deen danderen allesints houw getrouw te zyn altcos te blyven_ mitsgr Iyf en goet daarby op te setten: Aldus gedaan en besloten ten dage, maand en jare al5 hoven en Op eer en trouwe by haar Ed" opgenoemd wedersyds ondertekent: Was getekent in Mallabaarse caracters de namen van de bovengenoemde twee princen de jonge Paletto: Getekent H: van Rede tot Drakesteija. ')" -> Footnote marker `')`.
    *   "Lager het bovenstaande contract... getekent Rijklof van Goens Ter syden stond Comp' segel in roden lacke gedrukt Te ordonnantie Yall d'Ed hr superintendent en admiraal Ryklof van Goens geteckent Francq van der Voomy secrt Lager behalven desen_ syn heden hiervan nog twee Originele gelykluydende instrumentet in de Mallabaarse tale ten wedersyde ge- maakt getekent = waarvanl eene aen den tweede prins Cochinse ryk is inhandigt ander nevens dit Duytsche alhier ter secretarye blyit berusten: Cochim dato als voren _ onder stond welk ik, getuyge, getekent Francq van der Voort ecretaris;"

*   *Agreement (Goens & Rama):*
    *   Heading: `### Conditien beraamt en solemnelyk 'besloten tusschen den admirael Ryklof Van Goens uijt den naie Vall dEd. Comip" ende Rama - `
    *   Commentary: "Mij anbckend. Het 4ncCt exerplaar #Paljetter" ...".
    *   Document continuation: "warma, waarop denselven by den coning van Cochim ende syte Raden; mitsgaders opgemelte admiraal en sijne raden gestelt werd derde prins van Cochimse rijk ende om uyt den raam van den koning Cochim land als gouverneur te regeren_"
    *   "Det derden prins van Cochirse ryk behoort hij ?)" -> Footnote marker `?)`.
    *   "VDOI vyand" -> "VDOI vyand". (Keep spelling).
    *   "Sullen gederigeert werden" (keep).
    *   "Fanums" (keep).
    *   "Dat geen Moren in de landen Cochim sullen gedoogt werden_ d'Ed: Comp oordele ende bevinden haren staitschade te zyn:"
    *   Commentary: "drukte: Misschich dit een cclceot...".
    *   Document: "Dat d'Europiaanse papen...".
    *   "Beloovt eyndelyk...".
    *   "Den admirael beloovt...".
    *   "Het tweede articul werd nits desen nader verclaart...".

*   *Section CCCXLVL:*
    *   Heading: `## CCCXLVL. MAKASSAR_SOEMBAWA. 12 Juni 1674`
    *   Text: "10 July (1674} tegen den avond Franeen per borger japtjc; d Henge- 14zf , komende uyt Amboina Oter Makzssar, Iissiye den Ede. president; David Harthkouwer...".
    *   Commentary: "Uit Dogh Register 1674, bldz , 187...".
    *   Document continuation: "expresse gesanten den president Makassar gesonden had om ccnUACI de Comp" op Tepcn; gelyk dant 12 Juny Hmaerem geschicd...".
    *   Main Document: "Op huyden den 1Zen juny des jaars 1674 comparccrde binnet desen casteele Rotterdam Op Makassar...".
    *   "sich behoorlyk Vodt dE Compe verootmoedigt".
    *   "Sutti - Canma" -> "Sutti-Canma".
    *   "Len] eeuwigen dage toe" -> "Ten eeuwigen dage toe" (OCR correction of initial L to T, though rule says don't modernize, "Len]" looks like a clear OCR error of "Ten"). However,Specialist in manuscripts and OCR repair.

Transform noisy OCR text into clean, well-structured Markdown.

1. Delete artefacts (stray characters, isolated editorial lines).
2. Normalize whitespace (single spaces, trim lines).
3. Fix line breaks (concatenate lines without terminal punctuation, remove hyphenated line-breaks, preserve genuine internal hyphens).
4. Preserve original spelling and historic glyphs (no modernization).
5. Deduplicate paragraphs/headings.
6. Headings: ALL CAPS $\rightarrow$ `## ` (level 2). Sub-sections $\rightarrow$ `### ` (level 3).
7. Lists: Roman numerals $\rightarrow$ ordered list (`1.`), Bullets

$\rightarrow$ unordered list (`- `).
    8. Footnotes: Symbols $\rightarrow$ `[^n]`. Collect definitions at the end. Omit definitions if only the marker exists.
    9. Ellipsis-style placeholders: Delete parentheticals starting with `...` or containing `(tekst vervolgt …)`, `(continue…)`, etc.
    10. Editorial "Let op:" notes: Remove entirely.
    11. Trailing "..." (not in parentheses): Keep as original textual ellipses.
    12. Truncated words at end: Remove trailing hyphen, keep fragment.
    13. Paragraph separation: One blank line between paragraphs and headings.
    14. No preamble/post-script/code fences.
    15. Return only cleaned Markdown.

*   *Fragment 1:* "Verbondbrieff opgerigt tusschen ons aigesonden van dEd, Heer Willem Maatsuyker...". This looks like a legal document (Verbondsbrief).
*   *Fragment 2:* "Uit het Contracthock...". This looks like a commentator's note or a summary.
*   *Fragment 3:* "This content duwnloided trom...". Metadata/Watermark. **DELETE**.
*   *Fragment 4:* "OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602_ 1800." and "487". Header/Page number. **DELETE** (these are running headers).
*   *Fragment 5:* "Daarentegens belooft dEd. Comp' haarlieden...". Continuation of the first document.
*   *Fragment 6:* "CCCLIV. MOLUKKEN: 13 Juli 1673...". This looks like a section heading (numbered).
*   *Fragment 7:* "Contract tussen Iny; Cornelis Francx...". Another document.
*   *Fragment 8:* "Jan Blitime? Zie hiervbor...". Commentator's note.
*   *Fragment 9:* "Tmis ccntent duwnlo:ded...". Metadata. **DELETE**.
*   *Fragment 10:* "488", "CENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE". Page number/Running header. **DELETE**.
*   *Fragment 11:* "Ik, Cotnelis Francx, president en opperbevelhebber...". Official document.
*   *Fragment 12:* "namen luiden in tweede cxemnizir verschillend...". Commentator's note.
*   *Fragment 13:* "Het slot luidt in het tweede cxemplaar...". Commentator's note.
*   *Fragment 14:* "CCCXLV_ KUST VAN MALABAAR 23 Februari 1674...". Section heading.
*   *Fragment 15:* "Op huyden den drie twintigsten February 1674...". Official document.
*   *Fragment 16:* "het Contractboek Hct stuk Fom hierin...". Commentator's note.
*   *Fragment 17:* "ende de landschappen van' Cochim...". Continuation of document.
*   *Fragment 18:* "Conditien beraamt en solemnelyk 'besloten...". Official document.
*   *Fragment 19:* "Mij anbckend...". Commentator's note.
*   *Fragment 20:* "warma, waarop denselven...". Continuation of document.

*   *Fragment 21:* "drukte: Misschich dit een cclceot...". Commentator's note.
*   *Fragment 22:* "Dat d'Europiaanse papen...". Continuation of document.
*   *Fragment 23:* "CCCXLVL MAKASSAR_SOEMBAWA. 12 Juni 1674...". Section heading.
*   *Fragment 24:* "10 July (1674}...". Document/Narrative.
*   *Fragment 25:* "Uit Dogh Register 1674...". Commentator's note.
*   *Fragment 26:* "expresse gesanten den president Makassar...". Continuation.
*   *Fragment 27:* "Op huyden den 1Zen juny des jaars 1674...". Official document.
*   *Fragment 28:* "Aan de Ncordkust...". Commentator's note.
*   *Fragment 29:* "Comp de frequentatie van SYI geheel land...". Continuation.
*   *Fragment 30:* "Vgl Uytrekcning, bldz: (Bima)". Footnote/Note.
*   *Fragment 31:* "ieder van 54 Ib...". Continuation.
*   *Fragment 32:* "Indien teeniger tyd eenige Nederlanders...". Continuation.
*   *Fragment 33:* "Het sal de Comp "TY staan tot Suibawa...". Continuation.
*   *Fragment 34:* "GENERALE NEDERLANDSCHE CEOCTROYEERDE". Running header. **DELETE**.

*   *Verbondsbrief:*
    *   Merge lines: "Verbondbrieff opgerigt tusschen ons aigesonden van dEd, Heer Willem Maatsuyker, gouverneur in Banda ende orangcayas van eyland Daij; 2) te weten ; Wari Javar van negorij Etvalij, Mayha van de negorij Wedan Toeroe Jatekeny nCgOry Ceorodsoe, Paskih eun de negory Hewtra:"
    *   "Eerstelyck overgeven Sig de orancayas tnet haar volk er succes - seurs" -> "successeurs".
    *   "Vrywillig onder de gehoorsaatnk van de Komp' beloven liaar allen tyden gehouw en getrouw te sullen zyn_" -> "gehoorsaatnk van de Komp' beloven liaar allen tyden gehouw en getrouw te sullen zyn."
    *   "Ten tweedent beloven... Portu- gesen" -> "Portugesen".
    *   "versinge te doer_" -> "versinge te doer;".
    *   Footnotes: "Daij; 2)" -> `Daij; [^295]`. The text "Uit het Contracthock..." seems to be the explanation for these references.

*   *Section CCCLIV:*
    *   Heading: `## CCCLIV. MOLUKKEN: 13 Juli 1673`
    *   Merge text: "Cornelis Francx, het middcn van 1672 oppetredcn als 'president in Terhaten 'man; die vecl jarcn de landen benedcnswints oock voor dcese in dc landen van Ternaten € Op Maccassar de Comp' gedient heel?, bekent in de Maleytse tale ervare int den otrmegangh dcr Moluxe volken' Wat hem Eocd pas zal ziju gekoren bij het oycrwimnen mocilykheden mict de Spanjaarden Yeruano met de inlandsche Doich = taatjes in zakformaat in dic straken, waar zij nOg invloed uitoeienden; nadat zij de Molukken crgtrer zin in 1653 hadden ucriiten {v5l. hiervoor, bldz: 338 Boketreijer, 5. 257}."
    *   Fix: "Doich = taatjes" -> "Doich-taatjes".

    *   Continue: "26b bleven zij van de Philippijnen uit Tog stellirg nlEMCTL Siad, waror ook b sultan Ternate echtem uretenideerdt Hier groeiden nog kruidnagelen; het ciland bedreiging VOC[Om monopoliepolitiek. (Vel ok Valentijn Ionccor Wdz 57, K Onderhandelingen mer den radja Siao, Onder voorspicgeling nan zoude bevrijden van het juk der Spanjaarden, ninddn Kcenc definitiel resultaat gehad, Integendeel Oen moeilijkheden; Waarval de beide Europetsche machtcn de achuld Laven den radja var hel eiland_ (Boketreijer; 258 #. Godee Mols - bezget , MinoRofso bldz. 30, V) , Ecn wapenstilstand werd gesolen_"

*   *Contract Francx:*
    *   "Contract tussen Iny; Cornelis Francx, presid' etc den cap" etc " Andreas Seranos, mitsgaders de eerw. pater Francisco Meijdes onz aen beyde kanten vee_ onlusten te verhoeden_"
    *   Commentary: "Jan Blitime? Zie hiervbor bldz. 406 Register."
    *   Commentary: "Uit het Contractlek: Ook zanwezig ket Latdsarckie Batavia. Hierop volgt ket Contractboek cumWaat dit contract; dat uitging Seraro: Blijkbaar bet origineel het hicr afgedrukte stuk nestemd TcOc Spaansche autoriteiter; het andere Vooc de Nede-landers, Ik vord nict novdig; Lrede exemplair hier nemert Ik nccm slechts enkele janvullingen Lit ovcr."

*   *Official Letter (Francx):*
    *   "Ik, Cotnelis Francx, president en opperbevelhebber der provintien Moluccos_ ben gekorren tot verdrag mnet den manhaften cap" Andreas Seranos den eet pater Francisco Meydes wegens de diffe- rente..." -> "diffarente".
    *   "...dcor des konings van Chiauws tenigmalen gegeven oorsaake sijn Ontstaan, alwaar ook veelligt nog mecr onlusten harde verbitteringe uyt soude komen resulterer, :00 ben ik; Cornelis Francx, met den kip pater voorn wedersyds verdragen en cens geworden om de Vet- bitteringe te stillen, de wapenen lange een kant te stellen tot der tyd dat die saken aen de Hoge Overheyt in Batavia bekent ge- maekt sal sijn; beloverde nogtans van onsentwegen voor te komen en te verhoedlen, dat tusschen ges bontgenoten en ges koning weder- syds geen questien onheylen sullen komet geschieden zen welke beloften niet sullen manqueren in gebreke blijven_ Onderstond gesz. op Manangihabo in de fortresse Amsterdam den 13 July 1673. Was getekent Cornelis Francx:"

*   *Section CCCXLV:*
    *   Heading: `## CCCXLV. KUST VAN MALABAAR 23 Februari 1674`
    *   Text: "Ecn groole tloeilijkheden... Rijklof Gaens Maakt zijn verbliji in deze streken als suner- inienlden Oycr Ceilon de Kustcn Kercmandcl Malabaar gebruik; TTcfr regelatige totstanden scheppen:"
    *   Document: "Op huyden den drie twintigsten February 1674 verschynen binnen de stadt Cochim TOQc den Ed" heer admiraal super- intendent Rijklof Goens...".
    *   "resipro - que" -> "resiproque".
    *   "vnyf wettige stamhuysen, waarvan tegenwoordig maar twee wesen syn t€ weten dat Moctedatile en van Chaloer. %)" -> Footnote marker `%)`.
    *   Commentary: "het Contractboek Hct stuk Fom hierin Tcor TWCC

exemiplarel O6k in Batavia...".

*   *Continuation (Cochim):*
    *   "ende de landschappen van' Cochim onder dato 15 December verleden jaars aengegzan belovende nogmaal malkanderen tegen alle vyart - den VATI binnen als buyten lands te helpen beschermen voorts deen danderen allesints houw getrouw te zyn altcos te blyven_ mitsgr Iyf en goet daarby op te setten: Aldus gedaan en besloten ten dage, maand en jare al5 hoven en Op eer en trouwe by haar Ed" opgenoemd wedersyds ondertekent: Was getekent in Mallabaarse caracters de namen van de bovengenoemde twee princen de jonge Paletto: Getekent H: van Rede tot Drakesteija. ')" -> Footnote marker `')`.
    *   "Lager het bovenstaande contract... getekent Rijklof van Goens Ter syden stond Comp' segel in roden lacke gedrukt Te ordonnantie Yall d'Ed hr superintendent en admiraal Ryklof van Goens geteckent Francq van der Voomy secrt Lager behalven desen_ syn heden hiervan nog twee Originele gelykluydende instrumentet in de Mallabaarse tale ten wedersyde ge- maakt getekent = waarvanl eene aen den tweede prins Cochinse ryk is inhandigt ander nevens dit Duytsche alhier ter secretarye blyit berusten: Cochim dato als voren _ onder stond welk ik, getuyge, getekent Francq van der Voort ecretaris;"

*   *Agreement (Goens & Rama):*
    *   Heading: `### Conditien beraamt en solemnelyk 'besloten tusschen den admirael Ryklof Van Goens uijt den naie Vall dEd. Comip" ende Rama - `
    *   Commentary: "Mij anbckend. Het 4ncCt exerplaar #Paljetter" ...".
    *   Document continuation: "warma, waarop denselven by den coning van Cochim ende syte Raden; mitsgaders opgemelte admiraal en sijne raden gestelt werd derde prins van Cochimse rijk ende om uyt den raam van den koning Cochim land als gouverneur te regeren_"
    *   "Det derden prins van Cochirse ryk behoort hij ?)" -> Footnote marker `?)`.
    *   "VDOI vyand" -> "VDOI vyand". (Keep spelling).
    *   "Sullen gederigeert werden" (keep).
    *   "Fanums" (keep).
    *   "Dat geen Moren in de landen Cochim sullen gedoogt werden_ d'Ed: Comp oordele ende bevinden haren staitschade te zyn:"
    *   Commentary: "drukte: Misschich dit een cclceot...".
    *   Document: "Dat d'Europiaanse papen...".
    *   "Beloovt eyndelyk...".
    *   "Den admirael beloovt...".
    *   "Het tweede articul werd nits desen nader verclaart...".

*   *Section CCCXLVL:*
    *   Heading: `## CCCXLVL. MAKASSAR_SOEMBAWA. 12 Juni 1674`
    *   Text: "10 July (1674} tegen den avond Franeen per borger japtjc; d Henge- 14zf , komende uyt Amboina Oter Makzssar, Iissiye den Ede. president; David Harthkouwer...".
    *   Commentary: "Uit Dogh Register 1674, bldz , 187...".
    *   Document continuation: "expresse gesanten den president Makassar gesonden had om ccnUACI de Comp" op Tepcn; gelyk dant 12 Juny Hmaerem

geschicd...".
    *   Main Document: "Op huyden den 1Zen juny des jaars 1674 comparccrde binnet desen casteele Rotterdam Op Makassar...".
    *   "sich behoorlyk Vodt dE Compe verootmoedigt".
    *   "Sutti - Canma" -> "Sutti-Canma".
    *   "Len] eeuwigen dage toe" -> "Ten eeuwigen dage toe" (OCR correction of initial L to T, though rule says don't modernize, "Len]" looks like a clear OCR error of "Ten"). However, I will stay close to text unless it's a stray character. Let's look at the pattern. "S00 heeit hoogstgernelte Koning alleen vergunt ende overgegeven @Cn d'E".

*   *Continuation (Sumbawa):*
    *   "Comp de frequentatie van SYI geheel land...".
    *   "exstirpeert ten eeuwigen dage toe".
    *   "Inlet iteratiff versoek" -> "Inlet iteratiff versoek".
    *   "Wjatem" -> "Wjatem".
    *   "Indiaanse natie zy Mooren, Javaner; Maleyers_ Atchinders_ etc:,".
    *   "pas-cedulle" -> "pascedulle".
    *   "sappan-hout; cassialigna, schildpads-hoorn, was_ ctc ,".
    *   "XXIV rds VOUI Cen kojang Tan maeten; 1)" -> Footnote `[^n]`.
    *   Commentary: "Vgl Uytrekcning, bldz: (Bima)".
    *   "ieder van 54 Ib...".
    *   "Indien teeniger tyd eenige Nederlanders...".
    *   "Mahomedaanse geloove netnen".
    *   "52- tle Koning" -> "S00 tle Koning" or keep as is. I'll keep original unless it's clearly a stray character. "52-" is probably "Soo".
    *   "Het sal de Comp "TY staan tot Suibawa...".
    *   "Lands wyse" (end of file).

*   *Footnote 1:* "Uit het Contracthock; Ook Patau 7 2 Dai, Babar-cilandcn; Niet Terwatiem tet Dai Goram, dat in 1637 aan Lezal wcrd onderworpen (Corb. Dipl bldz. 306, Vv) Geen dczer plaatshamcn heb ik kunnen identificeercd"
*   *Footnote 2:* "het Contractboek Hct stuk Fom hierin Tcor TWCC exemiplarel O6k in Batavia, cndcr dcr titel Acte non adopiie in de Cochimse erife- nisse buijten vijff wcttige stathuijsen gepassecrt Vel. hicrover Cariet Visscher , bldz , 200. Volgens deze overecnkomst ILFrf] LOCI slechts utwcc in Wcsert, Wclen Moctedatile Chalot-' Register. Register . Het ander eemplaar hecft : ,lijffwagten" , Hct ander excmplaar Moctadlivile" He: ander exemplaar Chatocr'"
*   *Footnote 3:* "Lager het bovenstaande contract in presentie Inly ondergeschreven als superintendent deser gewesten aengegaan getekent, door mij nauwkeurig geresumeert wesende, en ook daar besijden geconsidereert de bejegeningen van den Cochimsen koning derde prins Ramorma geduurende mijn aenwesen alhicr hebbe tselve na rijp overleg in gernelte qualiteyt geconfirmeert"
*   *Footnote 4:* "Mij anbckend. Het 4ncCt exerplaar #Paljetter" . Dezc Comnandcur stcr kuste Malabar Het ardEr cyemcizir #dezer Irdische Gewesten" Nederlandschc stuk zorccr dagteckening: heb gcmecnd; hicr nope plaatse:, Oindat @aT verhang novdt nict het onmiddellyk hiervior afgc-"
*   *Footnote 5:* "drukte: Misschich dit een cclceot het stuk, dat bij

Nederburgh scbreven 41674, Juli Regulement ordre wegcns Cochimscn regcring beraant bij cen coning Cochin Hendrik Rhcede; stad Cochim' Ramorma van stuk 1 Schrijfout YOOr #belooft bij"
*   *Footnote 6:* "Aan de Ncordkust. 2) Waarschynlyk word hiermede bedoeld Selaparang Lombok). Vel. dc litteratuur Dtet de verhojding Asscken Soembawa Loubor Ency- clopaedic, IV, bldz 10. Ook hier dezelfde grootspraak als in hct Dagk-Register . koning" bet ryk Suembawa die dagen niet de vorst geheel het eiland. Of wordt hier alleen bedceld het Iyk Socmbawa engeren zin? Tc Makassar,"
*   *Footnote 7:* "Vgl Uytrekcning, bldz: (Bima)"

*   *Correction on headings:*
    `## CCCLIV. MOLUKKEN: 13 Juli 1673`
    `## CCCXLV. KUST VAN MALABAAR 23 Februari 1674`
    `### Conditien beraamt en solemnelyk 'besloten tusschen den admirael Ryklof Van Goens uijt den naie Vall dEd. Comip" ende Rama -`
    `## CCCXLVL. MAKASSAR_SOEMBAWA. 12 Juni 1674`

*   *Checking for "Let op:" notes:* None found.
*   *Checking for metadata:* Removed "This content downloaded from...".
*   *Checking for hyphenated line breaks:* "Portu-gesen" -> "Portugesen", "diffarente" -> "diffarente", "resipro-que" -> "resiproque", etc.
*   *Checking for Roman numerals:* Not present as list items, only in headings. (Rule 7 says "Roman-numeral prefixes (I., II., III., …) to ordered-list numbers". The headings are CCCLIV, etc. These are section numbers, not list markers).

*   Verify that I haven't modernized spelling.
*   Verify the footnotes are at the end.
*   Ensure no code fences.

*   *OCR Noise:* `nCgOry` -> keep (preserve spelling/glyphs). `dEd` -> keep. `Komp'` -> keep.
*   *Footnote logic:*
    *   `Daij; 2)` -> `Daij; [^295]` (The '2)' is a marker).
    *   `Chaloer. %)` -> `Chaloer. [^296]`.
    *   `Drakesteija. ')` -> `Drakesteija. [^297]`.
    *   `behoort hij ?)` -> `behoort hij [^298]`.
    *   `maeten; 1)` -> `maeten; [^299]`.
*   *Wait, let me re-index the footnotes based on appearance.*
    1. `Daij; 2)`
    2. `Chaloer. %)`
    3. `Drakesteija. ')`
    4. `behoort hij ?)`
    5. `maeten; 1)`
*   Actually, the source text has commentary fragments that are clearly intended as the footnotes for these markers.
    *   Marker 1 (`2)` after Daij) corresponds to "Uit het Contracthock; Ook Patau 7 2 Dai...".
    *   Marker 2 (`%)` after Chaloer) corresponds to "het Contractboek Hct stuk Fom hierin...".

*   Marker 3 (`')` after Drakesteija) corresponds to "Lager het bovenstaande contract...".
*   Marker 4 (`?)` after behoort hij) corresponds to "Mij anbckend...".
*   Marker 5 (`1)` after maeten) corresponds to "Vgl Uytrekcning, bldz: (Bima)".
*   Wait, there's a block: "drukte: Misschich dit een cclceot..." - that looks like a footnote too, but where is the marker? Looking at "Dat geen Moren in de landen Cochim sullen gedoogt werden_ d'Ed: Comp oordele ende bevinden haren staitschade te zyn:", it's followed by a block of commentary. This is an implicit footnote. I'll assign it to the nearest logical point or keep it as commentary if no marker. But the rule says "Collect the footnote text (the text that follows the symbol on the same line or on the next line)".
*   Looking at " laant bij cen coning Cochin Hendrik Rhcede; stad Cochim' Ramorma van stuk 1 Schrijfout YOOr #belooft bij", this seems to be the "drukte" note.
*   Looking at "Aan de Ncordkust. 2) Waarschynlyk word hiermede bedoeld...", this corresponds to a marker? No, wait. The "2)" is part of the footnote text. Let's check the main text for a marker.
*   "Sumbawa gelegen item dier qualiteyt ok de tweede in rang van geheele ryk voornoemt". No marker. But "Aan de Ncordkust" is listed.
*   Actually, looking at the layout, the "commentary" blocks are interspersed. I will treat them as footnotes if they follow a marker, and as paragraphs if they are just editorial notes. But rule 8 says "Collect the footnote text... and place it at the very end".

*   *Refined Footnote mapping:*
    [^295]: Uit het Contracthock; Ook Patau 7 2 Dai, Babar-cilandcn; Niet Terwatiem tet Dai Goram, dat in 1637 aan Lezal wcrd onderworpen (Corb. Dipl bldz. 306, Vv) Geen dczer plaatshamcn heb ik kunnen identificeercd
    [^296]: het Contractboek Hct stuk Fom hierin Tcor TWCC exemiplarel O6k in Batavia, cndcr dcr titel Acte non adopiie in de Cochimse erife-nisse buijten vijff wcttige stathuijsen gepassecrt Vel. hicrover Cariet Visscher , bldz , 200. Volgens deze overecnkomst ILFrf] LOCI slechts utwcc in Wcsert, Wclen Moctedatile Chalot-' Register. Register . Het ander eemplaar hecft : ,lijffwagten" , Hct ander excmplaar Moctadlivile" He: ander exemplaar Chatocr'
    [^297]: Lager het bovenstaande contract in presentie Inly ondergeschreven als superintendent deser gewesten aengegaan getekent, door mij nauwkeurig geresumeert wesende, en ook daar besijden geconsidereert de bejegeningen van den Cochimsen koning derde prins Ramorma geduurende mijn aenwesen alhicr hebbe tselve na rijp overleg in gernelte qualiteyt geconfirmeert
    [^298]: Mij anbckend. Het 4ncCt exerplaar #Paljetter" . Dezc Comnandcur stcr kuste Malabar Het ardEr cyemcizir #dezer Irdische Gewesten" Nederlandschc stuk zorccr dagteckening: heb gcmecnd; hicr nope plaatse:, Oindat @aT verhang novdt nict het onmiddellyk hiervior afgc-
    [^299]: Vgl Uytrekcning, bldz: (Bima)

*   *Handling "Jan Blitime?...", "Uit Dogh Register...", "Aan de

Ncordkust...", "drukte:..."*
    These are not marked by symbols in the text. Rule 8 says "Replace footnote symbols... that appear immediately after a word". If there's no symbol, it's not a footnote according to the strict definition of rule 8. However, they are clearly editorial. Since they aren't "Let op" notes (Rule 10), and aren't "meta-information" in parentheses (Rule 9), I will keep them as standard paragraphs.

*   *Wait*, "Sumbawa gelegen item dier qualiteyt ok de tweede in rang van geheele ryk voornoemt" -> "Aan de Ncordkust. 2) Waarschynlyk word hiermede bedoeld Selaparang Lombok)". This is clearly a footnote to the word "tweede". I'll treat it as a footnote even if the marker is weird.
*   Actually, I will stick to the strict rule: only symbols like `¹`, `²`, `³`, `⁴`, `⁵`, `†`, `‡` (and by extension `%)`, `')`, `?)`, `1)` as they appear immediately after words).

*   *Let's re-examine the markers:*
    1. `Daij; 2)` -> `[^295]`
    2. `Chaloer. %)` -> `[^296]`
    3. `Drakesteija. ')` -> `[^297]`
    4. `behoort hij ?)` -> `[^298]`
    5. `maeten; 1)` -> `[^299]`

*   *The blocks of text:*
    "Uit het Contracthock..." -> Footnote 1.
    "het Contractboek..." -> Footnote 2.
    "Lager het bovenstaande contract..." -> Footnote 3.
    "Mij anbckend..." -> Footnote 4.
    "Vgl Uytrekcning..." -> Footnote 5.

*   *What about the others?*
    "Jan Blitime? Zie hiervbor bldz. 406 Register." -> Paragraph.
    "Uit het Contractlek: Ook zanwezig ket Latdsarckie Batavia..." -> Paragraph.
    "namen luiden in tweede cxemnizir verschillend..." -> Paragraph.
    "Het slot luidt in het tweede cxemplaar..." -> Paragraph.
    "Uit Dogh Register 1674..." -> Paragraph.
    "Aan de Ncordkust. 2) Waarschynlyk word hiermede bedoeld..." -> Paragraph.
    "drukte: Misschich dit een cclceot..." -> Paragraph.

*   *Wait*, the "Aan de Ncordkust" block contains a "2)". This suggests it might be a footnote. But where is the marker in the text? It's not there. I will keep it as a paragraph.

*   *Double checking the "Sumbawa" section:*
    "Sumbawa gelegen item dier qualiteyt ok de tweede in rang van geheele ryk voornoemt"
    Followed by "Nene Ontong Langoe...".
    The "Aan de Ncordkust" block is *after* that. It is definitely an editorial note.

*   *Final Polish on Verbondsbrief:*

    "Verbondbrieff opgerigt tusschen ons aigesonden van dEd, Heer Willem Maatsuyker, gouverneur in Banda ende orangcayas van eyland Daij; [^295] te weten ; Wari Javar van negorij Etvalij, Mayha van de negorij Wedan Toeroe Jatekeny nCgOry Ceorodsoe, Paskih eun de negory Hewtra: Eerstelyck overgeven Sig de orancayas tnet haar volk er successeurs Vrywillig onder de gehoorsaatnk van de Komp' beloven liaar allen tyden gehouw en getrouw te sullen zyn. Ten tweedent beloven de voorn orankayas niet te sullen handelen Tnct eenige Europiaense vaartuygen, Engelse, France, Portugesen; nogte geen geschrifte ofte verbondbrieven maken met hazl, mede geen adsistentie van water; branthout of eenige versinge te doer; maer ter contrarie haar luyden s00 veel van land af te weren als doenlyck zal zyn. Ten derden, of eenige Comp' vaertuygen Inlogten aldaar arriveren die cenigsints wat van noden hadden, van wat het ook soude Iriogen wesen behulpsaam te sullen syn;"

*   *Final Polish on Molukken:*

    `## CCCLIV. MOLUKKEN: 13 Juli 1673`

    "Cornelis Francx, het middcn van 1672 oppetredcn als 'president in Terhaten 'man; die vecl jarcn de landen benedcnswints oock voor dcese in dc landen van Ternaten € Op Maccassar de Comp' gedient heel?, bekent in de Maleytse tale ervare int den otrmegangh dcr Moluxe volken' Wat hem Eocd pas zal ziju gekoren bij het oycrwimnen mocilykheden mict de Spanjaarden Yeruano met de inlandsche Doich-taatjes in zakformaat in dic straken, waar zij nOg invloed uitoeienden; nadat zij de Molukken crgtrer zin in 1653 hadden ucriiten {v5l. hiervoor, bldz: 338 Boketreijer, 5. 257}. 26b bleven zij van de Philippijnen uit Tog stellirg nlEMCTL Siad, waror ook b sultan Ternate echtem uretenideerdt Hier groeiden nog kruidnagelen; het ciland bedreiging VOC[Om monopoliepolitiek. (Vel ok Valentijn Ionccor Wdz 57, K Onderhandelingen mer den radja Siao, Onder voorspicgeling nan zoude bevrijden van het juk der Spanjaarden, ninddn Kcenc definitiel resultaat gehad, Integendeel Oen moeilijkheden; Waarval de beide Europetsche machtcn de achuld Laven den radja var hel eiland_ (Boketreijer; 258 #. Godee Mols-bezget , MinoRofso bldz. 30, V), Ecn wapenstilstand werd gesolen_"

*   *Correcting "S00" and "LEn]" if they are obviously OCR noise:* The prompt says "Preserve original spelling & historic glyphs". It doesn't explicitly say "Correct obvious OCR errors (like 0 for o)". However, usually "noisy OCR" repair includes fixing `s00` $\rightarrow$ `soo` if it's a known word. But looking at "S00" in "S00 veel van land", it's obviously "soo". I'll keep it as "s00" if I want to be 100% literal, but "repairing raw OCR" usually means making it readable. Let's look at "S00" again. "S00 veel van land", "S00 ben ik". It's a digit '0'. I will keep the original characters except for the artefact removal (Rule 1). Actually, "0" is a character. I will leave "s00" and "LEn]" unless they are "stray characters". A '0' is not a stray character.

*   *Wait, Rule 1:* "Delete artefacts – remove stray characters such as `/`, `\`, `*`, `+`, `=`, `†`, `‡`, `©`, `·`, any stray punctuation that is not part of the original words". "0" in "s00" is not a stray character; it's a substitution. I'll preserve it.

*   *Final check on headings:*
    "CENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE" -> Running header, delete.
    "OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602_ 1800" -> Running header, delete.
    "CCCXLV_ KUST VAN MALABAAR" -> Heading.Verbondbrieff opgerigt tusschen ons aigesonden van dEd, Heer Willem Maatsuyker, gouverneur in Banda ende orangcayas van eyland Daij; [^295] te weten ; Wari Javar van negorij Etvalij, Mayha van de negorij Wedan Toeroe Jatekeny nCgOry Ceorodsoe, Paskih eun de negory Hewtra: Eerstelyck overgeven Sig de orancayas tnet haar volk er successeurs Vrywillig onder de gehoorsaatnk van de Komp' beloven liaar allen tyden gehouw en getrouw te sullen zyn. Ten tweedent beloven de voorn orankayas niet te sullen handelen Tnct eenige Europiaense vaartuygen, Engelse, France, Portugesen; nogte geen geschrifte ofte verbondbrieven maken met hazl, mede geen adsistentie van water; branthout of eenige versinge te doer; maer ter contrarie haar luyden s00 veel van land af te weren als doenlyck zal zyn. Ten derden, of eenige Comp' vaertuygen Inlogten aldaar arriveren die cenigsints wat van noden hadden, van wat het ook soude Iriogen wesen behulpsaam te sullen syn;

Daarentegens belooft dEd. Comp’ haarlieden onder bescherming jen te nemen adsistentie doen; wannee; haar eenige overlast geschiedt: Ende tot meerder versekering soo hebben desen solemmelyck met eede bevestigt en onderteekent ende daarop een vlagge overgeven met verscheynen van eenige Konp vaartuygen seve haar strant laten wayen. Actum in de chaloup Middelburgh den May 1673, Was getekent : merk Warij Javar; dit Maijha; dit Jatekenij; by Passkrilli: Ter syden stond Nicolaas Jamblinne Jurriaen Agges, Nicolaas Huijsman:

CCCLIV. MOLUKKEN: 13 Juli 1673

Cornelis Francx, het middcn van 1672 oppetredcn als “president in Terhaten”man; die vecl jarcn de landen benedcnswints oock voor dcese in dc landen van Ternaten € Op Maccassar de Comp’ gedient heel?, bekent in de Maleytse tale ervare int den otrmegangh dcr Moluxe volken’ Wat hem Eocd pas zal ziju gekoren bij het oycrwimnen mocilykheden mict de Spanjaarden Yeruano met de inlandsche Doich-taatjes in zakformaat in dic straken, waar zij nOg invloed uitoeienden; nadat zij de Molukken crgtrer zin in 1653 hadden ucriiten {v5l. hiervoor, bldz: 338 Boketreijer, 5. 257}. 26b bleven zij van de Philippijnen uit Tog stellirg nlEMCTL Siad, waror ook b sultan Ternate echtem uretenideerdt Hier groeiden nog kruidnagelen; het ciland bedreiging VOC[Om monopoliepolitiek. (Vel ok Valentijn Ionccor Wdz 57, K Onderhandelingen mer den radja Siao, Onder voorspicgeling nan zoude bevrijden van het juk der Spanjaarden, ninddn Kcenc definitiel resultaat gehad, Integendeel Oen moeilijkheden; Waarval de beide Europetsche machtcn de achuld

Laven den radja var hel eiland_ (Boketreijer; 258 #. Godee Mols-bezget , MinoRofso bldz. 30, V), Ecn wapenstilstand werd gesolen_

Contract tussen Iny; Cornelis Francx, presid' etc den cap" etc " Andreas Seranos, mitsgaders de eerw. pater Francisco Meijdes onz aen beyde kanten vee_ onlusten te verhoeden_

Jan Blitime? Zie hiervbor bldz. 406 Register. Uit het Contractlek: Ook zanwezig ket Latdsarckie Batavia. Hierop volgt ket Contractboek cumWaat dit contract; dat uitging Seraro: Blijkbaar bet origineel het hicr afgedrukte stuk nestemd TcOc Spaansche autoriteiter; het andere Vooc de Nede-landers, Ik vord nict novdig; Lrede exemplair hier nemert Ik nccm slechts enkele janvullingen Lit ovcr.

Ik, Cotnelis Francx, president en opperbevelhebber der provintien Moluccos_ ben gekorren tot verdrag mnet den manhaften cap" Andreas Seranos den eet pater Francisco Meydes wegens de diffarente die tusschen onse wedersydse geallieerde hondgenoten dcor des konings van Chiauws tenigmalen gegeven oorsaake sijn Ontstaan, alwaar ook veelligt nog mecr onlusten harde verbitteringe uyt soude komen resulterer, :00 ben ik; Cornelis Francx, met den kip pater voorn wedersyds verdragen en cens geworden om de Vet-bitteringe te stillen, de wapenen lange een kant te stellen tot der tyd dat die saken aen de Hoge Overheyt in Batavia bekent ge-maekt sal sijn; beloverde nogtans van onsentwegen voor te komen en te verhoedlen, dat tusschen ges bontgenoten en ges koning weder-syds geen questien onheylen sullen komet geschieden zen welke beloften niet sullen manqueren in gebreke blijven_ Onderstond gesz. op Manangihabo in de fortresse Amsterdam den 13 July 1673. Was getekent Cornelis Francx:

namen luiden in tweede cxemnizir verschillend : lezingcn Seranij, Seranes Indydes Tomen daarin Voor Scranos nocmt zich daarin Cap" Infanterie ende bevclhchocr Tande fortresse Cosa Mcchiatw (in Chiajw , zOo luidt het in Balavia c in Ncderburgh) Zie ovcr dezen Qaler behocrende tut d Jezuetenorde; Godee Molsberger Mimahassa , bldz. 22, Exernplaar noeml heti don raltisco Gabriel Batale' Gccn der beide exemplaren wordt ReaprOken Cen bekendmakirg de Spaanschc hcogere autoriteiten; In hct teccde Fremnlzar Nunangibobo' Nederburgh $ Verbalen schriven hel als : Verdrag tusschen den Commardant het torr Cosa in Chiauw Cornclis Francx; hrraamt Gp Manangi Calo in fort Amsterdam (Ternate)" . Kar het woord Ferlasterm ziju Mertado, Waar Franex in 1673 eeh fort (Amsterdamt) aanlegde: (Veth, bldz 28; TI, bldz. 432 ; Valentijn, Moluccos, bldz: 62 ; Godee Molsbergen; Minanassc, bldz. 31, v } Mcer waarschijnlijk verkioeiing fivier ,Morango Labo" oi Menangelabo winnzin nde iortresse' Felegen (Godee Molsbergen, bldz

Het slot luidt in het tweede cxemplaar : Op Nunangikobo in d fortresse Amsterda:i den 13 Jely 1673. Was getekent Andreas Seranes en Francesco Mcydes Ter seyden stonid: prescnt was getekent Emanuel van Schriek cn Hendrik Cors_

CCCXLV. KUST VAN MALABAAR 23 Februari 1674

Ecn groole tloeilijkheden, welke 0. [€ in hare verhouding rorsted_ Kust Malabaar ovcrwinncn had, bestord in den ingewikkelden regecringsvcrm der vcrschillende rijkjes Erf-prinsen Couchim hadden oudt vijf Stamhuizer; Yijt Prinsessen voorigekomcn; dcze Stamhuizen zijn door uitsterven cindelijk tot drie” gebragt, namentlijk tot die var Paloerti; Montate Viese Ckalour. De Portugcezen hadden zich inwendige gelegenheden Koetsjin ingelaten vreeno vorsterhuis ingehaald, wat de verwarring vermcerdcrd herstelde shct huis vall Montata Viese in dewettige crtcriese Korngrijk Couchim” , Canter Visscher , bidz. 205, hiervoor bdz. 457, Onuitgegcven UoM Thevicy Von Goens , Dccemvcr 1674) Hiertede M ne mocilijkhcden, Iaarin ook d Samnudri ziju specide; nict geweken: Rijklof Gaens Maakt zijn verbliji in deze streken als suner-inienlden Oycr Ceilon de Kustcn Kercmandcl Malabaar gebruik; TTcfr regelatige totstanden scheppen:

Op huyden den drie twintigsten February 1674 verschynen binnen de stadt Cochim TOQc den Ed” heer admiraal super-intendent Rijklof Goens de tweede eriprins van Cochimse rijk; Erona Ken” nevens vierde prins Gondora jonge Palletter, welke gesarnentlyck en yder int besonder 500 vuor haar selven voor alle hunne geallieerden, die zy in desen sijn Vere vangende, aen ged” Sijn Ed” hebben belooft en malkanderen resiproque ook verbonden, datse nu nog ten eeuwigen dage sullen gedogen, datter van nu of aan nietnand tot erfwagter van Cochimse bied sal werden geadoptecrt aengeronen anders uyt de vyf wettige stamhuysen, waarvan tegenwoordig maar twee wesen syn t€ weten dat Moctedatile en van Chaloer. [269] Daar beneven werd mits desen ook vernieuwt e door d’Ed h’ Admirael hame der Comp bevestigt de schriftelyke unie bij haarlieden,

het Contractboek Hct stuk Fom hierin Tcor TWCC exemiplarel O6k in Batavia, cndcr dcr titel Acte non adopiie in de Cochimse erife-nisse buijten vijff wcttige stathuijsen gepassecrt Vel. hicrover Cariet Visscher , bldz , 200. Volgens deze overecnkomst ILFrf] LOCI slechts utwcc in Wcsert, Wclen Moctedatile Chalot-’ Register. Register . Het ander eemplaar hecft : ,lijffwagten” , Hct ander excmplaar Moctadlivile” He: ander exemplaar Chatocr’

ende de landschappen van’ Cochim onder dato 15 December verleden jaars aengegzan belovende nogmaal malkanderen tegen alle vyartden VATI binnen als buyten lands te helpen beschermen voorts deen danderen allesints houw getrouw te zyn altcos te blyven_ mitsgr Iyf en goet daarby op te setten: Aldus gedaan en besloten ten dage, maand en jare al5 hoven en Op eer en trouwe by haar Ed” opgenoemd wedersyds ondertekent: Was getekent in Mallabaarse caracters de namen van de bovengenoemde twee princen de jonge Paletto: Getekent H: van Rede tot Drakesteija. 270 Lager het bovenstaande contract in presentie Inly ondergeschreven als superintendent deser gewesten aengegaan getekent, door mij nauwkeurig geresumeert wesende, en ook daar besijden geconsidereert de bejegeningen van den Cochimsen koning derde prins Ramorma geduurende mijn aenwesen alhicr hebbe tselve na rijp overleg in gernelte qualiteyt geconfirmeert: Aldus ge-daan ende geconfirmeert in de stad Cochim, dato als Ajn de one zyde, getekent Rijklof van Goens Ter syden stond Comp’ segel in roden lacke gedrukt Te ordonnantie Yall d’Ed hr superintendent en admiraal Ryklof van Goens geteckent Francq van der Voomy secrt Lager behalven desen_ syn heden hiervan nog twee Originele gelykluydende instrumentet in de Mallabaarse tale ten wedersyde ge-maakt getekent = waarvanl eene aen den tweede prins Cochinse ryk is inhandigt ander nevens dit Duytsche alhier ter secretarye blyit berusten: Cochim dato als voren _ onder stond welk ik, getuyge, getekent Francq van der Voort ecretaris;

Conditien beraamt en solemnelyk ’besloten tusschen den admirael Ryklof Van Goens uijt den naie Vall dEd. Comip” ende Rama -

Mij anbckend. Het 4ncCt exerplaar #Paljetter” . Dezc Comnandcur stcr kuste Malabar Het ardEr cyemcizir #dezer Irdische Gewesten” Nederlandschc stuk zorccr dagteckening: heb gcmecnd; hicr nope plaatse:, Oindat @aT verhang novdt nict het onmiddellyk hiervior afgc-

warma, waarop denselven by den coning van Cochim ende syte Raden; mitsgaders opgemelte admiraal en sijne raden gestelt werd derde prins van Cochimse rijk ende om uyt den raam van den koning Cochim land als gouverneur te regeren_

Det derden prins van Cochirse ryk behoort hij 271 by dit solen-neel contract; dat hij welvaren der landen Vain Cochim Nederlandsche Comp’ na saijn uyterste vermogen sal betragten sig verclarende VDOI vyand van alle degene_ die haar teget den staad van Cochim ofte d’Ed. Comp soude mogen steilen, sonder eenige exeptie_ wat natie of persoon deselve soude mogen wesen,

wclkke solernele belovten dEd. Comp’ hem accepteert niet alleen tot derde prins van ryk van Cochim naar ook tot gouver-neur, alle de landen daaronder sorterende uyt cragte syner come missie;

door den coning van Cochim verleend, te gouverneuren bestieren suix als ten besten van ryk behoren _ verstaande nogtans met expresse clausule, dat alle saken importantie sullen gederigeert werden met advijs van den commandeur in Cochim sijne toestemminge_

Dat dienvolgens alle de articulen in de contracten met den koning van Cochitn getaekt € daarin begrepen promtelijk en sonder eenige alteratien sullen naar gehouden werden:

Dat voortaan fanums en alle andre mutit in de stad door Conings muntm' gemaekt sullen werden onder toesigt YdIl d'Ed Comp ende valsche munters gestraft werden volgens contract,

Dat geen Moren in de landen Cochim sullen gedoogt werden_ d'Ed: Comp oordele ende bevinden haren staitschade te zyn:

drukte: Misschich dit een cclceot het stuk, dat bij Nederburgh scbreven 41674, Juli Regulement ordre wegcns Cochimscn regcring beraant bij cen coning Cochin Hendrik Rhcede; stad Cochim' Ramorma van stuk 1 Schrijfout YOOr #belooft bij

Dat d'Europiaanse papen, die nog niet uytgeset sijn, sonder uyt-stel sullen uytgebannen worden, volgens het 14 articul des contracts

Beloovt eyndelyk en verder na te komen alle gene tot welvaren van de stad Cochin ende het bevorderen Comp" handel nodig syn bestellen coelys Voi de stadt, wagten Vet voeret van de peper ordire onder de patres te houden, Comp coopluyden net te beschadigen Madt haar helpende hand bieden, sulx neer als by den commandeur vin de stadt sal vet_ sogt en nodig geoordeeld werdert, VOot den dienst der Ed, Comp tc mocten geschieden.

Den admirael beloovt uyt den Fel Van d'Ed. Comp den koning Cochim, sijne princen erde besonderlyck den derder prins als gouverneur des Tyx mainteneren ende alle: doeu wat Foor den dienst der Comp den coning van Cochin sal nodig bevonden werden

Het tweede articul werd nits desen nader verclaart; namentiyck dat den coning Cochim, bevelende; den raad van den ouden Paljetter ende verdere principale ragiadoors in alle saken belang sal moeten vercregen ende den raad der gem' raadsluyden gehoord werden

CCCXLVL. MAKASSAR_SOEMBAWA. 12 Juni 1674

10 July (1674} tegen den avond Franeen per borger japtjc; d Henge- 14zf , komende uyt Amboina Oter Makzssar, Iissiye den Ede. president; David Harthkouwer; ~nat den Fuao 03ice Rotterdam den 22” des afgeweeken Inaano Juny, Waerot Onder inderer Wcro geadriseert, hoc eyndelyck d Koning eylard Sumbawa Sync

Uit Dogh Register 1674, bldz , 187, Ovgetreden 1672 (vgi Davh-Register 1673, bldz. 1672, bldz: Valentijn; III, Macnoorscae Zoaker, hldz: 171_ Hct wuord ,cyland” hier bemnincelyke overdrijving Bedoeld wordt hct land het rijk Soembawa (net Westelijk gedeelte net eiland).

expresse gesanten den president Makassar gesonden had om ccnUACI de Comp” op Tepcn; gelyk dant 12 Juny Hmaerem geschicd, welker ruckEIL Andf soodanigen inhoude; als hier ondct Janct lezet” (Degh-Register 1674, bldz: 187} .

Op huyden den 1Zen juny des jaars 1674 comparccrde binnet desen casteele Rotterdam Op Makassar in de ordinaris vergader-zael, ongewapent ende sonder krissen off eenig ander geweer Nene Martani, koring ende gebieder over het district ofte negty Oetang; land Sumbawa gelegen item dier qualiteyt ok de tweede in rang van geheele ryk voornoemt ende Nene Ontong Langoe met Nenle Djouro Saparang_ representerende volgens luyd van den brief _ door hun medegebragt, hunnen Koning ende heerscher, Maas Goa genaarnt ende hebben dese gesatnentlyk, voor hun selvenl, vuor bunnen koning erde verdere koningen ende Grooten van Sumbawa_ sich behoorlyk Vodt dE Compe verootmoedigt ; iter volgende poicten, Voor haar, als hunne naekomelingen, opregtelyk te sullen naerkoten heyliglyk beswooren Eerstelyck verclaaren oFgemelte gesanten, dat sy op de verme ninge van den heer President haaren koning herwaerts desen casteele gesonden waaren Om met soodanige tagt ende kracht, als 0ff hy selis in persone present was tussen dE Comp ende hem onverbreekelyk contract van vrede, vrundschap ende bondgenoot-schap aan te gzan. Waar voords genegotieert ende gehandelt wesende, s00 verstaarl, overeengekomen ende beslooten, dat voordaan Fs_ schen de generale Comp ende het gansche ryk ende land VAIl Sutti-Canma vette het sich uytstrekt off desen Mci verder mogt komen uyt strecken, sal onderhouden werden een goede, vaste ende verbreekelyke vrede, vrund-ende bondgenootschap_ Len] eeuwigen dage toe alle sinceerheyd ende trouwigheyd. Ende opdat dit contract des te bestendiger mag blyven, s0O heeit hoogstgernelte Koning alleen vergunt ende overgegeven @Cn d’E

Aan de Ncordkust. 2) Waarschynlyk word hiermede bedoeld Selaparang Lombok). Vel. dc litteratuur Dtet de verhojding Asscken Soembawa Loubor Ency-clopaedic, IV, bldz 10. Ook hier dezelfde grootspraak als in hct Dagk-Register . koning" bet ryk Suembawa die dagen niet de vorst geheel het eiland. Of wordt hier alleen bedceld het Iyk Socmbawa engeren zin? Tc Makassar,

Comp de frequentatie van SYI geheel land, Iet seclusie van ale andere Europeaanse natien iemand haarenwegen_ sonder onderscheyd iemand uytgesondert, wie het Ook z}n mogte sullende ook niemand van deselve ter negotic off anderssins vertnogen te adnitteren sOnder toestermninge ende permissie van diegene, die als dan wegens dEd' Comp sich tot Sumhawa komen te vinden ofte, des neen, sonder toestemminge ende consent Van d'E heer president tot Makassar, sorider wiens voorweten sy ook van geene soodanige natie_ ook WaTI gecne andere natie hier in Indie, vermogen aan te neInlen eenige gesanten_ brieven off besendingen_ onder welken schyn het ook mogte zyn Specialyk sal van voord-aan alle frequentatie ende corres pondentie tussen Sumbawa ende de Makassaaren zyn enide blyven exstirpeert ten eeuwigen dage toe , Inlet iteratiff versoek der gesanten, dat de Makassaaren nooyt vergunt mogte werden met haare praauwen ofte vaertuygen in land Sumbawa oft op derselver stranden te Wjatem off aan te komen, sullerde weL expres gehouden wesen diegene; die reeds op Sumbawa bennen of hiernlamaals mogten aankomen, zy met mirne off niet kracht van wapenen, van daar te verdryven Werd dEd" Comp" allecn met uytsluytinge VJn alle andere voorsz. Europeaanse natien onder gansche gebicd hoogstgemel-ten koning overgegeven de vryen handel ende negotie sonder dat ok eenig ander Indiaanse natie zy Mooren, Javaner; Maleyers_ Atchinders_ etc:, geene uytgesondert, daar ook eenige Jtaaten koopmanschappen vermogen aan te brengen _ ja selve met hzare vaer tuygen aankomen, sonder pas-cedulle ende toelaatinge au d'Ed" Comp Insgelyks en sullen geene WAT alle uuiS: nlatien, sco Euro-peaanse_ als Indiaanse, uyt het gebied enide jurisdictie V4ll hoogstge Inelten koning Iogen YCTYOCTEI] eenige de allerminste koopmanschap pen, bysonderlyk sappan-hout; cassialigna, schildpads-hoorn, was_ ctc , zy dat deselve daar in land vallen off van buyten toegestaan wer-den te mogen aanbrengen _ zy door de onderdaanen hoogstge-melten koning off andere naby gelegene vreemdelingen, alsoo dat selve de Comp alleen is toegestaan TyS, daervoor neemt dE Comp aen alle extraordinaire tyden van duurter, wanneer sy deselve met voordeel konnen vervoeren, aen de regeringe Sum bawa betaelen XXIV rds VOUI Cen kojang Tan maeten; 272

ieder van 54 Ib, doch by gerneene tyden sal dE Comp" net Ineer betaelen 2ls merctsgang ; mnaer , S00 Comp niet genegen was den rys, als ok alle andere koopmanschappen, excepte die hier vooren in spccie genoert ZVIL, koopen _ sal het VTY staen alle aidere negotianten die met passen dE Comp" daer verschynen; deselve vervceren; opdat evenwel het volk van Sumbawa haer

gewin mogen maeken: Om alle moejelikheden ruOr te komen over den cours van gelderl, s0O geaccordeert, dat alle Nederlandse silvere species, hoe deselve genoemt souden werden _ op het land van Sumbawa gangbaer gemaeckt sullen werden_

Indien teeniger tyd eenige Nederlanders ofte andere Christen natic _ zy, dat het zyn dienaers off onderdaanen van de Comp ook selfs geen ondetdaanet; sCo het Christenen zy, hun tot hoogstge melten koning quar te begeven ende toonden genegen te HCSCII het Mahomedaanse geloove netnen, sullen soodaanige geens-sins aangenomen, mair datelyck in goede verseekeringe in handen var dE Comp moeter overleveren _ mitsga Iders alle sulke, die albe-reyds noch ergens onder de jurisdictie van hoogstgenelten koning mogten schuylen insgelyks en sal ook dE. Comp" geen onderdaanen va" den Koning tot het Christen gcloove trecker; tegen dank ende wille van Syn Hoogheyd. Soo eenig schip off schepen van de Comp" by ongeluk of anderg-sins by ofF omtrent Sumbawa off op de stranden van Sumbawa selve te blyven quam, 52- tle Koning gehouden wesen d'E. Comp te staan IEL vaertuygen ende volk menschen ende goederen te bergen, ende trachten voor te komnen alle vermindering vin dienl ; daarom sal cok wederomn de Comp' dat volk; die hier hier toe gebruykt worden, eerlyk belconen _ De hoogstgemelte koning sal nu of na desen van dE. Comp over het in ende "ytvceren van goederen aankomen van schepen off anderssins niet vermogen te vorderen eenige tollen off geregtigheden, onder wat titul het ook mag wesen, alsco de Comp dat alles VIY gegeven werd: Het sal de Comp"TY staan tot Suibawa ende voords door geheele Jand, daar haar gelieft ende op soodaanigen plaats als sij daartoe komen uyt te kiesen, logie Op te rigten; daartoe sal gemelte syn hoogheyd doen bestellen de materialen Lands wyse doch begeert de Comp haar logie van steen ende met een pannen dak te maaken daartoe sal se selve de materialen besorgen, of t'en wzare gedient konde zyn van de bergsteen die daar valt ende waarvan de Comp" de aanbrengers behoorlyk sal beloonen. Alle het grof canon ende bassen; dat onder het vermogen van hoogstgetelten koning VOOI jegenwoordig komit bevonden werden hoogstgerrielte koning gehouden wesen op de eerste 34n- maaninge in handen van de Comp over te leveren, niet een uytgesondert off sonder daar iets van te verbergen Ende op dat dit verband te onverbreekelicker zy, SOO sal hoogstgemelte koning allenthalven zyn vyand Wam Comp" vyanden ende vruncl van 'sComp" vrunden ; OOk gehouden wesen veele hulpe contribueren; daar vereyst, als in syn vermogen staat ; Ina:t dE Comp" hem off de syne niet ergens buyten Lands ten oorlog voere waare sy hun selven daartoe presenteerden ettde vrywillig waaren Omn nede te gaan Geene forten off fortressen de hoogstgemelte koning eenige syner landen off jurisdictien vermoogen te maaken, als met kentisse, toegestaan ende Toorxfeien M 4'E Comp ofi eL den Resident ; ende als gebeurt, dat de Comp toi verseekering Syn Hoogheyd ergens noodig oordeelt een vastigheyd te legger, Syn Hoogheyd op janseggen VaIl den Resident ofte wel die wcgen Comp sulks

mogt komen gelasten weder moeten neder werpen. Soc belooft ok gemelte Syn Hoogheyd ende de regeering aan handen van de Comp te leveren alle degene, die mgten schuldig zyn aan den moort van de Nederlanderen des gesneuvelten jagte Geyt; item van de twee chaloupen van den VrY ingeseten Kleyn, die OP den hoek Tan Sumbawa zvn aflgeloopen nevens alle soodaanig geschut ende vordere goederen van voorsz. vaertuygen als daar noch Haar Hoogheden sal bevonden erde nagespeurt konnen werden: 16. Wanneer d'Ed" heer Gouverneur Generael ende d'E" heeren Raaden van Indie tot pands-luyden van dit contract iemand begeeren te vorderen Om Gp Batavia te woonen, sal Syn Hoogheyd gehouden esem een off tiree van syn gequalificeerde naa-bloed-verwanten te ccmmitteren [273] Inaar ook vermogen de soodanige ten eynde van jaar door een ander geen minder qualiteyt te laaten vervangen, gelyk

OosT-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800.

ook de heer Generaa) desulke pands luyden sal houden: ia behoorlyke respect cnde aansien, overeenkomende met haar geboorte Ook belooft gemelte Syn Hoogheyd, dat hy met ganschen vlyt trachten by te leggen alle soodanige differenten ende geschillen; als tUSSen hem ende ryk van Bina ende Dompo souden mlogen zyn , ende voords met deselve bond-genooten, 500 betaamt, in Nuste ende eenigheyd trachten te leven 18. Voords verclaaren de gesanten dat haar heere syn selven, als ook SyTI land ende onderdaanen, gehee overgeven order bescherminge van de Comp" die altoos Wil ende sal erkennen voor synen schut- ende scherm-heer, gelyk ook d'E. Comp" deselve soodaanig aanneemt ende belooft na vermogen tegen alle, wie haar soude begeeren overlast doen te protegeren; its dat sy ook in sulk een haer tot hun defensie soodaanig comporteren door Comp gesag-hebbers dan aanbevoolen werden ende gesien dE Corp Fu al verscheyde onkosten gedaan heeft om die vin Sumbawa hazr behoud tc doen YCTIIE4TICI oox omdat gemelte koning OnSl vyanden de uytgewekene Makassaaren onder Syn beschermirge gchouden ende gedoogt heeft, gerrelte Hoog- heyd ook verbonden 2yn ende blyven, hem soodaanige breuke onderwerpen als haare wel gemelte Ed' indien het mogt geoordeelt werden te behoorer; heI dierwegen sullen gelieven op te leggen: Beloovende de gesanten te bevorderen, dat coniract hunnen heer enide koning tot Sumbawa, item alle mnindere Groote van dat ryk, in presentie van diegene, dewelke de Comp daartoe gelieft te gebruyken sullen ratificeren ende, gelyk sylieden nu gedaan hebben, heyliglyk besweeren. Boven dit alles blyft Syn Hoogheyd gehouden met den eersten op het believen van haare WelEd? selfs in perscon VOor

gemelte haar WelEd: den heer Gouverneur Generael ende de Raadent Indie te compareren ende aldaar versceken de aggreatie van contract:

Eyndelyk , opxdlat alle bovenstaande poincten des te religieuser miogen werden onderhouden, zyn deselve door voorschreven heeren ge santen wegen hooggemelten koning, item VCOT haar selven gelyk hoofd dese gespecificeert staat, Op den Alkoran beswooren ende onderteekent ende tot de meerder bekrachtinge gedronken Jin kris senwater ten overstaan van den geheelen Raad deses casteels, item Zyn

CEEEKALR NEDERLANDSCHE GEOCTTCYEEIDF

Hoogheyd radja Palacka Hie Vaka, cd Fitou, crain Linkes, crain Mandelli; crain Wello; radja Djepomana dain Memang, dain Toeljing ede galeran Candjar; die desen cok met hun woonlyke handteekeninge als getuygen hebben onderteekent: Aldus gecontracteert, beslooten ende bekrachtigt casteel Rotterdam op Makassar dage, jaere ende plaetse voornoem, (was geteckent) : David Harthouwer, Jan Fransz Paulus De Bock, Francois Prins ende Adriaen van Laren Ter zyden stonds Comps zegel in rooden lacke gedrukt ; noch iager stond ter ordre van den president, (geteekent) Willem Bastincq; secretaris.

CCCXLVII: BANDA

Augustus 1674. verbunders; Joli 1665 cenige negorijen het eiland Leti gesioten (zie hiervovr, bldz. 331, hadden niet het geheele eland onder de suprematic gebracht, nicttcgcnstaande dc orangkaja’s welke deze Verdricer slotcr; daarin sprcken van hun ciland Leti. Ook hier ging Willett Maetsuyker voort me net gebied Compagnie $ rccnten Forden (Vel; hiervior, bidz; 486}.

Verbord opgerigkt tusschen ons ondergeschreven afgesonden Tin den h’ Willem Maatsuyker, gouverneur en directeur over eylanden van Banda en aencleven van dien, onder tbeleyd Van d’Ed. heer Joan Maatsuyker, gouverneur generaal Oe d’gantsche Nederlantsche Oostindische Komp dcene end’ orankayen op eyland gen” Leety van de negoryen Batoemea, Toeteky, Tombra, Letiwe- wang en Lontusie, $\frac{274}{}$ SC0 VOOi hun selven, hare successeuren onderdanen van d’andre zyde Te weten Dat d’orankayen voorn hun selven methare successeuren ende onderdanen gantschelyck overgeven aen de gehoorsaamheyt van Nederlantsche Oostindische Comp hair stellende als getrouwe onderdanen derselve in welker voegen sy voords onveranderlyck be loven 2et welgem’ Komp alleen met uijtsluijtinge van alle andre

natien, sy blanke of swatte, hare stranden e landen sullen open- stellen ende geensints toestaen dat ymand anders daarop geadmit- teert, weyniger met deselve eenige contracten, beloiten of Ter bintenissen aengegaan werden, nog Iirer MecT Ende ten eynde derselver goede meyning en opregtigheyt te meer mogen versekerdt blyven, s00 ist dat dEd: Comp bij desen werd vrygestelt, QInI wanneer haar sulx gelegen sal komen aldaar eenig volk, logie of fortres te leggen in welken geval orangkayen beloven, het volk in alles de behulpsame hand te sullen bieden daar het nodig zij voorts de logie of fortres die d'Ed. Cornp daar Iogt resolveren te leggen te helpen oprnaken Hiervoor verbind sig d'Ed Comp de versogte bescherminge op haar nemen even de goede borgers Mardykers Banda tegens alle een yder, die deselve schade ofte leet mogten aendoen ofte willen aendoen als sij sux komen bekend maken versoeken: Het sal de gemelte orankayen vry staan jaarlijx oite s00 dikwijls het hun gelegen komt met of sonder hare coopmans"" in Barida te verschynen of haat volk derwaarts laten varel; alwaar dan wel behoren als vrienden en goede onderdanen sullen werden ontfangen en getracteert: Welke bovenstaande articulen wij gesamentlyck oor ons cnde onderdanen nakomelingen belovende sonder eenige minste infractie in alles promtelyk aar komen en agtervolgen, doerde bekragting van dien wedersijds gewone solerrniteyten, den eed getrouwigheyd en werd den gemnelten daarop vlagge behan- digt met deselve Ben alle acnkomende volkeren te bethonen dat sy Sijn bondgenoten onderdanen Tan d'Ed. Comp Aldus bevestigt de negory Tombra eyland Leety den Aug" 1" 1674 Was getek' gesteld by Toetiequeer, dit by Massah dit by Belcleran, dit by Thetij; dit bij Cocnacke, dit by Panoera:

CCCXLVIIL SOEMBAWA MAKASSAR:

12 Augustus 1674. [275] Met de Onder werping van Sangrat (Noordkust) Sozmbawa (Westkust) kon Men Compagnic' $ gezag Soembawa vootloopig voldocnde vestigd Tekencn Men gebruikte de rdja Dompo hier 2ls bindingsmniddel, door vroegerc rechten van Makassar Sanggar thans Veticene aan Dompo, erkenning noveroude Techien diens zijde (vgl. Encyclopacdie, IV, bldz. 9), terwijl men Zote drocg, dc andcrc vorsten van Eet ciland het contract tc laten ondcrtedkenen

Op huyden den 12" Aug" des jaars 1674 compareerde pitchcaar bhalij [276] in de verdestrueerde negorij Sangarra op de strand (mgewapend ende sonder geweer VOOt den cotrmandeur Jan Francen Holsteijn, Koeton; koning van Corea, Pangoela, galaran plaats, Boumi towa Bocmi wola, raden de negory voom en hebben dese naar gedane verootmoedinge voor dEd Corp' Voor haar als Voor hen nakomelingen, de volgende poincten ondert drinken crissenwater op den alcoran l411 haar landswyse Op- rechtelyck beloven te sullen makomen; Eerstelyk beloven sij den conink van

Dompo te erkenen voor haar wettigen heer en koning, gelyk sy van overouds schuldig en verpligt zyn geweest, mitsgaders alsulke gehoorsaemheyt bewysen als een getrouw onderdaan synen heer betaamt en toekomt te doen

Zoo segt radja Dompo mede, gemt volkeren te aennernen VOOr goede vasalen belovende haar ofte noyt met eenige extreme diensten boven syn andre onderdanen te sullen beswaren; veel min eenige schattinge of recogritie jaarlyx te doen opbrengen

Beloovt crain Dompo sorge te dragen, in die gewesten ofte dien oort uyt geen uytgeweke van Macasser daar weder komen nestelen doende radja Corea mede belo itcn, van alle saken van gewigte onder Syn jurisdictie voorvallende promt rapport telkens aan Syn opperheer, radja Dompo, te doen Aldus gecontracteert, belcoft erde besworen ten dage maand jaare in't honft vermeldt: Ter presentie Turele boelo, den saban- duar Codjarobo, gesanten radja Biema, Range Attie, souroan van radja Sumbawa ende Angalie, broeder va radja Tamborang- die desen nevens ons ondergeschreven met de gewonelykc handteke- ning hebben bekragtigt En was getek' lan France Holsteijn, Paulus de Bok, Symen Janse Sampson, Wagenaar en A. Oosten:

CCCXLIX. KUST VAN MALABAAR_

14 Augustus 1674. onFst deae Jartn OP de kust Malabaar Cenicot zich ook mmant rijkje Tckkenkcer , Uct Fooverijen plaats ronden Wiantere zich Vorst, de beheerscher !an Cochin de 0. zancnlijk mnesten Wcer stellen:

Contract cn nader verhond van vriendschap , gemaekt tusschen den Ko van Teckenkoer cente ende Nede-lanidse Comp" uyt derselver eeem den come mandeur [lend' van Rheede Drakensteyn, mitsgaders den capitein Burghart Uytter (aer {e voltnagbgt; andere zijde.

Vernieuwende het contract vreede dEd. Comp" en den Ko. vaj Tcckenkour vrundschap tusschen Voot#n gemaackt.

Omdat het vorrschreven contract Van vrundschap gebroocken Mz5 doordien de rovers int ryk Cochin hun roveryen hebben gepleegt haer de pagood Aae Corraraneller Jand [ecken - kour zig onthouden verpligt sig den ko Van Teckenhour het verschil Ie vereffenen te doen ende ingeval rovcr; ontmoetende, zoowel in sijn landen als pagooden verbind zig de Ko. deselve z00 trogelijck is te vangen ert levendig in handen van de'Ed. Cotrp: leveren off dood te slaen en SOO eenige van d'zyne de roovers oock mogte aenhouden straflen; tede wanneer eenige andre ko- ningen

vorsten sulx quame te beletten, als dan de koningen van Teckenkour, Cochin, ende d’Ed. Comp te samen deselve zullen be-corloogen.

Dat z0o wanteer in de pagonden limiten ofF vrye heerlykheden buyten het ryck Teckenkour , daer hy het gebied (nevens andre koningen) over heeft, Z00 daer eenige rovers mogten onthouden otte aengehouden werden ende d’Ed, Comp’ off den ko: van Cochin Ceselve van daer willende verdwynen, de ko: van Teckenhour als dan daer mede niet sal bernoeijen maer zig nutrael houden Om welcke naet accoort verbond Vam1 vrundschap stand te dcen grijpen, zyn hiervan gemnaackt vier eensluydende instruten- ten, 2 in de Mallabaersche en 2 in de Hollandse taele, geteeckent by den ko. van Teckenkour in zyn palleys %p Ollachely zynde in de Mallabaers styl in t jaar van Coylan 850, den 3” d2g van haere maendt Ingam en naer Hollandse styl den 14” Aug 1674, mits gaders by de Ed. capt. Burghardt Uytter , uyt Ilame van d’Ed: I. colmanideur Mallabaer , H; Ult Rheede tot Drakesteyn, wegens de Nederl” Comp Onder stont in Mallabaerse caracters merck de teeckening 4a den VJn Teckenkour, daer onder : getk’ Burghart Uytter. Ter zydle stont: my present; Jan van Ryk:

CCCL: KUST VAN MALABAAR

2 _3 Scptember 1674. Hoezcer het rijk Cochin in dere dagen gehccl order Compagnic $ Vnco gekomen; blikt ten duidelijkste uit onderstanno contract inderdaad niels sregulatrent ordre wegens Cochimse

Den koning Vam Cochim, dhr. Conimandeur en byna alle zuijder moorder regedores landgrooter; den anderen vergadert zijnde de pagode Paloancer, Syn by deselve Ivaren bestandige gocde regering ryk beraamt en vastgestelt dese volgende clausulen. Wanneer den Palletto Talleschanoor ?), Manacotta en den Mane haften capt” Borgart Uyter uyt den haat van d’ Ed. Comp’ ver-gadert zijn Tan slands saken Inct den anderenl redekavelen soude dit geschieden ter presentie van den Coning, dewelke dan ook soude stellen de regedorer, beginnende Cochim Icct andre Paatsen als ook de rekening lateri schryveri door de schryvers, by den Koning daartoe gestelt ; den Koning soude maandelyx tot leettogt genieten 3000, den tweeden prins 1500 , den derden 750 en den vier dlen 450 fs sullende alle vier , koning als princen voorn’, dese crdre hun ook menageren ; dat erfgenamen of princen voorn geen deel souden hebben aen de winster vall den; pagten contributien, straffenpenningen die voot de erfenissen. dewelke sullen werden aengegaen, betaalt werden, thollen en geregtigheden de goederen coninx hof behorende: Die sonder kennis toestaetl d’Ed. Cono’ geen successeurs Van ryk mogten verkiesen

Gespraken synde van den canarijn Pierembala, [277] die soude rek' doen aen de geseyde vier ryxraden van tgene hij had onder hem Echad als van de concorten by hem gedaan, dat hy Cochinise Tijk na syn conditie Op de basaar canarijn vrij vrank nevens andre coopluyden konde blyven level; sonder sig Inet cenige dingen van de regering te bemoeyen, ten waare hem sulx by een ola van d'Ed. Comp' was toegestaan, Dat de pagten Tan den soubacq [278] als andre dingen niet dan by de vier bestemde - ryxraden in de tegenwoordigheyt des Koninx mogten werden verpagt, dewelke ryxraden altoos waar nodig sijn by den anderen sijn sullen en straffen die gene welke verdiend hebbet, opdat op sulk een wijs dit rijk wel mag geregeert ende gestelde dingen onfeylbaar mogen werden agtervolgt, van de welke den Palletto sal syn den opperbestierder , die de resterende pen- ningen der landen Paddrahoer en Maparahoer [279] docn invor- deren aen Quillicara overgeven ende onkosten beginnende Tan Colinx hof sa laten geschieden door de schryvers, by de Koning gestelt, alles laten in rek' bretigen dat de rek" Vre alle kanten 401- gebragt zynde van alle vier raadsheeren sullen werden gehoord gesien door hun aen Coning daarvan promt berigt gedaan Dat d geschillen, die tusschen de vier ryxraden voorn mogten roorvallen door Koning en de k Comntnandeur sullen werden bygelegt ten eynde alles in gocde ordre mogten werden onderhouden In de stadt Cochim, den 7ber 1674. Was getekent de naam van roning in Mallabaarse caracters Lager stord dit reguletrient order nver de Cochimse regering is in Ons presentie Inet Ons advijs gemaekt en by den coning Moctadaville getekent: Was getek' Hcndrik van Rhedc tot Drakesteyn: (Ter syden) hier van sijn ge- maekt getekent twee originele, in Mallabaarse tale ges" wadr deselve gisteren sijn onderges bij den koning Moetadaville aent Cochimse hof heden den September 1674 by den h" comman deur Hendrik van Rhede tot Drakesteyn , uyt den nlaan der Comp en daaronder zegel van d'Ed. Comp' in roden lack gedrukt. Ter ordre van de h" command" voorn cn den Raad getekent : Jacob Versteege, secretaris

CCCLI; KUST VAN KOROMANDEL

September : 1674. [280] Wij zijn nog den oorlog tusschen Nederland en Frankrijk De Franschen haddcn uden Konirg Goikonda sonder eenige het allerminate regt afi- Fensncm de stad St. Thome om ken Faer vesten versoek Octadwcr Koning Golkonda oud vriend van dc Comp sijnde, hebbcn wij eyland Ceylon een goede krijgsmagt derwaerts geschikt Tdt geruijmen tijd de genocmde plaats beleger: gehouder; dcn regtcn cygenaer restitucren Thome dan reeds maanden (sedert Juni 1673) ingesloten, zeezijde mct #veld-leger' behulp inlandscke bond genooten: Ieza slad dus ,de Fransc Gencraal de restcrenden sytvolk bclegcrd. Dcn November Ktcce Ien Batavia officieel bericht van de Kust Koronandel, uyt dewelke aduiecn Icn September dan is komen blyker; hoc daar tcr

kuste Op Scptembcr Ttroe atusschen Nederlard Engeland Uername1 zyndc, de Fransc binnet Thome dagen daec hadden Reaccordccrt die selve stad in Comp nanocn Duet Icrcren (Dagh-Register 1672, bldz: 325 340 ; 1673, bldlz. 261, 288, 322; 1674 passim Register).

Artikulen vai accoord rakende opgifte der stad Thome, besloter tusschen d'Ed. h' Jacob de Ja Hayc, lieutenant generae water en lande Over de legers vin Syn Alderchristelyke Maijesteyt den koning Vil Vrankryk en Navarra, uijt name van wegen hoog gend" Mayest,, ter eenre, ende d'Ed heer Anthonio Pavil- joen Raad van India gouverneur der custe Cormandel, commanderende het leger dat gecampeert Voor stadt St: Thorne uyt name en van wegen de Hoog Mo- gende Hleeren Staten Generae der Vereenigde Provintien van Nederland Fonorabele Geoctroyeerde Oost-indische Komp' d'Ed. heeren Gouverneur Generael Raden der voorschreven Nederlands India ter andre zyde;

Eerstelyk. ## OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Dat Syn Excel lentic monseigneur Jacob de Ia Have gefortificeerde stad St: Thome sal stellen in handen den gouverneur de k' Anthonio Pavillioen; deselve tormna als die sal WCSEIL ten dagc van de overleveringe, nevens de artillerye wapenen. ammunitie Tan oorloge die in de magasynen van de ges plaats ten voors" dage sulle bevonden werden; wel verstaande dat men ter goeder trouwe niets sal mogen destrueren Goede stad fortificatien artilleryen als waperen der maguasyten, uytgesondert het gene van noden sal wesen omt gehele guarnisoon te armeren, sonder dat mijn voorn op deselve plaats en dependentien van dien iets sal mogen pretenderen, behoudens nogtans de dingen, dewelke hierna in andre articulen sullen gespecificeert worden

Dat het gantsche voors" guarnisoeni en dcpendentien sullen vertrekken in den tijt van vijftien dagen nadat het tractaat geteykent geaccordeert sal wesen; langer s0o het nodig is door TAtuCment in neerstigheyt Van messieurs de Hollanders int bestellen van de lading en de victualie mitsgaders al"tgene noden sal sijn vOOr ges" inschepinge waartoe sig verbinden te fourneren vaartuygen, luyden en andre nodige saken, die van doen soude mogen hebbet sullende Voors troepe: uyttrekken, behoudens haar levens InCD haar wapct, bagagie viveres, paarden, vliegende vaandels brandende lonten, cogels in de mond en slaande trornmels nevens twee veltstukken van ses ponden bals ten hoogsten sonder dal menl mogen visiteren, nog door taste de bagagie in eenigerleij wyse CTl maniere hoedanig het ook zy ; en sullen sig in denselven tyd embarqueren in voors vaartuijgen en

mossuls die haar bestelt sullen wordet door de Hollanders Om worden gebragt aen scheper hier gementioneerd, sullen uijttrekken boven gaan regt uijt door de korste weg naar strand, te weten den ge seydcn De la Haye met het gantsche guarnisoon generalijck alwat in sijn dienst van Sijn Alderchristelykste Mayest' is; sullen gebragt werden aan schepen, die haar verschait sullen worden, sonder dat 4am haar eenig ongelijk; beletsel of andre soekingen mag gedaan werden, welke corsake, reden pretexten dat ook soude mogen eset.

Dat het trinsport ni Vrankrijk van den persoon van de h' De la Haije syn bovenges troepen Ae guarnisoer Va Thome de Hollanders sullen lenen verschaffen twee goede schepen vat corlog, in staat voorsien van seylen ankers endle syne verdere monture of garniture, generalyk altgene dat tot de YCOTS reijse nodig sal wesen Cn daarin schepen ket ges" guarnisoen dependenten als cok de mondprovisien en viveres voor agt maanden en sal de artillerie tufe schepen bestaan weten; hct grootste 10 stx ge schut yder van 12 Ib bals en thien andre van agte het cleene ge monteert IniCC stukken van agt ponden goct buskruijt en 3000 cogels naar advenand van de artillerije in alles de cogels e canons van YscF sonder in't getal der voors' 30 stukken te begrijpen de twee mnetale geaccordeerde veltstukjes, voorsien met haare ammunitie advenant

En sal de lening van de ges" twee schepen geschieden op vOl Fende conditie, te weten dat naar het arrivement van die twee schepen Vrankrijk Syn Alderchristelykste Maijesteyt beyde vOOIS schepen in deselve maniere fortie llet haar artillerye en dependenten sodanig als deselve dese custe van Cormandel haar "ertrek met de voors troupes van Sijn Maij' gequipeert sullen sijn geweest, sal restitueerer aen d'Ed. Heeren Bewirdhebberen van de Honorable Comp. der Hollanders, residerende de Vereenigde Provintien, of aen degene die hazt zyde volragt sullen hebben om die ontfangcn sal ook renbourseren de oncosten van viveres provisien, tet dewelke de twee voors' scheepen alhier sullen wesen versien door de h" gouverncur Pavillioen waatvan d'Ed heer Haye alhier acte van ontfang versekering gocde forme sal verleent hcbben:

Dat de voors" twee schepen sullen vertrekken met: d'eerste ge legenth soodra als de bovengementioneerde tyd verstreken cargasoonen viveres en water ingescheept voorts alles in staat OIn vertrekken sal gebragt wesen ende ock de schepen in goede staat sullen Wnsen naar het seggen experte luyden degene die deselve te kennen de eenre erde andre zijde sullen verkoren werden ende sullen hare coers direct naar Europa stellen, sonder sig Op cenige plaats aen de Hollandse Comp toebehorende en besonderlyk wan eyland Mauritius op t houden maar sullen haar coers buyten ofte binren door van Madagascer setten, sonder in de havenen van de Cabe de Bon Experance te lopen, Maar

eeniglyck tot St: Helene FAscension ofte andere onbewoonde eylanden, sonder te havenen de plaats van de Staten der Vereenigde Provintien Wrl Nederlandt:

En by aldien ees Francen in twee schepen, hier vunci Kem cenige schepen van de Nederlandsche Komp ofte andre onderdanen van deri Staat der Vereenigde Nederlanden komen te ontmocten sullen sig wagten beloven haar geen ongelyck, schade of beletsel Jen te doen veel min jegens de forten en comptoiren en plaatsen daaronder de gehoorsaemheyt van deselve Comp staande nog eenig daad van hostiliteyt hetsy directelyck of indirectelyck te onder nemen: Insgelyk beloven ook d heren Paviljoen en Raad den name de Staten der Vereenigde Provintien ende Komp: der Hollanders, geven een paspoort en authentique versekeringe haar te doen passcren alle sekerheyt dat ioonders onderdanen der Staten de Nederlantsche Comp haar niet Silllen mogen molesteren nog eenig Ongelijk offte verhindering Ran doen maar deselve later passerer naat Vrankrijk vrijelijken sekerlyck:

Dat van den dag, dat dit tractaat sal gesworen, verdragen en tekent weser, tot den geexpireerden tijt van de overgevinge der stadt toe" alle acten van hostiliteijt aan wedersijden sullen ophouden speciaal int reguarde van de Moren, met die reserve nogtans, dat die ges" plaatse in de voorgenoerde tyd sig suller houden in de stat en Sijne dependenten sonder aen ordonnarisse posten am de Moren en Hollanders verder te naderen dan tot de kerck da Luz wan d'eene kant of tot de twee hoogstens largs watering van de zee, tot de dragt van eer musquetschoot van het fort Dorgeret cn aen de andre zyde de Zuyd ; en sullen niet over de rivier Inaar wcl binren de gantsche spatie Va voors" rivier, koten Sullen dit de scheijtspalen soowel voor d'een als dandre wesen en sullen ook gedogen, dat de posten van de Hollanders en van de Moren 500 as te lande continueel als ordonnary sullen bewaart worder, Om effectivelyk te beletten het inkomen van alle soorten van provisien binnen de stad St: Thote, sonder dat die van binnen haar soude mogen verjagen ofte beschadigen, sonder dat deselve Ook de voors limiten sullen mogen passeren

Ende onder voorwaarde dat van den dag vani voors getekent tractaat of gefourneert Kerden viveres voOrS. guarnisoen, mits betalinge van de selve volgens courante prijs, opdat aile schaade, intresten en alle acten van hosteliteyten tet eenre ter andcre zyde souden ophouden wel verstaande dagelyx twaalf hond' ponden rijs, drie coebeesten en vijftien schapen voor agthondert mannen, 1Vz rys voor yder man met beding dat de vuoTs koebeester, schapen rijs dagelyx sullen geconsuteert werden

soo het quari te gebeuren, dat in de tyd hierboven gcn" Foor d' overgevinge der stad een notable magt France schepen quam Om de plaats te seconderen en datse de Hollandsche schepen die de plaats beset houden, attaqueren en dat deselve Hollandse schepen dese trag teden te beletten; ja selfs te attaqueren Soo

sullen die van birnen in de stad haar schepen niet helpen nog adsisteren nog met artillerye nog met volk op eenige barques gestelt, die voor de stad S’ Thome Eogte #csti mJat alle beyde dle partyen laten begaan ; ende ingevalle dat de Hollandse sche[en deselve net en konden beletten nog des trueren 0i deselve andersints van hzar voornemen afwenden dan sal dit accoord nul geender waarde verclaatt worden, mnaar by aldien eenige provisie te lande offte water daar binnen quame die Voot ninder als Tour twee maanden in de voors stad soude geraakt Wcsen dit contract teenemael zijn effect sorteren in de voors” forme egter gehouden werden:

Dat alle Portugese ingesetenet swarte en audre uyt de voorn” plaats suilen mogen trekken met haar goederen eftecten retireren alwaar het haar goed sal dunken dat binnen voors 15 dagen

Dat de gevangene, die geduurende hun beleg s0 op Nederlanders als Moren gemaakt zyn , van wedersijden sullen wedergegeven worden ten dage het Jccoord teykeninge Mn het voots Tractzat.

Dat inon den direct’ generaal Francois Caron met alle sijne tlomestiquen equpagic wapenen bagagie MCL dle schepen mess de Hollanderen het aanstaande moussui getrans porteert werden Tnar Zuratte met alle sekerheyd selver ingevalle Ly begeert de reijse over land te doen, dat hemn dan tot dien effecte nodige pasporten sullent eent Werdcn

Datter twee of drie gedeputeerden sullen wesen in het uyttrekken van de troepen Van Syn Alderchristelykste Mayest’ als die ernbar queren sullen in de twee schepen gefourneert door mess Hol landers. dat ges gedeputeerden naar het uyttrekken der voors troepen de sleutels van de stad ontfangen sullen uyt handen van dc major van garnisoen en dat van den dag dat vcorsseijde tractaat besloten en getekent sal zijn, Syn Exelenitie sal senden twee personen qualiteyt in ottagie, verantwoorden voor de viveres die men dagelyx in de plaatse salsenden int geheel vant gantsche tractait en sal tot verwisseling een of twee van qualiteyt wegens de Hollanders gesonden werden

Dat het convoy, welk Tcm gevch Francen, mCh het goed vind geven, sal wesen ten wille der Hollanders soncer naar naar vzart Om te leyden, tselve na haar Jatende gelyk boven verdragen is, nog niemand te stellen op de voors twee sche pen, geleend aen de Fraricen, tegens haar wil.

Dat alle de bovenges articulen wederzyden gesworen gcac cordeert belooit wesende, sullen gehouden getrouwelyck TUT gekomen werden ter goeder trouwe sonider eenige fraude ofte list, hetsy door schryffouten of andre gebreken vergetingen sullen geauthoriseert geteijkent werden door alle, die daartoe van nood

sullen syn; SOrider dat daarria eenige incidenten soude Iogen maken op de begane ofte de gepretendeerde begane fouten in det voorsz tractaat, alles verstaande ter goeder trouwe als boven.

1. Beluven sweren, aftirmeren verpligten sig de ges” heren; Jacob de Ja Haye, Francois Caron, directeur generaal ende s”* Marsje gouverneur en andre van de principaelste officieren deser plaatse ter eenre zyde te bewaeren nakoren executcren IaIn #cncten exactelijck goeder HOuWE door onderdarien wan Sijn Alderchristeykste Mayest’ de bovenges” traclatcn cn articulen: Ter oirkonde van welke sy die hebben geteykent met haar ’ eygen handen en gesegelt met het segel harer wapenen ter andre zyde Ed. heer gouverneur Anthonio Pavilioen, de ness” den vergaderden Raad wegens Hoogmogende H” Staten Generael dler Vereenigde Provintien Honorable Cump der Nederlanden beloven, sweren, affirmeren verpligten sig; houden, (na) komen executeren maincteneren exactlijck ter goeder trouw door onderdanen der get` heren StatenGenerael en de geengagierde Ees” Honorable Comp’ In oirkond twelke sy die hebben geteykend met haar eygen handen en gesegelt met het scgel van dc Comp’ haer wapenen: Geseyde tractaat, inhouderde de de 16 articelen hier boven, sijn gemaekt en geaccord’, geleyk besworen so0 tot S’ Thome als Tiroe Wilikanij den 6” ber. van jaar 1674. Hier stonden de handteekeningen nevens desselfs particuliere zegel in roden lack van Des Cartes de Sler- A. Paviljoen, ville “) , Jullien hier stont het grotezegel Barent Clebout, Rackenbeau;, van d’Ed, Comp’ in roden Martin Pit; Baigneux, Jak, en ter ordre van dEd Willem Hartsing, Chreaute Aupert gouverneur ende Taal Joan Roelantsz, Thiverne, get’ Ruyser, Secr” . Herbert de Jager [281], La Juncquere Francois Tack [282]: de Manuvieliers, de Maille, Hier stond Comp” kleen Chevaljer de Maigson Neuve, segel g’assign Baron N Ruyser, Seckt’ . La Haye en de Torin [283], Secrt’

Lager Wy. Maarten Pit, commissaris generael secrt’ Raat van Nederlands veltleger Toor Thome en Francois Tack [284], cap” over een brigade Nederlanders in dienst der Comnp’ selve voors” leger versekeren getuijgen, dat wij present zyn geweest bij beswering, teykening segelinge Sijn Exelentie de Ia Haye, den directeur gen Baron, den gouverneur Maille de voornaamnste officieret der stadt S’ Thome Was getek’, nevens stelling nieuwr zegels. Maerten Francois Tack: Nog stond onder elken zey schrift getek’ de Lorin

CCCLII: KUST VAN KOROMANDEL _ GOLKONDA: September 1674

Koninger Golconda hebben vcracheyde Ficmang Compagnie Mazulipatam vergurd; harcn handel aldaat Vrztiy zonder nloeylijkheyd te dryvem; dc goederen in zudanige dorpen zy willen tiogen inkopen

Het derde bevel verleend door Sultaan Aboe-il-Hasan Kotbsjah, den laatsten Konink, wegers de tol-vrijheid om de Noord Cor Inndel, luyd als volgd. Boven aan stord, den hoog verhevenen God: Wat lager. Het zegel TaN zyn Majesteyt met deze omschryving Het eynde zy Iet heyl geluk; Daar is Een werelds onderdanig gebod blinkende als de z0n, Fan noodzakelyke agtervolging zodanig met glans, en heerlykheyd voorschyn gekotren, gebieders, verrigters der zaken, Land- drosten, Heerschappen, Oppassers, wegen a101 de kant van Bhimond-patam Eloer, Raasjerandri, Daatseron, Palikol; tot aan de gezegende koopstad Mazulipatam Heerlykheyd Akulmonaar, [285] te weten Dat de onderhorige der Hollandsche Kapiteynen altoos met koop manschapper, dragers andre goederen met Ballagats schuytjes over de rivier, en het droge gaan en komen, het haar gelieft, dan van bOven-genoemde plaatzen nair Mazuli patam, of vice versa ook naar andre plaatzen, naat haar believen, dat uyt cen oneyndelyke wyd-uytgespreydde Koninklyke barm hertigheyd de tollen, pagten, Pullery, [286] Moelawisaal, draag gelden, ’tzy dan datze yets het hoofd of p de schouders dragen, zotrunige andre preetensien, zy datze een naam hebben door gewoonte ingekrompen zyn dcor hct geheele Koninkryk, niets yt gezonderd, quyt gescholden zyn ; daarom moeten zY (Regenten) ter oorzake die geregtigheden de Hollanderen niet de minste moey lykheyd aan docn ar toelaten, dat zy met gerustent gemoede haren handei dryven zich achtende opgelegd te wezen dit met alle vlyt te bezorgeL, Op dat de Hollanders niet overkome dat haar gemoed zoude mogen ontsteller; des zo ymand Ieg tegen werelds onderdanig gebod verkeerden weg inslaat, zat de Koninklyke straffer, kastydirgen onderworpent wezen, derhalven moeten zy, (Regenten) het Koninklyke dreygement met verwaarlozerde, en in wind slaande, dit houden voor een zaik van zeer sterken aandrang, zich gedragen naar den inhoud, van dit hoog verheven gebod en in het minste daar van nict afwyken, een copye van dit bevel, tot zich genomen hebberde konnen zy het origineel wedergeven Geschreven den tienden der mane Sjarnandi acher Anno Muhammieds 1085 Anno Christi 1674, ter zyden stord met licentie van de Heer Madoera, generaal boekhouder des Koninks.

CCCLII KUST VAN KOROMANDEL _

13 September 1674. [287] 1666 . Wftd Tritelapatram 247 de 0. C in pacht gcgevcn Hoor naik Tanjore uit nazm den vorst Madura wel

Contract van alliantic vrede by d'Ed" Heer Rijklof Goens, raad ordinaris Yndia admiraal velt overste eyland Ceylon de kusten Mallabaar, Cor mandel etc" wegens de Nederlantsche Comnp aangegaan gesloten met Cawattaneyke; gouverneur van Tanjaouwerse benedenlanden; wegens lockenade neyk van Madure, daar volgens verthoonde volmagt, geextra" heert uyt seker ola van procuratie door gem" neyk van Madure op voors" Cawattaneyk verleent, gemagtigt synde, deselve met syn cygen handteekening geauthentiseert,

Eerstelyk werd d'Ed. Comp" vergund vollen eygendom wegens den neijk Madure door Cawattaneyk nu voortazn cn voor altyd opgedragen de helft der generale incomsten van de buyten stad Nugapatnam, doende gcm' Cawattaneyk, mits desen ook uyt den MJai ende wegen den neijk Madura afstand van adre helft om bv d'Ed Comp" in geheel en als boven VIOM altyd de generale inconisten getrocken te werden en souveraine hcerschap pye daar over te behouder nits dat d'Ed. Comp' jaarlijx daar Yuur aan gei neyk van Madura sal voldoen een recognitie van 3000 pond volgens de Coets land synde fanums pardau ende Tin 3'2 mat en een welgeschapen oliphant met tanderl, die gem' neyk alhier off Tutucorijn door d'Ed Comp jaari-X sal gelevert werden

Item vergund gem' Cawattaneijk wegens voorn nayk Madura dEd Comp van Iu af a11 voor altijd de halve generale incom sten en volkomen heerschappij vant dorp Trimelapatnam met de ardre daaraen behoorence; te weten : Mattigoedy, Caylpatte Farra danade Cosse. Callicade en Palligan, zeeplaats Carcal alleen, blijvencle d'EcL. Comp gehouden voor de andre helft jaarlyx aen mcer gen nayk van Madura te voldoen de somma Van 2200 pard" in contant, te weten Vdo dle helft der incomsten vall dorp arcal 40OO pard" VOo die van Tririelepatnam 1200 pardl .

De thien Comp" dorpen. sullen syn ende hlyven soodanig als met den ouden naijk van Tansjouwer by d'Ed. Compx is gecon tracteert; tlog hyft d'E. Comp" gehoticlcn de jaarlijxe recognitie 1200 Mral" of 500 den nayr Madure te voldoen;

De hovenstaancle parthyen maken samen uyt een somitna van 6400 pard', die d'Ed, Comp" aanneent endle accord' den nayk Van Madura te voldloen in vier ternijnen 'sjaars wcten alle drie Imaan den vierdle part; aog sullen termijnen niet hetaald werden ruor aleer de clrie manden telkens verschenen sullen wesen.

Dc heydense pagoden in de huytenstadl Caraal en Trimelepatnam sinandle, sullen syn ende blijven hy haar oucle privelegie, hehoorendle hare Bramines die haar nog cenige inkomstcn derselve niet sullen werden ontrokken;

DEd. Comp sal hzar dmereTI des Naijks vijanden neutraal hou den, S00 lange sij ongchinderd blijft gauderen cftect dlit contract.

IYEd. Heer Admiraal sooveel mogylk bevorcleren, dlat den vrijheer Teuver met dlen neyk van Madure vereenigt en hevrerligt werd, waartoe syn Ed" aenneemt tot mediateurs emploieercn per sonen'van goede kennis en ervarenth' en een lid uijt het midden van Syn Ed' raadspersonen om soo't mogelyk is den Teuver daartoe te disponeeren; Dit contract sal wedersyds in de Nederduydse tale gesz. cn in Baddagas Mallabaars overgeset bij d'Ed" h" Admirael Cawattanayk getekent werden sullende yder origineel onder den nayk van Madure en d'Ed, Comp' verblijven.

In de stad Nagapatram den 13 September 1674, Was geteekent Ryklof van Goens en met caracters getekent de naam van Cawattanaijk: Lager accordeert met syn principael, getekent Aernou: Tera, secretaris.

CCCLIV. KUST VAN KOROMANDEL _ CEILON:

18 September_10 October 1674[288]

Septerber 1674 werd vredesverdrag gesloten tuescinen Vursl Madura Her: beratte Tet schillende bepalingen, welke ook vcorkomen Inet vredcverhond April 1660 (bldz: 16l, v) gesloten Tcor langc iaan sal schijten" Deze hemellichamen acheren lang: fnune[5 Feczen geschillen tusschen de Compagnie den overleder Teuver gevolge Ade quade overzetting vorigc poincten (Eet contract 16507)_ Iaatdoom Uamg de "ficndschap verotore geeil gezanten TtAT macinceren gezonden" Ten gevolge van zijn1 cood neeit Com- pagnie 'Giar Dovc orgelyk latcr verbij gaat; dic bij zijn leven niet zonucT resentitent zoude gebleven hebben" Maar na dit sterfgeval waren Madura gruote Onlueten ontstaan" daarom kad de Compagnie Lesloicr zJorer CCDZSSCCT HrAtEr ovCr Iet hoold zien" Verzock den Vcril Madura oude vriendschap Mueacken doorlugtige Comp Gouvernement des Tcuvcts ueder regten" Het gevolg wag dan onderstaand aczocrd" (Onitgegeven missive Vor Goens dcr Ueet Utnte 1675).

CENIRALE NEDERLANDSCHE GbuctRorEknns

Accoord Remaakt ende aengegaen tusschen Trimeleeede Paddy Catty, Teuver, heere Rammanacoil cnde verder daar onder gehorende Janden ten eenre; en dE4. Heer Rijklof ven Goens rad ordinaris van India superintendent, admirael veldoverste over kusten van India Cormandel en Ccylon wegens de heren gouverneut gencrael raden India als representerende d getlerle Komp andre zyde in de stad Nagapatnam in dato 1674[289] in maniere €h Op coniditie als volgt

Eerstelyk datter syn cen vaste liefde vreede Rocd FcT trouen tusschen d'Ed, Comp' en den Teuver voor eeuwig, onverbrekelyck en 800 lange son e tnacn sal schynen.

Datter sal sijn ecn gelimiteerde vaard tusschen wedersyds onderdanen in malkandcrs landen en havens en dat de engte van Manaar door Teuvers volk mzg werden bevaren, d'engte Vatl Rammanacoil by d onderdanen der Ed: Cotnp mits betalende yder als usantie des Jands mede brengt dat haare coopluyden sullen vocgen na d'ordre, die cer yder sal werden gegeven etl de wetten der landen sullen medebrengen.

Dat nogtans d 'oorloogsvaartuygen ende gcen coopmans in hebben, van beyde parthyen sullen vrY syn

Dat de vriendschap onderhouden alle voorvallende yet schillen gravamina minschap vereffenen jaerlyx cens gesanten van wedersijds sulle werden versonden indien d'ecn ander parthye nodig agte cenige mecrder legatie te doen, or iets voOr te dragen selve vermogen te doen;

1. Den Teuver sal de vryheyt van drie thonijs in de peerlvisscherij genieten even als hij deselve ten tyde van de Portugees heeft gchad genoten

Dat aen gem teuver en sijne onderdanen passen sullen werden verleend naar alle de havens Wat dEd. Comp waarmede sij in alliantie en geen oorlog ofte eenig ander verschil zyn, maer anders nict: 7. Eenige doodslagers verraders of andre bose onderdaren d'Ed Comp" des heren Teuvers landen komence verlopen, of wel eenige soodanige quade onderdanen van den heer Teuver naar Comnp' landen sulien van wedersyden deselve trouwelyk werden opgesogt, yder aan sijn Hcer overgegeven werden, om haar correctie ontfangen

Bij eenige stormwinden of andre toevallen ter[290] Comp schepen vaartuijgen als van derselver onderdanen aen des heer Teuvers landen koniende vervallen ende te stranden van de overgeblevene goederen of vaartuijg niets vermiogen naar; hetn te nernen, maar

sijn manigaars onderdanen versogt werdende O1n de behulpsame hand te bieden, selve te doen Voof welke niet anders als perg-arbeydaloon sal werden betaal:. Van gelyke des Comp landen cenige vaartuygen komende te strandetl; van de hecr Teuver als desselfs onderdanen; ingelyke manicre als voorS" staad mede gehandeld te worden:

DEd. Comp sal in des h' Teuvers landen tsy op Thondy Adriapatnam, of daar sulx dEd. Comp' best sal gelegen komien negotieren, een resident mogen plaatsen; daar voor haar negotierer, OOk s00 der eenige twisten tusschen d' onderdanen Van dEd. Comp : en den h' Teuver mogen voorvallen, daar terstont ken- Tsse van te komen doen, opdat yder Gucd regt mogt erlangen van overlast bevryd syn en soo de h' Teuver ok ijmand van syn volk op Manaar ofF Jaffanapatnam laten, sal sulx mogen geschieden; mits geen Moren TaAT van des Teuvers eygen volk sijnde en sal de huijsinge VOOr des 'Teuvers volk op Teuvers kosten Comp" volk op Comp" kosten werden getaekt ; Ook dese residentien weder mogen uytgeset werden sonder offentie

By aldien Portugees of cenige andre natie uyt Europa Voot deselve den Teuver den oorlog mogen romen aen doen dEd. Comp wanneer sijn Excelentie mogt versoeken, gehouden sijn, her mlet haar Iagt na haar vermogen gelegenth' bij te staen gelycke sal ook den Teuver d'Ed. Comp' wanteer sij het versoeken, gehouden sijn met magt te helpen, wranneer eenige natien vyandelijck mogten werden aengetast:

Soo dEd: Comp' des Teuvers volk noden heeft in eenige oorloge; sal dEd. Cump: de kosten betalen; ook de Teuver van d'Ed. Comp eenige hulp begeert, den Teuver d'onkosten betalen ,

Het duyken van chiancos sal door onderdanen Tal den Teuver, sooverre sijn stranden van vaste land strekt, werden daan mits dat hetselve sal geschieden met toestaan van 'Ed. Comp' dat se deselve cok aen niemand anders dan aen d'Ed Comp ter marktgang sullen leveren

Dat insgelyx op alle d eylanden, d'Ed. Comnp tocbehoren [de] , gene zaije, "ytgesondert Rammanacoil, door des Teuvers Onderdanen werden gegraven ofte vervoert; dan met speciael consent van dEd Comp'

Dat alle de rochevellen die in de binnenbogt door de vissers werden aengebragt; aen niemant anders dan aen d'Ed. Comp' sullen werden gelevert, sonder dat andere inlandse coopluijden daaraen Sullen mogen participeren.

Dat de[291] debiteuren van d'Ed: Cornp sullen staan onder het speciaal bevel judicature d'Ed Comp' daaronder expres werden begrepen hooitwevers en coopluyden, soowel Heydenen als Moren

Dat al degene die bevonden of @gterhaelt sullen werder, Comp’ peerlbanken beroven of buyten d’ordinary tyd uytschryving van dEd. Comp elders peerIbanken geronden werden het duykersgereetschap by haar hehben, aen d’Ed. Comp sullen werden overgclevert, tsij dan wat of wiens volk het mogte wesen als More, Jentiuny Parrias, niernandt uijtgesondert.

1. 292 Den h’ Teuver neemt aen en belooft, voortaan geen Mallabaarse areeq, tsij met vaertuygen of elders, docr d’engte van Rammacoil sullen laten passeren belovende d’Ed Comp’ daartegen, soc veel Ceylonse arreeq jaarlyx op Adrangapatnam ofte elders te bestellen, als die plaats of in’t gchele land van den h” Teuver sal komen werden verticrt ende verhandelt:

In den Jare 1674 op den 22”” dag September Cawattaneijk ordonneerd alle die daar aen horen tot Kiweloor; dat terwyle den gesant vanl de Ed; heer admirael Tinersa y 13 gekomen mij versogt pagoden, fanums ander geld Nagapatnam te mogen slaan, welk is tocgestaen en vergund , mits dat den Neijk helft der voordelen genieten daarum moet gij haar loven onderdanig zijn Ceridan synde de gewone onder- tekeninge Hein Cawatta neijk: Ter syden stond Wengitta Rengaye secret” lager accordeert Nagapatnam 10 October 1674. Was ge- tekent Pieter van Outshoom, genoerrt van Sonnevelt; raad secret’ Nog lager stond accordeert Colombo December 1674 WaS getekent Hendrik Schook, clerq-

CCCLV. MAKASSAR

11–13 October 1674.

Mct nct :luitcn nct Bocrgaaisch tructal de suprcmatic 0.I C over gekeel het Zuidwestelijk schiereiland nog volstrekt niet KOILCM gevestigd (vgl. hicrvoor, bldz: 426 cnz). Tot dic landstreken; welke den strijd vuortzeren hchoorde het rijk Mandar (&an de Westkust). lcidrs Wclcn het vuural sde practyquc aenradinge’ Karocrgkrocng landschap andere daar WTutreut gclegcn Koninckiens noch in haar voorigcn stant bleven sonder af CMRTET hacr voor Comp” vcrootmocdigen, waartoc cerst Coor vriendelycke middelen rouden acngcmaent WuroEi DoCK nacr mcdc Dont- gcnootschap Exgeven ; doch gulcx niet willende elpen; was vaaIne cil haer Op andere manier soecken” Dit bezoek ancere TTkettr Woroer gebracht UnfMe TATT daarbi; Tidia Palaka in dc armcn laatst van 1671 ‘werd bcgonncn mct dc krijgstocrustingen, welke nict vobr het aatst 1674 konden worden brcindigd met het Elulen orderstaand vcrdrag : Sulks nu gansche eyland Selebes alles in ruste Onder Comp’ gchoorsacmhcyd cnde bondgerootschap Iaare gebracht” (Dagk-Register 1670_1671_ blor 454; 1672, bldz 7; 1673 , bldz: 140 ; 1674, bldz 287.

Articulen poincten; waer Op tusscnen de groot ver- mogende coningen van Mandhaar met namen dain Roose, koning van Bellanipa, dain Managal, gemagtigde van den koning Tan Tcinrana, dewelke door indispositie niet kennen afkomen, dain Mattanan, conink Maijetme; dain Mandiacal, coning Parapodal, dain Marena coning Biawang dain Babang; koning Caloeco, dain Marre; koning Bodco, dain Sialla, koning Mapilli[293] galaran dain Mocoele ter eenre en den hcer president David Hart- houwer als oppergesaghebber over Comp" conquesten dit eijland Celebes met den aencleven van dicn, den nam wan d'Ed: Joan Maatsuijker, gouverneur gcnerael en de Heren Raden 7ai7 India, rcpresenteerende Hooge Regeringe oppermagt wegen de Gene rak Vereenigde Nederlandse Geoctroyeerde Oostindische Komp alhier in India, andre zyde gemackt, sloten en vastgestelt ccn ceuwig durende, vaste goede vreede, vrund- en bondgenootschap:

den eersten bcloven sy, koningen aen d'Ed, Comp over sullen gevrn alle hun grofgeschut ende bassen, welke sy in haar Vcr- togen hebben voor de waardye, erkentenis der gunste gratie, dat haar het minder geweer werd toegelaten behouden;

Dat voortaan ende altijd sullen WCSCn vriend van Cornp' vrienden ryand in Comp vijanden ; item ook onder Comp" bniere by voorval eenige oorlog hierby omtrent tegens wie het mogte WCSCI sonder cenig onderscheyd hun waardig thonen laten vinden.

Datse tallen tijde, daartoe geroepen wesende alhier aen Casteel sullen meten houden en versorgen sooveel mannen als na rato sterckte huner negorijen sal geoordeeld werden uijtgemaekt komen werden tot sodanige diensten als mogte komen te vereyschen

Hoogst gem' koningen beloven ook, geene van onsC vyanden sullen herbergen nogte in haar negoryen woanstee vergunnen, Ucor namentl gere Maleyers Moren ofte dergelyke vreemdelinger, ende degere die er nu in mogte wesen ordanneren t vertrekken.

Zullen Ook ten cersten sonder uijtstel actl OniS ove- leveren sodanige Europiaense overlopers hun daar nog mogten ont- houden Item alle veroverde weggelopene slaven, dewelke onse ingesetenen alhier tocbehorcl ende van deselve sullen komen 4n- gewesen te werden

Insgelijx sullen op vrije voeten gestelt werden alle personen tzy Ternataner. Macassaren, Bougysen, Boutonders als andre inlanders, die gedurende den oorlog by hun gevangen becomen 0f wel der- waars henen om den oorlog geviugt of hun ter woon geset mogten hebben.

Dat wanncer met hare vaartuygen herwaars Koned, gehouden sullen wesen cerst voor dit Kasteel Jen te leggen hare komste bekent te maken zonder in eenige rivieren te lopen buyten voorweten licentie van den Presiderid of gesaghehher alhier, ten Kire door quaad weder of hoog dringende zeenood geiyck zy met deselve vaa0 tuijgen niet wederOti sullen vermogen vertrekken , bevorens dat met den behoorlyck licentiebtiefe versien syn;

Sal d'Ed. Comp" d'ingesetenen vin deselve vrystaan, alle rivieren negorijen Mandhaar te bevaren sonder eenige ver: hinderinge, en daar mogen dryven alle sodanigen handel haar goet dunken sal, onheswaard van alles , en buyten tegenspraek WaT ygelyk, dog besonderl. de Comp: geprefereert sijn voor alle andre

Alle suorten vin coopmanschappen in haar Iand vallend, Voore namentlijck cassialinga (by haar gen' caso Jnanus als de Comp' Eenegen is die te kopen aen mietratic atidlers sullen mogen gelevert verden; mnits hetalercle pryscourant der billicheyt.

1. Des sal d'Ed Comp" , 'indien geraden agten, ter plaatse dlaar mnogte best genordeelt werdlen; een logie %p te stellen & cenig volk handel te leggen, cie de hoog Led" koningen aennemen te prote- geren [ende] alles behulpsaie hand te bieden waar Tet- cyschen mogte

De ingesetetien onderhorige gem' koningen sullen nergens vermogen buyten linds viren; sonder passedul van de Comp die sij selfs altoos mcern komen versoeken aant castecl Rotter- dam insgelyx geene vaartuiigen van buyten of binnen lands Vet- mogen admitteren sonder passe of licenitie, als alleen die (le nabij gelegen en wel bekende bondgenoten dit eyland, gelyck als Tanete, BeTTou Bathokokar[294] etc"

Soo sullen niet vertogen admitteren eenige buijtenlandse Fesanten; tsij van wat quartier of geweste die mogen konien, veel Inin eenige verdlere currespndentie WET uijtheemse koningen Forsten te houden hebben; alsoo van alle nabedenken Opspraak bevryd te ecen

Alle gemaekte vastigheden sullen mcem den eersten geslegt af- gebroken werden geene wietjwe wederom opgetaakt; als met vOOT- kennisse ende toestaan 'legene (lie wegens d Comp' gesagh alhier tepresenteert.

De negorijen Bierang-crain, Kadokan ende Cadang- Cadang dlie TcuI henen hebhen gestaan ende gesorteert onder district Sabito, wel generaliter Tapariang, dleselve sullen mnet selve regt ende preminentien wederon vervallen gestell werden onder de heerschappij van den wettigen heer, wien deselve voor den oorlog hebben tocbchoor:.

Tot een erkentenisse van hunne trouw aen d’Ed. Comp beloven de hoogst gem’ koningen aen d’Ed Comp’ te leveren 30 st” slveu plazts van de vereyste boete en penalitcyt, die sij gehouden waron uyt te keren tot voldoening van Conp onkosten, omtrent tegzn; deselve in d’exploiten gedaan geconsumeert; Uartin op hun ootmoedige beede (Inits hun onvermogen) blyven geexcuseert: Dies werden de voors” koningen van Mandhaar by de Komp’ ende bondgenoten hier tegens weder erkent ende aengenomen oor vrye en waarde vrinden bondgenoten; ingelyke als de koningen van Ternaten, Bouton; Macassar, Tello ende Boegies etc” met lofte deselve sullen bystaan en ter hulpe te kotnen als mogte komen vereysen Alle welke vorenstaande poincten hebben de koningen Mand- haar, deu hoofde deses genomineerd yder voor sigselven; ende gesamentlyk voor gehele volk van Mandhaar desen Op den Alcoran besworeu ten overstaan van de nevenstaande bndgenoten raads personen, die desen mede versegeld als onderteykent kbben Onder stond in t castec Rotterdam Macasser den 11” Oxtober 1674. Ende Ee getekent alle de koningen der Mandaresen , den hoofde deses genomineert; 2ls ok wegens de Comp met Comp’ groot zegel versegeit door den David Harthouwer geteijkent; presentie eenige Voorane Comp” bondgenoten Syn Hoogh” Palacca den coning Loeboe, Syn Hoogh arou Vaqua crain Linques arou Cajo; arou Maroangi, ende irou Tanete. Item) den verderen raad deses kasteels die selve ook met hunne gewonel” handteykeninge hebben onderges”. Onder stond[295] naar gedane col- latie desen met sijn origineel accorderen bevonden, jnt casteel Rotterdam desen 13 October 1674 en was getekent Willem Baatincq; secretaris:

CCCLVI: SURATTE

27 November 1674[296]

Van welche pelecrcni dcze #dircctie” in die dagen Lahs blijkt uit de nnccryyk suyvere over # ISLC DOYC alle ongelden” 855285, 18, &, volgcns DOEKEn gesloten 14 Juni 1674 (Dagk-Register 1674, bldz 320}. Toch warer; de geweldenacryen Rouverncura 500 Froot, dat Ien qacr Janger riet conde negotieren endc dacromme gcresoluecrt had inzicht van de gelegcntheyd der sted Cambaja %) te docn netren” rooalls Gurcctort Volger den October aan G R, bcrichtte (Dagk-Register 1674, bldz 349). Spocdig daarop vcranderdc d toestand: met de onvcryicnte konsr Iwettal SnepEn der Cotrpagnie warcn Ce onbeschoite Koorsc gewelden des eouverncuts; heel pecesseert En zy qaaruuUI in ’ sulkcn bederken gchragt; dat alle pretenticn inciviliteyten tegens de Cunip” Tncrat Ucderutnnc uted bygeleyt Eatisfactc Gedaan” (Missivcs Volger December 1674. Vgl Dagn-Register 1675, bldz. 64 84, v) ## GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Handschrift van den gouverneur Geasdischan den 27 9ber 1674 ten faveure van de Nederlandsche Comp verleent aan den Ed heer Willem Volger, raad extraordinaris van India commissaris en directeur Suratte, ten selven dage overgelevert. Luijdende getranslateert in onse Nederduytse tale aldus : alle hooge lege dfficiers van Suratse tholhuys zoo tegen woordige als tcekomendle, sij kond en kennelijck dat alle negotianten dlie vn de Nederlanderen net coper hardelen; d'ordinaire voor deset gebruijk geweest zynde Comp geregtighneyt vin de munt sullen weren vrijgeschonken, buyten dat so men aa4 sodanige negotianten tuytvoeren van d mineraal Om gene oorsaken ook mogen verhinderen, Selve haar alles: gelyck gesegt, sonder geregtigheyd aan de munt te voldoen, vrij en liber vergunt werden Soo mede sullen sij Nederlanders, vele contanten en goederen Maar Bengale andre gewesten (van hier vervoeren als zullen begeren, sonder dat haar dat sal mogen werden belet: Desgelijx sullen haar ook gene maintementos ten behoeve barer schepen sooveel met deselve hier soude willen vericeren mogen werden geweijgert: Dat sy hare coopmanschappen goederer, die telkens aanbrengen, ook sullen mogen overdoen aan wicn begerer; sonder dat men haar daarmee de minste nadeel sal mogen toebrengen Haar aancomendle geladene vzartuygen sal men eersten ontlossen; de goederen in haar packhuijs opslaan ende deselve Vn daar sonder versuijm (et wanneer die in hun logie begeren) E haar ook moeten laten volgen. In alle wijcere saken, die sij mogen versoeken erde benodigt sijn, sal men haar, sondler Vin hun eenige giften of gaven op een of ander pretext af te vorderen steets behulpig zijn en haar redelijke hegeerten naarkomen: Dit vorenstaande sal dan een vder, die mogte aargaan promtelijk geohserveert naargekomen moeten werden Boven dit geschrift stond den VOOT gouverneur Geasdischan sijn siap met inkt gedruckt. Ondler stond gecollationeerd accordeerr mer syn mlitc Suratte ady 24 April 1675 was getekent G Hooft. D clercq;

COST-INDISCHE COMTAGNIE 1602 1800

CCCLVII: KUST VAN KOROMANDEL GOLKONDA

November December 1674.[297]

Jaar 1674 weder onecnigheid over de drie duyzend cudc Pagoden of de vyf-en-fwintig-duyzend guldens toen gelieide het den Konink Micuu scncrp bevel uyt Jen Kan (Havart; 10 bldz. I521.

Daat is een hoog verheven gebod, wiens grondslag ru:t wille des Koninks Van wereld gehoorzamen verheven als de Zon, van het Hoi , het welk Myne is Van geregtigheyd, gezegend, en vol Gods stede-houderschap; zodanig met glans uyt pegaan, namelyk : Het

handvatzel van verheventheyd, van de raatsheerschap de uytgelezenste in aangenaamheyd. cen velvairt-zoeker van het Hof Var naar alle menschen hant toevlugt ncuCI cen verzekerde siachtoflerhande het voetpad Ha knegtelyke dienstbaarheyd, Muhamted Ibrabiem, Hawaladaar der Zeehavenen de overige gebieders Mazulipatam, met de Koninklyke gonsten bedekt, veraanzienlykt wezende, wetet hoe het in deze dagen ter verhevener Koninklyker oren gekomen dat om de drie-duyzend oude Pagoden, of jaarlyksche Mazulipatamsche erkentenisse moeylykheid doet azn de onderhorige vall het handvatzel van voortreffelykheyd en kloekheyd, det voordeel-zocker van het hoog verheven Hof, den Hollandschen Capiteyn, woonachtig voorgeschrevene Zeekoop plaatze Mazulipatam, de goederen vcrbied voeren naar de Koninklyke stad Heyder-abaad, vorders pleegd gy Onhebbelyk- heden en plageryen aan wisselaars, kooplieden en andre gevol machtigdens der voorgeschrevene Hollanders derhalven kont hoog gebod uyt, aldien vOOr-aan-geroerde mocht geschied wezen z0 moet gY de drie-duyzend oude Pagoden Taf erkentenisse aanz1en ofze geschonken Mrcta en aftrekken van Pucht- penningen die GY jaarlyks betalen moet; hare goederen of koopman schappen buyten reden nict verhinderen hare onderdanen zonder redet, of pretensie geen onbeleeftheyd aandoen die tegen de billyk- heyd stryd, maat liever in alle behoorlykheyd, hare ziken helpen bevorderen begonstigen, dat zy in gerustheyd haren handel mogen dryver; vast-stellende dat de klachten en zuchtingen der Hol janders, tot in myn hart doordringen, des ziet wel toe; dat er noyt klachten by my dierwegen komen overwayen, geschreven in de Jukkige mane Ramnmasaan, jaar Muhameds 1085, orize styl omtrent het jaar Christi 1674, ter zyden stord: Met ooriof van den alderdichtsten aan den Konink; den vertrouden in het vermogen des Majesteyts in den welken alle gewoontens en manieren des Koninks verzameld zyn, den weter der Vorstelyke geheymen, den Pandiet [298]) Madoena Generaal boek houder des Koninks

28 Deccmbcr

CCCLVIIL KUST VAN MALABAAR

3 December 1674.

Steeds bleven de Nederlaiders voortenan dc binncnlandsche 1argelegen heden der Malabairscke Tykcn Torster aar Teecleu Dat hjn? lastige Me - ongevaarlijke ‚nairos” geheel Mnne zijde Wcrgcn eetrokken, groote beteekems:

Confederatie Milie gemaekt in t Coilans jaar 849 den 3’ der maand Danuban (December) tusschen de 30.000 nayros van Courour- naddu alias Odiampeer, de 7000 van Carapuran alias Mutam; 300 van Bardella, de 300 van Herewene Caddamturutij, Heremes - soor Maddatij caymael , de 3000 Baypin, de Paletto met

de syne tEr €ente elde den br comnmand Hendrik van Rheede wegens Hollandse Comp ter andre zyde: Wy verbinden ons Voor den welstant Cochinse Tyk Loo dem wvaart M jder unSCI in t gemeen der ingesetenen iTt besonder , goet quaad gesamender hand te ondergaan s00 mede verbinden wy 0n1s; dat wanneer d” Fd, Comp eenige vyanden Krygt, nlet de Comnp onser versterking aenmoediging insgelyx goed en quaad sullen ondergaan, in die vyanden te weerstaan ook alle dlie tegen her ryk mogte komen ende gemerckt mei seer onredelyck: handeld, ende middelen beneemd ran ons te Lomen Frneren da3t enevtis Veh CIRad aendoel, Wet Patarees, Canarijns sodanige die volk van Mutam en Odiampeer qualijck willen tegen het aloud gebruyk Once voorregten tot regederes = int land te stellen so hebben wy dese confederatie gemaakt heeft Ed. Comp: helooft Ie beschutten maniere als poven Vet haelt te doen onderhuuden: En indlien ymand in eenigen deele komt afte wijken van geen waartoe wij ons mits desen hebben verpligt, s0o sullen “andre en dEd. Comp dien straffen, em weder admit- teren ymand komt; en in dese confederatie begeerd te wesen; die sal mogen ingelaten werden: Sommige, die ng buyten dese Unie syn e nlogtans daarin moeten wesen binnen 30 dagen komende, sullen almede ingelaten werden; Wijders soo ook ymand sig quam ontgaan, die sa men daarover befispen en dan weder adnitteren. Eijndelyk verklaren wij dat dese confederatie niet en strekt om ons te ontslaan van de koninglyke dominie, die de koning van Cochim over ons; synde vassalen. naar de aloude gewoonte, is hebbende Iaar uytbreyding van Tyk; algemeene bescherming desselven tegen alle vyanden. Was getek ’ by Hendrik van Rheede tot Drakesteijn by den coning Cochim

personen waten :

bovenstaande Unie begrepen

die present

Hoofden over 30.000 mayros var Odiampeer : Caniturutу mina Panacatie panical, Punitothara panical, Cadda - benatie mena Mutey panicol, Nanubal panicol, Mamalta panicol , Mulamensy caymal, Madatye Eladdam; Irinha ’Atachetr , Benegum nayte 18 #ersonen wesende yder h” Vam 300 nayros Seranganayre: Hooiden Ovet de 7000 nayros Van Mutan : Neddum Paraeatie panicol, Vapeily gurripo Amellu panicol, Vambia gurripo, Curicalie nayt, Atebluchillenatu caymal, Mana - paddy gurripo, Sequecara gurripo, Polaque gurripo Masubucathie gurripo, Tacheratu gurripo Barracaddy caymal, Canabadicatu panicol, Maddapelly caymal, Mulachery panicol, Say panicol, Babel Parambu gurripo, Pulliemgatu gurripo, Chenally pattary. Pasie Maddlateyl panicol, Puturunj, Cheretaekatu kaymal, Cherrubelly caymal, Caddeque Peroty caymal, Pahenhalla caymal, Quanijcatij gurripo, Tevellam Poto panicol, Chegallacatu panicol, Sequem Cutijl panicol, Raramagallatu patare, Cahicara tCna Manabelli meni;

Mequericata panicol, Raticatu panicol, Cannapelli guripo, Cezanhille panicol, Nillaberbytil mavre Chanhieran Pelli eleddam Catreathie panicol, Pramatu nayre, Eda Benatu mena Paretuulagara panicol, Claman Purratu guripo Turutucathu elladami, Mattadyl caymal.

De huysen de panicals van Bardella, Mulackery caymnal, Agatra caymal den outste, Marby panical, Narypelle guripo.

CCCLIX KUST VAN KOROMANDEL

11 Januari 1675.[299] Na het shiter der Ovtreenkomst van 18 Seplember October 167: werd duur den Lezaul dett Teuver notitie opgegeven ropende ecnzc nadere verklaaring contract op silvere plaat gcsneden" Scptembcr 1674 omii ovfr dEd hGft denicza spreeken punftkFn (Cortroctboeb Zeelend III) 4)

In het negende articul werd gesyt dat op Candy of daar zulks dE Comp: best zal gelegen komen te negotieeren een residentic mogen plaatzen z00 det heer Teuver ook jmarid zyn volk Op Manaar of Jaflanapatnam wil laeten; zulks zal mogen geschieden = maar ondat daarin geen plaats vastgesteld werd, z00 heeft den Theuver genornineert VuUt dE Comp: huis tot de negotie te macken Op Adrampatnam en VUUT den Teuver zal Inede cen nuis tot zijn negotie buiten Jaffanapatnam of Manaar mogen gemaakt werden; Nota zodanig den gezant in"t Nederduitsch mede OvCr handigt, bevorens dat het door d 'Ed heer Superintendent geteekend margine gevoegd was. Mij present Aernout Faa sec Onder stord gecollaticneerd met het nader translaat; dat door de opperkoopman Marten Huijsman braminees Timersa overgezet is accord met zelve (geteek') Aernout Faa; Sec" Na het sluiten ende wederzyds ratificeeren deezes contract hebben eenige raatsheeren den heer Teuver otntrent zyn perzoon (nae rapport van den bramine Timersa en gesant Mamapulle Ajen groote instantien gedaan of eenige poincten nader verklaringe te verzoeken welke poincten haren gesant Maniapoele overgegeven hebbende neffens ole Tan zyn voltacht; is in rade tot Tutucoryu daarover samenspraak gehouden eyndelyk met genoegen wederzydse contractanten gehandelt beslooten als hiernevens de nader declaratie uit het Mallabaars in het Nederlands getranslateert komt te blijken Onderstond Accordeert as geteekend F Billing: Eg: klerk. Accordeert A: Bock, Eg: klerk:

Artikel codttac 15 Septernber 1674

thiende articul, dat alle natien die tegen den Theuver omtren: Ramcnerecoil, Ramenadepueram ende landen 2an zeekant e daaraan grensende onder hem sorteerend, Op even gelyke manier mct Comp. magt zullen bygestaan hulp gekomen werden den Teuver meede belooft heeft met zijn heele Iagt omtrent dE Comp te doen te weten Nagapatnam en Tutucorijn cn derzelver

onderhoorige Sranden incluijs maar dat des Teuvers magt riet t waler van dit land zal mogen vervoerd wcrden: Dewyl poinct in de zilvere ola duidelyk staat , dat daaron zelve ook nu zodanig blyven moet:

twaalfde articul, dat het duijken van de chiancos den handel dien magh blyven voOr den Theuver, gelijk die altyd voor her alleen geweest zij, welk z0o het niet wezen mag dat den Theuver dezelve magh verkoopen op ziju eigen lant aan dien het hemn goed dunken zal anders ZCo den Theuver daarmede nict gczint was te handlelen dat dE Comp: dan hem daarvoor 700- Veei geren als andere hem daar voor bieden, Vont die prijs aan hei te bestellen elifanten, salpeter , swavel, loot ten prijse als daar het ingekogt werd Comp door den Theuver versogt werdende chiancos laaten duyken dat dan de prys nader zal gecontracteert werden, hoc danig die aan d’E Comp zal gelevert werden

In het dertiende articul dat de saije van zodanigen soort als op Rammenacoil valt, de andere eylanden zonder daartoe verlof te eysen door den Theuver magh werden versameld om zyn handel daarmede te doen ; welk niet mogende zyn, dat hy die saye dan nag Ferkoopen Jan die hemn in zyn land goeddunken za . Dat eilanden bogt zoowcl besuiden benoorden Adamsbrug Comp. cigen wettige eylanden zyn ende dienvolgens alle zaye andere vrugter daarop vallende dE Comp.. alleen toebehooren voortaan verborlen werd, niemand, zonder alvoren consent van d’E Comp. te hebben, daarop cen voet zal mogen lande zetten Op poene die daarop gevonden werd opgevat en na Ceilon gezonden werden

veertiende articul, dat de roghevellen mogen TuoT den Theuver blyven op zodanige wijze als vin de chiancos saye zal toegestaan werden: Zal volgens her contract nagekomen moeten werden dien volgens geen antwoord nodig is

zeventiende articul, dat den gekookten Bndete arreek, dje van Mallabaar die landen komt, gelyk voor dezen des Theuvers havens mogen komen otte dE Comnp veel arreek aanhrengt en daarvan veel geregtigheden komen dat dan den arreek Mallabaar zal gcwcert blyven. Van dit articul volgens het contract mceen nagekonien werden.

Zoo den Theuver by eenich vooral geschut, kogels, kruit pet - sonCI die daarmede Owgaan konnen doen mogte hebhen, dat 4’E Comp: hem; Theuver , daarmede helpen zal Dat hiervan contract niet gementioncert werd, dog dat d’EJ Comp hem by nood met buskruit, loot en geen Comp. geleegent- heid zaS toelaten Voor zijn Eeld helpen zal tot een resonabelen prijs;

Dat den Theuver en zyn jnwoonderen de waren goederen haar lant vallende, in de landen van d’E. Comp 0m verhandelen zullen mogen aanbrengen en verkoopen Dat dit za mocten gaan volgens contract Mrar Eeen cleeden nog sout na Ceilon dogh wel Mallabaat Uetycuten

Den gezant den Theulver Mannapulle aijen heden gehoort zynde, is hem 0 zijne voorstelleni zodanige antwoorden gegeven als voor ijder articul staat aangehaald, cerweike hy ook zodanig met bewijs dankbaarheid hcelt geaccepteert Tlet veele OmS tanden woorden te kennen gegeven dat zyn heer wel vergencegt zoude zijn en contract wel nagekomen werden. Tutueorijn den II Jann: 1675 Onder stond ordre van d’E heer superintendent Admiraal Rijkloff van Goens der raad was geteekenid Bernout Faa Sec Onderstond accordeert met de minuyte waar Vam de principale aan ger gezant overhandigt ge- worden. Colombo den 18 Januarij 1675. (Geteekend) Amout Fad, Secretaris

Ende ten einde de papieren van deeze contractatie tallen tyden mogten worden by den anderen gevonden bewaart, 200 tot meerder verklaringe hiernerens nog gevoegd het translaat ola dcor den heer Teuver in dato ber 1674 nopende die materie de heer Superintendlent geschreven en den 19 daaraan volgende door den gesant Maniapoele op Tutucoryn zijn Ed, overhandigt; zijride zoodanig als het door den Opperkoopman Marten Huysman en bramine Timersa pertinent uit Mallabaars in het Nederlands overgezet, mitsgaders antwoord door zijn gem dato 11 Jann 1675 daarop gejast en in handen van den zelven gezant gelaten om zijnen neevens dle zilvere plaat (door zyn Ed: geteckend) vooret nader declaratie overhandigen waarmede be- soing nopende deze handeling dusdanig ten einde gebragt zyn. Onderstond Accordeert. Was geteekend FS Billing Eg: klerk. Accordeerd Bock Eg: klerk:

CCCLX: SURATTE

13 20 Januarl 1675.[300]

Dent Kaart 1675 kwamen Batavia uit Suratte twee ,ryckgeladen schcpen ezamenlyk CaIEZ 1,305,635, inkoops bricf jan hecr directeur TaAO Suratta’ 19 Januari. Deze mcld- den, hoe daar den 10 Januari uit Ccilon warcn gckomcn vicr oorlogsachepen, wckck omtrcnt dn gouverncur gartsch Zuratta sulcken allarot Eadde gebaart, dat Ieh nu verkoopte Comp banden Uet de Moorert aldaar prorcT reputatic Vastcr sullen konnen Icggcn zccals bleck missive dcn Monrse gouvcrncur dcn Hcer Maatsuykcr, Generaal Lrootcr alle andere Generaals’ acen hoogh gelecrt Ilin” (Dagh Register 1675, bldz. 83 v”)

Diverse Poincten, die uyt namne vanl wegen d'Ed heer Rijklof van Goens raad ordinaris van India supet-indentent; admirael de dato 13 January 1675 door den Ed. heer raad extraordinaris van India cOIInS saris en directeur Willem Volger 4an desen tegenwoordigen Suratsen gouverneur Goasdichan in't Persiaans sijn overgelevert, den 20" daaraan door de gebieder op ijder voorstellinge int voors Persiaans ook gevolglijk mnet eygen hard beantwoord en aen ons toegesonden sijn

1. Erstelyck begeer ik dat den thin; die met onse schepen Zuratta aangebragt door int 301 aldaar genamptiseert is ge houden, Ons alle weder gerestitueert sal werden, terwyl wij die in dez oorlog tiet veele moeijte spillinge Vail ons volk door wapenen sijn magtig geworden. Tantwoord van den gouverneur Goasdichan was hierop aldus, met eijgen handen gesz. = den coning Salik 302 daarover schrijven ende amvoort verwagten,

2. Ten tweede; soo sijn de sware belastinge van de munt of tang-saals geld, die men de coopluyden over den incoop Japans staa fcoper heevt doen betalen, op den bedongen prijs door weder aan haar vergoed moeten werden, dat ons grote schade verliesen toegebragt heevt , alhoewel wij buyten dien nog al vry meer actien pretendereri en Legens uijtstaanide hebben, die alsmede gelyk den desen op een ongefundeerde wijse van syn genoten: Antwoord Utm gen gouv' Ja hicrop niet schrivtelyk manr mondeling 37n1 den makelaar Hissendos gegeven van dat hij de schade in den dees jaarse thol daarentegen weder soude resconteren.

3. Ten derden, is t gebeurd verleden datter schip tot Zuratte thuys horende Op sijn wederkeren Aetchin Otntrent Tutucorijn Ferongeluckt gebroken is, daar de nayken of strants-heren dan colgens haare maximen van genod trecken ende sodanigen schip goederen als verbeurd en voor haar eijgen houdett, dop UNSC heb- ben niet te min en vermits het een Zurats schip was, aan de daarop geweest synde volkeren grote hulp bystand bewesen; Cm haar personen goud andre kleynodien met ons vaartuyg te helpen salveren, Op dat sij en al haare in de strandheer of Naijks landen niet souden komen te vervallen; Dese onse gedane hulpe is dan by voorn" naijk seer quaad opgenonen geworden terwijl kennisse heevt; dat door Ons tocdoen Zurats volk haar goud en andre cleynodlien daaruyt geborgen hebben, pretenderende over sulx CII Tiu heevt mij d'Ed. heer Willemn Volger uijt Zuratte ook geschreven, dat onse gedane hulp van de daarop geweest synde personen met hare wankomste aldaar zeer ondankelyck was beloond, aangesien deselve sonder Jansicn haar nict hadden geschaamt, by YOOITI Syn Ed; komen met geweld groute pretentien te Maken frivool voot geweride dat de Nederlanders aAT van haare teenenmael hadden bercovt, daar integendeel Yoor ons dehvoir misncegen Tin den Naijk Op ons geladen ende S0o wy hem Naijk, anders tevreden willen stellen buyten twijfel sullen

moeten voldoen die dan over sulx ook verstaan dat voorn” perningen door den eygenaer van FOOrs” bodem aan ons sullen moeten werden vergoed, omdat wij daar mede roomn” naijk betalen e nict hem buyten verdere verwydering mogen Llijven: Antwoord Eein gouverneur 44s aldus wanneer d’Ed. dlen Naijk tegelyck van volk; dat op d” bodem geweest schrivtel bewys dienaangaande komt vertoren, sal ik in geet gebreke blyven, de penningen te vergoeden

4. onlangs is omtrent Gale alweder ecn Surats schip verongelukt, daar d’onse almede gewoonte hunne gunstige hulpe hebben gecontribueert, sulx dat 82 TnAT daarvat gekomen ende ge-salveert Syn geworden bovendien is a1n haar deselve tot onderhoud nog ecnig geld gegeven ook s00 sijn deselve Op haar begeren doen nog 4um goud, sijde van Tutucorijn overgebragt Omdat des Conings volkeren kenne, ben ’k ook steeds geregen om haar in haar ongelucken de behulpsame hand te hiecen dog niet omn daarbij eenige voordelente behalen maar Fel Om haar selve te docn genieten, wzaromme wy ook ten dien insigte onse pasporten haar surnen maar nu we bevinden dat ons goed doen ondankelijck werd beloond alp met geweld; daar en boven nog ongehoorde actien pretentien, by d’onse direct voor den dag brenger, soo ben rade geworden tlat van nu voortaan geen meer seehrieven Suratte op plaatse onder Nederlandse gehied staande gelyck wel Ie voren is geschied, sullen werden verleend DJe gewesten waar wy OnSC paspoorten van nu af nan mciet te weygeren sullen wesen, cerstelyck Aetchin en onderhorige met ook Malacca ende dependentien van diet, soo ook Ceijlon; Cochim ende gantsche Malla-baarse cust: Antwoord van ’den Gouv” hierop was dusdanig : verlenen vatl seebrieven na UEd eygen plaatsen staat in UEd nagt en gevolg: lyck is het in UEd gocde wille daar over te disponeren naar eygen goeddunken

Teh sou is bekent dat seker Engelsman ier name Robbert Hats ten tyde den oorlog op Malacca uyt tschip Cosiamunas met 30 aan coopIansz waardije door d’onse geligt welke goederen Hy selvs bekende hem eygendom waren, over sulx synde goederen van andre coopluyden onvermindert md” bodem ge laten, Warom souden die anders soo wel als die van voors Hatcy niet syn geligt geworden - Over dese sake neevt nien ook al sonder aansicn; in stede Yall regt; onregtvaardig vonnis derven wijsen, selvs heevt den verwijzer sonder Godes regtvaardige straffe te vresen nOg ‘frivole actien van pretens d’orise derven institueeren Om? voor den hegeren dat onmogelijck mag of kan werden geleden, Ovcr sulx myn begeerte dat dese sake wie d” gcederen toc-komen, nader Ondersoek geschiede regt in alles gedaan werde, als wanneen met vereyste antwoord UEd. weder 3t2 te dienen s ’Gouv’ responce hierop was dese hy sal daarover doen dat reg: is.

1. s00 is mij oock bekent geworden dat doen de France natie verleden in Suratte met d’onse in gevegt geraakt waren Men

Suratse ingesetenen haar seggen in faveur van de Francen VOOr ge loovwaardig en onse voor gefingeert en onaannemelyck heevt ge houden, kennende over sulx niet begrypen wat dit beduyt; wat men hier tegens Ons heevt besloten; terwyl men tregt of justitie hierinne nessien gemaintineert. Antwoord hierop is alnede niet schrivtelyk Inaar mondeling door het aa1l den makelaar Kissendas gegeven 1as aldus : laat Nederlanders by requeste zan den Coning maar eens de quade staltenisse van de Francen te kennen geven ik sal dan sorge dragen dat het den Coning joekome twyfel niet of de Majesteyt sal haar als dan SyTl land ontseggen Ten soo is voor ider kennelyk, dat onse natie al van over lange met Vst niet min gunstige bejegeninge der regenten den handel t0 Suratte hebben gedreven gehadt; dog integendeel tracteert men naar daar S00, als het daar al rucken plucken en Om te hebben Vin d'onse te doer, suix dat genoegsaem blykt men onse natie daar niet meer agt nog extimeert, daaromme geen wonder synde, dat om die oorsaken d'onse den lust tot langer daar te blyven daar door vergaat, gedurige vrese dood sulx ook al verieerderen Over sulx niet in Suratte wconplaats te houden, weynig meer te doer, dierhalvenr alsmede begere dat UEd. daarinne voorsiet, welkers uijtvoer niemand buijten den Coning e UEd, die den Suratse gOU verneur zyd erkennen gevolglijck is het cok billik dat andre haar met onse saken niet sullen bemoeyen Antwoord van den Gouverreur was laat die van UEd. natie die haar saken hier te verrigten hebben by mij kotien; % Sal deselve ret Gods toelatinge dat behoord in alle gelegentheyd veel eer en alle vrintschap bewysen.

Onderstond : gecollationeerd mnet minute daccoorde hevonden, Suratte ady April 1675 135 ge-teken t Gerrit Hoolt; Dirc de Clercg:

CCCLXI: LOMBOK 16 Maart 1675[303]

Act sprcekt zell, dat de Nederlanders hunnc komst in den Oost-Indlischen Archipel uncc aanrakingen Bali (1597, 1601, vgl. Corh, Dipl bldz. spoedig bekerd raakten bcstian Lorbok: Fetoet ctldat ude Coninck van Baly rechten pretendeerde dit eiland, Toch KWincI directe aanra kitgen (behalve ccrigt handelshetrckxirger zonder ETO e beteekenis) dairncce nict 41ngs den Bali 0nant Iangs Wer 4aassat Soetrbawa; welke beide eveneens Lombok hun gebied rckenden (Zie 03 Hiervoor, Rezis ter, Realis II, bldz; 150, Tocn wij 1673 cent beetje Rslem vcel kregen Socmbawa hebbcr wij DJat cenige, regenten" Lombok rctamdnaats Makassaarsche uitgewekeren conttac ucieu dwingcn (Cocl, Loibok, bidz. 195 vv Iaar cnoCTI O= Mairtatnr Daci Register 1675, bldz 33; Hcercs, Kleine Soerda-cilanden peesinil-de-Vetk, bldz: 179).

Op heyden den Maart 1675 compareerde ter presentie Cane ondergenoemde getuijgen rading Abdi Wierassantana, rading Kawissanaijer Coesing, aria Boessing, tornmagon, dewelke mits desen tot cen pand wegens veel harer begane fouten aen hun koning en dEd Comp belaven binnen den tyd vin naastvolgende jaren aen welgen” Ed. Comp” sullen opbrengen vyf duysent ofte vyitien duijzent picols sappanhout; dog aldien gem regenten Vin Sallaparang gebreke uint selve niet te betalen mogte blyven, stelt Syn Hoogheyt Sumbawa sig daar als borg voOr OtI selve eerster aenmaning aen d’Ed Comp te sullen voldoer, ten waare gen Sijn Hoogh bij overlyden binnen desen tijd van wereld quan te schyden; of door andre intervallen dat alsdan syn nakomelingen ende diegene die in sijn plaats als koning sal komen ie succederen; OOk gehouden sal wesen den bovengen taxt van vyf-tien duysend picols sappanhout, gelyck gesegt, aend’ Comp’ voldoen Alle dit gene voors staat, belooft Tccr getn Syn Hoogheyt met alie cinceriteyt naar tc sullen KOmnen dierhalven tot teken der waarheyd den desen met Syn gewonelyke handtekening becragtigt heeit: Ter sijden stond ons present als getuygen en was geteekent Jan France Holsteijn, Gerrit Coster en Coenraat van Breijtenbach:

CCCLXIL: SOEMBAWA MAKASSAR: Mei _23 Juli 1675

CONTRACTEN gesloten met Socmbawa, naarin dit Compagnie werd verklaard: Maar ade capteyn Jan Francen (had) op Sumbawa buyten verwaghting Eeel aders Revonder; as genccnt WIs Mcn vrcesde 0,3, dit de uitgeweker Makassaren Comp bontgenoten Bina Dompo oorlogh (zouden) beswaren dal niet en diet Warovct & R heslcten (Januari 1675), een kleine troepen-machr daarheen ecden waarbij zij indien coodig rckcnden dc hulp Arcc Palaka. Militair oniredcnl schijat niet noodig geweest ziju In Mci kon wordict gezcgd datter Glen oorlcgh meer Sutnbawa was echier Taelr Jetter Icet uorden opgevat Toch geluxte het Holsteyn, de volgende conttaclen sluiten; afrondingen Comp’ invloed macht, Terens stabileering vcrkoudirgen Wuascncti verschillende potentaatjcs het eilan (Danh Register 1675, bldz. 163, Va 181, 257, 269, WV)

Apendix confirmatie des contracts 1674 met Sumbawa

Op Macasser gemaakt den May 1675 En omdat ter nOg cenige van de coningen van Sumbawa syn, die dit originele bovenstaande contract nog niet hebben beedigt, Soo ist, dat haar WelEd Taln Batavia d’Ed hccr gouvertieur generaal ende Heren raden India ordonnerer, dat men alle deselve koningen, die den eed getrouwigheyt niet hebhen gedaan, met een opregt suyver nert

goede meininge het meer gen contract doen hesweren Waarop dan den 7e deser maand May syn verschenen Toor de h' commandeur Jan France Holsteyn syn byhebbende raden radja Ias Maling, broeder van Stn koriinklyke hoogheyd Sumbawa tading Area rading Abbij; rading tommogong Sinra Serodommong boerdato Hoesing, Tigaaranij, bading Soricattang, radin Arda serang Boesing Pannoegan en hebben roOr haar selven yder besonder sig op den alcoran dit bovenmeer gcm contract besworen, ondertekent tot verder becragtinge hun crissenwater pedronken. En tot volle bevestiging heeit Sijn Hoogheyt maas Goa, koning van Sumbiwa ook met syn eygen hand ondertekend presentie den gehelen raad deses tortres Suckelenburg

Sumbawa Syn koninklyke hoogheyd Bonig Soro; konink van Kolonkolang, Aly, broeder van den koning Aen Tamborang, dain Moteijan Carnabba dain Manuke, die dit ook met haar gewoonelyke handteykening hebben ondertek als getuygen: Aldus gedaan bevestigt ende besloten in de pagger van Maas Goa coning Sambauwa, den May 1675 ter presentie als voren Was getekent Jan Frarcen Holsteijn; Cerrit Coster, Jan Blok, Coenraat van Breijtenbag en Claas Thomasse Hardebil

1. Compareerde [304] Op den 22 d2g Uef de maand July des Jaars 1675 YUUr den Ed: Command" Jan Fransz Holsteyn en Syne adjuricten hiertoe geauthoriseert V4nl d'Ed. h' Gouverneur generael en dEd: Heeren van India, ter presentie van radja Biema, Turelia Gampo Jenelij Prado gen Abdul Iassal, Ienelij Rassenij; gen Abdul Cadus ende Calij, de koningen van Dompo ende Tambora: Dewelke te saten yder in't besonder verclaren te renuncieren aitestaan quyt te schelden alle superioriteyt heerschappij, die den een dlen anderen Voot dato mogte hebben gepretendeert ofte aengeratigt, belovende %y lieden malkander oite noyt naai desen dlaar meer lastig on te vallen ofte cenige molesten ofte vyandlyk heden aen te doen, veel min te gedogen sulx door hare Onderdanen werde ondernomen; miar beloven malkander VoOr vryC heren koningen te erkennen ten eeuwigen dage toe, Inits segt den koning Tan Tanbon dat hij radja Dompo altyt sal aensien en eeren als sijn meerder groter geboren vorst, hemn bewysen respect, dat cen jonger broeder den ouder schuldig is net dien verstande nogtans, dat hy geenige hofdiensten nu of naar desen schuldig sal wesen ofte Inaar malcander acnsien ecrell brocders betamnen doen Tot een teken van ware mening en bevestinge van bovenstaande articul alsmede om alle oneenight in aenstaande voorte komnen, die Tei Voor desen door aanhouden van d een den ander syn volck, vee goeceren is ontstaan, 500 is geaccordeert en beloven hoogst gem koningen malkanderen vrije passagie intt gaan komen door hare rijken te geven, sorder eenige de minste hostiliteyt aen personen en goederen aen te doen ofte te gedogen, sulx van d'een of den anderen syn onderdanen geschiet. Tot solemnele bevestinge van voorstaande hebben hoogst melde koningen

van Dompo en Tambora dit Op den alcoran besworen en getekent: Onder stond in de negory Biema, ten dage in't hooit genoemd. Was getekent Jan France Holsteijn, Gerrit Coster, Paulus Broek; Jan Blok Coenraat van Breijtenbach

2. Compareerde den selven dag op VOOFIN] plats stond den vrij-koning van Papekat; gen Intile, die meede versogt ingelaten te werden int bontgenootschap van dEd. Cotrp erel deselve maniere als haat hooghedens van Biema Domnpo en Tambora, geen hemt mits desen werd vergund mnat vermits den gelven radja voor-geeit, niet magtig Syn, eenige huytenlandse vyanden met Sijn onderhorige te konnen wederstaan wilde hij sigselven Sijn Hoogheyt Vam Dompo onderwerpen den sclven aannemen voor sijn schuts-hecr in even deselve cotforIite als ryk van Corea, geen wy dan njar overleg saken redenen approbatie van d'Ed: heer ghuverneur generael en d'Ed heeren raden van India hebben irgevolgt Aldus toegestaen en besworen den alcoran ter presentie Vall den commandant eni syn raad ende OI her synde bontgenoten in"t vorige gen WzS getek Ian France Holsteijn, Gerrit Koster, Paulus de Bock, Ian Blok en Coenraad van Breijtenbach:

3. Articulen waarop tusschen den Ed. cp Ianl France Holsteyn ende sijne adjuncten; als daartoe van Hoge regeringe geauthoriseert, den Matc egen d 'Ed Heer Iozn Maatsuyker, gouver" generael en dEd. Heren raden van India, representerende de opper magt van wegen de Generale Nederlandsche Oost Indische Komp' alhier India eenre, den koning VJn Tambora, radja Colonkon; gen Bagocs, Impinta, hooft van Wowa Dodo koninxzOon; ter andre zyde is geraekt een vaste en eeuwig duurende vreede, vrintschap hontgenoodschap in maniere als volgt Eerstelyk verclaard den koning Tambora radja Kolonkon gen Coeta, Pinta hooit de negory Wowa ende Dada Coninx SOOn; naar tontbloten van gewect en het overgeven Vat crissen, dat altoos wil dankbaar sijn en blijven voor de bewesen genade vergiffenisse van quaad dat hy oyd ofte oyt in de Macassaarse porlog tegens d'Ed Comp bedreven oite gedaah heeft tot nadeel schade van deselve, principalyk mede voor dle vergunde vreede toegestane bondgenootschap met dEd. Comp

Waarop voorts genegotieert ende gehandelt wesende, z0o i5 vet-SLTA overeengekomen en besworen, dat voortaan tusschen de Generale Komp" gantsche land Vanl Tambora etc FCTrc het sig uytstrekt oite n2 desen nog verder mogte komen uyt strekken, onderhouden werden goede vaste vreede bondgenoodschap ten eeuwigen dage toe, alle cinceerleykh opregtigh cnde getrouwigheyt.

Ende opdat dit contract te bestendiger mag blyven, soa hebben koning regering Tambora alleen aen d'Ed. Comp' YC gund overgeven de frequentagie van alle syn land met seclusie van alle

andre Europeaanse natie ofte ymand van harentwegen sonder onderscheyd ofte niemand uytgesonderd, wie het ook sijn mogte sullende ook niemand van deselve haare regotie andersints Vet-mogen te admitteereil, sonder toestemming of consent degene die Vunl wegen d'Ed, Comp sig alsdan tot Tambora ofte op dat eyland kone te bevinden, sondler wiens voorwelen gylieden ook geninge sodanige natie hier in Indiz vermog aen te nemen ofte eenige gesanten, brieven ofte besendingen aen haar te doen onder wat schyn het ook Iogte syn:

Specialyk en sal van nu voortaan alle frequertagie correspondentie tusschen Tambora en Makasser sijn en blyven geextirpeert ten eeuwigen dage toe Zoo versoekt radja Tambora selve persoon, dat voort de Macassaren noijt vergund mogen werden, met haar prauwen in Syn Hoogh land te mogen varen en komen

Ende word dEd Comp alleen Tnet uytsluytinge van alle andre Europiaanse natie onder gantsche gehied vin voorm koning Otet gegeven den handel en negotie, sonder dat ok eenige andre Indiaanse natie, hetzy Moren, Javanen, Maleyers, Aetchinders Siamners etc gcne uytgesondert, dazr ook eemge wharen coopmanschappen sullen verinogen aen te brenger, ja selver met haar vaartuygen aen-komen sonder passadulle toelatinge Wam d'Ed. Comp

Insgelyx en sullen gene van alle voors" 500 Europiaense als Indiaense uyt jurisdictie gebied gem ryk Tambora mogen vervoeren cenige de alderminste koopmanschappen, ISy dat deselve aldaar in land vallen of van buyten toegestaan werden te mogen aanbrengen, Lsij door de onderdanen van gem' koning ofte naarby wonende vreemdelingen, aisco dat deselve d'Ed Comp' alleen is toegestaan en spetie sappanhout; cassia lingua schilpatshoom, wax etc Den rijs daarvoor neemt d'Ed. Comp' aan, by alle extraordinary tyden van duurte gelyck op Macasser, Mamcct deselve met voordeel konnen Tcrtoeten radja Tambora te be talen 24 rd" Voor Bietanese coyang van maten yder van 54[305]; dog by gewone tyder, sal dEd. Comp niet genegen is den rijs Op te kopen dan sal vrystaan; alle andre negotianten, die mlet passe d'Ed Cotrp' daar verschijnen, opdlat evenwel volk van Tambora hair gewin mogen maken

Om alle onderlinge moeyelykheden voor te komen over den coers van de gelden, SOO geaccord dat alle Nederlandse silverspetie Tambora gangbaar sullen gemaekt werden Mits dat het in reguarde ran paijement den Inisten aanstoot aan gemene vokk even, wat sagtelyk en met langsaamheyd geschieden sullen de radja Tambora de Macassaarse munte cok sagtjens intrekken VeIIIIO gens wesel; een andre eygen munte silver of goud te slaan, die dEd, Comp voor haar cooprhanschappen sonder schade ontfangen vervoeren kan:

Indien eeniger tyd eenige Nederlanders of andre Christenen tzy dat het sijn dienaren ofte onderdanen d'Ed. Comp" of cok sclfs geen onderdaner, so0 het Christenen sijn, tot Syn Hoogh" quame te begeven toonden genegen wesen; het Mahumetaanse geloov nemel sullen soodanige geensints aengenomen, Mfat dadelyk in goede versekering aen handen van d'Ed. Comp' moeten overgeleverd werden mits ook alsulke die albereyd nog ergens onder jurisdictie Sijn hoogh Tambora mogte schuylen Insgelyx ook d'Ed. Comp' gene onderdanen van radja Tatbora tot het Christengelove trekken tegen dank wil Sijn Hoogheyd.

Soo eenig schip ofte schepen van d"Ed Cotnp' by ongeluk oite inders by ofte omtrent Tatbora te blyven quate 500 sal radja Tambora gehouden wesei, nair vermogen d'Ed Comp" by te staan met vaartuygen volk om de mensgen goederen bergen tragten voor" te komen alle verminderinge va dien, daar ook d'Ed. Komp: dat volk dat hiertoe te hulpe koinen eerlyck belonen:

Radja Tambora s2l nu 0f narr desen van d'Ed Komp' over het uytvoeren goederen, aenkomste Van schepen ofte ander sints vermogen vorderen eenige thollen oite geregtigheden onder wat titul het ook wesen mogte; alsoo dEd. Komnp dat alles vrygegeven werd:

Het sal d'Ed. Komp vrystaan; door gehele Iand Tambora #ar haar gelieft en Op soodanige plaats als zij daartoe komen uyt te keuren, een logie Op te regren waartoe ook dan Sijn Hoogh" doen bestellen de materialen nzar lands wyse. Dog begeerd d'Ed. Comp haar logie van steen met cen patnedak te maken, daartoe sullen sy selver de materialen moeter versorgen of ten Hate gediend konde werden bergsteen die daar ralt Taatwan d'Ed Komp" aanbrengers dan behoorlyk sal lonen: het Grof kanon bassen, dat onder het vermogen 4n radja Tambora YUT jegenwoordig komt bevonden te werden, dat sal Syn Hoogheyd gehouden wesen jan hande d'Ed Komp' over leveren, niet een "ytgesondert, of sonder daar een van te verbergen. [Jes wil ook d'Ed: Komp uyt puure goedertierentheyd geen restitutie votderen voor afloopen der chaloup de Doradus nOg ook geen breuke Over datselve fey: en andre misdryven , om volk van Tambora niet te beswaren, maar S00 nOg ymand int leven mogte gevonden werden die schuldig syn aen vertnoorden van volk der Vdotse chaloupe en jagt de Geyt; die sal Syn Hoogheyd sonder cenige genade straffen; ten overstaan van den Resident of deselve wel versekerd overleveren insgelijx sal Syn Hoogh" weder Overieveren het hegeerd wert, sodanig geweer en atrunitie van oorlog als uyt verongelukte jagt de Gheyt den den ander hebben gekoft, mits dat d'Edl Comp" dan weder uytkere tgene Sy daar Foor hebben hetaald.

Ende opdat dit verbond te onverbrekelyker sij, S00 sal radja Tambora Syn vrinden van Komnp vrinden en vyanden Comp" vyanden ;

Hier ig iets uitgevallen shiet” of iets dergelijks Mij orbekend Vgl: hiervoor; bldz. 424, 496.

COST-INDISCHE CUMPAGNEE1602 -18C0 .

ook gehouden wesen veel hulpe te contribuerer, daar vereyst, in haar vermogen staad, maar en sal d’Ed, Comp’ haar lieden niet ergens buyten lands tenoorlog voeren ware sy selve hun daartoe presenteerden vrywillig waten mede te gaan.

Geene iorten of sterkten sal radja Tambora in syn land of jurisdictie vermogen te maken; als met kennisse tcestazn voorweten d’Ed Komp den resident, die Hen egen dEd: Komp daar resideren. En als gebeurde dat dEd. Komp’ Yt- sekeringen Syn Hoogh ergens nodig oordeeld een vastigheyd te leggen sal d’Ed. Comp die stofferen met kanon, maar wanneer dan geagt werd dat sodanig ecn stetkte niet mneer vereyst, sal Syn Hoogheijd aanseggen van den Resideut die weder moeten nederwerpen

Soo de koning ofte de twistige ryxstenden van Sumbawa dit contract niet soodanig komen aen te nemen; S0o belooft Syn Hoogheijt haar lieden Canneet het de Comp begeerd, Fcor “yand verclaren haar alle syn vermogen alle afbreuken doen tot soolange hy sigh aan dEd. Komp kome te verootoedigen:

Wanneer d’Ed: Heer Gouverneur Generaal en d’Ed heetcn Raden India tot pandsluyden dit contract ymand begcerde Vut- deren, 0m Op Batavia wonen soo sal Syn Hoogheyt gehouden WoScn daartoe een ofte twee Van gequalificeerde nabloedver- wanten te committeren niaar ook vermogen de soodanige ten eynde Vam een jaar door een ander va geen ninder aansien en qualiteyt latet vervangen gelyk ook de h’ Generael desulke pandsluyden houden in behoorlyck respect aansien, overeenkomende met haar geboorte

Voords verciaard Syn Hoogheyd vin Tambora syn selve landen en onderdanen int geheel over te geven onder de beschermingе vin dEd: Comp’ die hy altoos wil sal erkenrien Voot SyI schutschermh’ gelyk ook d’Ed. Comp den selven Janneemt radja Tambora belooft, Jaa vermogen tegen alle wie haar souce begeren

Schrijflout voor ssij” .

CENERALF KEDERLNDICE GEOCTROYEERDE

overlast te doer, te protegeren, mits dat sy ook in sulken kas haaf defentie sodanig comporteren als haar door Komip” gezaghebbers dan komt te worden ienbevolen

Syn Hvogheijt sal gehouden wesen; TCI den aldereerste selver in persoon voor d’Ed Heer Gouverneur Generael ende hrr Raaden India te comparceren aldaar versoeken agreatie van dit contract. Eyndelyk opdal alle voors” poincten des te religieuser moge werden onderhouden, S00 sijn dleselve door den koning van Tamhora, Bagoes Ima, conink van Kolonkon; Pinta, hooft Wowa ende Dada cen van Coninx kinderen, voor baat hare nakomelingen onder drinken van crissenivater Op den alcoran bevestigt, Tcor den comnatiant Jan Frince Holsteyn sijne adjuncten ondertekent; ter presentie van koningen Biema Domnpo; Turilia, Ienely Sanaij lenely Parado, Vus getekent Ian Franse Holsteijn, Gerrit Koster, P de Bok, Jan Blok en Coenraad van Breijtenbach

CCCLXIII; MAKASSAR;

16 October 1675.

Den 25 Aug. 1675 ontvingen G & R uper Sfefr Chitees vaartuyg Ambonia mondelinge tydinge, eylant Saleyer sich wat nnalsocnclyc Lcgen onzC besettclirgen aldaar soudcn kebben gedragen” Het beriche bleek juist ziju ~Salererse Konirgen” bleken gantsch nie genegen (te} syn onod den Coninek Ternaten ataan” 3 Vroegcr haddcn zij ,dcn Coninck Naciszar lmfeonon;

1} Het contract in dit exerplaa: geteekend, mkeng hct Contractbock geplaatst hij de hierzan voorgaindc contricten Joli deze datumn za wcl juist Zun Den 18 1675 schrcef Mactsuyker au] den Conink Dompo’ dat hij Holsteyn zoude gelasten zijn best “on Dombo en Tambora s3mne7 te accarderem Wanneer- Radja Tat bori nct aynt Grooten het gemzakte ontticr Macasea1 tede sallen Theien beeidiger, gclyck door dic ven Bima Dompo geschiet is Den Augustus 1675 maakt radja Tanbora ,aan alle grooten tot Batavia hekent, dat alle beradingcn van contrac mct ccn opregt nertc (n presentie den com- Tanucur capteyn Maros, gcraamt Jan Francen Holsteyn, Radja Bima, Radja Dompo, Turilia Gampc, alle de Hollandsche Erooten en alle de Coninx kinderen hebben aadeenomcIL (Degk-Register 1675 bldz 273} . Uit het Contractbock Ook te Batzvia cnder den titel : Vernicuwde vreedens articulen van Wcgen de Comp met de Saleijerse koningen gallerans’ Val Degh-Rcgister 1673 _ blaz, 19, 23, 213, 225. Zie hiervoor, bldz. 376.

omdat wij kleinc Ecringc volckeren waaren” Na de ouderwerping Makass3r 4SOC hebben wij 8t9 Gher de Comp” begeven daarna Ternataanse Yolcaeren Salcyer gctomen ucryOo alle Koningen schip by den adtriraal venschenen Wy willen allc scnuUCn ondcr den admiraal ; waerol 7dmiraal Bhy, Radjas DeswecrE Eet ; doen hebben wij Giezwuoren onder Comp begeven Lolcr duot tOC verblyven’ (Dagh-Register 1675 , bldz . 295,

In den Jare 1675 Op Macasser in”t Casteel Rotterdam: Renovatie Va alsulke poincten articulen, dewelke door onderstaande koningen Saleyer ende ahsente haare gemagtigde ter CCdTC , en denl Ed: Cornelis Speelman Tan wegen d’Ed. Conp ter andre zyde; hebben beloolt heyliglyck besworen naar komen; exepto de articulen gene den kouing van Ternaten toucheett, aeAtin koningen seggen niet te Wcten nog haar sulx nimner in dier voegen duydelyck is te verstaan gegeven, Wazrom sy ook beloven selve met de eerste gelegentheyt aan hare WelEd: tot Batavia bij geschrifte bekent te maken en te versoeken, dien - aangaanide te trogent werden geexcuseert, daartoe besonderlyk VCt soekende het voors’ val dlen Ed.agtbaren raad alhier. nlett dan esende genegotieert, naardemael voors articulen noyt persoonlyck oyt hebben getekent, aengesien opgem Ed. h’ admirael Cornelis Speeiman door syne veelvoudige besoignes de tyd daartoe niet konde uytvinden s0o hebhen de volgende koningent van Saleyer, namentlyck Abdul, koning van Bontebange, sengadje, koninck van Gantarans sOOn, inplaatse vanl Syn vader, Tamba gen Soppo, soon van radja Tanete in desselfs plaats nevens synen oppcr - sten gallaran met maMer Bidko radja Leijolo Galla koning Boekit, Sanrima, radja Callaboelos soon, Peralle in plaatse Syn vader, koning van Poetebange Itet namen Ating, coninck var Onto, met namen Moesa; conink van Bonteboris passe gen radja Battamatta , gen’ Siwoegan, den koning a Barantbaran, Paroppa gen radja Cadin met Pagang; %) benevens cen yters voornaamste Galaran , Iet haar aangenomen e hevliglyck belooft te houden gelyk beloven mits deser; dat sij van nl voortaan zulien sijn en blyvent ten ceuwigen dage toe goede gctrouwe onderdanige bondgenoten van dEd. Comp’

Dit slaat dus vtOCELr gesloten cunracl wart Spreltran cezcm tijd nict Makassar; Zie den brief in Dagk-Rcgister 1675, bldz: Vgl Yoor dc nanen Dagk-Rcgister 1675 , bldz: 295 De meeste hame [L zijn nog bewaard in dic der regentschappen. genoeid Encyclopaedie III, bldz. 679,

Dat sij sullen gehouden wesem cas Vatl eenige voorvallende gelegenh van corloge ofte andre nootsakelykheden, tsij elders op dit cyland Celebes ofte ook Biema; Bouton, d’Ed. Komp ge- roepen werdende promtelyck te verschijnen ende alle hulpe en bystand Le bewysen naar vermogen

Insgelyx, dEd. Comp' quame goet vinden hier Macasser eenig volk onder casteel Rotterdam doen wonen; dat deselve elk pro rato sijn vermogen tot 1C0 of 150 mannen in € gelal sullen moeten versorgen; dog datse in sulken geval die alle jaaren sullen mogen verwisselet, ende sal d'Ed Komp gehouden sijn desulke rijs tot onderhoud te versien:

Wanneer d'Ed, Komp gelast, om quantiteyt kalk brandenl, sullen de Koningen resp" moeten versorgen, dal sulx werd agtervolgt dat deselve versamelt werde in bequame schuure, die sij daar toe omtrent onse ronduijt sulle moeten Ken, deselve tet gemak kunnen eghalen Majt sal dEd. Korp' a4ll koningen; die tot kalk branden hun debvoir doen , voor elk Jast Van 46 maten uytkeren rd" ofte de waarde van dien in kleden, van welke beloning gem koningen gehouden sullen Wesen hare onderdanen, die den arbyd dog doen moeten, dcege te bedenken

De koningen van Saleyer sullen Vain voortaan besitten, gelyk altoos te voren eyland Saleyer beseten hebben hare eygen negoryen thuynen, landen, velden, jurisdietie etc" sonder dat den den anderen daarin komt te verkorten ofte te benadeelen maar wat belangt de Coningen in haar eygen perscon, die sullen met haar Vrquwen en kinderen mogen wonen Onder des Ed. Comps vastig- lyt, OIn by voorvallende ongemacken andersints altyt bij der hand te iesen. Des niet te n sullen soo dikwyls mogen naar haar land negoryen gzan haar nodig dunkt, mits daarvan kennis doende aen den bevelhebber van de voors vastigheijt

Ende dewyle dese vastigheyt daar alleen werd gehouden tot harer bescherniinge sullen zij ook deselve moeten onderhouden, ende, indien d'Ed Konp nodig dunkt, die moeten- afbreken ecn ander plaats Op selve cyiand weder nicuwe moeten oprigten, alles buyten verval daaraan dcen sodanige reparatie als bevonden werd behoren.

Desgelyx sullen de koningen van Saleyer S4MICTL uyt moeten Inaken, by omtrent ofte niet heel verre van de pagger voorn veel bequaam land, thuynen en velden als de Nederlanders, die daar besetting leggen, iets .te sayen of planten, sullen benodigen.

Indien behalven canon ende schietgewerer, welke bereets aen d'Ed Comp bennen overgelev' nog bevonder wierde onder dese olte gene vande koningen eenige te berusten, die hy mogte terugge- houden ofte verborgen hebben, deselve sullen sonder eenig tegen - spreken als nog aan d'Ed: Comp moeten overgelevert werden sullen ook Gene van de vOOrs koningen ofte naar desen eenig kanon ofte tinder schietgeweren baar huysen mogen opleggen, veel nin gebruyken als met expres voorweten en kennis van d'Ed. Comp

Bij overlyden van d'een of dander der Zaleyerse koningen sal genen successeur in sijne plaatse geset mogen werden als Ilet voor - weten toestemminge van d'Ed. Cotp opdat alsoo niemand in

sijn goed regt en kore verkort te werden Ende sullen derhalven de bevelhebberen der negorye welkers koning te sterven komt; dadelyck aan den gebieder der Nederlanders bekent maken wie naaste I5 om in des overledens plaatse te Eccederen opdat daarvan den h’ President Op Macasser advijs gegeven werden sullende den genen die dan in d” plaatse gestelt werd, Op den alcoran zymen eed mceten doen Om dat alles getrouwelyk te onderhouden;

koningen van Saleyer: sullen nergens vermogen varen als onder passe dEd: Comp” die hun ten genoege verleend sullen werden naar Margeray, Biema, Baly; Java en verder westwaard etc” Inaar niet verder Om de Oost, gelyk uls uar Timor, Solor en die bygelegen eylanden; veel min naar Ceram ende de Toucabessies cylanden, daar Binonko ook ondergerekent is dar weder nzar bogt Bone tot naar Loeboe, voorts de Westkust van Celebes tot Noordwesteynde toe; de cust van Borneo en weder vooral niet verder becostent de hoek van Lassoe, als tot in de voors’ bogt:

Sy sullen ook niet vermogen, ymand wat natie het OOg zy, gene uytgesondert, haar land te ontfangen, of tenzij deselve passen komen verthonen van d’Ed. Komp maar de vaartuijgen komende Vat Loeboe Bone, zy met rys off zagoe, sullen gonder passe aangenomen moger werden voor d erste maal, welke Ilen datt behoorlyck van passe versOrgetl sal, Op datse daarna mede altoos gelijck andre met passe af en aznvaren

Ende opdat men Op de vaart te beter letten € reguard nemen kan s00 sullen alle vaartuygen van buyten aankomende VOo de vesting aan leggen, diegene die ergens hecn willen, selfs de Zaleyersen ook daarvan afvaren;

1. Omme voor jegelijk evenveel gerief te versorgen sal nede onder vastigh’ CCIl generale passcr werden gehouden daar alle dandre negoryen haar gerief komen halen, over welke passer Comp tolk Tambij opsigt sal hebhen, daar de koningen ijmand haarent- wegen ook vertriogen voegcn.

Alle ordinaris Comp’ munte en geld Wam silver sullen Op Saleyer gangbaar sijn. Opdat dit dan te beter ingevoerd mag werden, beloven alle de Koningen bij bequame gelegenth de Macassaarse masen 2i te setten en Toor ongangbaar verclaren want de gemere man met dat lompegeld dagelyx bedrogen weru 15. Indien d’Ed. Comp genegen word tot inkoop der Saleyers kleden, iten ook van de skaven; die daar te koop mogten komen sullen de Zaleyers daarvan niemand anders vercoop mogen doen; mits dat d’Ed Komp’ daarvoor betale sooveel als billick

Soo en vermag ok niemand, die buyten aankomt, eenige Cor mandelse, Bengaalse of Zouratse kleden etc” aan te brengen als alleen d’Ed; Comp”

Indien mnoge komen te gebeuren dat op Zaleyer eenige handelaars met contrabande goederen 4nuuamcm ende dat den serg de vesting niet magtig 375 om die vaartuijgen volkeren dwingen, sullen de naastgelegen koningen (des versogt werdende) dhartoe alle hulpe en bystand bijbrengen, om sodanige onwillige dwingen Voor welke moeyte de helpers sullen: genieten de hellt der waarde aengehaalde goederen.

By aldien datter voor jegenwoordig eyland Zaleyer eenige nagel oite noteboren zijn ofte naar desen gevonden werden, daar van sullen de Koningen aanstonts aanwysinge doen 0m uijt te roeyer, sonder dat ninimer meer eene op gantsche eyland mogen J7n7 geplant werden

Sooder eenig verschil tusschen de Konirgen en Nederlanders vOOr- valt oite s0 de Koningen dan wel ymant haarer onderdanen daarvan eenige overlast geschiet; dat hebben se aen de h’ Presid’ op Macasser bekent te maken daarin versien de schuldige na behoren af te straffen. 20. Wanneer de Nederlanders ietwes naar Macasser Jen de h’ Presi - dent hebbcn tc laten wcten s0o sullen de Koningen moeten versorgen datter den Soutoan of tioel van Saleyer op dit eijland hetzy Bontheyn, Torate of Biera overgeset werde om deselve brieven te bestcllen

Soo ijmand de Saleyerse koningen contrarie desen synen gedanen eed ijdts quame by der hand nemer d’Ed Komp’ willen afvallen, die sullen de verdere koningen in’t gerneen gesament- lykerhand als een vyand van gemenebeste aentasten ver= mneesteren Cnt aat handent van d’Ed Comp overleveren om daarmede nevens synen Jnhang Tant vereysch var saken gehandeld te werden:

Om= 9} Celebes.

Ook sullen de coningen van Salcijer eens jaars wanneer haar best gelegen comt, uijt midden van haar coningen herwaarts aan desen Castele afsenden den Heer Presidt alhier rapport van den Saleyersen staat te doen naar verrigting sulx sl deselve vrijstaan wederom ten eersten mar muM land mogen vertrekken.

Voorts sullen de coningen van Saleyer besitten een volkomen ruste en vryh noyt of nimmermeer aen Vtouwen kinderen, vrinden magen; slaven nog slavinnen, mitsgaders ook aan haren godsdienst heschadigt werden generhande manieren, in welke vryh altoos dcor dEd, Comp sullen werden geprotegeert voor alle andre cverlast werden beschermt: Ten laesten, naardemael de koningen van Saleyer gesamentlyk nu jongst in de maand Juny haar seCm tegen d’Ed, Comp hebben komen te vergrijpen , met een ander k’ te willen soeken, d’onse aldaar de mondspyse te onthoniden haar selven met paggers sonder Voor weet te docn te versterken andre onhebbelykheden meer soodat dEd. Comp met goed regt de voors Koningen Toor vyanden soude hebben komen verclaren; S0d Ist egter sulx dat den agth” Raad alhier naat haar gewone discretie het begane misslag geheel en al niet mcer willen

gedenken, mits dat gcn’ koningen derwegen ook vergifl fenisse sullen versocken aan haar WelEd: heer deni gouve generael ende heren Raden India EtIre haar ook wijders dienaangaande onderwerpen alle sodanige pccnen gem haar Ed” derwegen sullen goedvinder, gemelte koningen Op te Jeggen Ook insgelyx int reguard wat aanguat dlen koning van Ternaten, dog belooft den agtb raat deses Casteels op verspek vanl voors” koningen derwegens in haar faveur aan geciteerde [oge Regeringe van India te schryven. Onder - stond naar gedane collatie accorderende bevonden in’t Casteel Rot- terdaIl op Macasser den October 1675. Was getekent Willem Basting, Secretaris:

AANHANGSEL

CXCIII AMBON__BANDA.

30 Novetnber 1650. Op bldz: noot 2), dient achter bldz. 167 , bijgevoegd orden “Cn Landsarchief te Batavia’

CXCIV. KUST VAN KOROMANDEL.

Maart 1651 Op bldz 8, noot 1), moet worden bijgevoegd ,Oik op Lands -archief te Batavia’

CXCIX BASRA

Mei–17 Augustus 1651, Over Dirk Sarcerius Cnz . zie Inen nOg Hotz uitgave C het Journaal “on Joan Cunaeis Amnsterdam; 1908) , Register Fnz: Bldz. b, leze men Boudaens in plaats van Boudaen’

CC. KUST VAN KOROMANDEL.

17 Mei [651. Bldz . 25, noot 1). In Contracthoek-Zeeland IV is nog een uit treksel opgenomen Een volledig exemplaar komt ook voor op het Landsarchief te Batavia Bldz, noOl Bijvoegen #Ook het Landsarchief Balavia Bldz noot Bijvoegen : Ook het Landsarchief Batavia

1. Nict-zinstorendc drukiouten zijn in dit Aanhangsel nict opgenomen: Foutcnt persoons cn plaatsnamen zijn, irdicn noodg, verticro In d Registers:

CCIL PERZIE

Tusschen 17 September en 16 October 1651 Bldz. 32, noot 1)- Hier moet bijgevoegd worden: Ook in Con - tractbock-Amsterdam; III” gewijzigde lezing Hotz, Cunaeus , bldz. 20,

CCIIL QUINAM EN TSJANIPA

December 1651. bldz. 33. Vgl nog Dagh-Register 1653, bldz. 28

Ccv: PERZIE 22 Maart 13 April 1652. Bldz. 43 in den datum moet 13 April veranderd worden in : ‚Mei” Bldz . noot 1). Bijvoegen Ook hij Hotz, Cunaeus, bldz. 155 VY die Op enkele plaatsen een betere lezing tal van verklaringen TaT woorden en uitdrukkingen bevat; waarnaar ik hier verwijs. Bldz `43 aan het slot der toelichting voege Vgl; Hotz, Cunaeus, passim ; in regel - der toelichting moet achter ‚22 Maart” ingevoegd worden : 1652”_ Bldz. 44, noot 5). Het vraagteeken kan vervallen. Bldz noot 1) Hier bijvocgen : , Obk vinden bij Hotz Cunaeus, bldz, 202, VV,, die Op enkele’ plaatsen een betere lezing geeft Bldz. 45, noot 3) . Bij nadere lezing bleek Inij de tekst zeer wel Legrijpen Bldz. 46, noot 4) en 6) kunen de vraagteekens vervallen Bldz. 48 not Bijvoegen : ‚Ojk gewijzigde lezing) Hotz, Cunaeus, bldz 261, Bldz, 49 noot 1) . Bijvoegen ‘Zie bk Hotz,, Cunaeus, bldz. 262. Bldz. 49, noot 4) In plaats van’ , Rijk-Canellier leze men ; Rijx- Cancelier” Bldz . 50, noot 1). Bijvoegen : ‚Ook bij Hotz, Cunaeus, bldz. 263 gewijzigde lezing Aan Cunaeus bij zijne onderhandelingen werden behalve CCV opgenonen stukken alsnog ter hand gesteid cenige documentert; 0a dd. 6 Mei 1652,

uantwoorden bij den vertrouder van rijk Galipha sulthan darticulen bij dheer ambassadelr eerste maal de coninklijke vergadering ingegeven Ik ontleen daaraan nog het volgende: Geeft alle oude commandemnenten over en men sal die nieuwe-lijx confirmeren U begeerte hiervar comnmandementen bevestigt werden. Hiervan sal men cen perticulier commnandemnent besorgen.

Verder de volgende ‚commandementen’ van Mei 1652. %)

Translaat COtT llandetent Op versoek van den Edele heer ambassadeur Joan Cunaeus door den Conink Abas, wegens dat geene Nederlanders in eenige syner coninclyke placcaten sullen begrepen Sy tensy darinne expres werden genoumt, verleent.

Gebodt des Conincx is dat, gelyk den doorlugtigsten en edelsten lieer onder Syns gelyke Joan Cunaeus ambassadeur van den hogen groten Conink (!) van Hollant ons heeft versocht, de coopman- schapper , die uyt de landen van India en andere plactsen sullen aan- brengen coningryk van Persia, alle in t

gesegde ryk sullen vercogt en provenu besteet werden ende de gouverneurs off coop- Juyden vam alle gesegde plactsen, war hun geene onse ordonnantie sulle bcletten off verhinderen Daaromme den segden ambassadeur geeert werdende Inlet de coninklyke gonstem, ordonneren bevelen dat alle de gouverneurs ende coopluyden Fan gantsche ryk om geene orders off ordonrantien, die hebben gegeven en waarinne deselve natie riet expres en is begrepen , niemant haer yets vordere off eenige hindernisse doc; noch yemant seinde 0m haar yets te eyschen maat dat men sigh verpligt houde deselve alle eer, behulp vruntschappen te thonen, wazrvan den heer Thomas Couly Sulthan; gouverneur van Bandhaar Abassi, siende dit ons gebieden, den onwetende niet naeken heeft: Geschreven maant Sjammady avel des jaars 1062, by Ons in de maant Meyo 1652

Uit Hotz, Cunaeus, bldz 248 2) Overgcnomen uit Hotz, Cunaeus, bldz. 265,

AANHANGSCI

Op den dosse staat achtervolgende gebieden onses seer machtigen Conincx en daaruyt gegeven antwoorden door Syn Hoogheyt den doorluchigen hooggeleerden heer Navaap op des ambassadeurs articulet, is dit geschreven. Ende daar onder staat in swarten inct gedruckt: Galipha Sulthan, Vertrouder van Tyk.

Translaat commandement versoek van den heer ambassadeur heer Joan Cunaeus wegens den onbeconderden handel door gehele ryk, buyten de zyde door den Conink Abas verleent:

Het gebieden des Conincx zy, dat, gelyk den edelsten doorlugtigsten heer onder syns gelyke Joan Cunaeus, ambassadeur van den hogen ende groten Coninc (!) Hollant heeft versocht, de coopmanschappen die uyt Indien en andere landen by de Nederlanderen in Persia sullen gevoert; hier in ’t ryk moeten vercocht werden ende de coopmanschappen, die weder sullen noden hebben Om naar haer lant brengen (buyten de zyde, die se vatl den Conink ende nierant arders haridelen mnogen) niemant hun deswegen eenige hindernisse mag doen. Welk niet hebbende willen weygeren, soo is dat, uyt coninklyke gonsten tot den ambassadeur, bevelen by desen de grote, gouvernleurs en regters van ’t Coningryk; inl wat plaatse die natie Gaen handelen, niemant nun selve en belette, daer laten deselve vercopen copen naar haar welgevallen, de zyde alleen uytgesondert, die alleen maar van den Conink gehouden syn aan te nemen, welk yder heeft naar te komen; hun in geenen deele tegen synde, maar als verpligt Wesende alle eer, hulpe vruntschap bewyse sonder deselve eenigh ongelyk tegen dit commandement en reden te doen, daarvan, als Conincx volmaghtig begeeren synde, geen ignorantie practenderet Geschreven maant Sjammedy el avel

1062 off Meyo 1652, Op den dosse staat als op voorgaande; daar onder In swarten inct gedruckt: Galipha Suithan, Vertrouder van ryck.

AANHANGSEL

1. Translait commandement wegens altydt duren der commandementen, sonder dat juyst de mamen der bevelhebberen daarinne behoeveti genoemt; versoeck van den ambassadeur d Edele heer Joan Cunaeus door den Conink Abas verleent.

Coninglyk gebodt is, dat de groten de gouverneurs visiers mindere amptenaers ende wegbevryders van gantsche ryk weten, dat den doorlugtigsten edelsten heer Joan Cunaeus, ambassadeur van den groot en magtigen Coninick (!) van Hollant heeft versocht; de commandementen; die reeds gegeven syn noch gegeven sullen werden den naam der Nederlantsche capiteynen voor den handel van gesegden groten Coninck; deselve onaetgesien gouverneuts sulthans off capiteinen verandert off gestorven waren; ende de commandementen niet juyst op naer eyge name luyden, altydt goet waarde mogen blyver; opdat het doen (gelyk anders ligt konde gebeuren) van voorschreven natie niet verhindert werde maar luyden even uyt haar handelinghe dryven Soo is ’t, dat daaromtie ordonneren, bevelen en belasten, dat weerzyde de gegeve commandementen altydt ende altoos voor goet houden sonder yets daar tegen te seggen, mitsgaders de groten, gouverneurs, visiers mindere amptenaers ende weghbevryders van geheele ryk, alle eere hulpe vruntschap van volk van dien groten Coninck bewysen ende de conditien en articulen die in alle commandementen staan begreper, dat men voor goet ende bestendigh achtervolge en den inhott gehoorsanie: ’t Welk souverain opperheerschent bevelende, ook begeere daarvan niemant sigh onkundigh houde Geschreven In maant Sjarrmady e avel 1062, by ons Meyo anno 1652 den dosse staat als voren; en mede daaronder in swarten inct gedruckt: Galipha Sulthar, Vertrouder van Ryk.

CCVIL: KUST VAN KOROMANDEL 28 Juli 1652. Bldz. 53[306], bijvoegen ook in het Landsarchief te Batavia.

CCVIla MATARAM, November (?) 1652. De overeenkomst met Mataram 24 September 1646 (Corp. Dipl bldz) werd devotelijk door beide partijen nagekomcn; houding bleef in Eerste jaeren goed wederzijdsch werden gezanten gezonden de vriendschap onderhouden: Vermoedelijk ook pools-hoogte neerd van de lustaren in het wederzijdsch gebied moeilijk. Eeden uit den ruimen Siu werd den 18 September 1652 Rijklof van Goens commissie tot den Soesocboenan gezonden. Dit gezantschap

keerde November in Batavia terug het was geers gelukt; Mocit Sluurians kust nadere overeenkomst den Vorst sluiten; (De Jonge, Opromst, bldz. XLV daar Termude litteratuur).

Ende in aenstaende alle oorsaeck te duchten haperingen uyt den wech te ruymen, soo had de Ed. van Goens ter audientie geadmitteerd synde, eenige poincten voorgestelt; om daerop des Conincx verklaringe ende toestaen hebben, opdat voortaen mochten weten, waerna reguleren, namelyck:

- Ten eerste: aengaende de rivier Van Crawan; die altyd gehouden voor de limietscheidinge tusschen het land Jacatra ende dat van de Mataram, dat ons uyt sal staen allen tyde in deselve te komen visschen, bamboesen, timmer- en brandhout te halen uyt te voeren sonder cenig gerechticheyt te betalen na ons gelieven en dat wy het land aen de westzyde van deselve gelegen, sullen gebruicken als eigen land, sonder tegenseggen van syne ien ander cant morerende;
- Ten tweede: dat alle inwoonderen van Batavia vryen handel synen landen ende havens sullen hebben gelyk de syne op Batavia genieten, ende dat de schepen, die aldaer om hare ladinge sullen comen daarin niet sullen worden belet, gelyk sedert eenigen tyt hierwaerts door syte Gouverneurs der benedenanden tot groote schade van de Comp wiS geschiet;
- Ten derde, dat op Japara allen tyde rys ende houtwercken sullen mogen vergaderen, om tegen de comste der schepen gereet hebben versenden gelieite sonder daarin mede van ymandt verhindert worden dat den resident Op Japara eens vooral licentie sal syn gegeven; om boven reysen ende syne achten ten hove te mogen doen alles onvernindert de articulen voor desen tusschen ons en hem gemaect; alle welcke poincten sonder veel hapering toegestaen heeft, eenelyck aengaende den vryen handel der ingesetenen van Batavia, daer beswaerlyk toe wilde toe staen, also dien handel geachte hen sich selven gehouden had, den rys en de houtwerken voor Batavia nodich; aen de Comp. te leveren, tot seeckeren gestellen prys dat gansch ondienstlich soude Syn, Om de factidien die daer doorgaens uyt souden ontstaen.

Overgenomen uit De Jonge, Opromst, VI; bldz 31, KF Ook thans schijnt overeenkomst niet schriftelijk te zijn opgemaak Trouwers nergens trof ik geen exemplaar in, De hierin gepubliceerde poincten heeft De Jonge overgenomen uit de Generale Missive 31 Januari 1653. Zelf geeft hij oog (bldz. XLVIII) een transcriptie van de overeenkomst; Deze schijnt vastgesteld zijn in laatste dagen Van Goens verblijf in Mataran November.

CCVIII: ARAKAN. 22 Maart 1653. Bldz. 54[307] Ook op het Landsarchief Batavia.

CCX: BIJAPOER VENGURLA. Mei 1653. Bldz. 65[308] Ook te Batavia.

CCXL BIJAPOER VENGURLA. Juli 1653. Bldz. 67[309] Ook te Batavia.

CCXI: BIJAPOER VENGURLA Juli 1653 Bldz. De[310] noot 5 achter sarsamatas moet zijn 3). Bldz. 69, noot In de Verbalen-Nederburgh staat achter den titel, aangekomen 28 Julij.

1. BIJAPOER VENGURLA 26 April 1655 Bldz. 73[311] Ook te Batavia.

CCXV; SOLOR EN TIMOR Juli 1655. Bldz. 75[312]. Invoegen: vgl de lijst bij Veth, Timor, Gids, 1855 bldz 698, noot 2 en 699, noot 1 en 2.

CCXVIIL: CEILON Mei 1656 Bldz 84, Inleiding 3 is weggevallen: ngesloten Aan het slot der Inieiding voege men toe: Fitzler cerco de Colombo 1652 1656 (Coimbra 1928) Bldz 84[313]. Hieraatl toevoegen: en in Overgekomen brieven Papieren 1656, vervolg, benevens in het Landsarchief te Batavia Bldz: art. jo. bldz. 90 en 91. Een artikel van Fred. Oud-schans Dentz; Getiteld het voetspoor der Vaderen (N. Rott. Courant 29 Januari 1928) geeft art; onjuist weer Bldz: 87[314] kan wegvallen De tekst loopt goed, als weg gelaten wordt de Koma achter werden.

CCCIIL KUST VAN KOROMANDEL CEILON. 10 Februari 1658. Bldz 113[315]: Ook in Contractboek-Zeeland en in het Landsarchief te Batavia.

1. KUST VAN KOROMANDEL CEILON: 24 Februari 1658 Bldz: 115[316] Ook te Batavia.

CCXXV KUST VAN KOROMANDEL CEILON: 26 April 1658 Bldz: 116[317]. Ook te Batavia Bldz. 116[318] bijvoegen - De verbalen-Nederburgh noemen hem Adle Paiva Cintael.

CCXXV: KUST VAN KOROMANDEL - CEILON. 23 Juni 1658 Bldz 117 Inleiding moet gelezen worden: met alle haer afgoderijer in plaats niet Bldz 117[319] Het volledig contract komt ook voor Op het Landsarchief te Batavia.

CCXXVIII: KAAP DE GOEDE HOOP. Juli 1658 Bldz. 121. Het nummer CCXXVI is onjuist: Moet zijn CCXXVII: Bldz. 121 17 der Inleiding Koopmans een druktout Voor Kaapmans.

CCXXVIIL KUST VAN KOROMANDEL CEILON. 23/29 Juli 1658 Bldz 123[320] Ook te Batavia.

1. KUST VAN KOROMANDEL. 15 September 1658 Bldz. 128[321] bijvoegen: misschien silvere caul. Bldz 128[322] boodschappers is een druktout voor boodschappers.

cCXXX: FORMOSA. 23 September 658 Bldz 128, der Inleiding: Voor geheel op zich leze men geheel Op zich zelf.

CCXXXIIL KUST VAN KOROMANDEL 24 December 1658. Bldz 137[323]. Ook in Contractboek-Zeeland IV, Die exemplaren: Bldz. 138, In het Contractboek-Zeeland IV luiden somnige plaatsnamen anders Poetoca Poetoer, Moeton (Moetous), Poowalackery (Parwalachery), Anthonypette, Corrivepongere, Alingietn-angelam, Manchieole (mam Chuola), (Sangemangelam), Maittymangelotn (Niritty Mangelam), (Nariangalij) Bldz. 138, al. 6: In Zeeland is hierbij gevoegd een noot: Die dit Voorregt niet hebben verliezen bij schipbrelk; ja de grondt naar rakende, alles volk moet in de ketting, zelds is dan ook ver beurd bevorens geloste, al was 7/8 van de lading.

1. KUST VAN MALABAAR Januari 659 Bldz. 141[324]. Blijkbaar moet wegvallen. In het exemplaar in Contractboek II is het nummer ingevoegd.

CCXXXVIL: FORMOSA. Mci 1659. Bldz: 149[325] Ook te Batavia.

CCXXXVIIL ATJEH: 20 Juni 1659. Bldz; 151[326] Bijvoegen: Ook in het Landsarchief te Batavia Bldz 155[327] Ik heb mij hier vergist: De bekrachtiging door de Sultan wel degelijk in het Contractboek opgenomen en volgt hier.

In ’t archief Batavia berust final accoord dat de Koninginne (Achin) door FezaLler datrijk Jacob Keijser en Balthasar Bordt gesloten; 1660 Verbalen Nederburgh heeft titel: Accoord lede COOr Atchin geconceccert lrdia op de propositie 20 Juni 1659 in Castecl Batavia.

Aetchin in ‘t jaer 1070 van de Nabij Mahomet, op Dinsdagh den 6e dagh uijt den maent, dan Magat Moeda Lella braght tot een teeken suwassen Ies neffens den boejangh Khajaloela ende den boejangh Dendany, rapporteerende de ordre van Hr; Maij’ aen kaely Malikilitdill, orangkaya Maharadia Syry Maradia, orangkaya Laxamana orangh Paduca touwan, orangkaya Radia bhandara orangkaya Paduck Magat, orangkaya Maharadia Lella, orangcaya radia Oetlana Lella, orangkaya paducca Sirinara orangraya maha radia Siry Indra, oranghaija radia Makoeta, oranghaija Paduck radia, oranghkaija Bhandara moeda radia Lella Wangsa paduccz Maha mentrij siry Retna Pardana ende andere groote persoonen;

dat met godts hullpe wij veraccordeert zijn ende den vrede gesloten is tusschen de Aetchinders ende de Hollanders opdat die nae desen niet werd verbrocken: Voorts gene den gouverneur generael Joan Maetsuijker heeft geeijscht; hebben aen haer Maij' Tchitra Siry Bidie Nidra Chitra Siry Nara Wangsa commardeur Jacob Keyzer ende den commandeur Ballthasar Bordt aengedient; Eerstelijck vergeefft het landt van Peragh ende den bhandhara padika Siery Maradia; laet hem niet nae Aetchin opcomen ende Haer Maij' vergeeflt alle zijne missdaden ende staet toe, dat den bhandara in Peragh soude blijven ende orter. Den Generael sall de command' Jacob Keijser en Ballthasar Bordt mede versoeken te pardonneren alle zijne missdaden ende hem te laten blijven bhandhara in Peragh. Den sabandacr, die tot een mantry of groodt persoon geworden is in Peragh en Sidria willen wij nae Aetchin ontbieden om hem te straffen, maer versoghten omn vergiffenisse en presenteeren 50 bhaer thin tot volldoeningh van Comp' middelen,

Loop: 18 September 1659 tot datum 1 October 1659. Profeet, Soewisa spinsbek,

Septembcr 1660. Dit klopt niet Inet die in Peragh gerooft zijn, die den command" Ballthasar Bordt heeft ontfangen Ende den prijs van thin sall binnet Peragh gestellt worden tot 30 R. bhaer tot dat de Comp" middelen, bedragende ter somnme 44000 R. volldaen; ende als desellve vereffent zullen zijl, sall wederom de prijs van thin Op de oude voedt gestellt werden jegens 31 R. p. bhaer Ende sullen geen ander coopluyden in Peragh handelen; aengaende het thin dat alldaer jaerlijx vallt, sall in twee verdeellt werden; deen helft Voor Aetchinders d'ander helft voor de Hollanders als wanneer thin in de vaertuijgen Aetchinders ofte Hollanders geladen wordt, dan sullen een Aetchinders een de Hollanders hun volk daertoe stellen om in desellve vaertuijgen toe te sien; op dat ider de gerechte helft magh behouden De gerechtigheden thollen de Hollanders in Peragh blijven even als voor desetl is geweest laet daer een veranderingh comren en de ordre van Haer Maij' is vergunt aen den generael Joan Maetsuijker, alles volgens zijn begeerte. Ten anderen vergeefft het landt van Priaman, Bhanda kaliffa off Tiko Sillida; de begeerte van den Generael is, vergoedingh hebben van Comp" middelen die Op de drie voorschreven plaetsen gerooft zijn. Haer Maij' ordineert deselve handen den Command" Jacob Keijzer wederom te restitueeren ende der iets waergeert tot de somnz 49518 R. sall moeten affgetrocken worden ende minder prijs van de peper van alle de onderdanen van desellve plaetsen eder bhaer minder, ende als wanneer voorschreven Comp middelen vereffent sullen zijn soo sall den peper wed' vorige prijs gestelt werden. Den Gener versoekt aen Haer Maij, datter geen andere coopluijderi Op de voorschreven plaetsen sullen mogen handelen als eenelijck de Aetchinders ende de Hollanders ende in gevall ander coopluijden Op deselve plaetsen comen te handelen, zall vrij staen de Hollanders hzer selve te beletten met minne ofte geweld; sonder

dat de vrede tusschen Aetchin dzer met verbrooken sall werden. Ende staet Haer Maij' toe; een schip jaerlijx thollvrij van 1200 bhaer volgens gebruijck van 1048 naer rekeningh ende begeerdt de thollen met swaert te betalen, der Spaense mancqueeren naer dat het haer sall gelieven maert moedt goed gelt zijn; geene den gener" Joan Maetzuijker versoek; staen wij alles Voorats versockt aen Haer Maij' logie binnen Aetchin mogen maeken op desellve plaets die den Commandeur Schouten voor desen versoght heefft int jaer 1066[328] ende begeerdt mede cen logie Peragh te maeken aen de revier kant Ende als mede begeerdt wegens reght doen in Peragh, Priaman, Band" Kaliffa offte Tieko ende Sillida, eenige Holland' quat te instellen tegens de inwoon dleren ook desellve inwoonderen tegens d'Hollanders, soo sall vrij staen; den sullthan van Peragh ende alle de panglimas Westcust die mogen straffen met zodanigh goedt reght als daer toe staet erde zoo zij daer toe niet conden verstaen sullen in goeden verzekeringh naet Aetchin gesonden worden door Haer Maij' reght te laten straffen ende de Hollanders zullen zij nae Malacca offte nae Batavia gebragt werden door den gener' Joan Maetsuijker te laten straffen, Op dat magh strecken tot een spiegell van andere: Ende begeerdt ook alle negotianten bovenswints Suratta Cust Coromandell, Bergalz, Malabar, Arrakan, Pegou, Engellsen ende Deenen etc. dat die eenelijck maer op Aetchin sullen mogen handelen ende de lieden van benedenswints als die van Johor, Pattany, Indragiry, Jamby, China Java, Sian, Cambodia ende Mac casar hare coopluijden en sullen net vertnogen op voornemnde plaetsen te gacn handelen maer eenelijck ook op Aetchin Eindigt hier mede alle de conditien Sondagh den 10e dagh de 3e maent ten tijde als wanneer de commandeur Jacob Keijser ende Kalthasar Bordt neffens den Engellsche coopman Cartijs getracteert werden met vreuden ende dat met geluijt van verscheijde spellen in de thuijn gem Lalalale; de son ende maen sullen schijnen tusschen de Hollanders ende Aetchinders hare opreghte en suijver genegenheid ende d Engellsen zijn mede met opreghtig genegen tot Haer Maij'.

CCXXXIX BANTAM: 10 Juli 1659 Bldz. 155[329] Ook te Batavia. October 1655 19 October 1656.

CCXL KUST VAN KOROMANDEL CEILON: 24 April 660 Bldz. 161[330], Ook in Contractboek-Zeeland IV; met enkele kleine verschillen; Bldz 162[331] Zeeland IV: Sittera, Sourouwaaij Renammadon Bldz 162, nCUl 5[332] kan wegvallen. Bldz 163. In Zeeland IV volgt als slot Ter zijden stond hieraan hebben gehegt een translaat na het omstaande gemaakt met de taling des habanders (Hollanders?) door Joan en Sec van Weerden Beginnende nader translaat; Voorschreven accordeert met het ingebragte translaat van Francois Montanier. Gale den 15 May 1660 (Was geteekent) ucas van Waerder, Sec' der Commissie: (Onder stond) accordieert (was geteekend) Billing: E. g. klerk; Accor deert 4 Bock, E. g. klerk.

CCXLII MAKASSAR 19 Augustus 1660. Bldz. 168[333] Ook te Batavia.

CCXLIV MAKASSAR 2 December 1660 Bldz. 177[334]. Ook te Batavia.

CCXLVIL AMBON: 10 Februari 1661 Bldz. 182[335] Ook te Batavia.

CCXLVIIL: BANDJERMASIN: 16 Mei 1661 Bldz 186[336] Voor Inleiding moet Ingevoegd worden Ook gerneene.

CCL: KUST VAN KOROMANDEL Januari 1662. Bldz: 190[337]. Ook te Batavia en in eenigszins gewijzigden vorm in Contractboek-Zeeland IV, in twee exemplaren. Hieruit blijkt, dat de datum dit cul is 26 Decemnber 1661. Een ander stuk, twee exemplaren in Zeeland IV, draagt den datum Op den 7e November 1661 tot Pallecatta ontvangen. Dit bevat slechts enkele der punten het hier opgenomen caul genoemd Misschien is het een voorstel van de zijde St Tanjore.

CCLIL: FORMOSA: Februari 1662 Bldz. 194[338]. Ook te Batavia. Bldz. 198, regel van art 18: mits verstanden is natuurlijk een schrijffout Voor misverstanden.

CCLIIL: KUST VAN MALABAAR Maart 662. Bldz. 199[339] Verhalen Nederburgh hebben als datum: Maart.

CCLV: KUST VAN MALABAAR 31 Maart 1662. Bldz. 204[340] Ook in Contractboek-Amsterdam, II (hierin wordt Kalate, a4n1 net siot, gespeld Calave wordt de nragiadoor Bayittepulle genaamd Consiewetty Canakapalle wordt gesproken van Matandepulle en Tan Montanier).

CCLVIII: SOLOR EN TIMOR: 27 Juli 1662. Bldz 213[341]. Leson is waarschijnlijk een schrijffout voor Lefou (Lifou). Noot 3. Na Dela invoegen of voor Dengka Bldz 214[342]. Invoegen - sof Dooh; ter Zw. In Roti. Bldz. 214[343]. Corbafo aan de N-Kust van Roti?

CCLX RIJK VAN DE GROOT-MOGOLS BENGALEN. 29 October 1662 Bldz. 219[344]. Vgl. hierbij Valentijn IV, (Groote Mogols), bldz. 164.

CCLXL RIJK VAN DE GROOTE MOGOLS 29 October November 1662. Bldz. 221[345] Is een vraagteeken weggevallen.

CCCLXIL; KUST VAN MALABAAR Januari 1663. Bldz. 226[346]. In de Verbalen-Nederburgh is dit stuk OIII - schreven Secretarieel declaratoir voor ucas Waarden gepasseert door den Angie caimaal Cochim.

1. KUST VAN MALABAAR Januari 1663. Bldz. 229[347] moet slaan Op Naijkewittij (r. boven) achter Fanicol 14 moet staan.

CCLXXI: KUST VAN MALABAAR: Maart 1663 Bldz. 239[348] Ook in Contractboek-Amsterdam I.

CCLXXII KUST VAN MALABAAR: 14 Maart 1663 Bldz. 240[349]. Ook in Contractboek III. Bldz: 242[350]. Contractboek III heeft dan ook: Bartholomevs Vaas, lingoa.

CCLXXIIE: KUST VAN MALABAAR 20 Maart 1663. Bldz 242[351] Ook in Contractboek III; Bldz. 243[352]. Contractboek III heeft Benerentij.

1. SUMATRA'S WESTKUST ATJEH: 27 Juli 1663. Bldz. 251[353]. Ook bij De Leeuw, Painansch Contract, bldz. Vv: Bldz. 252[354]. Mei 1662 was door Groenewegen een provisioneel contract met die Vanl Songypagou aangegaan (Te Finden in Dagh-Register 1663, bldz. Ook bij De Leeuw, Painansch contract, bldz. 85, Wegens het geheel voorloopig karakter heb het stuk niet Opgenomen: C. Westenenk in zijue Memorie van Overgave Benkoelen, bldz maakt zich toch wel wat heel summier af van wat hij noemt Geschiedenis van Benkoelen. CCLXXVI: KUST VAN KOROMANDEL GOLKONDA 22 September 663. Bldz 256, noot 1) Ook te Batavia. Hoe slordig de afschrijvers van toch een eenigszins authentiek karakter dragende documenten hebben gewerkt; moge blijken uit den titel het exemplaar te Batavia Caul door Ibrahit beecq dienaer Van Simplepette Ter leend" enz: In de Verbalen-Nederburgh luidt het Caul van Ebrahit Beecqauwel, dienaer enz. Hier althans het ,auweldaer cen beetje behouden gebleven.

CCLXXIX KUST VAN MALABAAR: Februari 1664. Bldz. 261, noot 2) . Ook in Batavia

AANHANGSEL

CCLXXX KUST VAN MALABAAR 11 Februari 1664. Bldz. 263 noot Oik te Batavia.

CLLXXXI KUST VAN MALABAAR 25 Februari 1664 Bldz 267, noot Ook in Contractboek-Amsterdam Batavia

CCLXXXIL KUST VAN MALABAAR 29 Februari- 2 Maart 1664. Bldz. 270, noot 1) . Ook te Batavia

CCLXXXIIL. BANDA. Maart 1664. Bldz 272, noot 1) Ouk te Batavia ,

CCLXXXIV : BANDA 30 Maart 1664. Bldz 273 noot 1). Ook tc Batavia:

CCLXXXV BANDA 3 Juli 1664. Bidz. 275 noot 6) Ook te Batavia

CCLXXXIX: KUST VAN MALABAAR Juni -1 October 1664. Bldz. 287, noor Ook: te Batavia.

CCXC INDRAGIRL: October 1664 Bldz. 291 noot 5) . Ook te Batavia

CCXCIL KUST VAN KOROMANDEL 19 Januari 1665 Bldz, 301, noot 1). Ook te Batavia.

CCXCIV: KAMBODJA Februari 1665 Bldz. 313, slot. Het traktaat is te Batavia ,€ approbeert" den 17 "pril 1665 (Rcolis, bldz 315)

CCXCIX: KUST VAN MALABAAR: 12 Maart 1665 Bldz. 317 noot 1). Ook Batavia

CCC BANDA 25, 26 Maart 1665 Bldz. 320, noot Ook te Bataviz

CCCL: KUST VAN MALABAAR 25 April 1665 Bldz. 323 , noot 2). Oik te Batavia.

CCCI: KUST VAN KOROMANDEL GOLKONDA. Mei ? 1665. Bldz . 328, noot Over Frederik Bruyn (Braim) zie tnlen nog Valentijn, V, (Choromandel) , bldz.

CCCIIL BANDA I Juli Augustus 1665 Bldlz 331, ncot 5) hijvoegen = 'Zie, Veth; II bldz 345, s.V. Letti"

CCCIV: BANDA 10 December 1665 Bldz. 333, Mot 2) : Verbalen-Nederburgh hebben foutief" als datutn ; 10 October

CcCv: KUST VAN KOROMANDEL 23 Februari 1666. Bldz: 334, noot Ook te Batavia tnel detl datumn 23 Februari 1666. Vgl, nog hierna, stuk 1l September 1674. De Verbalen-Nederburgh stellen Zonie het caul als de ola op 1665 (23 Februari) Bldz. 335, noot 4) waniere' waarschijnlijk schrijffout voor maniere Verdat, bldz 346 : Maniere gewoonte zede.

CCCVI MALAKA SIAM: 1666 (?) Bldz . 336 noot In het Landsarchief berust ook een exemplaar dat den datun drazgt "12 Maart 1666" Deze datumn ook in Verbalen-Nederburgh.

CCCX MAKASSAR Januari 1667. Bldz. 346 noot 2) Ook te Batavia

CCCXII: MAKASSAR 29 Maart 1667 Bldz 354, noot 2)- Ook te Batavia,

cccXV: BOETON: 25 Juni 1667. Bldz. 363 , noot 2), Ook te Batavia Daar komnt ook voor een contract met Boeton van 31 Januari 1667 Vgl. noot 1) van bldz. 364.

CCCXVIL: MAKASSAR: 18 November 1667 Bldz 370, noot 6). Ook te Batavia Bldz 372 nOC Later is mij gebleken, dat deze ligging volkomen bekend

CCCXVIII MAKASSAR: 31 Maart 1668 Bldz 380, not 2) Oik te Batavia

CCCXIX SUMATRA'S WESTKUST ATJEH; 29 April 1668 Bldz . 383, noot Ook te Batavia

CCXX BANDA. 16 Mei 1668. Bldz. 390, achter inleiding Men vergelijke hierbij Johan 7 hijssen, Journael (1669) bldz Dr. Stapel taakt mij opmerkzaam Op ecn plaats in Van Dam's bekend handschrift, IL, 1 capittel b, waaruit blijkt, dat de Portugeezen in 1668 grooten ftocht hadden ondernomen naar Kisser.

CCCXXI: SOLOR EN TIMOR 23 Mei 6 Juni 1668 Bldz. 393 noot 1) Men vgl. hierbij Veth, Timor, Gids 1855 , bldz. 604, noot

CCCXXIL BANGKA EN BILLITON: 22 Juni 25 Augustus 1668 Bldz . 398, ncot Ook te Batavia. Bldz. 402 achter de toelichting Vgl. Thijssen Journae, bldz 10.

CCCXXV SUMATRA'S WESTKUST 1668 Bldz. 410, *oot I) Ook tc Batavia. Bldz . 410, hoot Het exemplaar te Batavia heeft ndepattis" Bldz. 411, noot Dr. Stapel het vraagteeken willen weglaten Haaseraat verklaren mer Hedschra Senvijen Inlet Senen (tweede dag der week):

CCXXVI: MAKASSAR: 15 Juli 27 Juli 1669 Bldz, 411, noot 5) Oik te Batavia

CCCXXVII SOEMBAWA. October 669 Bldz. 419, ndol Oik te Batavia.

CCCXXVIII MAKASSAR: December 1670. Bldz 426, noot 4) Oik te Bataviz.

CCCXXX, SUMATRA'S WESTKUST Augustus 1671 Bldz: 433 noot Ook te Batavia

CCCXXXI SUMATRA'S WESTKUST 8-10 September 1671. Bldz 435, noot 3). Ook te Batavia

CCCXXXIIL SUMATRA’S WESTKUST ATJEH. December 1671 Bldz 442, HCCL Ook Batavia Bldz 447 , noot 4)- cen weggevallen Ac begin

CCCXXXIV: MAKASSAR: 18 Januari 1672 BIdz . 452 noot 2)- Ook te Batavia.

CCCXXXV KUST VAN MALABAAR: 6-11 Februari 1672 Bldz. 454, noot 1). Ook te Batavia

CCCXXXVL: SUMATRA’S WESTKUST 19 Maart 1672. Bldz. 459 , noot Ook te Batavia Het exemplaar diar cn in Verbalen-Nederburgh heeft als datum Maart.

CCCXXXVIIL KAAP DE GOEDE HOOP. 3 Mei 1672. Bldz 469, noot 1) Kan het zijn een schrijffout voor ,riflamen (vanen, wimpels der scheper) Bldz 471 , ben: Moet wegvallen “[Jigne?]

CCCXL CEILON 19 Juli 1672 Bldz. 475, noOt Ook te Batavia

CCCXLII: SUMATRA’S WESTKUST 5 Januari 1673. Bldz 482, noot 1}. Ook te Batavia Bldz. 482, noot 2). Waarschijnlijk onjuist: Immers het exemplaar te Batavia wordt dit contract omschreven als : Appendix tot sekre contract in 1670 op p” Octob” met die van Baros 447- gegaen geen egter in contract bock hiet bekend stazt;

1. KUST VAN MALABAAR 23 Februari 1674 Bldz. 489, noot 1). In regel moer voor #buijten gelezen worden buijten de’ Bldz 491, TlUUL Hct vraagteeken kan wegvallen. een der cxemplaren staat juist belooit bij:

CCCLI: KUST VAN KOROMANDEL. September 1674. Bldz . 505, nnor Oik te Batavia Bldz. 510, ncor 2) ; 511 (art 16} , 512, noot 4) Dr: F. W Starel maakt mij er attent op, dat mijne veronderstelling, dat Francois Caron dit tractaat wordt genoemd, onjuist is Deze is overleden April 1673 bij CCI] schipbreuk bij Lissabon (Vgl. Nieuw Biographisch W oordenboek, VIII, kol. 255)

CCCLII KUST VAN KOROMANDEL GOLKONDA September 1674. Bldz. 513, noot 3) De laatste regel moet worden vervangen door Vgl ook hct Algemeen Aanhangsel”

CCCLIV . KUST VAN KOROMANDEL CEILON: 18 September October 1674. Bldz 517 , nool Het woord ,alleen’ moet worden Fervangen toor sook terwijl het woord ,juist” in moet Te” rallen; Bidz. 518, noot 2) , te lezen ’In het exemplaar te Batavia e

REGISTERS:

REGISTER VAN GERAADPLEEGDE WERKEN:

Aalbers (J.) Rijekloi Goens, Commissaris en veldoverste der Oost-Indische Compagnie (Groningen 1916) Anstett (B) Portugiesische Sprachlehre: Dritte Auflage (Frank- furt, 1885) Baldaeus (Ph:) Nauwkeurige Beschryvinge van Malabar en Choro- mandel en het machtige Eyland Ceylon: (Amsterdam 1672) . Nieuw Nederlandsch Biogralisch Woordenboek Onder redactie van Molhuysen en P J: Blok enz enz, (Leiden, 1911 enz.) . Blok (P. J). Geschiederis van het Nederlandsche Vclk; Tweede druk; enz. (Leiden, 1912 enz,) Bokemeyer (H) Die Molukken (Leipzig, 1888) Bor (L:) Amboinse oorlogen 1663, E. S. ’t Verwaerloosde Formosa (Amsterdam, 1675) Campbell (W). Formosa under the Dutch: (London; 1903) Canter Visscher (J.) Mallabaarse brieven (Leeuwarden, 1743) Christelijke Encyclopaedie Samengesteld onder redactie van Grosheide enz: enz. (Kampen, 1925 enz:) De Clercq (F A) en Greshoff (M,) . Nieuw Plantkundig Woor- Cenboek voor Nederlandsch Indie. Amsterdat, 1909) Cool (W,): De Lombok-Expeditie (Batavia, Gravenhage 1895). Couto (Do) Observacoes sobre priniepaes causas deca dencia dos Portuguezes Asia COM titulo de Soldado Pratico publicados par A Caetano do Amaral: (Lisboa MDCCXC): Crooke, zie Tavernier. Cunningham (4.). Book of Indian Eras (Calcutta 1883) Dagh-Register; gehouden int Casteel Batavia Uitgegeven door der Chijs, Heeres enz. enz, (Batavia ’s-Hage 1887 enz,). Danvers (F: Ch) The Portuguese in India (London, 1894) . Dassen (M:) De Nederlanders in de Molukken (Utrecht; 1848) Davidson (J: W) The island 0F Formosa past and present (London; New York, 1903) Dijk C D van) . Neerland s vroegste betrekkingen met Borneo den Solo-Archipel, Cambodja, Siam en Cochin China (Amster- dam; 1862)

De in tijdschriften of verzamelwerken opgenomen verhandelingen heb ik niet bok aizonderlijk hier genvemd, indien ik die tidschriiten enz . zelve in deze lijst heb aangegeven: Evenmin noemde ik hier over algemeen die studies; welke ik slechts eennaal in de noten enz. heb gebruikt

Encyclopaedie van Nederlandsch-Jndie 1895 1906 Tweede druk; samengesteld door] Paulus enz enz; (‘s-Gravenhage, Leiden, 1917 enz) Enzyklopaedie des Islim herausgegeben von Th Houtsma U,S.W . enz. (Leiden, Leipzig; 1913 enz.) Ferguson (D.). Correspondence between Raja Sinha and tne Dutch (1904) Letters from Raja Sinha II to the Dutch (1909) Ribeiro’$ Account of the siege of Colombo (1891) Ferrand (G) Les poids mesures et monnaies des Mers du Sud: (Paris MDCCCCXXI) Fisher, zie Forster- Court Minutes. Folqman (P C) Gratmatiea Hollandeza (Lisboa, MDCCXLII) Forster ’ enz: calendar 0fi the Court Minutes

etc of the East India Company 1650 1654 etc, (Oxford, 1913 enz). The founding of FOrt St George Madras (London, 1902) Gids (De). (Ansterdam) Gids (De Indische). (Amsterdam) Godee Molsbergen (E. C.). Geschiedenis van de Mirahassa, (Wel- tevreden, 1928) Grothe (J A) Archief voor de geschiedenis det Oude Hollandsche Zerding enz. (Utrecht; 1884 enz) Haarst (van) Zie De Jonge, Havart (D.). Op- en ondergang van Cormandel (Amsterdam 1693). Heeres (J: E) Onze betrekkingen met de Kleire Soenda-eilanden 1640 -1648 in den Feesthundel aan Veth bldz. 178 Leiden, 1894) . Hobson Jobson (London; 1896) New edition; edited Crooke (London, 1903) . Hoevell (G. W van) Vocabularium van vreemde woorden voorkomende in het Amnbonsch-Maleisch (Dordrecht; 1876) . Hotz (A) Journaal (van) Joan Cunaeus naar Perzie in 1651-652. (Amsterdam; Muller, 908). Hunter (W W:). history of Britsch India. (London, 1899 enz New lmpression enz: (London; 1919 enz) The Imperial Gazelteer of India (London; 1881 enz:) . New editicn etc; (Oxford, 1907 etc:) De Jonge (J: K J) De opkomst van het Nederlandsch gezag in Oost-Indie Gravenhage, Amsterdam; 1862 enz) Klinkert C) Nieuw Maleisch Nederlandsch Woordenboek 1I. (Leiden; 1885 1893)

Lauts (6.) Geschiedenis der Nederlanders Indie enz. (Groningen, enz 1852 erz) Leeuw (W de). Het Painansch contract: (Amsterdan, MCMXXVI). Lijst van aardrijkskuindige namer in den Nederlandsch Irdi- schen Archipel (1906) Tweede uitgave (Weitevreden 1923) Macedo (A de): Razam da gverra entre Portugal a5 Provincias Vnidas dos Paizes baxos. (Lisboa, 1657) (Meertens) . Uytrekening voor de gouden silveren munts waar dije waten gewigten in Indien (Middelburg, 1691) Meylan (G R) Japan uitgegeven door] H. Tobias. (Amsterdam; MDCCCXXX Zie ook in Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap XIV (1833) Meylan’$ Geschiedkundig Overzigt van den handei der Europezen Op Japan Migne Encyclopedie theologique, LIX (Paris 1863) . Muller, De Oost-Indische Compagrie Cambodja Laos: ’s Gravenhage, 1917) Nachod (0.) Die Beziehungen der Niederlandischen Ostindischen Compagnie zu Japan (Leipzig, 1897) Olearius (A) Nieuwe Parsiaenze Reyse overgezet door Wageninge: (Uirecht; 1651). Phayre (A.) . History of Burma. (London, 1883) . Philips (G.). short acccunt Dutch trade Formosa 629 (Shanghai) Pieris (P E.): jaianapatam (1920) Ceylon and the Hollanders 1658-1796. Second edition (Tellippalai, 1924) Realia Register Generale Resolutien van het Kasteel Batavia 1632 1805, enz. (Leiden; enz;, 1852 enz) Reus Klerk de). Geschichtlicher Ueberblick der Ent- wicklung der Niederlindisch-Ostindischer: Compagnie. (Batavia, 1894) Rhede van der Kloot (M: van) . Gouverneurs-Gjeneraal Commissarissen-Generaal var 1610 1885 (’s-Gjraven- hage, 1891) Rice P). A History of Kanarese literature. Secord edition; (Calcutta etc; 1921) Riebeek (J van) Dagverhaal enz. (Utrecht enz. 1884 enz) Riess (L) Geschichte der Icsel Formosa (Mitteilungen der Deul- sche Geselschait Natur- und

Vilkerkunde Ostasiens, LIX, 1897) Rodenwaldt (E). Die Mistizen auf Kisar, enz (Mededeelingen van den Dierst der Volksgezondheid in Nederlardsch-Indie)

Schram (R) Kalendario graphische ud chronologische Tafeln: (Leipzig; 1908) De San Januario Documents sur les missions Portugaises Ju Cambodge el en Cochin-Chine (Paris, 1883) . Schouten (Wouter) . Aanmnerckelijcke Voyagie; (676) Sewell A forgotten erpire. Sewell (R.) and Alkrishna Dikstrit: Fhe Indian Calendar With tables by R Schram: (London, 1896) Snouck Hurgronje (C.) De Atjehers enz, (Batavia, erz. 1893 enz: Stapel W:) Het Bongaais Verdrag: (Groningen enz. 1922) Stokvis (A M H J) Manuel d histoire de genealogie et de chrono- Iogie enz, (Leiden 1888, enz) Tavernier (J; B.). Travels in India trarslated Ball Second edition Crooke, etc; (Oxford; eic: 1925) Mc Call Theal (G.). History and ethnography of Africa South the Zambesi, etc, (London, 1907 etc: Thevenot: (Ned verl Van Broekhuizen III) . Persien. Thyssen ()= Journael van den toestant Van Oost Indien 20} Julii 1669. (Rotterdam, 1669) Tiele (P. en Heeres (J:E) Bouwstolien VUCI geschiedenis der Nederlanders ir den Maleischen Archipel enz. (’s-Graven- hage, 886 , enz Tijdschrift var: het Aardrijkskundig Genootschap Tijdschrift Voor Indische Taal Land- Volkenkunde Tijdschrift voor Ned, Indie Valentyn (Fr:) . Oud Nieuw Qost-Indien enz: (Dordrechl; enz-. 1724 enz Verdam (J) Middelnederlandseh Handwoorderboek. (’s-Graven - hage, 1911) Verhandelingen Bataviaasch Genootschap: Veth (P J). Oost en West (Arnhem, 1889) . Aardrijkskundig Woordenboek van Nederlandsch Indie enz. (Amsterdam, 1863 enz Java elz: (Hiarlem, 1896 enz; Wistenfeld (R) Vergleichungs-Tabellen der Muhammedanischen urd Christelichen Zeitrechnung (Leipzig; 1887) Wyld (James) Map of Irdia (London; 1854). Zondervan (H). Algemeen verklarend Woordenboek: (Gouda 1912) .

REGISTER VAN PERSOONSNAMEN:

Adrichem (Jan van) 114, Agamath-Sagh Nasrodin Bardan- Abas II (Shah) 32, 43, 48, 50. Iath (Sultan). 292 . Abas (koning) . 561, 562 , 563. Agarra caymai. 532 Abbema (Sijbrant) 333, 334. Agges (Jurriaen) 487. Abbol Seyt Chia (Groot Mogol), Alahoedin (Koning)- 338. 219. Alawadyn (Sultan) 359. Abby (raden) 542. Aley (Jan Jau) 353. Abdi Wierassantana (rader) 541 Ali-Beeck: Abdul: 551 Alie (kimelaha) - 353. Abdul Cadus. 543 Allmedia (Leonardo d’). 117, 120. Abdul Hamy. 419. Allmeijda (Manuell d*) 124, 126. Abdul Lassal: 543. Allmeyra d’Allmeda (Leonar d’). Abdul Wachier. 420 120. Abdullah Culb Shah (sultan). 180, Alij; 543. 181. Alij (Sultan) 359 Abdulle Geddy: 9 Amagaly (orangkay) 394, 395 Ablan (Orangkaya) 273. Amalakon (radja) 396, 397 . Aboe-ji-Hassan (suitan) 513. Amasonka 397 . Aboe’ Fath Abdoe [Fattah (sul- Amat (radja) 445. tan). 155. Ambon (radja) 146. Achitta Risia Raghia 190. Amellu panical, 531 Amin. 417. Achmiet Chia: 369 370.

Amina Todyn (sultane) _ Amlehij orangkaij) 395, Ackber Chia (Groot-Mogol) 219. Ammassado (orangkay) 397 . Adersia 249, 257 , 258, 263 , 264, Ammatoncka (orangkaij) 397 Amiral (Anthonio d') 265, 266, 278, 279, 297, 298, 299, Amirosie (orangkay) 346, 397 . 300, 301. Amstel (Jan van). 198, 316, 317. 410. Andrades (Jan Mesias d'). 116, Adil (Radja) . 410, 411. 117. Adrasia. Zie: Adersia Andriessen (Paulus) Adriaense (Pieter) 397, 398, 408, 410. Adrichem (Dirk van) . 24, 215, 217, 219, 220, 223

dit Register zijn Ouk opgenomen enkele Mlmen schepen. Kleine verschillen in spelling heb niet alle opgenomen Indien naam slechts eenmaal of steeds in dezelide spelling voorkwam; heb meestal daarvan de spelling behouden, die ik aantrof. Soms was het niet te onderscheiden of men te doen had met een pesuons, een plaatsmaam of een titel. Ik heb dan naar omstandigheden gehandeld

Andriesz (Andries) 322. Banouassij: 353. Angalie 501 Bara (orangkaja) 137, Angie caimal. 227, Barallko (Aibre Rodrig:) . 118, 120. Anom: 285 Bardella 530, 532. Aralouwe (arou) 453. Bariette pulle: 206 270. Ardanasadana (pangeran) 209. Barkhurdar sultan: 50, Arda Serang Boesing Pannoegan. Barracaddy caymial: 531. 542 Ardiwangsa 163. Basting (Willem) . 442, 498, 526, Area (raden) 542 556 Arou Palakka: 348, 354, 355 Barramalappa; 142 Arria pulle: 145 488 Askamp (Esskam Joan). 198. Basting (Willem) . 442, 498, 526, 556 Batale (Don Francisco Gabriel) . 488 Ating: 551. Batellho (Diogo) 124, 126 Batinpangoan; 403. Aupert (Chreaute). 512. Battamatta (radja) 551 527 Baula (sengadji) 363. Aurangzib; 215, 217, 219, 226, Baury (de les). 475, 478. Aurij Van Spou Tava, 151 Bawanasy Pantoeloe. 302, Ausie Mankotte Itipanne 229. Baykole (kimelaha) 396 397 Ayna Baykole (kimelaha) 396 397 Bealou (koninginne) 396 397 Beecqauwel (Ebrahim) 575. Babang (dain) . 523 Beek Willem van der) 83, 84, 177. Babatoe (pongoulou) 466, Beg, (Ibrahim) 256. Babber Chia (Groot-Mogol)- 219. Beginda Ratou. 445, 452 Babel Parambu gurripo 531 Belcleran: 499. Bahoen (crain). 419. Bellou: 420. Bacherach (Jacob) . 105 Benedictus (Matthijs) . 198 Benegum nayre. 531 Benteng (crain) 453. Back (Gerrit den) 348. Berckman (Maltheus). 473, 480, Backer (Frans) . 370, 438, 440, 486 482 Berentszoon (Hendrik). 277. 390 . 392 405. Backer orangkaja) 329, 330, 331 Beriboumij: 420, Backer (Siwert) 344, 346. Biboe (goegoegoe)- 358. Bacoeta, 277. Bicray (crain) . 453. Badi Deseman. 460. Bidko (radja) 551 Baer Si Habadoe:. Biemia (radja). 543, Bagoes Ima: 545 550. Bilalang (crain) 453. Baigneux 512 Billcays (koningin) Balee (orangcaya), 389 , 485. Billing (F 533, 536 572. Balicalangere: 316 Bisschop (Claes Harmensz) Bandara Deroesalemn (orang Bitter (Pieter de). 92, 238, 280, caya). 81. 285 Bandella 530. Blinne (Jan). 331, 332, 333, 392, Bandhara Moeda (orangkaja)- 394,395, 397, 398 , 406, 407, 410. 569. Blok (Jan)- 543, 544, 545, 550. Banjo (crain) 453 Bobahou (crain). 419. ## RECISTER VAN PERSOONSNAMEN

Bock (A.) 517, 533, 536, 572

Busing (pongoulou) 466

Bock (Paulus de) 498, 501, 545

Butler (Davids) 478, 550

Buijtendyck (R: van) 335

Boemi Wola 500

Boenrong (crain) 453

Boessing (aria) 541

Boeton (koning) 500

Boey (Anthony) 209

Caboul (kimalaha) 353

Bogaarde (jasper van den) 62, 64

Caddabenatie Mena 531

Boidij Sabinij (Saybonnij) (koningin)

Cahicaria Mena 531

Caja (radja) 417

Cajo (arou) 526

Bonar de Revault (de) 477

Boudaens (Elias) 20, 24, 559

Bonga (aroe) 453

Bongaporra 368

Bonig Soro 543

Bontepona (crain) 453

Bonto Marano (karaeng) 346, 347

Boon (Jan Hend) 480

Bor (Lavinus) 198

Bordes (Pieter) 198

Bordingh (Claes) 123

Borghorst (Jacob) 207, 208

Bort (Balthasar) 152, 163, 165, 168, 195, 258, 261, 310, 569, 570, 571

Bory (orangkaja)

Botellho (Diogo) 126

Bouron (orangkaija) 392

Boumi towa 500

Bramine Padmianaba 191, 192

Brel gel (Albert van) 118, 120, 466, 469, 470, 473

Breijtenbach (Coenraad van) 469, 473, 541, 543, 544, 545

Britto (Laurens Ferera de)

Britto (Laurenso Francisco de)

Broeck (Mattheus van den) 217

Broek (Paulus de) 544

Broekhuizen (van)

Bruijr (Frederik) 327, 328, 577

Buis (Evert) 101, 124

Burg (Adriaen van der) 198

Buriate Poeloe 142

1. De noot bldz. 198 mnoet verrallen:

Casstya (koningin) 66

Castouw 300, 301

Cawasta neijke 515, 517, 521

Caulier (Jacques) 188, 189

Cauw (Jacob) 177, 179, 371, 372, 349

Cos (Simon) 5, 73, 102, 337, 339, 349

Cossta (Matro de) 116

Coster (Gerrit) 541, 544, 545, 443

Cotta Baroe (pongoulou) 466

Ceridan 521

Cesar (Cornelis)

Chaliefach sultaan 33, 291, 303, 304, 313, 314, 316, 336

Chalour 489

Cham Mhamadel

Cham in Hamadoe

Chan (veldoverste) 25, 27

Chan Channa (veldoverste)

Chanhieran Pelli Eleddam 531

Cheete Paddy 517

Chenally Pattany 531

Cherrubelly caymal 531

Chinnanna Chity alias Maleye 26, 127, 138, 190

Clanan Purratu guripo 531

Clebout (Barent) 512

Cleeg Portbelleij 300

Codapaij (kimalaha) 353

Codjarobo 501

Coeli Chan (iman)

Coellhc (Portugees)

Coen (Jan Pietersz) 291

Coenaeke 499

Coenen (Dirck) 198

Coeta 545

Coliba (orangkaja) 71

Colatry (koning) 246, 247, 250, 251, 257, 277, 278, 280

Colombij (Anthony) 438, 440

Colonkon (radja) 545, 550

Comemenone 229

Consiewetry Canakapulle 573

Conije Maijn 301

Coon (J) 469

Coopman (Pieter) 416, 417, 418, 443

Cops (Jacob) 320, 322, 329, 332, 391, 398, 404, 406, 407, 409, 430

Corbusier (Jacob) 301, 302

Cornelis (Willem) 277

Daanen (Cornelis) 101

Dack’kaij 470, 472

Dahalis Vongorey 130

Dalboerherie (Anthonij Borgers)

Dam (Johan van) 169, 272, 274, 276

Dammanghaga 347

Dassy Pango Trovangko 130

Dato Bandhara 465

Dato Bassaar 445, 452

Davids (David) 466, 486

Davidsen (Jacob) 276, 277, 390, 392, 391, 398, 404, 406, 407, 409, 430

Davidt (capiteyn) 184

Demmer (Gjerard)

Dendanij (boejangh) 569

Depatto 415

Derihama (orangkaja) 330

Dhouww (prins) 470, 471, 472

Diamant (schip) 333

Diemen (Anthonio van)
Diny (kitchil) 358, 359
Dira Whangsa 156
Diepomana (radja) 498
D’jourradt (orangkaja) 186
D’Martha (koning) 480
Doaux (kimelaha) 353
Dodo 545, 550
Doman (tolk) 123
Doradus (schip) 548
Doulinghs Lavaos 149
Doulou (radja) 482, 483, 485, 486
Dourap Lipangh 149
Douwa 323
Doy (kimelaha)
Duane (sengadi)
Duco (iman)
Dupon (Pierre) 202, 236, 368
Dussen (van der) 291
Dussen (Lucas van der) 18, 120, 303, 304
Duij (kaitjil)
Duijnmeyer (Gillis Leendertse) 392, 394, 406, 407
Dyara (hoekom)
Dyterchan 328
Ebrahim (radja) 445
Ebrahim (sirij sulthan)
Einkhoorn (schip) 432
Engelse (Thomas) 399

Eprap (orangkaja) 431, 433

Ebrehem 426

Ermunt (Isbrant Petrus) 272, 273, 274, 275

Erorma 489

Essen (Cornelis van) 234, 238

Extriamata Atchita Visia Raegoe 138, 139

Eijoh (orangkaya) 433

Fae (Aernout) 532, 533, 535, 536

Fengo (galeran) 453

Fialho Fereira 193

Flewr (Danius de) 198

Foneceas (Bras de Neves) 236

Forang (Steven) 186

Force (Steven de la) 277

Forrester (I) 334

Francen (Joannis) 416, 417, 418, 426, 442, 453

Franco (Jan) 430

Francx (Cornelis) 487, 488

Fransz (Jan) 198, 498

Frederica (Jan) 480

Fridts 327, 328

Frisius (Andries) 160

Gabbema (Abraham) 123, 351, 382, 383

GabrieL (Mahar) 290

Gantarang (crain) 453

Gantarang (arou) 453

Gappa Ijono 417

Gaspo (dato) 452

Geasdischan 527, 528, 537

Gieel (Claes Leendertsz)

Gener (kimelaha) 42

Gerritsz (ierrit) 198

Gheijt (schip de) 548

Gillissen (Pieter) 174, 178

Giroe (orangkaja) 186

Gnoflaqita (singadji)

Gnoffatahake (kamponghoofd) 65

Gjoa (maas) 542, 543

Godorme (prins) 226, 227, 489

Goens (Rijklof van) 65, 73, 118, 120, 123, 128, 138, 139, 140, 142, 161, 162, 188, 190, 192, 193, 199, 200, 204, 206, 207, 212, 231, 231, 236, 240, 242, 246, 247, 250, 251, 257, 297, 300, 301, 303, 313, 314, 315, 317, 320, 324, 475, 478, 479, 480, 489, 490, 506, 515, 517, 518, 521, 564

Goer 133

Gogare (gnoffamaniara) 363

Gombebere (Francois) 73

Gomes (Louis) 73

Gomes Sarmento (Francisco) 317, 320

Goossens (Joan) 231, 232

Goske (Isbrand) 207, 208, 336, 337, 344

Graaf (Pieter de) 136

Grabbema Zie: Gabbem

Grauwe (Pieter de) 480

Groenewegen (Jan van) 251, 255, 369, 443, 451, 575

Groot-Mogols (rijk van de) 215, 574

Hassan Ondyn 371

Haszen Bassa Zie: Hoesain Pasja

Hato (Robbert) 539

Hauw (Cornelis)

Haye (Jacob de Ia) 475, 478, 506, 507, 508, 511, 512

Heerentael (Joan Bar. van) 316

Hekekoijl 229

Hernien (Henningh) Adam 198

Hendricksz (Daniel) 151

Hendrix (Hendrik) 277

Hendrix (Michiel) 272, 277

Hennemellaer 530

Herderweyck (Albert)

Heremessoor Maddaty 530

Herewene Caddamturutij 530

Hcrmans (Barent) 198

Herry 121, 217

Herwarden (jan van) 123

Heyningen (Rogier van) 255

Heynsbroek (opperkoopman)

Heyok 431

Himalegongan 419

Hirou (orangkaja) 186

Hirou Binouati Excandaar Dol Hali (kimelaha) 133, 135, 136, 137

Hisiendos 537

Hoesain Pasja 19, 24

Hof van Zeeland (schip) 368

Hengelaar (schip de) 492

Holsteijn (Jan Francen) 500, 501

Happart (Gabriel) 541, 545, 550

Harde (Jan de) 399, 402, 403, 404

Hardebil (Claas Thomasse) 543

Hariack (orangkaya) 432

Harington (Thomas) 333, 334

Haroumra Chyt 382

Harthouwer (David) 198, 430, 442, 453, 492, 498, 523, 526

Hartmann (R) 19

Hurdt (Antonie) 286, 430, 431

Hartm (Joannes) 486

Hartsinck (Carel) 96, 155, 160, 177, 182, 212, 255

Hartsingh (Willem) 512

Hassan Oedien (sultan) 177

Huysman (Marten) 202, 203, 206

Huysnian (Nicolaas) 487

Javaansche Houtcoper (schip) 234, 238, 246, 300, 301, 480, 505, 533, 536

Jegers (Pieter) 277

Jegoene (kimelaha) 353

Jenelimonta 420

Jico Ibeco (kamponghooid)

Johansz (Louijs) 322

Johnson (W) 180

Joneca (Pinto Figeredo d) 116

Joncker (kapitein) 348

Jongh (Maximiliaen de) 338, 348, 354, 359, 363, 416, 417, 419, 427, 430, 441, 442, 453, 482, 483, 486

Jorlijt (orangkaja) 407, 408

Jorseijt zie: Jorlijt

Jumla (Mir) Zie: Mir (Jumla)

Juncquere (La) 512

Jurgens (Christiaen) 392, 394, 395

Jusson

Intile 544

Kakkenatta panicol 229

Kalamata 411

Karoengroeng (karaeng) 414, 426

Karper (Jacob van de) 392, 393

Katip mceda 404

Kawissanayer Coesing (raden) 541

Kaynean (imam) 186

Kekin 431

Kelemoerij (radja) 184

Keramell Calang Thamill 149

Kerckhoven (Jacobus var) 286, 356, 512

Kerry (orangkaja) 275, 431, 432

Ketting (Pieter) 165, 305, 307, 314

Keijser (Jacob) 152, 569, 570, 574, 105, 104

Khajaloeloe (boejangh) 569

Khan-Khanaan

Kiewit (Jacob) 466

Killoewe (orangkaja)

Kissendas 539

Kistapa neijck

Klerk (Nicolaas de) 277

Kleijn 496

Kokowig (orangkaja) 432

Koster (Gerrit) 544, 550

Koibsjah zie: Kutub

Koutspchaij zie: Kutub 189

Kunst 291

Kufub (Qutb) Sjah 189, 513

Laxamana (orangkaja) 569

Lasimbatta (sultan) 363, 368

Lasseleja 368

Lassoelo 368

Latocera 368

Latoecandera 368

Lavaus 151

Lavateij Tonsell 149

Lawassa 368

Laxamana (orangkaja) 292

Laxe 322

Laij (orangcaja) 277

Laija (crain) 453

Leendertsz (Claes) 70

Leeuwinne (schip) 372

Laan (Joan van der) 42, 115, 118, 120, 123, 126, 142, 159, 209, 300, 313, 314

Laaijo (radja) 426

Labatdjigon 368

Labningi Laboa 368

Laborde 477

Lacouwen (orangkaja) 277

Ladingo 368

Lagoelagunti 268
Lahassa (kapitein laoet) 358
Rajapalaut (kapitein laoet) 368
Laleman
Laloly (orangkaja) 332
Lamanty 368
Lamarija 368
Lambolody 358
Lamoelo 368
Lamoessa 368
Lancceno 368
Lanitsij (crai) 453
La Ompo (arou pita) 416, 417
Laowrij 368
Lap (Harman) 453
Lapadapij 427
Lapalili 427
Lapang Ambon 427
Lapita (sengadji) 359
Lappa Rita Badja 427
Lapula 368
Lare 323
Laren (Adriaen van) 498
Laromoha 410
Lobacq (orangkaja) 277
Lockessij 322, 323
Lodey (orangkaja) 432
Loemaite (sengadji) 136

Loenen (schip) 272, 273, 331, 392, 394, 395, 404, 406, 407
Loeroesan (orangkaja) 136
Loisive (urangkaja) 407, 408
Loliali (orangkaja) 136
Looman (Gerrit) 277
Lopes de Basstoo (Simao)
Louff (Hendrick) 382
Louisz (Carell) 186
Loulata Tomagola
Loija 415
Loijton (orangkaja) 277
Lucena Tafares (Hieromino de)
Mahomet Adil Sjah (sultan)
Mahomee Chia (sultan) 219
Mahumet Maasem 220
Maille (de) 511, 512
Maisson Neuve (chevalier de) 512
Majuda 416, 417, 419
Makisser (orangkaja) 390
Maleeuwa (dayen) 426
Maleije 138
Malikiladill 569
Malleas (radja) 393, 394
Malilly (orangkaja) 277
Malim (orangkaja)
Malilo (g’noffamaniera) 442
Malpe (orangkaja) 407
Mamalianij 381

Mamalia panical 531

Maas Goa 493

Mamalijanij 382

Mamapulle Ajen 533

Mamelogaa Ponda

Mamet Aga

Mamet Chia 369

Mametsa 165, 16, 37, 134

Mamoet (carre) 419

Mamoet (crain) 417, 419

Mamourou (kimielaha)

Mamow 418

Mamoya (sengadji)

Manabelli Mena 531

Managal (dain) 522

Mananpa (arou) 453

Manapaddij gurripo 531

Mancotta 503

Manchilloc (galeran) 415, 416

Manekragon (prins) 467, 469

Mandalique 417, 431, 443, 460, 498, 523, 536, 545, 550, 569, 570, 571

Mandarhaha (koning) 171

Mandarsha 338, 341, 342, 343

Mandar sjah 12, 37, 133, 134, 135, 356, 363, 368, 381, 382

Mandallij (crain) 417, 498

Mandodijngan 419

Mandiacal (dain) 523

Mandre (dain) 442

Manduratj 368

Mangaliquij (dayen) 417, 419

Mangapoa (dain) 417

Mangappa (dain) 382, 415, 417

Manila 10

Manila (prins) 440, 465, 483, 486

Mannapulie ayen 535

Manondyngan 418

Manoodjo (crain) 453

Manteau (Jacobus)

Mantje Louwe 415

Manuke (dain) 543

Mapasamha 419

Mapulle 418, 426

Maradja nceda 389, 485

Maradja Nenda (orangkaja) 447, 450, 452

Marasij (orangkaja) 273

Marbij panicol 532

Marena (dain) 528

Maria (schip) 123

Maroang (arou) 526

Maronangen 426

Marrana patij 270

Miarre (dain) 523

Martanata Sidana 156

Martha (de) 303, 304

Marville (Pieter) 82, 255

Masias Alousa (dain) 115

Massah 499

Massella (orangkaija) 431, 433

Massera (Nicolao Pinto) 116

Massurat de Radja 466

Matadjang (crain) 453

Matampa (arou) 441, 442

Matandepulle 573

Matane pulle 206

Matianre (crain) 453

Matowa (arou) 427

Maltadyl caymal 531

Mattanan (dain) 522

Matteloor (orangkaja) 398

Maurice (vader) 475, 478

Maijha 485, 487

Maijpoela (orangkaja) 431, 433

Melauwa (arou) 453

Mello (Joa de) 18, 120

Mello Castro (Francisco de) 389, 433, 438, 440, 465, 483, 486

Mellman (Joannes) 389, 433, 438

Memang (dain) 498

Memcety (orangkaja) 392

Menaliky (dain) 419

Menawing (dain) 419

Niennique (orargkaja) 275

Mequericata panicol 531

Mere (Jan de) 198

Mesmoriry (orargkaja) 404, 405

Mettelory (orangkaja) 398

Meijden (Adriaan Vam der) 92, 142, 145, 255

Meydes (Francisco) 487, 488

Meijer (Jan de) 305, 307, 31

Michielsz (Evert) 186

Middelburg (schip) 487

Mier Mamet Saby zie: Mir (Jumla)

Miersje de zie: Maille (de)

Mier Timoer (Groot Mogol) 219

Mieran Chia (Groot Mogol) 219

Miersia Mamet Bakier

Mierza Moerad Bcg

Mir (Jumtla)

Mir Ali Beeck

Mira (sengadji) 523

Mocoele galaran dain 523

Modafar (sultan)

Moeda (catib) 452

Moeda Forca (koning)

Moerad Ali Beeck

Moesa 551

Moeladavile (koning) 239, 240, 242, 246, 267, 269, 320, 489, 504

Moelesera (orangkaja) 330

Mohammed Sjah 165

Molach (hoekoem) 340

Mollolou (crangkaja) 394

Molman (Joarnes) 384, 452

Momono

Montan (Fr.) zie: Montanier

Montanier (Fr.) 15, 72, 162, 206, 573

Montate Viese 489

Montemaram (crain) 375 ## REGISTER VAN PERSOONSNAMEN:

Montemarano. 379, 380 Ncerij (orangkaja) 392, Monterij Paducka (radja) . 78, 81 Noghicola: 116. Mcrtoso. 67. Noteboom (schip) 237 Mossa Nuijts 198. Mossa (djegoegoe) . Nijhoff (Joan) 261, 263, 270, 271, Moteyan (dain) 543 Motir (orangkaja) Moubola orangkaja) 330. Moulja (orangkaja)- 438. Muhammed Ibrahim: 529. Odiampeer 530, 531 . Muhammed Muazzim (sjah). 216. Oedjong (crain) . 419. Mulackerij caymal 532 Oetgens van Waveren (Jan). 198. Mulackerij panicol. 531 Oetsmian (orangkaja) . 133, 136, Mulamensy caymal Madatije Eladdam 531 Okja Sirij Maharadja 307, 308. Mulder Johannes) 430. Olatche. 336. Muskiatboom (schip) 202 , 203 Olivera d’ Almeda (Leonardo d’). Mutam: 530. Muteij panicol, 531 Ollebatta (rangkaja) Muijs (Harman) 198. Ombgroeve (A,) 101 Muysenburg (schip). 347 , Ongkin (mandarijn) 198. Ongoroupi 403 Ooms (Eduwaerdt) Oosten van) . 501 Opdam van) Zie: Opdam Naleile Lebories. 477, (Abraham) Nambici gurripo. 531 Opdam (Abraham) 435, 501. Namboerij (vorst) 320. Oppynen Joan van) 416, 418, Nameur Abraham) 392 . 426. Orangieboom (schip) . 306. Nanubab panicol 531 Orangpaduca Touwan 569 Narypelle Guripo 532. Orimba Atacheur. 531 Nasadach Pouor Meda Firachi Otik (orangkaja) 71, 73, Boromo Bopit (vorst) 305, 313. Qudjong (arou) 453. Nasaret (schip) 173 Oulon. (radja d’) 389. Nassuwawalij: 431 Ourine Hamill 149, 151. Natsuwawalij (orangkaja). 432 Outshoorn (Herman van). 198. Navaap 562. Outshoorn (Pieter van) 522. Nawoloerij Nagrasy. 302. Overbcke (Arnout van). 466, 469 Naijkerwiltij: 229. Owas IUO. Neddum Paracane panicol, 531 Oija (orangkaja) . 186. Nenda (orangkaja maradja) 445, Oyth’keij (capiteijn) . 470. Nene Djouro Saparang: 493, Nene Martani: 493. Nene Ontong Langoe 493. Neves de Foneceas (Bras de) 236. Niermansz. (Jan) 186. Pacca Coya; 416. Nillaberbytil nayre. 531 Paceaur: 403.

Padaijen 403 Paroppa 551, Padjarin 403, Pasie Maddateyi panicol. 531, Padmanaba (bramine) . 194, 192. Paskih: 486, 487 Padoucka siri Deuwe (orangkaja). 292. Pathua. 136, Paduca Sirinara (orangkaya) Patingaloa (crain) 419. 569. Paviljoen (Anthonio) . 506, 508, Paducca Magas (radja) . 452 512. Paducca Mahametry Sicy Retua Paijlierij (orangkaja) 431 432. Pardana. 569. Perahe (kimelaha) Paducca Siry sulthan. 155, 159, Perbenthien (pongoulou)- 466 370, 371 Pere (orangkaja) . 409, 410. Paduck Radia (orangkaja) , 569 Pevalle 551, Palgetto 530. Phayre Pahawan: 403. Phinho de Fonceca (Marcus). 232. Pahenhalla

caymal. 531. Pier Armed Paloa Cintael: 567 Pierembaly (canarijn) . 504. Paiva de Cint (Jeronimo de) 116 Pietersz (luit') . 186. Pajabat: 403. Pimpauw Jamosie Palacca zie: Palaka Pinto de Figeredo. 116 Palaka (Radja).354, 355 , 371, 416 Pisie (crain) 453 417, 419, 426 , 427, 430, 446 Pit (Martin) . 512, 513. 498 522, 526, 541. Pilh (Laurens) 8, 27, 28, 29, Palampack: 403. 189, 191. Paletto, zie: Palietter. 530. Pits (Jacob) . 385, 386, 389, 414, Palietter (Comemenome) 201 , 438, 442, 43, 444, 446, 452, 202 203, 489 492, 503, 530. 460, 466, 482 , 483. Paljetter, zie: Palielter: Pits (Jacob Jorisse) . 369, 384 Palletter, zie: Palietter Plevier Abraham jans) 277, Paloerti; 489. Poduck Magat (orangkaja) 569. Palongette 227. Poele Barrialte 206 Palullassen Sias-akep Poelelle Achem; 227 Pamalack 403. Poepoe, zie : Papowa Pamanis. 460. Poetij Dato. 452. Pamantra 403. Poetij (nachoda) 438, 439, 440 Pamoessa (kapilein laoel) 362. Pojo (passa) 417. Panacatie panicol: 531 Polaque gurripo 531 Panglima Radja. 446, 465. Pompo Ballang (crain). 419. Pangoela 500. Pongasora (arou) 453. Panne (Jan) , zie: Pannen Poolman (Christiaen) . 206, 348, Panner (Jan Dirckse) 331 332 , 354, 359, 363, 368. 333 392, 394, 395 406 , 407 . Popoe, zie: Papowa (crain). Panocra 499. Posimpan: 460. Panonlock: 403. Posoan 403. Papowa (crain) [71, 174, 176, Pouloladjang (aruu). 453. [77 179. Pramatu (nayre) . 531. Parang (crain) . 453 Pree (Philip du). 137 Paretunlagara panicol, 531 Prins (Francois) 498,

Proijjamber, Ptolematta (orangkaja). 136, Punitothara panicol. 531 Puturunj: 531 , Puijner (C Pz.) . 291 Pijl (Laurens) . 480.

Reti (kapilein laoet) 358 368. Reijns (Hendrik) 228. Rhee (Jacob van) 113, 114. Rheede tot Drakensteijn (Hendrik van) 228, 238, 239, 242 246 287 324, 326, 459 473, 480 490, 491 501, 502, 504, 505 530, Richoa (crain)- 419. Quaelbergen van Arne (of Arni) Ridder (Jan de). [98. Cornelis) Riebeek (Jan van). 121 123. Quanijcatij gurripo 531 Rodrigo (Anthonij) 115. Quintall Pereyra (Lovy de). 124, Roelantsz (Joan) . 480, 512. 126 Roemaboine (kimelaha 417 Roepoe (arangkaja) . 133, 136. Roepoetchiri (crain). 417, Roer (Roeloff van 198. cloitangu.48} Racomitte. 398 Romoboni 133. Rackenbeau: 512. Rone de Radja 452. Radia Bhandara (orangkaja). 569 Ronga Pereta (Gaspar de) Radia Lella Wangsa: 569. Roobacker (Cornelis Cornelisz. Radia Makoeta (orangkaja) 569. Roode Hart (schip) 283, Radia Oedana Lella (orangkaja) 569, Roos (Marten). 392 , 394, 395, 397 , Radja Bagh (Rajabach) 398 , 406 , 407 408, 410. Roose (dain) 522 Roathaes Adriaan) 193, 207 . Radja Bandara: 485 Roquette Villadoor de). 477 Radja Ilheer. 388, 389. Roskam Theunis). 276, 277 Radjalessa Sittie 466, Rol (Mareus de) 101 Radja Singa (maharadja) Roijwacka (orangkaja) 407 Rus (Leenderl) . 416 419. Radjol: 163. Rutgens Claes) . 186. Ragganada Cotta Teuver. 161. Ruyser 512. Rahan (orangkaja) 407 . Ruijter (Michiel de) 432. Raja Singa. 113. Rijcken (Jack) Rammeterry (prins) 246 , 250, Rijk (Jan van). 502 251, 257, 277, 278. Ramorria 490. Range Attie 501 Ranganada Teuver. 113. Rantouw (pongoulou) 466 Rapahnij (crain) 417

Rapochinij (crain). 417, 419. Sabba (kimelaha) 353 Raramagallatu patare 531 Safie (shah) 48 , 50. Ratoe (pangeran) 285. Saffigo (cap .) 442 Rautouta (orangkaja)- 407 Saifoedin (koning) 102, 338 , 343, 348. Rea (arou) 453. Saint-Martin (Isaac de). 238, 242. Reiniersz (Carel) Sakitta (sengadji) 238, 242. Sakolou: 149 Rende de Radja 384. Rene de Radja Ilheer. 389,

Salengre (Philips Carel de) Salik: 537. Salouwa (orangkaja) 433. Samaeya (sengadji) . 353. Samasso (sen gadji) . 65 Samma Chinij (kamporghoofd) Serij Amar Bangsa Bintarij (orangkaja) Serij Indra Paducca (orangkaja). Serij Maddoe Chede Paddij Cattas: 518. Serij Mali Wangsa (orangkaja)- Samma Topi (orargkaja) Samorijn; 192, 200 201, 202 203 Serij Nagara Laut (orangkaja) . 233, 237 , 238, 239, 247, 314, Serij 315, 318 , 324, 489 Sitta Palawan Bintara Samparoe (kiahi) 398, 399 401, (orangkaja) 402, 403 Serij Sitta Percassa: (orangkaja)- Sampson (Symen Janse) 501 Sewas Samudri. Zie: Samorijn (orangkaja) Sejjnda Indrema Raza Sanda Thudamma (koning) (koning) Sialla (dain) 523. Sanrima 551 Siamerwangsa (orangkaja). 292. Santa Clara (Francisco Joal de) Siauw (sengadji). Sara Boodjo. 420. Sara Doeta Ponbanall Lasmita. Sibidi Indra 165, 168. 181 , Sigh Oumer Chia (Groot-Mogol) 219. Sarcerius (Dirk) 20, 32, 559 Sikarey (orangkaja) 432 Sarsamatas 565. Sillva (Anthonij de). Sas (Jacob) 272 273, 274, 275 Simau (orangkaja) 136 Satij (orangkaja). 275. Simon Bandasche burger) 186 Simon Simons (Simon) . 159. Simphepette. 575. Sauwel (orangkaja) 331 332. Singlamongh (onderkoning) 259, 406 260. Sawal 363. Sinosso. 100. Sawele (sengadji) 339. Sinra Serodommong Boerdato Saij (panical) 531. Hoesing: 542. Schagher (prins) . 467, 468, 469. Sint-Joan Babtiota (schip). 177. Saweleakij (orangkaja) 404, 405, 406 Siri Indra 168 Siri Maradia Iilla Paducca. (orangkaja) . 78. Saijdij (kaitsjil) . Siri Narra Maradja 445, 452. Saijse (orangkaja) 273 Siri Nara Wangsa 165, 168 Siri Radja (oulebalang) 438 439 , 44. Sirij Bidie Indra: 152, Sirij Maharadja. 307 308. Sirij Maradia Basar (orangkaja) Siriy Nara Wangsa. 152.

Sitake (daeng) 416. Stel (Adriaen van der) Sitake (Palimpoe Darij) 417. Sterthemius (Pr:) 160 Sitta Moula (orangkaya). Steur (Dirk Jansz 155, 160, Sittia (Maradja). 445, 177, 182, 212 255 Sittia Capu (radja) 466. Steijger Davit) 354 Sitta Fessa 486. Stompneus (schip). 442. Sittia Indra Bintara (radja) Storm (B’ van) 242. Sittia Lilla (radja). 389. Straaten (Danckert van der)- 348 Sittia Moeda: 486. 354, 359, 363, 368, 382 , 383 418, 419. Strick Cornelis) . 266, 269, 313, Siftia Phaloan (radja) 445, 452 314, 320. Stuurman (Anthonio) . 435, 438, Sivappa naik: 105, 113. Syry Maradia d’radia (orangkaja) . Surjanata (pangeran). 286 Siwoegan 551 Six (Daniel) 40. Suijhera 431. Sjah van Perzie. Swak T Dellio. 149. Sjangier Chia (Groot-Mogol) 219 Sijben (Gillis) Sloot (Bartholdt) 333, 334. Sijmons (Sijmon) 252. Snoek: 52 Snijders (Paulus). 277 oeatia casjoeba (sengadji) 353. oeatij doeco (kimelaha) 353. Soemana (crain). 170. Tabala (kamiponghoofd) Soererauw; 180. Tacheratu (gurripo) . 531 Tacheratu (gurripo) . 531 Soeroes van

Leliali, 133. Tachou (T.) 469. Soffa (sangadji) 359 Tack (Francois). 512, 513, Soleman (Chodja) 216. Tackarey T: Dagouloumey: 130. Solouwa 431 . Tackarey T: Pirangh; 130. Somba 420. Taconij (kamponghoofd). Sommia (orangkaja): Taconij (iman) onnerelt (van). 522. Tadjoe’1 Alam Tsaficatoedin Sjah Sopie (sengadji) (sultan) 152. Taffa (gnoffamaniera) . 363. Soricattang (rading) 542 , Tahari (crain) 383 Soury (Andries) 291 Tahmasjo Koeli Khan: 32 Sousa (Cristoua de) Sousa (Dijgo Leytao de). 90, 117a Taley Tdonnos 151 Talissen (pati) 136. Sousousou (kimelaha) 353 Tallaba (sungadji) Souza Continho (Antonio de). Tallenkanoor (Paljetter) . 503. Talolo (daijen) . 417. Soya (radja) Tamha: 551 Tamblinne: 331 Speelman (Cornelis) 256, 301 327 334, 335, 346, 347 , 318, Tamelaha (crain) 416. 354, 356 359, 363, 368, 371 Tarerlan (sjah). 216, 219. 380, 381 382, 414 412, 420, Tamim (hoekom) 358 Tamin Amsara Tamouroek Logbos: 130.

Tampobollong (crain) . 419. Toeban (sengadji) 133 , 135, 136. Tanete (arou) 526. Toedaedelij (orangkaja) . 431, 432. Tapagi T. Tounogh Takarey: 129 Toefoeio 136 Tapoule: 441, 442. Toegis Oelo: 135. Tapunga T’ Oupok: 130 Toeljing (dain) . 498, Tarrissan Veirong Vara (J.). 151 Toerooga 442, Tauloto (orangkaja) . 331. Toetiequeer; 499 Tawoly (kimelaha) Toewa (orangkaja) 452 Toeijgie (gnofiamaniera) 363. Taijspil 236. Tchitra Siry- Bidie Nidra Chitra Tolang (orangkaja) 432. Siry Nara Warensa 569, Tolatteij, 442. Tecca Ijewa (carre) . 417. Tolicon. 42 Tella (crain) 177, 419 Toljeon: 4413 Tellolinipoija. 427 , 428, 430. Tolo (sengadji) Telolo (daerg) 416, 417 Tolronganbadjo (crain). 453, Telelo Imnanto (carre) 417. Tomiadije (kimelaha) . Ter Goes (schip)- 1226. Tomagola: 133. Terra Madin 460. Tomagon 485. Tetalij: 322, 323 Tomini (singadji) . Tommagola Laulata (hoekom) Tettij (orangkaja) 406, 407 , Teulera (orangkaja) 433. Tommi (singadji) Teutichader Branme 145. Tona d’Radia (orangkaja) 521 532, 534. Teuver De) . 161, 162, 163, Tongeren (Leendert Janssen 517 Tevellam Poto (panical) 531 . van) 74, 75, Torsawa (galaran) 453 Tevorok. 129. Toroega (arou) 441, 453. Teiibingh Tsianto Torin (de) 512 Thomasp Koeli Khan. 50, Torontij (kimelaha) . 365. Torre Narra 370. Thertolen schip) . Tosorra (koning) 427, 428 Thetij: 494. Tosowa; 442 Theijtrije (overste). 472. Toteheri: 229 Thouro Thappa 130. Totolire (kamponghooid) Thijsser (Joan) . 255. Towaal (orangkaja) 136. Thijssen (Joost) 277, Touanpamanna (hoekoem) 368 Tibon (crain). 453 Toulawa 416 Tico Radjab (kimelaha) . 134 Toulota (orangkaja). 404, 405, 405. Ticrlehy (orangkaja) . 431, 433. Toulowa (arou pite) 417. Tigaarang (rading) 542. Tourilia Oehou: 420. Timersa. 521 533, 536 Touwa (orankaja)- 445, 447 Tintija (orangkaja) 482. Teuver. 161. Trasaell 181. Tironmale Chedou Padij Catta Traudenius. 129, Tissoda (goegoegoe) . 362. Trousarg (radja) . 369 Tjmalijongan 419. Trouw (Martyn Claesz:) . 272 Tjockenade 515. Trumelesede Paddy Catty. 518. Tjondongh (of Tjoudongh) 274, 275, 278, 331 332, 333. Tobattey: 41.

Truytian (Joan) 79, 152, 169, Voorst (Anthonie van). 136, 338, 209 343. Tsandathumma (radja) Vorsten (Dominicus van) 198. T sili (orangkaja). 186. Vos, zie: Vaas Tugowave (sengadji) Vosburg (Gelmer). 300 Tummasito (kimelaha) Vries (Hendrik de). 101 Tureleboelo: 501. Vroede (Pieter de). 322 Turialia Campo Jenely Prado 426, 543, 550.

Waal (Christiaan)- 277. Waarden Sijmions van). 480. Uipendam (schip) 389. Waaroubo (orargkaja) 330 Umbgrove (Abraham) 136. Waddagiela (hcekoem) 358 Uijtter (Burghart) . 501, 502, 503. Wagenaar [501 Wagenaar (Zacharias). 177, Walingen (schip). 397 398, 404, 408, 409, 410. Vaas (Bartholomaeus) 242, 300, Walvisch (schip). 372. 574 Wameddelij Vaka (arou) 498. Wandre (dain) 441. Valckenburg (Cornelis) 142, 246 Wardajsa (neijck) . 26, Valenteijn (Jacobus). 129, 130. Wari Javar. 486, 487 . Vas (Barttoloreo). 242 Warnaer (Joris Jansz) 277 Wauwa 322, 323. Verbeeck (Dideloff) 186. Waijsamma (pati) 137 . Weensiarla Nareijna. 301 Verburg (Nicolaes) 96, 160, 177, Weerden (Lucas van) 193, 182, 212, 255. Verdonk (David) Wello (crain) 498 Verheijden (Jacob) 227, 236, 246, 247 , 251, 257, 258, Wengema: 335 Veloiso (Andre) 115. Wengitta Rengaije 522. Verspreet (Abraham} 136, 202, Wengla 335. 338, 340, 341 369 , 370, 374, Wesenhagen (Jan van) 292, 294 , 295 297 , 338, 340, 341 Versteege (Jacob) 505 Wilhougby (Fc;) . 334. Verstegen (Wiliem) . Willemsz (Jan) 277. Vertangen (Pieter) 238, Willingh (Juriaen Hendrick). 208, 263 Vertongen (Jacob). 277. Villadoor Ia Roquette 477 . Vette (Vincent) 274. Wiltvang (Maartens) . 480. Vick (Paulus Davidsz de)- 198. Witte (Mr: de) . 432. Visia Rabwa 334 Witte (naijko) 229. Vissada (kitchil) Wittula (naijck) 336, 337. Vokingh Tdonkor Vara: 151 Woetely (orangkaja) . 431, 433 Volger Willem) . 527, 537, 538. Wolf(f) (C: Hans of Jans) 198 Voocque (arou) 416. Voorn (Francq van der) . 490.

Zandlooper (schip) . 399, 402. Zenelijwdo: 420. Zon (David van) 392 , 397, 398, 408, 410. Zouza; zie: Sousa Zouza de Casstro (Diogo de). 120. Zijli Willem van) 186. Ysbrands (Hendrik). 261 Zacharius (schipper) 426 446. Zaldus (Jan Frederickse) . 344

REGISTER VAN PLAATSNAMEN.

Amsterdam (fort) 488 Ancot. 104. Aberkoegh. Angiecamal, 226, 227. Achera (Aetchera) . Anjedira-eiland. 108 Ade; 392. Antonopette, 138, 568 Adamsbrug: 5.34. Apoc: 277. Adoenare: 213. Arabie 225 Adrampatnam. Zie: Adrampet: Arakan. 54, 55, 57, 58, 59, 60, 61 Adrampet: 519, 521, 532. Adriampatnam Zie: Adrampet: 565, 571. Adij; 304, 395 Arimelapatnam: 515. Aetchinders zie: Atjehers Armeniers 267. Agra 220 224. Arne (Arni) . Arou: 228 Airdikit: 419. Arouw. 326 Ajerbangi: 451, Ajer Diekiet; zie: Airdikit: Assekapillij: 327. Ajoethija 336, Aitchera Akulmonaar: 513. Atingen. 326, 346. Alineinagalon; 138. Atjeh: 78, 80, 81, 151 152 153, 154, 160, 165, 167, 2517 Alingiem-

angelaii. 568 252, 253, 255, 291 , 383, 384 Allahabad: 220. Amabi. 387, 389, 433, 435, 442, 37, Amblau 172. 451 452, 460 , 463, 464, Amadabath: 222 , 223, 224. 538, 568 569, 570, 571, 575, 579. Amanoeban. 75 Atjehers 350, 357 , 360, 369, 389, Amboina (Ambon) 422, 443, 444, 452, 460, 461 , 16, 17, 19, 37 464, 494, 546, 569 570. 71 , 73, 82, 83 -101 Atjehsche Rijk: 384, 385 102, 133, 134 , 136, 137, 155, Atougen. 326. 163, 171 172, 182, 183, 184, 333 185, 259 , 260 , 261 310, 352, Aijmuy. 259, 260. 358, 362 , 366, 431 , 446, 492, Azwaerom; 327. 559 , 572. Ammanoebangh 213. Ammarassij: 213. Ammassie (Amarasi) . Baai Falso 470. Amsterdam (eiland) 116. Babaoe. 75.

De vetgedrukte cijfers verwijzen naan plaatsramen, eveneens vet gedrukt: Van plaatsnamen welke slechts eenmaaL voonkcamen heb ik veelal de spelling onveranderd gehouden: ## REGISTER VAN PLAATSNAMEN

Babar-eilanden 431 432, 485, 483, 485, 582 Babber; zie; Babar: Baroseesen. 460. Backa 377 Barroe. 525. Baclovan 150. Barselore 108 Badjingh 378. Basra: 19, 20, 225. Baer Schabadoe: 25 Bassouwer (Baswa ?) 220, Bagneur 459. Bassura 559. Bajang: 369, 370. Bataks. 386, 462, 483. Balangnipa. 522. Batapangan; 451 . Balanta (K) 342. Batavia 31, 34, 36, 37, 40, 41, 52, Balayssangh. 376 104, Kali; 373, 429, 540, 553. 139, 152, 155, 156, 157, 257, Baliapatnam; 258. 159, 160, 163, 169, Balimban: 10l 259, 274 , 286, 292, 293, 294, Ballegatte. 261 305, 307 , 312, 334, 365, 360, Ballicaloa 533 367 , 369, 370, 371 , 374, 379, Bancala 377 38] 386, 393, 398, 402 , 411, Banda; 11, 17, 412, 415, 425, 426, 429, 100, 101 , 136 168, 172, 438 , 440, 442, 444, 462, 184, 185, 272, 273, 275 , 276 466, 478, 488, 496, 503, 310, 320, 321, 322, 323, 329. 505, 514, 517, 523, 536, 542, 330, 333, 334, 352, 358, 362, 550, 559, 563, 564, 565, 569, 389, 390, 391 , 393, 394, 3965, 571. 404, 405, 406, 408 , 409, 430, Batchian; zie: Batjan 431 432, 486, 498, 499, 559, 576, Batjan 69, 70, 171, 172, 178 , 337, 577 578, 579. 338 342, 359, 361 , 362 , 363, Banderen. 378. Bander Kalifia 570, 571 Batoe-eilanden 454 Bandhaer Abassy; zie: Bender Batoekeba. 525 Abbas Batoemea 404, 498. Bandjermasin; 18[, 186, 187 285, Battamatta: 551 286, 287, 572. Baijpin: 201 202, 203, 244, 337 . Bandoertij: 243. Beadios. 285. Banggai: 341 376. Bebber: 275 Bangka 398, 399, 401, 402, 403 Bednoer; 105. 580. Behaer. 217. Bargkat 403 Bellesoor: 217. Banjak-eilanden. 465 Benares 220. Bantam 155, 156, 157, 158, 159 Bender Abbas 48 , 561 160, 163, 164, 333, 352, 358 Bengalen. 56, 57, 58, 60, 571 , 362 , 373, 399, 411, 571 574. Bantammers: 350, 357 , 360. Bengo 441, 442, 453. Barampur: 223. Benkoelen 163, 410, 575. Barantharan 551 Bergera 459. Barnevelt (Fort) 69, 70. Berkenkoer. 233, 287 , 291, 317 , Baroda: 223, 224. 318, 319. Baros 384 385, 386, 387, 388 Betemeni, 315. 389, 459, 460, 463 , 465, 482, Bethefte: 288

Betoermenij (Batemeni) . 315, 316. Borneo 295, 373, 374, 429, 554. Bhaderpaira: 223 Borrebos: 374 Biana; 220. Borrombon 374, 380. Biawang: 523. Boschjesmannen. 121 Bougij: 346. Biblewan: 431, 432. Brampour. 223 Bidreur 105, Brakad. 474. Biera 555. Brazilie Breda. 405 Bienang-crain 525. Broach. 223. Bihar: 217. Brootchia 166, 223 224. Bijapoer. 8, 25, 29, 67, 73, 105, Bulba 214. 127 146, 565 566 584. Billiton. 398, 399, 400, 401 , 402 Bima 174, 178, 213, 346, 347, 352, 358, 362 374, 375, 378, 379, 380, 420 , 421 423 424, 426 , Caap Falso. 470. 429 497, 542, 544, 550, 553. Cabe de Bon Experance: 508 Bimaneezen. 357 360, 375, Cabo de Commorijn: 146 Bimilipatnam 327 , 328, 515. Cadang Cadang: 525. Binoeang 523. Calove, 573. Binongko 364, 553. Calicaroe: 316. Boano (Eiland) 137 Calicoilan 261, 264,314, 316,317. Bobbely. 327 Callicade: 516. Bobos 403. Callire. 271 Caloeco. 523. Bocaeij 214. Bodco: 523. Bodonneezen Cambay: 223, 527. Cambodja 295 377 , 378, 412, 446, 524. Boegineezen; 347 , 360, 371 376. Canacoor: 234 , 235, 236, 237 238, 246 247 249, 250, 251, 257, 263, Boekit: 551 266, 278, 279, 297, 300, 301 Boeloe-Boeloe: 377 266, 278, 279, 297, 300, 301 Boengaaisch tractaat 37[, 380, 34, 411, 426, 522 Canara, 105 107, 108, 109, 110, Boeroe 133, 134, 135, 136, [72 247 , 473, 480. Canareezen. 194. 348, 352, 362, 363, 364, 365 366, Boeton. 171, 32, 346, 347 Canarijns. 267. 370, 375, 376, 378, 526, 552 Candij: 532, zie ook: Kandij 579, 370, 375, 376, 378, 526, 552 Canton; 282 , 284 Boetoneezen: 134, 135, 391 , 524, Carambalij: 313, 314, 315, 316, 526 473, 480. Carbassa 214. Bonaija: 377 . Carical 516. Bondenaer. 327. Carnapalij: 261, 263, 303, 304. Boni: 376, 412, 413, 416, 441, 554 Carnatica 104. Bonoa: [72, Carriocpongere: 138. Bontain 427, 555. Cassimacatta 327 Bontebange: 551 , Castello d’Sima 244. Bonteboris 551.

Catigepalle: 474 , 482. 269, 287 288, 313, 314, 315 , Catoua 342 316, 318, 320, 336, 454, Cattapan; 379. 457, 458, 459, 474, 489, 490, Caijdiepa 376 491, 492, 501 , 502, 503, 504, Caijelij: 376. 530, 531 539. Caijlicoijlang: 233 Cochir China 246 , 269, 282, Caijloepa: 364, 306, 320, Caijlpette 335, 516, Cochin-Chineezen: 306, 307 , Caijs zie: Kaijs Colatrij 246 , 247, 250 , 251, 257 , Ceacea: 31 264, 277, 278, 280, 298 Celebes 376, 377 , 416, 427 , 429. Colecoulangh: 205, 207 , 208. 522, 523, 552, 554. Colle 516. Ceilon 92, 113, 115, 116. Colombo. 84, 85, 90, 92, 113, 117. 123, 128, 139, 142, 161 144, 533, 536 192, 244, 257 , 261, 2644, 327 Colombo (kasteel) 291 144, 473, 475, 477, 478, 505 Comaraneller 501. 515, 517, 518, 533, 536, 539, Comorijn (kaap). 344 , 345. 566, 567 572 , 581 , 582. Coloor (rivier) . 402 403, Concordia Ceorodsoe: 486 393. dicpooe); 172, 186, Condor 311. Ceram; 185 553 Corea, zie: Korek. Ceran Corencien, zie: Korintie Lavet: 182, 183, 184, 185 Corrivepongere. 568. Coromeno Ammaber. 75 Cerammers. 393, 407 408, 409. Cosa Mechiauw (iort) 488, Chengalpat, zie; Chingleput Cotjar, 477 Chercheijl 18] Cottate. 291 Chiammers; zie: Siammers: Cottatenga. 387. Chiasianabat 223 Coulan. 139. Chiauw. 488. Coutchin, zie Cochin, Chimba 442 Couwer. 320, 321 322, 323 Coycoilangh 261 Coylan: 140) , 141,

193, 204 , 205, Cranganoor. 142, 193, 194, 199, 293, 309, 310, 386, 434, 465. Z00 201, 202 , 233, 234, 239, China: 191, 195, 197 , 258, 259, 260, 306, 571 Coylan: 140, 141, 193, 204, 205, 182, 206 , 264, 325, 326, 345, 346 Chineezen 131 195, 196, 259, 251 , 282 , 284, 193, 194, 199, 293, 309, 310, 386, 434, 465. 201, 202 , 233, 234, 239, Chingleput: 256 378, 454, 456, 457. Chinke 369, 370. Crangenore: 240. Crawan 564. Chinkel. 460. Chinkel, zie ook= Singkil. Cruij: 282 Cincochagas (kaap). 311. Chinrana zie: Tjenrana Christenen. 423 495, 547 Cochin; 117, 192, 193, 194, 199, 200, 201 , 202 208, 226 Daeteheron 228, 229 230 231 232 233, Damar; 272, 273, 274, 275 234, 237 , 239, 240, 241 , 242, Damme: Zie: Damar. 243, 244, 245, 263, 264 , 267 , Dampellas; 376,

Darmapatam 297, 300. Europa 508 520. Daij (eiland). 186, 486 Europeaner . 386, 443, 462 Decca 213. Dela 213. Delhi (Dihli) . 215, 217, 220, 222 Denen. 30, 143, 147, 164, 167, 324, 350, 357 360, 429, 571. Fai Foo Deterwar; 332. Flipourangeren: 149 Foekien. 194 258 , 259 Deterwewan; 331 , Formosa 34, 128, 129, 149, 194 Dinghlay. 195, 196, 197, 258, 259, 260, Djacatra zie; Jacatra 568, 573. Djailolo (Djilolo) 155, 156, 159, 369, 373, Djambi. 478, 480, 505 399, 5713 508 Frankrijk 475 478, 480, 505 508 Frarschen; [47, 164, 167, 207 , 262 , Djeboes 403. 324. 350, 357 360, 391 393 Djohor. 464. 409, 429, 473, 475 505 506 Dodingen 409, 429, 473, 475 505 506 Dompo 375, 420 , 421 423, 497 , 514, 539. 500 , 542, 543, 544, 550. Dooi (Doon) . 214. Dorko 149, 150. Dwars in den weg (eiland). 475, 478, Gale: 144, 533, 538. Duitschers (Hoogduijlsche). 350, Gamoekanoro. 63, 358. 357 , 360, 429. Gamron. Gandikota. Ganges: 55, 56, Gantaran; 551, Gapij: 341, 376. Ecclisser. 223 Garasi. 169 170 Edapalli; 229 Gilolo. Egirly 431 432 Girgi: 8, 25. Eliaranob. 431. 432. Gnoffagita. 10, 359. Engeland. 55, 405, 473, 480, 505 Goa zie: Gowa- Engelschen. 143, 147 Goeli Goeli, 183 184 185 151 164 167, 179 181 207, Golconda 179, 180 , 188, 189 , 262, 265, 268, 272, 273, 275 256 288 301 327 328 505 276, 292 , 293, 315, 317 , 326 513, 528, 575 577 582 333, 334, 350, 357 , 360, 372 Coli van Manaar 147 . 391, 392 393, 396 405 , 407 409, 429, 454, 473 , 571 Ea 396 . 185 , 486 Goram 98, 101, 172, 183, 184, Erivapelaer. Goringhaicona’s. 121 Goringhaiqua’s 121 Erpolin . 229. Gorontalo. 342. Espahan, zie: Ispahan: Gorsia 220. Esselsteins baai: 470 Gowa 86, 87 110, I7. Etvaly. 486. 119, 125, 126, 194, 232, 235, Eurioty. 203. 236 380 , 414, 412, 413, 414, 418, 419, 41, 442 , 477. Gresse. 374, 379. Gressee (kasteel) . 169, 170, 171.

Indragiri; 291, 292 , 293, 294 , 295, 295, 297, 571, 577 mndrapoera 165 167, 168 , 252, 253, 254, 255, 369, 370 , 410. Irrmelcer. 288. Istahaan, zie: Ispahan; Ispahan 44, 45, Italianen. 314, 350 , 357 360, 429, Halmaheira Hammerhiel. 116, Hatilan Hatoewe Heidenen 521 Jaccatra: 52, 373, 415, 530, 564. Hermoez zie: Hormus; Jaffnapatnan: 113, 14, 116 , 17, Hewtra. 486 18, 120, 123, 520, 532, 533. Heijderabaad. 529. Jalalpur (Jalaeipoer) 220. Hindam. 220. Jambor: 403. Hindustan 223 224, Jamby, zie:

Djambi: Hitoe: 14, 15, 16, 17, 136, 172, 183. Japan 52, 53, 94, 97, 282, 283, 306, 308, 309. Hoegli, 217 Japara 564 565. Holland 477 479, 561, 562 , 563 Java. 371 553, 571 477 , 506, 507, 508, 509, 51, Javanen; 184, 286 , 350 , 357, 514, 529, 569, 570, 571 . 360, 372 391 , 393, 396 407 Hollanders. 379, 459 475, 476, 477 , 506, 507, 508, 509, 51, Hollandia (kasteel) 184 Jesette. 407, Hollandsche natie 304, 395 Joden; 267 . Honimoa. 72, 184. Johor. 365 , 373, 399, 571, Hcttentotter. 121, 466, 468 , 469, 471, 472. Joupandam (d') Zie ook: Agoe- thja; 374, Hormioez Judei 285 . Hulam 140 Kaap Gaede Hoop. 121 123, 466, 467 , 468, 469, 470, 472 , 508, 567 581 , Kadokan 525 Kaenseripillij: 288 Kajeli. 133, 134, 136 137. Kajoe Ararg 403. Kajnara zie: Kajoe Arang: Kaladi; 0. Kalamatta Kalare. 206, 573. Kaledoepa: 364. Kalikoelan. 207 Ihamau: 275 , Iman Chuola; 568. Iilauloud: 431 Indecote India 336, 371, 381, 384, 393,395, 396 , 397 , 398 A00, 401, 435, 443, 454, 460, 478, 479, 480, 497, 506, 518 , 523, 536, 545, 546 Indianen. 477 .

Kalikoet: 193, 238 , 454, 455. Koromandel. 40 , 420. Kalinge. 327 Koromandel (Kust van) 8, 25 Kallewaroe; 186. 91, 113, [15 , 116, 117, 123, 137 , 139 142, 144, 161 304 , 305 , 306, 308, 310, 313, 188 , [89 190 , 256 , 301 571, 577 327 , 334, 478 , 489 , 505 Kambodja: 33, 53, 93 127 137 , 139 142, 144, 161 506 , 513, 514, 515, 517, 528 , Kanara 104 105 10. 532, 559, 563, 566 , J67, 571 572, 573, 575, 577, 578, 582 Kandij 113. Karlepalem. 301 , 572, 573, 575, 577, 578, 582 Karnatica. 8, 53. Kotatangah. 387 , 435 , 436 437 , Kartatavya. 288 439, 442, 452. Kaijenkolam: 205, 207 , 208, 261 315 Kursi: 220. Kaijs 16, 117, 119. Kust van Koromardel, zie: Koro- mandel (Kust van) Keevaloren; 521 . Kuw. 282. Keffing: 101 , 182 183, 186. Kei-eilanden 320, 321 , Kelang: 137 , 172. Kelie. 275 Kelimassa 322 Kellabon 186 Laar. Kelleloeboe Laboan Hadji. 387 . Kellimoeri 98, 101 Labou 387 , 463. Kelijwawe 275, Laccar; zie: Lakor Lacker, zie: Lakor; Lacq Waeromcotte 327 Lakor. 329, 404 , 408. Lambogi . 376 Lampo zie: Lampongs Lampongs 399. Langagij 376. Laos; 306 , 309. Lara: 431 Larentoeka 390 , 405, 4Uj Lassa (kaap 374, 429 554. Lassen, zie: as5a. Lassoe (hoek van) Zie: Lassa. Laulata Lauwen 309. Laijo 377 , 378, 383, 415, 426 Leeuwenberg 122, 467 . Leiden (eiland). 16, Leikcetoe: 498. Leitimor; 99, 170 , [83. Lekilij 433. Lelehor. 431 432. Lellebia. 186. Leti: 329, 331, 332 , 390, 404 , 406, 408 498 , 499. Letily. 431, 432. Letiwewang: 498 Letresij 431 , 432 Lettemomme. 394 Levelorans 277. Leijweet. 327 Leijweij 398 Liechob 431 , 432 Liesbeecq 122. Ligoor 281 282 , 335 , 336. Likogh: 149. Likwar 431, 432 Linques 379, 380, 381 382 , 411 412 413, 414, 416, 431, 433. Lodeij: 431 Loeboe: 378, 526, 554. Loehoe Loempo. 369 399. Lombok 493, 540 , 541 , Lompo; zie: oempo. Lontusie: 498. Lovelallij3464347. Luciela. 134. Lucknow 220.

370, 371, 372, 373 , 374, 375 376, 377 378, 379, 380, 381 382, 383, 392 405 412 414, 419, 33 422, 426, 427 428, 442, 452 187 493, 494, 498 500, 522, 526, 540 , 541, 545 , 546, 547 , 550,

55[553, 555, 556. Makassaren: 72, 99 134, 135, 184 272 286 329, 330 350, 373, 355 357 360 , 365 372, 376 , 378 , 391 392 , 396 391,/39; 405 407 , 408 , 409. 497, 524 , 542, 546, 571 , 572 578, 580 , 581. Makjan 10, I, 12, 14, 37, 41, 135, 359 Makoeloe: 523. Malabaar (Kust van) 65, 73, 139, 192 , 199, 201, 202 204 , 226, 228 229, 231, 287, 268, 269, 262 @ 287 , 288 297 , 303, 315, 317, 323, 324, 454, 456 , 459, 473, 475, 478, 480, 489, 490, 501 , 502, 503, 515, 530, 535, 539, 568, 571 573 574, 575, 576, 577 , 581, Macau 283, 284 . 582 Madagascar. 508, Malainoa: 42. Madiolij: 363. Malajoe. 12, 14, 41, 42, 342, Madjene 523. 353, 362. Madrapatnam. 477, Malakka 155, 187, 211 286, 292, 293 294, 335, 538, 539, 57 [142 , 144, 145, 313, 344 , 478, 578, 579, 514 517, 519. Maleiers 135 184, 372, 386 , Mahoe 391, 393, 396 , 407 , 109, 418, Maittymangelom 568. 422, 429, 434, 494, 524, 546. Majutta 410, 401 Maleija, zie: Malajoe Makassar; 82 , 83, Maleija, zie Malajoe 135 168 , 169 170 171 172, Maleyo, zie Malajue: 173, 174, 175, 176, 177 , 178, Malljap 189. 179, 213, 310, 329 331 , 341, Mampoloer. 229 342, 343, 346 347 348 352, Manaar, 113, 114, [5, 116, 354 358, 362 , 363, 364; 367 , 161, 518, 520, 532, 533.

Manangi Cabo. 488 Mesbalij 431, 432 Mananginabo; 488 . Mesepalij: 431 Manchiale 138. Mindanao 352 , 358, 419, Mingdanan 374 Manchiole. 568, Moa 331, 404, 406, 407. Mandar. 524, 526 Mocha 200. Mardareezen; 526 Mocquaes Christenen. 345, Mardhaer. 376 377 . Modre, zie: Madura Moelauw 321 , 322. Mandor 522. Moena. 342, 346 354. Mandurtij: 459. Moetow (Moetous). 568 Moetow (Moetour). 568. Manepaar. 146 Moko-Moko 410. Mangalore: 105 Molansasa 441. Mangati: 233. Molukkcn. 11, 17, 37, 38, 41, 62, 69, 71 , 82, 101, 102 , 103. Mangenado. 342, 136, 337 , 338, 339, 348, 356 , 553. Mangeraij: 487 . Manhame;. 230. Moor. 329. Manipa 135, 172. Mooren: 267 , 299, 373, 418, 422 Manilla 284. 499, 521 , 524, 546. Mannatoetoe: 393, 394, 396, 397, Morenbril: 316. Mantoeta 392 Moti 10, 11, 353. Maparelloer. 504 523 Musquiten-eilanden. 243. Mardijkers 432 Mutam. 530, 531 . Mare. 353 Myokaung: 58 Marenne 523. Mysore: Mariabe 321, 322 Martapoera 181, 182, 186, 187, 285 286 , 287 , 516. Marten (De), zie: Martha Martha 261, 480. Mataram. 399, 564, Nagasaki. 31, Mategoerij 335. Najoer. 334. Mattouwers: 149. Namoly. 431, 433. Mattou: 138, 149, 150, I51. Nanloeli: 408. Mauritius 508. Nannoulij 408 Maijetme 523 Maijlij: 409, 410, Narcoura [5. Nariangaly. 568 Naringolij; 138 Mazulipatnam 180 , 189, Nasaret (schip) . 173. Navarra 506, 301, 513, 529. Naijros 199. Nederland 505, 506 , 508. Mekka 200. Nederlanders 402, 415, 423, 495, Melalauwa: 453. 496, 510, 512, 527 , 530, 538, Menado. 168 , 171 , 376 539, 540, 547, 553, 555, 561 , Menangkabau 295, 370, 383, 385 562 Mendjoeto 410. Mendoeta 410. ## REGISTER VAN PLAATSNAMEN

Nederlandsch-Indie. 393, 396.

Orwane 408.

Negapatnam: 114, 116, 123, 124, 126, 127, 128, 137, 138, 190, 191, 335, 514, 515, 517.

Ouglij, zie: Hoegli. 518, 521, 522, 533, 534.

Ngolakiaha Nias 387, 388, 389, 461.

Nila 272, 273, 274, 275, 276.

Nirittemangalon 138, 568.

Padang: 168, 252, 255, 369, 387, 389, 433, 435, 437, 439, 440.

Nissipalij: 433.

Nocceatta 431, 432.

Noernebessi. 447, 450, 451, 452, 459, 460, 461, 465, 466, 484, 485.

Noeroelatie.

Padangers 465.

Noesalaoet; 6, 100, 172.

Paddeloer. 504.

Noessa Padengate Surrovan. 457.

Noordwijck: 459.

Padjingh 377.

Noraij 432.

Poeloe Douwa: 461, 463.

Nossa Senhora das Milagres 118, 120.

Pagang: 551.

Pagodinoe 315, 316.

Nouwapoura 223.

Paier; Zie: Parou.

Nowewang: 498.

Painan. 369.

Nunangihobo. 488.

Pajabongcou: 403.

Pajatoule: 403.

Pallacca 383, 417, 426, 430.

Palembang: 209, 210, 211, 212, 365, 369, 373, 398, 399, 402.

Obi (poeloe). 283, 31.

Palembangers 402.

Obbije: 363.

Paliacatta 192, 256, 301, 302.

Odiampeer: 530.

Oedjang Pandang 374.

Palicoll.

Oedjang Salang: 281, 335, 336.

Palidoer. 229.

Oelakan: 446.

Palietter. 201, 202, 239, 240.

Oelemerimajaer. 256.

Palipordt: 193, 201, 244.

Oeliassers 102, 183.

Palleacqije: 146.

Oetang: 493.

Palligan. 516.

Oliachelij 502.

Pallior. 431, 432, 433.

Olouw. 335.

Paloanoer: 503.

Oma. 172.

Pamban 146.

Onor. 108.

Pamban-passage 518.

Onto. 551.

Pambenaar: 518.

Ontongh Java (rivier) 158.

Panakoekkang (fort). 169, 170, 176.

Oostersche provintien. 371.

Panarij 238.

Oost-Indie: 475.

Pandaran (baai).

Panderatourte 263.

Oranje (kasteel) 340, 342, 353, 354, 358, 359.

Panecoca (fort). 179.

Orewone 332, 333.

Panekoka, zie: Panakoekkang (Fort) 146, 50, 98, 28.

Orixa. 217.

Pangobotan. 403.

Pangkoka zie: Panakoekkang.

Panna; 377.

Pantjana; 342.

Pantjiano. 354, 355, 376.

Papekat: 544.

Papen (Europeesche). 492.

Papen (Swarte) 267.

Papen-eiland 243.

Papoea’s 53, 72.

Papoesche eilanden 352.

Papoete.

Papoulot; 403.

Paravut; zie: Parou.

Parapodan; 523.

Parapoean 523.

Parava’s (Parruas). 142, 145, 146, 147, 267.

Parensate Surrovan: 457.

Pariaman. 152, 153, 154, 165, 125, 409.

Parou: 233, 237, 239, 240.

Parradanade Bosse: 516.

Parsia Habodo Sinsie: 27, 89, 91, 93, 95, 97, 106, 107.

Parsia Habadoe 108, 110, 113, 114, 139.

Pasaman: 451.

Passir 181.

Patani, 295, 365, 173.

Pateena. 383.

Patna 217.

Pattangattijns. 145.

Pattany. Zie: Ponnani.

Pattena: 217.

Pattij 416.

Paynang 252, 255.

Peesen 263.

Pegou (Pegu). 571, 473, 510, 520, 533, 579.

Peking: 260, 283, 341.

Perah 252.

Perak: 79, 80, 151, 152, 153, 154, 569, 570, 571.

Perlangh 403.

Perzie. 19, 23, 32, 43, 45, 225, 226, 560, 561, 562.

Petapoety: 54.

Pheypho.

Priaman 152, 153, 154, 165, 443.

Philippijnen: 487, 444, 445, 446, 449, 451, 452.

Pipeli: 570, 571.

Pnom Penh.

Provicheijras 138.

Ptolematte.

Pullij (fort). 145.

Pulicat. 25, 27, 190, 192, 301, 302.

Pyren, zie: Painan.

Poelau Tjingkoeek 369.

Poeloe Ubij: 283.

Poepoe 371.

Poetehange 551.

Poetoea (Poetoer) 568.

Pollegam (Pollecam). 335, 516.

Ponnani; 455, 571.

Ponnekeije (Ponnekeyl) 145, 146.

Poowalackery (Parwalachery) 568.

Poping: 416.

Poppoe 379.

Porakad 228, 240, 261, 264, 326.

Porca 208, 227, 228, 233, 237, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 264, 313, 315, 317.

Porca; zie ook: Porakad.

Porto Novo.

Portugal 50, 51, 52, 125, 409.

Portugeezen 50, 51, 52, 77, 83, 84, 89, 91, 93, 95, 97, 106, 107, 108, 110, 113, 114, 139.

Pottebakkersciland. 353.

Potto: 431, 433.

Potur; 138, 153, 154, 569, 570, 571.

Poulo Banjank; 465.

Poulo Doa: 461, 463.

Poulo Don Doango. 372.

Poulo Moras. 387.

Poulo Telapis. 385.

Sadragapatnam: 256.

Sadras 256.

Sadrebone: 413, 418.

Sagnis (?) 221.

Sagoegoe, 63.

Saigon 33.

Salanga 335.

Salap. 363.

Saldanhabaai, 466.

Saldanja-mannen 121, 122.

Saleman.

Saleijer (eiland). 376, 550, 551, 552, 553, 555, 556.

Saleijer (straat). 374.

Saleijereezen. 554, 555.

Salida; 369, 570, 571.

Sallaparang 541.

Salsee 105.

Salsi, Ragiabag.

Samaito. 353.

Sambacquij: 363.

Samboepo (kasteel). 179, 374, 518, 534.

Sambouwa: 425.

Sangamagalon. 138.

Sangemangelat 568.

Sanggar: 375, 500.

Sangij 342.

Saj Francesco (fort) 116.

Sac Thota 116, zie ook: Sint-Thome.

Saparoea: 184.

Seasea 341.

Sekertaij 431, 433.

Sekilij 431.

Romelewan 431, 432.

Selaparang 493.

Seranganayre: 531.

Serouwa. 272, 273, 274.

Siallegatij 247.

Siam. 93, 280, 281, 284, 285, 295, 551, 552, 556.

Siamba (’t), zie: Tjamba.

Siameezen; 372, 422, 546.

Siao. 487.

Signati 139, 140, 141, 204, 206.

Sabito. 525.

Saboangc: 342.

Sacker (Saker) 332, 333.

Sikalol. 327.

Silida, zie: Salida.

Sind. 223, 154, 163, 165, 251, 252, 254, 369, 370, 383, 384, 385, 386, 388, 410, 411, 433, 435, 439, 442, 451, 459, 460, 466, 482, 463, 464, 465, 466.

Sindrana 453.

Singkan. 133.

Sing kang: 128, 129, 130, 131, 132.

Singkil: 385, 387, 460, 461, 462, 575, 579, 580, 581, 582.

Sinkol: 459, 460.

Suna (Cranganoor).

Suratte. 19, 20, 180, 215, 217, 220, 265, 267, 477, 510, 527, 528, 506, 507, 509, 510, 512, 536, 537, 538, 540.

Sinsier. 9, 26, 27, 221, 222, 223, 224, 225, 226.

Sint-Thome. 183, 189, 477, 505, 506, 507, 509, 510, 512.

Sin-Thomeesche Christenen 290, 319, 344.

Sioblo 341.

Siompo, zie: Tsamipa.

Sjasianabath 222.

Sjatt-el-Arab.

Sjiraas.

Soamonan 431.

Soa-nisui. 260.

Soasioe 353.

Soasiwo 353.

Sockij 431.

Soela-eilariden 341, 342, 376.

Soembawa 419, 420, 425, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 502, 50, 541, 542, 543, 549, 580.

Soengai Pagoe 252.

Sokoraero. 353.

Solor. 172, 174, 212, 213, 214, 342, 374, 392, 409, 429, 553, 566, 570, 573.

Soloreezen 350, 357, 360.

Solotkay. 183.

Sonbait: 190, 192, 334, 514, 519, 573.

Songypoyen 575.

Sornebayer. 75.

Soping; zie: Soppeng.

Soppeng 376, 378, 416, 427.

Soppo 557.

Soijcko 432.

Spahan, zie: Ispahan.

Spanjaarden 102, 147, 268.

Spanje.

Strandloopers (volksstam). 121.

Suckenburg (fort) 542.

Sumatra, 410.

Sumatra Westkust; 151, 153.

Tegenepatnam.

Tello: 82, 379, 380, 381, 382, 383, 392, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 442, 526.

Tereva 332.

Tengapatnam 325.

Tenhoreede Sande. 516.

Tenwotto 431, 432.

Termanoe 214.

Ternatanen 135, 341, 358, 524.

Ternate: 7, 10, 12, 19, 37, 83, 95, 133, 135, 171, 172, 178, 185, 310, 337, 338, 341, 342, 343, 356, 358, 359, 363, 365, 366, 367, 370, 376, 378, 383, 416, 417, 419, 487, 526, 550, 551, 556.

Teyvourangh 149, 150, 151.

Tiko; 570, 571.

Thonie (St.). 183, 189, 477, 505, 506, 507, 509, 510, 512.

Thome sche Christenen: 296, 319, 344.

Thondij 519.

Tiboor. 354, 355.

Tico 252, 255.

Tidore. 102, 103, 171, 172, 178, 337, 338, 341, 342, 343, 344, 318, 351, 352, 353, 378.

Tidoreezen. 349, 350, 352, 357, 360.

Tiema.

Timon.

Tikoe: 152, 154, 165.

Tilaossen: 150.

Timor. 75, 172, 212, 213, 352, 358, 362, 374, 392, 393, 394, 395, 397, 404, 409, 429, 431, 553, 566, 573, 579.

Timoreezen. 76.

Tineale: 432.

Tullia; 214.

Turata, 377, 415.

Tutucorijn; 90, 113, 117, 142, 145, 146, 515, 533, 534, 536, 537.

Toeban (op Boeroe) 135.

Tijekkum: 288.

Toekanghesi-eiland. 364, 553.

Tygers-eiland.

Toelessey.

Toeloe 214.

Toeratea. 377.

Toesekaij: 331.

Toetekee (Toetekaij). 331, 498.

Togalika. 353.

Togohia. 353.

Tohang: 431.

Tolitoli 342.

Toloa: 353.

Tolij: 376.

Toma, 353.

Tomaydi; 353.

Tombra: 498, 499.

Tomini. 342.

Tommelan 353.

Tommewaak: 353.

Tommewaij 353.

Tomori (baai van). 342.

Tonkin. 282, 306.

Tontebraij; 331.

Torate 555.

Tosarra: 430.

Toucabessens. 364.

Tourane.

Tourata 378.

Touvavullbulangh. 149, 151.

Towadjo zie: Wadjo.

Trevancore: 139, 140, 204, 205, 206, 270, 322, 324, 325, 344, 357, 360.

Trewindron: 345.

Trimelapatnam 334, 335, 514, 515, 516.

Trincomali: 475, 476, 478.

Tristinadour: 146.

Trivandrum; 345.

Trousang: 369.

Trijwapelaer.

Tsiampa, zie; Tsjampa.

Tjamba: 453.

Tsjampa Tjampa: 560.

Tjenrana; 441, 442, 452, 522.

Tjobbo: 341.

Wawoni. 342.

Waijma: 397.

Wedan Toeroe 486.

Wemasse 397.

West-Azie. 473.

Welang 431, 432.

Wetskij 432.

Weijmasse: 395.

Wingurla zie ook: Vengurla.

Woesyly. 431, 432.

Wowa: 545, 550.

Ubij (poeloe). 283.

Vallacalan: 230.

Valsche Baai: 470.

Vare Aug(?). 151.

Varevarean 149.

Vengurla 66, 67, 73, 104, 105, 108, 565, 566.

Verwaijs-eiland. 385.

Victoria (kasteel) 6, 7, 17, 101, 136, 368.

Viesamipatnam. 146.

Visiagapatnat. 327.

Visiapatnam 327.

Visiapoer.

Voor-Indie 454.

Vijaijanagar (Widyanagar) 104, 256.

Vypin. 201, 202.

Xula (Xulas Xulo), zie Soela-eilanden.

Yedo.

Yratoporthaij: 288.

Zabou; zie: Saboewe.

Zaleijer zie: Saleijer.

Zeelandia (fort) 129, 132, 195.

Wadjo. 377, 426, 427, 428, 429, 430.

Wahai.

Wakoe. 397.

Wangchi Wangchi: 364.

Warnepour. 146.

Warnoula 172.

Wassela 431.

Wataijs 277.

Watermans 121.

Zoete Rivier; 122.

Zon (eiland de). 475, 476, 477.

Zoute rivier. 122.

Zuidwester-eilanden: 389, 401.

Zweden; 324, 350, 357, 360.

Zijekei Canay 327.

LIJST VAN EENIGE VREEMDE WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

Adigaers 139.

Agravatie.

Alcatyve.

Allcalde moir.

Allmadias: 112.

Allphandigo.

Anharij.

Araghes.

Armenij: 143.

Asta 166, 447.

Atappen: 185.

Aroe pitoe: 416.

Auweldzer. 256.

Balta Broorchia. 447.

Ballagat: 513.

Balaij bitjara 447, 482, 50u.

Baleew zie: Balaij.

Balije Bandels. 218.

Barang-barang 450.

Bassen (metale) 239.

Benjuin; zie: Benzoe.

Benzoe. 386.

Bestiael. 470.

Bhaar (gewicht). 445.

Bhare: HO.

Bidoor.

Bimaas.

Coyangh, zie: Coyangh.

Boedar: 337.

Boedjang: 166, 485.

Bosschieters. [9.

Boughsjaeren. 56.

Bouson. 295.

Boys, 148.

Caifcrs. 236.

Camboe: 237.

Camer.

Cammy 258.

Candijl 148, 264.

Capitao Mor. 117, 118.

Cardatom. 2X0.

Carga. 44.

Carjalolacka zie: Kajoe Iaka.

Carnax 144.

Caso manus zie: Kajoe manis.

Cassia lingua, zie: Cassia.

Cassia 442, 524, 546.

Casta 112.

Catip moeda; zie: Katib.

Cattemarouw 141.

Catty. 449.

Chaban (Schaban).

Chiancos. 47, 447, 531.

Cobidos: 145.

Cocquen.

Cogels in de mont; 232.

Combam; 459.

Cometjes.

Commutitia 440.

Cautewaells.

Coutow.

Coyangh; 422.

Coyian 459, 530.

Crain 379, 380.

Crocou (schrijver). 450.

Daeng 382, 415, 522.

Daets.

Dagang: 485.

Dain, zie: Daeng.

Daroega. 48.

Delaly. 221.

Depati. 410.

Desseijs.

Djoeroetoelis: 416.

Djogoegoe.

Dromaghij: 12.

Drooguen.

Duan, 302.

Eenhelligh 129.

Emanuel. 272.

Esstemie.

E. Strigammadoe(?). 162.

Euwelaibij Weresan; 14.

Fanums 205, 491.

Fanums ragia 270, 289.

Fiscael. HB.

Fluit. 402, 406.

Folgune. I3.

Galeran, zie: Glarang.

Giallos 307.

Qantangs 187.

Gastos. 119, 229.

Gentijifse leere. 169.

Gielias.

Glarang: 382, 412, 523.

Gnatohoedi: 73.

Goedjerwan. 166.

Goenys.

Goeripoe 206.

Gorab.

Gricol. 233, 314, 316, 317.

Haaseraat: 41.

Hawaladaar: 529.

Hedschra 580.

Hoekom 41, 64, 340, 342.

Hongi.

Houwelldaer. 68.

Iman. 65.

Imad ud Doulet. 33.

Jang de Pertoewan 292.

Jonckan.

Jorckaniers.

Jonckans.

Joncks.

Jutandelacher. 75.

Jurebasse. 331.

Jurotuleus 417.

Kaitjil 41.

Kajoe garoe 400.

Kajoe Iaka 461.

Kajoe manis. 524.

Kan (Cammy) 258.

Karaeng: 379, 380, 383.

Katib 370.

Klerquen.

Keloanter.

Kiahi: 398, 402.

Kile harre: 336.

Kavelatien. 338.

Komati.

Krotijnam Siamwatshara(?) 302.

Laboang batoe; 167.

Lampetten: 85.

Lasscarijns.

Licentmeester. 159, 252.

Lingua. 242.

Lorrendraijers: 172, 450.

Maes 375, 554.

Magaram. 457.

Magasuda(?). 302.

Maintementos 110, 527.

Malo.

Madam 14.

Mamoedy.

Manchia (Mansjaag).

Mancquijns.

Mangaels: 328.

Mansious 230.

Manthuas 230.

Mantri. 167.

Mardykers. 274, 499.

Margaside Suda Pronomij: 138.

Margasirsha 138.

Margatirra Dagoula, 190.

Massoij; 185.

Melemby Sarnassera 138.

Minudentien.

Minumassa 326.

Misticen 117, 140.

Modiliaers.

Moelawisoal. 514.

Moeshaaf.

Momboirs.

Moradoors.

Mossul: 507.

Mousson. 380.

Mutsaijre (?). 320.

Naghoda.

Nayres (of Nairos) 230, 530.

Naijk 515.

Negory: 393, 396.

Nely. 141.

Ngofamanjirah. 65.

Nuete 257.

Ola 143, 474, 482.

Orangflammen. 469.

Oranghamier; zie: Orangilammen.

Orangkaja 71, 370, 394, 405, 485.

Ostagieren f Oostagiers. 347.

Ovidoor.

Ounis ounissan(?) 296.

Oya Berckelang 282.

Pagode 301, 528.

Paljetter 491.

Pattamaers. 141.

Pandiet. 529.

Pangadnij: 145.

Panglima: 384.

Pangoenij 142.

Papen van St: Paulo. 345.

Paranghprauwen (?). 170.

Pardaus 256, 515.

Parres; 141.

Parruas.

Patarees 530.

Patool: 166.

Penghoeloe 369, 384, 387, 485.

Phra-Khlarg 282.

Pidjes 374.

Pions: 128, 139.

Pitchaar Bhaly, zie: Balai bitjara.

Plawaen: 190.

Pongoulou zie: Penghoeloe.

Pulle 270.

Pullery. 514.

Quemae(?) 312.

Quitasol. 38+.

Quitchill.

Rabbillasamij; 181.

Rabda Lawwel: 50.

Rahdari. 46.

Ragiadoor. 111.

Rainja 239.

Ramadhan: 382, 383.

Rasidcor. 206, 530.

Rawilleipol, 328.

Reaal: 372.

Rebbi dlouwel: 219.

Religieusen.

Roeba roeba 253.

Roeba-Roeba amarang: 448.

Roos ende zanghma: 58.

Rouba-Rouba zie: Roeba-Roeba.

Sabandaer: 9, 80, 417.

Schauwel: 4H1.

Schianeker harens. 147.

Salzhaccan. 105.

Salinire: 447.

Sammorijn, zie: Samudri.

Samudri. 288, 454.

Sappanhout: 422, 541.

Saroewarij (Sarvari) (?) 162.

Sarsamatas(?).

Sejjid-Wasierschap. 49, 51.

Semiwen (?). 448.

Sie aghtmas.

Sionkans.

Sittere (Chaitra) (?) 162.

Sjahbandar, zie: Sabandaer.

Slangenjaar. 312.

Soasiever. 340.

Soeroehan 417, 501.

Souroan zie: Scercehan.

Swaerdt Rs 154.

Tael: 375.

Tarnedaer. 68, M1.

Terdande.

Telver: 113, 518.

Thaijl 411.

Thoma.

Thonijs. 114, 162, 519.

Tingans.

Tioel. 555.

Toemenggoeng: 410.

Toepas: 1i7, 230.

Tomben: 235.

Trae 285.

Ulamby 145.

Ullumbij; 142.

Veador de fazenda(s). 117.

Verolen 427.

Vevolen, zie: Verolen.

Vilamba. 138.

Wasier. 48.

Zaije(?) 520.

Het getal achter het woord geplaatst duidt aan de bladzijde, waar het woord verklaard, althans wangetroffen wordt: Niet alle woorden heb ik kurnen verklaren; Sommige van diegene welke slechts eenmaal voorkomen heb ik Giet deze lijst opgeromen. Ik volgde hierbij natuurlijk in de eerste plaats de spelling, die ik den tekst aantrof, nier de spelling, zooals zij Moe zijn. Vcor de woordverklaringen maakte ik 200 veel mogelijk gebruik seeev Fevens uit den tijd zell; zie ook op K

Estemtie ofte mandament (Dagh-Register [663 bldz . 84).

Footnotes

---

1. Vgl Corp. Ditl Vamingh bldz: 64, noot 2, 143, noot 1 224↩

2. Vel: Core. Dipl bldz . 200, oot 2) Uit het Contractboek: Ook bij Valentijn, (Ambon), bldz. 167, J) I heb verder niets over dit contract gevonden; De overgekomen Dtieupi papieren 1650 op 1651 ziju meesi slechien onvoliedig gekomen Schrijfiout Vuoc gesagh" De Vlamingh Oudshoorn (Corf Dipl hldz. 533) deed #eE[_ SprE toch" Luzns verlof) Ma Batavia (Valentijn, bldz. 165) . Vgl Corf. Dipl = bldz. 200,' Y, Jib, Bon gre? Valentijn kceit de lezing Te geallieerdeni _↩

3. Valentijn Aeter Schrijffout TCcr verwijzen" pauafa Corf. Dipl bldz. 534, 535_ Sctrijilout Toor tks" Schrijffout voor↩

4. Schrijffout Toor bevaren' Hongi inlandsck e oorlogsvloot" (Encyclopacdic, Tweede druk; II, blcz. 104) - Mc, UnziTn Zoowc dczc niizti Vocabuloriuml Hoevell; bldz 13, zich uitdrukken; allicht aanleiding geven tot dc mecning: dat d hongi-tockten cle # werdel cndernomen als exli-patic-tochten_ Dit nu niet gekeel juist. De kongi-wloct Verd gebruikt rcor andere doeleinden; hezoctel verschillende declen van het gouverncment Ambor doom MATAMS dcr; Gouverncur; Urmucu der vlag; (Vgl Valentijt; Fahion bldz: 32, 4, enz } Schrijffout Vodr hem haar" "Ryxdzalders" (Valentijn) Mocshanf, Boe , Koran. Hicrorder staat Contractbock : Notz ; in tjaer 1651 op Bat' ge comen" Valcntijn rolgen hier de ondertcc*eningcn;↩

5. Zic hicrvoor , bldz Ui: Contractboek II: Mohamed Sjah↩

6. Schipner, schecpskapiteitl. 2) Havctimeester , Kal net terccht orengcn De Honge Rcgeering te Batavia uyet deze vourwaardcn nict tcvrccen: Zij beschouwde dit als ,,CCn groo: scrvituijt dat ,bij ors gcheciijck excuseccrt moct blijven oite iminers vecl a/5 cenichsints mogelijck tarccr geschieden dan noch "ict anders ais waardoor versckert JNOfe UCcM mcerder vuarderi vour de Conp uijt oritstaan sal (OnuitgcycrCn missivc den mjoltrcrilcit Koromadc Anguslits 1651). Arni j# North Arcot?↩

7. Vgl Corp. Ditl Vamingh bldz: 64, noot 2, 143, noot 1 224↩

8. Minudercia (Port), kleinigheid (Smaansch: metideticia)↩

9. Ook te vinden in Overgckome One t 00D, 1652. II Bldz. 207 @ in Eet Contraclboek Zeeland (vgl: Cort; Dipl,, Vldz XX) Oruigeqevet Geverale muistve 16j2. Schrijffout VCOe 1651↩

10. Schrijffout VCOe 1651↩

11. Hier boonscninner Zic dezc voorsteller Pith hierachter bldza Vgl hicrvoor, bldz. 25 Tanjore Madura de Zuid-Oostkust van Voor-Indie, Cunnen(?)↩

12. Schrijffout Toor bevaren’ Hongi inlandsck e oorlogsvloot” (Encyclopacdic, Tweede druk; II, blcz. 104) - Mc, UnziTn Zoowc dczc niizti Vocabuloriuml Hoevell; bldz 13, zich uitdrukken; allicht aanleiding geven tot dc mecning: dat d hongi-tockten cle # werdel cndernomen als exli-patic-tochten_ Dit nu niet gekeel juist. De kongi-wloct Verd gebruikt rcor andere doeleinden; hezoctel verschillende declen van het gouverncment Ambor doom MATAMS dcr; Gouverncur; Urmucu der vlag; (Vgl Valentijt; Fahion bldz: 32, 4, enz } Schrijffout Vodr hem haar” “Ryxdzalders” (Valentijn) Mocshanf, Boe , Koran. Hicrorder staat Contractbock : Notz ; in tjaer 1651 op Bat’ ge comen” Valcntijn rolgen hier de ondertcc*eningcn;↩

13. aldien se daer toe volgens het geestelijcke bevoegt siju, en het selve tcn dienste van Siju Maijesteijt streckende is↩

14. Capitcijn der Hollanideren↩

15. ongeveer NR Wordt 1644 gezcgd liggcn grcns Quinam↩

16. Het Octrooi 1602 gif de 0, C.het rechi; verbintenissen conttactem maken metle Princen Potentaten Op den Macu Staten - Gereracl” Mcn Wsa ae Indie dere bevoegdkeid gcbruik; als me gewenscht vond Tjoudongh Tsjampa minstens in 1641 LOE fhankelijk (Heeres, Bourestoffcu. bldz. Ik heb deze Maan Wiet kMten ilentificecren Formosz↩

17. Nu Fai Foo, kustplaatzje Anrati; bij Tourare +aP bldz, XXXIV 129. Vel ook de kaart m Valentiju, [Muller ,↩

18. Uil Contractboek Ook vinden in onuitgezeven Overgekomew bricven Mpreten; 1652, 0CO, IW; folio 604, Ook bij Valentijn; bldz 292,↩

19. Valentijn ; ~nxci de dood strafte’ de nekslag YOOr den invloed Ternate Op de Amboni-tilanden Op Ambon: Valentijn bezeiden dieu’ Het eirde der nagelcultuur groOrsLC decl Molukke grootsie der Ambon-cilanden; Zic ook benedcn; bldz. 40.↩

20. Ambon Valentiju #Hoogheit↩

21. De dwingburgen Valcntijn vcrmist↩

22. Valentijn . Wzar Valeritijn : daar uit de landen” Bij overeenkumst 20 Juri 1638 (Cort. Din, bidz . 324}.↩

23. Valentijn heeit dc betere lezing AInet” Slechte realen Volgens dc Niunt Jcro! (1691)_ bldz Adrl” Batavia Reacl 48 lighte of 38’ Hollandsche stuyvers terwijl op Ternate Spacnse: Reacl doet 60 stuyvers light gclde” . Valentij Valentijn ; Kaitsjili”. Valentijn : “gelden”↩

24. Verdam; Middeleederlaeisch Handwoordenbock, bldz. 597↩

25. Valentijn - naanpart” Valentijn vermocdelijk foutiei : ‚Noessa Kaitjil, djogoegoe; hoekom zijn titels. Wa Dancn betreft, vergelijke Men het Register deel nezer uitgave cl Hceres, Bouzosioffcn, IlI, Rcgistcr.↩

26. Uit ket Cottractbock↩

27. Carea J0B Ib” (Mufzuanrdy , bldz. 76) . Holz , Cunaeis, bldz 307 , FCOL verklaant het met het Portugeesch carga Iast, t. van kaneel tWec balen zijde; elken kant het pakzadel”_ ersomeliny der Woorden zegt: Carga [we€ Balen zijden in Persia’ Vei Valeatij , Persien , bldz. 2 vagral Hotz, Cunaeus, bldz: 1SS Thotnan IQU manoedij of 42,10,0” (Muntwardye, bldz, 75) ; Valentijn; Balavio, bldz. 362. Vgl: vooral Hotz, Cunae”s, Bldz. 398, Manej2ag H1V2 I Hollants” hldz 76) , Vel Hotz, Cunocns, bldz. 410, 411. Exempt? Bender Abbas (jamroli↩

28. Vizier nunister_ (Hotz, €urdeis bldz. 393) . Hoofd cener gemeetie’ (Corf. Dinl bldz. 376} ook Chef der politic; Hotz; Cunac”s, bldz . 391_ Cor;. Din,, 1, bidz. 184 = Hotz Cunacis, bldz 390 (Cutmnigsaris politie} . Dschenadi al awwel 13 Novcmber. 1634. Dgchemadi 2WWWE Dsckemadi accner (II} locren April 7 Juii 1652. Een) der residenіien van den Sjal Ispahalr Zie Corp. DiplL, bldz, 255.↩

29. Imam Cocli Chan den Grooten Hectog Sjiraas” (Valentijn, Persien, bldz . 298) Olearius Parsiaenze Reyse, bldz. 634, vertaald Khan Forsten over titels waardigheden Hotz, Cnucns bldz, 379_ Rahdaci tollcn. dootecertelnter (Hobson-Johson, 1903, 753 ; Hotz, Canaews, bldz , 261}. Blijkbanr Gedurende de onderhardelingen Delc? Stipt? Exactie?↩

30. Komati, koopman; handelaar, ODxooiCt vooral wevets kleedjes; welke zij goolere partijen verkoopen (Hohson= Wuson 237, Comaty) Zij vormden cen snart gilde. Dus die direct gekocht zijn zorder tusschenkomist der tusschcuhandelaren Vergelijk Hobso#-Jobson, bewijsplaats 1679 Uit het Coutracthock Bij Valentijn, V_ Goronnude bldz. 143, zetr ~crkort onvolledig oncenomeh evenals Daghregistcr 1633 , bldz. 10,↩

31. Hormus? Uit Mexlan; Geschiedk udig Oecrsigt (Verhandelinger Bata viaasch Ge- uulscnau XV (1833} , bldz KK). Deze plaalst hct stuk fouticf older 1651. Vel. Nachod J39 en CLXXXV vaarin kct vertaal overecncmen Ook bij Valentiju, Jafon bldz 92, 107↩

32. Komati, koopman; handelaar, ODxooiCt vooral wevets kleedjes; welke zij goolere partijen verkoopen (Hohson= Wuson 237, Comaty) Zij vormden cen snart gilde. Dus die direct gekocht zijn zorder tusschenkomist der tusschcuhandelaren Vergelijk Hobso#-Jobson, bewijsplaats 1679 Uit het Coutracthock Bij Valentijn, V_ Goronnude bldz. 143, zetr ~crkort onvolledig oncenomeh evenals Daghregistcr 1633 , bldz. 10,↩

33. Hormus? Uit Mexlan; Geschiedk udig Oecrsigt (Verhandelinger Bata viaasch Ge- uulscnau XV (1833} , bldz KK). Deze plaalst hct stuk fouticf older 1651. Vel. Nachod J39 en CLXXXV vaarin kct vertaal overecncmen Ook bij Valentiju, Jafon bldz 92, 107↩

34. Tsat-dathcdana (Radza} (1652 *1u84) , bij Stokvis, Manue , bldz 333. Vel. Phayre; Hislory RIlFAO J80, dic bem noemt Sinda Thu- dimnz Deze vorst was nOg slechts kort geleden den truun gekonen jongen 13 of 14 jaxr (Dogk-Register, 1653* bldz Goossens vleit dlen FOrsl Arakan : cen captatio ncnerolentie Deze iocn Wa5 gcch Kcizcer van Bttgaler; al dedert de bcwoners Arakan dikwijls stnontochter in dit door Jouycrncuts hestuurde decl vanl het rijr der Groot - Mogols hadden zij dcclen daarvan tijdelijk in bezit, Vgl, Dagh-Register 1644 1645 , bldz.58 Evettit Arakar'$ Koning Fecr ovcr grootc koninkrijken; Vgl Cort. Dipl, sub vocc Bengalcn Zie ook Phayre; Bi; - 171 fi. Trouwes in net antwoord des Konings Op Goosgetls' roorstellen ook gcen sprake dit moois Wel Arakan Bengalet deze dagen eens Weer oorlog: g1, art dezer "oorsteller, Hoegli:↩

35. 4 Zic hiervoor, bidz 5 Vgl Card Dipl. bldz- 286. Eoat Pipcli neicnrinirel Ganges (Zie ook Valentiju; Choremandcl, bldz, 1ol en aldaar de Nienwd Kaurle Bengalen,. Schuitell lichte vaartuigen Bocgsecrcn Van den Gouverneur-Cereraal (en Raden Indic}. Dcn verteeenwoordiger C m Arikan↩

36. Uit ket Contractbock. Op de Westkust van Halmakeira, daer der Tcrnatanen spijs-camer s40lW is.↩

37. Djilolo; Djailolo op Westkust Halmaleita.↩

38. Saboewe of Sagocgoe; Gamoekanora (Westkust Halnaheira).↩

39. Uit het contractbock Zic hiervodr; bldz.66.↩

40. Schalian [CCDL 27 Juli tot 25 Juli 1653.↩

41. Havildar, hier cen hooggcpiaatst anmcnanr.↩

42. merk gesteld bij Jan Cambessi↩

43. bevrijt zijn geweest en ongemollesteerdt haer negotie gedreven hebben, ter oren gecomer; welck tegen mijn vorige gebodt strijdende is↩

44. Van (?)↩

45. Dus Bezonden worde porenheinelde officieren Het origineel moeien blijvcn bij Lecnrcrt Jarssen (of bij Maetsuijkcr?). Dschemadi accner. Uit het Contractbock: Moet zijn Jacob Verleijden: Deze toeh Hooit Timor en Solor' alentiju; Soler Tinor, bldz. 225) Inenet Contractbock wordt dit conract Yerkecro aangcwczen als betrek - kirg hcbberde Solor, Amarasi(?) Sonbait. Amabi(?) o (waarschijnlijker) Aumamoenan ars Soubait Amamoenaun liggen alle onderaidecling Babace (Liist ncror ijkskundige Miumec0, 1906, s.5)↩

46. Deze vrouwelijke sultan stona lang hoofd. 1630 heerschte ra Perak nog Mme (Corh. Din, bldz. 538. Zic ook hict achter; Wat Snouck Hurgronje, Aljehers, (1893), bldz. 132, ze8t Orcr raagheid dcr titels retva tegelijk Vertae cutanseacat ook Pcrak tocpassing, dat dez tijdlen Maar Atjek $ mdlei werd be Eturg Rezel aghten doel 60 stwijvers' 4 bhaer picol; 375 [6" in Perak (Uijtrelening, bidz. 18). Decl eeue verschuldigde (Verdam; Madaclucdcrlondsch Hand- xoordenboe? bidz. 456)↩

47. Port. bandear(?) icmand opstoken; intrigues suncden: Corh . Dipl,, I, bldz. 538 Concernccrende Bidoor Ib. Moet zijn ,Quardt" (vgL Corha Dipl, bldz. 540). Datjing(?) Chincesche wecgschzal? Port: campo stuk land. Pera' sC1L↩

48. Uit het Contractbock. Het komt Vcrkon Voi bij Van Dijk; Borco Camhodja, bldz. 339, Vgl; Casteleijn Vrcde gesckied nisset bij Muller bldz; 21, over hun invlaed; Yuura dicn der Portugeezet jok 5a1 Jantario; Docments Ics inissions Portugaises Comvodg: Cochi chinc, Paris, Challamcl, Leroux; 1883) . Aan bewind gekomen behuip Maleicrs Januari 1642 (Van Dijk Borneo Caml odia bldz. 320) . Hij ging herzcide Jaar Bocd dnistle t0t den Islam over Het jaartal 1644 Vor deze troonswisstling (Mulier, bldz. XLVIII) kan motilijk juist ziju; Van Diik nocmt Indra Maeda als ,ambagsadeur" (bldz 359) , Zie ok hieraclter de ouderteekeningen↩

49. Nachoda schipper ,capitijn schipper (Vcreemeling}. " Dit uconu mnQe hier Votder opgevat algemccne Ixtcckenis #vcrblijfhoudetide"↩

50. Moet zijn : 25. Een nadere bevestiging der ovcreenkotrsl opgenotren ju Dagh-Rcgistcr , bldz. 147. Valentijn; 4mho", 2, bldz. 207↩

51. Het jaartal bij VAlentijo, 1635 joutief, Mort zijn : 1656. Mij niet bekend. Hij zccdanig opgetreden Mci 1656 (Valentiju; tap. bldz. 205}. Aar de Oostkuet van Ceramn Valentijn'$ kanr van Ainboina:↩

52. Alnadia nlaudscie booten kleine vaartuigen (Hobson Jobson, P 15) Hier in de bxtcckenis geloof, gaxlsdienst (vgl de bewijsplaatsen 1552 1561 bij Hobson_Jobson, 171). Schrijffout Yoor wcncr Durniucta (1656 1657),↩

53. Phalguna (Sewell Schram, Indian Calendar, 1896). Waarschijolijk Maart: Uit het Contractboek Zetr verkorL Aalbers; Von Goens, Bldz, 151, MCOD Schrijflout Voor #accoordt" Teuver vorst Madura' (Versameling roce) . Valentijn, Ceijlon_ deelt Mede bldz 160 v.v Memorie van Rijcklof Gzens, d d 26 December 1663, Foor Jacch Hustaart als Gouveruelr Ceilon: Daarin wordt gezegd Onder de kusten Madura behoord mede het lard van den Vrij heer Ragganada Cotta Teuvre wandeling genaand_ cn Tlecr Deze gerclte Ieutft ondcruaar #Tkae bijzondere Tributaris den Naik Madure (Vgl, Aalhers, V 4n Coeu5 bldz. 67). Maent Folgune en nier de geboorte onses Heeren esus Christij Maerdt 1657 . Onderstont des Sivapaneijck chiap met swarten jnt gedruckt.↩

54. [s mij duidelijk; ~Tinto vaartuijg tot de paarivisserij" (Versameling woorder, 67.). De Naik ran Madura_ Van Rijcklof Goens; Ramnic het tegenwoordige district Madura↩

55. Ui: het Contractbock Aalhcrs Van Gocns , bldz . 155, maakt onderscheid tusscken dc getrouwdc ongetrouwde Portugeesen, De cerste zoLden Tar CuS" woreaTL vervoerd; dc ongctrouwde nair Batavia. tnisreramanda Het garnizoen Yerd naar Batavia gestuurd cn mct ,getrouwde zullen zijn bedoeld de Portu = gcesche kolonistcm, dic Manaar wocnden Toch zijn noyerblijizels Portugcezen" gebleven (Valentijn, Ceijlon; bidz, 219, handelende Oe 1675) . NL het garnizocn. Deze afkorting kan ix niet Yerkaten Aalbers; bldz. 155, 156, TleFut deze datum onjuist is: Waarom? Den Fcbruari enderhandeld Ovcr overgave uerd men he: DWt Foonunarden Ens Ucen Cers Lram de stad Manaar bczit d3r volcenden dag het verdrag doar Van Goens Van dcr Laan geteckend.↩

56. Uit het Contracthoek: 2) Ik kan uezen WAAM nader invuller Fort; FTFAT vrijlaten Saa Thomc Nagapatam ; hcide plaatsen op Indiz : Oostkust; lder bezit der Fortugeezen:↩

57. Vermocdclijk moct cnde hier wegvallcn; Aalbers; bldz 162 hier onjuist. Port; mesticos halfbloed Topazcn halibloed : afstarieling Portugeesche afkotnst Christclijke religie (vel de bewijsplaatsen bij Hobson Jobson, 933 (sub roce Topaz). Uit hert Ccnuactbcck Qok bij Aalbcrs, als Rijlage IV_ bidz. 219 Aalkers hecft Leonardo d'Olivcri D'Almedz" Hij had Fiadoor Aatendz hoofdletter: Jcetcn laten drukkcm; zoomin Cap" Moor" Walt het is een titel. Veador de fazenda (s) kooggeplaatst ambtenaa: , belasc toczicht de Pikhuizen d2J-1 bewaarde koobmanae Boederen inkomsten Vcrccte bezittingen dcr Portugeesche ktoon: (Vgl. D1ogo Couto, Saldado Protico, Zic

ook hicrachter; Capitao Mir, hier #uthcujudanm der infanterie. Tazell Ucom pieris, Jojena H6m7 1o45 passif; Vgl voor de titels↩

58. Commandint der legerplaats_ 2) Aalbers heeft beter Milagere” wonder. De juiste Maatt Nossa Senhora Milagres: (Vgl Pieris, Jafanapatom 1645, nont Hier Auditeur-militair. Dit niet in het crcmnlzr bij Aalbers. Het gehcele schiereilard ging dus bij dit verdrag 0. I € OvCr. Oycr Jafinapatam vooral Baldaeus; Ceijton; bldz. 161, Pieris, Jofa naruh 1645 ,↩

59. Zic Hicrybor, bldz. 117. Aalbers - Valckenburgh; Aalber5 MlY . Aalbers alcmdis que Deze bekrachtiging het verdrag door De Mello bcvat tcvens Zoa #ruoier wclwillcndcr voorwaarden die door Van Guers bij dit verdrag zijn locgezegd:↩

60. Ecn Kaapman; Deze was schipper van Eet jacht Maria, dat juist a4n de Kaap vertocide; Uit het Contractbock: Valontijn hccft cxcmplaar gkecd, Incue onderteekerid door ~Lucas van der Dusserl koopman fisczal (Choromandel, bldz, 3) Hunter, Gazcuteer, XIX, stcld Ieze UverkavC foutief op 1660.↩

61. Bij inruirninge(?)↩

62. Uit het ContractExck “) Ncgapatant ligt ook tkans in het district Tanjore; Zic vcrder Cert. Ditl Rcgister’ Zie de beschrijving”dit cken” hij Valentijn; Cerjlon bldz. 233, Het sedert 1651 cndciro rpen aan Bijapoer. (Vgl ietyoot bidz. 27). Ncpapa Iam↩

63. Ik wazp mij hier niet Schrijffout voor “Pions Uit het Contractboek tekst- of woordvcrklaring; boodschappen (Hobson-Job5ons, 656).↩

64. Uit Valentijn; Ambonsckc Zackcn, bldz 211, margine sraat : Ontwerp vcrzoening kinelaha Hafi . Ecn der snoo dste guiten _ de huize van Tomagola; met cetl cocnter onthalsdet kitnelaka Leliato getrouwd . {Valentijn; Lap , bid? , 213).↩

65. Simaus en Pati’ vam gansch Eiland Boero↩

66. Uit Valentijn; Ambonsckc Zackcn, bldz 211, margine sraat : Ontwerp vcrzoening kinelaha Hafi . Ecn der snoo dste guiten _ de huize van Tomagola; met cetl cocnter onthalsdet kitnelaka Leliato getrouwd . {Valentijn; Lap , bid? , 213).↩

67. Uit Valentijn; Ambonsckc Zackcn, bldz 211, margine sraat : Ontwerp vcrzoening kinelaha Hafi . Ecn der snoo dste guiten _ de huize van Tomagola; met cetl cocnter onthalsdet kitnelaka Leliato getrouwd . {Valentijn; Lap , bid? , 213).↩

68. Uit Valentijn; Ambonsckc Zackcn, bldz 211, margine sraat : Ontwerp vcrzoening kinelaha Hafi . Ecn der snoo dste guiten _ de huize van Tomagola; met cetl cocnter onthalsdet kitnelaka Leliato getrouwd . {Valentijn; Lap , bid? , 213).↩

69. Uit Valentijn; Ambonsckc Zackcn, bldz 211, margine sraat : Ontwerp vcrzoening kinelaha Hafi . Ecn der snoo dste guiten _ de huize van Tomagola; met cetl cocnter onthalsdet kitnelaka Leliato getrouwd . {Valentijn; Lap , bid? , 213).↩

70. De Mixticen zijn kinderen Hollaadscke vaders_ Swatie IOects Rane tnoeders Portlgeesche vaders (Valentijn; Il, Amboio , bldz. 256) , Vgl Velh; Ui Oost West, bldz. 59.↩

71. Parra, Inlinds vaartuiig in India crseincling der Woorden voce) . Hier blijkbaar uitgevallen het nummer Een baadschapper , Coufier Ohokou Jobion, 687) . Padi (Hobsov-! ObSii , 623). Caltemaron ligt vaartuijr’ (Versameling vocen↩

72. Waarschijulijk titel (Hobson-Jobson, 736 $% Pula) . Een titel (HobSon-Johson, 569} . Muddeljare zijn Hoffgrotcn op Ceijlon” (Versameling).↩

73. Over d bevitdingen van mianacl, bldz. 150, Brieren (Hobsor-Jobson; Baldacus Oidct Parava’ zijn Choro- 636}.↩

74. nmnen Kavens Valentijt Ceijlon , bldz . Tuticorin eattan een. Zij waren door d Paravas (Parruas} bewaond ~CDLCL ucl - gelegen Ketit Vthen Vilatba.↩

75. nmnen Kavens Valentijt Ceijlon , bldz . Tuticorin eattan een. Zij waren door d Paravas (Parruas} bewaond ~CDLCL ucl - gelegen Ketit Vthen Vilatba.↩

76. Weggelaten blijkbaar het woordje ,ais” of iets dergelijks den Lantregen Mancpaar; Verschillende dezer plaatsen bchooren tot Zeven Havens, (Valentijn, Ceijlon, hldz. 164}. Vgl Aalhers, Van Goens, bldz, 148,↩

77. Dit eiland behoort tot het Gebied der Teuver”’ (Valentijn, Ceijlol, bldz. 234, 235). Het otdt thans gencemd Pamban (Ramnaswaram},↩

78. Vgl Hobsom-Jobson, Suo VccO Chank’ Charcos Zcchoorns die week gemazkt warden W2zr andere Cerider Bemaakt Worilen De Golf van Manaar; De zin locpt hier Nict↩

79. Draagossen Cormandel Ceijlon’ (Versameling) , vgl ook Uijt-rekeming, bldz 59. Tutucorin; Rijcksdaelder 10 Fanums stuijvers” . (Vijtreke= nilg} bldz: 591. Candi (Hobzon-fobson; 155 ; Ferrawd, Les poids, 265} . Hicr omtbreckt jets ,↩

80. Uit het Contracthoek 2 Zie ngat Ccre dorpen Grothc; Arckief, IV, bldz. 69, “Het dorp Mattouw gelegcn midden de rcvicren, cn als cen rechtc Mesopotamien _ (Grothe; Archicf, bldz. 196},↩

81. Grothe; Archiel , IV, bldz. 232, Grotke; Lap, bidz. 198 Uit hct Contractbock↩

82. Dagk-Register 1650 , bldz. noemt dric Gezanten ncue drn tolck” . Nog altijd de “rouwclijke sultan Tadjoe’ Alam Tsafiatoedin Sjah (1641 1675) . Vgl Corp Dipl [, bdz: 345, 529. Moet zijn 1651. Vgl hiervoor, CCXVI, arlikelen↩

83. Zie hiervoor CCXVI; artike schijnt; dat bij het definitief verdrag Octaber bepaald ieder dezer partijet de helft van ket tin zoude verkrijgen↩

84. Zie Dugh-Register 1636_1657 , bldz. 87, H7, 156, 164, 30. Sumatra$ West-Cust Priatzn; Spaense Reael tot 60 lighte stayvers” (Uytrekening, bldz . 23) Peper, Uitsluitinge:↩

85. Zie hiervoor #” CCXVI, artikel↩

86. Sedert wame er Iij niet bekend geworden_ Rijckedaelders? De uitdrukking Reae Swaerle” of Coebang Swaerte’ wordi herhaalielijk gebruikt (Uylrekening, bldz. 10) .↩

87. Volgens Dugh ~Register 1659 , bldz. 133 ; Martanata Sidara Kiay, datnangh agaby zijn titcls: Hierin lag concessic de zijde Batavia: Majieren? Moet Tetralen↩

88. 1. Vertolt (De Jonge; Opeomst, VI, bldz De Tji Sadane (Sedani , Dani) .
↩

89. Van Djarbi. Ee aIbtenaat den Ontvanger-Generaal toegevocgd (Resolutic Raden Juli 1651 in Realic, I[bldz. 149) .↩

90. Contractboek II. Valentijn; Ceylor, bldz. 164, corrt nem ndcn “rijherr Ragganadn Colt] Tcuver Zic hicrvoor bldz. 146, Ramcswvaran bekend doot Lome of tkre 1OYI venerated Hindu shcines India” (Hunter , Gosettect , XXI; bidz 173 Vgl ook XIX 375 377}_ Hve de Teuver ix Ielterlijker Munt Wvist slaan ut het bezit dezer 4tK Dezocnte Pagode” door het hcffcn van ,tol den doorvaart” cr dovervaart het Eyland” vertelt Valentijn, Ceylon; bldz , 16+. Men zie ook Baldaeus, Choromtoudel bldz. 153. Hij was [Oe recds benoemd Raad ordlinair {Van Rhede der Rloor, Converneuts-Geaeraal bldz. 63)↩

91. Jertoor bldz . 114, noot↩

92. Vgl Valentijn; Ceylon, bldz. 164↩

93. Chaitra Sarvari (Cunningham; Indian Eras; Scwelle, Indian Calendar) Kan hier schrijfiout schuilen?↩

94.

95. Zic hicrvoor , bldz Ui: Contractboek II: Mohamed Sjah↩

96. Encyclopacdie NL Twcede druk; 1668 bldz. 151, ste dit verkecrdelijk. Stuk (Port, peca) beduijd Meeste goort coopmnanschappcn (Vrsaweling). Ecn soort calicot Broach (Bharoch) in Guzerat The old Barochi baftas seein lave Deet i guods (Hobson-Jobson, 147. Vel Uytrekening, blda 73, Brootchia) . silk Cloth (Vobson, ab sat 686). Verkorting asta Asta lengtemaat rerschillende streken Voor-Indie, br Uytrebening bldz Titels Roedjang WereMan;↩

97. Encyclopacdie NL Twcede druk; 1668 bldz. 151, ste dit verkecrdelijk. Stuk (Port, peca) beduijd Meeste goort coopmnanschappcn (Vrsaweling). Ecn soort calicot Broach (Bharoch) in Guzerat The old Barochi baftas seein lave Deet i guods (Hobson-Jobson, 147. Vel Uytrekening, blda 73, Brootchia) . silk Cloth (Vobson, ab sat 686). Verkorting asta Asta lengtemaat rerschillende streken Voor-Indie, br Uytrebening bldz Titels Roedjang WereMan;↩

98. Mantris zijn Hoffgrooten op Sumatra’s Westkust. Vgl: Encyclopacdie, N.I. bidz. 673↩

99. Garasi (?) tusscken Panakoke e Satbcepo. Zie ket kaartje bi; Stapel (bldz 63). Of wordt Panakcke zelf bedocld?↩

100. Eenen den De zin loopt hier nict, Waardoor,↩

101. Adrighem door desellve Portugesen nae Solor gevoerdt, hedragende duijsent R” Fan 8’*↩

102. gevonden worden offte die nogh dese eenigen tijde in Maccassar Coinp sullen weghgelopen↩

103. gelegt wiert” , Awl beguijpende, Waiom Hollanders die uaar wilden legaer↩

104. ZOkust Ceram “) Mij onbckend, hicrmede hedocid wordt: Valcntijn frmeneeu Of Saparoca_↩

105. Bast Massoia Aromaticz, hoom dic thans alleecn Nieuw Guinca schijnt - YOOr komen (Encyclofaedie, bldz. 679, De Clercq; Plontkundiu Woordcnbock, bldz. 276}. De bast wordt voor inlandsche genecs - middelen enz. gcbruikt: Vgl ook Valentijn; Amboine bldz: 60. De bekerde dakbedekking (Encyctopaedie. bldz 67, v } Valentijn aneren”↩

106. Op d 2.0 kust Ceram (Valentij s kaart Amboina; fimbonscke ZaeBcn, bidz. 105) . Valentijn hecft nog gchorgcn” . Op Kefing: Valentijn ,Kaijra ai Cook” Valentijn Giroe” . Uit kct Contractbock Ook in Dogh-Register 1661 _ bldz , 167, Is juist Men hiertit 3tE opmaken; het bij copieeren oorspronkelijke coltracicn Toor deel het Contractboek wel degelijk tcegelegd op volledligheid In de Inleiditg KOML hicrop terug_↩

107. Een JnboudSiiaat Maleiers Tiji kati gcwicht”. (Klinker:, Malcisch Ncderlendsch Woordcnbock_ bldz. vgi. Encyclofaedic, bidz. 687. De Uijtrc?c;zg , bdz. zcgt : Last Rijs 30766 Ib Lust [Tlaten Mact gantangh, sulcks 230 gantangh Last uijtmaken’ Cattij brengt uijt 41”/w Banjermassingk. Spaense Rezel doct c0 stuijvers Thaijl gewight i: 16 Mts Vel nOg EncycloPuedic , II bldz. 794, VJ} cn Ferrand Pow s unt5 OmAN5 Indlices; ondcr de verschillende matnen_ #Nict Oudbanjer, welck Tetre buijten zijue’ (des Vorsten) bescherming ook aan niemand ery ujL wiert” (Deyh-Register 1661 , bldz. 14]).↩

108. Volgens Dagh-Registcr 1661, bidz, 142 Ook vastgcsteld _de prijs Elceden; Comp” aldacr aenbrengen eMde gelijk ce Jucee daer Vuol betalen. Maer Koning zijne grooten hebben Oher iiet &ebonden Fomen wesed; dewijl Fet@ naer contentcren; eomnnlet de handen lichtet moet” Uit ket Contractboek: Deze altijd in deze strcken Conuissaris’ der Hooge Rcgcering (Dayh-Register 1661, bldz. 286.)↩

109. Op d 2.0 kust Ceram (Valentij s kaart Amboina; fimbonscke ZaeBcn, bidz. 105) . Valentijn hecft nog gchorgcn” . Op Kefing: Valentijn ,Kaijra ai Cook” Valentijn Giroe” . Uit kct Contractbock Ook in Dogh-Register 1661 _ bldz , 167, Is juist Men hiertit 3tE opmaken; het bij copieeren oorspronkelijke coltracicn Toor deel het Contractboek wel degelijk tcegelegd op volledligheid In de Inleiditg KOML hicrop terug_↩

110. Kutub (Quth} Sjah (Vgl nog Wvet hem Theveriot, III, bld < , 206, V). “) De zin Joopt nict, Mazi de hedoeiing duidelijk geoeg Gehcclc?”Maliapoer, of St, Thoie’ (Valentijn, Choromandel, bldz 12).↩

111. Uit het Contractbock Flava (1661 1662). Marza siras??=↩

112. Vel Corf. Dipl. Eldz. 363, Chillatina , zie hiervoor, hldz 138↩

113. Vgl hiervcor, bidz. 145 en Valentijn; Choramandcl , bldz: Werc scen opd clan: “in de Comp” wa? VCO onderhaudelingen door Pitk n7ar den Naik gezonden (Daok-Registcr 16ol, Lldz. 416, v)↩

114. Adriaan Roothaes, der bekwaamste zecoificicren der C, had tects geruincr tijd aan dc Westkust de Portugeezcr gekruist. (Vgl; Dagh-Register 1661 , passim) Lucas Weer den. (Dagh-Register 1661, bldz; 451) . commAndani Cranganu:, Fialho

Ferreira, Traar geword; (Danvers, Portiguese J26) - De stad werd stormerhand Kclomcii (Danvers; Valentijn, Mclobar , Lldz. Tusschen Kalikoet en Cochin Vroegcr een niel onbelargrijkc plaats (Vgl Valentiju, Ceijlon, bldz, 240 ; Canter Visscher, Bricven bldz . 54, v) De Fuinen vall het Nederlandsche fort zijn ncG Findcu (Hunter , Gozetteer, X 343).↩

115. In Verwucrloosde Formosa bldz. vindt nagcr;Ocg dezelfde spelling . Verzunerloosde Formosa hecft beter : ukrijghs-tuygh".↩

116. Verwaerloosde Forniosu, bldz 52, keeft: ,oock dic dacr af in China zijn" . HcEberide:↩

117. [No definition present]↩

118. Jan Oetgens Larcron Om Waarschijulijk: Nuyts' Vgl,↩

119. Van Vorsten: Askamp: Henuien Jars Wolf.↩

120. Verwaerloosde Formoso, bldz .↩

121. Uit het Contractboek; Ock bij Valentijt; Mdlabar, bldz.↩

122. Valertijn rolgens de marit". Vgl, nog hierna No: CCLXVIII (15 Febr; 1663} .↩

123. Vgl hierna, bldz, 202. Valentijn = arcn #Onder Crarganoer bekovrt de Paliportc wlkc gclcgen 15 2an Tond Cranganoorsche Rivicr, daar dic in de zee stort ruim ccr Dur Crangarocr Militic bez , maar nu dicnt om tc &- Jelieu Jnen Feen Peper uit he landl Trer Teftoerc (Canter Visscher, Brieven, bldz, 55). Paliport gelegcn Op het noordelijkste eijuie van eijlard Baijpin. (Dagh-Register 1661, bldz. 100) . Het eilinu Vypin; noorden Cochin (Hunter, Gazetteer , XXIV, 348, spreekl Nederlandsche oudheden op het eiland Valentiin, Melabar , Uldz Locmt vermakelijk elan IL Baypin" Baldaeus, Molabar , bldz. 114 zegt, dat het behoort ondcr de Koningh Cachin" . Dat tekst ook elders in de Nederlandsctle werken; door mij geraadpleegd, wordt gesproken van↩

124. Baipin; misschie: t€ wijte a17 Portigeesctien invlocd In sommige decken van Portugal (tusscken Douro Minho) wargl dikwijls uitgesproken (Anstett, Port"giesische Gramnuit Dritte Auflage; 5. 6.) Folaman, Gram- CMicu Hollandeza (Lisboz MDCCXLII), 2ct echter in zijn Verhandeling Portugeese speldkonst word altijd uijgesprooken al nederduijts' Trouwcms; Woutcr Sckouter, bldz. 211, 206, sch-ijft: Vaypin" . Het sclip den Veldtheer" (Wouter Schoutcry, Voijagie, bldz 201}. Schouten maakte als chirurgijn' den tocht mcre: Hij beschrijit de her= dc Eczockcn van dcn Samudri Van Gocns; op dc Muskaatboo Contractbcek IIL Is daar foutief gedagteekend

1661 . Het harid- schriit stecos gemakkelijk onicijierell 3) Canter Visscher, Brieven, bldz 210, zcgt: Op ditt Eiland (Baipin} heeft dc Diakcry enige Gronden, gedeclte heeit d Koring TTiaAT Yoociaamste bezit de Palietter die daarom als Heer dit Eiland wort aangemerkt Deze woorde dan ook op Vypin was der machtigste hccren dez streken (bldz: 191, 179}. Valentijn, V, Kaort Halabar, plaatst Paljetters Land" tusschen Crangantr c Cochin↩

125. Termanoe Roti: Tocloe op Solor? Dool Op Roti?↩

126. Op Roti, Zuidkust. & R schreven 10 Febr. 1663, zij ,het iccurd, dat nij deselve rtei Roti) gcmnaeckt heeft; voor goed dienstig' hielden (Dagk- Register 1663, bldz . 33)↩

127. Dagh-Register 1663, bldz _ gebruik dezen {ern Vccr hct groott Indlische rijk Delbi (Dikli), vooral; onidat de 0. eT bijna altijd gebruikte. Mij niet bekcrd. Zij dagteckenen uit den tijd Sjah-Jahan (1628 1658) Folgers Dugk-Register 1663_ bldz. 297.↩

128. Schrijffout Toor bevaren' Hongi inlandsck e oorlogsvloot" (Encyclopacdic, Tweede druk; II, blcz. 104) - Mc, UnziTn Zoowc dczc niizti Vocabuloriuml Hoevell; bldz 13, zich uitdrukken; allicht aanleiding geven tot dc mecning: dat d hongi-tockten cle # werdel cndernomen als exli-patic-tochten_ Dit nu niet gekeel juist. De kongi-wloct Verd gebruikt rcor andere doeleinden; hezoctel verschillende declen van het gouverncment Ambor doom MATAMS dcr; Gouverncur; Urmucu der vlag; (Vgl Valentijt; Fahion bldz: 32, 4, enz } Schrijffout Vodr hem haar" "Ryxdzalders" (Valentijn) Mocshanf, Boe , Koran. Hicrorder staat Contractbock : Notz ; in tjaer 1651 op Bat' ge comen" Valcntijn rolgen hier de ondertcc*eningcn;↩

129. Uit Dagn-Register 1663, bldz. 105 Ook bij Valentijn, IV, Groote Mogols, bldz. 261, Hoegli Mattheus Broeck Patna ligt; everals Bihat, ket Gewcst Bihan. Ter Westcm val Pippli (Valemtijn V, Kaorte vont Bengale) .↩

130. Rebi al awwcl↩

131. Dagk-Registr 1663 _ bidz. 299 Ocdb Allahibad: Waarschijnlijk hct Jallpur in Faizabad (26' IY NB Khairabad Sitapur. Lucknow Kursi Lucknow)? Vgl Crooke-Tavernier , bldz 72 Biana Bhartipur. Hindaun Rajputana Baswa (in Alwar)?↩

132. Deloll; delale, makelaar (Hobsen-Johson, 364)↩

133. Ook Poica {vgl Corpa Dipl L bldz. 405 vv}, hield bij het beleg Cuthin de zijde van dc Portugeezen; Mar Wenuer bij de aanvallen Cochin coor onzen gesIngen: (Dagk-Rcgister 10os, bldz. 119, 120, 126, 129, 178, 181).↩

134. Uit het Contracthoek. De datum nict zcxcr; In kct Contracthoek Eeplaatst tusschcn Januari 15 Febr. 166}. Vgl Canter Visscher, Bricver, blda. 189, Valentiju plaatst Rijk van Mangitt” Van Kalikoet. Canter Visscher, Bricien, bldz. 185, zegt : #Dus heeit het Kaninkrijk Yan Couchitn Sterden Iynde vnottaamate Yorsten Ryk Koningeri Porca Paroe; dat geestelijke Vorstcn zijt, tret wereltlyke; Kouingen Berkenboer Margatti, Deze worden geroemt de pylarcn Ee: Rijk Uit het Contractboek:↩

135. Deze plaats ligt tusschcn Kalikoct en Cannanore_ Baldaeus, Malobor, bllz 104. Dit is onjuis . Porani Jigt bczuiden Kalikoet, zocals trou”ens kaart bij Baldacus angceit, Vgl ook Cantcr Visscher, bldz 217 Corf- DipL bldz 207, 392} ” Zie hiervobr, CCLXVI↩

136. Klin kaliber schcepsgeschut; Uit ket Contractbock; Ook in Dagk-Register 1663, bldz 191, Thans Paur of Paravur (10” 10’ NB_ 76” 15’ O.L) Valentijl Kcort Malabar , plaatst het tusscken Mangatti e Palicttcrslara; Dagk-Register heeit Combon’ “Hct geslacht Moctadavile, Porca , Parouw Otertreit alle Samo Te8 geslacnten verte adel kocghcijd Rcboorte (Dagh-Registcr, bldz. 189) . Zie over vrouwelijke opvolgirg in de regeering Canter Visscher; bldz. 177, 214. Rince ragni, koningin (Hobson-Jobsom, 757} ,↩

137. Zie hiervoor Dagh-Register 1663, Register, sub voce Moetadavile Uit het Contracthoek: Ook Degn Rcgister 1663_ bldz: 181, Perca (Porakad) kad tals stoutigheden Eenceic doot de zijde der Portugeezen kiezen (Zie hicrvoor, bldz. 228. Dagk-Register 1o63, bldz , 126) .↩

138. Dagk-Register, bldz: 184, heeit : besetters 2) Vgl. Degh-Register , bldz. 126.↩

139. Nederlandsch: Dugh-Register, bldz 185 heeft : , Bartoltneu Vas, tolck ’ Ik vermoed corspronxelijx neeft gestaan Barttoloniro Va lingua Lingua (Port) tolk Uit ke: Contractboek Ook Dagh-Register 1663, bldz 191, Valentiji V, 2 Malabar , bldz. 37↩

140. Dagh-Registcr , bidz. hecft , Bandocrijtij” Baldaeus; Malabor , bldz . Ze70 ; Hier Eroot Kermaek der Rivicren cn bingewatcren, verrijkt verscheijde wcl heplante Eijlandckens UtEt veriakelijk; gelijk de Portu mczen doorgaans Op de zelve haer speelhuijzcn hebhen Echadt, gelijk “aste Landt” . Canter Visscher , bldz: 342,↩

141. Waarschijnlijk hct Castelle” Valentijn $ Kaart, Dus ondet Portugeesch bewind; Vgl ook resolutie G. 10g- 1665_ (Redlic, IL; bldz . 192). Ecrst bij besluit Yan Sept, 1669 Juero besloten; custe hct Ceylons Gouvcrnement scpareerez”’ (Reali, II, bldz 192).↩

142. Dagk- Registcr , bldz. gesuijvert is _ Eeeft : , Het pleijn, dat Tontom de Stadt↩

143. Zie hicrvoor, art: Contracthoek: Ook in Contracthoek I ; Deak-Register 1663, Hei 322, bij Valentijn; Malabar , bldz. 38 v” Het Stanuis genoeIt Colastri (15) dnor Maatschappij tot het sluiten vanl verbonit gedwongen als zij de Portugesen Cananovr afhandig↩

144. naae dog Iohel hacr ceriig Peperverdlrag Masen (Zic hierboven de toclichting). Rijk ocste catuatni alleen Kompagni; itgekogt wort; om naar Europa eiders Tertomeel Voralen Dit Rijk heeit (ir den tija, dat Visscher schrecf) irt het Zuiden tot zijn grens-paa] Rijk Samorijy; Noorden strekt het zich uit Calara Canter isscher , Brieven, bldz, 217, Vaientijn het Dagh-Register sprckcn Colatri” , Canter Visscher van Colasiri” . Canter Visschet , bldz 218 gecit Vorstendommer” het Rij Cananoor (te: omgeving}) de eigen bezittinge efdeel dit Stam- Fs Vgl, Degk-Register, bldz 178↩

145. Zie de toclichting - Dagh-Regisfer , bldz 325 ; “vall sijncn staet”↩

146. Soengai Pagoe: oaiambienair welke den Ontvanger-Generaa bi; dc administratic der Ankamenot Tecten zijde stond. (Klerk e Reus Medenblick, vgi. Realic, bidz, 149.) Zie hicrvoor, n”. CCXLIL↩

147. Ankerage gelden, navenrccnten (Klinkert, Maleisck-Nederlonisch Woor = denbock, bldz: 341,) Want dese luyden Welem selve met copet zike wonderlijck valschen” (Dagk-Registcr 1663, bldz: 82) . Rijksgrootcn; (Vgl. Encyclopecdie MI, bidz_ 290}. Dagk Registcr , bldz. 350 hceft vooraen ende eeuwigen dge” _↩

148. Uit bct Cortractboek: Hicrmede vort zeker bedceld havildar Ihranim Bcg, in den Janhcf Vall he Kaui geroemnd; Havildar. Chingleput of Chengalrat (12” 416 NB_ 79” 58’ O.L:), overblijise] Ect rijk van Vijayangar, behoorende tot Golko-da; onder plaatsclijk Iioofd (Hunter, Gasetteer_ 269f)_ Cortelis Speelman (Dagh-Register 1663 , bldz 543 ; Rhede Klcot; Gonerreurs- cuctan bldz. 65} olvrinc UI Fulicat; Sadras (12” NB 80” 10’ OL} Vgl Valentijn Choromandel , bldz. 11, Havart, Cormandel , bldz 90, Quze O,1. C. had bier kantoor Itnnstene sedert 1647. Pardao; niun (Hobson-Jobson 672 ff) Pardan is 10 Fanum; of 43%/1 stuyvers” (Uyrekening. bliz 48 Nagapatram) . Parda ns Cormandel Rijksdaalder” crsameling). Vgl Ferrand, Poids 262, Index des tonnaies;↩

149. Ui: Contractboek III. “Zynde bij onvermogen Corings, Colatry, bestel-al Meester Tyk” (Dag: Register 1664, bldz [75} . Minan? Vgl. Cauter Visscher, bldz. 435 Zie kier”bor; bidz. 246.↩

150. Cananoor Candijl 500 1b” (UijtrekerinV, bidz. 65)↩

151. (Reference to Dagh-Register 1664, bldz 178)↩

152. Coylan Fanum Ragic (doet) 1/5 Rijcks zelder , stuijvers’ (Ujjtrekening _ bldz: 66)↩

153. Uit Let Contractboek Muskaatnotcn Naam Christus Gegerert Jesaj4, VIL 14 Hij beteekent : God met (Christeliike Encyelopacdie , II, bldz. 83}. Een der N.O. Zuid-Westef-eilatidet↩

154. Vel: Core. Dipl bldz . 200, oot 2) Uit het Contractboek: Ook bij Valentijn, (Ambon), bldz. 167, J) I heb verder niets over dit contract gevonden; De overgekomen Dtieupi papieren 1650 op 1651 ziju meesi slechien onvoliedig gekomen Schrijfiout Vuoc gesagh” De Vlamingh Oudshoorn (Corf Dipl hldz. 533) deed #eE[_ SprE toch” Luzns verlof) Ma Batavia (Valentijn, bldz. 165) . Vgl Corf. Dipl = bldz. 200,’ Y, Jib, Bon gre? Valentijn kceit de lezing Te geallieerdeni _↩

155. Zie hiervoor, bidz. 259↩

156. Zie hierover Dagh-Register , bldz 526. De Uutrekening (1691) keeft op bldz15 : Siat. Catty Silver doct gulden,’ Dogh-Register , bldz . 526 Fccloe Obi i het 2.O_ ce Goli Siatu? Dwgh-Register 1664, bldz. 52+, Eceft nier aliet e” Pcking .↩

157. Vgl Dagh-Regisler 1654 bldz . 238↩

158. zie hiervoin. hldz 181 W #ccn↩

159. zie hicrvoor, bldz. 242 +v↩

160. Dagk-Reeisicr 1064, bldz. 177, 188, 414, 432 = vgl; ook Valentijn, Ccslon, bldz. 184.↩

161. Uitgezocht Daar” (in Tekkenkoer) houdt zijn verbliji de Bisschop Manar Gabriel, wiens woninge en kerk %p heuvel gelegen zijn, Jangs welker $ voet een Rivier spoelt (Canter Visscker; bldz. 204). en zie cok bldz 12de Brief↩

162. Cit het Conracioccr ~Half #cren Tusecken Mazulipatam Palleacatta, zee kant, ntett Orane rivicr Zie Valentijn; 11,0 , blds. 23, Paliakattenl Pagoxdls 120 stuijvets” (Uijtrelening, bldz: 35}. De 712 ziju T20 aan siol. En”↩

163. Vel: Core. Dipl bldz . 200, oot 2) Uit het Contractboek: Ook bij Valentijn, (Ambon), bldz. 167, J) I heb verder niets over dit contract gevonden; De overgekomen Dtieupi papieren 1650 op 1651 ziju meesi slechien onvoliedig gekomen Schrijfiout Vuoc gesagh” De Vlamingh Oudshoorn (Corf Dipl hldz. 533) deed

#eE[_ SprE toch” Luzns verlof) Ma Batavia (Valentijn, bldz. 165) . Vgl Corf. Dipl = bldz. 200,’ Y, Jib, Bon gre? Valentijn kceit de lezing Te geallieerdeni _↩

164. Van Dijk; Borneo blaz 342, Muller, Cambod;a, bidz. LL↩

165. Ik weet nict, lairon hicr Bedoeld wordt Zie Oner dcicn Maleischen mandarijn’ Okia Muller, Cambodja; bldz LXV, 373.↩

166. de coopmanschappen der Lauwen, segge ick, dat (sij lie den sijnde vreemdeliugen) ick haar niet dwingen↩

167. Prise, buit, Kaap Cincochagas bij Saigon; Onze tekst hceft dit Portugeesche woord minder verbasterd dan de Franscneri; die St: Jacgues eti sotige Duitschers; Jacob van maken (Muller, Combod; , bldz. 124 Kaart Hiw crindien in Meijcr ’ $ Konacrsetions Lcrikom , VIII) Pocloe Obi Polloc Condor liggen tcn Z. Z.0. dc %ust.↩

168. Vgl. Schram, Tafeln, S_ 265 Radermacher, Tydrekeninge in Verhande- lingen Batavizasch Genootsckaps (MDCLLXXXI), bldz, 129,↩

169. Vgl Canter Visscher, bldz. 203. Op: Valentijns Nieti: Kaart Choromndcl ligt Rijk vall Betemeni” tcn Oosten Porca↩

170. Uit het Contractboek; Ook in Coltractbock HII, Hunter, Guzefteer, XXIV 6, hceft gclijk als hij zcgt : this tiM: (after tkc battle Talikota secms havc bccn congerics 0r petty chicfships, eack 05 which claimed nneemincnce Orcr the Test”↩

171. Uit het Contractboek↩

172. Uit het Contractbock Over den datur; zie het slot dit stuk: Havart, Cormaudel III, bldz. Hij wordt genoeid ~opperrereijt Sicacol” . (Dagh-Registcr 1665, bldz 157)↩

173. (Note regarding Dyterchan)↩

174. (Note regarding Moor)↩

175. (Note regarding Eecft)↩

176. (Note regarding Tamblinne)↩

177. Kilikzare hct ,translaatgeschrift’ Over deze inkonsten Canter Visscher, bldz. 322,↩

178. Balantar op Celebes Oostkust (onderaideeling Banggai) . Malala Maats nildera fdeeling Tolitoli (Lija ~uutcii , bldz. 166) . Maar dit kanl moeilijk bedoeld zijt; wuarschijulijk wel de baai van Tomori_ Woworii; eiland de 2-O. kust Celebes↩

179. Hct eilard Mocua (Veth; Wourdcubock , bldz, 690) , Manganitoc? Mcrado. Ik heb dezc lijst niet aangetrofiel Vgl. ILUE Curp. Dipl bidz. 52, 63.↩

180. Men wildc Compagnie zijdlc Lelctten gezantschappen b. vijandige Makassar aan Tidorc; zonai- oulangs plnats had gevonden De brdlocling buten -Oletemmim nlcmand de bedoeldc gezanten Wi wordenl ondernandcld, Dit wilde d koning van Tidore juist uiet Verklaren: (Zie hiervour bldz 3381↩

181. Hiermnede weggellotie) nezwilt (Stapel, Bongaais Vardrod. bldz. 87}, sutan Tidore niet JLI Ternate wilde konten Uit Contractbock III Dus de Kust, indi: Contract" gclocund Den 26 Augustus 1665 uauen G. G & Raden ict besfuit, deul Archidake Tkonicese christenen den avs in den b2ll gedaall sijude. Bisschop uter deselve anderc Inlanalscke Christeuen langs denst Kust Coininoriju Madure stcllcl aet langer hacd heerscappij vanl Romen antrokten (Rcalia , Il, bldz. 292. Me zie cok Baldieus, Muloba' , Lldz 123, 14, Caret Visecner Kricden bldz . 80, 128 % (I2de Briel}↩

182. Roomsch-kwholieken Peres dc Saint-Paul. GOMa Hlm Jesuites dang les Inckes; nIrc gu'ils etaient charges du collcge de Saint-Paul, celebre seminai-e fonde Goa 1541. (Migne, Encyclobedic thtologi= 1863, col: IO60 $) Vgl Caner Visscher , bldz. Is miij nict duidelijk: Trivandrum (89 X OLA Vgl. Hunfer, Gazchlccr _ XXIV↩

183. Coilam (Canter Visscher, bldz 434) - Uit het Contracthoek In het Contracthuek staat in Wargile Bouton' liet juist Karaene Bolto AVarinan Hier hond deze Maa st cntet gewoonlijk (Monte maralo) . Vgl. Stapel, bldz 107 , {loot 1) @ 1 108 Radja Bima, dic Makassar hulp verleende Vgl. echter Stapel . bldz 112, 113 Radja Luewoe Makassa [vasalplichig. czn {Orstci Tarcn drie voornaainste hociden val het Makassaarsche enen↩

184. Vgl Stapel bldz 6, Aroe Palakka? (Vgl. Stapel, bldz. 106, 7 C Mereekerazrr Stapel, bldz 107 , Deut" Cit ket (otractbak: Ook bij Valentiju, Moluccus, bldz↩

185. Valentijn hceft; vermoedelijk beter, Doauu Soasioe Tidore; verblijiplaats den Sultan (Vetk, Wewrdenbock. I, bldz. 958). Valentijn, bldz. HL; heett Togalika Valentiju Eeelt ten onrechte Motir. Marekof Pattebakkerscilard Ticore: Valentijn heeit Tommewaak Tomelau volgens Veth op de 7..- kust van Tidore? Valentijn Tama Valentijn Taloa Van Jan Jan Aleij tot hicrtoe zijn nimer rolkonien Onzckcr (rl Valentijn). Marikoe Tidore↩

186. Bij Valentijn, bldz. 14, volgt hicr nOR uonderstocd, gecollatiouecrt; accor teert, Kastccl Orangie, Ultima Maart 1667 Was geteeckent Abrakam Gabbeta, Secrctaris Uit he; Contractbock: Dc bckcrde Aroc Palakka orer kein Stapel, bldz. 17, 125.↩

187. Uit het Contracthaek. Ook in Overgckomev bricveu rapiercu 1670, Zic Corp Dil dit dec verschilleude cCtraclem Verdai, Hiddelmederlandscl hontdac oordenhock bldz 508 Timei (mnet). Recoleeren cikander vergelijken Feschriiten (Kramer’5 Woor-lienoocl dnar Zonderian bldz. 1039). Dwidelijk is dit zeker niet: Het cudste contract 1607 (Corf. Dipl, I, bldz 50, V) Eel zcer stotie poging tot oplossing keb ik mij binnenste besloteu gchonder; Maac ik durf niet uitsprcken: De bckende Herbert de jager hccft in de jarcn, dat hij in Indiz vertoefdc; vcle der oudere contracer Fertaad (Corn-Dipl, bldz. 82, 118 119, zie hiervoor) Fan dcze vertaald hebben Tcrmatzansche contracten kunnen dezen grordslag Toor contraci 1667 nebben gediend Mijne poging zeer stout Jmisachicn meer prozaische oplcssing de juiste, dat Jager schrijffout UCc njaren zoodat iet; mcel 2estaari hebben VOcl vec nuiere jaren (betreft).↩

188. Zie hiervuur; bldz 352, noO Gamockinora, Westkust Halnahcira↩

189. Groffikia Makjan (Veth, bldz. 359)- Tahane Makjan? (Veth, III, bldz. 854)- Uit he: Contrictboek Ook in Overgckomer brieaei pepieren 1670, Stapel zegt, dat Speelman 5 Lachts Ieshm Izdc I3de aankwam (p Batjan: Er is dus hicr klein verschl opzichtte der dateering: Trou Je comcaci reeds Maart geslotem kastee Oranje (zie bxnedcn)↩

190. Mij tot TCg onbckend geblevcn↩

191. Mij alleen bekerid door deze insertie, terwiji de hionidinhoud rcorkomt bij Stapel, bldz 115 Toekangbesi-eilanden ncnostem Bocton- Kaledocpa . Wargi Wangi BEOrgko.↩

192. Ook Overgekonen Lieren popieret 1682, Zcsde boek, iolio 997 . De datum staat niet gehccl Vast Vgl, nout Slct Pcelau Tjingkocek in baai Fainan- Hierop in 1666 ten serete loge gcbouwd, GCrETc vastighcid” der levens korten tijd d zctel air machtsuitoefening Westkust. (Encyclepaedie).↩

193. Bajang bij Painan: Tarjesan Peughoelce? Pouglou cen Rcgert op Sumatra”. (Versameling} . Locmpo Painan.↩

194. Vgl Stapel, bldz. 86. Niet ingcvuld, Ewenmin bij Valentijn: Eenvoudige:↩

195. Kaap Lasga Zic hct kaartjc bij Stapel op bldz. 63. Oedjang Pandang, Rotterdam gedoopt, Caat Spcclmans geboortestad: #Pidjes 3ee7 kijne geld specie’ (Versameling}.↩

196. opdat hij zijne misdaat in alle ootmoedig vergiffenis versoecke:↩

197. Caijelij; outs de croone van Ternate in eijgendom cotnpeterende welcke de hoogge melte Regeringe van Macassar opregtelijk afstaat, belovende nimmer- Ineer naar desen de coninck van Terzale daarinne te turheren.↩

198. Valentijn : ‚egeene' Van Tcrnale Valentijn : Lambogi" Dampellas (Menado).↩

199. Bocgircezcn; dus Rori Lccwoc. Soppeng: Vgl. Stapel; bldz 137, 159.↩

200. Zal mocten zijn ; , Rcgecrirge" belovcr↩

201. Zie OCC Stapcl, passim↩

202. De radja Tello ziek teckencc hct Bocngazisch Traktazt den 25 No; Vcnpcr 1667 nic Ook de Karaeng Ilinures neette ziek (Stapel passim Dagh-Register 1668-1669, bldz. Bcide rots #kaddcn Waerdcr Conttac mettc Comp gemacckt crde hun daerbij op Wleru~ bocden getrouw Sue blijven ende getrelte Comp Yoor Oacr oescnerme ncer crkeluem (Dagh-Register 1668 1669 , bldz. 76 V↩

203. Vgl Vcth; Ui: Oost West , bldz Uit Ect Contractboek Ook bij Valentijn, rnrdarrone Zaakcr, bldz, 164, Bcide worocn het Boengaaisch traktaat door Speelan gerekend onder dc , Coringen uijt hct midden vani dcni raa:" Tello, een voorma IE vorstendommclje noorden Makarsar (Gowa). daarmcde wordt ke: m de geschiedenis veelal verbonden; mccr daar bestnt over beide rijken veclal dooreet licp Diens Btamlandl Zuiden Makassar. (Stapel, bldz. 175) , Hij #otml zich zellkonirg Chinrana (Tjenrana) Linques Zie hierna cuntrad met Tjeurata;↩

204. Singkil↩

205. Dagk Register 1668 -1659 bidz 277 : , Dit geschreven cndc geteijckent dcn Zocn dach van TatEd Septerber Dijnsdach in jaer 1076 wanncer dit seschreven gedaen troon genactnt bondel blcenkens" 1076 moercen schrijffcut zijn VCOr 1078, watt Maart}1668 zond Pits dit shrijven & R. Pont- quitasol, zonncschcrm; onderteckcning luidcr de namen iets anders Barocs .↩

206. Vertoedelijk dezelfde burger witn sprake Dagk-Register 1663 -1669 , bldz , Vgl Dver Mataram aansprake Bargka c Engelsche pogingen; Jang den weg Mataram Bangka vasten voct krijgen De Jonge, Opkomst, bldz. CXXIII, 254, Vijanden;

Vgl Degh-Register 16b8 -1669, bldz: 156, Lampongs Vel, Dagh-Regiskter 1663 -1669 , bldz 157. Vgl Dagk-Register 1668 1669, bldz. 9 41, 58,↩

207. Kajoe garcc; welrickerde houlsoort: (Encyclopaedie bldz 55, Aqui - Jaria bldz. 803 Gonyetylus Kust van Koromandel; 3) Zie bierbaven toelichting dit stuk;↩

208. Mij onbekend, Zie hiervoor, bldz. 332↩

209. Reeds 31 Juli 1667 vrede Breda {usschen Engeland Rcpublick gesloten Dat ~ooram tegen de Portugcezen werd grwaarschuwd, zal ok verband pooccn gebeurtenissen Makassar. Zic Hicrvoor_ bdz. 729↩

210. Uit het Contractboek: Oischoon ik deze regerij nict heb KEMnET tcrecnt brengcn ncon ik toch IOCLEIL aatinetncn Cal zij ligt op gebied, thans hchoorerde tot Portugal Cerater; o[Gorammers?↩

211. Schauwal 1076 zijn 17 April 1666. Dit komt nict overccn Gevcns bij Van Rasel en Mac Leod die de overcenkomst stellen 1668, cvcnals dit daet kct Contracthoek: Ik druk daarom dit contract af volgorde, waarin} het Contractbock hct hecft geplaatst. Vel. Valcntijn, hldz 14, dic Mantri $ vertaalt Rijkts Raaden" Zie over de verschillende beteckenis van #thayl" op Sumatra'$ Westkust Uyrekening, bldz Comtractbock; Ook bij Valentij; Vacassaursche Zaaken, bldz 165↩

212. Glarang (Encyelotaedie, bldz. 34) beteeckenerde land: of rijkraed Tello" (Daja: Register 1oos-1669 , bldz. 481), Viceroij off stedehouder Ron Makasser ersamel#g).↩

213. Valentijn; LP bldz. 166, heeft juister Crongron' Bedoeld Wordi karaeng Karoengrocng; in tegenstelling 2ijn Vader Pattingalowan vurig vijand der 0. I, C was (Zie Stapel, bldz ncnm Dagk - Register 1668 -1669, hld_ 76 , Yaa Men neeft nem kunner vangen" Yerschccn niet bij triomphale Raadszitting Batavia (vgl Dagh - Register , bldz 454). Van Gowa (Makassar).↩

214. Valentijn; LP bldz. 166… (laagsamen met voetnoot 1).↩

215. Valentijn; LP bldz. 166, heeft juister Crongron' Bedoeld Wordi karaeng Karoengrocng; in tegenstelling 2ijn Vader Pattingalowan vurig vijand der 0. I, C was (Zie Stapel, bldz ncnm Dagk - Register 1668 -1669, hld_ 76 , Yaa Men neeft nem kunner vangen" Yerschccn niet bij triomphale Raadszitting Batavia (vgl Dagh - Register , bldz 454). Van Gowa (Makassar).↩

216. Valentijn; LP bldz. 166… (laagsamen met voetnoot 1).↩

217. Daeng, thans beleeidheidstitel (Encyclopaedie, IV, bldz . 365) ; IaaMZ zijn Heere Naccasset (ersamneltg). Hij bevond zich Batavia 20 December wcgcn Loya, cutste prinse Layo Jandt Turata , Geprojecteert succCSSC in zij Yauers plaats (Degk-Register , bldz. 482) . Vgi. hierachter, bldz. 417. Mantje ILouee (weede galeran Tello, welcke cfitiens dacr ocr _ crrcn 637, bldz. 481)- ') Of ,de Patto" Valentijt; bldz. 166) of Pano penenen. Vestc hier gracht (Verdau bldz , 646) Moutene ook thans nog in rcte betceketlis gebruikt↩

218. Niet bij Valentijn ~Dain Tellalo, 200m Crain Tathelaha , ueurl Tello" , Decemnc; Bativia (Dagh-Register, bldz. 480} . Dc sultan Ternate e zijn djucroetcelis (schryver) #oden noetrd bij Valentijn: Zie hierv6mr Dagh-Regisler , bldz. 482; Valentijn kccit beter Soping" (Sopperg , 7Arou Fis op Celebes" (V ersemeling). Vgl Encyclopaedie, bldz. 363 , komt Yndt oroer de velgelinger Aroe Palaka 20 Decemhcr 1659 (Dach-Reyister , bldz 482). Schijifout roor Pacci Coya? (Dogh-Register , bldz 482) Daeng Bij Valentijn : Sitake" alentijn Desama tol Pita La Ompo; Lerche Hetttb Keur Coningen Bone" (Dogh-Register , bllz. 482) . Aroe pitoc 7eyenl Vorsten (Encyclotacdie, bldz. Vel Dagh-Register, bldz: 481.↩

219. Hct mij niet duidclijk geworder hier word: bedlocld. Kan hier bedoeld zijn de sjahbander, die hicrackter genoemd word: Macule de havens toegelalen Valentijn Raaden der admiraal". Mamoet ?↩

220. Hct mij niet duidclijk geworder hier word: bedlocld. Kan hier bedoeld zijn de sjahbander, die hicrackter genoemd word: Macule de havens toegelalen Valentijn Raaden der admiraal". Mamoet ?↩

221. 1. Jongcre brocder sutan Binz Regett cegcrij Badia. Oom den koning notrng In den credentiebricf warder namar cergszing adera Rcapeld dan Fontrac Woratn andere persolcn genoemd; Wij hebben den Admi-aal Qiet Geuden ais vier paarden hair Ton niet noodig_ dier DEmTM
↩

222. Mij onhckcnd. 3} Nic: (?)↩

223. Het Dagk-Register spreekt mneest Towadjo hct volk Wadjo) Tosorz hoofdplaats Wadjo (Vgl ook Dagk-Register 1670_1671, bldz. 327) Palili Td suuaual (Veth; IIL; bldz: 1060 sub. Wtct Tjinrana 3}. La Palili (7} (Ercycopcedie, bidz 326). Aroe *atowa (Encucto caedie, bldz. 660) . Ik heb cc beteckenis dezc indecling niet kVnnen Opspurem Misschien ; vcrolen ? Wadjo ook toen Fccde federatie eenige landschappen chdet een hooidvotst Iet den tItel Aroe Matowa (Encyclotaedie, tap) Vgl: Dagn- Register 1670 -1671, bldz* Bonthain of Bantaeng_ Radja Palaka Maart 1670 doot beleend ,"oor Fem SVIC wcttige

desccrdenten (met) hct lart Ronteyn_ gelegen de Zuydcust ket eylant Celcbes. (Dagh-Register , bldz: 24)_ Kalamatz, hiervoor passin”l) Bevoretls, bxkoorlijk (?) .↩

224. Hct Westelijk schicreilacd: 2) Gijzclaars. Verdam bldz. 458 jte pandc blivcn als gijzelaar blijven↩

225. Verdam ; Hareligcnt ieder hurner, elk van ben. Mediatie bemiddeling . De zin loopt niet vlot; maar is bgi! ijpen Dit zijn ,de mindcrc Koninxkens’ (Zie in den aankef}↩

226. Is hier cggevaller Word . “can Ian Bira 2-Oostelijke punt Westclijk schiereiland Celches, (Veth bldz 329}. Schrijfout VonT Nitdanzuw” (Vgl beneden).↩

227. Sambocpo. Zie niervbbr, bldz. 415. Ecn weinige robrbecident conracien Jautrol Uit hct Contractbock oinn ttijdrekening dic ik in d↩

228. Waarschijnlijk fouticvc afkorting Vel: Van Basel, bldz, 30. Zoetelen- klein verkoopen.↩

229. Vel: Core. Dipl bldz . 200, oot 2) Uit het Contractboek: Ook bij Valentijn, (Ambon), bldz. 167, J) I heb verder niets over dit contract gevonden; De overgekomen Dtieupi papieren 1650 op 1651 ziju meesi slechien onvoliedig gekomen Schrijfiout Vuoc gesagh” De Vlamingh Oudshoorn (Corf Dipl hldz. 533) deed #eE[_ SprE toch” Luzns verlof) Ma Batavia (Valentijn, bldz. 165) . Vgl Corf. Dipl = bldz. 200,’ Y, Jib, Bon gre? Valentijn kceit de lezing Te geallieerdeni _↩

230. Mac Leod Sumatre bldz . 1281 , Van Basel, Sumatra’ $ Westkust, bldz. 27 , Dagk-Register 1670 1671, bldz. 45, 69, 138.↩

231. Zie hierachter, bldz; 435.↩

232. Zic hicrvoor , bldz Ui: Contractboek II: Mohamed Sjah↩

233. Deze was icdcrtijd door Pits aangesteld regent in Kota-targal; TAa in de onlusten 1670 Vetoreye n (Mac Leod, 1281 KK) Zice Valentijo; La bldz. 38.↩

234. Mij niet bekend.↩

235. Valentijn, Sumatro, bldz. 2.↩

236. Valentijn, Sumatre, bldz Ui: het Contracthoek: Ook in Over gekomen bricven patieren 1672.↩

237. Tjerrara, langs &e rivicr van dicn naam in hct Westen Westelijk Schiereiland: Ovcr Tjenrana vgl Valentijn V, Macussor, hldz 140.↩

238. Tjamba Molansasa mij onbckcnd.↩

239. Bergo, cnderafdceling Bone, afdcclirg Bone (Lijst Aardrijeskundige nomen bldz, J5).↩

240. Capitcijn der Hollanideren↩

241. Mij orbekend. Vel. echter Van Basel, bldz 21. Mij onbckend, Vgl echter Van Basel, bldz 28, Mac Leod; bldz 1285. Dcze was dc kommnandant het eskader tegen Kota-tingak (Mac Leod: bldz. 1283). Mac Lcod, bldz 1285.↩

242. Vgl . echter hiervior. bldz, 434 over de ngeregtigheden der soudvacrluygen↩

243. Vgl: Valentijn; Sumatra, bldz: 17. Hi; spreck:↩

244. Vgl. Mac Leod, bldz 1285. Vel, Mac Leod, bldz, 1284 _ Valentijn, Sumatra, bldz; 17. Dc bckendc Amoonscne Akapitein Jonker (Mac Leod, bldz, 1274) Arce Palaka Oelakan (Vgl; Mac Lcod, bldz.. 1277)- 1666_1667. (Vgl. Mac Leod, bidz. 1273 Y Van Basel, bldz 93). Toncer Palka.↩

245. Balc, bala raadhuis rechthuis (Vgl Escyclopacdic, bldz 106).↩

246. Mct geldbocte straffcn↩

247. barang-barang (goederen)↩

248. Vgl . echter hiervior. bldz, 434 over de ngeregtigheden der soudvacrluygen↩

249. Kunnen hierncde bedoeld zijn ; odrooncrs↩

250. Uit ket Contractbock. exeniplarcn:↩

251. Misschitr Paelae Docwa, utusschen de resideritic Padang hct eiland Vizs’ (Vcth, bldz. 307). Kajoe Iaka kleur-hout (vgl: De Clercg; ni; 535, 2004}.↩

252. Zie hicrvbor ; bldz. 387.↩

253. Banjak eilanden.↩

254. Padang was her hoofdkantoor Westkust; Uit Overgekomen brievcn papicreh Jccomck Caho 06} bome Esperunse de Ecms gearriveerd ecn Augustij 4 . 1672. In uittreksel bij McCall Theal, History, IL, 199.↩

255. Van(?).↩

256. De overcenkomst Mei 1672 heeit nd’orangflammen” _ Het mij “iet duidclijk; hicrmedc wordt bedocid. Hierin zijn cen J1n-2 letters niet Mecr ezcn: Loco sigilli_ Cdentaan Breitenbach (McCall Theal, Z00}.↩

257. Uit Overgekomen brietct Papieren, gekomen Cobo Gonie Esperance Tesel gecrriv:. 29 December 1673 (2dc dccl 1izr 1673). Vgl Mc Call Thcal, 200. Bij Valentijr Esselstcins Baai (Westkust van Baai Falso). Caan Falso is d 2. 0. punt van de Valsche baai.↩

258. Uit net Contractbock voor dc namcn Ook bencden; in het antwoord op dit voarstcl tulatie gegcvcn; Schryffout voor sen” _ Koet wegvallen.↩

259. Gekeele (7) Schryftout voor . nicl” Ol is het woord sniet” hier weggcvallen; dus lezen : ,in dien (tijd} niet” . “Latcn gaen”↩

260. Schryflout YuOr Shr Septetnber Hicr is de zin onduidelyk Waarschynlyk hehoort hct slot hij art: 9 De Oostkust der baai Trincoma Vgl Dugh-Registcr 1672 bidz . 261:↩

261. Vel Dagh-Register 1672, bldz↩

262. Vel. Dagh-Register 1672_ bidz. 261, 2) Hicr waarschijnlijk iets weggevallen.↩

263. President(?) Uit het Contractboek: comracl is daarin opgenomen nict minder tan tric exemicaren bebalve #OB een lezing 27 Juli: Ik heb met behulp (ezer verschillerde exemplaren cndetslaancen Lekst kunnen verbeteren Zic Hiervoor bldz. 303. ecmdiaar Ecdagteekend 27 Juli, Taat hier marginc M U Carambalij” .↩

264. Deze beide woorden ontbreken in de andere exemplaren_ In het exemplaar, Redagteckend Juli, artikcl ingevoegd, dat nlog een bijzondere straf- bepaling (confiscatic, de hcift roor den Koning, de kelft vuurdc Compagnic) bcat Toor de tooplieden, Wcikc nener tacatten “ceren: Verdcr TISg actikel hetwelk hctzelfde bevat als art Tcrwijl art Van bclang is: ,Zoa ntdercaatl dcn Koning orderdaan van dc Comp’ questie @naMe gerakcn; Sder sijne regt dcen mjar de costune WuzC sijn land”” Een Jndc excmpiaat heeit juister uin”↩

265. Uit ket Conlractboek: Hicr wordt bedoeld ict contract 29 April 1668. (Vgl hicrvoor, bldz. 383)_ Neemt de berckening Wistenfcld grordslag, dan 1082 on- juist Moct zijn 1083. Pocwasa Vastenmaand (Ramadhin). Waarschijnlijk schryffout ToOr Ilneer’ Vel, Mac Leod Gradja di Hocloe radja di Ilir beide radja’ van Baroes” ook hierv6or, bldz. 389.↩

266. Hicr twistzockende Schryflout ToOr ncalumniateur Aanstonds Vgl Mac Leod; bldz 127. Dc bespreking diar van dcze Orcreenkoms wekt verkeerdelijk indruk, dat zij nog 1672 plaals hecit gevorden. Vgl Mac Leod, bldz. 126, Batta'>, Rataks.↩

267. Vgl Mac Leod, bldz: 127. Met' Kooplieden: De inkleeding bij Van Basel, bldz, 317 geett bedoeling artikel onjutsten Idruk der↩

268. Kwajongen= knecht? Dagang ttefi(e kcoplui? Titels persoonsnamen zijn in de ondcrteckening der contracten dikwijls doorccr gcbruikl;↩

269. het Contractboek Hct stuk Fom hierin Tcor TWCC exemiplarel O6k in Batavia, cndcr dcr titel Acte non adopiie in de Cochimse erife-nisse buijten vijff wcttige stathuijsen gepassecrt Vel. hicrover Cariet Visscher , bldz , 200. Volgens deze overecnkomst ILFrf] LOCI slechts utwcc in Wcsert, Wclen Moctedatile Chalot-' Register. Register . Het ander eemplaar hecft : ,lijffwagten" , Hct ander excmplaar Moctadlivile" He: ander exemplaar Chatocr'↩

270. Lager het bovenstaande contract in presentie Inly ondergeschreven als superintendent deser gewesten aengegaan getekent, door mij nauwkeurig geresumeert wesende, en ook daar besijden geconsidereert de bejegeningen van den Cochimsen koning derde prins Ramorma geduurende mijn aenwesen alhicr hebbe tselve na rijp overleg in gernelte qualiteyt geconfirmeert↩

271. Mij anbckend. Het 4ncCt exerplaar #Paljetter" . Dezc Comnandcur stcr kuste Malabar Het ardEr cyemcizir #dezer Irdische Gewesten" Nederlandschc stuk zorccr dagteckening: heb gcmecnd; hicr nope plaatse:, Oindat @aT verhang novdt nict het onmiddellyk hiervior afgc-↩

272. Vgl Uytrekcning, bldz: (Bima)↩

273. Mij onbekend↩

274. NL ,dit merck"↩

275. Uit net Contractbock: Ook in Contracibock IV Aanhangsel, Balai bitjara raadhuis: Koreh, hoofdplaats hct rijkjc Sanggar (Encyclotaedie , bldz, 9). Tweede ercmnina M die plaatsen""↩

276. Over Canarijn vgl TOE Hobsozi- Jobjo# bldz. 154 ermloedelijk schrijffou: vaar ~OEcosED zauals ardere afschriften dan ook hebben: Vgl, Canter Visscher, bldz:↩

277. Over Canarijn vgl TOE Hobsozi- Jobjo# bldz. 154 ermloedelijk schrijffou: vaar ~OEcosED zauals ardere afschriften dan ook hebben: Vgl, Canter Visscher, bldz:↩

278. Arder afschrift hecft juister : “taback”↩

279. Ander exemnplaar Palhetter’ Ander afschriit: Paddeloer Maparaeiloer’ Anders Quilbeara” Vgl hierbij wat Canter Visscher, bldz. 189, ZCA orer de onderteekening aricrcn door de Malabzarscke Koningcn↩

280. In de Onxitgegevcn misfive van den Commandeur AhriE71 Aumnar G. & R #l. Juni 1681 in Overgekomcn brieven popierer 1682 , VIII, vindt mcn ket volgende : Translaten der gemakte contracici ct beraande ordres beste rijk; vinden wY in dat van dato Scptemb: 1674 mct dcn koning ende lards groten deses rijx gemaakl; cen abuijs in hct transiatcren, gelijk by het Oytr. gaande nader beter translaa: blijkt, staande het overgesonderle bick” dcr [raishal con taclen 22 nitt regt verklaart, dat den koning en ryxgroten gtcn successcurs van mogcn Yerdeser zutatr kennis tcmming dE Comp” gelyk CRIEc origineel Taeuaars duydclyk staat vcrvat: Gehccl juist komt mij het niet Ua da: her abuijs’ gemzakt Trou- wens uit ccn noot bij hct exemplaar 1685 blijkt, dat hicr vergissing Huysntan, 4) Uit het Contractbock; Ook in Dagh-Register . 1674, bldz . 302,↩

281. Havart bldz Oyer hcm Havart, IL bldz. 219 Uit het Contrartbock In Contractbock-Zeelari VI kont eveneens exemplaar voor buitendicn nog Ecnexcmiplzar met enkele wijzigingen cenige uanteekeningcn, welke ik in dc roten heb aangegeven, voorzoovecl roodig: In ket exemplaar Landsarchicf te Batavia het contract omschreven kende de Jukonstcn de buijten stad Nagapatnam etc Dat dit jaartaL juist Is (vgI, hiervoar, bldz 334 “, blijkt uit aam teekenirg bij het exemplaar in Zceland↩

282. Dagk-Register: ende” Dagh-Register, bldz. 303, heeft foutief Beron↩

283. Dagk-Registet : Ticowelicani’ 2) Dagk-Rcgister beter elks’ Dagk-Register_ “Herville” . Foutiel vcor Caron’ Zic echter ook Dugh-Register 1675 , bldz_ Dugh” Regustcr : Lorin” Vgl: Encyclopuedie , bldz: 177 Hij vervulde Jater belargrijke rol in den strijd tcgeh Troena Djaja, 1673, latris pebeur Icnissen Java (De Jorge, Opkotist , VII; VIII). Blijkbaar had hij hier Staatsche militairen ,in dienst der Ed; Conp, gezonden onderstcuning de O: deren tijd Europecschen oorlog↩

284. Dagk-Register: ende” Dagh-Register, bldz. 303, heeft foutief Beron↩

285. Een dorp; drie Wnen Mazulipatam↩

286. Een soort ‘pltte vaartuijgen’ (Havart; bldz. 152}↩

287. Havart bldz Oyer hcm Havart, IL bldz. 219 Uit het Contrartbock In Contractbock-Zeelari VI kont eveneens exemplaar voor buitendicn nog Ecnexcmiplzar met enkele wijzigingen cenige uanteekeningcn, welke ik in dc roten heb aangegeven, voorzoovecl roodig: In ket exemplaar Landsarchicf te Batavia het contract omschreven kende de Jukonstcn de buijten stad Nagapatnam etc Dat dit jaartaL juist Is (vgI, hiervoar, bldz 334 “, blijkt uit aam teekenirg bij het exemplaar in Zceland↩

288. Zecland tcekent kierbij Rli^ “Den 18 ber 1674 is de ~tot geslooten den (Leuver Set umaddoc Cheete Padd; dog Uero excuseerd(?) Ceylon thans cenelyk aargaarde” Vgl hicrachter CCCIV. Zeeland scuytse” Badega-taal, gesprokcn ir het ryk van Madura (Hobson-Jobson, bldz 46). Zceland Accorceerd Bock E G. Klerk” Uit ket Contractboek In het Contractboek Zeeland ’ III komt ook exetnplaa: Lm dat verschillende aanvullingen gcelt op hel dour kepubli Ccuo stuk Ik keb daarvan het noodige gebruik getnaakl In hct Landsarchief Bataria Outisi cok het slo: dezer overfenkttrSL 22 Septetber ~Actc consent tOlnct slaan pagoden ; fanums of ancere spetien tot Nagapat-Mlm dcor Cawette ncjjk” dit slot entbreekt in Contractbick Zccland.↩

289. Zccland ~Serimaddoe Chedc Fadlij Catta” Hij wordt hierin genocmal Vryhcer” Contracthoek Zeclard wordt prccicze datwn genocma Scptember 1674 In dc Vcrbelen Ncderburgh wordt dit accoord gcplaatst als dagteckenend uit 1674, zonder nadere aanwijzng daturn: Zeeland Pambcnaar’ (Vgl Nieuree kuar { Ceslon bij Valentijn V_ Thans Fambarn Passage: Vgl vok hiervoor, bldz. 146)↩

290. In het Contract 1660 het Eog nvijf thcnis’ De volgenide bepalingen komen niet voor in het verdrag 1660. Zeeland ter zet Tondi in Let Noordet Madura de Kust. Adrampet 0f Adiratpatram in het tegenwcordige Tanjore (109 20’ 79”23’ 0. L) Zccland : Lecn- resident residentie van blank volk mogen planten’↩

291. Zccland : Residcnten” Zeeland: heyc De beteekenis dit wcord mij nict bekerd↩

292. Zccland : ,allc” Zecland zeckerlykc gchoorsaarheid” . In Zecland volgt hicr CSG ; ,of eenige andere Ecsiagten kcopluiden’ In Zeeland luidt dit artikel 2ls valg: ~Den gekookter anoCt arreek; Mallahaar Waat Vtottent komnen mogt, Tkcuver mocien bezorgen Traeken dat niet in zijre havens romt noch daor Pembenaar secrt ; Uaaron zal in alle avers van den Teuver z00 arreek alg gesiceten kar werden door Cctrp: daar netect vcrxort Wcrdcn Areca catechu; pinang, betel (Encyclo paedie , bldz 228; III, bldz. 408. De Clercq;

Woordcnbac?_ bldz. 171, Vcth; Oos West, bldz. Aokcan ’obsor , 35, 89f) . Onleesbaar, Wyld s Mab of India virdt Nirn plaatjc ,Keevalore Negapatnam; Hij cordt lnter genocnd den Bramine Timcrsz Hij trad hicr op nBezant” Van Gccns_↩

293. Dogk-Register , bldz. 297, hecft Marcnne” Madjene (?}) Vgl En- crclopardic, II, bldz . Dagh-Register : Parapuean” (Vgl: Encyclopaedie, La p: Dagh-Registtr: Binoang’ (Binoeang). Encyclopoedie, La,p Dagh-Registcr : Boeko” Mij onbekend: Encyclofaedie , L.d Dagk-Register ; ’Makocloe” Drzc w2s in hct begin van 1673 De Jongh; die in Decembcr 1672 Batavia overiced, opgevolgd (Dagh-Register 1673 , bldz: %, “v)↩

294. Dagh-Register : ncajo ttanis” kajoe TTadIS (vgl. Encyclopaedie , II, bIdz. 251, Clerce, W oordenboek, $0).↩

295. Dagh-Registcr: ngunstelyk blyven Dcze collatie komt, natuurlik; Yoar in het Dagh-Register.↩

296. Ook te vinden in Overgckome One t 00D, 1652. II Bldz. 207 @ in Eet Contraclboek Zeeland (vgl: Cort; Dipl,, Vldz XX) Oruigeqevet Geverale muistve 16j2. Schrijffout VCOe 1651↩

297. Misschien : Hooit, Comp clercq’ Ui: Havart, Cormaxdal I, bldz In Contracthoek komi korr uittrersel Uue Over dtn datuin “gL men Vel hicrvoor, 6idz 513, noo↩

298. Ramadhin I085 begint 29 November 1674 luvpt Iaar (W#lenfeld, S. 44, 0 Vgl Hobsor-Jobson, #Pundit” (p 740 E).↩

299. nime zijn het ander exemplaar dikwijls Jutts gespeld Vgl ook Canter Visscher. rftiae Nederburgk rcven catum) October. Ik gcloof, hier bij Vctelcrce opvatting mocem denkcn verkorting “X ber’ imers &ok dE Mlald danuban” wordt met Decetiber vereenzelvigd Het exemplaar Land: archief Batavia hecft ook mccemper Uit Contractboek Zeelard In Zeeland II staan vrager: en urwooroen Iaast elkaar. Ik neb OncCr elkander geplaatst voep bij een wijziging in art. 18 Overccnaumet September, die in Zeeland III 11 Jan; 1675 Ihon7 fg2at, Maai niet gedagteekend is. Misschicn dagteeken zij 18 September, MaaT Leker ook dit niet, pleit vior dezc mcening dat bedcelde wijziging ge Tlmmeto is ; 18 en dus aansluit aan het laatste 4rtikd (17) de ovcrcenkomst 18 September, Daar cchtcr dc darum staat, hcb ik hct stuk ge vocgd bij de wijzigirgen van 11 Januari zondat alle aangcbrachte veranderinigen Thans geieel zijn gebracht Ia het contrct 18 September hidt hct Tordij” . Van Goens.↩

300. Qok in Contractboek Zeclard Uit hct Contractbock Qok tc Batavia↩

301. Diir uit (?) Namptiseren Rerch onderpand (Verdin bldz: 376, v)↩

302. de beteekenis cnigszins gewijzigd_ Grootmogol Aurangzcb (1658 1707)_ Vgl: Dagh-Register 1674, bldz. 91.↩

303. Cool hecft 19 Maart 2} Cool spelt de nzmnen icts andcrs, waarschijnlijk echter mcer foutief, Van Soembawa? Dezelfde zonderlinge bepaling bij Cool: Kal ook S0u hel woordje ieder" zijn weggeyallen De leider det expeditie: Cool spreekt op bldz. 216 waarschijulijk Onrtonte Bredenburgh" het Contractbuek Oos het Landsarchicf Batavia↩

304. Klocngkceng Elders wordt hij gecoemd rrdja Colonken" UEII schipper" (Degh-Register 1675, bldz: 270) Is hij schipper Claes Dagh-Register 1675, bldz. 275? Ui: het Contractbock Ook in Contracthoek IV Aanhangsel (in de spel- ling TlAMAN zijn ccrigc vcrschillen} op hct Lardsarchief te Batavia Hier weggevallen het Wcord rader' dat in Contractbock [V voorkort Contractbock IV Genely' Gallal" Kralij" Ovcr Tocrilia GarnO Dagh-Register 1675. in het Registcr↩

305. Uyrekeninge, bldz: Sch-ijffout ToDr nS00↩

306. bijvoegen ook in het Landsarchief te Batavia↩

307. Ook op het Landsarchief Batavia↩

308. Ook te Batavia↩

309. Ook te Batavia↩

310. achter sarsamatas moet zijn 3). Bldz. 69, noot In de Verbalen-Nederburgh staat achter den titel, aangekomen 28 Julij↩

311. Ook te Batavia↩

312. Invoegen: vgl de lijst bij Veth, Timor, Gids, 1855 bldz 698, noot 2 en 699, noot 1 en 2↩

313. en in Overgekomen brieven Papieren 1656, vervolg, benevens in het Landsarchief te Batavia Bldz: art. jo. bldz. 90 en 91↩

314. kan wegvallen↩

315. Ook in Contractboek-Zeeland en in het Landsarchief te Batavia↩

316. Ook te Batavia↩

317. Ook te Batavia↩

318. bijvoegen - De verbalen-Nederburgh noemen hem Adle Paiva Cintael↩

319. Het volledig contract komt ook voor Op het Landsarchief te Batavia↩

320. Ook te Batavia↩

321. bijvoegen: misschien silvere caul↩

322. boodschappers is een druktout voor boodschappers↩

323. Ook in Contractboek-Zeeland IV, Die exemplaren↩

324. Blijkbaar moet wegvallen↩

325. Ook te Batavia↩

326. Bijvoegen: Ook in het Landsarchief te Batavia↩

327. Ik heb mij hier vergist: De bekrachtiging door de Sultan wel degelijk in het Contractboek opgenomen en volgt hier↩

328. 15 Mei 1638 Mei 1639↩

329. Ook te Batavia↩

330. Ook in Contractboek-Zeeland IV; met enkele kleine verschillen↩

331. Zeeland IV: Sittera, Sourouwaaij Renammadon↩

332. kan wegvallen↩

333. Ook te Batavia↩

334. Ook te Batavia↩

335. Ook te Batavia↩

336. Voor Inleiding moet Ingevoegd worden Ook gerneene↩

337. Ook te Batavia en in eenigszins gewijzigden vorm in Contractboek-Zeeland IV, in twee exemplaren↩

338. Ook te Batavia↩

339. Verhalen Nederburgh hebben als datum: Maart↩

340. Ook in Contractboek-Amsterdam, II↩

341. Leson is waarschijnlijk een schrijffout voor Lefou (Lifou)↩

342. Invoegen - sof Dooh; ter Zw. In Roti↩

343. Corbafo aan de N-Kust van Roti?↩

344. Vgl. hierbij Valentijn IV, (Groote Mogols), bldz. 164↩

345. Is een vraagteeken weggevallen↩

346. In de Verbalen-Nederburgh is dit stuk OIII - schreven Secretarieel declaratoir voor ucas Waarden gepasseert door den Angie caimaal Cochim↩

347. moet slaan Op Naijkewittij (r. boven) achter Fanicol 14 moet staan↩

348. Ook in Contractboek-Amsterdam I↩

349. Ook in Contractboek III↩

350. Contractboek III heeft dan ook: Bartholomevs Vaas, lingoa↩

351. Ook in Contractboek III↩

352. Contractboek III heeft Benerentij↩

353. Ook bij De Leeuw, Painansch Contract, bldz. Vv↩

354. Mei 1662 was door Groenewegen een provisioneel contract met die Vanl Songypagou aangegaan (Te Finden in Dagh-Register 1663, bldz. Ook bij De Leeuw, Painansch contract, bldz. 85, Wegens het geheel voorloopig karakter heb het stuk niet Opgenomen↩